

Mümtaz Kotan

Yenilginin İzdüşümleri

Yenilginin İzdüşümleri

Yenilginin İzdüşümleri
Mümtaz Kotan

Bu kitabın tüm yayın hakları yazara aittir

Yunan Kürt Dostluk Derneği Yayınları

Birinci Basım
Temmuz 2003

ISBN 960-87628-0-4

Haberleşme Adresi:
mumtazkotan@hotmail.com

Yenilginin İzdüşümleri

Mümtaz Kotan

Yunan Kürt Dostluk Derneği Yayınları
Atina 2003

Inhalt

Önsöz.....	9
“Milenyum” ve öylesine giriş	12
I. bölüm	23
1. Dönem bizim açımızdan açık bir yenilgidir	24
a) Yenilgi neyi ifade ediyor.....	24
b) Yenilgiyi kabul etmek gerekir mi?	27
c) Bizim yenilgimizin tarihteki örneklerinden farklılıkları var mı?	30
2. Yenilgi birdenbire mi ortaya çıktı ?	43
a) PKK'nin ortaya çıkışı üzerine kısa belirlemeler	45
b) PKK ve diğer Kuzeyli örgütlerin 1980 sonrası Suriye ilişkileri	47
aa) PKK	48
bb) A. Öcalan'ın Türkiye'ye indiğinde yaptığı bazı belirlemeler	50
cc) Diğer Kuzey Kürdistanlı Örgütler	52
c) Suriye'nin 1980'ler ve sonrası durumu neydi?	59
aa) Ordu ve Polis Örgütü.....	60
bb) Basın	61
cc) Ulusal İlerici Cephe	61
dd) Siyasal partiler	61
ee) Suriye Ekonomisi	62
ff) Uluslar arası ilişkiler	63
gg) Suriye'nin Bölge Politikası	65
II. bölüm	70
1. Yenilgi sürecini belirleyen bazı önemli olgular	71
Olgu 1: Öcalan'ın 1983 ve sonraki durumu, Bulgaristan “seyahatleri” iltica talebi ve sonuçları	71
Olgu 2: 84 “atılımı” ve sonraki gelişmeler.....	77
Olgu 3: Yenilginin Cezaevi Ayağı	81
aa-Diyarbakır Hapishane Raporu	86
bb- Saldırı Kitapları.....	90
1.Örnek: Av. Hüseyin Yıldırım ve Kitabı	91
2.Örnek : Selim Çürükkaya, Kitabı ve Yazıları	106
3. Örnek: Mehmet Can YÜCE ve Kitabı	116
4.Örnek: Muzaffer AYATA ve Kitabı	127
Olgu 4: “Ulusal Kurum ve Kuruluşlar”	140
Olgu 5: Yenilginin siyasal zemininin genişletilmesi eylemi.....	150
Olgu 6 : Yenilginin Teorisyenleri	167
Yenilgimizin “Sosyalist” teorisyenleri, PKK'nın “komiserleri”	173
Olgu 7: Kürt Cephesinde neler var.....	234
III. Bölüm	267
1.Tarihin Karartılması Eylemi Üzerine	268
I. DDKO'ların Ortaya Çıktığı Dönemin Özellikleri	268
II. DDKO Kuruluş Dönemi	272
Dönem İtibariyle Bazı Olaylara da Kısaca Değirmek Gerekıyor	273
Kürtçü Olarak Tanınmış Bütün Kişilerle Görüşme İlke Kararına Bağlandı	274
Aralıksız Toplantılar Yapıldı	274
III. Kuruluş ve Sonrası	277
4. Amaç ve Nitelik	280
5. Çalışmalar, Yayınlar ve İçerikleri	281

6. Doğu Mitingleri ve G Olayı	298
7. Komando Harekatı ve sonuçları	301
8.DDKO'ların ilk Genel Kurulu İçin Hazırlanan alışma Raporu	302
9. DDKO I. Dönem Karar Tasarısı	303
a-İddianame	305
b-İddianame'ye Cevap	308
c-Sorgular	310
d-İddianameye cevap hazırlığı dönemi cezaevi	312
e-Metnin kaybolması	313
f-Dayaklanma olayı	313
g-Azınlıkta kalışımız, çoğunluğa geçişimiz	314
10-Savunmalar	315
A.489 Sayfalık Savunma Metni	316
11-Temyiz Layihası.....	321
12-DDKO üzerinde açıklamalar ve bazı düzeltmeler	322
IV. bölüm	330
RIZGARİ'NİN SON SÜRECİNİN YENİLGİMİZDEKİ İZDÜŞÜMLERİ.....	331
1.İçinde bulunduğumuz durum üzerine kısa belirlemeler	333
2.Birlik ve Demokrasi	334
3.Kadrolarımız, Kültür ve Hukuk	336
4.Değişim ve Dönüşüm Nasıl İşliyor	338
5.Bizden Gidenlerin Karikatürleri.....	340
6.Somut Göstergeler, İnanılmayan Savrulmalar	343
7.1994 Operasyonu'nun Büyük Dalgaları ve Vahim Sonuçlar	350
Çok kısa zorunlu sonuç	363

*16 Mart 1988'de Halepçe'de katledilen 5,000 Kürdün
ve cezaevlerinde ölen, sakat kalan ve
direnen Kürdistanlıların anısına*

Önsöz

Yenilgi, yaman kelime. Bunu kolay kolay telaffuz etmek mümkün değil. Tarih ve bir bütün olarak insanlığımız çok ağır ve o kadar da doğal yenilgileri çok gördü, çokça tartıştı, konuştu. Ben de bu dönemi bir yenilgi olarak açıklıyorum, hem de ağır bir yenilgi. Elbette, yenilgilerin nedenleri vardır. Bizimkinin de nedenleri var. Bunu salt iç sorunlarımıza, bizim hata ve yanlışlarımıza indirgemek mümkün değil. Yada yalnızca PKK ve onun başkanına, ilişki ve yöntemlerine bağlamak da o kadar eksik bir anlatım olacaktır. Bütün bunları içine alan daha somut, daha açık olan belirleyici şeyler var. Bu yenilginin dış perspektifi son derece önemli. Bütün olgulardan ve mücadele pratiğinden çıkardığım sonuçları, nedenleri bir araya getirerek detaylandırdım, yenilgiden arta kalan izdüşümlerini ayıklamaya, tartışmaya çalıştım. Bunları somut kaynaklara da bağladım. Çünkü, bir sonuca varmamız mutlaka gerekecekti. Neden olmasın, bizimkinin bir ayrıcalığı mı vardı. Bundan utanmanın, korkmanın gereği yok bence. Önemli olan somut sonuçlara varabilmek ve bundan da gelecek için bazı programlar çıkarabilmektir.

Hemen belirtiyim, bu amansız ve haksız dönemi ifade etmekte zorlanıyorum. Alışılmış klasik söylemlerle sorunu bir olup bittiye getirmek belki kolay. Ama, bu yetmiyor. Herkes bunu anlayacak ve bize bir dönem sonra hak verecektir. Eğer kendimize bazı payeler vermeye ve parseller toplamaya dönük anlatımlara başvurursak hem kendimizi hem de bütün bir geçmişimizi, geleceğimizi karartırız. Bilgi ve bilincim bugünü tarife yetmiyor. Kendimi zorluyorum. Etrafıma şöyle bir baktığım zaman kimileri bu yenilgiden hoşnut, kimileri üzerine toz kondurtmuyor, bütün sorumluluk bazılarına havale edilerek, özellikle de PKK ve onun vazgeçilmez, tartışılmaz başkanı Öcalan'ın sihirli mantığı ile suçlanan bir platform oluşturulmak suretiyle biraz da kaçamak duruluyor. Nedir yenilgi, taraflar kimler? Hakem var mı, taraf mı? İç ve dış koşullarımız hemen hepsi bu süreci tayinde etkili olmadı mı? Bu birilerinin yada bizim hepimizin ağır ihmali ve yanlışları ile mi oluştu. Geldiğimiz bütün bu süreç oynanmış kumar gibi ah u vah ile bertaraf edilip, adamsendeci ve vurdumduymaz tavırlarla kendi dümenlerini kıran yüzlerce Kürdistanlı'nın, yüzsüz ve şımarık kadromuzun, fırsatı ganimet bilen o biçim halleri ile daha bir ağır, daha bir acımasız yere yuvarlandık. Bunu açıklamak için olmadık misyonlar yüklenmek, tarihsel perspektifler açmak yetmiyor. O bilmiş unsurlar sorunu olup bittiye getirerek üzerlerinden atıyorlar. Nasıl olsa bir PKK günahı var. Elbette PKK'nın durumu çok vahim ve içinden çıkılmazdır ama bizim ne yaptığımızı açıklamıyor. Dış perspektifin pazarlıklarını ve müdahalelerini anlatmıyor. Villaların, çoluk çocuk yaşamın ve ihanetin bedeli bir canın kurtarılması, organizesi değil elbet.

Bunları yalnız açıklayamamakla kalsak, aynı zamanda onurumuzu savunmak da bile zorlanıyoruz. Özellikle aydınlarımız -eğer aydın denebilirse- bize savunma hakkı bile vermiyorlar. Bize işkence eden, bütün bir yaşamımızı paramparça ederek, neyimiz var neyimiz yok elimizden zorla alan ve bizi haksız, adaletsiz bir yaşama mahkum etmiş mücadele ettiğimiz odaklar bile yine de kendi hukuk sistemlerine bağlı bize “savunma” hakkı veriyorlar, kendimizi ifade etmemiz mümkün olabiliyor. Devletlerarası bağlantılar içinde belli “korumalar” elde edebiliyoruz.

Peki mücadele zemininde ve ulusal ilişkilerimizde biz kendimizi nasıl ifade edeceğiz. Aramızdaki kin, husumet ve kıskançlık duygularının sınırsız özgürlükleri içinde neyi açıklayabiliriz ki. Haklı ile haksız, yaptıklarımızın doğruları ve yanlışları nasıl ortaya koyacağız. Hep yargısız bir infazla karşı karşıya kaldık kalıyoruz.

Açıklanması zor bir efor sarf ettik, inanılması zor bir fedakarlık yaptık. Bütün bir yaşamımızdan, değerlerimizden ve nice bırakılması zor şeylerimizden öyle kolayca vazgeçmenin bedeli bu mu olacaktı? Bu kadar profesyonel durmanın bir yenilgi ile “taçlandırılması” büyük bir haksızlık, bir de suçlanmak üstüne gelince içinden çıkılmaz oluyor. Bütün bir ömrünü, evet bütününe profesyonel geçirmenin ne kadar zor olduğunu düşünemiyor musunuz? Ailesel, çevresel ve ulusal bin bir fedakarlıkla yetişmiş kadrolarımıza, bize günah değil mi, bize yazık değil mi?

Hemen sormak gerekiyor hangi hukuka göre haklarımızı arayacak yargılama yapacağız, böyle bir hukuk var mı?

Bizi bağlayan, birbirimizle ilişkilerimizi düzenleyen bir hukuk olmadı, olacağı da gözüküyor. İşin esası da bura-
da duruyor. Ve bütün bunları tartışmak, sonuçlar çıkarmak için tahammül göstermek son derece önemli ve bu engin bir demokrasi kültürü ve tarih bilincinin varlığını gerektiriyor. Mücadele öyle sıradan bir şey değil, buna katılmak kolay da değil, her şeyinizi alıp götürren ve size yalnız başınıza bir büyük fatura çıkaran yanı sıra korkunç ve o kadar da zor.

Söylediklerimize bağlı olarak şimdi önemli bir olguyu ele almamız gerekiyor. Evet, demokrasi ve hukuk yeterli değil, bir de suçlama var. Bütün bir mücadele dış kaynaklı gös-terilmek isteniyorsa ve eğer bütün duraklarda ajanlık ve satılmışlık varsa, biz yıllardır ne yaptık, kitleler ve bir ulus ayaklanmadı mı, direnmedi? Bu nedenle demokratik bir anlayışla hukuki bir çerçeve koyup son dönemi de ifade etmek, buna bir ad koymak gerekiyor. Eğer yenilgi insan-ları tatmin etmiyorsa -ki son derece zor ve ötesi olmayan bir olgu- ne yapalım. Koçgiri de, 1925 Hareketinde, Ö-zalp'ta, Ağrı'da Dersim de, 23'ler 49'lardaDDKO'-nda hemen bütün Kürt başkaldırılarında ve son 20 yılda hep istihbarat ilişkileri mi var, böyle mi konuluyor? Hayır! Kürt Ulusu bütün dönemler köleliğe karşı başkaldırılmış, örgütlü direnmiştir. Son dönem de bunlardan biridir. Ama PKK ile özdeşleştirilmiştir ve yenilmiştir. PKK'nin ulusla-rarası ilişkiler ve bağlantıları son Kürt başkaldırısının is-tihbaratın örgütlediği bir hareket olarak sunulmasını gerektirmez. Bunu red ediyoruz, direniş bütün ülkede de-ğişik boyutlarda ağır bir yenilgi yaşıyor ve Öcalan ise tes-lim olmuştur, ihanet çizgisinde devletin yanında saf tutulmaktadır. O itirafa düşmüştür. Bütün mücadelelerin içine sızmalar olabilir, birtakım insanların örgütlenmesi sağlanabilir. Adını koymak gerekiyor. Bu dönem de sonuçları-na karşın ulusal kurtuluşumuzun bir versiyonudur ve yenildiğimizi gösteriyor.

Bu nedenle son 20 yıldaki mücadeleyi olmamış gibi gös-termeye dönük Türk “Sol”u ve Kemalizm'in alışılmış man-tık kriterleri ile, TC ve diğer bölge devletlerinin ileri sür-dükleri haksız ve adaletsiz belirlemeler kabul edilemez.

Kürt Ulusu'nun varlık koşulu, ona tekabül eden program-ların da tartışılmasını, savunulmasını, örgütlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bunu küçümsemek, bundan geride durmak ve hiçbir şey olmamış gibi sessiz oturmak da o kadar yanlıştır..

Diğer biçimler içinde belli programların sürdürülmesi, bu ricat döneminin aşılması gerekiyor. Bunları da sonuçlarda ele alarak somut programlar önermeye çalıştım.

Mümtaz Kotan/Kasım-2002 Atina

Ek- Yeni Açıklama

Kitap, Kasım 2002'den sonra Atina'da bir Yayınevi adına çıkacaktı. Gerekli hazırlıkları yapıp baskı için Aralık 2002'de görüşmeye gittiğimizde bundan vazgeçtiklerini belirttiler. Bu ani karar beni çok üzmüştü. Gerekçeleri açık yanıyla çok küçük nedenlere dayanıyordu, gizli yanıyla ise kötüydü. (...) Şunu söyleyeyim, bu tavır belli bir çevrenin siyasal kararıydı. Ama, aynı zamanda Kürtlerle ilgili değişen devlet politikasını anlatıyordu bize.. Bunu büyük bir **ayıp** olarak ve aynı zamanda **anti-demokratik** bir davranış görüyorum. Bunları ileride tartışırız umarım.

Bu davranışın üzerimizde yarattığı tahribattan sonra arka-daşlar, kitabı yeni ebat ve sayfa düzeninde hazırlayarak, **Kürt/Yunan Dostluk Derneği** Yayını olarak çıkarmayı önerdiler. Bunu kabul ettim ve Şubat 2003'ten itibaren ye-niden baskıya hazırlığımız başladı. Ancak, bu kez de maddi olanaksızlıklar hem sayfa hem de basım adedinde sınırlama yapmamızı zorunlu kıldı. Şunu da ekleyeyim, Türki-ye'de bulunan iki yayınevi tarafından kitabın basımı mümkünken, ilk basımın Yunanistan'dan çıkmasını gerekli gördüm.İleride Türkiye'de basımı yapılacak sanıyorum..

Temmuz 2003'te Kitap nihayet basıma girdi. Bu süre içinde, Kasım 2002'den bu yana birçok konuda önemli deği-şiklikler oldu. Bu *değişikliklerin büyük bölümünü tartışa-madım, belgeleyemedim.*

Kitabın basıma hazırlanmasında, sayfa düzeni, kapak tasarımı, filmlerin çıkarılması gibi teknik işlerin yapılmasında her türlü yardımı esirgemeyen **Dara CIBRAN**'a sonsuz teşekkür borçluyum.

Ayrıca, Paris'te ve Atina'da bulunan bazı **Kürt arkadaşlara** ve Yunanlı **dostlarımın** bu anda adlarını sıralayamıyorum. Ancak yardımlarını unutmuyacağım..

Kitap çok kapsamlı olduğundan ve fazla dipnot-açıklama bulunduğundan, ayrıca teknik düzenlemede elimizde ol-mayan nedenlerle bazı hatalar oluştu. Tashih, gramatik ve imla konularındaki hata ve varsa yanlışların hoş görüleceğini umuyorum.

M.K./ Temmuz-2003
Almanya.

“Milenyum” ve öylesine giriş

Globalleşen dünyamız 2. bin yılını da geri de bıraktı. Her bin yılda bir “özelliği” olduğundan adına “Milenyum” denilen yeni bininci yılın başındayız. Ve yoksulluğun, sefaletin, acıların, insani olan her şeyin, doğanın yerle bir edildiği, çıkar ilişkilerinin ve bencilliğin olmazsa olmaz koşul sayıldığı, güçlülerin yaşama, diğerlerinin “ölme hakkı”nın kurala dönüştüğü bir zamanda, anlı-şanlı Milenyumu hep birlikte kutladık! Şimdi, 3. bin “yılımızın” 2. yılını da büyük şamatalarla geçiyoruz.

“Milenyum” öylesine kutlandı ki, sormayın gitsin! Şöyle bir hatırlıyorum, gündüzleri mağazaların reyonlarında alabildiğine sınırsız alışverişlerde eşyaların büyük bir tantana ile paketlenildiği ve geceleri de ışıklı görüntüler önünde selama durarak, hem Haz.İsa’nın doğuşunu, hem de “Yeni Dünya Düzeni”nin istediğini yerine getirmenin mutluluğu insanları kendinden “geçirdi”.. Ne diyelim, “helal” olsun! Fukaraların efendilerine ayak uydurmaya çalıştığı taklitlere hala gülesim geliyor. İnsanlar ne yaptıklarını bilmedikleri, bilemedikleri ve kendilerini koyuverdikleri bu ahval içindeyken, birçok açıdan meşruiyeti ve haklılığı olmayan “zenginliklerin” gösteri isterilerini de heyecanla, ancak televizyonlardan seyrededildiler.. İç geçirip, “şunlara bakın amma görkemli” bir “Milenyum” dedirterek, birçok insanın telaşı had safhaya vardırdı..(..)

Bu belirlemelerimiz için bize “gülenler” olacaktır.. Varsın gülsünler. Bizi kolaycılıkla suçlayıp, “yenilikçilik, teknik ve de liberalizmden” dem vurarak, “özgürlük” adına alay etmeleri kaçınılmaz.. Ama, biz ne eskiciyiz ne de özgürlük düşmanı. Biz ne tekniğe karşıyız ne de yaşamaya. Saklısız gizlisiz bütün bir hayatımızı ülkemizin ve ulusumuzun özgürlüğü ve kurtuluşu için her şeyimizle ortaya koyduk.(Tersine bize haksız sataşan, saldırı ve suçlamalarda bulunanlara yeri geldikçe değineceğim..) Gerçekten “kaybedecek hiçbir şeyimiz” yok.. Bu bir tercih sorunudur. Tercihlerimiz için kimseden af dilemeğe, aman dilemeğe gerek olmamalı diyorum. Böylesi zor bir seçim ve tercihiniz varsa, elbette birçok şeyi kaybetmeniz doğal sayılmalıdır. Bu, en azından daha başından bilinmelidir ve ben biliyordum.. Eğer dostlarımız ve “yoldaşlarımız” varsa ki, vardı ve bugün de var bizi bu perspektifte değerlendirmelidirler. Ailelerimiz ve yakınlarımız ise, bizim durumumuzdan çok zarar gördüler doğru, ama bunu doğal karşılamak zorundalar..

Kürdistan mücadelesi, bir ulusun özgürlüğü öyle kolay değil. Bu nedenle, biz sistemi ve onunla uzlaşmayı seçmediğimize göre, bunun bedelini ödemeyi önümüze koymuşuz demektir. Telaşa ve paniğe gerek yok. Bugün içinden geçtiğimiz sürecin zorluklarını, itilmişliğini ve hatta yalnızlığı normal karşılamalıyız..

Türkülerde söylendiği gibi, bu yolda “dönenler oldu, mum gibi sönenler oldu. Yar göğsüne baş koymadan vurulup düşenler oldu”. (...) Ve kaybettiklerini içlerine sindiremeyen, örneğin gençliğinden, “güzelliğinden” “bir şey anlamadığını” ulu orta konuşup, vaveyla yaratan; ağlayıp ahû-zar edenlerin yeniden sisteme dönmeleri de bir seçimdir, bir tercihtir. Belki, geç de olsa, “kaybettiklerinin” bir kısmını yeniden kazanabilirler. En azından kaybettiklerinin

yerini doldurabilirler! Bağışlanabilir, korunabilirler. Tabii, bu “kaybedişler” önceden olup, elden çıkanlar değil. Hayalleri süsleyen, tasarlanmış ve yıllarca bir özlem olarak içlerinde birikenlerdir.. Bir hayatın küçücük dilimlerinde, bilemediniz 3 yada 5 yıllık “devrimcilik” yada “Kürtçülük” de kaybettiklerini sananlara, bizim vereceğimiz hesabımız yoktur diye düşünüyorum..

Oysa, “mücadeleden” sisteme geri dönerken, gizli olan yanları ortaya çıkarabilirlerse, adını kolayca koyabileceğimiz bir şeyi yakalayabilirler. Dünyanın dörtte birinin uyuşturucu ve fuhuş ile baş başa olduğu, dörtte birinin hastalık ve yoksullukla didiği ve yarısının kıt kanaat geçindiği, savaşların tarumar ettiği bir yaşamın neresinin refah, neresinin mutluluk ve neresinin yenilikçi olduğu da ortaya çıkarılmış olur böylece! Vay bizim halimize, ne kadar acınası, ne kadar adaletsiz ve haksız bir dünyada yaşıyoruz. Sistem baştan sona anti-demokratik bir modern köleler panayırı gibi bütün “heybeti” ile “ görkemli” duruyor. Ona her muhalefet, onu her eleştiren ağır baskılara maruz kalıyor, işkence görüyor, yolu kesiliyor. Kimse kendini ifade edemiyor. Tek ve vazgeçilmez bir hükümdar gibi “asaletli” ve kasvetli kendi bildiğini okuyor.. Demokrat olsun, yurtsever yada sosyalist olsun, bunların hemen hepsi sisteme yönelik demokratik bir başkaldırı ve muhalif olgulardır. Demokratik olduğunu söyleyen bir yapının ne adına olursa olsun bunları dışlayarak, üstelik önlerine düzenli ordular yığılması muhalefetsiz bir demokrasi anlayışıdır ve anti-demokratiktir. Her şeye “terörizm” damgası vurarak yasak koyanlar dönüp kendilerine bakmalıdırlar.. Bu konuyu fazla uzatmayayım.(...)

Dört bir yanımızı büyük reklam panolarının sınırlandığı, hangisine bakacağımızı şaşırdığımız ve her şeyin tüketime uyarlandığı, benim dışımdakilere ölüm sloganının başını alıp gittiği bu karmaşa ve bencillik ortamında, üzerimize kıs kıs gülenlerin ve “bizimkilerin” de 2003 yılı “biraz” kutlu olsun. Her zaman olduğu gibi, başkalarının izin ve icazeti içinde bir yaşam da olsa, yine de “mutluluk ve başarı” dileyelim onlara. Haydi, biz de, ikinci yılında da olsa Milenyum kutlamış olalım bari!

Herkes, 2000’li yıllar için duygu ve düşüncelerini dile getirdi. En önemlisi de bir daha “Milenyum” göremeyecekleri için bunun kendilerine tanrı tarafından bağışlanmış bir nimet olduğunu sanarak, “Allah”ına kadar kutlamalara katıldılar ve işin cılkını çıkardılar. Biraz buruk, biraz korkulu ve biraz da geleceklerinden emin olmayan adımlarla böylece 2002’yi de gördü herkes.. Tonlarca bomba gürültüleri altında inim inim inleyen insanların soracakları ve “terörist” avı için onun bunun vatanını göz kırpmadan işgal eden, yeni avlar bekleyenlerin de verecekleri bir hesap herhalde olacaktır.¹

---

¹ Bizi kuruluşundan bu yana onlarca kez sürgünlere yollayan, milyonlarca insanımızı imha eden, bütün direnişlerimizi kanla boğan ve üzerinde yaşadığımız toprakları babasının malı gibi bombalayan, yakıp/yıkan TC’ye henüz hesap sorulmadı. Kimse ona Terörist de demedi. Yine yıllarca bizi öldüren, yakıp yıkan Saddam rejimine kimse terörist demedi, daha dün Halepçe ‘de (16 Mart 1988) 5.000 masum insanımızı gaz bombaları ile yakmasına ses çıkarılmadı. Vb.. (Her ne kadar yakın yıllara kadar Halepçe Katliamı’nın yıldönümlerinde biz “Halepçe’yi unutmadık, unutmayacağız” dediysek de, o ve benzeri günleri çoktan unuttuk yada unutturdular..) Ama, bütün bir Avrupa Miloseviç’i yargılamak için olmadık çaba harcıyor. Acaba, Miloseviç’in diğerlerinden farkı neydi? Avrupa onu niye bu son zamanda “terörist olarak fark etti”? Daha önce görmemesinin bir nedeni mutlaka vardır! Ayrıca, bir suç varsa, bunun en başta o ülkenin iç hukuk prosedürü içinde yargılanıp,tartışılıp sonuca bağlanması gerekmektedir. Bu işlemeden, kendi halkının tercihleri ve kararı önemsenmeden apar topar uluslar arası yargı önüne çıkarılmasını, suçu ne olursa olsun adaletsiz buluyorum ve demokratik kurallara, uluslar arası hukuka da aykırı sayıyorum. Avrupa, NATO aracılığı ile durmadan yakıp yıktığı ve bombaladığı Yugoslavya için hesap vermedi! Örnekler çoğaltılabilir.. Dünya ne Stalin’i, ne Hitler’i, ne Mussolini’yi vb.. belki unutmadı, ama bir Mustafa Kemal’i unuttu. O ve ondan sonra gelenlerden ne bizim için ve nede Ermeniler, Rumlar, Pontuslular, Çerkezler vb.. için hiç hesap sorulmadı.. Kürt Ulusu ve diğer ulusların bütün başkaldırılarını katliamla bastıran ve son dönemde Kürdistan’da köy bıraktırmayan, faili meçhul bir çok cinayet işleyen, yüzlerce insanımızı katleden, işkencede sakat bırakan ve kesik insan başlarını askerlerin ellerine

Bu dünyada yada “öbür dünya”da bu hesabı görmek için bekleyip durmak, inanılmaz bir sabır ve metanet işi, bundan kuşku yok.

Duygu ve düşüncelerimizin armonisi üzerine

Tartışacağım sorunlara geçmeden, hem Milenyumum hem de ona bağlı olarak yeni yılı vesile sayıp duygu ve düşüncelerimi açıklamak ve bir düzenlilik içinde sıraya koymak iyi olacak.

BÜTÜN ÖMRÜMÜZÜ bağımsız ve özgür bir ülkenin yaratılması için “harcama”nın burukluğu ile ağır bir yenilgi ortamında 2002’ yi de geçiyoruz.. Geçen yıl Milenyumda da böylesine girmiştik.. Bağımsızlık ve özgürlük öyle sıradan bir şey değil demiştim. Bir ulusun özgürlüğü ve ülkesinin bağımsızlığı için yola çıkanların en başta kendi beyinlerinde ve yüreklerinde bağımsız olmaları gerekiyor. Düşünen, dünyaya yaşamak için değil, onu değiştirmek ve yaratmak için gelen, aynı zamanda siyasal bir varlık olan insanın en önemli, nazik ve hassas noktası beynidir, onu bir kez ele geçirdiler mi, kurtuluşu yok.. “Ejderha olsan kar etmez.”.. Bu işgalden sonrası direnmek, dayanmak öyle kolay değil, her babayiğidin kârı da değil hani. Beyinlere medya ile, istihbarat örgütleri ile ve daha başka şeylerle giren “YDD”nin artık topla tüfekte beyinleri ele geçirmesi gerekmiyor. Buna kendilerince afili bir isim de koymuşlar: “kalifiye eleman!”

Bütün bir dünyanın pek çok konuda genelleştiği, küreselleştiği bu sıralar, bağımsız kafalarımızın içine girmeye, ulusal niteliklerimizin berhava edilmesine çabalayan hain sistemin önünde her zaman olduğu gibi, yine de yalnız ve cesur (siz cesur anlayın!) biçimde durmaya çabalıyoruz.. Bu bizim karakterimizi belirleyen en önemli yanlarımızdan biridir. Havai fişeklerin o ortalığı karıştıran “görkemli” ortamında her yanımızdan bağımlı ve sınırlı bir yaşamın orta yerinde olduğumuzu iliklerimize kadar duyuyor ve görüyoruz.. Bazı dostlarımız ve yakın çevremiz, donuk gözlerle bize acıklı bakışlarla “bu dönemin de geçici olduğunu” anlatmaya çalışıyorlar.. Belki geçicidir, “anlayana sivrisinek saz” misali.. Ama, sistemden bağımsız düşünmenin, ondan bağımsız durabilmenin zor ve o kadar da önümüze yığılan ağır faturaları ile, yine bağımlı bir ulus aydınının çaresiz , sitem dolu bakışları, uzaklara dalışları arasında kaybolup gidiyoruz..

Özgür bir toplumun kuruluşu için her şeyimizi ortaya koyduğumuz bu mücadele sürecinin, yine sınırlı ve yine köle biçimlenmeleriyle karşı karşıya olduğumuzu, içimizi çekerek, hiç kimseye de belli etmeden bir yılı daha geride bırakıyoruz. Kendimizi başka biçimlerde ifade edemeyeceğimize göre, demokrasi anlayışımızın bize çok pahalıya mal olduğu kesin. Bir de, bu demokrasi adına, önümüze her çıkan unsurun olmadık kavramlarla bize saldırıları ve sistemden beslenerek onu değiştirmeye uğraşmaları da içimi yakıyor. Bu zavallı ve o kadar da pespaye anlayışın her istediği yerde safları terk etmede sırta kadem bastığı ağır bir ihanet çemberinin yanıp dönen alevleri arasında daha neler görebilirsiniz..

Şurası bir gerçek, sistemden beslenenlerin onu değiştirmelerinin mümkün olmadığı kesin. Bu nedenle, sistemden beslenenlerin (!) onun sınırlarını çizdiği çerçeveye ile yetinmeleri ve onun “hakları” ve “bağışları” için **teorisyenliğe** soyunmaları çok doğaldır. Neredeyse, “her şeyi o bilir ve çözer” dedikleri “YDD” karşısında, bizi hiçbir şey yapamayacağımız anlayışıyla horlayan, küçümseyenlerin önünde de, yine demokrasi ve hukuk adına durabilmenin çetin sürecindeyiz. Ve bu kadarıyla da kalmıyorlar, “köşeyi dönen” ve siyaset yaparken “hayatı” da organize etmiş anadan doğma “açıkgöz”lerin rehaveti ve şimdilerde bize bol keseden nasihatleri de üstüne üstlük. Bir ömür bütün özlemleri kursaklarında kalmış ve içlerinde

---

tutuşturarak basına poz verdirten, toplu katliamlar yapan Türk yöneticiler ne terörist ne de savaş suçlusu olarak tartışma konusu bile yapılmadılar..

nice yaşam ve dededen babadan kalma avantajlık hayalleri büyüyenlerin kötürüm saldırılar ile bizi suçlamaları da acı veriyor. Bir mazlum ulusun özgürlük ve bağımsızlığı gibi, son derece zor amaçlar uğruna yürüttüğümüz siyasi mücadelede, kendi geleceğimizle ilgili hiçbir şey yapmadığımız, “geleceğimizi” “garanti” altına almadığımız için, bazıları da sol elini yumruk yapıp, sağ eli ile üzerine vurarak “beni ..ettin, mahvettin” diyebiliyor. Terbiyesiz el kol hareketleri ile kendini açıklamaya çalışıyorlar. Bunu da, “tarafsızlık” ve “bağımsızlık” ayağına aymaz tasfiyeci darbeci muhalefet bezirgânlarına dışarıdan destek vererek yapıyorlar! Ne yapalım, el-mahkûm! Vazgeçemeyeceğimiz demokrasi ve hukuk anlayışımızın, karakterimizin, ahlakî özelliklerimizin vb.. gereği, herkesin kendisini ifade etme özgürlüğünün bu yeni biçimlerine de ses çıkaramıyoruz, çıkarmıyoruz..²

Bunun gibi, uzun yıllar birlikte olduğumuz siyasi bir yapı içindeki tasfiyeci/darbeci olarak nitelediğim grubun (yada kişilerin) kendi hizip anlayışlarını, lümpen ağalıklarının pişmanlığı ile cilalayıp, “yenilikçi”, “atılımcı” ayağına kaybettiklerini birer birer sıralamalarını da belirteyim.. Onlar ki, acele ve can havliyle “mutlu” evliliklerin nimetlerini ve parasal olanakları ele geçirmek için büyük çaba gösterip, “kaçırdıklarını” kısa yoldan telafi etmeye, kazanmaya çalışıyorlar. El-hak bunu büyük oranda başardılar da. Ne mutlu! Herkese yasakladıkları, üzerlerine gülerken küçümsedikleri şeyleri gerçekleştirmek için olmadık dalavereler çevirmekte beis görmüyorlar.. Hoş devrimciliğin bir “itibarı ve süksesı” de kalmadı sayılır hani. Hele hele “Kürtçülüğün” kaçamak serüveninde olmanın da artık bir kıymet-i harbiyesi yok.. Şimdi, çok “radikal” görünerek yenilginin içine kusuyorlar. Bütün olan/biteni kişilerin davranışlarına indirgemek ve onunla açıklamak; giderek suçlama/karalama yöntemlerini hovardaca kullanıyorlar. Faturayı başkalarına kesiyorlar.. Pek olacağı yok ama “gün ola harman ola”.. Ne kaçırılmıştır, yanlış nerede? Buna hiç dokunmuyorlar, şahsen çok merak ediyorum.. Bunlar bir şeyler edinmek için mi bu sürece katılmışlar? Mücadeleyi bir “şirket” olarak mı düşünmüşler? Değilse, bütün bu davranışların pedagojik ve psikolojik bir açıklaması mutlaka vardır. 2000’li yıllarda mücadeleden böylesine kopuşun, ahlaki tehevüşün ve yabancılaşmanın nedenleri üzerinde durmalıyız. Eğer bu, teknolojik olarak ileri olan sistemin “dayattığı kabulleri” onaylamak değilse, ahmaklık ve delilik sayılabilir..

Clinton “Biz süper bir gücüz, dünyanın bütün sorunlarını biz çözeriz” dedi. Helal olsun! Yani, “her şey bizden sorulur, ötesi hikaye” demek istiyor.. Bunu açık söylüyor. Bu söylem dünyanın öteki devletlerini, uluslarını, siyasi kişi ve kuruluşlarını hiç mi rahatsız etmiyor ? Bence bu onur kırıcı bir durumdur, anti-demokratik anlayışın onaylanması olarak algılanmalıdır. ABD’nin kendi kültür ve anlayışlarının, dünyaya kaba kuvvetle kabul ettirilmesi aynı zamanda. Global bu dayatma, giderek kendi durumlarını önemsiz hale getirdiği için de, başta AB tartışma gündemine oturtulacak. Son olaylar da, AB’nden beklenen bir güç olma, taraf olma durumunu şaibe altına soktu. Bunları başka yerde tartışmak üzere esas konuya gelelim.

Dostlarımız ve düşmanlarımız (eğer varlarsa!) bize güleceklerdir. Bizim “kafayı yediğimizi”(Kürt aydınları arasında uluorta en çok kullanılan bir cümle!), “diplomasi ve siyaseti bilmediğimizi” varsayabilirler. Hatta bize, bunlar “bölücü” yada “Komünist artığı” diyebilirler. Bazıları da “hala aynı yerdeler, aynı terane” etiketini yapıştıracaklardır. Ve bunları arttırabiliriz, çünkü herkes bir “imaj” tutturmuş gidiyor! Yeter ki onları tartışmayın,

---

² İleride darbeci tasfiyeci “muhalefet serüveni” içinde, bir takım unsurların siyasi, kültürel ve ahlaki açıdan ibreti alem durumlarını yeri geldikçe somut olaylara indirgeyerek, örneklerle ve mümkün olduğu kadar belgelere dayalı olarak metnin muhtevası elverdiği ölçülerde açıklamaya çalışacağım.

onlara karışmayın. Ne yazık ki, gerçek olan sistemin dayatmasıdır. Bundan gizlenmek, bunu başka yöne çekmek fayda vermez.. “YDD” yeryüzünün “tanrı hovardalığının” resmi adıdır. Bu bir “**kıyamet alameti**” sayılabilir, gerçekten sistemin teorik anlatımının bugünkü pratik açıklaması budur. Bizim bu tespitlerimiz doğrudur, ileride kendini dayattığı zaman pişman olmamak gerektiğini bütün kadrolarımıza salık veriyorum.. Metropollerde kimsenin elinde çoluk-çocuk, aile vb.. bir değer kalmayacaktır. İşin zorunlu sonuçlarına katlanmak için hazır olmak gerekir. Dostlarımız, arkadaşlarımız bizleri bütün her şeyi bir kenara ittiğimiz zamanlar pışpışlıyorlardı.. Bizi pohpohladıkları zaman her şart altında mücadelenin devam etmesinden yana olduklarını söylüyorlardı yada öyle gözüküyorlardı (Çoğunluk için “doğru gözükme, idare etmek” fiilinin birçok zamanda çekimlerine bakınız!). İşte, bu anlarda biz hep iyi duruyorduk! Ama, şimdi, uzaktan selam verirken bile “boş bulunduğumuzu, geleceğimizi garanti altına neden almadığımızı” yineliyorlar. Bize zavallı muamelesi çekiyorlar. Ama işin tuhaf tarafı hangi “gelecek” olduğunu bir türlü açıklamıyorlar, açıklayamıyorlar.. Onlar, hemen hepsi bir ulusun mücadelesini unuttular. Her şeye kadir bir “YDD” ile onun önünde şöyle yada böyle durabilen bir avuç ötekiler, sistemi olduğu gibi kabul ettiklerini artık resmen belirtiyorlar. Bize de “siz sermayenin merkezileşeceğini, ulusal sınırların kalkacağını” söylemiyor muydunuz? diye bir de sitem ediyorlar. Bugünkü globalleşmeyi de bize yıkıyorlar! Aslında bununla, “YDD”ni dokunulmaz, vazgeçilmez kıldıkları bir gerçek.

Peki, biz nasıl siyaset yapacağız ? Yoksa, insanlar siyaset yapmaktan, ulusal durumlarını tartışmaktan, sorunlarına çözüm bulmaktan vazgeçip, dini bir inanç gibi bir yerlerden ne gelirse “Allah bin bereket versin” mi diyecekler.. Sisteme muhalif olmak yok, eğer olursanız bunun çerçevesi bellidir: “**siz azılı bir teröristsiniz**”.Kişi olarak, grup yada devlet olarak böylesiniz, fark etmiyor.. Siz demokrasi düşmanısınız, tepenize bombalar yağar, kendi ulusunuzun meşru temsilcileri de olsanız, seçimle, parlamenter rejimin kuralları içinde iktidar da olsanız bir gecede apar topar nereye gittiğiniz belli olmadan ortadan kaybolabilirsiniz..Sisteme muhalif olan herkes “**terörist**”tir ve “**muhaliflere hayat hakkı tanınmamalı**”dır! “Çark” böyle dönüyor. Görünen yüzü bu, gösterilen, reklama çıkarılan yanı böyle..Başımıza musallat olan bu tek ve tartışmasız efendinin, demokrasi ile de yakından uzaktan alakası yoktur. Bence, askeri zor ile , darbeler yoluyla, gasp ve benzeri biçimlerle oluşturulan hiçbir şey demokratik olamaz. Sistem teknoloji adına kendini askeri güçle korumaktadır, başkalarıyla ilişkilerinde de bu nedenle müdahalecidir, baskıcıdır.

Biz ne yapalım? Yoksa, yenilginin burukluğu ile teslimiyeti seçerek, bunun dayanılmaz, anlatılmaz hafifliği ile mi avunalım? Örneğin, biz Ortadoğu’da bütün boyutları ile bir ulus değil miyiz? Ülkemiz belli değil mi? Peki Kürtlerin kendilerini bir devlet olarak ifade etmeleri neden mümkün olmuyor? Yoksa , bazılarının dedikleri gibi “Kürtler kendi kendilerini idare edemeyecekler” de ondan mı?³

Elbette, Kürtler’in bir devlet olarak kendilerini ifade etmeleri global dünyada etrafi çitlerle çevrili yeni bir “cezaevi” gibi olmaz. Hem teknoloji , hem de ekonomik açıdan “Yeni Dünya Düzeni”ne bağlı olacaktır. Dünya ulusları camiasına katılacaktır. Gerek buldukları parçalar içinde federatif olsun ve gerekse onlardan ayrı bağımsız olsun, Kürdistan’da oluşacak bir

---

³ Kürtlerin kendilerini idare edemeyeceklerini birçok insan söyledi. Ben, cezaevinden bazı “Rızgari”cilerin “anne” olarak hitap edip mektup gönderdikleri **Madam Mitterrand**’ın bu konudaki belirlemesini örnek alıyorum. Güney Kürdistan’daki son gelişmeler bu düşüncüyü teyid etti, Kürtlerin kendi kendilerini çok rahat idare edebileceklerini kanıtladı. Bizim de birçok dünya dilini konuşabilen, birkaç üniversite bitirmiş, ekonomiyi, diplomasiyi vb.. bilebilen değerli kadrolara sahip olduğumuz ortaya çıktı, hem de savaşan bir toplum olarak bunu yaratabilmişiz. En son tekniği de kullandığımız ve dünyanın diğer gelişmiş teknolojilerini davet ettiğimiz bir devletleşme sürecini yaşıyoruz. Kuzey ve Doğu Kürdistan’da da Kürtlerin yetişmiş değerli kadroları var. Madam söylese de biz kendi kendimizi idare edecek güç ve nitelikler taşıyoruz.

Kürt Devleti, bütün zenginliği ve kadroları ile gerekeni yapacaktır. Her şeye karşın neden kendimizi ifade edemediğimiz önemli bir sorun olarak duruyor. Çünkü, egemen devletler bölge devletleri ile ilişkilerinde onların çıkarlarını tercih ediyorlar , bu çıkar ilişkisi aynı zamanda kendi çıkar ilişkileridir de ondan. Bölgeye yeni statüler getirilmeye çalışılıyor. Bölgenin birçok lideri başka çıkarlar uğruna terbiye edilmek isteniyor. Bölgenin petrol, su ve benzeri kaynaklar nedeniyle uzun vadeli bir programla kontrol edilmesi yeni değil, üzerimizdeki cebelleşmenin geçmişi var. Dünyanın geneli açısından bölgemizin kaynak bakımından büyük bir rezervi var. Bu zenginliğin şeyhlik devletlerinin elinde pazarlık aracı olmasını kimse istemiyor. Onların hamam sefaları ve harem saltanatları için parasal kaynakları sınırsız kullanmaları elbette kabul edilemez. Ama öte yanda, değerlerin, zenginliğin onların gerçek sahiplerinin elinden şu yada bu biçimde alınması da kabul edilemez. (...)

Yine, bölgemizde su sorunu birkaç yıl sonra önemli bir tehdit oluşturacak vb.. Artık bir Sovyet tehdidi yok, petrol, su ve benzeri sorunlar var. Artı, Kürdistan önemli bir pazar alanı, herkes bu pazarı kendi çıkarına kapmak istiyor. Kissinger, Ürdün kralı vb..bir takım geçerli “raportörlerin” müteaddit kereler “Orta Doğu’da bir Kürt devleti hayaldir, bu dengeleri değiştirir, birçok devleti bölgeye müdahaleye çeker vb..” türünden açıklamaları dikkate alındığında , kendi kendimizi bir devlet olarak gerektiğinde neden “ifade edemediğimiz” de ortaya çıkıyor. Alman Prof. Steinbach, “Kürtlerin devlet kurması halinde bölgedeki harita değişir, savaş çıkar” diyor ve ekliyor, “Kürt Sorununun çözümü için tek şart ABD’yi ikna etmektir”⁴. “Mesela bir Kürt devleti dışarıdan yardım veya destek almadan başarılmaz, mümkün değildir” diyenler de var⁵.

Bu konuda bir yorum da Irak Devrim Konseyi Üyesi Tarık Aziz’in. Bildiğiniz gibi, T. Aziz, özellikle Körfez Savaşı sonrası dünya’da en çok adı geçenlerden biriydi. Konuya değişik bir perspektif kazandırmak için M. Ali Birand’ın Irak’ta T. Aziz ile yaptığı röportajın ilgili bölümlerine kısaca bakmak gerekiyor. (...)

“Ayrıca bağımsız bir Kürdistan kurdurma fikri hiçbir zaman gerçekçi değildir. Zira Kürtler Irak’ta, Türkiye’de, İran’da, Suriye’de otururlar. Bütün bu insanları nasıl bir devlet içinde birleştireceksiniz...

..İkinci olarak, Batı’nın neden bağımsız bir Kürdistan istemediğinin bir başka nedeni de Kürt kartını kaybetme tehlikesidir. Zira **bağımsız Kürdistan olduğu takdirde sorun temelinden çözülmüş olacaktır** (abç). Batı artık Kürtleri Irak’ta, Türkiye’de veya başka bir tarafta kullanamayacaktır...

...Ortaya bir devlet çıkmış olacak ve o devlet Türkiye ile olsun Irak ile olsun ilişki kurmak, iş yapmak isteyecektir. Dolayısıyla , Batı elindeki bu kartı bağımsız bir devlet yaratarak kaybetmek istemez...

..Daha önce de dediğim gibi mantıklı Kürt liderler bunun son derece farkındalar. Ancak, aralarından bazıları maalesef bu politikayı güdüyor. (...)

Örneğin Celal Talabani’ yi alalım. Celal Talabani bizim önümüzde Amerika’nın ve diğer Batı ülkelerinin Kürtleri Irak’a karşı kullandığını söylemiş olan bir insandır. Bunun Kürt

⁴ Prof. Steinbach, BRD Televizyonu programındaki konuşması, 24 Şubat 1999.

⁵ Cüneyt Arcayürek, “*Darbeler ve Gizli Servisler*”, Bilgi yayınevi, 6. basım/1995, Sh:128.

halkının çıkarına olmadığını belirtmiştir. Ancak, aynı zamanda yine de kendini kullandırmaktadır. Belki bundan çıkarı vardır, para alıyordur. Londra'ya, Paris'e gittiği zaman devlet başkanları tarafından kabul ediliyordur. Tabii Irak hükümeti ile anlaşmaya varırsa, örneğin bir bakanlık elde ederse o zaman bütün ayrıcalıklarını kaybetmiş olacak. **Talabani, Amerikalılar tarafından, İngilizler tarafından parayla desteklenen bir insandır.**(altını biz çizdik) Tabii bizden alacağı para ile, oradaki elde edeceği şeyler arasında çok büyük fark çıkar. Dolayısıyla artık profesyonel olmuştur. Maalesef bu işi bir meslek haline getirmiştir.

(...)

Onların tüm mantıklı isteklerini kabul ettik. En başta da otonomi üzerinde anlaştık. Otonomi devletin birliği içinde gerçekleşebilecek bir şeydir. Devletin bölünmesi değildir. Otonomi demek Kürtlerin kendi yerel işlerini kendi başlarına yürütmeleri, ancak yine de Irak devletinin içinde kalmaları anlamını taşır. İşte biz bu çerçevede otonomiyi kabul ettik ve anlaşmayı yasa haline getirdik. Kendi bölgelerinde tüm işlerini kendileri yöneteceklerdir. Aynı zamanda Irak devletinin her yönüne, ordusuna, bürokrasisine katılacaklardır”.

(...)

Söyleşinin daha sonraki bölümünde Birand'ın “petrol konusunda anlaşmazlık çıktı?” sorusuna T. Aziz, “hayır, hayır” diye cevap veriyor. Ve özetle,

“..Petrolün ‘şuna ait’ veya ‘buna ait’ olduğunu iddia etmek hiçbir zaman söz konusu olamaz ve doğrusu Kürtler de bu konuda o kadar çok ısrar etmediler. Biz, geçen Ağustos ayında kendileri ile bir anlaşmaya varmıştık. Dönüp diğer liderlerle görüşelim dediler ve gittiler. Washington'a bir delegasyon gönderdiler. Delegasyonun başında da Celal Talabani vardı. Talabani Amerikalılara bu anlaşmayı anlattı ve Washington **sakin ha bu anlaşmayı imzalamayın dedi** (abç). Böylece anlaşma orada kaldı.”⁶

M. Ali Birand Tarık Aziz ile Türkiye’de SHOW-TV’de de bir söyleşi yapıyor.

“Tarık Aziz’in söyleşi öncesinde ve sonrasında yazılmamak kaydıyla yaptığımız uzun sohbet sırasındaki sözleri de çok ilginçti” diyen Birand, sözü Kürt liderlerine getirerek, söz vermesine rağmen Tarık Aziz’in Barzani ile ilgili belirlemesini aktarmayı ihmal etmiyor. “Barzani, batının Kürtleri kullandığını en iyi bilen liderdir. Bu hava içinde giderlerse sonucun kötü olacağını biliyor.. Ancak, diğerleri onu bırakmıyor”⁷

Yani, sonuç itibarıyla dünyada devleti olamayan “vatansız tek ulus” biz kalmış oluyoruz. Görünen o ki, bu durum kimsenin içini de sızlatmıyor.. Gereğesi de hazır: Büyük devletler istemiyor!(...)

Büyük devletlerce “sınırların değişmezliği” de esaslı bir karar olduğuna göre, Güney Kürdistan sınırları belli bir Irak içinde federal devlet olarak kendisini ifade etme yolundadır! Buna Güneyli güçlerin çok dikkat etmeleri ve kendi iç sorunlarını durdurmaları gerekmektedir. Hiç olmazsa Irak sınırları içinde “Irak - Kürt Federal Cumhuriyeti” olarak Kürtlerin tarihte bir kez daha devlet olarak kendilerini ifade ettikleri ortaya çıkabilecektir. Biz Kuzeyliler için, en önemli tehlike ileride ters bir gelişme ile Güneyle uzun süreli ve başkalarının çıkar ilişkilerine dayalı kardeş kavgasına tutuşmamızdır. İkincisi de, Türkiye sınırları içinde verilecek yasal çerçeve ile yetinmemiz.. Bu sonuncusu için aramızda “çok şükür” gerekli rekabet ve “düşmanlık” da var. Ayrıca, ABD ve AB programlarına tekabül eden bir zorunluluk döneminden geçiyoruz. TC’nin kendi yasal çerçevesi içinde “İnsani

⁶ M. Ali Birand, “Tarık Aziz İle Söyleşi”, 4 Mayıs 1992, Sabah Gazetesi.

⁷ M. Ali Birand, “Irak petrol hattına PKK tehdidi..”, 5 Mayıs 1992, Sabah Gazetesi.

haklar” düzeyinde bize bir “demokratik açılım” sağlayacağı beklentileri, öyle olağanüstü bir şey değil, herkesin görebileceği basit bir düzeyi anlatıyor.

Yine de “Allah razı olsun”.. Kimilerinin “fal bakıp” böbürlenerek kendilerine paye çıkardıkları “o her şeyi bilen ve her şeye kadir” güce şükredip bize verilenlere “ rıza göstermeli, terbiyesizlik etmemeliyiz”.. Sesimizi kesip, yerimize oturmalıyız. Bu kalıyor bize.. Ve her gün “dualarımız” eksik olmamalıdır..

PKK ve Öcalan’ın “ehlileştirilmeleri” ve terbiye edilmelerine gelince, bu daha bir süreyi alacaktır. Büyük oranda yol alındı sayılır! Nihayet “artık PKK’dan da vazgeçildiği ve o adla faaliyetin sona erdiği” kararı da açıklandı.. Ama, gerçek olan, yukarıda açıkladığım nedenlere dayalı bir yasallaştırma eyleminin sürdürüldüğüdür.. İleride daha geniş tartışma fırsatımız olacak.. Geçiyorum.

Velhasıl, 27.000 küsur şehidi⁸, 160.000 korucusu, 5.500 itirafçısı, 10,5 milyon göçmeni⁹ 11.000 küsur (bu rakam daha az olabilir!)

⁸ Kaynaklar genel olarak 15 yıllık savaşın ölüm bilançosunu 36.000 küsur olarak gösteriyorlar. Kanımızca, bu toplam içinde 27.000 kişi Kürdistanlı, diğerleri ise polis, asker, subay vb dir. Savaşın jeopolitik, askeri, coğrafik ve toplumsal boyutlarına baktığımızda; 27.000 rakamı içinde gerilla ve onun lojistik,legal ,propaganda ve haberleşme vb..gibi yan güçlerine tekabül eden 20000/22000 küsur civarındadır. Bu da bir gerilla hareketi için fazladır. Üstelik, diğer parçalardakiler (İran, Irak ve Suriye) ile PKK’nın kampları ve diğer görev alanlarındaki ölümler buna dahil değildir.

Devlet kaynakları da şöyle:“15 Ağustos 1984 ila 30 Eylül 1999 arasında...4018’i asker,1264’ü GKK,254’ü polis olmak üzere toplam 5536 güvenlik görevlisi şehit oldu. 8644’ü asker, 1723’ü GKK,987’si polis olmak üzere toplam 11354 güvenlik görevlisi yaralandı. 4558 vatandaş bu olaylarda hayatını kaybetti. 5853 vatandaş da yaralandı. Bu olaylara neden olan 18741 terörist ölü ele geçirildi, 2133 terörist de güvenlik güçlerine teslim oldu.(Kaynak: EGM, TEMÜH Daire Başkanlığı verileri.)” Nakleden: Tuncay Özkan, “Operasyon”, Doğan Kitapçılık, 8.basım/Mart 2000, Sh:64. Öcalan, “belki ölü ve yaralı sayısı şimdi bana okuduğunuz rakamlardan da fazladır” dedi. (Bak: **Hürriyet**, 18 Mart 1999, Sh:11. “Apo’nun 36 sayfalık ifadesinin yayınlanmayan bölümleri/2”, Ayrıca mahkemede de bu yönde açıklamaları oldu.)

Bu konuda bir araştırma da S. Çelik tarafından yapılmış. “Savaşın Askeri Bilançosu” başlığı ile verdiği rakamlar: “15 Ağustos 1984/ 9 Ağustos 1999 tarihlerinde, -yıllara göre,1984/88 4 yıllık, ondan sonraki yıllar için birer/ikişer yıl olarak verilmiş sayılarla- PKK kaynaklarına göre:devletin kayıpları 41.959, PKK’nın 6711.” Çelik eklemeye yapıyor: “kayıtlara henüz ismi geçmeyenler olduğundan PKK’nın kayıpları 8’binin üstündedir.” diyor. Devlet yanlısı çok kaynak veriliyor ve “1984/1997 arasında PKK’nın kayıpları 20.822, devletin ise 4239” olarak gösterilmiş.”Sivillerden ise 4276” kişi ölü.”Toplam:31.837”.. Bu haber Hürriyet’in 14 Ağustos 1997 tarihli nüshasından alınmış...(Bak: S.Çelik, “*Ağrı Dağını Taşımak*”, Zambon yayınları, Temmuz 2000,Sh:243-254)

Ayrıca, elimizde bulunan PKK’ya ait albümlerden yalnız 1993 yılına ait olanı incelediğimizde ise başka sonuçlara varıyoruz. “ARGK Basın Bürosu 1993 yılı Savaş bilançosu” “4456 asker, 866 polis vb., 1056 korucu ve 796 gerilla” olarak verilmiş. “Eyaletlere” göre künyeleriyle birlikte verilen (“Botan, Amed, Dersim, Serhat, Garzan, Devrimci Gap,Güney Batı, Mardin Eyaletleri”) Güney ve Doğu Kürdistan (7), Şahadet yeri ve tarihi belli olmayanlar(9) sadece resmi ulaşanlar (64) olarak taramada toplam 664 gerilla görülüyor.. (Bak: “**Serxwebûn**”, “**Şehitler Albümü**” Özel Sayı:23, Aralık 1993. Kapakta esas duruşta gerillalar, PKK bayrağı dalgalanıyor, karşıda mor dağlar, hazin bir manzara.. Ve içinde birçok kişinin resim ve künyeleri.. Ve kapağında “Şehitlerimiz” “Onur ve insanlık sözüdür, başarı ve zafer yürüyüşümüzdür” yazılı Albüm. Ve kapaktaki tarihin son rakamı siyah bantla kapatılarak, üzerine yeniden 3 basılmış)

⁹ Bu göç miktarına Kürdistan’daki iç göç dahil değildir. “Bölgede 1993/1995 yılları arasında 2500’e yakın köyün boşaltıldığı tahmin edilmektedir”. (Bak: Dr. Necdet İpekyüz, “**Güneydoğu’da İç Göç tartışmaları ve sağlık boyutu**”, Türk Tabipler Birliği /1996 bülteni, Sh:2.) Örneğin Başta Diyarbakır, Gaziantep, Adana olmak üzere diğer il ve ilçelere 7 milyon civarında insan göç etmiştir. Bunu,sözünü ettiğimiz illerin ve birtakım ilçelerin merkez/ şehir nüfuslarının çok miktarda artmasından anlamak da mümkün. Örneğin Diyarbakır 300 bin nüfustan 15 yıl içinde 2 milyona ulaşmıştır. Göç yalnız Diyarbakır’ın kasaba ve köylerinden değil, diğer

tutuklu ve hükümlüsü,bütün değerlerinin talan edildiği, insanların narkotik, tiner müptelası oldukları, fuhuş sektörünün¹⁰ önemli bir parçasını Kürtlerin oluşturduğu ve daha nice illetlere duçar edilen bir toplumsal yapının fertleri için Milenyum neyi ifade ediyor? Ne demişler, “Milenyum, yeni yıl gelmiş neyime, kan damlar yüreğime”.. Bunlar karamsarlık sayılabilir, demoralizasyon olduğu söylenebilir, ama değil.. Nasıl bir durumda olduğumuzu anlamak içindir ve bizim gerçeklerimizdir. Elbette, Türk devletinin yada diğerlerinin de savaşta çok büyük zararları oldu¹¹.

Resmi rakamlar bunu gösteriyor. Geldiği yer itibariyle ekonomik sosyal vb.. durumu ona bu savaşın pahalıya mal olduğunu gösteriyor. Ancak, bütün bunlar uzun vadeli çıkarları açısından büyük zararlar değildir.

(...)

Başa dönersek, siyaset pazarında bizim de “**bezimiz**” olduğundan, hem pazarlık hem de dünyayı ellerine geçirdiklerini söyleyenlere ve onların saltanatlarına karşı, bizim ki de bir başkaldırı sayılsın. Ama, biz Donkişot değiliz, bu adaletsiz ve kocamış dünyanın orta yarında hayallerimizle uğraşan tasarımcılar da değiliz.. Sanal ve o kadar da küçültülmüş bir dünyanın bu gününü yada öbür yanını artık net biçimde görmek için pek fazla “akıllı olmak” gerekmiyor. Deliliğin de bir sınırı olduğuna göre, artık dostluklardan dem vurarak zaman geçirmenin pek fazla bir kıymeti harbiyesi de yok..Çünkü, “o dostlar ki, bir kere bile selamlaşmadık”. Ve onlara her aklımıza estiğinde bir şeyler hatırlatmak gerekmiyor. Bizim ihtiyaçlarımızı, sorunlarımızı bilmek zorundalar. Bunlar da dostluğun yada “dost” olmanın raconudur..

Biz gerçeklerin, acı ve burukluğun muhtevasında ulusumuz ve ülkemizin siyasetçileri sayılırız. Tabii eğer “müsaade” ederlerse böyleyiz. Çünkü, tabir caizse “sallasan siyasetçiye değişiyor” misali kimin ne olduğu pek belli değil hani.. Neyse, biz siyasetçiler olarak kimsenin ellerinin bizim cebimizde olmasını istemiyoruz. İlişkiler, karşılıklı saygıya, çıkar ilişkilerine dayalı eşit ve genel olmalıdır. Bizi taraf görmeyen, haklarımızı tek taraflı sadaka olarak bize vermek isteyenlerin ellerini cebimizden çıkarmaları gerekir. Her verilene öpüp başımıza koyarak özgür olamayız. Ama, bunu kabul edenlere engel de olamayız. Onlar da “özgürdürler”.. Türk Ticaret yada sanayi odalarına kaydolabilirler, Türkiye’ye girişte hava limanlarında, gümrük girişlerinde yada çay kahve içmek için bir yerlere davet edildiklerinde form doldurup, ...yardım etmeyecekleri taahhüdünde de bulunabilirler.. Ve yalnız böylesi bir “zorunluluk” için bile olsa artık bize ve mücadeleye karşı “sert” davranabilir, küfredebilirler.. Her ağızları açıldığında da etraflarına “babam bu iş bitti ha!” diyebilirler.. Belki bugün, bütün bunlara engel olmaya gücümüz yok, PKK hareketi hiçbir düzeyde zemin bırakmadı,

---

illerin kasaba ve köylerinden de olmuştur. Göç, salt savaştan kaçma değil, aynı zamanda iş bulma, geçinme koşullarının elde edilmesine matuftur. Devletin sistemli zorlamasını da ekleyelim. Yasa çerçevesinde bir tenkil yada iskan olmasa da, baskı, işkence, iş vermeme, öldürme ve köylük vb.. alanları yakma/yıkma gibi eylemler nedeniyle hemen hemen mecburi bir hal almıştır. Kapsam olarak daha önceki göç dalgasını çok aşmıştır. Örneğin, **1934 yılında kabul edilen ve uygulanan 2510 sayılı yasa ile Kürtlerin mecburi iskanı** bu son göç dalgası yanında küçük kalmaktadır. İleride Kürdistan’daki göç dalgası üzerinde, yenilginin nedenleri olarak sonuçlar çıkarmaya çalışacağız.

¹⁰ Resmi rakamlarla 1985 öncesi **fuhuş sektöründe** Kürtlerin oranı düşüktü. Örneğin İstanbul gibi en büyük ilde bile bu oran % 10’u (% 7-8) bulmuyordu. Oysa 90 ve sonrası yalnız İstanbul’da bu rakam % 47’ye ulaşmıştır. Bu demektir ki, İstanbul da fuhuş sektöründeki her 100 kadından 47’si Kürt yada onunla birlikte göç dalgası ile “Doğu ve Güneydoğu’dan gelmiş” diğer azınlık ve uluslardan...

¹¹ “**Hürriyet**” Gazetesi, 22 Şubat 1999. “15 yılda 96 milyar dolar harcandı. Bu parayla 80 bin okul yada 330 yatak kapasiteli 4500 hastane, 1 milyon yolcu kapasiteli 4700 havaalanı yapılacağı hesaplanmış. Bugüne kadar yapılan harcama, Türkiye için büyük önem taşıyan eğitim reformu bütçesini de neredeyse 10’a katlıyor. Bilgisayar destekli eğitim ve 30 kişilik sınıflar öngören eğitim reformunun bütçesi yaklaşık 10 milyar dolar düzeyinde.”

pazarlıkçıları çoğalttı! Ama bu dönemi kendi açımızdan geçmek ve en azından ifade etmek zorundayız da.. Korku ve panik yaratarak üzerimize egemenlik kuranlar yada kurmak isteyenler gösterdikleri hedeflerle kitlelerin ve özellikle kadrolarımızın oyalanmasını sağlayabiliyorlar..

Bu söylemlerimiz belki ağır, belki zamansız gelebilir. Ama, zorunlu olduğu kesin. Zamani değil, çünkü bizi köleleştiren; ulusal, toplumsal ve tarihsel bütün değerlerimizden ayıran ve tüm değerlerimizi yerle bir eden katliamcı, sömürgeci devletin, devletlerin önünde bir yargı var. Bu yargı tek taraflıdır, adaletsizdir ve şartsız tercihsiz “YDD” ve onu koruyup, kollayan, onunla bütünleşen programların kabulünü öngörmektedir.. Yargının bir yanında ülkenin ve ulusun zorla bir şeylere razı edilmesi duruyor, öte yandan tüm aydınlarımızın , militanlarımızın ve siyaset adamlarımızın başları öne eğik durmaları sağlanıyor...

Hakkımızda idam fermanları çıkarılabiliyor, ağır ceza kararları verilebiliyor. Bu hem bir şantaj, hem de tehdit aracı olarak istenildiği gibi kullanılıyor. En radikal, en keskin “hatlar” bile “terbiye edilebiliyor”..

Her ne kadar “Avrupalı” olmak için (siz Türklerin -Türk’ten çok Türkiyeli olanları da- dışa dönük göstermelik Avrupalı olduklarını anlayın!) adam asmayı, o da dolaylı biçimde kaldırdılar.. Ama, Türkiye’de her ağız açılan siyasetçi bunu yine bir tehdit olarak öne sürebiliyor. Öcalan için verilmiş sözlere uygun saklı özel hükümlerle ifade edilen yasa değişikliği, eşitlik ve genellik hükümleri ile dolayısıyla diğerlerine de teşmil edilmeye çalışılacak. Aslında, birçok Kürt açısından değişmeyen bir ceza anlayışı ise, sürüp gidecektir. Türkler ceza anlayışları bakımından Osmanlılık ruhundan ve hatta bazı benzer uygulamalardan henüz vazgeçmiş değiller. Uygulamaların meydana getirdiği zararların bedeli ödenmiyor.. Yanlış yaptıkları da söylenmiyor ve en önemlisi, üstelik kabadayılık yaptıkları da gözlemleniyor. “Yavuz hırsız” misali, birtakım “arabulucularla” zaman zaman “ Türkiye Cumhuriyetinin, Atatürk’ün, Türklerin o değişmeyen ‘büyüklükleri’nin, şan şöhretlerinin ve daha bilmem nelerinin hayrına” “affa maruz” da bırakıyoruz!

Kanımcıca bizim açımızdan dönemi kurtarmak yada kendimizi “düze” çıkarmak için hemencecik suçlamaya dönük , yada geçmişte Öcalan ve birlikte olduğu ekibinin yaptığı gibi kendi dışındakileri sıfırlamaya, karalamaya dönük eleştirilerle sürece müdahale şansımız yok. Bu yöntem sömürgecilerin, başkalarının işine gelecek ve onlara kan verecektir. Uygulamaya çalıştıkları programları kolaylaştıracak yada uygulamayıp, uygulayamayıp, araya sıkıştırmak istediklerini gündeme sokacaktır. Bu dönemi derli toplu geçmek zorundayız. Ama, bunu kime söylüyoruz. Kimsenin umurunda değil gibi gözüküyor.. Birçoğu neredeyse içine düştüğümüz bu hain yenilgi için davul zurna çalıyorlar.. Meydana gelmiş bu düzeyi ellerine geçmiş bir fırsat ve ganimet gibi algılayıp, tersine daha da saldırgan ve karalamacı kesilenler az değil. Bunların önde gözüken silüetlerinin arkasında nelerin olduğunu biliyorum. Yakından “tanıdık”lar(!) var.. Üstelik,onların “vazgeçilmez devredilmez hakları” bize “geçmiş” oluyor. Biz yine kötüyüz..

İçine düştüğümüz, düşürüldüğümüz bu süreci “derli toplu geçmek” şu anlama geliyor: “Zararın neresinden dönülse yine zarar” olduğunu bilmeliyiz ve bu yolu, bu süreci zararla geçeceğimizi içimize sindirmeliyiz.. Kimse bu süreçten “mal kaldıramaz”, sermaye yapamaz.. “Dostlar bizi alış verişte görsün” kabilinden teslimiyet çağrılarını ahlaki bulmuyorum. Hukuki ve demokratik de değil. Elbette, bütün bu sonuçları, ben siyasi düşünme ve davranmayı koşul saydığım için böyle açıklıyorum. Bu işlerden tiksinen, pişmanlık duyan yada kötürümleşmiş olanlar kendi tercihleri nedeniyle böyle düşünmeyebilirler. Besbelli ki, insanlar kendi seçimlerinde özgürdüler, ama bunun adını koymalıdır. Böbürlenerek, övünerek “o yollardan biz de geçtik” tarzında göndermeler,

başkalarını suçlamaya yeterli neden değil. Her şeye karşın, yine de, biz Kürtlerin aramızda mutlaka bir iç hukuk ve demokrasi olmalıdır. Eğer, yargılayacaksak, hesap vereceksek bunu hiç olmazsa insani kurallara bağlamalıyız. Hayvan gibi tepinmeler, mafya türü saldırılarla, intikam ve karalama ile bir yere varamayız. Ben korktuğum için değil, çünkü hesap veremeyeceğim hiçbir şey yok.. İşin gereği zorunlu kıldığı için, hukuk ve demokrasi düzeyinin zorunlu olduğu önerisini yapıyorum. Biz dağ adamı değiliz. Hesaplarımızı nasıl vereceğimizi ve alacağımızı bilmeliyiz. Mal mülk sahibi olanlar da nihayet bizim “burjuvalarımız” dır! (Hemen bu belirlemelerin kulpuna yapışanlar belki olacak. Bunu yapmasınlar, çünkü ben normal yaşam için gerekli ev, eşya, araba, para vb'nin çağdaş toplumsal yapılarda gerekliliğini, sosyal devlet ilkesi olarak eskiden beri savunuyorum, bakmayın bizim olmadığına!)

Bütün zenginler “mal beyanında” bulunuyor, modern devletler böyle çalışıyor, bizimkiler de “kendilerine yedirmezler” mutlaka “beyanda” bulunurlar!..Hele hele “siyasetle ticareti bir arada”, “dengeli ve planlı götürebilenlerimiz” ile istediklerinde, istedikleri biçimde siyaset sahnesine hemencecik konanlarımız da “bu değirmenin suyunun nereden geldiğini” açıklama cesareti gösterebilecekler mi?

Özcesi, zamansız da olsa, bazı şeylerin açıklanması ve tartışmaya açılması gerekiyor. Artık buna alışmalıyız. Çünkü, kapalı tutulan ve alttan alta yıllardır uygulana gelen programların ucu gözüktü sayılır. Kenara çekilip, seyircilik yakışmaz. AGİT’te başlayan ve Clinton ‘dan çıkan yanıyla birçok şey somutlaştı. Ama, Kürtler bir türlü “dosyalarını” açmıyorlar, açamıyorlar.. Herkes oynuyor, bu çifte yada üçlü vb.. standartlar içe kapanık insanlarımızı hasta edecek. Dünya politikayı nasıl yapıyor bunu görmeliyiz. Bırakınız savaş nakillerini, neredeyse, tuvalet sefalarını televizyonlardan seyredecek hale geldik. Adamlar , “gelip, kararlarını belirtiyorlar ve gidiyorlar” o kadar.. Uyarsan uyarsın, uymazsan başına gelenleri “sen” düşün! Yoksulluğun ve ekonomik sefaletin külfetleri ise çok ağır olmasına karşın, kimse önemsemiyor!..

Uzatmayayım, daha çok tartışacak şey var. İsa’dan sonraki 3. bin yılın 2. yılını da yavaş yavaş geride bıraktığımız bu günler vesilesiyle biz de “duygu ve düşüncelerimizi” kısaca açıkladık. “Zülfü yare dokunmadan” konuşamaz olduk, biraz incinenlerden şimdiden özür diliyorum. Ve esasa giriyorum.

I. bölüm

1. Dönem bizim açımızdan açık bir yenilgidir

a) Yenilgi neyi ifade ediyor.

Bilindiği gibi, yenilgi karşılıklı iki gücün (yada güçlerin) birinin galibiyeti ile ortaya çıkmaktadır. Yenilgi ve galibiyet'te iki taraf vardır, tek taraflı yenilgi yada galibiyet olmaz. Bizim durumumuza indirgersek, yıllardır savaştığımız devlet önünde onun galibiyeti ile sonuçlanan ağır, haksız ve önceden planlanmış bir yenilgi yaşıyoruz. Bütün **program** hedeflerimizden, **varlık koşullarımızdan**; stratejik, taktik **araçlarımızdan** kopmuş, koparılmış durumdayız. Yani, TC.kendi galibiyetini resmen ilan etti. Ama, bu galibiyetin karşı tarafı yok. Bunu hep soyutluyor. Çünkü, kendisine yenilginin kıyısına gelmişken yardım ettiler ve elinden tuttular, biraz şımarmış durumda, hep dudak bükerek işi geçiştiriyor. Galibiyet soyut bir güce karşı elde edilmiş oluyor. Bu da “**Teröristler**”dir..¹²

TC, 1.Dünya Savaşı sürecinde İttifak devletleri ile savaşa girip ağır yenilgi aldığı süreçte başka biçimde bir devlet de olabilirdi.. “ Eğer, harbi ilan ederek memleketi korkunç bir mağlubiyete sürüklemiş olan hükümet (yani İttihat ve Terakki) çekilmese ve 30 Ekim 1918’de İmparatorluğun yıkılması anlamına gelen **Mondros Mütarekesi** imzalanmasaydı, Halep’in üzerine sirayet etmiş olan bozgun İstanbul’un kapılarına kadar devam edecekti”¹³. Kendisi de facto¹⁴ sınırları içinde 30 milyona varan nüfusu ve varlığı ile koskoca bir ulusu

---

¹² TC, 1.Dünya Savaşı'nın konjonktürel ve çıkar ilişkileri içinde cetvelle çizilmiş sınırları ile kendiliğinden, haksız biçim ve muhtevada ortaya çıkan bir devlet olduğunu unutmuş gözüküyor. Ve o günden bu yana birçok kez , ayaklanmış bir ulusu anmadan, ona damga vuruyor ve hasmını şöyle ifade ediyor: **Teröristler**..

¹³ Sabahattin Selek, “**Anadolu İhtilali**”, Örgün yayınları. Nakleden:**Rizgarî** /Arşivi GD) K/II/D-4; NO:85, “**Kürdistan’ın Sömürgeleştirilmesi**” metni, Sh:5.

¹⁴ 24 Ekim 1918 tarihinde Osmanlılar savaşı bırakıp ateşkes önerdiler. 30 Ekim 1918’de imzalanan Mondros Antlaşması ile Osmanlıların bütün egemenlik hakları ortadan kaldırılmış oldu. Bütün haklar Anlaşma

görmezlikten geliyor, hasmını küçültmekle kalmıyor, inkar da ediyor. Dolayısıyla biz yenilgiyi kabul eden taraf olarak, onu ve yandaşlarını galip taraf olarak açıklıyoruz. O ise, bizi yendiğini açıklayarak bile taraf kabul etmiyor..

(...)

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelemiz başta Kürt Ulusunun “Kendi Kaderini Kendisinin Belirlemesi” ilkesine – hangi anlamda olursa olsun- bağlı olarak ulusa ve ülkeye tekabül etmekteydi. Bu şu anlama geliyor, Kürdistan’da bir Kürt Devleti kurulacaktır. Yalnız bir devletin sınırları içinde de olmadığımız için, 4 sömürgeci devletin sınırları içindeki ulusu ve ülkeyi birleştirecek ve böylece bağımsız ve birleşik bir Kürdistan yaratılacaktır.. Bu en doğal, temel ve vazgeçilmez program ortadan kalkmış, kaldırılmıştır.. Aynı zamanda uluslar arası hukuka da uygun bu talebin –Birleşmiş Milletler camiası kuralları açısından da- anti-demokratik bir yanı olabilir mi? HAYIR.. Bu talep için üzerine zor ve baskı ile çullanan bir devlete ve onun güçlerine karşı meşru müdafaa olarak savaşımın adı neden terörizm koyulsun? Bunu anlamak son derece zor. Ve tek tek 4 devletin -hem de ne devletler!- sınırları içindeki KÜRTLERİN, birbirinden zorla koparılması kimsenin umurunda bile değil. Yıllardır, kan, gözyaşı, asimilasyon, jenosit ile öldürülen, sürgünlere yollanan bir ulusun bu

---

devletlerine verildi. Bu aslında ateşkesten çok bir paylaşma idi. (Bak: Mondros Ateşkes Antlaşması siyasi, askeri ve ekonomik kararları, Prof. Ahmet Mumcu) Ancak, Anlaşma devletleri 19 Nisan 1919’da toplanarak sürekli barışı sağlayacak esasları tespit ederek, bunu da 22 Mart 1919 Paris Barış Konferansına getirmişlerdi. Çalışmalarını 26 Nisan 1920 de tamamlayan Konferanstan sonra, **Sevr Barış Antlaşması** tartışmaya açılmış ve 10 Ağustos 1920’de Osmanlılar tarafından imzalanmıştır. Buna göre, kısaca, bugünün TC sınırları içinde bir Ermenistan Devleti kurulacak, Kürt özerk bölgesi oluşturulacak, ileride bağımsız olması kendi kararlarına bırakılacak (Bu durum Antlaşmanın 62,63 ve 64. maddelerinde belirtilmiştir. **Bak:** Garo SASUNİ, “*Kürt Ulusal Hareketleri ve Ermeni-Kürt İlişkileri*”, Hamazkayin Yayınevi, Beyrut, 1969. Türkçe’si: Orfeus Yayınevi, Stockholm, 1986.. Nakleden: N. Şemmikanlı, “**1. Dünya Savaşı 1914-1918, Sevr Barış Antlaşması**”, Sh:6-7, 1.1.2001).Akdeniz bölgesi büyük bölümü ile Ege’nin bir kısmı İtalyanlara, Suriye, Çukurova, Antep, Urfa bölgesi Fransızlara, Güney Kürdistan’ın büyük bölümü ve Iraktaki bazı sahalar İngilizlere vb.. bırakılıyordu..Daha sonraki dönem, anlaşma devletleri arasındaki çıkar çatışmaları, 1917 sonrası Sovyetlerin bölgede yeni nüfuz alanları oluşturma ve ABD’nin alandaki girişimleri, Yunan -Türk savaşı sonrası gelişmeler ile, en önemlisi Musul/Kerkük Sorunu ve buradaki paylaşımındaki çatışmalar vb.. bölgedeki sınırların yeniden ve başka kriterlere göre düzenlenmesini gündeme getirdi. 24 Temmuz 1923’te Lozan Antlaşması ile, yukarıda belirttiğim birçok amaca uygun olarak bölgenin haritası yeniden “cetvelle çizildi”.. İşte bugün bizim başımıza musallat olan ve böbürlenmiş bölge devletleri egemenlerin çıkarlarına uygun böyle ortaya çıktılar. TC’de o dönem aradan çıkan devletlerden biri... Yoksa, bölgede yerleşik ulusların yada halkların önünde tarihsel bir haklılıkları yok.Ve Lozan’daki görüşmelerde, Türk tarafı tamamen yalan yanlış bilgilerle ve M. Kemal’in elyazması taslak karakalem haritalarıyla (Bütün bunları Lozan tartışmalarında görebilirsiniz) kafadan sınırlar tespit edilmesini sağlamıştır. Bu diğer bölge devletleri için de böyledir.. Bazı köylerin arazileri, yeni oluşan bölge devletleri arasında ikiye bölünmüş, bölüşülmüştür. Bunun gibi nehirlerin, dağ ve tepelerin ortasından boya ile işaretlenen sınırlar geçirilmiştir.. Bu söylediklerimizi İran, Irak, Suriye ve Türkiye sınırında açıkça görebilirsiniz. Hatta Sovyet sınırında da nehrin bu yanı TC, ötesi Rusya’dır. Bazı Köy ve kasabalar da arazileri ile ikiye bölünmüştür. Ve bu tesadüfi bölüşümler aileleri de ikiye ayırmış, çitlerin iki tarafında bırakmıştır. Birbirlerine tel örgülerin ve jandarmaların üstlerinden eşya ve para atarak görüşmeler yapan, bayramlaşan insanların hazin manzaraları hala sürmektedir. Köylüler iki devletin sınırları içinde kalmış olan topraklarını ekip biçerken çok zorluklar yaşamışlar, rüşvet vb.. ile sorunlarını çözebilmişlerdir. Bu nedenlerle süreç içinde birçok kez sınır anlaşmazlıkları ile bu devletler arasında sorunlar yaşanmış, karşılıklı sınır tespiti ve anlaşmalar gerçekleştirilmiştir.Kürdistan’ın en büyük parçası, 4 sömürgeci devletten TC. sınırları içinde gerek coğrafya ve gerekse nüfus ve diğer yanları ile hala ağır baskı, asimilasyon ve jenosit altındadır.Büyük devletlerin Kürdistan’ın büyük parçasının bir devlet içinde olmasının sakıncaları konusunda ısrarları olmalarına karşın, TC, evirip çevirip bu en büyük Kürdistan parçasını, katabildiği kadarıyla kendisine katmıştır.Ve o günden buyana sorun da olmuştur. Şimdi, bu çalma çırpma ortaya çıkan devlet bizi “bölücü”, “terörist” vb.. olarak suçlamaktadır. Ve günün koşullarında kafadan elde ettiği , daha sonraları “Misak-ı Milli” olarak savunduğu “vatanımı” korumaya azami dikkat sarf etmekte ve “sınırlarının” güvenliği pahasına olmadık operasyonlara ve diplomatik atraksiyonlara girişmektedir... Biz Vatanımızda yabancı o yerli duruma gelmiştir. Yukarıda da söyledim, Mondros ve Sevr ile bütün varlığını kaybeden Osmanlıların ardından bu kadar geniş bir zeminde bölge devleti haline gelen TC’nin devletler hukuku ve uluslar arası hukuk ve anlaşmalar vb.. açısından hiçbir hakkı yoktur.Ve bu sınırlarda, üst düzey tayin edilmiş TC. devlet memurları ve oluşturulmuş askeri birlikler dışında bir tek Türk’e rastlayamazsınız. TC, Güney Kürdistan’daki gelişmelere bile tahammül edemiyor,kapı komşusu bir bölge devletini her yönden tehdit ederek, eski talancı, ganimetçi ve işgalci hayallerini hortlatmaya kalkışıyor..

hali neden sorgulanmıyor? Çok aşağılara indirgenmiş programlar ve ona uyarlı talepler kabul görüyor, Kürtlerin talepleri göz ardı ediliyor. Oysa, yüzlerce kez ağır biçimde bu aşağı taleplerin bedelini kanımız ve canımız pahasına ödedik.

Bu bağlamda, Kuzey Kürdistan' da "Kürt Sorunu" TC'nin yasal prosedürü ve uluslar arası bağlantıları içinde gündemden düşürülecek ve "insani" haklara kavuşturulacaktır. Nedir bu "insani haklar?" Hiçbir bakımdan belli değil, tamamen Türklerin insafına ve içinde buldukları siyasi ve ekonomik duruma bağlıdır. Varsayalım ki, TC'nin yasal koşullarına bağlı olarak bu "insani haklar" verildi ve TC'nin yasaları biraz ellendi! Bunu sürecin getirdiği bir sonuç olarak kabul etsek bile, bu ne bir **hibe** ve ne de **bağıştır**. Ama, işi böyle gösteriyorlar.. "Haklar", Kürtlerin kimlikleri açık kabul edilerek gereği gibi yerine getirilirse, bir program hedefi olarak kabul edilebilir.. Oysa, Kürtlerden söz edilmiyor, Kürt lafı geçmiyor.. Üstelik, Bu aşağı "hakların" bile, TC. tarafından evirilip çevrilip –hep böyle yaparlar- kuşa döndürüleceği görülüyor ve uygulamalarda da açık görülecektir.30 yada 40 yıl gerilerde kalmış bir aşağı çözüm biçimi açısından da yenilgi kapıyı çalmaktadır. Ama, bu TC'nin "kutsal sınırları" korunsun diye ortaya atılmış bir programdır, bunu biliyoruz..

Bütün ulusal değerlerimizden, bütün gelenek ve göreneklerimizden koparılarak, TC sınırları içinde, onun çıkarlarına uygun ve kimliği reddedilerek "terbiye" edilecek olan Kürt hareketi, aynı zamanda yasallaşmaktadır. Bu yasalite TC'nin devlet kurallarına, kanunlarına ve toplumsal niteliklerine göre ayarlanacaktır,ayarlanmaktadır..

Elbette, legalleşme hemen reddedilecek bir olgu değil.Ancak bunun biçim ve muhtevası başkadır. Bu yasallaşma ile karıştırılmamalıdır. Esas olan, mücadelenin genel diyalektiği içinde; iki tarafın varlığı, kimlikleri ile öneri ve programı kabul görmüş **illegal ulusal Kürt muhtevasının** bütün program ve işlerliğinin "**yer üstüne**" çıkmasıdır.Yoksa, bu yapısal durumun ve muhtevanın suç sayılarak, bazı hakların verilmesi düzlemi legalleşme sayılamaz.

Bu bağlamda illegal mücadele örgütlerimizin de araç olarak kendilerini legal yoldan ifade edebilmeleri gerekir. Ve TC'nin kendi sınırları içinde bir olgu olarak ele alsın bile, Kürdistan Sorunu'nun tarihsel, coğrafik,kültürel ve siyasi olarak bütünlüklü kabul görmesi gerekir. Daha açık bir ifade ile, en azından, Türkiye iki uluslu bir toplum, bir devlet olduğunu açıklamak zorundadır. Demokratik olan, insani olan temel yan da budur.

Oysa, TC, kendi geleneksel yapısı içinde "bir azınlık da Kürtlerdir" soyutlamasını getirerek, "resmi devlet dili olan Türkçe'nin yanında onlarda mahalli dillerini kullansınlar, kimse onlara baskı yapmaz. Ama, Kürtçe eğitim olmaz. Bu egemenlik haklarımıza engel teşkil ediyor vb.." gibisinden kötü ve geleneksel inkarcılığını sürdürüyor. Hiçbir şey olmamış gibi davranıyor¹⁵.

İşin ilginç yanı, bu soyutlamayla da kalmıyor ve 70, 80 yıldır hiç uymadığı uluslar arası bazı

---

¹⁵ Türkiye'nin programına şapka çıkarırlar, onun verdikleri ile yetinenler işi zorlaştırdılar. Oysa, dil sorunu ile ilgili ciddi program ve önerilerle çıkılabilir ve kabul edilmemesi halinde direnilebilirdi. Örneğin; Kürdistan'daki askerlik şubeleri, bankalar, nüfus memurluklarındaki tüm formlar Türkçe ve Kürtçe basılmalıdır. Üniversitelerde, hiç olmazsa Kürdistan'daki üniversitelerde Kürtçe dil bölümleri, kürsüleri kurulmalı, Kürtçe gramer ve sözlük devlet tarafından basılmalıdır. İlaç kutularının üzerleri ve içindeki kullanım rehberleri her dilde olduğuna göre, Kürtçe de olmalıdır. Kürdistan'daki şehir, kasaba, köy ve mahalle, sokak isimleri Kürtçelerine dönüştürülmeli, tarihi eserlerin Kürdistan'a özgü yapısal durumları açıklanmalıdır. Vb.. Bunun gibi, Kürtçe eğitim devletin zorunlu programları arasında yer almalıdır.Bütün bu sorunlar ciddi ve daha geniş programlar içinde gerçekleştirilmeli, netleştirilmelidir. Bunları yapacak kişi, kurum yada örgütlerimiz her halde vardır. Önemli olan, bu programların kabullendirilmesini sağlayacak eylemlilikler ve birliklerin oluşturulmasıdır. (...)

antlaşmaların kendine göre tercümesini yapıyor. “*Türk yurttaşları olarak dillerini ve kültürlerini geliştirsinler, onlara da genel içinde işkence ve baskı yapılmasın ve buldukları bölgeler kalkındırılsın*” gibi **asimilasyonun yeni entegrasyonu** anlayışını dile getirmekte ve Kemalizm’i restore etmektedir. Bu açıdan da mücadelemiz bir yenilgi içine düşürülmüştür.

Yenilgi yalnız programatik değil, fiilidir. Kürtler açıkça dünyanın gözleri önünde minder dışı kalmışlardır. TC’nin “demokratikleşmesi” için Kürtlerin varlık koşullarından bile vazgeçmeleri istenmektedir. Elbette, bu yenilginin galibi yalnız başına TC değil... Avrupa Birliği’nin birçok ortağı ile ABD’ni de onun yanına koymak gerekiyor. TC’nin koltuk değnekleri ile bizim üzerimize çullandığı besbellidir. Neredeyse, Osmanlı’nın son dönemini çok andırıyordu, ama Türkler hiç bir şeyi kabul etmedikleri için, benzetmemiz biraz havada kalabilir. Hep “kökü dışarıda güçler Türkiye’nin altını oyuyor” görüntüsü verilir. Ama, kimin kökünün dışarıda olduğu ve TC’nin nerelere ve nasıl bağımlı olduğu bütün yanları ile ortaya çıktı!. Yani, o bir “hasta adamdı”, ama küçük operasyonlarla yine “ayağı kaldırıldı”. Son zamanlarda ekonomik, siyasal, askeri, kültürel vb.. yani, baştan aşağı bütün metabolizması ile köşeye sıkışan TC, şimdilik hak etmediği bir galibiyet elde etmiştir. Anlayacağımız “**hakem**” taraf tutmuştur. Zaten biz, oldum olası hep “deplasmanda” vuruştığımız için seyirci avantajından da yararlanamıyoruz..Sistem kendi içine çektiği milyonlarca Kürdü eritip, biçimlendirip birçok şeye mecbur ederek tasarlanan programa zorluyor..Böylece, bizim mücadelemiz de, **programatik** olarak askıya alınıyor.

Yenilgi ulusal değil uluslararasıdır. Bütün boyutları itibariyle ortadan kaldırılmaya çalışılan ve haklar düzeyine (siz “insani” anlayın!) indirgenen bir çözüm KUKM açısından yenilginin daniskasıdır. Görülmemiş bir yenilgidir. Aşağılanan, horlanan ve varlık koşulları reddedilerek başka bir toplumsal yapıya adapte edilmek istendiğimiz; **kuralsız,adaletsiz ve haksız bir yenilgiyi**, istesek de istemesek de kabul etmek zorundayız. Bu kabul, bizim , bundan sonra ne yapacağımızın belirlenmesi açısından son derece önemlidir. Bazı göstermelik uygulamalar ise, kitleyi terbiye etme, kendi zeminlerini sağlamlaştırma, uluslararası kamuoyuna karşı “göz boyama” (kuşkusuz Türkler bu konuda çok yeteneklidirler..)ve henüz hazırlamadıkları destek güçleri, en önemlisi de PKK’nın durumunu beklemelelerinden¹⁶. Yenilgi böyle algılanmalı ve kendi değerlerimize, dilimize, tarih ve kültürümüze sahiplenilerek karşı konulmalı, önü tıkanmalı, kesilmelidir..

Yukarıda belirledik, tek taraflı yenilgi yada galibiyet olmaz.. Ne yazık ki biz, bu yenilgi de ulus olarak taraf değiliz. Tek taraflı bir yenilginin içine savrulmuş durumdayız. Bunun nedeni gayet açık: **Mücadele PKK ile özdeşleştirilmiştir.** Öcalan’ın savcılara ek olarak verdiği ifade de belirlediği gibi, “**TC’nin uygulayacağı program için en iyi araç PKK’dır.**” (İleride bu konuda geniş açıklama var. Star Gazetesi bu mealdeki beyanları manşetten verdi:”Tarihi İtiraf” olarak açıkladı. Bak:Dipnot:40) Yani, Mücadelenin PKK ile özdeşleştirilmesi bilinçli ve hatta kasıtlıdır.. PKK’nın tutum ve davranışı bu uygulamaya önemli prim vermiştir!

b) Yenilgiyi kabul etmek gerekir mi?

Evet, **yenilgiyi kabul etmek gerekiyor.** Ancak, bu yenilgi, belli bir dönemi, olayı ifade etmektedir ve geçicidir. **Geçici** oluşu, yeni programların ortaya çıkması ile belirlenecektir. Bu

---

¹⁶ PKK “Başkanlık Konseyi”, “artık PKK adı ile faaliyet yapılmayacağını açıkladı.” Bu hem Avrupa hem de Türkiye’yi kapsıyor. Bizi kanıtlayan önemli bu açıklamanın arkası da gelecektir. İleride PKK’nın durumu tartışılırken, “birbirlerinden ne istediklerini” daha net ortaya koymaya çalışacağız. PKK’yı beklemeleleri ise, onu kullanarak bazı provokasyonlar yapmak, muhalefetin oluşmasını engellemek ve aynı zamanda zorunlu vermek durumundaki hakları daha da sınırlamak..En aşağılarda çözümler sunmak içindir.

yeni programlar, güçler dengesi ve içinde bulunduğumuz sürecin maddi olanaklarını da içine alarak oluşacaktır. Yeni programların oluşması uzun bir evreyi alabilir, ama bunun kısaltılması da mümkündür.

Burada bir parantez açarak, kısaca bir iki noktaya değinmeden geçemeyeceğim. 1999 yılında yayınladığımız “Yeni Yıl Mesajı”nda “yenilgi”yi ifade etmişim.

“... ”

h) yenilgi ve boyutları,

Geldiğimiz yer itibariyle siyasi, ahlaki, örgütsel ve en önemlisi insani değerler bakımından, ulusal özlerimiz bakımından ağır bir yenilgi dönemine girdiğimizi bütün belirtiler işaret ediyor. Bu yenilginin elbette hem iç hem de dış nedenleri var. Bu yenilgi birdenbire ortaya çıkmış da değil. Yenilgi PKK'nın şahsında bütün Kürt örgütlerini içine almış durumdadır.

(...)

Neden yenilgi? Çünkü, KUKM'nin temel ve vazgeçilmez programatik hedefleri terkedilmiştir. Sistemin istediği programa geçilmiştir. Bu da, bölgemiz ve ülkemizde önemli ekonomik vb... yatırımları olan Avrupa Devletleri ve özellikle ABD'nin programıdır. Elbette, bölge sömürgeci devletleri de bu programın içindeler. **Kürtlere sorulmadan bu program uygulanacaktır.** Dolayısıyla, KUKM, özellikle Kuzey Kürdistan'da dayatılan karşı programları kabullenerek kendi programından vazgeçmiştir. **Geçici de olsa bir yenilgi içine girmiş bulunuyoruz..** Uygulanmak istenen tek yanlı program, TC sınırları içinde “**siyasi çözüm**” adı altında Kürtlere bazı kültürel haklar verilerek işin geçirilmesini amaçlamaktadır. Bu “haklar” da TC ile yapılacak pazarlık sonucu biçimlenecek, daha da küçülecektir. (...)

Programları kabullenen PKK, yenilgi sürecine girmiştir. Buna uyarlı olarak da Avrupa'da legalleşmek zorundadır. Elbette, bugünkü süreç ha deyince oluşmamıştır. (...)¹⁷

Yine, 2000 yılında bütün siyasi grup, parti, kişi ve kurumlara 13 Ek metinle birlikte bir dosya halinde gönderdiğim “**Mektup**”ta da önerilerimi belirtmişim. Bazıları şöyleydi:

- Gerek bizim ve gerekse diğer Kuzeyli örgütlerin programlarımız büyük ölçüde **tıkanmış** durumdadır. Ciddi ve köklü değişiklikler yapılmalıdır. Yeni projelerle bir araya gelinmeli, bizi bağlayıcı ortak program yaratılmalıdır.

- Hemen hemen ortadan kalkmış olan partiler içi ve hareketimizin genel hukukunu tazelemek, değiştirmek zorundayız. Hepimizi bağlayan bir hukuk olmalıdır.

- “Kuzeyli örgütler platformu”, içinde bulunulan duruma **çözüm üretemez**, meşru da değildir. Bütün örgütlerin şöyle yada böyle ayrılıklar yaşadığı, birçok grubun oluştuğu, neredeyse partilerin grup düzeyinde temsile çıktıkları bir aşamada böylesi bir **platform** aşağılara düşürülmüş programları meşrulaştırmadan öteye geçemez.

- PKK içindeki muhalefetin **marjinal** olduğuna dikkat çekilmeli, Öcalan değil, PKK'nın **örgüt anatomisine** dönük tartışmalar yoğunlaştırılmalıdır. Muhalefetin geçmiş süreç bakımından ciddi bir özeleştiri vermesi sağlanmalıdır.

- Dönemin ağır bir **yenilgi** olduğu tespit edilmeli, bunun üzerinde anlaşılmalıdır. Teslimiyet teorilerinden vazgeçilmeli, Öcalan'ı diğer itirafçılar gibi görmeye alışmalıyız¹⁸.

¹⁷ 32 Sayfalık , PRK/Rizgarî GS'nin “1999 Dolayısıyla Kamuoyuna **Yeni Yıl mesajı**”, Ocak 1999, Sh:19-20.

Gerek 1999 mesajı ve gerekse 2000 yılındaki “Mektup” sonrası detay öneri, eleştiri ve belgeler sunduğumuz halde hiçbir diyalog geliştirilmediği gibi, tersine bize yönelik muhalefet palazlandırıldı.. Sözüm ona “cephes” ve “birlikler” kurulmaya çalışıldı. Özellikle benim “tecrit”im üzerine, ilginçtir neredeyse muhalefet olayı sevinçle karşılandı ve bugün anlamsız hale gelen çok önemli yanlışlar yapıldı. Biz, yine de, birtakım görüş birliği içinde olduğumuz kişi, kurum ve örgütlerle yeni bir program çerçevesinde bir birliktelik yapmaya çabaladık, ama başaramadık.Bu çabamız sürüyor ve belli düzeyler oluşturacağımıza inanıyorum.. (Yukarıda da sözünü ettiğim gibi, İleride, “PRK- Rizgarî’de muhalefetin serüvenini” tartışırken, bu sorunları da açmaya çalışacağız..) “1999 Mesajı” ve “Mektup 2000” mutlaka gözden geçirilmelidir..

Devam edelim.

Önümüzdeki bu yeni süreçte, panik içinde, umutsuz ve fırsatları kollayan pişmanlar ordusunun genel ve alıştığımız propagandalarını da göz ardı edemeyiz. Pusuda bekleyen ve “bu işler bitti” sloganıyla yenilgiyi hızlandıranlara dikkat edilmelidir! Yenilgiyi kabullenmemizi zaman zaman zorbalığa dönüştürerek, olmazsa olmaz koşul olarak ortaya koyanların tersine, önümüze çıkan programların reddi, inkarı yada abartılması gerekmiyor.. Bu programlar da içinde olmak üzere, yer yer teşhir ve deşifreyonu öne çıkararak, gerektiğinde değiştirerek, geleceği belirleyecek olan bir bütünsellik hareket edilmelidir.

Yenilgi, yalnız KUKM’nin programatik, etik, stratejik ve taktik boyutlarda kilitlenmesini değil, aynı zamanda üzerinde olduğumuz yada olmamız gereken hukukun da ortadan kalktığı somut bir durumu ifade etmektedir. Kabullenilmesi zor, ama gerçek.. Fakat biz, “yenile yenile yenmesini bir türlü öğrenemediğimizi” de bilmek zorundayız.. Bu söylediklerimiz yadigar olabilir. Eğer bir gün, mücadelenin ivmesi yeniden yükselmeye başlarsa, o zaman bu önermelerimiz anlam ifade edecektir. Bu nedenle burun ucu ile “boş ver” diyenlerin yolları açıktır. Ancak, biz, artık şu kararımızı da işletmeliyiz: “**Affetsek de, asla unutmamalıyız**”. Çünkü bizim, ciddi ve gerçekçi nedenlerimiz var. Yeni biçimleriyle bugünün imparatorluklarının da, şöyle yada böyle elbette bir çözüm, çöküş ve hatta yenilgi dönemleri olacaktır.

Kabullenmek zorunda bırakıldığımız bu **ağır** ve **haksız** yenilgi Bağımsız, Birleşik ve Demokratik bir Kürdistan programatik hedefinden bizi çok aşağılara düşürmüştür. Kuzey Kürdistan açısından “Misak-ı Milli”yi koruyan, kollayan, görünürde “s a f” “**barış**, **kardeşlik**” sloganlarını temel hareket noktası alan ve alıştığımız devletçi bir anlayışa gelip dayanmıştır. Ne diyelim, “düşmeyen kalkmayan bir Allah !” Ancak, tarihte bunun örnekleri çok. Bu noktada çözüm değil, çözümsüzlük egemendir ve yenilgi bu anlamda **programatik** olarak kendini dayatmıştır.. Bu bağlamda bütün siyasal örgütlerin programları tıkanmıştır.

Ülusun özgürlüğü ve ülkenin bağımsızlığına tekabül eden devlet programından çok çok aşağılarda bir strateji benimsetilmek istenmektedir. Üstelik, bedeli ağır ödenmiş bu aşağı programlar, TC’nin yasal düzenlemeleri içinde ancak ifade edilebilecek çözümlerdir.. Bu da **stratejik bir yenilgiyi** ifade ediyor..

Her “şey”in uyarlandığı askeri araç tasfiye edilerek **askeri olarak yenilgi** sürecine girilmiştir. Devletin kuralları çerçevesinde yasallaşarak (legalleşme ile özdeş tutularak) giderek bu aracın da kendisini ortadan kaldırmasıyla, süreç **siyasal yenilgi** ile tescil edilmiş olacaktır..

---

¹⁸ PRK/GS ve GÖK başkanlığı, “Mektup” (18 sayfa ve 13 Ek metin), 23 Ocak 2000, Sh;17/18.

Askeri ve örgütsel yenilgi taktik planda her zaman mümkün olmasına karşın, bunu öne çıkararak yenilgiyi esasen programlara, stratejiye, siyasal yapılanmaya yönlendirerek hedef şaşırtılmaktadırlar.. Oysa, askeri araç amaçsızlaşmış, lojistik ve maddi desteği de olmadığı için esasen “O” yenilmiştir. Şimdi, askeri mücadele aleyhine ve gereksizliği üzerine söylemler hızlandırılmakta ve “fetva”lar verilmektedir.. Bu gelişmenin bir boyutu da askeri aracın muhtevası ile ilgilidir ki, PKK’nın anatomisi irdelenirken buna da değinmek gerekecek..

c) Bizim yenilgimizin tarihteki örneklerinden farklılıkları var mı?

Elbette, yenilginin benzer yanları var, ama ayırt edilen yanları da var.. Nihayet “yenilgi yenilgidir” deyip işin içinden çıkamayız. Tarih, yenilmişlerin ve galiplerin tekil, kitlesel, psikolojik ve maddi sayısız serüvenleri ile dolu. Ama, bizim ki, bir “alamet-i farika”, tam “sahibinin sesi”!..

Neden böyle? Bir kere, “Kürt hareketi” , daha doğru bir ifade ile PKK hareketi diyelim, yukarıda da birkaç kez vurguladığımız gibi bu yenilgide taraf değil. Esas sorun da burada. Türk devleti kendi kendini tek yanlı galip ilan etti. Ve bundan sonra da ne olacağını belirtmiyor. Sadece uluslar arası ilişkiler düzeyinde ve AB içinde “insan hakları düzeyinde bazı uygulamaların Kürtlere de yarar sağlayacağı” izlenimi veriliyor. PKK ile özdeşleşen hareket, onun şahsında yenilmiş oluyor. Ve PKK, Kürtlere “vekaleten” örgütünü tasfiye etmek, gerillayı amaçsızlaştırmak bir yana, TC’nin “galibiyetini” “**Demokratik Cumhuriyet**” ile açıklıyor, rasyonelleştiriyor¹⁹. Utandığı için de, “barış, kardeşlik vb...” söylemler ile bunu cilalıyor..

Bu yenilginin en ilginç yanı, düşmanın (TC’nin) en zayıf olduğu ve AB’ne yedek üyelik konusunda bile büyük ödünler vermeye hazır bir döneme denk düşmesidir! **NEDEN?** TC’nin bu kadar zayıf noktasında, bütün talep düzeyleri kendini ifade etmeye ve programlarını devlete dayatarak hak sahibi olmaya çalıştıkları bir durumda, “Kürt Sorunu” (siz Kürdistan Sorunu olarak anlayın..) taraf olmaktan çıkarak, üstelik devletin bu çaresiz ve kabadayı yanını pohpohlayarak şartsız, tercihsiz bir yenilgiyi kabul etme aşamasına niçin geldi? İşte bu noktada, üzerinde son derece ciddi düşünmeye bizi sevk eden önemli bir olayı açıklığa kavuşturmamız gerekmektedir.. Eğer bunu açıklayamazsak, dönemi ifade etme olanağımız olmayacağı gibi, yenilgiyi de belirleyebilmemiz mümkün olmayacaktır.

TC’nin son yılları, ki Öcalan’ın yakalanması ve sonrası içine girdiği kriz öyle kolay aşılacak bir durum değildi.. Kanımca hala değil. Çok zor bir durumda olduğu rahatça görülebiliyor.. Bırakınız uluslar arası verileri, kendi resmi devlet açıklamalarına göre tablo

---

¹⁹ “Demokratik Cumhuriyet” söylemi, aslında TC’nin demokratikleşmesi yada Kürtlere haklarını vermesi değil..Öcalan’ın TC önündeki teslimiyeti ve itiraflarının kamuflesi olarak ortaya attığı bir programdır.. Bu anda Türkiye’ye dayatılan Avrupa programlarını da ifade etmeyen -eder görünen- bu programlara kontra bir anlayışın sergilenmesidir. Açıkça devletin yanında yer alan ve onun vermek istediği aşağı düzeydeki “hakların” rasyonelleştirmektedir. Öcalan ve yandaşları, “Demokratik Cumhuriyet” lafını yeni bir şey bulmuş ve sanki dönemi ifade eden bir program gibi o kadar çok tekrarladılar ki, hatta bu konuda kendisine soru sorulmak suretiyle mahkeme önünde haklılık kazanması bile sağlandı. Yargılanması başladığı sırada “...Çok tekrarlıyor, bu Demokratik Cumhuriyet nedir?” sorusuna bakınız Öcalan nasıl cevap veriyor:

“...Kürt toplumunun hala çok ciddi demokratik bir problemi vardır. Kürtlerle devlet arasında, ağa, şeyh, aşiret üçgeni bir bent oluşturmuştur. Özgür toplum olmasını engellemiştir. Bunun kaldırılmasını istiyoruz. Bu kaldırıldığında Türk ve Kürt kaynaşacaktır...” (Bak: **Öcalan’ın yargılanması**/ 4. Duruşma. **Sabah Gazetesi**, 4 Haziran 1999,Sh:8)

şöyle:enflasyon had safhada (% 100'lerin üstünde seyrediyordu, son dönem bunun % 50-60'lara geldiği açıklanıyor..),yoksulluk almış başını gidiyor.. Hayat standartları düşük, sefalet çığ gibi büyümüş. İç borçlar dış borçları katlamış, faizler ödenemeyecek kadar yüksek..Bankalar iflasın eşliğinde, çoğu kapanıyor. Siyasal bir kargaşa ortamı ve devlet düzeni her yanından çatırıyor. Ordu “iki’de bir” dikleniyor ve müdahale aşamasına geliyor.. Sık sık ortalığı saran darbe girişimleri söylentilerinin üstü, türlü entrikalarla örtülüyor yada bazı yerlerden “istenmediği” için engelleniyor gözüküyordu! Hatta, iç basında “darbe girişimlerini engelleme” konusunda Demirel “baba”lık lakabını bile kazanmıştı! (...)

Bunlar dışında sosyal afetler, deprem vb.. üst üste binmiş, devlet düzeni güvensiz, sağlıksız, istikrarsız, içinden çıkılmaz bir yapıya ulaşmıştı. Neredeyse siyasi ve ekonomik moratoryum ilan edilecek bir yere gelmişti.. İşte böylesi bir durumda, yine de bir savaş yürütülüyor ve bunun için milyonlarca dolar tüketiliyordu.Bu zor sürece karşın kanlı savaşta ısrar ediliyor ve ordu daha da “modernize” edilerek harcamalar arttırılıyordu. Kürdistan’da yer yerinden oynuyor,yakılıp/yıkılıyor ve neredeyse boşaltılmadık alan kalmıyordu.

TC. Devleti, geleneksel Osmanlılık ruhu ve kaptıkaçtı mantığının ürünü olarak savaş alanını boşaltarak, KUKM’ni yenilgiye götürülüyordu. Aynı zamanda, mücadelenin lojistik desteğini de kesiyordu. Alanı, bazı yatırımlar bakımından, en önemlisi petrol ve doğal gaz hatları açısından, güvenli bölge haline getirmenin yolunu da açıyordu... Bu aşamada bir de, Avrupa Birliği’ne girmek istiyordu (yada onlar almak istiyorlar!).. Koşulları olmadığı halde, uluslararası düzeyde AB’ne adaylık sorununda çok ısrarlı davranıyordu.

Peki, böyle çürüyen, delik/deşik olmuş ve yıkılmaya yüz tutmuş bir devlet önünde, üstelik programı bakımından “kurtuluş” öneren ve “silahlı gücü” de olan bir hareketin “birdenbire” (süreç bunun yavaş yavaş olduğunu gösteriyor..) geri çekilmesi ne anlama geliyordu? Acaba, bu, salt Öcalan ile sınırlı mıydı? Ve toplumsal olarak ülke çapında tepkilerini birçok araçla dile getirme olanağı olan bir güç hemen sıfırlanıyor, kendini bütünüyle tasfiye etmeyi göze alabiliyordu.. “Hiçbir şey olmamış” gibi ağır bir yenilgi süreci başlamış oluyordu.. Bu durum size garip gelmiyor mu?

İçine düştüğümüz yada düşürüldüğümüz bu ağır yenilgi dönemini bazı varsayımlarla açıklama olanağımız var. Ancak, açıklamalarımız belli bir sentezi yakalamak, en azından bundan sonra ne yapılacağını saptayabilmek ve **yenilgiden çıkışın** yolunu, yollarını bulabilmek içindir.

Sorunu yalnız Öcalan’ın itiraflarına yada PKK’nın teslimiyetine indirgemek , onlarla açıklamak yanlıştır. Bazıları bunu yapıyorlar. Oysa, Öcalan, son dönem dile getirdiği şeyleri çok önceleri söylemişti. Hatta, bu söylemlerine uygun tasfiyeyi de başlatmıştı. O nedenle, son dönem Öcalan’ın söylediklerini esas alan tek yanlı açıklamalar hedef şaşırtmaktan başka anlam ifade etmiyor. “Öcalansız PKK tartışması” çok ucuz ve küçük bir politikadır ve bunu yapanlar açısından kendini tatmin etmekten başka bir anlam da ifade etmiyor. Sorun, PKK’nın **muhtevasında, ilişkileri ve yöntemlerinde** duruyor. En önemlisi de, bölge devletlerinin, özellikle TC’nin yıllardır uyguladığı programın bizzat kendisinin de duruyor.. Bu program, sonuçları itibariyle belli zeminler yaratıp kendini olgunlaştırarak ve de büyük devletlerin (yada kendisi “küçük” hükümetleri “büyük” devletlerin!) onayını alarak ancak bu sürece gelebilmiştir. Üstelik, olan bitenler TC’yi tam anlamıyla tatmin de etmemiştir. Çünkü, birçok konuda rahatsızlığını belli etmektedir. Ama, yukarıda açıkladığımız manzarada görüldüğü gibi, devlet olarak durumu hazindi ve el mahkûm önerilen programı onaylamış oldu!

Bütün bunları belirlerken, elbette Öcalan'ın PKK hareketi üzerindeki rolünü inkar etmiyoruz. Tersine daha da güçlendiriyoruz. Çünkü PKK, onun (Öcalan'ın) yaratılmış (daha çok zorla!) ve gün geçtikçe daha iyi anlaşıldığı üzere büyük oranda altı boş karizmasının etkisi altında daha kolay terbiye olabilirdi, daha kolay teslim alınabilirdi! Bu söylediğimizi, PKK'nin anatomisinin gerçekliği içerisinde ispat etmek çok kolay.. Gizli kalan birçok yanı da hesap ederek şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Geline yerde yenilginin oluşması ve teslimiyetin meşrulaştırılarak daha da boyutlandırılmasında Öcalan'ın payı inkar götürmez. Ama , bu her şey değildir. Bazı yazarların, ısrarla yalnız Öcalan üzerinde durmaları sorunu tek başına anlatmıyor. Bunların başında Uğur Mumcu²⁰ geliyor. Mumcu, "Apo Kim?" başlıklı

---

²⁰ Uğur'u yakından tanıyorum, bir dönem de birlikte çalışmıştık. Yollarımız Hukuk Fakültesi "Cemiyet Seçimleri"nde ayrılmıştı. (Öğrenci Derneği Seçimleri) "Ortanın Solu" grubunun Fakültede dağıttığı gazetede yazısını "destek verme olarak" görüp, Fikir Kulübü'nden çıkarmıştık. -O zaman Sosyal demokratların adayı da Nail Gürman'dı- Belki bugün çok sert bir duruş gelebilir, ama o gün için bizim davranışımız doğrudu. Çünkü, kimliğimizi ispatlamaya çalışıyorduk. Uğur "Marksist görüşlü TİP" diyor. Evet, oysa biz 1969 sonrası ayrılmıştık, artık okul sıralarının "solcuları" değildik. Her şeye karşın o dönemi bilgi ve belgelerle açıklamak gerekiyor, gerçekten bugüne ışık tutacaktır. Zaten Uğur da "geçmiş iyi bilmeyenler bugünü anlayamazlar" diyor. Öyleyse bunu bilmemiz gerekiyor! Hep gizli kalan, kişileri, örgütleri, kurum ve ilişkileri ile zengin bir deneyim içeren 1968 ve 1970, 1975'leri anlatmak, bilmeyenleri bilgilendirmek bir görev olarak duruyor!

Kendisiyle 1975 yılında Cumhuriyet gazetesinin bürosunda görüşmüştüm, DDKO Cilt I' i (DDKO Dava Dosyası I ,Komal Yayınları, Ankara, 1975. Kitabın diğer ciltlerinin niye yayınlanmadığı ile ilgili başına gelenleri ileride ele alacağız..) vermiş ve sohbetimizde "Kürt Sorununa" olumsuz yaklaşmamasını istemiştım. Gerçekten uzun süre bu soruna karışmadı.. İyi bir kalemci, araştırmacıydı. Kariyerist yanları çok ağır basan ve iyi bir Kemalist'ti aynı zamanda.. Ama, Ölümüne üzüldüm.. Eşi Gürdal'ı ve kardeşi Ahmet Mumcu'yu da (O zamanlar, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinde Asistandı,) tanıyorum. Evlerine de birkaç kez gitmiştık, bu vesile ile bize hizmet etmiş olan annesini de saygıyla anıyorum. Kendisi ile görüşmeye Zülküf Şahin ile birlikte gitmiştım. Ona İlhan Selçuk ve Fikret Otyam'ı anlatmış, eleştirmiştik..Uğurla ilgili daha geniş değerlendirme ve eleştirilerimizi belki anılarımızda yazabiliriz. Burada kısa kesiyorum.

Uğur'un, özellikle DDKO, 1970 sonrası dönem ve PKK - Öcalan ile ilgili bilgileri doğrular içeriyor, ama Kürtleri çok küçülterek konuyu açıklamaya çalışıyor. Özellikle Apo'yu küçülterek,Kürtlerin kimin peşinde gittiklerini alaycı bir bakışla ele alıyor. Bu tüm Türk "demokratlarında" geleneksel bir anlayıştır zaten. Alıştık biz. Ancak, Uğur'da olan bazı doğru bilgileri diğerlerinde bulmak biraz zor.Bunun için Uğuru örnekledim. Elbette bilgileri, değerlendirmesi bizimle örtüşmüyor, örtüşmesi de mümkün değil. Ona dönük ciddi ve belgeli eleştirilerimiz var. Ancak önemli bir eksiklik , PKK öncesi ve dışındaki (Örneğin, 1960/80 dönemi ve PKK'nin geliştiği 1984 sonrası diğer Kürt hareketleri) Kürt hareketinin tartışılmamasıdır. Geçmiş, tarihsel olarak Kürt hareketini tartışırken çok aşağı düzeylere indirmektedir. Uğur'un Şeyh Sait Hareketi konusundaki kitabı da (*Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1925*, Tekin Yayınevi,1991) benim açımdan çok horlayıcı ve üzücü.Büyük oranda yanlış bilgilere dayalı.. Bilimsel faaliyet adına bilinçli bir kötüleme, küçültme var. Biz Şeyh Sait olayını yazmış, tartışmış, bedelini ağır ödemiştık. Onun ki, yeni "keşifler" gibi duruyor.. Bizim bilimsel olarak ve birçok kaynağa dayalı açıklamalarımızı hiç önemsememiş.

Neyse..Zaten bizi üniversite sıralarında da oldukça küçük gören Türk "Sol"u ve "demokratları", biz onlardan "boşandıktan" sonraki çalışmalarımızdan habersizler yada öyle davranıyorlar. PKK'nin oluşum süreci ve öncesi Kürt hareketi inkar ediliyor. Çünkü, 1980'lere kadar PKK ortada yok. Yada gereği gibi doğru ortaya konulmuyor, konulmak istenmiyor (!) İkincisi, Uğur'un ölümü, devletin kendi iç çatışmalarında aranmalıdır.Bu konuda hedef şaşırtmamak gerekiyor.Faili meçhul cinayetler birilerine yıkıldı. Ama, "Uğur Mumcu Olayı" özellikle istihbarat gruplarının, devletin kont-gerilla birimlerinin kendi iç savaşı olarak algılanmalıdır..Buna bazı örgütlerin katılması mümkün, ancak bu örgütler zaten adı edilen gruplarca istenildiği biçimde kullanıldılar..(...)

Bir ekleme yapıp, şimdilik bitireyim.Kürt yazarlardan da birçoğu hep Apo'yu tartışıyorlar ve PKK'ya bir türlü gelmiyorlar. Bazı istisnalar bu belirlemeden hariç tutulabilir. Bu yazarların isimlerini burada sıralamak olanaksız, yeri geldiğinde bazılarına değineceğiz. Özellikle, PKK'dan kopan bazı unsurlar, gerek yazdıkları kitaplar ve gerekse İnternet sayfalarında yaptıkları açıklamalar da , bir türlü PKK'ya ve kendi sorumluluklarına gelmiyorlar. Olayı kişilerle açıklayarak ("Apo ve onun yanındakiler" gibi.. ki, bu belirlemeler göreceli olup ,her gün değişebiliyor!), Türk yazarlar gibi hep Apo'yu tartışıyorlar.. Ayrıca, PKK öncesi Kürt hareketlerine de bir türlü değinmiyorlar! Bazılarının bugünkü öneri ve eleştirileri göz önüne alındığında, diğer Kürt hareketleri karşısında en azından özeleştiri vermeleri gerekiyor.. Bu konuyu başlı başına ele alacağız.

makalesinde işi çok ileri götürüyor, her şeyi Öcalan'a bağlıyor. "12 Mart adaleti, hiç kimseye, Öcalan'a olduğu kadar özenli ve sevecen davranmamıştır" diyor. Ve Ankara DDKO davasının²¹ sanıklarını sayarak, "Öcalan'ın adı o günlerde Kürt öğrenciler arasında da pek bilinmiyor" sonucuna varıyor.²² "Kürt Dosyası"na da yine Apo ile başlıyor, "Askeri Savcı görüş değiştiriyor" "Askerlik Erteleniyor", "Burs Alıyor", "Mahir Çayan ve Öcalan", "Kesire Yıldırım ile Evleniyor", "vb..."²³

Varsayımlardan bir kaçını ele alarak, sorunu daha da somutlaştırmak gerekiyor.

Birinci varsayım, PKK hareketinin başından TC *kontrollü* olarak geliştiğidir. Eğer, Suriye ve Güney Kürdistan kaynaklı olarak TC'nin çıkar ilişkilerine uygun ta başından hareket kontrollü ise; tarafların PKK üzerinde bir anlaşmaya vardıkları ve bölge düzeyinde onu terbiye kuralları içine –bu da TC sınırlarıdır- çekerek tasfiye etmek ve giderek ortadan kaldırmak gibi bir program uyguladıkları düşünülebilir. Böylece Kürdistan Sorunu'nu onunla özdeşleştirip meydana gelecek yenilgi ile "**bu iş olmaz**" izlenimi yaratacakları sonucuna varabiliriz²⁴.

İkincisi, hareketin uluslararası düzeyde denetim altında olduğu varsayımdır. Gözlemciler ve gelişmeler bu varsayımın daha nesnel olduğunu göstermektedir. Global kontrol, ters yönlendirme, kullanma vb.. yalnız PKK üzerinde değil, tüm muhalif gruplar üzerinde her zaman vardır, bunun PKK üzerinde olmaması zaten mümkün değildir. Ancak, burada söz konusu PKK'nın dışarıdan kontrolü değil, danışıklı dövüştür.. Sözü edilen kontrol yalnız siyasal değil, mali, askeri, diplomatik olarak da yapılmaktadır. Daha başından Öcalan'ın

---

"Eleştiri" konusunda da anlaşmamız zorunlu. Çünkü, "Türkçe"de eleştirinin karşılığı yok, Arapça "Tenkid"den aktarılmış ve biçimlendirilmiş bir kelime. O da "karşısındakini imha etmek, yenmek, perişan etmek" anlamındadır. Yabancı dildeki anlamlarını yorumlayan "solcu"lar da var, ama esası "bir konuyu araştırmak, onun anlamını ortaya çıkarmak, geliştirmek vb.." olarak anlaşılmalıdır. Hatta, "küçük düşürmek, horlamak" gibi eleştiriye başka anlam yükleyenler, aslında eleştiri yapmadıklarının farkında bile değiller.. Biz hiçbir zaman kendimizi siyasal zeminden çıkarmamaya özen gösterip, "kabadayı" ve "lumpen" saldırıları eleştiri olarak algılamıyoruz.

²¹ DDKO'lar üzerinde özel olarak durulmalıdır. Kitabın kapsamı içinde, ileride DDKO ile ilgili bazı açıklamalar yapacağız.

²² Uğur Mumcu, "Apo Kim?", Cumhuriyet, 8 Haziran 1992.

²³ Uğur Mumcu, "Kürt Dosyası", 22. Baskı/1999, Sh:4-18. Kitabın girişinde A. Sirmen "Evet, Uğur Mumcu sayılı terör uzmanlarından biriydi" diyor. Kitabı Kürt hareketinin Terörizmle özdeşleştirilmesi bazında ele alıyor. Bu son derece yanlış ve kasıtlı bir açıklama. Ama, tartışma yeri burası değil. Kısaca şunu söyleyip geçeyim, Ali Sirmen de bir Türk "demokrati"dir ve onu iyi tanıyoruz. Son zamanlarda durumunu da biliyoruz ve "pişmanlar ordusunun bir neferidir", ama kimin adına "şehit" düşeceği belli değil(!). Şunu bilmelidir, Kürt hareketi PKK ile özdeş değildir, Kürt hareketi terörizm ile özdeş değildir. Kürt hareketi hiçbir zaman terörist olmadı ve olmayacaktır.. Hangi program döneminde durursa dursun, ulusal kurtuluş mücadelesidir, demoklattır, meşru ve haklıdır. Şimdilik bu kadar. (...)

²⁴ İsmet Berkan bir yazısında özetle şöyle diyor: "..PKK bölgede Kürt milliyetçiliği tabanlı hareket eden örgütlerden en güçlüsüydü. Rizgarî, KUK, Barzani'nin KDP'si ile daha pek çok örgüt hem bölgede PKK'dan daha etkindi, hem de daha güçlü. -buraya yanlışlıkla olacak TİKKO da yazılmış!- Ama, PKK açısından 12 Eylül tam bir dönüm noktası oldu. Türkiye'nin hiçbir yerinde hiçbir örgüt hareket edemezken, her nasılsa PKK Güneydoğu Anadolu'da geniş bir hareket serbestiyeti buldu kendine. Ancak, bir farkı vardı PKK'nın. O vakitler Apocu'lar, temel olarak güvenlik güçleriyle değil, öteki Kürt örgütleriyle savaşıyordu. Bir nevi Sıkıyönetimin yapması gereken işi onlar gerçekleştiriyordu. İşte bu nedenle, uzun yıllar PKK'nın aslında devletle işbirliği yaptığı, Apo'nun da zaten zamanında MİT adına çalışmış olduğu konuşuldu. PKK, iki üç yıl içinde hemen hemen bütün Kürt örgütlerini bölgede bitirdi. ...Evet, 1984'teki meşhur Eruh saldırısına kadar PKK yoktu, Apocu'lar vardı." Ve "...savcıların bu tarihi iyi bilmesinde büyük yarar var" önerisinde bulunuyor! İsmet BERKAN.. "**PKK Tarihinden**", Hürriyet, 4-5, Mart, 1999.

Suriye’de ABD ve TC (diğerleri ile de) ile ilişkiler araması²⁵, onların sorunu çözmedeki rollerini kutsaması ve Avrupa devletlerinden bazılarının İstihbarat düzeyinde PKK’yı terörist olmaktan kurtarma çabaları anımsanabilir. Örneğin, Alman Anayasa Koruma Teşkilatı (Ulusal İstihbarat Örgütü) başkanını ve diğer ajanlarını Beka’ya göndererek bir takım Suriye kaynaklı girişimlerde bulunmaları önemlidir. Daha sonra bu girişimler Almanya iç kamuoyunda sert tepkilere neden oldu ve olaylar yarattı. “PKK Terörist değildir” tarzındaki açıklama bir takım anlaşmalara işaret ediyor²⁶. Bu görüşmeler Öcalan’ın Suriye’den çıkış sürecine yakın bir tarihi göstermektedir aynı zamanda.

Bazı görüşmeler sonrası kısaca hatırlarsak, Almanya’da PKK’nın yasallaşmaya doğru gittiğini görürüz. Özellikle **üç ana madde** etrafında anlaşmalar sağlandığı edinilen bilgiler içinde ortaya çıktı. “PKK, Almanya aleyhine eylem gerçekleştirmeyecek, kara para ortadan kaldırılacak, parasal ilişkiler banka sistemi içinde götürülecek ve Almanya sınırları içinde para toplama yasal olacak, yani makbuz karşılığı alınacak ve adına para alınan dernekler de yasal olacak, vb..” Avrupa’da bunların uygulandığı gözlemleniyor. Birçok yasal dernek ve şirket piyasaya çıktı, haraç gizli olarak devam etse de, görünmeyen biçimlere sokuldu, ortadan kaldırıldı! Büyük çapta yasal toplantılar ve festivaller düzenlendi ki, bunlar büyük gelirler getiriyordu! Alman tutuklular serbest bırakıldı, banka girişimleri gerçekleşti! vb.. Bütün bu gelişmeler, Almanya’da Anayasa Koruma Örgütü ile İçişleri bakanı arasında tartışmalara neden olmuş, hatta bakanının görevinden istifasına yol açmıştı.. Bu olay, pazarlıkların ve ilişkilerin boyutunu göstermektedir.

Yine, PKK’nın diğer devletlerle ilişkiler ve istihbarat örgütleriyle pazarlıkları konusunda sayısız örnek verilebilir. Örneğin Rusya, Yunanistan, Romanya, İngiltere vb.. devletlerin ilişkileri de hemen hemen aynı düzeyde gelişmiştir. Burada konuyu dağıtmadan bağlamak istiyorum. İleride Öcalan’ın Türkiye’ye götürülüşü süreci ve bazı devletlerle ilişkiler konusuna kısaca değinme olanağımız olacak sanıyorum. Zaten Öcalan, TC Genel Kurmayı’na 17-21 Şubat 1999 tarihinde “**sıcağı sıcağına verdiği**” kapsamlı ifade de (Bu ifadesini Savcılık yada Polisteki ifadeleri ile karıştırmamak gerekiyor!) uluslar arası ilişki ve bağlantıları detaylı açıklamıştı..²⁷

Üçüncü varsayım, Suriye’nin ta başından beri PKK üzerinde kontrolü, yönetip yönlendirmesi olduğudur. Öcalan ilk ifadesinde, (ag ifade) Suriye ile ilişkilerini de son derece

²⁵ Tuncay Özkan, “*Operasyon*”, 8. baskı Mart/2000, Sh: 57-58-59. Kitapta, Profesör Michael Gunter’in 1998’de Şam’da 10 saat boyunca Öcalan’la görüşmesinden söz ediliyor ve bunu Milliyet Gazetesi Washington muhabiri Yasemin Çongar’ın aktardığı belirtiliyor. Öcalan’ın, Amerikalı Prof.e bütün sorunlarını detay açıkladığı bu görüşme son derece önemli. Prof. Gunter, ”Öcalan yoğun bir çelişki yaşıyor” diyor.. Görüşmede TC ile ilişkiler de görüşülüyor. Yine, Öcalan’ın 16 Ocak 1999 ‘da uçakta yazdığı mektup var. Bu mektup iki Amerikalıya yazılmış. Hem MED TV’de, hem de Özgür Politika’nın 11 Ekim 1999 tarihli sayısında açıklandı. “... Peter Galbright ve Graham Fuller. Öcalan Amerikan gizli servislerinin bu iki önemli adamına yazdığı mektupta... görüşemeyeceğini belirtiyor, teşekkür ediyor. Çünkü Roma’dan Rusya’ya doğru kaçmaktadır...” Aktaran, Tuncay Özkan, a.g.e, Sh:60.

²⁶ “Ekim/1995’te Berlin Eski İçişleri Senatörü Heinrich LUMMER ve Anayasa Koruma Örgütü’nden Casus GRÜNEWALD 1995 yazında Şam’da Öcalan’la görüşüyorlar.. LUMMER’in Mart 1996 ve Mart 1997’de de iki kez daha görüştüğü İstihbarattan sorumlu devlet bakanı Bernd SCHMİD BAUER tarafından resmen doğrulanıyor.” “Casus GRÜNEWALD, Alman çıkarları için gerekirse şeytanla bile görüşürüm” diyor.. Aktaran: Tuncay ÖZKAN, a.g.e. Sh:27.

²⁷ **İfade Tutanağı**, 21 Şubat 1999.. Metnin sonunda İfadeyi alan “İstihbarat Sorğu Amiri”, Hazır bulunan “İstihbarat Sorğu Subayı”, İfade veren “Ali Fırat ve Apo (K) Abdullah Öcalan” yazılı ve bütün sayfaların altları imzalı.. Metin 1. sayfadan başlıyor, ancak bu sayfanın başına “ **Sanık Abdullah Öcalan’ın İfadesinin devamıdır**” yazılı. Ve metnin içinde bazı yerlerde “Tape” den söz edilmektedir. Ve ifadenin bazı yerlerinin “Tapeleri”nin çözümlenmediği belirtilmektedir. Bu metinde yer, kişi ve olaylar somut olarak ve detaylı açıklanmıştır.

açık belirtiyor.. Detayları ise, ifade metninden çıkarılmış yada yazılmamış olsa da, anlaşılıyor..

“El/Muhaberat isimli gizli servis ile örgüt mensupları görüşmekteydi. Faaliyetlerin denetlenmesi yapılıyordu. El/Muhaberatın araçlarını zaman zaman kullanıyorduk... Suriye’de yapılan çalışmalar sonucu (...) bağış toplanabiliyordu.. (...) gayri menkulleri satmak istememize rağmen Muhaberat sattırıyor.. Esat ailesinden C. Esat ile örgütsel ilişkilerimi götürüyordum.. vb...”²⁸

Örgütün, bir dönem Avrupa’daki üst düzey görevlilerinin neredeyse tümü Suriyeliydi. Bütün Örgüt Maliyesi Suriye’ye bağımlı olarak yönlendirilerek, paranın neredeyse tümü Suriye’ye çekilmişti. Sözüünü ettiğimiz para da öyle sıradan bir miktarı değil, milyarları bulan Mark yada dolarla ifade edilebilecek boyutlar taşıyordu²⁹. Öcalan, “Bizim paraya ihtiyacımız yok, muazzam meblağlara ulaşan bir servetin sahipleriyiz” diyor³⁰. “Apo adam öldürdükçe Suriye’ye para akıyor”³¹ Ayrıca, PKK üzerinde Suriye TC. ile de her türlü pazarlığa girişmiş, bu konuda gerek Türkiye ve gerekse Suriye’de birçok merkezi yada yerel toplantılar düzenlenmiştir. Adana, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, vb.. toplantıları, ikili ilişkilerin ve alınmış ortak kararların boyutlarını göstermesi bakımından çok önemlidir. En son 19 - 20 Ekim 1998 tarihinde Suriye ile yapılan toplantı Öcalan’ın Suriye’den çıkarılması sürecine denk düşen bir toplantı olduğundan belirtilmesi gerekiyor. Bu toplantı Adana’da gerçekleşiyor ve toplantıya Suriye siyasi güvenlik görevlisi Tümgeneral Adnan Bedr Al-Hasan ile Türk dışişleri baş müsteşarı Uğur Ziyal katılıyor³². İşin ilginç yanı Türk yetkililer, Öcalan’ın Suriye’den çıkarılacağını (9 Ekim 1998 çıkarılıyor!) 10 Ekim 1998’de İran Dışişleri Bakanı Harazi’ den “haber aldıklarını” ve sonradan Rusya’da olduğunu öğrendiklerini belirtiyorlar.. Ama, bundan çok sonra Suriye ile toplantılar yaparak kararlara gidiyorlar! Suriye İsrail ile birlikte Antalya açıklarında yapacağı “Güvenirlilik Denizkızı Tatbikatı”nı iptal ediyor, bundan sonra Suriye - Türkiye “Özel Güvenlik Görüşmeleri”nin ikincisi büyük bir gizlilik içinde Şam’da gerçekleştiriliyor³³.

²⁸ Bak: yag “İfade Tutanağı”, 21 Şubat 1999, Sh:20 vd..

²⁹ İsmet Berkan, PKK’nın paraları konusunda bazı bilgiler veriyor. “Türkiye’de güvenlik birimlerinin PKK’nın savaş bütçesiyle ilgili çok sayıda tespiti ve çok sayıda tahmini var” dedikten sonra, Genel Kurmay’ın “2 milyar dolar”, Türk güvenlik birimlerinin hesaplarına göre de “10milyar dolar civarında” parası olduğunu belirtiyor. Bu miktarların yaptığı harcamalarla orantılı olmadığını vurguluyor..Örneğin , Apo Suriye’den ayrılırken üzerinde “2 milyon 250 bin dolar olduğunu” söyledi. “Bu paranın 100 dolarlık banknotlardan oluştuğunu sanmak da yanlış olur”... “Apo’nun bu miktar parayı yanında taşımasına zaten fiilen imkan yoktu”. “Sırf Apo’nun Rusya’ya sokulması için 2,5 milyon dolar Rus politikacı Jirinovski’ye kaptırdığını unutmayalım”. Vb.. İ. Berkan bu kapsamlı para konusunda “PKK’nın Batı Avrupa’dan ‘yardım’ adı altında topladığı paraların % 90’a yakın bölümü aslında ‘yardım değil, uyuşturucu ve haraç parası”dır belirlemede bulunuyor.Sonuçta; “adını ve çalıştığı kurumun açıklanmasını istemeyen bir üst düzey güvenlik yetkilisi, bir kısım Alman uyruklu olan ve Abdullah Öcalan’ın çok yakınındaki bazı kişilerin üstünde gözüken, esas olarak İsviçre’de, bazı Ortadoğu ülkelerindeki off/shore bankalarında ve dünyaca tanınmış bir bankada bulunan hesaplarda 300 milyon doları aşkın para olduğunu saptadıklarını söyledi” diyor.. Devamla, “bu hesaplardan birinden kredi kartları da alınmış. Bu kredi kartları limitsiz...” İsmet Berkan, “Apo’nun parası, PKK’nın parası”, 1 Mart 1999, **Hürriyet**.

³⁰ Aktaran: Baki Karer, “PKK Nedir Ne Değildir?” Eylül 1999, Sh:18.

³¹ A. H. Yurtseven, “S. Çürükkaya ile Röportaj-2”, Milliyet, 19 Eylül 1994.

³² Bak:19/20 Ekim 1998 **Adana Toplantısı**yla ilgili Türk gazete haberleri ve ayrıca Tuncay Özkan, A.g.e. Sh:186. Özkan gazete haberlerini doğruluyor ve alınan kararı da belirtiyor: “ “PKK’lıların ülkelerinde barındırılmayacaklarına dair Suriye yetkilisi tarafından bir taahhütname imzalandığı” ve “Suriye’den bunu yerine getirip getirmemesi konusunda izleme garantisi de alındığını” açıklıyor.

³³ Tuncay Özkan, a.g.e. Sh:187.Ayrıca bak: **Sabah Gazetesi**, 4 Haziran 1999, Sh:20. Yukarıda belirtildiği gibi 9 Ekim 1998 de Öcalan Suriye’yi terk ediyor, bu haberi Türkiye İran Dışişleri bakanından alıyor. Oysa, esas arabulucu H. Mübarek ile Demirel’in görüşmeleri 6 Ekim’de yapıyor!Bu zirvede Türkiye neden bilgi edinememiş? Ve 10 Ekim de Öcalan’ın Rusya’da olduğu haberini duymalarına karşın 19 Ekimde Hatay’da büyük bir miting düzenleniyor.Bu miting çok ilgi çekici, Demirel Hatay’ın Samandağ ilçesinde, tam sınırda yüzünü Suriye’ye dönerek tehditler savuruyor: “Türkiye’nin gücünü kimse denemeye kalkmasın. Geçmişte

Ancak, sorulması gereken bir soru var, biz de bu soruyu soralım: Suriye'ye bunca yıl tepki göstermeyen Türkiye, neden birdenbire tepki göstermeye, -hem de sert tepkiler- Suriye sınırına asker yığmaya ve savaş naraları atmaya başladı!. Ama, bir şey de yapmadı, yapamadı. Çünkü, pazarlıklar bunu engelledi.

Öcalan'ın Suriye'den çıkarılması süreci onun kontrolünü daha da açık ortaya koymaktadır. Deyim yerindeyse, Öcalan "paketlenip" Rusya'ya "konuldu.." Yunanistan'ın "davetiyesi" ise, yine Suriye ile sıcak ilişkilerinden ve PKK yanlısı grupların işgüzarlıklarından kaynaklanmaktadır. Denenmiş, ama başarısızdır! Daha sonrası ise malum.. Hem Suriye'nin çıkarları hem de ABD'nin zorlaması ile oluşan pazarda, gerek Türkiye ve gerekse Suriye en üst seviyede bir pazarlığı gerçekleştirdiler. Suriye konusu pek açık geçmiyor.. Apo'nun yukarıda sözünü ettiğimiz ifadesinde yer aldığı kadarıyla Suriye ilişkileri önemli bir bağımlılık gösteriyor ve anlaşılır durumdadır. Bizim ve birçok unsurun, örgüt ,kişi ve kurumun da bu konuda somut bilgileri var. Elbette ifade metinlerinde görünmeyen anlatımlar bize malum değil! Son zamanda PKK muhalifi unsurların bazılarının Suriye ile ilgili açıklamalarında bağımlılık konusu işlenmekle birlikte,Öcalan'ın eleştirisine dönük yan ağır basmaktadır, gerçekler sınırlı ifade edilmektedir. Kendilerini de içine alacağından, sorun özellikle PKK olayına indirgenmemektedir.(...)

"Kürt sorunu bölgede 4 ülkenin başını ağrıtan bir sorundur. Suriye bu yüzden Apo'yu denetim altına almıştır. Suriye hem Türkiye'ye hem de ABD'ye 'bu adam benim kontrolüm altındadır.Ben buna her şeyi yaptırabilirim'. Kendisi dışında hiçbir Kürt hareketinin gelişmesine izin vermeyeceği mesajını vermiştir. Apo'nun yönetim tarzı da Hafız Esad yönetiminin aynısıdır"³⁴.

Suriye'nin birçok Kürt ve Türk siyasi örgütü ile ilişkileri 1980 sonrası tam bir bağımlılık içinde sürmüş ve günümüze kadar da gelmiştir..Her ne kadar Öcalan Suriye'de "bir mülteci gibi ve onun yasal koşullarında kalıyorum" dese de, ilişkiler durumun böyle olmadığını gösteriyor.. Yeri geldikçe Kuzeyli Kürt örgütlerinin Suriye pratiklerine değineceğiz.Bu bizim açımızdan önemlidir ve bu tartışma çok şeyi ortaya çıkaracaktır. Aslında "PKK ve ACİL'in durumu uç örneklerdir, diğer Türk ve Kürt örgütlerinin büyük bölümünün Suriye pratiği bakımından bunlardan farkı yok"³⁵. Kuzeyli Kürt örgütlerinin 80 sonrası Suriye ve Lübnan pratiklerinin "Yakın Tarihimiz" içinde detaylı olarak ele alınması gerekir kanısındayım.(...)

Varsayımların Dördüncüsü, TC'nin terbiye edilmesi için PKK'dan vazgeçildiğidir.. Bu varsayıma göre, PKK'nın işi bitmiştir, TC programını uygulama olanağı yakalamıştır. Uluslar arası düzeyde bölgede silahlı muhalefetin ortadan kaldırılması gerekmektedir.Bir yandan doğal gaz boru hattının döşenmesi uygulamaya konulurken, öte yandan Kazakistan ve Irak petrol boru hatlarının durumu,-Irak Petrol Boru hattı zaten var,güvenlik istiyordu sadece-GAP Projesinin uygulanır olması, su sorunu, Keban, yapılacak hava limanları vb.. nedenleri ile uluslar arası düzeyde bölgede sıcak bir karın bulunması istenmemektedir. Bu anda düşünülen müdahaleler de bile bu var, ancak dışarıya göstermelik başka nedenler sunuluyor.Ayrıca,PKK'da buna hazırıdı.. ABD'nin bölgeye yönelik uygulamaları ve hatta operasyonları, diplomatik girişimleri daha güçlü bir Türkiye'nin olmasını gerektiriyor. Ama, TC bütün olan biteni duymazlıktan gelerek, kendine hala Osmanlılıktan kalma payeler çıkarmaktadır. Fakat, sorun çoktan onu aşmıştır.. Ve sonunda, "ortak bir operasyon önerisi"

---

deneyenler olmuştur. Denediklerine pişman olmuşlardır." Demirel'e yıllardır bu güçlerini niye göstermedikleri sorulmalıdır! Ve Öcalan çıkarıldıktan sonra savrulan bu tehdidın anlamı nedir? Daha sonra bildiğiniz gibi "Suriye Türkiye Gizli Güvenlik Görüşmesi" yapıldı..

³⁴ A.H. Yurtseven, **yag**. Röportaj.

³⁵ *Suriye Üzerine Genel Rapor*, 33 Sayfa, Haziran 1987, Sh:21, **Rizgarî** arşiv metni, (GD) K-II/ D-3; N0:46

ve “protokol” ile³⁶ Kemalist Türk ordusu ve istihbarat, mafya kanatlarına bir dayatma yapılmış, birçok Avrupa devletinin de işe ortak olması ile sorun bilinen sona getirilmiştir³⁷.

Varsayımları arttırabiliriz.. İran, Irak vb.. ile Rusya'nın iç sorunları ve uluslararası düzeyde girmek zorunda oldukları antlaşmalar, onlara yapılan dayatmalar, kendi aralarındaki çözümü zorunlu bölgesel sorunlar vb.. ele alınırsa, PKK'dan vazgeçme aşamasına geldikleri gözlemleniyor.

Bütün bunlar göz önüne alındığında bizim yenilgimizin diğerlerinden farklı bir yapı gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Özellikle düşmanın çok zayıf olduğu bir anda PKK ile özdeşleştirilen ve onun şahsında ağır bir yenilginin içine düşürüldüğümüz açıktır. Genel yada özel olsun, bölgedeki bütün koşullar Kürtlerin lehine bir eğilim gösterirken; bazı çözümler için bile olsa TC'nin zor durumda kalarak talepleri kabul etmesi söz konusu iken; her şeyden gerekçesiz ve birdenbire vazgeçmek, yukarıda tartıştığımız varsayımlardan uluslararası denetimin ağırlıklı olduğunu gösteriyor. Ancak, bu varsayımdaki ilişkiler, içerik itibarıyla Suriye ve Türkiye bağımlılıklarını da kullandığından, onları da kapsamaktadır.. Çıkar ilişkileri nedeniyle, özellikle ABD ve Rusya'nın ve onların hemen arkasında AB'nin de hem Avrupa devletlerini ve hem de Ortadoğu'daki bölge devletlerini birçok konuda ikna ettikleri net gözüküyor³⁸. Şimdiye kadar uluslararası benzer olaylardaki çözümlerde devlete karşı olan mücadele örgütü yada örgütlerinin, biz de olduğu gibi taraf olmaktan çıkarıldığı hemen hiç görülmemiştir – olmuşsa da bu çok istisnadır.- ve tek yanlı bir çözüm yapılmamıştır.

Yine, bu yenilgi (teslimiyet de diyebilirsiniz!), son derece önemli bir farklılık daha gösteriyor. Mücadele meşru ve gerekli bir zeminde tarihsel mirasın üzerinde yükselirken, günbegün dışından ve içinden kemirilip yerle bir edildi.. Haklı talepler de ortadan kaldırılarak, yaptıkları adına düşmandan **özür dilemek** gibi düpedüz dikkatleri üzerinde toplayan bir aşamaya geldi, getirildi.. Peki, kimden ve niçin özür dilenmektedir? Neden ve nasıl pişman olunmuştur? Bu durumda, hangi demokratik çözüm yada demokrasi içerisinde sorunun gündemde tutulması mümkün olacaktır, bunlar da belli değildir...Eğer, TC'nin anladığı “İnsan Hakları” ve “Anayasası” içinde bir çözüm isteniyorsa, bizim değil TC'nin özür dilemesi gerekirdi..Yıllardır Kürdistan'da yapılanlar, bizlere uygulananlar ne İnsan Hakları'na sığmaktadır, ne de “Anayasalara”.. Bu yanı ile sorun ve geldiğimiz süreç PKK'nın kontrollü mücadelesini ve dolayısıyla bir ölçüde Öcalan'ın kişisel yapısını da tartışmayı gerektirmektedir.. Kendisini Türkiyeli³⁹ biri olarak göstermesi, “canını ve malını”

³⁶ Tuncay Özkan, “Operasyon”, Sh:12/13/14 vd..

³⁷ Her ne kadar Türkiye kaynakları olayın daha başından haberleri varmış gibi davranıyorlarsa da, Öcalan'ın Suriye'den çıkışını bile ancak 10 Ekim 1998'de İran dışişleri bakanından öğrendiklerini söylüyorlar. 33 No'lu dipnotta değinmiştik. **Bak:** Tuncay Özkan, .age. Sh:186-187.

³⁸ Başta Türkiye olmak üzere, Suriye, İran, Yunanistan, Ermenistan, Kıbrıs vb.. gibi devletlerin ilişki ve bağlantıları bilindiğinden , bunların ikna edilip, en azından müdahaleci olmamaları sağlandı. Özellikle, Mısır, Ürdün gibi Arap devletlerinin ve İran'ın arabuluculuğu ile Ortadoğu alanı, Rusya ile Balkanlar, Almanya ile Avrupa alanları rahatlatıldı! Hemen hemen birçok istihbarat örgütünün kendi aralarında bir koordinasyon kurdukları gözlemlendi..vb..

³⁹ “..PKK'nın Almanya'da yayımlanan ‘Berxwedan’ adlı gazetesinde PKK'nın Çayan'ın liderliğindeki THKP-C örgütünün devamı olduğu ileri sürülecekti. ‘Bir grup olarak 1973'den itibaren şekillenip gelişen PKK, 71 devrimciliğini inceleme ve onun direnişçiliğini özümseme temelinde, yenilgiye temel olan hata ve yetersizlikleri aşmaya çalışıp, her alanda bütünsel bir devrimci gelişme sağlayarak vücut buldu. Öte yandan TDKP-DDKO eğiliminin sahte milliyetçiliğini bertaraf edip yurtseverliği özümseyerek ve canlandırıp geliştirerek ilerleme sağladı. (...) Türkiye'de daha sonra kesintiye uğrayan 71 direnişçiliği 75'lerden itibaren en somut ifadesini PKK'da buldu.”(Kendal Dorsin, ‘THKP ve PKK’, 30 Haziran 1998, Sh:18. **Nakleden:** Uğur Mumcu, ‘Kürt Dosyası’, 22. Baskı 1999, Ankara, Sh:15)

kurtarmaya çabalayan bir zavallılık içinde özür dilemesi⁴⁰ düşmana haklılık kazandıran ve diğer ulusal kurtuluş mücadelelerinden önemli bir farklılık içermektedir⁴¹. Oysa, yaptığı yanlışlardan dolayı özeleştiri vermesi gerekirdi. Önce Kürt Ulusuna, sonra diğer Kürt hareketleri ve liderlerine.. Bizlerden özür dilemesi gerekirdi.

Öcalan ne diyor: "...12 Mart'ın kılıcı belki saç tellerimizi kesiyor, ama bir yerimize değmiyor. 12 Mart'ı karşılayan Dev-Genç'tir. Ve kahraman önderleri, bilindiği gibi şehit düştüler. Bıraktıkları miras önemliydi. Onların militanı olacaktık, kendimizi onlardan sayıyorduk. Artık kahramanlarımız kan-revan içinde gittiler. Madem arkadaşları olmaya karar vermişiz (ne de olsa yığılıktır), silahlarını yerde bırakmamak gerekiyordu. Vuruşanlar vuruşuyor, dövüşüyor, şehit düşüyorlar. Kalanlar üçüncü elden sempatanlardı ve ben hızla onların içinde öncülüğü elde ediyordum. Önemlidir, kendimi hareketten olmaya sayıyordum, hatta üyesi olmaya bile varım. (...)Mamak'ta ne olgunlaştı? Orada önderlerimizi gördük. Denizlerin idama gidişini gördük, TİP'lileri, PDA'cıları, THKP-C'lileri gördük, Az çok tanıştık, tartıştık.Yine de ben kesin tercihim henüz yapmamıştım. Arayışım devam ediyordu." (Abdullah Öcalan, "*Devrimin Dili*", Weşanên Serxwebûn Yayınları,82, Ağustos 1996, Sh: 65-66.)

"**Öcalan**-Şimdi ona geleceğim. Siz dediniz ki, 'kiminle birleşeceksiniz?' Evet, Keloğlanla birleşeceğiz;anasının yoksul öksüz oğluyla birleşeceğiz.

Perinçek- Çok güzel.

Öcalan- Özgürlüğe sarılan Türkiye özlemi. Size göre biz ayrılıkçı mıyız? Bazıları böyle iddia ediyor. Hayır! Biz gerçekten çelikten bağları döşeyeceğiz. Onlar 'hayır siz ayrılacaksınız' deseler, 'hayır ben tutacağım,birleşeceğim' diyeceğim. Neden biz Türk halkını bırakmayacağız?Her şeyden önce, bin yıldır oldukça iç içe geçmiş bir tarih var, ...Ayağa kalkan bir Kürt halkı, Türk halkını kaldırır, kaldırmak zorundadır. ...Türk halkına saygısızlık etmek istemediğimiz için, şu anda başına geçmek istemiyoruz. Kendi öncüsünü kendisi çıkarmalı." (Doğru Perinçek, "*Abdullah Öcalan ile görüşme*", Kaynak Yayınları, 2. baskı, Kasım 1990, Sh:81.) Perinçek kitabın önüne de şunu koyuyor: "Türkiye Halkına Rapor" (a.g.e. Sh:13)

Bu ve benzeri anlatımları hem bu kitabın birçok yerinde hem de diğer PKK yayınlarında bulabilirsiniz! Perinçek'in Öcalan'la 23-25 Eylül 1989 tarihinde Bekaa'daki görüşmesi, **2000'e Doğru Dergisi**'nin 15 Ekimden 12 Kasım 1989'a (42.sayısından 46. sayısına) kadar "Abdullah Öcalan Perinçek'e anlattı" başlığıyla yayımlandı. Ayrıca, "**Saçak**" dergisinde de yorumlanmıştı. "D. Perinçek'in A. Öcalan'la röportajı'nın bize anlattıkları" başlığı ile 10 sayfalık bir Siyasi yorum yapmıştık. 20.12.1989 tarihinde hazırlanan metin K. Press'te basılmadı!, daha sonra redakte edilerek 30.5.1990 tarihinde Rizgarî dergisinde basıldı. (Bak: **Rizgarî**, "Gulan/Mayıs 1990, Sayı: 22-23, Sh:32-58)

⁴⁰ Öcalan, 22 Mart 1999 tarihinde, İmralı'dan bir dilekçe göndererek "Mahkemedeki ifadesine ek olarak çeşitli konularda bilgi ve düşüncelerini sunmak istediğini" belirtmiş ve Bayram Tatili olmasına karşılık Savcılar Cevdet Volkan ve Talat Şalk 3 Nisan günü adaya giderek Öcalan'ın yeni ifadesini alırlar. Bu ifade metnini ele geçirdiğini söyleyen Star Gazetesi "Tarihi İtiraf" olarak yayınladı.Bu metindeki açıklamaların ara başlıkları şöyle: "Kendimi sorguladım, ...Marksizm ve Kürtçülük

hareketleri başlamıştır. Ben de kendimi Ankara'da bunların ortasında buldum. Yoksul bir aileye mensup bir kişi olarak bu harekete katıldım. -Kendinden evvel başlayan şeyleri hep reddetmesine karşılık burada kabullenmiş! abç-, "Kürt devleti hayalmiş", "Özal'dan haber bekliyorduk, Özal, Talabani'yi ateşkes konusunda görüşmek üzere bana gönderdi." (...), "Ne devlet, ne federasyon, ne otonomi", "Türkiye'de Kürtler özgür", "ABD - İngiltere kurbanıyım", "Kani Yılmaz'ı lider yapacaklardı", "Kenya'ya kaçırıldığımı anladım", "Öldürülürsem karışıklık çıkar", "PKK'yı yasal çerçeveye çekerim", "Af istiyorum", "Tüm talimatları ben vermedim", "Türk Bayrağı'nı öptüm", "Ermeniler beni beğenmedi", "Samimiyim, Yukarıda açıklamaya çalıştığım hususlar benim samimi duygularımdır. Amacım **ülkemizi ve devletimizi -abç-** daha da güçlendirmek ve yardımcı olmaktır. (...)" (Star Gazetesi, "**Tarihi İtiraf**", 2/3/4 Mayıs 1999.) Bu haber birçok Türk siyaset adamının yorum yapmalarını sağladı, ayrıca basında birçok haber ve yoruma da kaynaklık etti. O tarihlerdeki açıklamalar önemli! Ayrıca , 8 Mayıs 1999, Hürriyet Gazetesi'nde yukarıdaki ara başlıkların tümü aynen verilerek "Türk bayrağını öptüm" başlığı ile haber yapıldı.

⁴¹ Dış basın da Öcalan'ın durumuna geniş verdi. İngiltere'nin sayılı gazeteleri 25.6.1999 tarihinde şu yorumu yapıyorlardı: "Yaşamı için bir yandan mahkemeye yalvardığı, bir yandan da asılmazsa Türk demokratik yaşamına hizmet etmeye söz verdi". **The Daily Telegraph** Gazetesi. **The Guardian** Gazetesi ise, "Hayatını kurtarmaya uğraşiyor" dedi. Aynı tarihlerde Fransa'da yayınlanan sayılı gazetelerdeki yorumlar ise şöyle: "Sakin bir şekilde Türk halkına olan hayranlığını, Kürtler'in en iyi yer alabilecekleri toplumu olduğunu tekrar etti. Kendi dillerini konuşabilecekleri koşulunu bile dilinin ucuyla söyledi. (...) Artık tamamen sivil olan mahkeme önünde kurt kuzu oldu. Sanki 31 Mayıs'taki ilk duruşmada silahlara veda ettikten sonra komutan son kurşunlarını da yakmış ve dramtizasyona yer bırakmamıştı..." **Liberation** Gazetesi. **Le Figaro** Gazetesi ise şöyle diyordu: "...Tabii pazarlık önerilerine alıcı bulunamadı.. "İtalyan **La Stampa** da Öcalan'ın cam kafesteki ruh haline dikkat çekerek, "ümitsizce idam cezasının önüne geçmenin yollarını arıyor" dedi.

Öcalan ve dolayısıyla PKK'nın saldırıları ve belirlemeleri öyle sıradan şeyler değildi. Yazılanlar iftira ve karalamaya, suçlamaya dönüktü. Kimlerin yazdığını net bilmemekle birlikte, yazarlarının ağır bir hastalıkla malul oldukları görülüyordu.

“PKK gerçeğinin ortaya çıkışı ve gelişimi neden her düzeyde önderliksele olmak durumundadır? Çünkü ortaya çıktığı zeminde her şey baş aşağıdır. Orada her şey düşmüştür. Yine, orada ortaya çıkan ve ‘ben’im diyen ‘önder’im diyenlerin, karanlıkta uçuşan yarasalar, bataklıkta ötüşen kurbağalar gibi ses çıkardıkları, toplumun en tortu yanını oluşturdukları bilinmektedir”. “Parti hareketinin çıkışına kadar olan süreci baş aşağı gidiş, ulusal tükeniş ve çağdaş bir ulusal hareketin geliştirilmesine dair umutların oldukça azaldığı bir dönem olarak değerlendirdik. Bu dönemde ortaya çıkan bir çok akım aslında **işbirlikçiliğin sınırlarına** bile (abç) ulaşamayan, öteye meseleyi basit **ailesel- kabilesel çıkarlardan** (abç) öteye götüremeyen hareketler durumundadır”⁴²

Bizimle ilgili neler söylediklerine ve yaratılan deşifreyona bakınız!

“Rizgarî (böyle yazıyorlar), aman bana Rizgarî demeyin, çünkü, ben ‘Kürdistan Press’im diyor. Hangisine inanalım. Önce Komal’dınız. Sonra Rizgarî oldunuz. Arkasından senatör olmayı, Doğu partisi kurmayı hedeflediniz. Arkasından tek kişi olarak dört parçada Kürdistan Komünist Partisi kurma ‘saçmalığı’ ile ortaya çıktınız. (...) Şimdi de kendinize başka ad takıyorsunuz. Adınız önemli değil, mesleğiniz önemli; hep ihanet ve uşaklık...”⁴³

Hayat maddi, “geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer” demişler. (Görünen o ki, bu vecizeyi çok tekrarlayacağız..) Öyle değil mi? “Kimlerin senatör olduğu, kimlerin legal parti kurduğu” belli değil mi? Aslında biz yapmamış olsak bile, doğru olan şeyleri eleştiriye, karalamaya, suçlamaya tabi tutmak alışkanlığı PKK'nın vazgeçilmez bir ahlakı olmuştu. Evet, PKK ve Lideri özür dilemesini bilmelidir. Kendi dışındaki Kürt örgüt ve liderlerini küçümseyen horlayan PKK ve lideri yalnız bununla da kalmıyordu. Giderek adına mücadele ettiği toplumu, ulusu ahmaklıkla ve adam olmamakla suçlayan, köle olduklarını rahatlıkla söyleyebilen bir anlayışın psikolojik hezeyanları içerisinde her şeyi hak ile yeksan ediyordu. Bu da önemli bir farkımızı gösteriyor. Her şeyden pişmanlık duymasına karşın, halk için, ulus için küçültücü belirlemelerden pişmanlık duymadı, özür de dilemedi. Herhalde bu düşüncelerini savunuyordur! Düşünün eğer, PKK ve şanlı “önder”i zamanında gelmeselerdi, Kürt Ulusu “baş aşağı” giderek batacaktı! Ve tarih sahnesinden silinecekti... Bunları bile söylemekten çekinmediler.. “Halk yığınları derin bir uykuda ve karanlık bir ortamda yaşıyorlardı. Toplumsal özgürlüğe gösterdikleri ilgi, hayvanlarına gösterdikleri ilginin yüzde biri kadar bile değildi.”⁴⁴

Yıllarca varolan bir örgütlenme yada yapının olması gereken legal, illegal doğal bazı organları dışında birtakım kurum ve kuruluşun belirmesi de elbette tartışmaları TC lehine çevirmenin başka bir yoluydu.. Yine Avrupa'nın birçok yerinde başvuru edilen işgal eylemleri, “serseri diplomatik trafik”, kimin ne dediği belli olmayan bir hal aldı, suçlanması kolay bir zemin yarattı. Öyle kontrolsüz ve geniş alanı kapsadı ki, bir süre sonra içinden çıkılmaz oldu. Bu özel farklı yanın da ayrıca irdelenmesi gerekmektedir. Mücadele örgütleri, böylesi durumlarda ortak ve uyulması zorunlu bir otorite ile ortaya çıkarak, haklı ve meşru eylemlere “terörist” dedirtecek davranışlardan kaçınırlarken; PKK ani, başıbozuk ve diplomatik olmayan, mutlaka mücadeleye zarar verecek şeyler yaptı.. Birçok kişi kurum ve

⁴² “Serxwebûn”, Kasım 1988, Sayı: 83, Sh:14.

⁴³ “Berxwedan”, Haziran 1987, Sayı:35, Sh:20-21 ve 23.

⁴⁴ “Serxwebûn”, Ağustos/1988, “Özel Sayı” /13, Sh: 2-3.

devletin Kürtler “terörist”tir nitelemeleriyle karşı karşıya kalındı⁴⁵. Yarattılmış sisli puslu havada ilk defa duyulan bir kurum, “**PKK Başkanlık Konseyi**” ortaya çıktı⁴⁶. İlk akla gelen

⁴⁵ Kısaca o dönem Avrupa’da gelişen olaylara bakarsak,gazete başlıkları şöyle:

*Almanya “alarm” verdi.. *Uçak kaçırma gibi girişimlere karşı uyarı.. Başbakanlıkta kriz masası oluşturuldu.. SPD/Yeşiller hükümetinin şiddet eylemlerine son verilmesi talebiyle PKK temsilcileri ile diyalog aradığı belirtiliyor.*

**Almanların sabrı taşıtı..4,5 milyon tirajlı Bild gazetesi Terör Kürtleri nitelemesi yaptı.. “Almanya’nın savunmasız” olduğunu açıkladı..PKK’lı yönetici Berlin’de yakalandı.. Wittsbock ‘da Türk döner büfesi yakıldı.. Hamburg’da saldırgan gösteri.. Konsolos işgalcileri serbest.. İsrail aleyhtarı gösteri, bayrak yakıldı.. Berlin’de izinsiz yürüyüş.. İsrail güvenlik görevlilerinin açtığı ateş sonucu 3 kişi öldü.. Ulm’de intikam sloganlarıyla yürüyüş...*

Diğer ülkelerdeki haberler de şöyle:

**İsviçre Basel ‘de konfeksiyon dükkanı yakıldı, 200 bin Frank zarar, başka bir büfe de yağmalandı..*

**Paris ‘te Özgürlük anıtında gösteri..*

**Bayrampaşa’da PKK sempatisanı Tüp gaz kamyonunu kundakladı..*

**Belçika’nın Anvers kenti limanında 2 Türk Tır’ına molotof atıldı..*

**Stockholm’de yürüyüş, Türk bayrağı yakıldı.. (...)*

(**Hürriyet** Gazetesi, 22 Şubat 1999)

**Avrupa’nın göbeğinde vahşet Çağrısı.. Emirler Avrupa’dan..*

**Belçika Gazetesi Le Soir: Şiddet çağruları MED/TV’den yapılıyor.. Türkiye’deki olaylar ‘Terör olayları’dır..*

**Türkiye, Göztepe’deki Mavi Çarşı Olayı’nı, acıklı resimlerle manşetten veren Hürriyet: “vahşet” dedi..*

**İngiliz The Times gazetesi de Göztepe’de 12 sivilin öldüğü korkunç olay: ‘Milliyetçi Kürt İntikam Tugayı’ ve ‘Apo’nun Şahinleri’ adlı grupların eylemi olduğu sanılıyor, dedi..*

**Terör Yuvası Avrupa ve bütün yazarlar bu günlerde Avrupa’ya ,Kürtlere ve PKK’ya ateş püskürüyorlar, vb.. (Hürriyet Gazetesi, 16 Mart 1999)*

Ayrıca, bazı elçilik ve konsolosluk da işgal edildi... Özellikle Yunan konsoloslukları.(...)

PKK tarafı ne dedi:

**Eylemler sürüyor, gerilla Raman’ı vurdu.. Roma’da ERNK Temsilciliği yakınlarında park halinde bomba yüklü bir taksi bulundu.. Türk devletinin eylemi.. (Özgür Politika, 16 Mart 1999)*

**99 yılını Öcalan yılı olarak ilan eden PKK Merkez Komitesi, Newroz’da halkı direnişe çağırdı.. Türk Devleti Avrupa’da provokasyon peşinde.. 2 Kürt çocuğu MHP’liler tarafından bıçaklandı.. PKK Genel Başkanı A. Öcalan’ın uluslar arası komplo sonucu kaçırılmasından sonra Türkiye’de artan bombalı eylemler.. İsviçre Türkiye’ye giden vatandaşlarını uyardı.. Avusturya’da turistik rezervasyonlarda düşüş.. (Özgür Politika, 17 Mart 1999)*

**16 Şubat 99’dan itibaren Yurtsever devrimcilerin eylemleri karşısında çaresiz kalan Türk devleti.. TC panik içinde.. Taksim meydanında önceki gün fedai eylemi gerçekleştiren ARGK gerillası.. Öcalan’a özgürlük standları,-M. Gladbach, Dusseldorf, Krefeld- vb.. (Özgür Politika, 29 Mart 1999)*

**Alman polisinden Kürtlere tehdit, Darmstadt ve Frankfurt’ta 17 Kürdistanlı’nın evi basıldı.. (Özgür Politika, 21 Nisan 1999)*

**PKK Başkanlık Konseyi Üyesi Osman Öcalan, “savaş gelişebilir” dedi, (Özgür Politika, 14 Mayıs 1999)*

**PKK Başkanlık Konseyi Üyesi Murat Karayılan (Cemal) “binlerce fedai beklemektedir” dedi. (Serxwebûn, Haziran 1999, Sayı:210, Sh:6.)*

(...)

⁴⁶ Öcalan’ın yakalanmasından sonra uzun dönem PKK/MK adı kullanıldı. İlk önce Öcalan’ın belirlemeleri kabul edilmedi, “kendilerini bağlamayacağı” söylendi. Örneğin 17 Mart 1999 tarihinde bile MK adı kullanıldı. Bu, tahminen 1999 Mayıs ayına kadar sürdü.Bu arada kişiler yok, toplu demeçler veriliyordu. Birdenbire “Başkanlık Konseyi” adı ile ortaya çıkıldı . Bazı askeri unsurlar bu konseyin üyesi olarak sunuldu ve hepside tek tek açıklamalarda bulundular. Artık Öcalan’ın söyledikleri “hem Başkanlık konseyini hem de Başkanı bağlamıyordu”. Yani kamuoyuna yansıyan açıklamalar , esir biri adına devlet tarafından yayılıyordu! Oysa, daha sonra Başkanın her dediği kabullenildi ve her nedense İmralı karar mercii haline geldi.Adını ettiğimiz **bu “konsey”in üzerinde durmalıyız!** PKK tarihinde ilk olarak rastladığımız bu organ adına bazı unsurlar arka arkaya ve sistemli olarak açıklamalar yapıyorlar, MED/TV’ye demeçler verebiliyorlar.Bu organla hem bir şeyler gizleniyor, hem de kontrol sağlanabiliyor diye düşünüyoruz.”Başkanlık Konseyi” aynı zamanda kadrolar ve sempatisanlar üzerinde maddi ve manevi bir baskı aracı görevi görüyor, Türk devletinin Öcalan aracılığı ile dayattığı programın yavaş yavaş uygulanmasını sağlıyor. Tek tek ilişki ve bağlantıları belli olmayan ve kendilerine güvenilmeyen unsurların bu ad altında kontrol altına alınmaları kolaylaşıyor, en önemlisi de kimse kendi başına bir karar uygulama olanağına sahip olamıyor!Ayrıca, Başkanlık Konseyi üyelerinin bir-ikisi hariç

soruları hemen herkes gibi biz de soruyorduk: Bu uydurulmuş “konsey” kimlerden oluşuyordu? Neden Merkez Komitesi (PKK’nın birçok açıklamalarında bu organın varlığı belirtiliyor, Başkanlık Konseyi’ni oluşturan unsurların MK üyesi oldukları söyleniyordu. Vb..) yada benzeri bir kurum ile kamuoyuna çıkılmıyor, PKK’nın kendisini ifade etmesi başka türlü mümkün olmuyordu? Neden “Başkan”a “vekalet” edecek bir unsur yada kurum yoktu? “Başkan” böyle bir ihtiyaç duymamış mıydı? Örneğin, “o yoğun ve akıl almaz çalışması içinde ” onu temsil edecek somut bir organ yada kişi gerekmez miydi?⁴⁷ Öyle

tümü aralıklı zamanlarda Avrupa’ya çıkıp belli süre kaldıktan sonra geri dönüyorlardı.(...) Açıklamalar kalıp gibi birbirine uyan, üzerinde yorum yapılamayacak kadar kesin hatları olan açıklamalar!Yukarıda “Başkanlık Konseyi”nin “PKK adına faaliyeti ortadan kaldırdığını” belirtmiştik. (Bak: Dipnot:16)

“PKK’nın 8. Olağan Kongresi”nin ardından **17 Nisan 2002**’de “Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi” “KADEK” adıyla faaliyetlerin sürdürüleceğini, “PKK’nın Mirası”nı “KADEK” in temsil edeceği de, yurtdışı sözcüleri Rıza Erdoğan ve Adem Uzun tarafından düzenlenen basın toplantısında açıklandı.. Genel Başkanlığa yine, Abdullah Öcalan’ın seçildiği, ancak aktif olamayacağı söz konusu olduğundan, “KADEK Genel Başkanlık Konseyi”nin görev yapacağı da belirlendi.. Başkanlık Konseyi denen organ başka bir biçimde böylece devam ediyordu.. Türkiye’deki legal çalışma(özellikle siyasal parti düzeyinde) bazında da gerekli değişikliklerin yapılacağı kesindi. Gereksiz yapılacak tüm değişiklikler, sözü edilen “Genel Başkanlık Konseyi” eli ile gerçekleştirilecek. Yani, ancak böyle bir organ faaliyetleri sürdürebilir ve değişiklikleri yapabiliyordu diyorum. İleride PKK ile ilgili daha geniş değerlendirme yapma olanağımız olacak (...)

Kani Yılmaz (Faysal Dunlayıcı) da şöyle demiş, “16 Ocak 1999 ‘da İtalya’da Öcalan bana ‘örgütle sağlıklı ilişkiler kurabileceğim güne kadar benim yerime sen bakacaksın. İtalya sorumlumuz Ahmet Yaman da şahittir..” Haberi Hürriyet Gazetesi veriyor ve şöyle yorumluyor: “ MK üyeleri Cemil Bayık ve Osman Öcalan bu kararı dikkate almıyorlar..” **Hürriyet**, 24 Şubat 1999.

⁴⁷ Selim Ferat – A. Dikili, “*Bekaa Bekaa KUTSAL BEKAA*” “ve yarım kalan röportajlar”, Ağrı Yayınları, Nisan 1994.

“..ara verilmeksizin öğleden sonra saat 2’ye kadar sürdü. Başkanın çalışmalarını izlemekten yorulmuştuk. Hiçbirimizde hal kalmamıştı.Başkan hala dinçti, yorgunluk fark edilmiyordu.(...)

Ona ulaşmayı hedef alanlar, onun temposunun artış hızını da göz önünde bulundurmalıydılar. Eğer birisi daha geri düzeydeki bir araçla bu hıza ulaşacağını sanıyorsa yanılıyor. Başkan temposunda araçları sürekli en modern düzeye getiriyor. Eğer o bugün uçak hızıyla hareket ediyorsa, aynı şekilde uçak hızıyla ona ulaşmak, mesafeyi kapatmak mümkün olmuyor. O anda uçağa ancak füze hızıyla yetişilir.Yarın füzeyle hareket ettiğimizde Başkanın temposuna ulaşacağımız anlamına gelmez. Onun kullandığı aracı tekrar göz önüne almak zorunluluğu var. Biz füzeyle ulaşmaya kadar, onun ışık hızına ulaşmış olabileceğini de ihtimal dahilinde tutmalıyız. (...)” **a.g.e.** Sh:40/41, A Dikili.”..

Bu kısa süren gözlemler sonucunda kendime göre Başkan Apo’yu tarife çalışıyorum. Bu kadar güç sarf eden, sadece dört-beş saatlik uyku ile olağanüstü çabalar göstererek devrimin yaşamını, koordinesini, yürütme ve kumandasını ayakta tutan bu kişilik insanlara nasıl bakıyor? Beni çok ilgilendiren yan bu.(...)” **a.g.e** Sh:67, Selim Ferat.

Kapağının yarısında “elinde silahla gülümseyen güzel bir kızımızın fotoğrafı” olan bu kitabı bütün Kürtler defalarca okumalıdır. Yalnız “Başkan”ın “çok yorgun ve bitmez tükenmez işi gücü olduğunu” öğrenmek için değil, yenilgimizin nerelerde gömülü olduğunu görmek ve böylesi “özgür, kabadayı” “yazarlar”(!) da yetiştirdiğimizi öğrenmek için de bu kitabı okumalıdır. Gerçekten “Başkan” İmralı’da da kendisine yetiştirilmeyecek hızda (!)çalıştı ve “Başkanlık Konseyi” gibi uydurma bir askeri emir - komuta organının ona “vekalet” etmesi de işleri daha da çabuklaştırdı!. Oysa, böyle “dal budak salmış” bir “kurtuluş” örgütünde askeri olmayan birçok yardımcı öğeye, organa ihtiyaç tartışılmazdır. PKK da ise bunu bulamazsınız.

Yeri gelmişken A. Dikili ile ilgili kısa bir belirleme de yapacağım.. Belki biliyorsunuzdur, A. Dikili hazretleri K. Press yazıydı, orada “kariyerini yaparken”, Sağa sola çalım ve çamur atmayı da ihmal etmiyordu.. Ben ve diğer bazı arkadaşlar birçok kez Orhan’a sormuş ve itiraz etmiştik.. “Kürt Sol Sosyetesı vb..” yazılarını eleştirmiştik.. Onu tanıımıyordum, sonradan esas adını öğrendim. Bana “Almanya’nın ...şehrinden bir mektupla yazılarını gönderiyor, tanıımıyoruz ” denilmişti. Daha sonra PKK saflarında gönüllü yazdığı yazıları okuduğum zaman şaşırıyorum..

S. Fırat’a gelince, onu mutlaka tartışacağım. Çünkü, çok yakından tanıyorum ve yönettiğim biridir. Elbette geçmişte karşılıklı bir “hukukumuz” (o kabul etmeyebilir) var ne de olsa! Selim Büsse’nin “72 kısmı tekmili birden” yazılması gerekiyor. Bu bizim boynumuzun borcudur. Bütün Kürdistanlı kadrolara sataşan, onlara olmadık isimler takan, deşifre eden, küçümseyen vb.. bu yazarı gerçek yerine koymak zorunlu.. Ben hiçbir zaman kin ve öfke ile hareket etmedim, etmem de. Onun haklı yanlarını da teslim ederim, Ama, o ciddi bir öz eleştiri yapmalı, Kürdistanlı’lardan özür dilemelidir.. Tarihin karartılmasına müsaade etmemeliyiz ve yenilginin

“sıradan işler” için yada “alt düzey çalışmalarda” başkanı yormak gerekir miydi?, Neden, bir anda böylesi bir kuruma ihtiyaç hasıl olmuştu? Bu soruların cevaplanması, elbette süreci tayin edici olguların aydınlatılması bakımından gereklidir. Örneğin, hepimizin başına çalınan ve abartılan “Sürgünde Kürdistan Parlamentosu”⁴⁸ “Ulusal Konsey” gibi kuruluşlar ne olmuştu?

Yoksa “Başkanlık Konseyi” askeri “Komutanların” zorunlu bir koalisyonu muydu? *En çok siyasal davranış gösterilmesi ve legal durulması gereken bir aşamada bu “illegal korku timinin” işi neydi?*

Yaratılan ortam içinde işe kendiliğinden katılan bu “kurum”un teorisini hemen yapanlar, kısa süre sonra “O”nu eleştirdiler! Öcalan da dolaylı yollardan. eleştirmeye başladı..Böylece meşruiyeti olmayan bir “kurum” daha, içi boşaltılarak ortaya bırakıldı. Bu kadar enkaz yetmezmiş gibi, bir de bu cendeğin kaldırılması külfeti üzerimize kaldı. Şimdi, birbirlerini yemeğe çalışan ve ellerinin nerede olduğu belli olmayan “Başkanlık Konseyi” talimatları direkt İmralı’dan alıyor! Hatta başka yerlerden de alınan talimatlarla emsali görülmemiş bir tiyatro sahneleniyor! Biz bu tür gelişmelere alışık olduğumuz için ve PKK’yı de iyi tanıdığımızdan pek yadırgamıyoruz⁴⁹. Dışarıdan bakıldığında belli bir organik yapı görünümü verilerek sunulan bu “organ”, Öcalan’ın yerinin durdurulması izlenimi taşısa da, esas olarak askeri bir otorite oluşturmak, baskı yaratmak ve gelişmelere uygun zaman kazanmak amacıyla matuf göstermelik bir “Konsey”dir..

---

nedenlerini bulabilmeliyiz. Bir tek nedene indirgmeden bunu yapmalıyız..Herkes şunu bilmeli, kimseye özel kinim, öfkem, şartlanmışlığım yok, buna Öcalan da dahildir.

⁴⁸ “Sürgünde Kürdistan Parlamentosu Başkanlık Konseyine”, PRK/Rizgarî Genel Sekreterliği, Sayı:1995/36, Eylül 1995 tarihli yazımızda, eleştirilerimiz açıklanarak katılmayacağımız belirtilmiş ve şu ekleme de yapılmıştı:

“Bu parlamentonun yalnız oluşumu değil, bileşimi de önemli eksiklikler ve sakıncalar taşımaktadır. Kanımızca böylesi bir parlamentoda yer almaması gereken birkaç kişinin de bulunması, Kürdistan tarihi açısından kaygı vericidir.Bütün bu nedenlerle bizim için çok ciddi olan bu kuruma katılmadık...”

S. Çelik de şöyle değerlendiriyor:

“Kendim, PKDW’nin kuruluş toplantısını izledim. Hiçbir Kürt kurumu uluslar arası alanda bu kadar ilgi toplayamamıştı. Toplantı salonunda birçok ülkeden çok sayıda parlamenter vardı. Birçok televizyon kuruluşu toplantıyı izledi ve olayı tüm dünyaya duyurdular. Seçiminin yenilenmesi gerekirken bu yapılmadı, atamayla parlamento oluşturma yoluna gidildi... PKK’nın onayı olmadan PDKW hiçbir zaman kendi başına karar alamadı. Hep ‘üstten!’ gelen kararları onaylamak zorunda kaldı.”

“Nitekim endişeler doğru çıktı. PKK Başkanlık Konseyi’nin ’21 Ağustos 1999 tarihli’ emriyle PDKW 26 Eylül 1999 tarihinde kendini feshetme ve Kürdistan Ulusal Kongresi’ne (KNK) katılma kararı aldı. PDKW varlığını ulusal kongrenin toplanmasına havale etmesine rağmen, KNK’nin zaafli kuruluşu ve bu kararın Öcalan olayından sonrasına rastlaması, kararda dolaylı olarak Türk devletinin de rolünün olabileceğini gündeme getirmektedir.” *“Ağrı Dağını Taşımak”*, Zambon Verlag Yayınevi, Frankfurt, İtalya basım, Temmuz 2000, Sh:384-385.

Bizi şiddetle eleştiren, suçlayan ve hatta afroz eden PKK kadrolarının bu tür belirleme ve eleştirilerini hayretle karşılıyorum. Neden bir özeleştiri vermediklerini, 20 yıllık üst düzey kadroların neden bazı şeyleri gizlediklerini de anlayamıyorum. Çünkü, böylesi doğru yorum,değerlendirmeler için biz olmadık hakarete maruz kaldık: “namussuz” demekten tutun ,“ajan, provokatör” bile ettiler bizleri. Şimdi bu doğruların “keşfi” yinede geç sayılmaz..Çünkü, siyasette geçerli kuralları işletmek, tartışabilmek ve eleştirilerini adabı içinde söyleyebilmek erdemine ulaşmak zorunluluğu var.. Bunu, yıllar önce yapamadıkları için, en azından birçok yanlışla göz yummak zorunda kalanların da bilmesi, öğrenmesi gerekiyor.

⁴⁹ “*PKK: Hem Gunehkar Hem Zorker e! / PKK: Hem Suçlu, Hem Güçlü !*”, Rizgarî, Sayı:11, Gulan Mayıs 1987, Sh: 3-11.

Sorunun önemli bir **farklılığı** da TC açısındandır. Zaten Avrupa Birliğine girmeyi deneyen ve onun “kriterleri”ni yerine getirmek⁵⁰ zorunda olan bir devlete, günlerdir Avrupa’dan belli bir “deccallar” grubu tarafından özellikle Kürtlerin “insani hakları” enjekte ediliyordu. Ki, Kürtler bu anda Avrupa Birliği’nin “yeni (Türkiye’nin yedek üyeliği ile birlikte) sınırlarında” bulunuyorlar! PKK’nın ağır yenilgiden sonra bu “hakları” “demokratik çözüm” olarak sunması enteresandır.. Kime ve neyin sokuşturulduğu hiç belli değil! Yani, bir anlamda, Avrupa Birliği’nin zorunlu kuralları yenilginin yeni adı ve modeli olmaktadır.. Hayret! Hiçbir mücadelede, düşmanın zorunlu kabul etmesi gereken ve uygulaması olmazsa olmaz koşul olan talepleri esas alarak bayrak indirilmemiştir. Antlaşmalar, tarafların karşılıklı öneri ve sunuşları ile çözümlenmiştir. Biz de ise, tersine, düşmanın içinde bulunduğu anlatılması zor durumu kotarmak ve yerine getirmek zorunda olduğu şeylere sahip çıkılmaktadır!
(...)

2. Yenilgi birdenbire mi ortaya çıktı ?

Elbette, yenilgi öyle birdenbire ortaya çıkmadı, belli bir süreci kapsamaktadır.. Ve yavaş yavaş, pek “incitmeyen” uygulamalarla bugünkü noktaya gelmiştir. Aslına bakarsanız TC’nin pek hoşuna gitmeyen bir “erkenliliği” de içeriyor..

PKK ve ona bağlı olaylar baz alınarak geldiğimiz, getirildiğimiz sürecin bir geçmişi var. Birbirini düzenli takip eden ve hatta tamamlayan birçok olay, serüven canlı olarak gözlerimizin önünde duruyor. Bunları yer yer belirlemiştik, birçok kesimi uyarıyorduk! Ama, kimseden ses çıkmamıştı. Bunu övünmek için yada yenilgiden parsa toplamak, sorumluluğundan kaçmak için söylemiyorum, bu bir gerçek, vaktiyle çok ciddi uyarılar yapmıştık.. Bizim her öneri ve uyarımız büyük bir tepki ile karşılanmış, bunun önüne iftira, jurnal, karalama ve tehditle çıkılmıştı. Hatta, saldırı ile.. Açıkçası PKK başını almış gidiyordu.. Geminden kopmuş bir hayvan gibi koşuyor, arkasına bakmıyordu.. PKK’nın durumu birçoklarının hoşuna gidiyor, herkes kendine düşeni kapıyordu. Ortalık savaşın ve PKK’nın rantçıları ile dolup taşıyordu. PKK ise, tabir caizse doğru söyleyeni kovuyor, ona engel olacak kişi, kurum ve örgütü tecrit ederek, dışarıda bırakıyordu. Açın “Özgür Politika”nın yıllar süren sayılarına bakın, “ulusal kurum” olarak adlandırdıkları “MED-TV”ye bakın bizi bir kere bile göremezsiniz. Son zamanlarda “Rizgarî’ci” olarak boy gösterenler, onlara “evet” dedikleri ve tasarlanan sahnelerde aksesuar olarak kullanıldıkları, “vitriini süsledikleri” için biraz görünüverdiler.. Biraz da bize karşı oldukları için..

Nihayet, Öcalan da bir anlamda bizim iç sorunumuz olarak ele alınmalıdır, bu bağlamda eleştirmek hakkımız da var. Ama, “onu İtalya’da savunmak gerekir” tarzındaki bir açıklamam⁵¹ bile MED-TV’de bu sahte “Rizgarî’ci “sakallı” tarafından olmadık hakarete maruz bırakıldı. Onun kabadayılıkları hoş görüldü. Ulusal çıkarımızdı, iç sorunlarımız ve

⁵⁰ TC’nin,Avrupa Birliği’nin “**kriterleri**”ni yerine getirip, getirmemesi, getire-memesi henüz belli değil.Büyük olasılıkla getirmeyecek, getiremeyecektir..Çünkü, bu en başta siyasal ve kültürel köklü dönüşümü gerektiriyor. Bunun içinde bazı kurum ve kuruluşların değiştirilmesi gerekiyor.. En başta Türk Silahlı Kuvvetleri, Polis ve İstihbarat Teşkilatı, Parlamento, Üniversiteler ve diğer “bilimsel” faaliyetleri yöneten kurum ve kuruluşlar gibi.. Ve en önemlisi de Kemalizm illetinin ve bir ölçüde de Din mezhep sorunları’nın önemli engeller olduğu söylenebilir. Bunların değişim, gelişim ve hatta bazılarının ortadan kaldırılmaları sürecinde ancak Kürtlerin hakları bir anlam ifade edebilir belki..

⁵¹ Mümtaz Kotan , Sekreterê Giştî yê PRK-Rizgarî,“Ji Bo Raya Giştî” başlıklı bildiri, 15 Mijdar 1998

birlikteliğimizdi, kimseyi ilgilendirmedim⁵². Daha nice olaylar.. Bunun gibi, başka bir partinin Lideri MED TV ekranında olmadık hakarete maruz kalıp, oturumu terk ediyordu da⁵³, oradaki demokrat beylerin kılı kıpırdamıyordu.

Orhan Kotan'ı tanıyorsunuz.. Kardeşim yada yıllarca yoldaşım olduğu için değil, gerçekten Kürdistan'a emek vermiş birisiydi. Mücadeleciydi, bunun bedelini son dönemini saymazsak - ki o da ağır hasta olarak- fazlasıyla ödemişti. Övünmek gibi olmasın Kürdistan'da iyi yetişmiş bir aydıdı. Bütün bunları siyasal olarak birlikte olduğumuz Komal - Rizgarî sürecinden başlatmak belki yeterli olmaz.. Elbette bu süreçte gerek bizim katkılarımız ve gerekse ortak çalışmamızın yoğunluğu içinde entelektüel birikiminin üst seviyesine çıktı, ama ondan önce de iyi bir kalem ve çok iyi bir şairdi. Birlikteliğimizden önce başka bir siyasal yapının içindeydi.(...)

Düşünün, Orhan Kotan'a ölümünde bile MED TV'de bir dakika bile ayrılmadı, hiç anılmadı. Ve programı öneren, o günlerde Özgür Politika'ya Orhan'la ilgili sayfa yapmayı düşünen, dönem itibariyle onların en yakın yazarlarından rahmetli M. Baksi'ydi. Kendisine "boşuna

---

⁵² Yukarıda açıkladığım bildirinin MED TV'de sunulduğu üzerine meydana gelen olayı yalnız PRK/Rizgarî Fransa birimi protesto etti. MED TV'ye gönderilen protesto yazısında bazı belirlemeler yapıldıktan sonra sonuç olarak şunlar söyleniyordu:

"Hangi gerekçe ve nedenlerle olursa olsun bu pratiği Partimize ve Genel Sekreterimize yönelik gayri siyasi ve ahlaki bir saldırı olarak değerlendiriyor ve kınıyoruz.

(...)

Basit kumpaslarla, ucuz ayak oyunları ile atılan tuzakların, kurulan pusuların sonuçlarını dün gördük, bugün artık görmek istemiyoruz. Bundan böyle MED TV ekranlarına partimizin onay ve iradesi alınmadan çıkarılanların sorumluluğunu üstlenmediğimizi belirtmek istiyoruz."

Bak:"**Sayın MED TV yetkililerine**", PRK/Rizgarî-Fransa birimi, 21 Kasım 1998.

Bu vesile ile partimizin Fransa birimindeki duyarlı arkadaşlara teşekkür ediyorum. Çünkü, bu tür olayları kavrayıp, protesto etmek de bir muhteva istiyor. Bugün geldiğimiz yer itibariyle böylesi olay ve karşı protestoların anlamı daha iyi anlaşılacaktır.

⁵³ Sözü ettiğimiz PDK/Bakur Genel başkanı **Hamreş Reşo**'dur. 1998 yılının yaz aylarında, -Temmuz'un ilk haftası olabilir- MED TV'de bir programa çıkmıştı. Onun dışında birçok "demokrat" unsur da vardı.. Malum Öcalan her toplantıya dışarıdan telefonla katılıyor ve saatlerce herkesi de esas duruşta tutarak, aklına geleni söyleme özgürlüğünü hep kullanıyordu. Yine, bu programa da katılarak olmadık laflar söyleyerek, ortalığı kendi söylemine uygun bir düzey oluşturmuştu. Özellikle Güney Kürdistan ile ilgili söyledikleri, rahatsız ediciydi. Hamreş bu konuda tartışmanın gereksiz olduğunu belirtti. Vay ki sen başkana laf edersin! Sorun MED/TV'de bay göstermek olduğundan, bildikleri halde bu müdahalelere herkes eyvallah ediyordu. Hamreş'in küçük uyarısı üzerine Öcalan köpürdü ve "dinlemesini öğren, bizi kabul et yoksa çek git" vb.. gibi ağza alınmayacak kabadayı söylemlerle hakaretler yağdırdı.. Hamreş bu saldırı karşısında yalnız kalmış ve toplantıyı terk etmişti. Bu konuda bir tek protesto olmadı. Orada bulunan "demokrat" geçinen unsurlar da başlarını öne eğdiler.

Kendisi ile görüştüğümde, toplantıyı terk ettikten sonra kuliste de tehdit edildiğini belirtmişti. Ayrıca, önceden program dışı herkese ne konuşacağı ve dışarıdan yapılacak konuşmalara tepki gösterilmemesi gibi ilginç anti-demokratik baskı ve "uyarılar" da yapılmış! O gün programa katılanlar değil, yönetici olarak bulunan "gazeteci" arkadaş bile bir tek kelime açıklama yapmadı.. Bizim adımıza haberimiz olmadan katılan unsur da olayın arkasından durumu rasyonelleştirmek için başkana sorular sorup, ne kadar "komünist" olduğunu gösterdi! MED TV'deki program ile ilgili bir çok unsura sordum, net bilgi alamadım. Olayın tarihini bile hatırlamıyorlar. Toplantıya katılmış olanlar bile unutmuş gözüküyor. "İsveç Kürt Yazarlar Birliği" nin protesto metni ise genel olarak Öcalan'ın konuşmalarına ve uluorta belirlemelerine yönelik. Bu bildirge PKK yandaşlarından çok sert tepkiler almıştı. (Daha geniş bilgi için bak: Zeynel Abidin Zınar, *Fermana 33 Rewşenbîran*, Stockholm 2000)

Toplantıda bulunanlar arasında M. Cıwan ve C. Gündoğan da vardı. Sesleri çıkmadı. PKK kulvarından çıkmaya çabaladığı için daha sonra Cemile de sataştılar. F. Çetin ona "Stockholm Çakalı" dedi.. Bu özgür, terbiyesiz "baş yazar" şöyle yazıyordu: "O kendisinin içinde hiçbir biçimde yer almadığı, Stockholm'den izleyebileceği bir savaş istiyor. Başkalarının ölümü onun umurunda değil. O besleneceği artıkların derdinde. Çakalların terazisi olmaz. Teraziler olursa çakal olunmaz.." Eğer orada Hamreş için yapılan haksız ve çirkin olaya bu arkadaşlar tavır koyabilselerdi yada toplantıyı terk etmiş olsalardı bu belirlemeler anlam ifade edemeyebilirdi. (Bak: F. Çetin, "Güzel ve Çirkin", "Özgür Politika", 8 Kasım 1998. Ferda Çetin bu yazıda yalnız Cemil'e değil, birçok yurtsever unsura çok ağır suçlamalarda bulunuyor. Ayrıca, Orhan Kotan ile ilgili F. Ferda Çetin beyin belirlemeleri için, Bak: Dipnot: 54)

çalama, oradaki kurallar ve ahlak buna engeldir” demiştik⁵⁴. “Mutlaka yaparlar” diye ısrar etmişti. Hayat bizi doğruladı.. Bu o televizyonun tarihinde kara bir leke olarak kalacak. Ne oldum delisi programcılar ve rantçı sözüm ona gazeteciler de bir gün elbette tartışılacak. Orhan’ı siyasal, kültürel yada bir yazar olarak eleştirebilirsiniz, benim de ona yönelik eleştirilerim var.. Üstelik teorik ve örgütsel ciddi eleştirilerimi yeri geldiğinde yapacağım. Bunu da bazı belgelere dayandırmaya çalışacağım. Ama, “ulusal kurum” dediğiniz televizyon kanalında bir değerimizin kısaca bile anılması gerekmez miydi? “Özgür Politika”da yazar diye geçinen ve her özgürlüğü kendinde bulan Ferda Çetin’in (O zaman Özgür Gündem Gazetesi Genel yayın Yönetmeni) Orhan’la ilgili yazdıkları beni hayrete düşürüyor, dehşet duyuyorum her okuyuşumda⁵⁵. Kendisine gerekli cevaplar verildi.. Bu tür insanlar nereden gelmişlerdi Kürt Hareketinin içine? Kimdi bunlar? Yenilgimizin kaynakları arasında bunları mutlaka tanımak ve tanıtmak istiyorum. Konuyu dağıtmamak için kısaca kaynak gösterdim. Onlardan polemik açılmasını bekliyorum, ki bir takım belgelerle konuşalım, tartışalım diye.. Bu kadar dağıtıcı, tahripkar ve azgın unsurların bütün değerlerimizi alt, üst ettiklerini ibret ve nefretle izliyorum. Geldiğimiz süreçte Öcalan için neler düşündüklerini ve onu nereye koyacaklarını da merak ediyorum. Bu konuda da ”özgürlüklerini” kullanabilseler, helal olsun derim!

Bütün bu olup bitenler TC’nin de hoşuna gidiyordu. Devletin ve onun yazar çizer takımı, bütün araç, gereçleri ile bizimle uğraşmayı PKK’dan daha çok önemsiyorlardı..Oysa, Talabani’nin dediği gibi PKK’nın ömrü gerçekten “bir saatlik”miş! Bunu, kendimi savunmak için değil, olayı açıklayabilmek bakımından buraya aldım. Çünkü, PKK olayı içinde, Ortadoğu’da birçok örgüt, grup ve lider ele alınmak zorunda, onları ayrı tutmak olanaksız..

(...)

Kısa bir tarih turu yapmamız gerekecek. Elbette bütün bu belirlemeler ve siyasi tespitler başlı başına birer araştırma konusudur.

a) PKK’nin ortaya çıkışı üzerine kısa belirlemeler

Burada geniş ve metnin bütünlüğünü bozacak biçimde konuya girmek istemiyorum. Yukarıda yer yer bazı belirlemeler yaptık, kısaca esas söylemek istediğime gelmek istiyorum.

Gerek bu konudaki gözlemciler ve gerekse bizzat Öcalan’ın kendisi PKK’nın ortaya çıkışı ve gelişme sürecinin ilk dönemleri ile ilgili tamamen yanlış bilgiler ileri sürdüler.. Bir kere bunu düzeltmeliyiz. Durumu anlamak çok zor değil, gözlemciler zaten istihbarat bilgilerine dayalı açıklamalar yapmaktalar ve bunlar bilinçli olarak süreci karartmaya matuftur. Öcalan

---

⁵⁴ Mahmut Baksi daha PKK destekçisi olmadan onunla ilgili de olmadık küfür nameler yayınlandı. Orhan’la birlikte adı geçtiği için iki tanesine işaret edeceğim. Bak: “**Bir Efendi ve bir Uşak**”, A. Dikili, Berxwedan, 15 Temmuz 1992. (Burada sözü edilen “efendi Orhan ve uşak da Mahmut” tur. Hey gidi dünya hey! Kendisi K. Press’in yazarı iken her şey sütlimandı!)

“**Zamana ve gerçeğe direnen bir yazar müsveddesi üzerine**”, Ş. Gülmüş, Yeni Ülke, 26 Temmuz, 1Ağustos 1992. Şükrü açısından bu yazıyı okuduğumda üzüldüm. Bu yazıda yalnız Mahmut’a saldırı yok, Orhan için de son derece aşağı düzeylerde eleştiri ve belirlemeler var. “Yazar Müsveddesi” M. Baksi ne zaman ki PKK için yazmaya başladı, birden aklandı, paklandı. En çok üzüldüğüm de, Şükrü’nün Orhan için “dünyayı hasta yatağından gördüğü” belirlemesidir. Oysa, İnsanlar dünyayı her yerden görebilirler. Dünyayı görmek için “ayakta dolaşmak” gerekmiyor..

⁵⁵ Bak: “**Sayın Orhan Kotan**”, F. Ferda Çetin, Tarihsiz 1 sayfalık “Küfür name” ve F. Ferda Çetin, “Özgür Gündem” Gazetesi yayın yönetmeni yardımcısı, İstanbul, **Orhan Kotan**, 22 Eylül 1993, Stockholm, 2 sayfalık “cevap metni”

ise, zaten tarihsel olarak her zaman yaptığı gibi, inkar yöntemine ve ben merkezci bir anlayışa sığındı..

Yalnız yanlış değil, aynı zamanda yalan bilgilerde var. Öcalan “tek kişilik ordu”dan söz ediyor. Bu belirleme ile olayları ters yüz etmektedir. Örneğin, DDKO’lar ile ilgili söyledikleri bütünü ile yanlıştır. DDKO’lar Haziran 1969 yılında kuruldu, 1970 yılı Ekim ayında kapatıldılar. 1971 yılındaki “12 Mart Müdahalesi” sırasında biz Ankara Merkez Kapalı Cezaevi’nde tutukluyduk.

DDKD’ler ise, 1974 Genel Affından sonra kuruldu. Bunun kuruluşunda da bizim arkadaşlarımız yer aldılar ve bir süre sonra bazı nedenlerden ayrıldılar. Öcalan bütün bu tarihleri, olayları ve örgütleri karıştırarak, kendisine de bir yer buluyor. Örneğin, Öcalan DDKO dönemi ortalıkta yok, ben onu ve bahsettiği olayları hatırlamıyorum. Benim gibi diğer DDKO kurucu ve üyeleri de onu hatırlamıyorlar. Onun anlattığı olaylar da gerçekleşmedi.

Bunun gibi Türk “Sol”u ile ilgili olayları da karıştırmış. Sözünü ettiği kuruluşların muhtevaları anlattığı gibi değil. ADYÖD ile ilgili bilgileri yanlış ve bu konuda kendisi ile ilgili açıklama yalana dayalı⁵⁶. Dolayısıyla, hem 1970 dönemi, hem de 1975 sonrası olaylar yalan ve yanlış bilgilere dayanmaktadır.

Öcalan, yukarıda sözünü ettiğimiz olaylar gibi, kendi örgütsel yapısı ile ilgili de karışıklık yaratıyor. Parti yayınlarında, söyleşi ve adına düzenlenen kitaplarda hem PKK ile ilgili yalan ve yanlış bilgiler sıralıyor, hem de birinde yaptığı açıklamayı diğerinde ortadan kaldırıyor, çelişkilerle dolu bir parti süreci ortaya koyuyor. Partinin oluşması dönemini de yine çelişkilerle açıklıyor.. Ancak, açıklanmayan yanlar da var, birçok soruna değinmiyor, es geçiyor.

Birçok alanda bazı örgütler varlıklarını koruyup, çalışmalar yaparlarken PKK yoktu, ama Öcalan yer yer bunun tersini söylüyor. Yukarıda da değinmişim, PKK’nın kuruluşu olarak açıkladığı tarihe kadar, yani 1978 yılına kadar Kürdistan’da birçok illegal ve legal örgüt var⁵⁷, yasal çalışmalar yapıyor, legal alanlarda gösteriler, yayın alanında birçok dergi ve kitap basılıyor, dağıtılıyordu. Özellikle kendi açımızdan söylersek, 1978 yılı sonlarına doğru uğradığımız ayrılığa kadar, Rizgarî ve Komal’ın aktif olarak çalıştığını, büyük bir alanı tuttuğunu söyleyebilirim. Zaten 1979 yılı sonlarına doğru sıkıyönetim geldi, 80 başlarından itibaren yeniden cezaevleri hayatımız başlamış oldu..Bu dönemde de yer yer “UKO” ve “APO”cular olarak duyulan küçük bir grup dışında PKK yoktu.. PKK esas olarak 1984 Eruh eyleminden sonra fiili olarak duyulmaya başlandı. PKK Diyarbakır Cezaevinde yaratıldı.. Gelişigüzel doldurulmuş ve “Apo”cu oldukları söylenen köylüler, geniş ailelerden tutuklanmış kalabalıklar.. Sıkıyönetime gerekçe hazırlamak için her zaman uygulanan bir yöntemle herkes “Apocu”ydu. Diğer örgütlerin bile unsurları böyle yargılanıyorlardı.. Bütün “kadroları” da içeri giriyor, peki Öcalan’ın yada diğer PKK’lıların belirttikleri 1980 öncesi kitlesel potansiyel ve örgüt nerede? Sözünü ettikleri kuruluşundan sonra, yani 1978 itibariyle, sıkıyönetim içinde kısa sürede PKK’nın bu kadar abartılan güce ve potansiyele ulaşması son derece uydurma kalıyor. Evet, PKK daha sonra bir güce ulaştı. Ama, Öcalan bunu gerilere yayıyor, neredeyse 1970 öncesi döneme götürüyor! Bazen bunun tersi belirlemelerde yapabiliyor, 1977 yılına kadar örgüt olmadığını söylüyor.. 1978’de de kurulduğuna göre, PKK’nın doğal olarak 1980 öncesi varlığı diğer örgütler kadar olabilir yada daha küçük..

⁵⁶ Abdullah Öcalan, “Devrimin Dili ve Eylemi”, Weşanên Serxwebûn Yayınları No: 82, Ağustos 1996, “Tek Kişilik Ordu” Sh:61 vd. Ayrıca, Türkiye’deki istihbarat kaynakları ve birçok yazar da PKK’nın kurulmadan önceki dönemini ve kuruluşunu hemen hemen aynı bilgilerle açıklıyorlar. Savcılar da tamamen bu bilgilere dayalı iddianameler oluşturdular.

⁵⁷ İ. Berkan, “PKK Tarihinden”, Hürriyet, 4-5 Mart 1999. (, Bak: 24 No’lu Dip-not)

PKK, Lübnan'da Temmuz 1981'de "1.Konferansı"nı yapıyor. Bu toplantı bir anlamda PKK'nın gerçek kuruluş toplantısıdır⁵⁸.

Öcalan bir yerde durumu şöyle açıklıyor: "...Örgüt diye tutacak hiçbir yanımız yoktu. Ta 1977 ye kadar bunun böyle olmasını sağladım. Örgüt hem var hem yok. Bu bir çalışma tarzıdır aslında ve hala onu sürdürüyorum. Şimdi çok daha gelişmiştir. Kimsenin bizden öyle fazla anlayamaması da bu yüzdendir.Tek boyutlu insan vurulur.

Deneyimin rolü nedir? İşte Rizgarî de çok deneyimliydi. O zamanki liderinin zindan tecrübesi de vardı. Zengin sosyalitesi de vardı. Çıkıyor, iniyor ve önder olmaya kesin iddialı. Fakat arpa boyu yol alamıyordu. Bir tek eylem bile çıkaramıyordu. Bunu bırakalım, Türk solu da öyleydi. Büyük mirasına , binlerce taraftar kitlesine rağmen fazla gelişme şansı bulamıyordu.

Ama biz de öyle kantinlere kapaklanmışız ki, bizim çıkış yapacağımıza da kimse inanmıyordu. Devlet de inanmıyordu. Biz de belirli olmaktan öteye bir şey gösteremiyoruz. Yani bu bir siyasi oluşum değil yalnızca, bir cemaatin oluşumu, biz sosyal bir çevre de oluşturmak istiyoruz."⁵⁹

b) PKK ve diğer Kuzeyli örgütlerin 1980 sonrası Suriye ilişkileri

Bugün bulunduğumuz noktanın iyi tespit edilebilmesi için, utangaç bazı bilgilere değil, gerçek olan bilgilere ihtiyaç var. Çünkü, bütün bu bilgiler büyük oranda istihbarat örgütlerinin elinde var, yayınlanan kitap ve yazılarda bol bol açıklanıyor. Ve en önemlisi Abdullah Öcalan ifadelerinde bütün ilişkileri deşifre etti ve etmeye devam ediyor. Diğer örgütlerin bazı lider unsurlarının açıklamaları da, özellikle kitap, makaleler ve röportajlarda birçok konu deşifre edilmiş durumda. Gerek bunlar ve gerekse Avrupa'nın birçok devletinde siyasi ilticacıların verdikleri bilgiler İstihbarat örgütlerine birçok detay açıklamalar yapabile olanağı verdi, bunları günlerdir okuyoruz, dinliyoruz. Artık, soyut bilgiler etrafında dolanıp durmak yerine somut bilgilere ihtiyaç her zamankinden fazladır diye düşünüyorum. Bunlardan biri Suriye'deki Kuzeyli örgütlerin ve özellikle PKK'nın duruşlarıdır. Ve doğal olarak Suriye ile ilgili nesnel bilgilerin tartışılabilmesidir. Tersine yıllardır yapıldığı gibi, "Suriye, Suriye.." deyip durmanın bugünden sonra bir yararı yok. Bunun gibi Güney Kürdistan olgusu da gerçek bilgilerle açıklanabilmelidir. Her nedense, PKK kadroları da bütün sert eleştiri ve belirlemelerine karşın özellikle PKK'nın Suriye ile olan ilişki ve bağımlılıklarına bir türlü somut olarak yanaşmıyorlar⁶⁰.

Bu nedenle, Kuzeyli örgütlerin Suriye pratiklerine kısaca bakacağız. En başta da PKK'nın durumunu irdelememiz gerekmektedir.

⁵⁸ Selahattin Çelik, "Ağrı Dağını Taşımak", Zambon Verlag Yayınevi, Frankfurt, Basıldığı yer:İtalya Sh:53.

⁵⁹ Abdullah Öcalan, "Devrimin Dili Ve Eylemi", Weşanên Serxwebûn Yayınları No:82, Ağustos 1996, Sh:93.

⁶⁰ Örneğin, S. Çelik başından beri PKK içinde ve Öcalan'a yakın olan, yetkili yerlerde bulunarak, ağır sorumluluklar taşımaya karşın, yaptığı -bence ciddi- çalışmada Suriye pratiğini ıskalyor. Kitabımın bir yerinde "Ortadoğu dengelerinde Kürdistan ve PKK" başlığı ile eğildiği ve en sert belirlemelerle bölge devletlerinin ilişki ve "kullanma" olaylarına soyut göndermeler yapıyor, bir türlü PKK'nın Suriye pratiği ve ilişkilerini somutlaştırmıyor. Kitap bu açıdan büyük eksiklik taşıyor.Bu unsurlar, Suriye devletini ve PKK ile ilişkilerini, PKK'nın oradaki pratiğini açık tartışmaya getirmelidirler, gerekirse ciddi özeleştiri verebilmelidirler. Ki, söylediklerinin bir anlam ifade etmesi ve kendi sorumluluklarının tartışılabilmesi için bu gereklidir. Çünkü, Kürt hareketinin mücadele pratiğinin büyük yılları Suriye'de gömülüdür.Bunu herkes ve S. Çelik de bilmelidir.Yarın ortaya birçok şey çıkacaktır, kimsenin kuşkusu olmasın. S. Çelik, a..g.e, Sh:344-352.

aa) PKK

PKK'nın Suriye ve Lübnan ilişkileri 1979 sonlarında başlıyor. PKK'nın Suriye'deki ilk ilişkileri YNK'nin Kürdistan'daki en güvenilir adamı olan NB. ve İG. tarafından sağlanmıştır. 1980'de PKK, Ala Rizgarî ve NB. arasında YNK'nin oluşturmaya çalıştığı ve sonradan TKSP, KİP ve KUK'un da katıldığı görüşmelerden son anda çekilmiştir.

PKK, Suriye Kürt örgütlerinden SKİDP (Suriye Kürtleri İlerici Demokrat Partisi) ve Şêx Baki ile ilişki kurmuş, sonradan SKDP (Suriye Kürdistan Demokrat Partisi), Partiya Çep ve diğer örgütlerle de ilişkileri olmuştur. Muhaberatın (Suriye İstihbarat Örgütü/ Askeri Polis Örgütü) örgütü olan BRUSK'le ilk resmi ilişkiyi kuran Kürt örgütü PKK'dır. Yine Suriye İstihbarat Örgütü (Muhaberat) ile ilk resmi ilişkiyi kuran ve Suriye yanlısı Filistin örgütlerinin Suriye toprakları üzerindeki kamplarında askeri eğitim yapan PKK'dır.

PKK, Filistin Örgütlerinin kamplarında birçok unsurunu bulundurmuş ve Filistinliler yayınlarında PKK'ya geniş yer vermeye başlamışlardır. Açıkta PKK'yı lanse etmişlerdir. Elbette adını ettiğimiz kamplarda “adam bulundurma” öyle sıradan bir örgütler arası ilişki değildi, para karşılığı satılan ve neden orada olduklarını bilemeyen unsurları ifade ediyordu! Bu “satış” tan elde edilen paralar, hem Filistinliler ve en önemlisi PKK tarafından kullanılmıştır. Elbette, PKK'ya düşen para miktarı daha az olmuştur! Bizim siyasal tarihimizde en hazin manzaralardan biri de budur. Bütün bu unsurlar hiç yere ölmüşler, sakat kalmışlardır. Bu sorunun tartışılması da yapılmadı, yapılmamaktadır. Oysa, süreci tayin edici olgulardan biridir. PKK böylece tanınmaya başlamıştır. PKK, 1980 sonlarında başlatılan güç birliği görüşmelerine oturmuş, ancak KUK ve diğer bazı örgütlerin PKK'yı özeleştiriyen zorlamalarından ‘dolayı’ bu güç birliği görüşmelerinden çekilmiştir. I. Konferansta yarım ağız bir özeleştirme vererek işi geçiştirmiş, geçmişini ve Diyarbakır direnişlerini öne çıkararak tecridini kırmayı başarmıştır. 1982 sonrası oluşturulan tüm “platformlarda” artık Ortadoğu'da vazgeçilmez bir örgüttür PKK!

Yine, PKK, 1982 yılında DEV-YOL, SVP, TEP ile “Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi” programı üzerinde karar kılmış ve Haziran 82'de toplanan “8 Örgüt” sözünü ettiğimiz “Cephe”yi Şam'da açıklamışlardır.. Şu ilginç olaya bakın, KUKM adına mücadele verdiğini iddia eden bir örgüt Türk “Sol”u ile bir “cephe” oluşturuyor ve bunun içinde de Kürt örgütlerinden hiç biri yok! Daha sonra kurucu örgütler dışında bu “cephe”ye “ACİL, TKEP, PARTİZAN” ve “İŞÇİNİN SESİ” de katıldılar. Bu kuruluş toplantısına Rizgarî çağrılı olduğu halde PKK bu çağrıyı iletmemiş, diğer örgütlere yalan bilgi vererek engellemeye çalışmıştır. Rizgarî'nin katılmasının engellen-diği daha sonra Şam'da 1982 Aralık ayında yapılan toplantı da ortaya çıkmış, Öcalan bunun üzerine çok zor durumda kalmıştır! Çünkü, Rizgarî'yi çağırma ve ilişki kurma görevi PKK'ya verilmişti..

DEV-YOL Suriye ve Lübnan'daki bütün ilişkilerini PKK'nın verdiği bilgiler doğrultusunda kurup geliştirmiş, ancak süreç içinde bu tavrından vazgeçmiştir. Bütün ilişkilerin ve yapılmış toplantıların tutanakları, belgeleri, hatta ses kasetleri olduğu kanısındayım(!)⁶¹.

PKK, Suriye'deki ilişkilerini ve kalışını sağlama bağlamak için yayınlarında “Suriye Kürtleri anti-emperyalist, anti-Siyonist yurtsever Suriye yönetimine destek olmalıdır” diye yazmaya başlamıştır. 1980'den beri Suriye'nin denetiminde olan Acilciler aracılığı ile Cemil

⁶¹ Şimdi “demokrasi” ve “özgürlük” cenahlarına savrulmuş ve geçmişten gelen unvanları ile “bilimsel kariyer” sahibi olan unsurların bu sorunları tartışmaya açmasını bekliyorum. Ki, dürüst olan insanların gelinen noktadaki yıkıntının altından çıkarılmaları, kurtarılmaları gerekiyor. Bazı unsurlar olarak elde edecekler, “bilimsel kariyer” sahibi olacaklar diye yada başka nedenlerle bizim bir takım insanların “satışa” çıkarılmamız gerekiyor.

Esad'la ilişki kuran PKK, merkezini de Lazkiye'ye taşımıştır.. Cemil Esad, Hafız Esad'ın kardeşidir. Lazkiye'nin Kırdeha köyünde oturur. Devletin kurdurduğu naylon işbirlikçi örgütleri (**İmam El Murteda, Bruska** vb..) yönetip, **yasa dışı ticareti** elinde bulundururdu. Almanya'da açılan PKK davasında Avukat olarak PKK'yı savundu. Apo, ifade metninde C. Esad ile ilişkisini belirtiyor. (Bak: Dipnot, 28. Ayrıca, "ifade metni" için Bak: Dipnot,27)

1982 Lübnan işgalinden sonra PKK Güney Kürdistan'a yerleşmeyi önüne koyuyor, bu önemli bir karar. Bunun altını çiziyorum. Niçin buna gerek görüyor. Yada şöyle soralım, bu kararı ona başkası mı aldırttı? Ve PKK, IKDP ile anlaşıp 1983'te protokol imzalıyor.(...) Burada hem PKK'nın Güney Kürdistan'a yerleşme kararı ve hem de KDP ile yapılan protokol üzerine bir tespit gerekiyor. Bu ilerdeki yorumlarımıza ışık tutacaktır. Kanımca, bunun başka nedenleri olsa bile görünür ve bizim yakalayabildiğimiz iki nedeni açık.

Birincisi, YNK (Celal Talabani) ve IKDHP(Sami Abdurrahman)'nin etkisi altındaki 5'liye karşı PKK'yı desteklemek. (5'li KUK, TKSP, ALA RİZGARÎ, KİP, PKK)

İkincisi, Suriye ve daha sonra da İran'ın etkisi altında PKK ile ittifak.

Hangi nedene dayanırsa dayansın **bu protokol son derece önemlidir..**

1983 - 84'de PKK, Lübnan ve Suriye'de bulunan militanlarını yoğun biçimde İran ve Güney Kürdistan'a kaydırmaya başladı 1983'deki II. Kongresinde ortaya çıkan muhalefeti de boğmaya çalıştı! (...) IKDP ile kurduğu ilişkinin prestijinden de yararlanarak SKDP ve diğer birçok Suriye'deki Kürt örgütünün desteğini aldı.. Suriye'deki Kürdistan bölgesinde çok miktarda bağış topladı. Önemli bir olay da bu tarihlerde Öcalan'ın İsveç'ten iltica talebi söylemidir. Bu konuyu da açmak, tartışmak gerekiyor⁶².

Bu sıralar Türkiye-Suriye ilişkilerinde bir gelişme gözlemleniyor. Suriye, Türkiye hududuna yakın bölgelerde oturan tüm unsurları Şam'a topluyor, siyasal hareketleri sıkı bir denetime tabi tutarak, Irak ve Türkiye'den bütün Kürt, Türk ve Arap örgütlerine hudut geçişlerini yasaklıyor. (1983'e kadar bütün örgütler giriş çıkışlarda Suriye-Türkiye hududunu kullanıyorlardı.) Ancak, Kürdistan Bölgesinde PKK'nın, Antakya bölgesinde ise Acil'in geçişlerini Muhaberat bizzat organize etmeye başlıyor..

Ve durum daha da gelişiyor. 1987'lere geldiğimizde, PKK hiçbir Kürt örgütüne tanınmayan olanaklarla bol miktarda yayın dağıtabilmektedir. TKEP gibi 15 yıla yakın bir zaman Suriye ile ilişkisi olan örgüte dahi toplantı yapma izni vermeyen (Bak: 1986 yılı 1 Mayıs'ı) Muhaberat (Suriye İstihbarat Örgütü.), Apoculara Suriye Kürtlerinin katıldıkları geniş toplantılar yapma ve Suriye'deki icazetli Newroz'larda açıktan propaganda olanağı sağlamıştır! Nihayet, 1984 yılındaki "atılım"dan sonra Suriye Kürtleri arasında büyük sempati toplamayı başaran PKK, bütün diğer siyasi güçlere karşı düşmanca tavır takınmaya başladı, ancak bir süre sonra halk arasında kazandığı sempatiyi yitirdi..

Artık, PKK Suriye'nin kontrolü altına girmiş durumdaydı. Suriye devleti de diğer devletler gibi kurduğu ilişkilerde pragmatist davranmaktaydı. Filistin hareketini bile kendine bağlı bir hareket haline getirmek için gerektiğinde bölmekte, kanlı saldırılar düzenlemekte yada 24

⁶² Öcalan'ın ilticayı Suriye'den başvurarak mı istediği, yoksa Bulgaristan'a çıkarak oradan mı istediği konusunda net kaynak yok. İlerde hem iltica sorununu, hem de IKDP ile yapılan protokolü ve Eruh eylemini kısaca tartışacağız, önemlidir..

saat içinde sınır dışı edebilmekte, elemanlarını tutuklamaktaydı. PKK, Suriye'nin elinde bir kozdu artık.. Görevi bittiği anda Suriye devletince çok kolay bir biçimde harcanacaktı (Nitekim öyle de oldu).. Çünkü, PKK'nın merkezi ilişkilerini Suriye Muhaberatı kontrol ediyordu.. Onun beynine girmişti!.

Şunu da belirtelim, PKK 1980'den itibaren hızlı biçimde kadrolarını Avrupa'ya çıkarmaya başlamıştı.. Ancak, yukarıda da değindiğim gibi, 1983 itibariyle Avrupa'da oluşan yeni kadrolarda dahil, bu kez büyük oranda kadrolarını tekrar Suriye ve İran'a geri çekti⁶³. Ayrıca, bilgilerimize göre PKK'nın, 1980 sonrası hem Filistin örgütlerinden ve hem de Libya'dan yüklü para aldığını da ekleyelim.(...)

Siz şu işe bakın, 1987 yılında yazılanlar (Bak: Dipnot,35) büyük bölümü ile hayat tarafından doğrulandı⁶⁴.

bb) A. Öcalan'ın Türkiye'ye indiğinde yaptığı bazı belirlemeler

Diğer kuzeyli örgütlerin Suriye ilişkilerine geçmeden Abdullah'ın ilk verdiği ifadesine (Türk Genel Kurmayına yakalandıktan hemen sonra 17-21 Şubat 1999 tarihlerinde verdiği ifadesi, Bak: Dipnot, 27) bakmak gerekiyor. Çünkü, bu ifade ile yukarıdaki açıklamalar arasında bir uyum olup olmadığını görmemiz bize kolaylık sağlayacaktır. PKK'nın daha sonraki tarihlerde Suriye ile ilişkileri nedir, bunu anlamamıza yardımcı olacaktır. Başvurduğumuz "Rapor" 1987-88 tarihli, 1980-88 arasını açıklıyor. Bu tarihten sonra PKK dışındaki diğer örgütlerin ise, bazı ilişkiler sürdürseler bile zaten Suriye'de olmadıklarını biliyoruz.

Ne diyor Öcalan:

"Soru: 8. BTÖ'NÜN ULUSLARARASI HAKKINDA BİLGİ VERİN?"

"A - LÜBNAN-SURİYE

SURİYE

El Muhaberat isimli gizli servis ile örgüt mensupları görüşmekteydi. Gizli Servisten Ağa (Mervan Zirki) isimli şahıs ile görüşülüyordu. Gizli Servis ile olan ilişkiler siyasi ilişkilerden farklı olarak faaliyetlerin denetlenmesi şeklindedir. Suriye'de açtığımız okulları zaman zaman El/Muhaberat denetliyordu.

Hafız Esad ile görüşmedim. Ancak, Suriye'de meydana gelen bombalama eylemlerinden sonra Hafız Esad bana Ağa isimli şahısla haber göndererek, bu eylemlerin bizim yüzümüzden olduğunu söyledi.

Suriye'nin bize sağladığı imkanlar; Kürtler arasında **örgütlenmeye** izin verilmesi, bunlardan maddi **gelir elde edilmesine** göz yumulması, **sınırlardan geçişlerde** zorluk çıkarılmaması şeklindedir. Suriye'de yapılan çalışmalar sonucunda **bir milyon dolar** bağış toplanabiliyordu. Muhaberat buna göz yumuyordu. (abç)

⁶³ Avrupa ile ilgili PKK olmadık küfür nameler yayınladı, sonunda Avrupa'yı mesken tuttu..Bunu detaylandırmayı gerekli görmüyorum, tüm siyasal örgüt ve kişilere saldırılarını herkes hatırlıyor..

⁶⁴ y.a.g. "**Suriye Üzerine Genel Rapor**", Haziran 1987, Sh: 23-24-25.PKK'nın Suriye ilişkileri daha da detaylandırılabilir. Yukarıya aldığımız kısa belirlemeler adı geçen "Rapor" esas alınarak elimizdeki diğer bilgi ve belgelerle genişletilmiş ve yorumlanmıştır.

Suriye’de El/Muhaberatın araçlarını zaman zaman kullanıyorduk. Son dönemlerde ise, Lübnan’ın araçlarını Suriye’de kullanmaya başladık. Suriye PKK’yı resmen siyasi bir örgüt olarak kabul etmiyor. Ancak, her türlü faaliyetlerimizi destekliyordu.

Suriye’den katılımlar genelde göçerlerden olmaktadır. Bu katılımlar 1-2 yıldır çok zayıftır. Şam’da bir Kürtçe okul açtık. Bu okulun bitişiğinde matbaamız vardı. Burada genelde gayrı faal kişiler çalışıyordu. Burada Deng Kürdistan (Dengê Kürdistan olabilir!) gibi gazete basılıyordu. Ayrıca, bu okulda Suriye arşivi bulunuyordu. Ben oradan ayrıldıktan sonra bu arşivi evlere dağıttıklarını duydum.

Suriye’de muhtar Ömer, Köy ağası Osman Usta, Doktor Enver, Hasan Ağa, Kürdo, Doktor Yusuf Derkuş isimli şahısların evlerine gidip kendileri ile görüşüyordum.

Suriye’den çıkışımda Ağa isimli şahıs benim yanıma geldi. Suriye devletinin mesajını ileterek Suriye’den çıkmam gerektiğini söyledi. Hüsnü Mübarek ve Hafız Esad görüşmesinden sonra savaş çıkması ihtimali üzerine Suriye’yi terk etmem gerektiği iletili. Bana verilen mesaj ya savaş çıkar ya seni teslim ederiz şeklinde idi.

Suriye’den ayrıldıktan sonra K. Irak’ta Musul yakınlarındaki Sincan Dağındaki Mahmura kampında kalma düşüncesinde idim. Yunanistan temsilcisi Rozalin tarafından Yunanistan’a davet edildim. Bunun üzerine Yunanistan’a gittim ve havaalanından geri dönüp Rusya’ya gittim.

1984 öncesi El/Muhaberat’tan yaklaşımlar konusunda görüşmeler oldu. Daha sonraki yıllarda PKK’ya silah yardımıyla bulunulmadı. Direkt olarak silah yardımıyla bulunmanın ne anlama geleceğini iyi biliyorlardı. Son dönemde Kürt nüfusu kontrol altına alabilmek, Suriye’de PKK’nın yüzünü değiştirmek amacıyla yeni bir parti kuruldu. Partinin adı Al Tacelmah Al Vatan’dır. Bunun başına Ağa getirildi. Yani, Suriye El/Muhaberatı’nın kontrolünde PKK’nın hem mirasına hem de gayrı menkul mallarına oturuldu. Biz 10 Ekim’den bu yana Suriye’deki gayrı menkulleri satmak istememize rağmen kimse almıyor. Daha doğrusu El/Muhaberat sattırmıyor.

1984 öncesi Türkiye içerisinde eylemler yapılması için Suriye ile görüşmelerimiz oldu. Suriye’de birkaç yerde patlamalar oldu. Bunlardan Türkiye sorumlu tutuluyordu. Bundan dolayı Suriye ile aramızda bir yaklaşım oldu. Bir nevi Türkiye içerisinde eylemler yapmak için bize yaklaştılar. Suriye muhaberatı PKK terör örgütünün Suriye’deki faaliyetlerine göz yumulması karşılığında Türkiye’de yoğun eylem yapılmasını bizlerden istedi. Bizlere her türlü desteği sağladı. Örgütün büyümesine yardımcı olacak siyasi, askeri finans, sahte kimlik, sınırlardan geçiş dahil olmak üzere önemli destekler oldu. Türkiye’den gelen gruplara bölgenin video çekimleri yaptırıldı. Bundan maksat, askeri bir hareket için birliklerine şimdiden araziyi tanıtmaktı⁶⁵.

Suriye ile Türkiye arasında su sorunu, Hatay sorunu, Ortadoğu politikasından kaynaklanan liderlik sorunu, ekonomik sorunlar vardır. Suriye Türkiye ile savaşa girmekten çekiniyor. Suriye ile görüşmelerimizde niye bize ağır silah yardımıyla bulunmadıklarını hatırlatıyorum. PKK özgücüyle Türkiye’yi ne kadar zora çekerse Suriye’nin o kadar yararına olur dememe

---

⁶⁵ PKK bunu İran’da da yaptı..İran Kürdistan Demokrat Partisi’nin açıklamaları ve diğer bazı bilgi ve kaynaklardan öğrendiğimize göre, PKK şartlar gereği misafir olarak kaldığı ya da sığındığı İKDP kamplarının arazi durumunu ve diğer özelliklerini kameraya alarak belgelemiş ve bunu söylendiğine göre İran İstihbaratı ile ilişkisi olduğu zaman onlara vermiştir. İstihbarat ise, bu kamera görüntülerine dayanarak düzenledikleri operasyonlarla İKDP kamplarını bombalamıştır.. (...)

rağmen, bize ağır destek silahlarını vermedi. Hem Türkiye'den hem de bilahare oluşacak Kürt ordusundan korkuyordu.

1996 yılında Şam'da Kürt Okulunda bomba tuzaklı araç patladı. Ben bundan tesadüfen kurtuldum. Bu olayın Bucak ailesi, Çatlı, Viranşehir Belediye Başkanı, Suriyeli Kürt Mala Sina gibi şahıslarla yapıldığını öğrendim. Ben olay esnasında okulun yanında bulunan evde idim.

Suriye'nin PKK gibi bir örgütü beslemek işine geliyor. Ayrıca, Suriye'deki Kürtlerin PKK çatısı altında toplanarak kurulacak Kürdistan'da toplanmalarını istiyordu.. Suriye'de Esat ailesinden Cemil Esat ile örgütsel ilişkilerimi yürütüyordum. Suriye benden önce Talabani ile iyi ilişkiler içerisindeydi.(...) Ben ortaya çıkınca Talabani'ye soğuk bakmaya başladılar. Son iki yıla kadar⁶⁶ kendisi ile görüşülüyordu. Ancak, ben ayrılınca hemen Talabani'yi çağırmışlar..

Suriye'nin yaklaşımlarında politik değil istihbari yaklaşımlar vardır. Baas Partisi yetkilileri ile görüşmedik. Bu Suriye'nin prensibidir. Başından bu yana El/Muhaberatın yetkilisi Ağa ile görüştüm. Bu da Suriye'nin yaklaşımıdır. Delil'i (K) (...) Arapça bildiği için ilişkilerimde kullanıyordum.

Suriye'de ilk yerleşim 1982 yılında Filistin Kimliği (Demokratik Cephe) ile ev tutulmak suretiyle başladı. Bilahare tutulan evleri eğitim yapacak hale getirdik. Bizim yaptığımız bu faaliyete Suriye, bilgisi dahilinde olmasına rağmen herhangi bir tepki göstermedi.

Suriye'nin tutumu olarak bizim temsilcimiz olan Mahmut Drej halen tutukludur. Bunun amacı 'biz PKK'yı desteklemiyoruz, bunun örneği de PKK'nın temsilcisi halen tutukludur' demek içindir. Ben de iki kez tutuklanıp bırakıldım. Beni baskı altında bulundurmak için bunu yaptılar.

Suriye'de benim hakkımda yazılı ve görsel basında herhangi bir haber yapılmamıştır. Suriye'de Antakyalı öğrenciler çok ucuz, hatta bedava okutulmaktadır. Şoförler çok rahat ticaret yapabilmektedirler. Devlet bunu desteklemektedir. Antakya konusunda silahlı bir yöntemden daha çok o bölgenin Suriyelileştirilmesi politikası izlenmektedir.

Antakya bölgesinde Arap ailelerden bize katılım ve maddi destek yoktur. Sadece çok zor koşullarda lojistik destek elde edebiliyorduk⁶⁷

cc) Diğer Kuzey Kürdistanlı Örgütler

Yukarıda kısaca Acilciler ve PKK'nın Suriye ile ilişkilerini uç örnekler olarak belirlemiş, diğer örgütlerin ilişkilerinin de pek farklı olmadığını söylemiştik. (Bak: Dipnot, 35) Şimdi kısaca diğer örgütlerin Suriye ilişkilerine bakalım.

KUK (Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları)

⁶⁶ y.a.g. ifade 1999 tarihli olduğuna göre 1997 - 98 demek istiyor. Bu tarihler Türkiye ve ABD ile ilişkilerin yoğunlaştığı dönemi içeriyor!

⁶⁷ y.a.g. "İfade tutanağı", 17-21 Şubat 1999, Sh:19-20-21-22.

KUK, 1980 öncesi GK (Geçici Komite-Güney Kürdistan'daki-) döneminde SKDP ile ilişkiler içindeydi. Ancak, IKDP'nin 1979 güzü toplanan 9. Kongresinde GK liderlerinden S. Abdurrahman'ın IKDP' den ayrılması üzerine KUK, S. Abdurrahman'ı destekledi. S. Abdurrahman IKDP' ye karşı muhalefetine güç toplamak için YNK ve IKP ile yakın ilişkiler kurmuştu. O dönem (1979-81 diyebiliriz) Suriye ile YNK ilişkilerinden yararlanan Sami Abdurrahman grubu, Suriye'de rahat hareket etme olanağı bulmuştu. Bir süre SKDP'ni de etkilemişti. S. Abdurrahman'ın IKP ve KUK arasında ilişki kurdurması üzerine artık KUK, IKP' nin pratik işlerini yürütmeye başlamıştı.

KUK'un siyasi temsilcileri 1980-81 arasında IKP ve SKP' nin etkisi altındaydılar ve bundan ötürü de birtakım hizipler oluşmuştu. 1981 yılındaki KUK Konferansında oluşan hizbin bir bölümü saf dışı edilmiş, diğerleriyle ve ülkeden gelen merkez kadrolarla yeni bir MK seçilerek, bazı pazarlıklar ile (...) bir müddet daha birlikte yürüme olanağı sağlanmıştı⁶⁸.

Her şeye rağmen KUK, uzun bir dönem IKP'nin desteğini alabilmiş, SKDP' nin olanaklarından ise en çok yararlanan örgüt olabilmıştır. Filistin Örgütleri ile de ilişkilerini sürdürmüş, 1980-81 döneminde iki grup militanını FHKC (J. Habbaş) kamplarında eğitebilmiştir. Diğer Filistin örgütleri FDHC Genel Komutanlığı'nın kimlik olanaklarından da yararlanmıştır. (...)

Suriye'deki ilişkiler elbette diğer örgütler gibi KUK'u da etkilemişti. Örneğin, 1980 öncesi C. Talabani ve S. Abdurrahman'ın ısrarları sonucu Kuzey Kürdistanlı örgütlerin bir cephe oluşturmaları çalışmaları yapılmıştı. Libya ve Suriye kaynaklı olduğu kanısında olduğumuz bu girişimde KUK da yer almıştı. Bu çalışmalar FDKC (Havatme), IKP ve SKP tarafından da desteklenmişti⁶⁹.

KUK, yapılan çalışmaları şöyle ya da böyle geçiştirmesine karşın, 1982'den 1985'e kadar süreç içinde TEKOŞİN ve PPKK'nın da güç birliğine katılmasıyla hemen hemen üç yıl TKSP'nin kuyruğunda hareket etti denilebilir. KUK'un bu sürece RİZGARÎ'yi çekmek için çok çaba harcadığını da ekleyelim⁷⁰.

Daha sonraları Suriye El/Muhaberat örgütü, Kuzey Kürdistanlı örgütleri kendisi ile ilişki kurmaları konusunda zorlamaya başladı ve bunun üzerine KUK' ta Kamışlı'yı terk etmek zorunda kaldı. Tarih, 1983 sonu ve 1984 başlarıdır.. Bu dönem, ALA RİZGARÎ, TKSP ve PPKK'nın YNK aracılığı ile Suriye Muhaberatı ile ilişki kurmalarına ve bu ilişkiyi de "BEŞLİ" adına yürütmek istemelerine KUK karşı çıkmıştı.(...)

⁶⁸ **KUK/SE** ayrılığı, S. Abdurrahman ve IKP'nin etkisi olmakla birlikte, aslında KUK içindeki ciddi ideolojik, siyasi ve örgütsel çelişkiler sonucu gerçekleşmiştir. KUK/SE adındaki grubun kopması ile KUK güç yitirmiş, Kürdistan'daki ilişkileri ve kullandığı araçları büyük oranda kaybetmiştir. Buna Güney Kürdistan'daki araç ve gereçler de(...) dahildir. 1981 konferansından sonra KUK bir türlü istikrara kavuşamamış, MK Suriye'ye ilişkin politikada homojenlik sağlayamamıştır. KUK MK'nin Suriye'de kaldığı 1980-84 yılları arasında El/Muhaberat ile direkt ilişki kurduğu söylenemez. KUK/SE'nin durumu ile ilgili ise, net bilgilerimiz yok..

⁶⁹ Bu çalışmanın bir sonucu olarak önce ALA RİZGARÎ, TKSP, PKK, KUK ve KİP arasında başlayan görüşmelerden bir sonuç alınamayınca, bu kez 1982 başında ALA RİZGARÎ, TKSP ve KUK güç birliği oluşturmak için yan yana gelmişler ve bir bildiri ile de bunu kamuoyuna duyurmuşlardı. Tam bu döneme denk düşen başka bir olay da KUK ile RİZGARÎ (Kürdistan Komünist Partisi olarak) arasında birlik üzerine görüşmeler yarı resmi biçimde sürdürülüyordu. (M ve D'nin görüşmeleri bunu açıklıyor..) Yukarıda sözünü ettiğimiz bildiri ansızın yayınlanınca KUK'a durum sorulduğunda "S... ve L... öyle istiyor. Bizim için pek bağlayıcı değil, taktik meseledir" şeklinde cevap verilmişti.(...)

⁷⁰ Ancak, TKSP ve PPKK "**Sol Birlik**"in ilk adımı olarak "**ALTILI**"yı oluşturunca "**BEŞLİ**"de ortadan kalktı. ("**BEŞLİ**": TKSP, KUK, ALA RİZGARÎ, PKK, KİP'in oluşturmaya çalıştıkları "Birlik"..) Bu konuda uzun tartışmalar yapılmış ve "**BEŞLİ**"yi hangi örgütün "sabote ettiği" "saptanamamıştı". Bu konu için Rizgari'ci ve KUK'çu arkadaşların bilgilerine, arşivdeki yazışma ve mektuplarına dayanarak aktarma yapıyorum!

Başka nedenleri de eklersek, KUK'un Suriye'de artık hareket alanı ve buna bağlı olanakları da daralmıştı. KUK merkez kadroları bu dönem itibariyle Avrupa'ya akın etmeye başlamışlardı. Dolayısıyla KUK militanlarını da Avrupa'ya çıkarmak zorunda kaldı. Daha sonra çok az sayıda unsurla Suriye'de kalan KUK'un temsili alt düzeylerde devam etti. Bu unsurların da Suriye Muhaberatı ile ilişki kurmadıklarını da söyleyebiliriz.

TKSP (Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi)

1980'de Suriye'ye çıkış yapan TKSP, başta YNK olmak üzere SKİDP, SKP ve IKP ile yakın ilişkiler kurmuştur. Diğer Kürt örgütleri ile (Kuzeyli) güç birliği görüşmelerine katılan ve "BEŞLİ"nin oluşumunu sağlayıp, -yukarıda değinmişim- yöneten TKSP'dir. TKSP'nin Suriye'de kalışı 1983 yılına kadar Iraklı ve Filistinli örgütlerin üzerine olmuştur. Ancak, 1983 güzünden itibaren TKSP, PPKK ve ALA RİZGARÎ ile birlikte YNK aracılığı ile Suriye El/Muhaberat örgütü ile görüşerek, çok alt düzeylerde ilişkiler geliştirmiştir..

TKSP, Lübnan işgali öncesine kadar az sayıda militanını FDKC kampında eğitmiş, ancak bu unsurlar daha sonra Avrupa'ya çıkmışlardı. TKSP, ilişkileri nedeniyle olacak, Suriye Kürdistanı'nı literatüründen çıkarmıştı⁷¹.

1981-82 yıllarında TKSP, Avrupa Sosyal Demokrasisi'ne bağlı olarak "Ulusal Bir Konsey" oluşturma çalışmalarında aktif rol oynadı. IKP, SKİDP, ALA RİZGARÎ ve Sami Abdurrahman'la birlikte sözünü ettiğimiz "Ulusal konsey" için birkaç toplantı da yapmışlardı. Hatta, bu toplantılara KUK da çağrılmıştı. İKDP, RİZGARÎ ve PKK dışındaki tüm Kürt örgütlerini toparlamak amacıyla matuf bu "Proje", 1982 de deşifre oldu ve sonradan çalışmaları başarısızlıkla sonuçlandı. Ancak, YNK, İKDP, SKİDP, TKSP arasında başlayan ilişki **gayri-resmi bir blok olarak son zamanlara kadar** devam etti.. Bunun altını çiziyorum, çünkü bu ilişki daha sonraki protokoller ve ilişkilere de biçim vermiştir.

TKSP, YNK'den çok miktarda maddi destek aldı. PKK ile de anlaşmaya çalıştı. TKSP, 1984 sonunda Suriye'den çıktı. "ALTILI" ya girdikten sonra (ki, sonradan "SOL BİRLİK" i oluşturduklar.) "BEŞLİ" yi ikinci plana attı ve "BEŞLİ" dağıldı..1985'den sonra TKSP'nin Suriye'de temsil düzeyi kalmadı. Ancak, merkezi düzeyde unsurları, dönem dönem Suriye'ye gidip kaldılar.

PPKK/KİP (Kürdistan Öncü İşçi Partisi/ Kürdistan İşçi Partisi)

KİP'in Suriye ilişkileri 1970'lere dayanıyor. ÖÇ ve NB'nın 1970'lerde Suriye'de kalmış olmaları ve daha sonra Avrupa'ya çıkışları döneminden itibaren gerek Güney Kürdistan ve gerekse Suriye ve Filistinli örgütlerle tanışma ve ilişki kurma olanağı elde etmiştir KİP. 1977'lerde YNK'nin ilişkilerinden yararlanarak bir grup (20-30 kadar) militanını Şam'daki bir askeri karargahta eğitmiştir. 12 Eylül'den kısa bir süre önce, Suriye'de sürekli ilişkiler oluşturmaya çalışmıştır. Daha Türkiye'de ve Kürdistan'da KİP adı duyulmadan, 1979'da ÖÇ, FHKC yayın organı El Hedef ile diğer Lübnan gazetelerinde KİP adına açıklamalarda bulundu, "Biz KİP, İKDP ve SKHBP bir Kürdistanı Cephe kurabiliriz" diye demeçler verdi. Hatta, NB'nin elinden tuttuğu A. Öcalan'ın Lübnan'da PKK adına açıklama yapması üzerine ÖÇ, "onlar Kürdistan İşçi partisi değiller, bizim tecrit ettiğimiz birkaç sorumsuz insandır" demek zorunda kaldı..

⁷¹ BM İnsan Hakları Komisyonu'na TKSP adına Avukatlar KB, ZA ve VZ'nin yaptıkları başvuruda, Suriye Kürdistanı'ndan hiç söz edilmemişti. KUK dışında diğer Kuzeyli örgütlerin literatürlerinden Suriye Kürdistanı ve Sömürgeci Suriye devleti kavramlarının çıkarılmasını TKSP'de izlemişti.

KİP'in Suriye ilişkileri, YNK, SKP, IKP ve IKDHP ile başlamıştı. Ayrıca, merkezi 1982'ye kadar Lübnan'da olan SKHBP aracılığıyla El-Fetih ile ilişki kurarak, 1983'e kadar militanlarını onun kamplarında eğitti. El/Fetih ve SKHBP olanaklarıyla Beyrut'ta büro ve ev olanakları elde etti..

KİP içindeki bazı sorunlar 1982 de kamuoyuna açıldı. Dışarıdaki MK üyeleri (AÇ, SA, ZA vd..) ÖÇ'ni ısrarla Suriye'ye çağırdıkları halde, kendisi gitmeyerek yerine Z'yi göndermiş.. MK üyeleri ile görüşen Z anlaşmadan geri dönmüştü. Daha sonra Ö ve Z hakkındaki tecrit kararı çıkarılmış, bu kararı Kuzey Kürdistan'a götüren KİP yanlısı unsur hudutta yakalanmıştı. ZV. ortalıktan kaybolmuş, Ömer Çetin ise tam bu dönem Türkiye'de teslim olmuştu⁷²..

Daha sonra Şam'a gelen Ö yanlısı EA dışarıdaki MK üyeleri ile anlaşmamıştı. Dışarıdaki MK üyeleri kongre toplamaya çalışmışlardı. Bu süreç içinde AK ve bir grup sendikacı da dışarıdaki MK üyeleri ile anlaşamadıklarını kamuoyuna açıklamışlardı..

AÇ etrafındaki 5 MK üyesi Lübnan'da bir toplantı yaparak, toplantının KİP'in Kongresi olduğunu ve bu toplantı da KİP adını değiştirdiklerini, PPKK yaptıklarını ve parti programında da bazı değişiklikler olduğunu kamuoyuna açıkladılar. Ve PPKK adına "güç birliğine" katıldılar..

EA ise, çoğunluğu M bölgesinden olan bir grup KİP üyesi ile birlikte hareket etmeye başladı, KİP'i kendilerinin temsil ettiğini açıkladı. AK ve ona bağlı sendikacı grup ise, kendilerini KİP/GB olarak adlandırarak, KİP ve PPKK'ye eleştiri yönelttiler.. Kendilerini KİP gören grup ile sendikacı grup arasında görüşmeler başladı, ancak bir sonuca ulaşamadı. Görüşmeler kesildikten sonra iki yıl ortada gözükmeyen Z de Avrupa'ya çıktı ve kendini KİP olarak kabul eden EA grubu ile birlikte çalışmaya başladı..

Yukarıda açıkladığımız bölünmeden sonra PPKK en atak davranan grup oldu, hemen güç birliği ve ortak platformlara girmeyi becerdi. Yaptığı kongreye birçok parti üyesini getirmeyi başardı. PPKK artık kimsenin KİP adına hareket etme hakkına sahip olmadığını belirterek, zaten pasif olan KİP adına hareket edenleri tecrit etti. KİP/GB ise KİP'le anlaşamadı ve bu kez TKSP'den ayrılmış olan Roja Welat grubu ile 1986'da birleşti, bu yeni birlik Tевgera Sosyalista Kürdistan adını aldı..

KİP'in sorunlarının yoğunlaştığı dönemde bundan en çok yararlanan TKSP olmuştur⁷³.

⁷² "...1980 yılının Nisan ayında babamın Kawa'cılar tarafından öldürülmesi üzerine tekrar ailemi alarak köye yerleştim. O tarihten itibaren de örgütle tek taraflı olarak ilişkilerimi keserek hiçbir siyasi çalışmaya katılmadım. Babamın Kawa'cılar tarafından öldürülmesi benim için bir dönüm noktası olmuştu. Bu olay kendimi ve tüm siyasi hareketleri yeniden değerlendirme fırsatını verdi. Neticede şu kaniya vardım.

1. ...kişilikli ve siyasi insan yetiştirme yerine hırsız ve katil yetiştirmiştik.(...)Bunun dışında sosyalist ülkelerdeki uygulamalar... bu nedenle ideolojik olarak yıkılmıştım.Bu yüzden de dönüş yapmam gerekiyordu. Ama, bir yol bulamıyordum,bütün çalışma tekliflerini de geri çevirdim.

2. Mücadeleyi bırakmama neden olan diğer bir etken de, babamın devrimciler tarafından öldürülmesi oldu. Babamın öldürülmesinden sonra ağalara karşı mücadele veriyoruz biçiminde gazetelere verilen beyanlar bir hata yaptığının farkına varmama neden oldu. Bu insanların anlayışlarına ne kadar hizmet edersem edeyim, nazarlarında sınıf düşmanları olan bir ağa olduğumun farkına vardım. Zaten benim partiden atılmamın gerekçeleri de buydu. Bizim içimizde ve dışımızda herkes benim ağa olduğumu , ilerici olamayacağımı söylemekten özel bir zevk duyardı; çünkü devrimcilere göre yöneten ve egemen sınıftan devrimci insanlar yetişemez ve bu sınıf devletle bütünleşen bir sınıftır.." Bak: Ömer Çetin, 31 sayfalık "İfade Zabıt Varakası", 20.5.1982, Rizgarî Hukuk Arşivi, Mavi Dosya No: XII/1, Sh:28-29.

⁷³ Ortadoğu'da TKSP'ye göre daha eski ve iyi ilişkilere sahip olan KİP de sorunların başlaması üzerine, KİP'in birçok ilişkisini, özellikle Pro Sovyet güçlerle ilişkisini, TKSP kapmıştı. Meşruyet arayan PPKK için güç birliği ilişkisini de TKSP çok iyi kullanmıştı. O dönemler (1983-84) TKSP ile birlik içinde görüşmelere başlayan

PPKK 1983'e kadar El Muhaberatla dolaylı ilişki götürüyordu. Özellikle, YNK aracılığı ile TKSP ve ALA RİZGARÎ ile birlikte görüşüyordu. Daha sonra, (1983 sonrası) El/Muhaberat'la ilişkisini direkt götürmeye başladı.. PPKK Suriye'deki unsurlarını Avrupa'nın değişik ülkelerine çıkardı, az sayıda (10 kadar) unsurunu 1987'lere kadar Suriye'de tuttu..

Şunu da ekleyeyim, PPKK Suriye'de başından beri anti-Rizgarî bir propagandanın liderliğini yaptı⁷⁴. KİP/GB ise, Suriye'de az sayıda unsurla kalmasına karşılık Muhaberat ile ilişki de kurdu. 1985 yılında Suriye'de KİP/GB' den kimse kalmadı, ancak Roja Welat grubu ile anlaşıp TSK'nın oluşturulmasından sonra 1986 ortalarından itibaren birkaç unsurunu Suriye'ye gönderdi ve bunlar da TSK adına Suriye'de bulundular..

Diğer EA grubu ise, 10 dolayında unsurla 1982'ye kadar Kamışlı'da kaldılar. Yayın ve siyasal çalışmaları yok denecek düzeydeydi. 1986'dan itibaren 5-6 unsurunu Avrupa'ya çıkardıktan sonra Suriye'de 2 yada 3 kişi ile kaldı. Bu grubun Muhaberat ile ilişkisi konusunda bilginiz yok, ancak IKP'den destek aldıklarını biliyoruz.

ALA RİZGARÎ

1979'da Suriye'ye çıkış yaptı. Bu tarih, Rizgarî'deki 1978 sonlarındaki ayrılıktan hemen sonraya denk düşüyor. 1981 sonlarına kadar NB adına faaliyetini sürdürdü. Çok kısa bir süre sonra Suriye'de önce NB ile ilişkileri bozuldu ve ardından kendi içinde de kadroları dağılmaya başladı.

AR, Suriye'de YNK'nin olanak ve bağlantılarından yararlandı. Ayrıca, Suriye Kürt örgütlerinden SKİDP ve Parti Çep'le ilişkileri yoğundu. 1981 'den itibaren iç sorunlarıyla uğraşan AR, YNK'den sürekli maddi yardım gördü.

Bütün bu ilişki ve bağlantılar yeterli olmadı ve özellikle YNK ile ilişkilerinde **“kendinin olmayan faaliyetler”**e yöneldi ve ardından da dağılmaya başladı. Bu tespit önemlidir ve Rizgarî ayrılığının değerlendirmesinde bize yararlı olacaktır. Çünkü, sözünü ettiğim ayrılık henüz bile yalan yanlış bilgilerle tarihsel süreci içinde haksız ve adaletsiz bir konumda durmaktadır. Hem bu açıdan hem de üzerinde tartıştığımız PPK'nın ortaya çıkış süreci ve yenilginin açıklanabilmesi bakımından AR grubunun Suriye'deki durumu ve ilişkileri son derece önemlidir.(...)

AR'nin bazı kadroları 1981 sonlarında ayrılmaya başlamışlardı⁷⁵. Özellikle HY'n ayrılığına İG çok sert tepki göstermiş, özel yayınlar yaparak HY' yi teşhir etmeye çalışarak sorunu

---

PPKK bu ilişkiden bir sonuç elde edememiş, KUK' tan ayrılan KUK/SE ile görüşmelere başlamıştır. Bu görüşmeler 1988 yılına kadar bir sonuca bağlanmamış, daha sonra da bağlandığını sanmıyorum..

⁷⁴ Özellikle Rizgarî ve Yekiti dergisi hakkında liderlerinin dilinden bol miktarda yalan ve iftira yaydılar. Bu grup ile ilgili biraz gerilere gidip, somut olaylara indirgeyerek eleştiriler yapmak gerekiyor..Bu, M. Biçimli'nin ölümünden, NB'nin durumuna kadar birçok konuyu içerecektir.. Yer yer 1970 - 74 dönemi Diyarbakır cezaevi, mafya ilişkileri , 1975 sonrası DDKD dönemi Diyarbakır'da gelişen bazı olaylar da açıklanmalıdır. Bugün geldiğimiz yeri tayin ve kavramak bakımından, bu grubun durumunun son derece önemli olduğu kanısındayım. Siyasal ve ideolojik olgular dışında bir çok olayın içinde yada tanığı olduğumdan, bunları da belki “anılarımızda” açabiliriz. Tırnak içine aldım, çünkü, anılarımızda bazılarının yaptığı gibi “özgür” olmayacağım. “Yakın tarihimiz” konusunda sözünü ettiğim grubun yerini mutlaka tayin etmemiz gerekecek.

⁷⁵ Örneğin, YA, AY, HÇ vb.. daha başında ilk ayrılan kadrolardı.. Ardından MU' da 1982'de AR ile resmi ilişkilerini kesti. HY'n G. Kürdistan'da başlattığı evlilik tartışmaları başlı başına “sorun” oldu ve İG ve İD ile anlaşamayan HY, bir grupta (yaklaşık 10 kişi) AR'den ayrıldı.

kötü yerlere götürmüştür. 1983'de Şam'a gelen HY, DEV-YOL ile ilişkilerinden⁷⁶ rahat yararlanarak Avrupa'ya çıkmıştı⁷⁷.

AR, 1980 darbesi sonrası birçok unsuru Güney ve Doğu Kürdistan'a çıkardı, ancak bunları yönetemedi. Yaklaşık 100'e yakın unsurumuzu bunalıma sürükleyerek, umutsuz ve çaresiz ortalıkta bıraktı. Hep iç sorunlar ve kavgalarla uğraşarak, en önemlisi de başka "örgüt" ve "kişiler" adına oralarda bulunarak "iddiası" doğrultusunda somut bir örgüt çalışması da yapmadı.. Birçok insan AR saflarından ayrılarak Kuzey Kürdistan'a geri dönmüş, bunalıma giren ve intihar edenler dahi olmuştu. Geri dönenlerin çoğunluğu da mücadeleden vazgeçmişlerdi.(...) Sonuç itibariyle, Güney Kürdistan'da kalan ve 10-15 kişi olan bir grupla hareket eden İD de 1983 yılında Suriye'ye geçmişti.. Suriye'de İG, hanımı ve yanlarındaki bir iki unsurla karşılaşmış, bir türlü bitmek bilmeyen iç tartışmalar bu kez bunlar arasında başlamıştı.. Arkadaşların verdikleri bilgilere göre, İD ve İG'nün tartışmaları altı ayı aşmış, AR MK'nin genişletilmesiyle (ki, 5 kişiye yükseltilmişti!) İD ve İG arasında bu kez GMK'ndeki süren uzun tartışmalar sonucunda da hiçbir konuda birlik sağlanamamıştı.. Bütün oylamalarda İG, 3'e karşı 2 oyla azınlığa düşmesini bu kez "beni tasfiye ediyorsunuz" diyerek, İD ve arkadaşlarından ayrılmıştı. Ancak, bu ayrılık bir süre resmileşmemişti..

"Dost siyasetler" TKSP ve PPKK'nin de arabuluculuğuna rağmen, bir yıllık tartışmalardan sonra İD ve İG arasında anlaşma sağlanamamıştı.. Daha sonra ise, İG AR'yi temsil ettiğini iddia etmeye başlamış ve bunu El/Muhaberat önünde (1984 yılı yazında, TKP/B'nin tercümanlığı ile) bile yapmıştır..Ardından eşi ve birkaç arkadaşı ile birlikte "Yekitiya Sosyalist" adında bir dergi çıkararak, yayınına 1990 yılına kadar devam ettirmişti⁷⁸. Bu isimle bir grup olarak da iddiasını dergi kapanıncaya kadar sürdürmüştü.. Ancak, Suriye siyasi çevrelerinde zaten tahrip olan siyasi prestijini iyiden iyiye kaybetmişti. (...)

AR, güç birliği görüşmelerine başından beri katılmaktaydı. KUK ve TKSP ile birlikte 1982 başında güç birliği oluşturmak için bir araya gelmelerini kamuoyuna da duyurmuşlardı. AR adına güç birliği toplantılarına (özellikle, "5'li"deki görüşmelere) İG katılmaktaydı. Tartışmalı bütün sorunlarda KUK'a karşı TKSP ve PPKK'yi destekleyerek, sürekli olarak yukarıda adını ettiğimiz "BEŞLİ"ye Rizgarî'nin katılamayacağı konusunda ısrar edip, karşı durmuştur. Rizgarî'nin bu birliğe katılma talebi olmamasına karşılık, İG'nün ısrarlı tavrı son derece dikkat çekici olmuştur.

Sonuç itibariyle AR ve İG, örgütlerinden atılan, ayrılan yada kendi başına Suriye'ye geçiş yapan unsurları Avrupa'ya çıkarmak gibi bir fonksiyon dışında kayda değer faaliyet yapmamışlardır.. İG, ayrıca, AR'den ayrıldığı zaman bir yıl boyunca İD'nin şahsına yönelik yayınlar da yapmış, hatta kasetlere alınan tartışma metinlerini bile yayınlamış, bu yaptıklarıyla alay konusu haline gelmişti.. İD ise, AR'nin cesedini yüklenerek temsil etmeye başladı. Sonuçta etrafında duran arkadaşlarını Avrupa'ya çıkardıktan sonra, kendisi de İsveç'e

⁷⁶ "Dev-Yol ilişkileri" HY açısından her zaman revaçtadır.. Nitekim, Avrupa'ya çıktığı zaman ilk iş olarak Dev/Yol'dan TA grubu ile birleşme görüşmeleri yapmış, ama bu görüşmelerden bir sonuç çıkmamıştı. İleride Dev/Yol ile ilgili özellikle, "Sosyal Şoven Taarruz hareketi" başlıklı Rizgarî 6'nın başına gelenler konusunda birkaç laf etmeye çalışacağım..

⁷⁷ HY, Avrupa da ilk iş olarak kendini ispatlamak ve ayrılığını meşrulaştırmak istedi. Ama, süreç ile ilgili bir değerlendirme yada küçücük bir özeleştirisi yapmadı.Rizgarî ayrılığından kısa süre sonra birbirlerinden açıklanması zor böylesi bir kopuşun gerekçesini de sunmadı.Ayrıca, Ala Rizgar'nin Rizgarî'den ayrıldıktan sonra Suriye çıkışı ve orada "kendi adına değil", başkaları adına "ihale" aldığı da gizledi! (...) Avrupa'da ise, "Berbanga Kürdistan" adıyla bir dergi çıkardı.

⁷⁸ "Yekitiya Sosyalist", 1990 yılında 26. sayısında "Yekitiya Sosyalist Yayınına son veriyor" başlığı ile bir açıklama yaptı.. Daha sonra kurulacak olan "Platforma Yekitiya Ala Rizgarî"ye katılıyoruz denildi. Böylece, bu süreç de İG'nün işine geldiği gibi kapanmış oldu..

çıktı ve yerleşti. Suriye’de AR’yi temsil eden bir iki unsur kaldı, bunlar İG’ nün Muhaberat ile olan ilişkilerini sürdürdüler. Şunu da belirtmekte yarar var, kendi aralarında ayrılıktan sonra İD’nin Rizgarî’ye karşı tavrı büyük oranda değişti..(...)

KAWA

Kısaca Kawa ile ilgili de bazı şeyler söyleyeyim.1980 darbesi sonrası Kawa grubu da Suriye’ye çıkış yaptı. Ancak çok vahim bir olayla, 1980 Aralık ayında Kamışlı’nın Cernikê köyünde bir katliamla karşılaştı.. Kamışlıda Kawa’cılara yönelik bu katliama Suriye devleti sessiz kaldı! Bence, bu katliam bugün bile aydınlanmamış son derece karanlık yönleri olan bir olay olarak durmaktadır.

Sözünü ettiğim katliamda aralarında liderleri Hüseyin Şen’inde bulunduğu 6 militanını kaybetti Kawa.. Katliamdan sonra diğer Kawa militanlarının bir kısmı Güney Kürdistan’a geçtiler ve orada YNK’nin kampında kaldılar. Diğerleri de Avrupa’ya çıktılar. Bir-iki unsuru da Suriye Muhaberatının eline düşerek ajanlaştı. (Örneğin; Durmuşo gibi..)

Güney Kürdistan’da bulunan Kawa’cılar 1983’te Suriye’ye geldiler ve Dev-Yol kanalıyla onlar da Avrupa’ya çıktılar.

(...)

RİZGARÎ

Rizgarî’nin örgütlü olarak Suriye’ye çıkışı 1981’de gerçekleşti. Kuzey Kürdistan’da siyasal çalışması eylemli olarak devam ettiği için, Suriye’ye giriş ve çıkışlar zorunlu yapıyordu. Gerek, 1979 yılından beri Suriye’de bir yıla yakın Rizgarî adına (akraba ilişkileri içinde) kalan unsur ve gerekse ondan sonra çıkış yapan OK hiçbir siyasal ilişki kurmamışlardı.

İki olay Rizgarî’yi sarsmış ve tedirginlik yaratmıştı. Birincisi, Suriye’ye geçerek orada bulunan T ile görüşüp, anlaşamayan ve tekrar içeri girmek isteyen HY,1981’de (Mart sonu, Nisan başı itibariyle) Nusaybin’de yakalanmıştı. İkincisi de, Xalit Gulo köyünde tutuklanan arkadaşlar EK, HÇ, Mİ 14 Nisan 1981 de Evren’in de Nusaybin’de bulunduğu sırada TC’ye teslim edilmişlerdi. Bu iki olayın da karanlık yanları var. Birçok rapora rağmen henüz dahi aydınlanmamış olaylar bunlar.. Ancak, üç kişinin bile teslimi son derece düşündürücü. Olayı burada detaylandırmak istemiyorum. Ancak, güç birlikleri vb.. devam ederken böylesi bir olay karşısında kimsenin kılının kıpırdamaması tam bir skandal olarak yorumlanabilir. (...)

Nisan 1981’de AG, BB, MA ve T bir araya gelerek durum değerlendirmesi yapmak zorunda kalmışlardır. OK’nın gelişine kadar bağlayıcı ilişki kurmama, ancak barınma ve kimlik sorunlarının çözümü için varolan ilişkileri sürdürme ve Kamışlı’daki IKP, IKDP, IKDHP temsilcileri ile görüşme konusunda anlaşmışlardır. Ancak MA birim oluşturulmasında diretmıştır. Diğerleri ise, OK’nın gelmesinden sonra bunun görüşülmesini kabul etmişlerdir. Ancak OK bir türlü alana gelememiştir ve MA tekrar içeri (Kuzey Kürdistan’a) girmiştir. Diğerleri de muhaberatın aramaya başlaması üzerine kimlik temin ederek Şam’a gelmişlerdir.

1981 sonlarında ŞD Suriye’ye giderek, Şam’da OK ile görüşmüş, örgütlerle resmi ilişkilere girmiştir. Bu tarihten 1984’e kadar Suriye’de ilişkiler sürdürülmüştür. Rizgarî’nin Türkiye’de eylemleri devam etmekte, siyasi çalışma ve yayın faaliyeti sürmekteydi. Bu nedenle, yakalanmalar ve birçok unsurun kaçak duruma düştüğü bir dönemi yaşıyordu. Daha sonra başka unsurlar da Suriye’ye geçmek zorunda kalmışlardır. 1984’de ise bazı unsurlarını

İsveç'e çıkarmış, en son BB'nin de İsveç'e çıkmasıyla 1985 itibariyle Suriye'de Rizgarî adına kimse kalmamıştır.

Şunu belirtelim ki, tüm Kuzeyli hareket ve kişiler tabir caizse vızır vızır Suriye'ye gidip gelirken, Rizgarî'nin en yetkili unsuru bile yıllarca Suriye'ye gidememiştir.. Bunu, yalnızca bazı ilişkilere ve diğer örgütlerin engellerine bağlayamayız. Ayrıca, arkadaşların alanı ne kadar az tanıdığını da kabul etmeliyiz. İlişkilerde yetersiz olduğu da kesin. Ayrıca içeride kalıp –hemen hemen Kuzeyli örgütlerin tümü Türkiye ve Kuzey Kürdistanı terk etmişlerdi- eyleme ve çalışmalara devam etmemiz bu alana ayrı bir önem verilmesini herhalde gerektiriyordu. Tüm hareketlerin resmi düzeyde temsil edildiği bu alanda, hareketle sorunları olan ve basit birimlerden gelen unsurlarla ilişkilerin sürdürülmesi de sorgulanmalıdır..Bu konuları daha sonraki süreçte enine boyuna tartışıp, değerlendirdiğimizi de ekleyeyim. (...)

Gerçek olan önemli bir yan daha var, o da Kuzey Kürdistanlı siyasal hareketlerin Suriye ile son derece seviyesiz ve dezavantaj ilişkiler kurmuş olmaları ve yürütmeleridir. Çok zaman el mahkum siyasal temsil düzeyleri sürdürülmüştür.. Rizgarî bu düzeye düşmemiş ve bu nedenle Muhaberat ile ilişkileri de olmamıştır. Bu nedenle, Suriye'de çok zorlanmış, kendisine birçok şey dayatılmak istenmiştir. Rizgarî o dönem Türkiye'de ve Kuzey Kürdistan'da "Kürdistan Komünist Partisi" olarak örgütlü faaliyet yürütüyordu, Suriye'ye bu örgütle inmişti. Örgütün merkez yayın organı olarak da "Yekiti" adlı Kürtçe, Türkçe, Arapça dillerde bir yayın yapmaktaydı. Bu yayın 6 sayı çıkarıldı.. Ayrıca, bir de "İnfo" sayısı var. Kürdistan'ın 4 parçasını birden programlayan bir yayındı "Yekiti"..

Suriye'de hemen tüm Türk ve Kürt örgütleri platformlarından "kovulan" Rizgarî, Dev-Yol, PKK ve diğer Kuzeyli örgütlerin (bazıları hariç) dışlamaları ile karşı karşıya kalmıştır. Bunun somut nedenleri var. Suriye devletinin engeline değinmişim. Diğer önemlisi de YNK engeliydi. YNK ve ona bağlı kişi ve örgütlerin açık tecridi ve hatta Aforoz'una uğramıştı Rizgarî. Bir de Türk "Sol"u örgütlerinin bilinçli saldırı hattında kalmıştı. Günah çıkaranlar belki oldu, ancak kimse ciddi bir özeleştiri yapmadı. Bu tavırları mutlaka tespit etmek gerekiyor.. Yenilginin izdüşümü olarak yakaladığımız en önemli halkalardan biri budur. Hem PKK olayını, hem de bugün içine düştüğümüz durumu açıklayabilmek için bu konunun da aydınlan-ması zorunludur. (...)

c) Suriye'nin 1980'ler ve sonrası durumu neydi?

Suriye yalnız Kuzey Kürtleri açısından değil, birçok kişi , kurum ve devlet açısından da bilinmeyen yönleri ağır basan bir devlettir. Bu nedenle de kendisine "anti-emperyalistlik" gibi bir takım yaftalar giydirilen "ilerici, sosyalist, demokrat" bir görünümde sunulmuştur. Bu da herkesin koşar adım Suriye'ye gitmesine neden olmuştur.

Henüz SSCB dururken, Suriye'nin Ortadoğu'daki konumu o gün için önemliydi. İsrail ile çatışmanın boyutları da Suriye'nin Sovyetler yanlısı politika izlemesini gerektiriyordu. Ancak, bölgenin tüm muhalif güçlerini kendi denetimine almaya çalışan Suriye ile pazarlıkta, Kuzeyli örgütler kendilerini yem olmaktan kurtaramazdı, öyle de oldu. Suriye ile ilişki güçlü olanaklara sahip bir Kürt hareketinin zorunlu koşullardan dolayı kurabileceği taktik bir ilişki olabilirdi belki.. Bölge devletlerinin çelişki ve çatışmalarının kullanılabilmesi için böyle bir taktik ilişki küçümsenemez. Ancak, bunun dışında başka amaçlara matuf ve genişletilerek

stratejik boyutlara ulaştırılmış ilişkiler büyük bağımlılıklar getiren ve son derece tehlikeli ilişkilerdi. Ve bu tehlikeler birer birer ortaya çıktı. Sonuçları da ağır oldu.

Şimdi, Suriye'nin o günkü durumunu kısa olarak belirleyelim ve böylece süreç ve ilişkiler daha iyi anlaşılabilir..

Fransızların 1946 da Suriye'den çekilmeleri sonrası 1963 yılına kadar çeşitli "işbirlikçi" iktidarlar Suriye'yi yönettiler. BAAS 1963'te bir darbe ile iktidarı ele geçirdi. 1970 yılında ise, Hafız Esat yine başka bir Baas cuntasının savunma bakanı iken yaptığı darbe ile Baas'çılardan yönetimi aldı. Ölünceye kadar da yönetti. Halen oğlu yönetimdedir. Hafız ölmeden önce kardeşlerini de tasfiye ederek -ki, son derece önemli görevlerdeydiler- oğlunu etrafi sağlam bir iktidara oturttu.. Yani, "ebedi önder" olarak ömrünün sonuna kadar Suriye'yi sıkıyönetimler, savaş halleri kanunları ile idare etti. **Halk Meclisi** denilen, diğer adı ile Meclis El Şeeb'e Esad'ın ve Baas'ın tayin ettiği adaylar alternatifsiz ve rakipsiz "seçimler"le gelirlerdi. Bu meclisin ülke yönetimi ve yasaların oluşturulmasındaki rolü biçimseldi..

Suriye'de yasal varlığı tanınan tek parti BAAS Partisiydi. BAAS, anti-komünist, anti-demokrat olan ve fanatik Arap milliyetçiliği ile demagojik çarpık bir sosyalizm sloganları ile hareket eden, daha çok askeri kadrolara dayanan bir partidir. Bütün diğer örgütlenmeler BAAS'ın denetiminde çalışan örgütlerdir..

Suriye yönetiminin en önemli özelliklerinden biri de alevi azınlığa dayanmış olmasıdır. Suriye'nin Akdeniz'e sahil olan Lazkiye kenti ve çevresinde oturan nüfusun büyük bölümü alevidir. Ayrıca, Esat ailesi devlet yönetimi yanında önemli yasal ve yasadışı ticari işleri de denetimlerinde tutmuşlardır..

aa) Ordu ve Polis Örgütü

Suriye kendi gücüyle besleyemeyeceği bir orduya sahipti⁷⁹. Birkaç başlı bir ordu bulunmaktaydı. Genel kurmaya bağlı **düzenli ordunun** yanında **Vahdet Xas** denilen özel birlikler ve **Saray Difa** denilen hızlı savunma birlikleri ayrı birer komutanlıkça yönetilmekteydi⁸⁰.

Suriye'de emniyet ve polis örgütü de birkaç tanedir. Normal karakollarda gününbirlik işleri gören **Şurta** var ve trafik polisi de buna dahildir. **Emin Dewle** denilen emniyet örgütü işbölümü ile siyasi, mali, kriminal vb.. işlere bakan ve devletin itibar ettiği bir polis teşkilatıdır. Güçlü bir istihbarat örgütüne de sahiptir. **Muhaberat Askeri** (Askeri polis) Suriye devletinin en güçlü örgütüdür, askeri kadrolardan oluşmaktadır.İstihbarat eylemi yanında infaz eylemi de yapmaktadır. Örneğin SKDP'liler 1974 yılında tutuklandılar, yaklaşık 10 yıl zindanda kaldılar. Bunlar bu örgüt tarafından cezalandırılmışlardı. Ayrıca,

⁷⁹ Suriye ordusu o günlerde resmi rakamlara göre 275.000 civarındaydı. Bazı iddialara göre bu daha da fazladır. Suriye'de askerlik süresi 4-5 yılı bulmaktaydı. Bunun yaklaşık 3 yılı mecburi, diğeri ise ihtiyati, yani maaşla yapılan askerlik süresidir. Zorunlu askerliğin yanında orduda kalıcı usta er ve erbaşlar vardır, bunların çoğunluğu geçim için askerliği seçmişlerdir. Subaylar çok imtiyazlıdır,örneğin bir albayın 4 yada 5 çeşitli marka otomobili vardır. Birçok orduya ait olanak subay ailelerinin emrindedir.Yani çoğunluğu Baas üyesi olan subaylar ayrıcalıklı bir kesimdir.

⁸⁰ 1984 yılına kadar Özel birliklerin komutanı Hafızın kardeşi Rıfat Esat idi. Rıfat Esat daha sonra devlet başkanlığı güvenlik işleri yardımcısı oldu. Hafızın ölümünden kısa süre önce tasfiyeye uğradığı söylentileri duyuldu ve şimdi sesi çıkmıyor. (!) Zaten diğer birliklerde de komutanlar Hafız'ın yakınlarıdır. Yönetimin itibar ettiği ve ayrıcalıklı olan hızlı savunma birlikleri çoğunluğu Kürt ve Alevilerden oluşmaktadır (Saray Difa). Diğer askeri birliklerden farklı üniforma giyerler ve herkese karşı terör estirirlerdi.

Müslüman kardeşlere de infaz uygulamış, tutukladıklarını öldürmüştür. Halk meclisi ve mahkemeler bu örgütten hesap soramazlar, devlet başkanı yalnız sorabilir. El/Muhaberatın ve Emin Dewle'den onay almayan bir kişi ne resmi işe girebilir, ne pasaport çıkarabilir ve ne de üniversiteye girebilirdi⁸¹. Şimdi ne kadar değişmiştir, bilemiyoruz.

bb) Basın

Suriye'de özgür basın yoktu. Mevcut üç günlük gazetenin (o günlerde böyleydi, büyük bir değişiklik olduğunu sanmıyorum) üçü de⁸² Baas'ın denetiminde çıkarılmaktaydı.. Bunlar dışında yine Baas denetiminde çıkan bazı dergiler de vardı. Suriye'de satılan diğer Arapça gazeteler ve Filistin örgütlerinin yayın organları da çok sıkı sansüre tabi idi..

cc) Ulusal İlerici Cephe

Bu cephenin isminden başka hiçbir etkinliği yoktu. Baas'ın önderliğinde ülkeyi yönetiyor görünmesi biçimseldi. Cephe içinde sözde Baas dışında Suriye Komünist partisi ve kukla olan bir Nasırcı parti de yer alıyordu. Seçimlere demokratik görünüm vermek için birlikte listeler oluşturulmaktaydı. Bu nedenle SKP'ne bir ya da iki biçimsel bakanlık da veriliyordu. Hafız Esad'da dünyada görülmemiş biçimde rakipsiz aday olarak seçim yaptırdı ve seçim sonuçları %99 evet oyu ile kamuoyuna duyuruldu..

dd) Siyasal partiler

1) İktidardaki Baas Partisi,

2) Suriye Komünist Partisi,

Sovyetlerin sıkı takipçisi bir parti idi. Bir ara Kürtler arasında da etkinliği vardı, ancak 1956 da SKDP'nin kurulması ile etkisini kaybetti. Bu partinin Genel Sekreteri Halit Bektaş da Kürttü. Esas görevi Suriye'nin SSCB dostluğunu pekiştirmektir. Tabii anti-emperyalist, anti - siyonistti aynı zamanda.. 1982 ve 1986 da iki kez bölündü. (...)

Ulusal Cephede yer almasına ve hükümete bakan vermesine karşılık varlığı yasal değildi. Genel merkezi ve il teşkilatları resmi olarak yoktu. Yayınları da Baas'çıların sansürüne tabi idi..

3) Nasırcılar,

Kukla bir örgüttü, ulusal cephede biçimsel temsil ediliyordu, o kadar..

---

⁸¹ Sözümlü ettiğimiz bu örgütler çok geniş bir muhbir ağına sahipler, zaten Suriye'de Kürtler de dahil kimin muhbir olup olmadığı belli değildir. Herkes birbirini muhbirlikle suçlar ve ilişki de kurar. Her Baas üyesi ve yan kuruluşların aktif üyeleri aynı zamanda muhbirdirler. Baas üyeleri kalaşnikof ve küçük tabanca taşırlardı, üniversite öğrencileri tek tip elbise giyme zorundalardı. vb..

⁸² Çıkan üç gazete: **Teşrin** (Ekim), **Baas**, **Sewra** (Devrim).

4) Suriye Komünist Emek Partisi,

Sürekli Muhaberatın ağır operasyonları ile karşı karşıya kalan, SKP'ni eleştirerek, radikal Filistin örgütleri ve Lübnan Komünist Partisi ile ilişkilerden etkilenen bir örgüttü. Tabanı radikal gençlerden oluşmaktaydı. Suriye hapishanelerinde yüzlerce tutuklu üyesi vardı. Mevcut iktidara karşı siyasal mücadele verilmesi görüşündeydi. Merkez yayın organı Lübnan'da çıkmaktaydı. Kürtler için ulusların kaderlerini tayin ilkesini savunmaktaydı ve Kürtleri kendi içinde örgütlemeye çalışmaktaydı. Kürdistan genelinde bağımsız bir devleti öngörüyordu. Marksizm'den etkilenen bazı Kürt gençleri bu partiye sempati duyuyorlardı. Suriye'deki Kürt ve Arap örgütlerinin tümü bu partiye kindardırlar. O da diğer örgütleri muhbir gibi görmekteydi..

5) Müslüman kardeşler (Exwan El Müslim),

İlk Mısır'da kurulmuştu, Suriye'deki varlığı Fransız Manda yönetimi dönemine dayanıyor. 1978 itibariyle Baas'çılara karşı güçlü eylemler yapmaktadır. Bu örgütün Türkiye, Irak ve Ürdün tarafından desteklendiği ortaya çıkmıştır⁸³.

Müslüman kardeşlerin Suriye'yi en çok tedirgin eden Eylem türleri **intihar** eylemleri ve yüksek patlayıcılarla yapılan **sabotajları**.. Ancak, Suriye'de bu örgüte karşı son derece acımasız davranmıştır. Örneğin, 1980 öncesi Halep'te askerlerin gerçekleştirdikleri bir operasyonda, yüzlerce Müslüman kardeşler üyesi katledilip, buldozerlerle açılan çukurlara gömülmüşlerdir. Suriye Kürtleri Mevcut yönetimi destekledikleri için Müslüman kardeşler Kürtlere büyük kin duymaktadırlar.. Bir sloganları var: "Dünya'da Alevilerden pis mahluk yoktur, Kürtler hariç".. Bu örgütün Batı Almanya'dan yönetildiği iddia edilmekteydi..(...)

ee) Suriye Ekonomisi

O tarihlerde zengin Arap ülkelerinin güçlü ve sürekli yardımları Suriye'nin en önemli gelir kaynağıydı. Suriye'nin Lübnan'da bulundurduğu askeri birliklerinin finansmanı da bu devletler tarafından karşılanmaktaydı. Sürekli İsrail ile "savaş hali" de bu devletlerden para sızdırmanın başka yoluydu. Bunun dışında başta ABD olmak üzere birçok büyük devletten de ("anti-emperyalist" olmasına rağmen emperyalistlerden de!) kredi ve yardım almıştır..

Suriye bir tarım ülkesidir. Ağır sanayi gelişmemiştir. En önemli işletmeleri **Tabqa** Elektrik santrali ve barajı, **Remêlan** Petrol işletmesi, Humus ve Tartus petrol arıtma tesisleri. Bunlar devlete ait tesislerdir. Suriye'de petrolün çıktığı tek alan da Kürdistan'dır⁸⁴.

---

⁸³ Fanatik bir islami örgüt olan Müslüman kardeşler 1981/82 itibariyle devlete karşı büyük eylemler gerçekleştirdi. Hama ilinde başlattığı bir eylemle yüzlerce Baas'çıyı öldürdü ve birçok kurumu denetim altına aldı. Hükümet güçleri büyük askeri birliklerle tank ve uçakların da katıldığı bir operasyon sonucu Hama'yı kuşatarak ancak şehre girebildiler Ve bu eylemin ardından binlerce insanı kurşuna dizdiler..Dünya basınına da yansıyan bu olaylarda 15.000 kişinin öldürüldüğü belirtildi..Bir süre devlete karşı eylemlerini erteledi, 1983/84 yıllarında tekil eylemleri oldu. 1985/86 da yeniden güçlü eylemlere başladı. 1986 baharında Halep/Lazkiye demiryolu üzerinde bulunan bir köprüye bomba yerleştirmeleri sonucu 140 yolcunun ölümü ve demiryolunun işlemez hale gelmesini sağladılar. Bu eylemde yakalanan Tim elemanlarından ikisinin **TC uyruklu** çıkması ve Irak ile Türkiye'de kaldıkları ve buralarda ilişkili oldukları ortaya çıktı.. Bunun üzerine **Acilcilerden ve Apoculardan oluşturulan bir grup, ifadesi alınan TC vatandaşı iki unsurun Antakya'daki amcalarının köyüne giderek evlerini kundakladılar.**

⁸⁴ TC - Suriye hududu boyunca Kamışlı'nın 20 Km doğusundan, Irak Hududuna kadar uzanan alan Petrol kuyuları ve tesislerinin bulunduğu alandır..Remêlan denilen bu bölgedeki petrol tesislerinde çoğunluğu Kürt olan yaklaşık 5000 işçi çalışmaktadır. Petrol tesislerinin teknik personelinin çoğunluğunu ise, o zaman için Sovyet ve Bulgar mühendisler oluşturuyordu..

Suriye'nin hububat deposu da **Cezire** olarak adlandırılan Haseki ili ve ilçeleridir. Bu bölge de Kürdistan'a ait topraklardadır. Bunun dışında Halep, Humus, Hama, Tartus ve Lazkiye bölgelerinde endüstri bitkileri (pamuk, tütün) yanında sebze ve meyve üretimi de yapılmaktaydı. Humus ilinde bölge pamuğunu işleyen bir tekstil fabrikası vardı. Suriye buğday ve pamuk gibi ürünleri ihraç etmekteydi.

Akdeniz'e açılan uzun sahil şeridine rağmen turistik tesisler ve turizm gelişmemişti. Şam, Lazkiye ve Tedmur'da bulunan Meridien Oteller zinciri ise Fransızlara aittir. Bunun dışında Şam ve Halep'te çok az sayıda kaliteli otel bulunuyordu.

Küçük sanayide özel sektörün yatırımları var. Bu da deterjan, temizlik malzemeleri, kozmetik bazı ürünler, tekstil ürünleri ve küçük çaplı montaj alanlarıdır.

Suriye Lübnan hududu kontrol edilemediği için, özellikle generallerin oluşturduğu şebekeler aracılığı ile Suriye'ye her türlü gümrüksüz mal girmektedir. Dış ticaret devletin denetiminde ve devlet eliyle yapılmaktaydı. Bazı imtiyazlı kişilere de dış ticaret serbestisi tanınıyordu.

Bankaların tümü devlete aitti. Sarraf denilen para komisyoncuları ise her türlü para alım ve satımı yapmakta, çeşitli biçimlerde borç para ve kredi verebilmekteydiler. Bu sarraflar, daha çok piyasa değeri ile resmi değer arasındaki büyük fark bulunan ve çok ihtiyaç duyulan döviz kaçakçılığı ile ticarete devletin aldığı bütün sert tedbirlere rağmen devam etmişlerdir..

Devlete ait tüketim mağazaları ve fırınlar çok fazlaydı. Buralarda ekmek, çay, şeker pirinç gibi gıda maddeleri satılmaktaydı. Bunlara devlet desteği vardı⁸⁵.

Suriye ekonomisi 1984 sonrası çok ağır bir bunalıma girdi. Bu bunalım devam ede geldi. 1984 ortalarında 750 Krş olan bir dolar, 1 ay içinde 22 SL'na yükseldi.. Bu bunalımın esas kaynağında zengin Arap ülkelerinin Suriye'ye verdikleri yardımı kesmeleri duruyor. Gerekçesi de Suriye'nin Irak 'a karşı politikasının değiştirilmesini sağlamaktır. Bu nedenle Suriye'ye açık bir şantaj yapılmıştır.. Ayrıca, Hafız Esad'ın ölümcül bir hastalığa yakalanmış olduğu haberinin yayılması da iç bazı karışıklıklara neden olmuştur..

Suriye'nin askeri harcamaları çok yüksekti, sürekli silah altında tuttuğu yekûnu yüksek bir ordu beslemekte ve almak zorunda olduğu modern silahlara da çok para yatırmaktaydı. Bu nedenlerle ağır borç altına girmişti.. Resmi bir bütçe de yayınlamadığı için, ekonomik olarak rakam belirlemek mümkün olmuyor.. O günlerde Suriye'nin silah aldığı ülkelerin başında SSCB gelmekteydi.. Ayrıca, Doğu Bloğu ülkeleri Fransa, İngiltere, Japonya da silah aldığı ülkeler arasındaydı. Kitlelerde ise, büyük bir yoksulluk vardı, ancak bunu dile getirme olanakları bulunmuyordu..(...)

ff) Uluslar arası ilişkiler

Mısırdaki C. Abdunaser'ın Arap milliyetçiliğinin popüler lideri durumuna gelmesi, Suriye Baas Partisi ve Ordusunda da aynı eğilimin güçlenmesini sağladı.. Hatta 1960'lı yılların başında Mısır ile Suriye kısa ömürlü de olsa bir birlik oluşturdu. Bu Birleşik Arap Cumhuriyeti daha çok Mısır'ın gücünden kaynaklanan bir birlikti.

⁸⁵ Örneğin normal piyasada 350 kuruşa satılan bir kilo şeker bu mağazalarda 85 kuruşa satılabilmekteydi. Tabii bu olanaklardan, ellerinden nüfus cüzdanları alınmış yaklaşık 200.000 Kürt yararlanamıyordu.. Ve bu devlete ait mağazalardan herhangi bir şey almak için, birkaç saat eziyet çekmek de gerekiyordu..

Baas'ın 1963'te darbe ile iktidarı ele geçirmesine kadar Suriye'nin dış politikası daha çok Fransa ve batı yanlısı idi.. Ancak bölgede İsrail'e karşı savaşıyan Mısır ve onun yanında Suriye'nin yer alması (ve daha sonra Irak'ın da) Baas'ın iktidara gelmesiyle birlikte onu da Mısır gibi SSCB'ye yaklaştırmıştı..Bu da İsrail'in konumu ve dış ilişkilerinden kaynaklanıyordu. Çünkü, İsrail ABD ve diğer emperyalist devletlerden destek alıyor, bu Arap devletlerini ister istemez Rusya'ya yaklaştırıyordu. İsrail ile savaşmak SSCB silahlarını gerektiriyordu ve Suriye dış politikasını bu nedenle Rusya'ya çevirmişti⁸⁶.

Suriye dış politika konusunda Irak Baas'tan daha avantajlıydı, çünkü, İsrail'e karşı 'savaşıyor'du.. Bu nedenle anti-emperyalistliği" ve anti-siyonistliği" tartışma götürmezdi! Enver Sedat'ın Camp-David antlaşmasını imzalamasından sonra artık Suriye Arap ülkelerinin "anti-emperyalist ve anti-siyonist" kesiminin lideri durumuna gelmişti..

İran'da Şahlığın yıkılması ve SSCB'nin Afganistan'a müdahalesi, 1980 sonrası oluşan ABD'nin Ortadoğu politikasının temel nedenleridir. Orta ve Yakın Doğu'da gerek SSCB'nin ve gerekse ABD'nin yeni politikalar oluşturmaları dolayısıyla müttefiklerini de etkilemişti. Her ikisi de yandaşlarıyla daha yakın ilişkiler kurmaya yönelmişlerdi.. ABD Ortadoğu'da (daha başka ifade ile Basra Körfezi stratejisinde) birinci derecede görevler yüklediği Türkiye, İsrail, Pakistan, Mısır, Suudi Arabistan, Ürdün, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri gibi devletlerden oluşan bir blok karşısında, o gün SSCB'de Başta Suriye olmak üzere Libya, İran (1983'e kadar), Demokratik Yemen, Afganistan, FKÖ ile bölgedeki bazı muhalif olan güçlere dayalı bloğu oluşturmuştu.. SSCB olmasa bile, bölgede başka biçimler içinde bloklaşmalar hala sürmektedir..

Yani, Nasıl ki, ABD'nin Ortadoğu'daki politikalarının en önemli ayağı Türkiye ve İsrail ise, O zamanki SSCB'nin de Suriye ve Libya idi. Suriye SSCB ile 25 yıllık siyasi ve askeri dostluk antlaşması yapmıştı.(1980 başlarında) SSCB Avrupa kapısında en önemli acentesi olarak Bulgaristan'ı ve Ortadoğu'da da Suriye'yi besliyordu. Silah vb.. pazarının, siyasi ilişki ve bağlantıların hemen hepsi buradan planlanıyordu. Gizli yada açık yüksek sayılara varan askeri ve teknik SSCB personeli ile Suriye resmen "işgal" altındaydı⁸⁷. Ancak, Suriye hiçbir zaman Fransa, Japonya, ABD ile ilişkilerini de kesmemiştir. Özellikle ticari ilişkilerini bu adını ettiğimiz devletlerle geliştirmiş ve sürdürmüştür. Suriye İsrail ilişkilerinin en gergin olduğu dönemde bile (1981-82) ABD'nin Suriye'ye mali yardımı olmuştur.(.....)

Mısır'ın İsrail ile anlaşmasından sonra İsrail'e karşı "savaşıyan" tek Arap devleti oluşu, Suriye'yi "Red cephesi" denilen Arap devletlerinin lideri durumuna getirmişti. Ayrıca, Bloksuzlar içinde de Suriye'nin önemli yeri vardı, orada da kendini yutturmasını iyi bilmişti!⁸⁸ 1973 Savaşından bu yana (ki o savaşta toprak kaybetme-sine karşın zafer

---

⁸⁶ SSCB'nin bu tür ülkelere (Mısır, Suriye, Yemen, Irak) bakışı da bu çerçevedeydi ve dağılıncaya kadar da sürdürdü..Yani ABD'nin Ortadoğu'da desteklediği devletlere karşı olan devletleri desteklemek. Hatta SSCB bunu rasyonelleştirmek için bazı teoriler de üretmişti: "Mısır ve Suriye gibi ilerici demokrat subayların olduğu ülkelerde Komünist Partilerine gerek yoktur. KP'lerin görevlerini iktidardaki ilerici/demokrat subaylar yerine getirmektedir.." Bu teori sonucu Mısır Komünist Partisi, SBKP ve Nasır'ın direktifiyle kendini lağvetmişti.. Bunun gibi Irak ve Suriye Komünist partileri de "anti-emperyalist, anti-siyonist" ve "Devrimci demokrat Baas cuntalarını" desteklemeyi 1991 yılına kadar son 25 yılın temel taktiği haline getirmişlerdi..

⁸⁷ 1984 kışında Hafız, hastalanması ile birbirleriyle anlaşmazlığa düşen kardeşi Rıfat Esad ile diğer ordu komutanlarını "anlaştırmaları" için uçağa bindirip Moskova'ya göndermişti. Diğerleri ile anlaşamayan Rıfat Esad (Cumhurbaşkanlığı Güvenlik Danışmanıydı) korkusundan Şam'a dönememiş ve yaklaşık bir yıl İsviçre ve Fransa'da kaldıktan sonra bizzat Mitterand tarafından Şam'a getirilip Ağabeyi ile barıştırılmıştı!

⁸⁸ Bu açıdan Libya, Yunanistan, İsveç, Fransa, Hindistan, Pakistan vb.. liderlerinin oluşturmaya çalıştıkları ve hemen hepsinin siyasi ve fiziki olarak pahalya ödedikleri "bloksuzlar" hareketini de "kazasız/belasız" atlatan

kazandığı belirtilmektedir) İsrail ile herhangi bir savaşa girmediği gibi, İsrail'in Lübnan'ı 1982'de işgaline karşı da tavırsız kalan Suriye, dış politikada batı yanlısı bir politika uygulayarak kendini korumaya çabalamıştır her zaman..

gg) Suriye'nin Bölge Politikası

Suriye bir takım Arap ülkeleri ile iyi ilişkiler sürdürürken, bazı Arap ve bölge devletlerinin muhalif güçlerini de etkisi altına almayı başarmıştı.. Şam, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin muhalif güçlerinin merkezi durumuna getirilmişti. 1982'ye kadar bir kısmı Lübnan'da üstlenen bazı örgütler ve Filistin hareketleri de Şam'a taşınmıştı!. Bir bölümü de silahlarını bıraktıktan sonra başları önlerinde sıraya geçip gemilere binerek Saddam'a "misafir" gitmişlerdi. Bu hazin manzarayla Bağdat'a giden Filistinli Liderler ve yanlarındaki militanlar ne yazık ki, Kürtlerle savaşta Saddam güçlerinin yanında saf tutmuşlardı. Yerlerini yurtlarını dramatik terk edenler "anti-emperyalizm", "anti-Siyonizm" savaşçılıklarını mazlum Kürt ulusuna karşı yapıyorlardı herhalde ! Elllerinde Kürt kanı olan Filistinliler, bütün bir mücadele tarihlerinde bir kez olsun Kürtlerle ilgili destek göstermediler, tek kelime etmediler. Buna binlerce insanımızın öldürülmesine neden olan Halepçe katliamı da dahildir. Böylece, Dengê Komal'ın "Filistin Faciası" olarak yorumladığı üst perdeden söylemleri de tuzla buz oldu. (Bakınız: Dengê Komal, "Filistin Faciası", 14 sayfalık Broşür, Temmuz 1982)

Bu güçlerin tümü, yukarıda açıkladığımız bloklaşmada Suriye'yi anti-emperyalist, anti-siyonist cephenin başı kabul ederek savunmaktaydılar. Bunların içinde kuzey Kürdistanlı örgütler de vardı, tabii PKK başta olmak üzere Türk "Sol" örgütlerinden bazıları da (Dev- Yol ve Acil gibi) bu yarışta en önde gidiyorlardı.. Yani, Suriye "Ortadoğu'nun devrimci kalesiydi".. Böyle kabul ediliyordu.. Bu nedenlerle Suriye bütün bölge devletlerine karşı elinde çeşitli kozlar bulunan bir devletti. Ve birçok Arap devleti iç sorunlarının Suriye tarafından kışkırtıldığı görüşündeydi.. Muhaliflerinden yakaladıklarını Suriye ajanı olarak teşhir ediyorlardı.. Aynı durum Suriye için de geçerliydi. Suriye Muhaberatı Müslüman kardeşlere yaptığı gibi, yakaladığı muhaliflerini teşhir ederek, başta İsrail olmak üzere Ürdün ve Irak ajanı olarak suçluyordu.

Lübnan

Suriye Lübnan ile ilgili politikasını açıklamamakla birlikte ilhakı amaçlıyordu. Aslında Lübnan'ın kuzeyi Suriye tarafından ilhak edilmişti.

Suriye ordusu 1975'lerde başlayan Lübnan olaylarından sonra barış gücü olarak birçok Arap devletinin de onayı ile Lübnan'a askeri birlikler yerleşmişti. Lübnan olayları karşısında bazen Hıristiyanları, bazen Müslümanları ve bazen de Dürzülere destekleyerek, birçok kez de Filistinlilere saldırmıştı.. Tel-Zaatar da olduğu gibi.. Ve 1982 de İsrail'in Lübnan'ı işgaline tavırsız kalmıştı.. Fırsattan yararlanarak İsrail'in Güneyi işgali yanında, Suriye de Kuzey'deki işgalini pekiştirmişti!

1983'te de Lübnanlı güçlerin (Hıristiyan, Dürzü, Şii vb..) oluşturduğu "selamet cephesi"ni destekleyen Suriye, bu güçlerin hükümet oluşturmalarını da karara bağlayıp, onlara kabul ettirmişti. Bu güçler tarafından kurulan hükümet, her konuda meydana gelecek bunalımı çözerken yada kararlar alırken, Hafız Esad'a danışmakta ve ondan sonra karar almaktaydı..

Suriye'ye, "demokratik" ülke kılıfını geçirenlerin Kürt Hareketinin ağır yenilgisinde de seslerinin çıkmaması ve Kürtleri potansiyel suçlu görmelerinin bir nedeni de burada durmaktadır. Bu konuyu başka bir yerde tartışmak üzere, şunu kısaca belirtelim ki, bloksuzlar içinde son derece demokrat ve Kürt dostu lider ve hareketler vardı, bunları unutmamak gerekiyor..

Suriye'ye danışılmadan alınmış kararlar ise, hayata geçme olanağı bulamadan ortadan kalkıyordu..

İsrail 1982'de Güney Lübnan'ı işgal edip, bir müddet sonra çekilmiş ve kendi yanlısı güçlerin denetimine bırakmıştı. Lübnan işgaline karşı Suriye ordusu bir mermi bile sıkmamış, Lübnan'da üstlenmiş olan Filistinli örgütlerin de ciddi direnişi olmamıştı. Ama, gelişmeler Suriye'nin Lübnan ile ilgili politikasını hayata geçirmesine yardımcı olmuştu ve Filistinli örgütleri de denetimi altına almasını sağlamıştı.. Uzun süre bu politikayı uyguladı..

Lübnan'ın istikrara kavuşması da mümkün değildir. Çünkü, Lübnan'da bulunan tüm güçler ya bölge devletlerinin yada süper güçlerin politikalarının hayata geçmesine yardımcı olmaktadırlar. Bu da, mevcut güçlerin üzerinde anlaşabilecekleri ortak bir zemin bırakmamıştır..

Filistin

Filistin'in toprakları işgal altındaydı ve bu nedenle örgütlerin merkezleri kendi topraklarında değildi. Filistin örgütleri İsrail'e komşu olan Arap ülkelerine yerleşmeye çalıştılar ve üstlenerek oralardan mücadele ettiler..Filistin örgütlerinin Lübnan'da buldukları dönem Filistinliler açısından avantaj, İsrail açısından ise dezavantajdı. Lübnan açısından ise iç karışıklıkların nedeniydi.

İsrail'e sınırı olan Ürdün ve Suriye Filistin örgütlerine yeterli şartlar sunamadıkları gibi, zaman zaman daha ağır darbeler de vuruyorlardı.. Ürdün'deki "Kara Eylül olayları"nın örnek gösterebiliriz. Bu nedenle Lübnan FKÖ için bulunmaz bir alandı.Aslında 1982 İsrail işgaline kadar FKÖ'nün otoritesi Lübnan hükümetinden daha fazlaydı⁸⁹.

Filistin hareketlerinin Lübnan'ı terk etmelerinden ve El Fetih'in bölünmesinden sonra FKÖ'de ortaya çıkan bunalımda Suriye ilk önce kendi yanlısı örgütlere ittifak kurdu. Büyük güçleri Biqa ve Suriye'de olan SBKP yanlısı Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi (FDKC/Havetme), yeni kurulan ve önemli bir gücü olmayan FKP ile Filistin hareketleri içinde devrimci çizgiyi temsil eden Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (J. Habbaş/FHKC) gibi örgütleri de bu ittifaka (Cepheye) katılmaya zorlamıştı. Ancak, Suriye'nin tüm çabalarına karşın, 1982-87 arasını bunalımla geçiren FKÖ, SSCB'nin uzlaşmadan yana olan önerisi üzerine Suriye'de ikna edilmiş (Tabi, Filistin hareketi büyük bir darbe yedikten sonra) ve FKÖ Ulusal Meclisi toplanarak bunalımı geçici de olsa çözebilmiştir..

Suriye'nin Filistin politikası da özetle şuydu:

Suriye Arap aleminde sözde İsrail ve ABD'ye karşı mücadelenin başını çekiyordu. 1967 ve 1973 savaşlarını yapan Suriye'dir. Camp-David antlaşması sonrası Mısır'ın İsrail ile uzlaşması, yani Enver Sedat'ın "ihaneti" otomatik olarak Suriye'yi anti-siyonist cephenin önderi durumuna getirmişti. İsrail'e tayin edici darbeyi Suriye vurabilir. Ayrıca, o dönem

---

⁸⁹ 1982 Lübnan işgalinden sonra, Filistinli hareketler açısından askeri olarak kullanabilecekleri en önemli alanda, yani BİQA (Lübnan/Suriye hududunda) vadisinde Suriye'nin güçlü denetimi vardı. İşgalden sonra artık Suriye FKÖ içinde kendi kurduğu örgütlerle (EL SAIK, Halk Cephesi genel komutanlığı) yetinmeyip, FKÖ'nün tümünü denetime almaya çalıştı ve FKÖ'nün temel gücü olan EL/FETİH'i böldü. Filistinli örgütlerin çoğu merkezlerini Suriye'ye çekmek zorunda kaldılar. Bu dönem Suriye FETİH muhalefetine destek vererek Suriye'de bulunan FETİH bürolarının ve karargahlarının işgal edilmesine yardımcı olmuş ve Suriye bankalarındaki EL/FETİH'e ait 40 milyon dolar civarında parayı da (Fetih İntifada- Ebu Musa) muhalefete vermiştir. Arafat buna karşı çıktığı için, Lübnan'daki Suriye askerleri ve bağlı güçler Trablus'ta Arafat yanlısı EL/ FETİH gerillalarına saldırarak Arafat ve yandaşlarını Lübnan'dan kovmuştu.

Ortadoğu'da Sovyet politikasını da temsil etmektedir. Bu nedenlerden dolayı FKÖ de Suriye'nin yanında yer almalıdır, Suriye politikasının destekleyicisi ve uygulayıcısı olmalıdır,vb...

Bütün Arap devletlerinde olduğu gibi, Suriye'de de Filistin sorunu demagojik bir olanak yaratmıştı. Kendi halkını susturmak, muhalefeti bastırmak için ve böylece Şovenizmi azdırmak (Siyonist düşmanı) olguları çok iyi kullanılmıştır.

Irak:

Suriye ve Irak Baas birbirlerini oportünizm ve ihanetle suçlamaktay-dılar. Her ikisi de birbirlerini, kendilerine sığınmış olan muhalif Baas'çıları desteklemekle suçluyorlardı.

1980 yılında "birleşme" görüşmeleri başladı. Ancak, iki tarafında darbe hazırlıkları yaptığı ortaya çıkınca görüşmeler kesildi..Aslında aralarındaki çelişki 1960'lı yılların ikinci yarısından beri sürmektedir. Bu çelişkilerden dolayı Suriye, başta Irak'a muhalif Baas'çılar (Hazım'ın cemaati) olmak üzere bütün Iraklı Kürt/Arap muhalif güçlerini desteklemektedir. Suriye hükümetinin 1975 öncesi Barzani ve KDP ile de ilişkileri olmuştu. Suriye hükümeti, Suriye Kürdistanı'ndan Güney Kürdistan hareketine yapılan aktif (maddi, insan, araç/gereç) desteğe karşı durmamıştır. Bunun karşılığı olarak da KDP, Suriye Kürt örgütleri ve yurtsever kitleyi Suriye devleti ve istihbaratı ile uzlaştırmıştır. (...)

1975 yenilgisinden sonra da Irak Kürtlerinin Suriye ile ilişkileri yine devam etti⁹⁰.

Suriye hükümeti 1980 sonrası Irak'ta muhalif cephelerin örgütlenmesinde de önemli rol oynamıştı. 1980'in son aylarında Yurtsever Milli Demokratik Cephe (CWQD) Şam 'da Baas Qiyade Qawimî, YNK, IKP, IKSP, Arap Sosyalist Partisi örgütlerince kurulmuştu. Bu cephenin kuruluşundan çok kısa süre sonra da CUD (Yurtsever Demokratik Cephe) KDP'nin girişimi ile kurulmuştu. IKP ve IKSP ile PASOK bu cephede yer almışlardı.. Bu örgütlerin CUD'a geçmeleri, YNK ve Iraklı muhalif örgütler içinde varlığı Suriye'nin desteğine dayanan Baas Qiyade Qawimî'yi oldukça kızdırmıştı..

1975 yenilgisinden sonra Kürt örgütleri için önemli bir merkez haline gelen Şam, 1978'de Saddam'ın IKP ve Baas içindeki çatlak ses çıkaranlara yönelmesi ile Arap örgütlerinin de merkezi haline gelmeye başlamıştı..Bu durum son zamanlara kadar sürdü. YNK açısından ise, 1983 yılında Irak hükümeti ile görüşmelere oturması ile değişiklik oldu. CWQD dağıldı, yalnız kağıt üzerinde devam ettirildi. Suriye yanlısı Irak Başçıları silahları olmadığı için zor durumda kaldılar..

Yukarıda değinmiştik, Suriye'nin Irak'a karşı politikasını değiştirmek için de olsa, Suudi

---

⁹⁰ 1975'de Şam'da KDP Ortadoğu temsilcisi Celal Talabani yenilgiden hemen sonra YNK (Kürdistan Yurtseverler Birliği)'yi oluşturduğunda, Suriye'den çok önemli maddi ve diplomatik destek gördü. Suriye'nin YNK'ye verdiği ve Nusaybin civarında hudutlardan geçirilip Kuzey Kürdistan'a satılan silahlar konusunu bütün kamuoyu bilmektedir. (Dipnot 72'de bahsedilen Ömer Çetin'in ifadesinde de detaylı geçmektedir) YNK'nin dışında KDP eski MK üyesi Ali Şingali'ye de Suriye hükümeti bir örgüt kurdurtmuştu (Kürdistanlı Demokratlar Birliği).. KDP/GK (Geçici Komite)'nin de Suriye ile ilişkileri kuruluş dönemine dayanmaktadır. Zaman/ zaman ilişkileri bozulmuşsa da, M. Barzani'nin 1978'de Şam'ı ziyareti ile Suriye KDP ilişkileri de düzelmeye başlamış, Barzani'nin 1981 yılı Nisan ayındaki ziyareti ile ilişkiler daha da olumlu bir düzeye gelmişti..

Arabistan'ın başını çektiği birçok zengin Arap Devleti'nin uyguladığı önemli ambargolar da dahil, Suriye 1983 ve sonrasına çok zor koşullarda girmişti.. Hatta bizzat Arabistan kralının aracılığı ile Suriye/İrak arasında bazı gizli görüşmeler bile yapılmıştı..Suriye'ye yardımı kesen zengin Arap ülkeleri , zaten bunalımda olan Suriye ekonomisini daha da zorlaştırmış ve Hafız taktik planda da olsa Irak ile ilişkilere ikna olmuştu.. Bu anlamda Suriye Ürdün ilişkileri de dostluk düzeyine gelmişti..

Suriye bütün Iraklı muhalif güçleri desteklediği için – kendi politikasını uyguladıkları oranda- Irak'ta Suriye karşısındaki Müslüman kardeşleri aktif desteklemişti. Bunlar Suriye'de çok güçlü ve önemli eylemler yapmışlardı..

Türkiye:

Uzun yıllar Türkiye-Suriye ilişkileri soğuk sürmüş, 1980 sonrası daha da gerginleşmişti. Bu gerginlik üzerine diplomatik temaslar yoğunlaşmıştı..Türkiye Suriye'ye hala Osmanlı'nın bir parçası gözüyle bakmaktadır. Bu kompleksinden kurtulamamıştır.. Elbette Suriye Türkiye ilişkilerinin gerginleşmesinin en önemli nedeni Suriye'nin Türkiye'ye muhalif Kürt ve Türk örgütlerini desteklemesidir.. Suriye'nin bu politikasına karşılık Türkiye'de Suriye'ye muhalif Müslüman Kardeşleri desteklemiştir.Eğitimlerini bile yaptığı ,Kayseri'de kamplarının ve Kavaklıdere de ise bürolarının olduğu söylenmekteydi.Ayrıca Fırat'ın sularını kesme tehdidinde bulunmuş, zaman zaman su olanağını kullanmıştır da..

Suriye ayrıca SSCB yanlısı bir Blok'un Ortadoğu'da başı olarak TC'ye büyük alerji duymaktaydı.. ABD'nin Ortadoğu politikası içinde önemli yeri ve gücü de olan Türkiye'ye karşı muhaliflerini destekleme kararı alan ve uygulayan Suriye,bunu kendi isteği ötesinde bölgedeki bloklaşma sonucu olarak da yapmıştır.

Ayrıca, Suriye'nin TC-İsrail ilişkileri ve Antakya Sorunu'ndan ötürü de Türkiye ile geçmişten gelen düşmanlıkları vardır. Türkiye'nin Müslüman Kardeşleri desteklemesini de ekleyince, Suriye Türkiye'ye karşı olan bütün güçlere yol açmıştır. Ancak, yukarıda da söyledik, kendine bağlama şartını hiçbir zaman elden bırakmamıştır. Bu da istediği zaman kapının önüne koyabilme olanağını Suriye'nin elinde tutmasını sağlamaktadır.

Türkiye ve Suriye arasında diplomatik ilişkiler her zaman sürdürülmüştür. Ancak, diplomatik ilişkilerde iki tarafın da ettiği laflara uymadıkları açıktır. TC - Suriye hududundan geçişlerin olması Türkiye'yi hudutlarda önemli tedbirler almaya zorlamış, TC bu nedenle büyük miktarlarda para harcamak zorunda kalmıştır. Suriye ise, Güneyde İsrail ile "Savaş hali" içinde olduğunu belirterek hudutlarda önlem almamıştır. Türkiye ile Suriye arasında siyasal, ticari ve kültürel ilişkiler düzenli gitmekle birlikte, Suriye'nin PKK ve Acilcilere desteği son döneme kadar devam etmiştir⁹¹.

---

⁹¹ Suriye Devletinin yapısal durumu ve Kuzeyli örgütlerin Suriye'deki konumları özetle yorumlanarak alınmıştır. Bak: y.a.g "Suriye Üzerine Genel rapor", Rizgarî Arşiv metni/ K-II/D-3, No:46, Haziran 1987, Sh: 1-15 ve 21-32.

II. bölüm

1. Yenilgi sürecini belirleyen bazı önemli olgular

Olgu 1: Öcalan'ın 1983 ve sonraki durumu, Bulgaristan "seyahatleri" iltica talebi ve sonuçları

Öcalan'ın Suriye'den apar topar 1983 yılındaki çıkışı ve kadrolarını da çıkarışı konusunda özgün bilgilere itibar etmek gerekecek. Çünkü, gerek araştırmacıların metinlerinde ve gerekse PKK kaynaklarında bu süreç ele alınmıyor. Eğer bu konuda bilgi ve belge olanağı olan Kürdistanlı arkadaşlar varsa bunu açmalı, tartışmalıdırlar. Öcalan'da yazılı ve sözlü açıklamalarında, PKK'nın tarihi konusundaki anla-tımlarında bu sürece her nedense hiç değinmiyor.

Yukarıda PKK'nın 1982 Lübnan işgalindeki durumunu kısa da olsa açıklamıştık. Bu süreçten sonra Öcalan ve PKK'nın durumu belli bir süre tabir caizse askıda kalıyor ve ardından yeni bir örgütlenme ile gündeme gelerek, bazı atılımlar da yapabiliyor. PKK'nın varlığının tartışılması ve şekillenmesinin tarihini açıklayabilmek için, özellikle 1983 ve sonrası gelişmelere bakmak zorundayız.

Lübnan'ın İsrail tarafından 1982'de işgalinden sonra⁹² Suriye, topraklarındaki tüm Kürt ve Türk örgütlerini kapı dışarı ediyor. Ya da şöyle diyelim, Suriye'yi "terk etmeleri için" baskı yapıyor ve bu baskı sonuç da veriyor. Hatta çıkmaları için yardımcı oluyor da denile-bilir. Her neyse, Kürtlerin bir kısmını da Kürt bölgesine⁹³ yerleştiriyor. Olay içinde olan ve o günlerde Suriye'de bulunmuş bazı arkadaşların anlatımları "bindirildiğimiz arabaların nereye gittiğini bile bilmiyorduk, büyük telaş gösterdik. Türkiye sınırına yakın yerlerden geçtiğimizi öğrendiğimizde, iade edileceğimiz korkusu he-pimizi sardı vb" şeklindedir. Öcalan bu karmaşa içinde PKK kadro-larının büyük bölümünü Güney Kürdistan'a kaydırıyor ve bir kısmını da İran'a geçiriyor.

Bu arada Öcalan ortalıkta yok. Olasılıklar şunlar: İran'a geçmiştir. Bulgaristan'dadır. Bulgaristan'a çıkış yapmışsa, bunun Rusya üzerinden olması ihtimali yüksektir. Başka bir yol da kullanılmış olabilir! İşte bu dönem Öcalan'ın İsveç hükümetinden siyasi iltica istemi var! Ve bu talebi reddedilmiştir. Duyumlar bunlardır.

---

⁹² Selahattin Çelik, "Ağrı Dağını Taşımak" adlı kitabında şöyle diyor "1981'de Lübnan'da ilk kaybımı verdi. 1982'de İsrail'in Lübnan işgalinde birçok PKK'lı öldü, bir o kadar da esir düştü. İsrail PKK'lı esirleri TC'ye vermedi, ama PKK kamplarında ele geçirdiği dokümanlar konusunda Türk İstihbaratını bilgilendirdi.." a.g.e. Sh:60.

⁹³ Suriye daha 1960'lı yıllardan beri kendisi için güvenli bölge yaratmıştı. Bazı tedbirler almıştı. Buralar, Suriye'deki Kürdistan bölgesiydi ve sömürgeleştirilmişti. Tam kontrol edilebiliyordu, hala kontrol edilmektedir. Buranın kontrolü bir dönem için PKK'ya verilmiş ve PKK kadrolarının çoğunluğu bu bölgelerden oluşturularak, Muhaberatın (Suriye İstihbarat Örgütü/Asker-Polis) kontrolü daha da artmıştı. Bu kontrol için her uygulama yapılmıştı. Örneğin;

"1. Bir "Arap kemeri" oluşturulmuştu. Burası TC hududuna yakın köylerdi ve buralarda oturan Kürtlerin mülklerine el konulmuş, güneyden getirilen Araplar buraya yerleştirilmişti. Oluşan Arap köyleri devletin tüm olanaklarıyla desteklenmiş, bununla Kürtlerin asimilasyonu amaçlanmıştı. Kürtler bu politikaya "Hizan El Arabi" diyorlar.

2. Hududa yakın köylerde oturan 250 bin ya da daha fazla Kürdün Nüfus kayıtları iptal edilmişti. Nüfus sayımı (ihsa) uygulaması ile bunlar ecebi statüsüne sokulmuş, bütün mülklerine el konulmuştu. Bu uygulamaya tabi olanlar nüfus cüzdanına sahip değillerdi, vatandaşlık haklarından yararlanamazlardı. Mülk ve taşınabilir mal edinemezler, resmi görevlere kabul edilmezler, askerlik görevine alınmazlar, hatta otellerde kalıp, şehirlerarası telefon görüşmesi yapamazlardı" (Bakınız: yag "Suriye Raporu", Sh:17.)

İltica Suriye'den çıkışın bir kamuflesi de olabilir, biçimsel bir başvuru da. İster Suriye'den, isterse Bulgaristan'a giderek oradan olsun, gerçekten iltica olayını varsayarsak, 1983 sonrası Suriye'den çıkışla birlikte kendisini bir yere atmak istediği kesin. Doğal olarak İsveç hükümeti bazı araştırmalar yapıyor. Başka bir ülkede bulunan bir unsurun isteği söz konusu. Ve bu konuda bir rapor almak istiyor. Başvurduğu bilirkişi, daha sonra PKK için olmadık övgüler yapan M. Baksi'dir⁹⁴.

Baksi, Öcalan için "menfi bir rapor" düzenleyip veriyor ve sonuç olarak Öcalan'ın iltica isteği İsveç devleti tarafından reddediliyor. Baksi'nin o dönem böyle bir rapor vermesinin elbette bir takım nedenleri vardır, bunları biz bilemiyoruz! Ancak, her konuda aşırı duygusallıkla hareket eden biri olduğunu ve olayları kendi açısından abartmadan edemediğini biliyoruz. Rapor üzerinde, kendi yakınının da içinde bulunduğu Suriye'deki Kamışlı Katliamı'nın yarattığı olumsuz etkinin de önemli olduğunu söyleyebiliriz⁹⁵.

Özetle, 1982 itibarıyla PKK'da Suriye'den kadrolarını çıkarmak zorunda kalmış, Güney Kürdistan'a, İran'a sığınmıştır. Darmadağınık durumdaki PKK, 1983 yılında KDP ile bir protokol imzalamış, dayanışma içine girerek bazı eylemler de yapmıştır⁹⁶. Öcalan'ın ise,

---

⁹⁴ İsveç'te çok zor günler yaşayan Mahmut Baksi, ağır hastalığa yenildi, "Allah rahmet eylesin" diyelim. M. Baksi ile ilgili eleştirilerimiz, değerlendirmelerimiz ve anılarımızı başka yerde tartışmak üzere erteleyerek, sözünü ettiğim olaya kısaca değinmek istiyorum. Mahmut, İsveç'te (Stockholm) çok kısa görüşmemizde bana bu olayı kendi açısından anlatmıştı. Ben, yalnız onun bilgileri ile değil, Bulgaristan'daki olayı bilen, gerek orada bulunmuş ve gerekse Almanya, İsveç'teki bazı arkadaşlarla, o dönemler Suriye'de olanların da anlatımlarını birlikte ele alarak yorumluyorum ve bir sonuca varmak istiyorum. Baksi'nin açıklamalarında da bu olaya rastlamadık, ancak Kürdistan Press'e yazdığı ve yayınlanmayan yazılarında bazı bilgilere ulaşmak mümkündür. (...)

⁹⁵ Yukarıda, 1980 sonrası Suriye'de bulunan Kuzeyli örgütlerden Kawa ile ilgili açıklamalar içinde sözünü ettiğim, Kamışlı'nın Cernikê köyündeki 12 Aralık 1980 tarihindeki Katliamdan söz ediyorum. Mahmut'un kız kardeşi Necla da öldürülenler arasındaydı. Bu konuda kendisine göre bir takım yorumlar yapıyordu. Bu konuda 1981 yılında yazmış olduğu "Kamışlı Katliamı" adlı bir kitabı da var..

⁹⁶ Bu protokol metnini birçok kez istememize karşın KDP'den elde edemedik. Ancak, bu protokol bilgilerimize göre PKK'ya kan veren önemli bir anlaşmadır. Kanımca, PKK bu protokolden sonra tutunabilmiştir. KDP açısından yukarıda da belirlemiştik, Kuzeyli (Bak:Dipnot, 62'de sözü edilen "KDP/PKK 1983 Protokolü") örgütlere karşı bir seçenek olan bu anlaşma bir süre sonra ortadan kaldırılmıştı. Bu da açıklanmadı. Öcalan'ın yakalanması ile ilgili İtalya'ya verildiği söylenen (!)dosyalar arasında bu belgeler var. KDP, protokolden sözü edilen ilişki ve anlaşmadan vazgeçmesini, TC'nin kendine yönelik eylemler nedeniyle Güney Kürdistanı hedef almasına ve PKK'nın Irak istihbaratı ile ilişkisine bağlıyor(...) Ayrıca, PKK'nın Suriye'ye yerleşmesinden sonra YNK ile ilişkileri de "protokolün" ortadan kaldırılması gerekçelerinden biri sayılmıştır.

"KDP/PKK Protokolü"nü ortadan kaldırılması ile ilgili Mesut Barzani şunları söylemiş;

Soru: PKK ile geçenlerde bozduğunuz ittifakın nedenleri hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Cevap: PKK ile geçmişte bir ittifak ve dayanışma protokolümüz vardı. Bu doğrudur. (...) Protokolü, PKK'nın sorumsuz davranışları sarstı ve sabote etti.(...) Irak Kürdistan'ında kendi arkadaşlarını (Resul ve diğerlerini) öldürdü. IKP'ne saldırdı. (IKP'nin PKK'yı imhasını biz engelledik.) Ayrıca, Türkiye Kürdistanı'nda onlara yardımcı olmaları için tanıştırdığımız dostlarımıza saldırdı ve onlardan kimilerini de öldürdü. (...) Bunların yanında, bir de şu çok önemlidir. Bizim elimize PKK'nın bir belgesi geçti. (...) TC'nin Irak Kürdistanı'na saldırısının zeminini hazırlamayı hedeflediği belirtiliyordu.

(...) Bize yönelttiği asılsız ve seviyesiz suçlamalar vardır ki, bunların üzerinde durmak bile istemiyoruz. Biz, bu ve benzeri gerekçelerle tahammül sınırlarımızı aştığından protokolü lağvettik. Son bir nokta daha, Avrupa devrimci/demokratik kamuoyu PKK'nın terörü ile, Kürt hareketi arasındaki temelli farkı görmeli ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi ile PKK'yı asla özdeşleştirmemelidir" (Kirve Kalender, "**KDP Başkanı Mesut Barzani ile Röportaj**", Kürdistan Press, Ekim 1987, Sayı:24, Sh:8-9.)

Selahattin Çelik ise, durumu es geçiyor ve protokolün ortadan kaldırılmasını da KDP'nin TC ile yaptığı toplantıya bağlıyor. (Bak: "**Ağrı Dağını Taşımak**", Sh 100.)

PKK, daha sonraları KDP'ye her yönden saldırıya geçti, aralarında çatışmalar başladı. "Irak Ulusal konseyi (IUK) PKK'nın Mesut Barzani liderliğindeki KDP mevzilerine saldırısını kınadı." "KDP, başta Duhok ve Zaho yörelerinde olmak üzere 20 kadar mevziye aynı anda saldırı düzenleyerek 12 kişinin ölümüne yol açtıklarını belirtti". (Nakleden: **ROJ**, Sayı:14 , Sh:6 , 9 Eylül 1995.)

Suriye'den çıkmanın yollarını aradığı, oradan kovulduğu ve başını kurtarmanın telaşına düştüğü görülüyor.

Bu konuda bazı sonuçlara varabiliriz.

1. KDP ile imzalanan protokol PKK'nın yeniden Ortadoğu'da belli bir güç olmasına ve Suriye'nin yeniden ona kapı aralamasına neden olmuştur. KDP destekli yaptığı eylemlerle de prestij sağlamaya başlamış ve iç muhalefeti sindirmiştir. Bu muhalefeti sindirme olayı tamamen anti-demokratik olup, ileride PKK'nın yapısal durumunu açıklarken üzerinde duracağız.

2. Ayrıca, Suriye dışında kalabilmenin koşullarını yakalamış, İran ve Güney Kürdistan'da kamp olanakları elde etmiş, YNK ile olan çatışmalarında arkasına belli bir güç almıştır. Bizim görebildiğimiz durum bu. Arkasında başka gizli hesaplar saklıysa ya da "başkaları"nın çıkarlarına denk düştüğü için onların aracılığı ile bu olanakları elde ettiği de söylenebilir!

3. Öcalan'ın iltica talebinin reddi ile birlikte istihbarat ilişkileri içinde Suriye'ye de dayatma yapıldığı söz konusu. Böylece, Sovyetler, Bulgaristan ve Suriye üçgeninde yeniden yerini almak için Öcalan Suriye'ye "tıpış tıpış" geri gelmiştir. Suriye'nin bu "ihaleyi" alması da 1984 yılında "atılım" olarak adlandırılan olayla birlikte resmileşmiştir.

Burada bir parantez açarak o dönem itibarıyla Bulgaristan'a kısaca bakalım. Daha Doğu Blok'u "yerinde durduğu" sıralarda, Bulgaristan'ın durumunu hem Türk, Kürt siyasal hareketleri açısından hem de genel dünya dengeleri açısından çok önemsiyorum ve bu konunun tartışılması gerektiğine de inanıyorum. Bulgaristan o dönem için sıradan bir yer değil. Hem Sovyetlerin en ileri karakolu durumunda, hem de Doğu Blok'u ülkelerinin dünya ile ilişkilerini götürüyor. Elbette bunu da istihbarat ilişkileriyle yürütüyordu. İlişkiler içinde silah ve uyuşturucu pazarının kontrolü önemli bir yer tutmaktadır.⁹⁷ Bütün Mafya örgütlerinin, "babaların" ve siyasal örgütlerin cirit attığı bir alan olarak Bulgaristan'ın durumu tartışmaya değer..

Bulgaristan'ın Suriye ile ilişkileri de iyi, hatta daha önceden başlayan uluslararası düzeyde ve özellikle Ortadoğu'ya dönük ortaklıkları da var! Bunun en önemli belirtisi de Sovyetlerin yüksek düzeyde teknik personel, üst düzey subay ve teknokrat ile adeta Suriye'yi işgal etmiş olmasıydı. Elbette, bu personel içinde Bulgaristan elemanlarının sayısı da azımsanmayacak düzeydeydi. Ayrıca, Bulgaristan'ın Suriye'ye yaptığı yatırımlar da var. Biz, 1980 öncesinden beri Suriye- Bulgaristan arasında gidip gelen birçok unsuru tanıyıp, bildiğimizden ötürü daha sonraki dönemlerde bu ilişkileri olağanüstü saymıyoruz. Suriye'de bulunan siyasal örgütlerden bazıları da bu ilişkileri düzenli sürdürdüler. O günlerde arkadaşlarımızın tesadüfi olarak muhatap oldukları olaylar var. Yada bizimkilere bazı konularda güvenen bir iki unsurdan edindiğimiz bilgiler ve teslim ettikleri "mikro filmler" nedeniyle "Suriye-Bulgaristan Güzergahını" yakından biliyorduk. Arkadaşlar "O filmleri" inceleyip, daha sonra imha etmişlerdi! (...)

⁹⁷ Soner Yalçın, "Behçet Cantürk'ün Anıları -BECO-" kitabında 1980 darbesinden sonra "babaların" en önemli toplantılarının Bulgaristan'da olduğunu, Behçet Cantürk'ün Türk MİT'ine verdiği "ifadeye" dayanarak naklediyor. "aslında toplantı Bulgaristan hükümetinin isteği üzerine oldu", "Bulgaristan'da kaçakçılık yapan şirketlerin yöneticileri de toplantılarda bulundular". 1982 ve 83 yıllarında bu toplantılar tekrarlanıyor. Hatta bir toplantıya davetli olan Sarı Avni lakaplı "baba" toplantıya katılmamasını Oflu İsmail adlı "baba"nın "Bulgaristan'ın bir askeri gibi davrandığına" bağlıyor.. Bak: age, Sh: 146-147, Su yayınları, 6. basım, Mart 2000.

Bulgaristan meselesine bir kısa ekleme daha yapmak gerekiyor, o da 1980 öncesi Türkiye yolu ile girişilen ticari ilişkilerdir. Yıllardan beri PKK içinde en ileri düzeyde yer alan ve bir takım “Ulusal Kurumlar” da örneğin “Sürgünde Kürdistan Parlamentosu”nda “milletvekili” ya da başka görevleri olanların Bulgaristan üzerinden “senli benli” ticari ilişkiler yürüttükleri de gerçek.. Türkiye’de faili meçhul cinayete kurban giden bazı unsurların bu ilişkiler içinde oldukları da biliniyor! (...)

Türk “Sol”u örgütlerinin bazıları da Bulgaristan’ı mesken seçmiş-lerdi. Nasıl olsa dönemin Sovyetler Birliği’nin tartışmasız mirasçıları ve sözcüleri idi, bu nedenle bile olsa, onun parsellediği her alanda gezinip durabilirlerdi! Bunlar arasında TSİP, TKEP, TKP ve TİP vb.. sayılabilir. TKP/MK üyelerinden bazılarının mahkeme dosyalarındaki açıklamaları ve özel anlatımları⁹⁸ önemlidir. Ve o dönem Bulgaristan, Ortadoğu’da birçok ilişkiyi yönetip yönlendiriyor durumdaydı.

Bu sol gruplara uyarlı bazı Kürt örgütleri de Bulgaristan’a çıkış yapmışlar ve birçok olanak da elde etmişlerdi. Orada yerleşip kalan çok sayıda Türk unsur gibi Kürt unsurlar da var. Avrupa’nın bazı ülkelerine geçiş yapanların çoğu da uzun süre bu yolu kullandılar.

Bulgaristan devleti, hangi nedenle olursa olsun yada hangi biçim içinde gelirse gelsinler tüm unsurlardan geniş bilgiler elde etmiştir. İşte, Öcalan’ın durumu bu anlamda önem arz ediyor...(…) Çünkü, Öcalan’ın Bulgaristan “gezileri” var.. 1987 yılının ikinci yarısında Öcalan bir kez daha Bulgaristan’a gidiyor. Ve bu gidişinde Dilaver Yıldırım ile de Bulgaristan’da görüşüyor. Dilaver, o zaman Trakya’da (Türkiye) askerlik yapmaktadır. Bir süre sonra da askerden kaçarak Bulgaristan’a sığınmıştır..

Olay şöyle:

“Üzerlerindeki askeri elbise ile iki gün boyunca, yer ve yol bilmeden dolaştıkları ormanlık arazide, alanına girdikleri ülke askerlerince görüldüklerinde, İngilizce yaptığı açıklama ve uyarılara rağmen, durumu kavramayan askerlerce üzerlerine ateş açılır. Dilaver arkadaş bu olayda ağır yaralanır. Daha sonra diğer arkadaşla birlikte uzun süre gözaltı ve sorgulamada kalırlar. Geçici bir süre için iltica ve orada kalma istemleri uygun görülür. Yaralanması yanında cezaevinden beri sürdürdüğü tespit edilen verem hastalığı için de uzun süre tedavi

---

⁹⁸ ÖL. uzun süre Bulgaristan İstihbaratında kaldığını yazdığı mektupta açıklıyor ve şöyle diyordu: “Özel bir kaba işkence yöntemi uygulanmıyor, ancak uzun sorular var, bana iletilen formlarda 110 soru olduğunu gördüm.. Bana her imkanı verdiler. TV, telefon olanağı vb.. Ama şunu söylediler, bu bilgileri açıklarsan gidersin, yoksa kalabildiğin kadar kalırsın. Benim sorgulanmam 45 gün sürdü.. Çok geniş bilgiler verdim..”(…) Bu bilgiyi bana OK. nakletti. ÖL’ in mektubunda Bulgaristan ile ilgili de çok detay açıklamalarda bulunduğunu söyledi... Yeri gelmişken belirteyim, Güneyli örgütlerden (Örneğin, SB. bu ilişki içindeydi!) ilişkili olanlar da vardı. 1987 yılında parti kurma aşamasındaydık, hatırladığım kadarıyla, SB. arkadaşlarımıza gelerek (ilişkili olduğumuz Kuzeyli bir örgüt ve bazı kişiler aracılığı kullanılmıştı!) Bulgaristan’a gitmemizi iletmişti. “Herkes ... dolar kapıyor, sizde gidin” gibi, son derece aşağı düzeyde bir öneriydi. O gün içinde bulunduğumuz durumda bu öneriyi ben ve bazı arkadaşlar çok kınamıştık! Öneri sahibi ile İsviçre de görüşme olmuştu, sonuçta biz bu öneriyi itibar etmedik, gitmedik. 1990 itibarıyla ise, bilindiği gibi Bulgaristan ilişkileri tepe taklak oldu. (...)

Ömer Çetin ise Bulgaristan ile ilişkileri şöyle açıklıyor:

“Lübnan’daki Bulgar elçiliği ile iki defa temas kuruldu. Bir defasında **Ahmet Karlı**, bir defasında da ben elçiliğe gittim. Bana Kürdistan’daki çalışmalarımızla ilgili sorular sordular. Ahmet Karlı’yı tanıdığımı söyledi. (Yıl 1979 sonu veya 1980 yılı ilk ayı) Anarşik olayların nedenlerini, bizim Türkiye Komünist Partisi ile, TSİP ile olan ilişkilerimizin düzeyini sordu. Ben kendisine cevap verdim. Parti kadrolarımızı eğitmeleri için bize imkan sağlanmasını (Komünist Partilerin altı ay, bir yıl ve iki yıllık partili eleman yetiştirme okulları vardır..) rica ettim. Bizi iyi tanımadıklarını, kendisinin bu teklifleri parti merkezine bildirmesi gerektiğini söyledi. İlaveten de cevap gelirse size **Salah (Salah Bedreddin’den söz ediyor-bizim-)** vasıtası ile haber gönderirim dedi, bundan sonraki gelişmeleri bilmiyorum. Sonucun ne olduğundan haber alamadım” (Bak: Ömer Çetin , “**İfade Zabıt Varakası**” 20.5.1982, Sh:18. Rizgarî Arşiv metni, H/4, M. Dosya/XII-1, 31 Sayfa.)

görmek zorunda kalır. Olanak bulduğu ilk fırsatta hareketi durumundan haberdar eder. Ve, kendisine **tasfiyeci unsurun** (Öcalan'dan söz ediyor -bizim-) telefon numarası verilir. Onların istemi üzerine verilen telefonu birkaç kez arar, istedikleri konuda kendileri ile görüşüp, konuşur. 1987 yılının ikinci yarısında **tasfiyeci, hain unsur** (Öcalan'dan söz ediyor-bizim-) tatil ve gezi amacı ile bir iki aylığına onun bulunduğu alana gider. Konuşmasında, 'başımızın üzerinde yerin var diye ilgi gösterdik' dediği arkadaşla on yılı aşkın bir ayrı-lıktan sonra ve '**PKK'nın gözdesiydi, dışarıya çıktıktan sonra biz de peşinden koşmak durumunda kaldık**' gibi belirlemelerde (Öcalan'ın belirlemeleri-bizim-) bulunmasına rağmen ilk görüşme ve konuşması, koşullar son derece uygun olduğu halde yarım saatten fazla sürmez. Son derece soğuk, alaycı ve küçümseyici bir karşıla-madan sonra, arkadaşı kendisine tercümanlık yapmak üzere yanında bulunan ve Dilaver arkadaşın da eskiden tanıdığı bir arkadaşın yanına getirerek,bu arkadaşla Dilaver arkadaş gösterip 'konuşun, gelişmeleri anlatırsınız' der ve odasına kapanır.." ⁹⁹

Dilaver Yıldırım'ı ben de tanıyorum. Ankara "Güven Hastanesi Soygunu" sanıklarındandı.

⁹⁹ Bak: "**Dilaver Yıldırım Olayı**", 29 sayfalık broşür, Şubat 1989, Sh:20. Bu broşürün üzerinde isim, altında imza yok. Öcalan'a muhalefet yapan Av. Hüseyin Yıldırım ve Kesire Yıldırım (Öcalan'ın ayrıldığı eşidir ve tecrit edilmiş, ağır suçlamalarla karşı karşıya kalmıştır!) tarafından yazıldığını öğrendik. Dilaver Yıldırım ile ilgili olarak sözü edilen broşürün önünde bir not var: "...broşürün sonuna, tasfiyeci/hain 'önderliğin' olayla ilgili olarak yaptığı açıklama da, yayınlattığı 'Şubat/Mart Konuşmaları' adlı örgüt içi (PKK) talimat ve yazısından aynen alınmıştır" denilmektedir.

Bu broşürün sonunda böyle bir ek var ve Dilaver'i kötüleyen, aşağılayan ve ölümünü intihar olarak sunan bir açıklama. Bu talimat metni broşürün ekinde var, ama eksiktir. Varolan sayfalarından kısa belirlemeler vermek istiyorum. Önemlidir. Öcalan'ın seçtiği yöntemi hep birlikte görelim:

"Bir yandan bizi sürekli takip ediyordu ve bizim muhafızımız gibi ne dense onu yerine getiren adam gibi çalışırken diğer yandan bu arkadaşları bulup soyguna götürmeye çalıştı. Fazla başarılı olamadı. Bu provokatörün erkenden tespiti ve ardından tarafımızdan kullanılması söz konusudur. **Haydar da bu dönemde** (Dilaver'i kastediyor -bizim-) buna benzer bir pozisyona girdi ve hareketimizin ilk soygununu sözüm ona düzenleyen adamdır. Tabi düzenlemeyle birlikte hep işe yarayan birçok arkadaşımızı yakalattı.(...) Dışarıda yaygın biçimde provokasyon, bütün gücüyle çalışıyor. Her tarafta hareket en sıkıntılı, en acılı, en tasfiye tehlikesini yaşayan bir dönemeci geçiyordu. Provokatör ise, Avrupa'da vurduğumuz biçiminde yalan haberler yayıyor. İşte bu yalan haberlerden birisini de bu dönemde çıkarıyor. 85'te de, 86'da da böyle oldu.Yine o zaman böylesi yalan haberler üzerine Haydarın telaşlanması, hareketlenmesi söz konusudur. (...) Birinci sırada Haydar vardır. Bunu biz bile bu niteliği ortaya çıkmadan önce böyle biliyordum ve çoğunuzun da duyguları bu yöneydi. Çok ilginçtir. Tabi dışarı çıktıktan sonra biz de bunun peşinden koşmak durumunda kaldık. Adamımızın durumu nedir ? Ne değildir? Soruşturma durumunda kalıyordu. (...) Partiyle ilişkiye geçirilmek istendiğinde 'ben kalsam hem benim, hem parti, hem de sizler için daha iyi olur' der. Fakat daha sonra çıkışı kendisi gerçekleştirir. Hem de askerliğe giderek, ondan sonra sanıyorum Bulgaristan'a çıkıyor.

..Mamak'ta Yugoslav asıllı olup Bulgaristan'da cezaevinde kalan bir gericiyle ortak hayat yaşamı.(...) Namılı birisiymiş. Cezaevinde ondan epey ders çarpan küçük belirtilerdir. Her türlü mafya babalarıyla birlikte kalıyor. Bunların hepsi de Bulgaristan'da o Vitoşa dediğimiz yerde kalıyorlarmış. Onların yarısı MİT ajanıdır.(...) İyi bir incelenmesi gerekebilir. Burada şey ortaya çıkıyor. Biri: 'aslında bunlar sosyalist değiller, çok acımasızlar hiç insanlıkla alakaları yoktur' ki, bunu yaygınca söylüyordu. Bir böyle bir yargıyı geliştirmek istiyor, diğeri de Bulgarlarla anlaşmışsa, Bulgarlarla ilişkileri olmadığını, Bulgarların zalim olduğunu, ortaklaşa da kararlaştırabilirler. Israrla bizim yanımızda kalma, beklediği yardımcılığı elde etme, bu temeli sağladıktan sonra, sosyalist bir ülkeye gidiş onun için yetiyor. Ama burada falso yaptı. Hastalığı icat etti.

..Onun için okumamak çok önemli bir taktiktir. Onun için en ufak PKK'dan etkilenmemesi, ama en güçlü PKK'lı olduğunu savunması kesin gerekli olan bir şeydir. Rapor yazılmaması söz konusudur. Ve hem PKK gerçeğini bilip, hem rapor yazarsa, aslında durum aydınlığa kavuşacak. Ne rapor yazıyor, ne de okuyor.

...Şimdi o bu kendi yaklaşımlarını bizim yutabileceğimizi sandı. Bulgaristan ilişkisinin ona imkan sağlayabileceğini hesapladı. Demek ki etkisi altında kalabilseydik, araştırma-soruşturma gelişmemiş olsaydı, parti her şeyden önce kazanmamış, kurumlaşmamış olsaydı, bu adam çok tehlikeli rolleri bu dönemde gerçekleştirebilirdi.

..'Benim için yaşam bitmiştir diyordu'. Biz erkenden bunu onayladık aslında.

.. PKK bunu da artık hiçbir biçimde yaşama şansı bırakmadığına göre sonuç bu kişiliğin ölümüdür. Yani ayakta gezerken bile ölüdür. Ama, ölüm sembolik olarak gerçekleştirilmiştir, o kadar"

Davasına bizim Avukat arkadaşımız katılı-yordu, bu nedenle ben de muhatap olmuşum. Çok kısa süreli tanı-mışlığım sırasında onu iyi bir unsur olarak gördüm. Ölümüne çok üzüldüm.

Hüseyin Yıldırım, “PKK’nın Avrupa sorumlusu Yıldırım, bayrak açtı: Apo , PKK’yı sattı” başlığı ile gazeteye yansıyan demecinde, “Fiziki tasfiye” başlığı altında birçok isim sıralıyor ve “Dilaver Yıldırım kampın ortasında kurşuna dizildi, intihar etti denildi” diyor.¹⁰⁰

Sorular çok, ancak şimdilik bir kaçını soralım. **Birincisi**, Dilaver ni-çin öldürüldü? Bulgaristan’da yapılmış bir anlaşmayı mı biliyordu, yoksa Öcalan’ın sorgulama adı altında da olsa verdiği bilgileri mi? Bunları kullanmasından mı korkuldu? Öcalan bu bilgi kaynağını bilinçli olarak mı imha etti, ettirdi? Bunlar tahminler değil, çünkü öyle yapıyor. **İkincisi**, Acaba Dilaver Bulgaristan’da önde mi göründü, başka ilişkilere mi girdi? Öcalan gelişen her önde şeye karşı hayatı boyunca şartlı biri. Bu hem korkudan ileri geliyor, hem de kişilik ve kariyer sorunundan. Bu nedenlerle mi Dilaver ortadan kaldırılmıştır? **Üçüncüsü** ve önemlisi şu, 1987 sonrası birlikte yada ayrı ayrı döndükleri Suriye’de kalmaları ile ilgili hangi gerekçeler var, ne gibi tavizler verilmiş ve pazarlıklar yapılmıştır? Bunları Dilaver biliyor muydu? **Dördüncüsü**, Dilaver askeri kanat sorumlusudur, örgütün de “askeri faaliyetleri hızlandığına” göre, bu göreve niçin verilmiyor. Bir takım “hesaplar” ondan gizlenmek mi isteniyor? Dilaver’in itiraz ettiği şeyler mi var? vb.. Bütün bu ve daha başka soruları tartışmak gerekiyor.¹⁰¹

¹⁰⁰ Bak: “**Milliyet Gazetesi**”, 3 Eylül 1988. Ayrıca, 99 No’lu Dipnot’ta sözü edilen “**Dilaver Yıldırım Olayı**” adlı broşürde ise kısaca olay şöyle geçiyor:

“...Ama, o gün o denli ağır ithamlar ve ardından doğan o denli gergin havaya rağmen Dilaver arkadaşın ne silahı alınmış ve ne de nöbetten çıkarılmıştır. Aksine kampın girişinde, fakat çıplak ve korunaksız ve dolayısıyla kolay ve mutlak hedef olabileceği bir yerde nöbete çıkarılmıştır. Anlaşılacağı üzere nöbette iken, karanlıkta kendisine ateş edilerek katledilmiştir. Ona ilk yetişenler yine tahmin edileceği gibi, özel görevlilerdir. Bunlardan biri şimdi TC’nin ‘bülüllüğünü’ yapan bir soysuzdur. Arkadaş ağır yaralanmış fakat henüz yaşamaktadır. Olay yerine gelen ve kamp sorumlularından olan, Şehit Veli Teyhani arkadaş, Dilaver arkadaşın hemen hastaneye götürülmesini ister ve bunun için çırpınır. Ancak, bu çapulculardan biri ‘hiçbir yere gitmeyecek, gebersin’ demiştir. ...Bu arada zaten yaralı olan Dilaver arkadaş bir süre sonra şehit düşmüştür..” (Bak: ag ”broşür”, Sh:24)

M. Selim Çürükkaya ise, Dilaver ile ilgili Öcalan’ın şu belirlemelerini aktarıyor:

“..Mamak cezaevinde tek başına diremişti, burnundan kıl aldırtmıyordu, bu küçük tepeleri ben yarattım diyordu. Yani koskoca önderliğin yanında küçük tepeleri yaratmanın lafı mı olur? Önderlik koskoca bir ulusu yarattı, bunu görmüyorsun da, o pis ukala kişiliğini konuşturuyorsun dedim, aha şu bizim akademinin meydanında kafasına bir kurşun sıktı gitti. Büyük bir ihtimalle Bulgar ajanıydı. O zaman Sovyetler, Bulgarlarla birlikte benim önderliğimi tasfiye etmeğe çalışıyorlardı. Tabii TKP’nin de parmağı vardı..”(Bak: “*Beyrut Günlüğü, Apo’nun Ayetleri*”, Sh:40, 41.)

¹⁰¹ Öcalan’ın 1983 Bulgaristan serüveni ile ilgili somut bilgilerimiz bu yönde.. Daha geniş bilgilere ulaşmak ve sorunu belgelemek için bazı siyasal partiler, milletvekilleri , Balkan kadın örgütü toplantısına katılan Bulgarlı bayan unsurlardan yardım istedik . İsveç’teki bazı dostlarımızın yada o dönemler Bulgaristan’da bulunmuş Kürt arkadaşların ve Türk “Sol”undan unsurların bilgileri de birbirleri ile örtüşüyor. Çoğunluğu, somut bir belgeye ulaşmamızın Doğu Almanya gibi devlet arşivinin açılması halinde mümkün olacağını söylüyorlar. Ancak, konumu ve geçmişteki ilişki /bağlantıları bakımından Bulgaristan’ın bu tür konuları açmaya pek yanaşmayacağını da ekliyorlar. Amacımız bir yargıç gibi hüküm vermek, birilerini cezalandırmak değil, tarihin doğru yazılmasına yardımcı olmaktır. Bu nedenle varsayımlara yada mevcut bilgilere itibar ederek sorunu tartışıyoruz, sonuçlar çıkarmaya çabalyoruz. Sürecin açıklanması bakımından Öcalan’ın iltica talebi ve Bulgaristan gezilerini çok önemsiyoruz. Ayrıca, 99 No’lu Dipnot’ta “Öcalan’ın Şubat-Mart Konuşmaları”ndaki açıklamaları Bulgaristan Sorunu’nun önemini gösteriyor.. (Bak: Dipnot:99’da ag. “**Dilaver Yıldırım Olayı**” adlı Broşür ekindeki “**Örgüt İçi Talimat**”)

Olgu 2: 84 “atılımı” ve sonraki gelişmeler

1984 yılındaki Eruh olayları ile ilgili PKK kaynakları çok abartılı bir dil kullanmaktadırlar. Ne diyorlar, “Büyük atılım”, “Büyük Diriliş”. Akla gelen ilk soru şu, neden büyük atılım? 1984’de yapılan bu eylem özel olarak sunuldu ve adına da “Büyük Atılım” dendi. Bu küçük sorunun cevabı gayet açık: Çünkü, PKK bu eylemle ortaya çıktı ve lanse edilmeye başlandı da ondan.

1984 yılına gelindiğinde PKK’nın hali kalmamıştı, bütün kadrolarını dağıtmış, hem dışarıda hem içerde (Kuzey Kürdistan ve bölgedeki cezaevlerinde) ağır bir yenilgi yaşıyordu. O nedenle yalnız adı değil, ayrıca böyle bir atılımı nasıl gerçekleştirdiği de ilk akla gelen olgular arasında.

Bu sıralar PKK’nın İran ve Güney Kürdistan’da bulunan kadroları da zor durumda, Öcalan’ın kendisi de ortalıkta “pek” gözüküyor. 1984’teki “derleniş toparlanışa” önemli bir destek gerekmiyor mu? Eylemin sunuluşu ve içeriği de hesaba katılırsa, PKK’nın tercih edilen bir hareket olarak alana yerleşmesini sağlayan bu gelişme, gerek bölge ve gerekse diğer ilgili devletler tarafından onaylanmış mı? Değilse, bölge devletleri buna müdahale etmek için, şaşkın ördek gibi seyredecek değiller. Hani, PKK’ya ve özellikle Öcalan’a göre zaman zaman emperyalist ve sömürgeci olan, bazen de anti-emperyalist ilan edilen , katliamcılıktan demokratlığa terfi ettirilen , dinci ve gericilikten başka yerlere istenildiği zaman konulan “bölge devletleri” var ya , onlar!

Varsayalım ki, PKK’nın dediği gibi, İran’da, Irak’ta, Türkiye’de, Suriye’de ve daha bilmem nerde bulunan “kadroları” ile dağınık değil de, her alanı “denetimine” almış olarak oturup bir karar alıyor ve silahlı mücadele başlatılıyor. Ve hem kapsam olarak hem de sunuluş olarak mücadele öyle hızla gelişiyor ki, Öcalan’ın kendi söylemi ile “ kontrol etme olanağını” dahi kaybediyor. Dağda mafya ve uyuşturucu trafiği ile karşılaşan PKK’nın komutanları “kendi başlarına işler yapabiliyorlar !”

Bütün dengeleri alt-üst eden ve bölgedeki çıkar ilişkilerini bazılarının lehine geliştirirken, diğerlerinin aleyhine bozan bu tür gelişmeler, öyle sıradan ve kafaya estiği zaman yapılmış olsa bile, önüne bir takım engellerin çıkması gerekmez mi? Kürt Ulusu’nun başkaldırısı dışarıdan ve muhtevanın elvermediği biçimlerde hızlı hareket ettirilemez. Bunu yaptığımız zaman ulusun tarumar olacağı besbellidir. Bu işin bir yanını oluşturuyor diğer yanı ise bölge devletlerinin tutum ve davranışlarıdır. Eğer bu “atılım” sırf PKK’nın isteği ve gücü ile ortaya konulmuşsa o zaman süreçteki bütün gelişmeler birer boş olgu-lardır. Ama, “kazın ayağı öyle değil”. Gelişmeler faturası ağır ve ta-şınmaz sonuçlar doğurdu, doğurmaktadır da.

“Büyük Atılım”ın ardından birdenbire patlama noktasına kadar gelen bir askeri hareket, Suriye’ye üstelik kamp da oluşturarak yerleşiyor! Eğitimi de yabancı subaylar -siz buna daha terbiyeli olarak Filistinli komutanlar diyebilirsiniz !- yapıyorlar. İşin ilginç yanı da hem bölge devletleri hem de savaşıldığı söylenen karşı güç Türkiye’nin basını, TV’leri olayı büyük programlarla yansıtıyorlar. Yani, PKK görünmeyen ortak bir onay alıyor. Kendisi de diplomatik, ekonomik, siyasal, legal ve illegal basın yolu ile hemen hepsini, her şeyini sunabilecek bir boyutta ortaya çıkabiliyor.

Olay hiç tartışılmadı, PKK sonuçtan yüksek düzeyde bir lojistik destek sağlama olanağı elde etti, prestij sağladı. Bizi, hepimizi ve adına hareket ettiğini söylediği Kürt ulusunu sürekli küçülterek, aşağılayarak ve hatta suçlayarak (bu konuya yukarıda değinmiştik) ardına taktı, buraya kadar getirdi.

Bir eleştiri, değerlendirme var. Bu, olayla ilgili tek yorum sayılabilir.

Şöyle: “Sorumsuzluğun bedeli, kadroların imhası ve yeni kanlı yenilgiler ile de sınırlı değildir. Bundan çok daha önemlisi, kitlelerin ideolojik ve siyasal olarak sömürgeciler tarafından teslim alınması, kimliksiz, kişiliksiz bir toplum durumuna sokulma, siyasi güçlerin manevra alanlarının daraltılması ve giderek imha edilmesi ve nihayet içte ve dışta birleşebilecek, ittifak içine girebilecek güçlerle olan kan bağlarının koparılması gibi vahim sonuçların ortaya çıkabileceği-dir”¹⁰²

Kimse bu eylemi değerlendirmemiz karşısında hemen suçlamaya geç-memelidir. Biz, bunu küçümsemiyoruz ve en önemlisi de Kürt Ulusu’nun başkaldırısı önemli bir olgu olarak duruyor. Bu yalnız bir tek eylemle değil, yılların içinde sayısız başkaldırıyla onurlu ve görkemli olarak yerini korumaktadır. Biz, tersine ulusun kurtuluşunu ve başkaldırısını bir yerlere, yalnız oraya ya da kişilere fatura etmemek için büyük çaba sarf ediyoruz. Bu ortak bir ulusal başkaldırı olarak tarihte yazılmalıdır. Bunu sıradan bir partinin bölge dengeleri içinde yapacağı ve ortada bırakacağı biçimler içinde ele almamak gerekiyor ve almıyoruz da. Kürt Ulusu her direnişte olduğu gibi, bu kez de ne denirse densin görülmemiş biçimde bir destek verdi, lojistik olarak olmadık sunuşlar yapılmasına neden oldu. Ama, bunca fedakarlığa karşı PKK hareketinde böyle bir muhteva olmadığı gün gibi ortaya çıktı. PKK kendi mücadelesi olarak bunu sundu ve başarısı olarak savundu. Hala öyle yapıyor. Oysa, Kürdistan Ulusal Kurtuluş potansiyelini, Kürt Ulusu’nun durumunu herhangi bir örgütle karıştır-mamak, ona mal etmemek gerekiyor.

Elbette mücadelenin liderleri, kahramanları olacaktır. Bütün ömrünü bu işe adanarak, bütün değerlerinden ve yaşam olanaklarından fedakarlık yapabilen, sakat kalan insanları ayrı tutmak utanılacak bir şey değil. Yaptıkları zor iştir. Günahı ve sevabıyla böyle ortaya çıkmış unsurlara saygı duymak ve haklarını teslim etmek gerekir.

Ama, Kürt Ulusu yıllardır böyle sayısız başkaldırıları yapmış, diren-miştir. Ancak her hareket halindeki olay gibi bunun da sonuçlarına katlanmak gerekiyor. Ulusumuzun başka tercihleri yoktu, bu nedenle kurtuluş yolunda gördüğünü, görebildiğini destekleme ve fedakarlık etme bilincini kullandı. Biraz devletin sunuşu ve biraz da PKK’nın reklamcı tavrı başka şeyleri kararttı. Ayrıca, bölge devletlerinin bilinçli davranış ve kontrollerini ulusun net görme olanağı yoktu. Ve bu sonuçlar içinde aynı zamanda onarılmaz zararlar da var. Ceza-evleri, itiraftçıları, sakat ve ölenleri, mültecileri ile bir ulus büyük zararlar gördü. Ülkemiz baştan aşağı yıkıldı, yıkıldı, köy kalmadı desek yerinde olur vb. Şimdi kalkıp kişisel “rahat etme” ve “yaşam programı” ile Kürt Ulusuna dil uzatmanın ve onu horlamanın anlamı yok. Bu olsa olsa kişisel gerekçeler yaratmak olur o kadar. Bizim ulusumuz vefakardır, direnişçidir ve dayanıklıdır. Hiçbir zaman “ahmak” değildir ve “adam olmaz” da değil. Bazılarının bu kontrollü tepkilerine baktığım zaman hayretler içinde kalıyorum, “ya Resu-lullah, sabır selamet eyle” demek geliyor içimden.. Bu mazlum ulustan ne istediklerini bir türlü anlayamıyorum. Biz de bu ulusun öğeleri olarak bu zararlardan nasibimizi alacağız , almaya alışmalıyız. Öyle kenara köşeye kaçmaya gerek yok. Ama, sorumluluğumuzu da bilmeli ve derecelendirmeliyiz. Bu nedenlerle sonuçların ve özellikle yenilginin mazlum Kürt Ulusuna değil, başta PKK ve onun “giden ya da kalan” ön kadrolarına, sonra da diğer Kürt örgütleriyle onun kadrolarına ve bölgedeki siyasal güçlere fatura edilmesi gerekir. Unutmayalım ki, bütün zenginlikler ve rahat yaşam biçimleri ya da varlıklar tümü bu ulusun adına (ülke dışında ve içinde) edinilmiştir. Ülkede savaşın ve ihanetin kanlı koridorlarında edinilen varlıkların ya mücadeleye karşı durmaktan yada “hem nalına hem mihına vuran, işi idare eden” rantçılıktan kazanıldığı

¹⁰² “İşgal Ordusu Kürdistan’dan Defol !” Dengê Komal , 18. 10. 1984 . Nakleden : Kürdistan Press , Sayı 81, 26 Mart 1990 , Sh : 10 .

haksız zenginlikler olduğu açık. Bunları bizim başımıza vurmalarına bir anlam veremiyorum. Ve bunun dışında bahsettiğimiz davranışları “kul kurban” sergileyip siyasal arenada da “mevki” ve “şöhret” sahibi olan “iyi Kürtler” in yaptıkları pek zor şeyler değil. Hani mücadelenin sıcak karnında bütün her şeyini koyabilmenin yanında “solda sıfır” bile kalmaz..

Başa dönersek, bu “büyük atılım” söylediğimiz esaslar gizlenerek PKK kaynaklarında kapalı geçiyor. Sadece propagandaya yönelik ve abartılarak sunuluyor. Diyorum ki, keşke Abdullah bu konuda da bir “çözümleme” yapmış olsaydı. Epeyce rahatlardık!Yalnız bununla da kalmıyor. Büyük çelişkiler de var. Örneğin 1983 ortalarına kadar olan dönemi “PKK, keşif ve kadroları ülkeye taşıma süreci olarak değerlendirdi. Asıl silahlı propagandaya hazırlık çalışmasını 1983 baharında başlattı” gibi bir değerlendirme var. Ardından “1983 yılı içinde ve 15 Ağustos 1984 tarihine kadar birçok askeri eylem oldu. Bunların tümü de devlet ajanı olarak nitelenen kişilere karşı gerçek-leştirildi” de deniliyor.

“Bu dönemde askerlere karşı sadece üç eylem kaydı var”. Bunlar Şırnak’ta boynundan vurulan bir yüzbaşı, tesadüfi olarak karşılaşma sonucu Erüh’ta bir asker öldürülmüş, Diyarbakır’da aynı durumda bir subay yaralanmış, bir asker ölmüştür. PKK’nın “Ağustos 1982’den 15 Ağustos 1984’e tarihine kadar 16 kadar kadrosu hayatını kaybet-miştir”¹⁰³.

Ama, bu basit ve tesadüfi gelişmelere karşın, aniden 15 Ağustos 1984’te olmak üzere “Büyük Bir Karar “ alınıyor. Şunu da belirteyim, neden 15 Ağustos 1984 tarihi seçilmiş, bu da önemli !

“1984 baharından başlayarak silahlı propaganda birimleri, bu defa daha güçlü ve tecrübeli olarak Kürdistan’ın tüm bölgelerine günde-rildi. Beklenen karar halen alınmamıştı. Kadrolar tatmin olmamıştı. Ama tümü beklenti içindeydi. PKK’nın ülke içi yönetimi, böyle bir tarihi kararı almada zorlanıyor, topu her defasında olduğu gibi Öcalan’a atıyor, ancak onun kesin direktiflerinden sonra kararın kaçınılmazlığını kavriyordu.”

Siz şu işe bakın, Silahlı propaganda birlikleri faaliyetlerini devam ettiriyor, “Büyük Atılım”a hazırlanıyor, ama “ülke içi yönetim” karar-da zorlanıyor. Topu da Öcalan’a atıyorlar. Böyle hikaye biçiminde anlatılan sayfalar dolusu açıklama durumu ortaya net koymuyor. Bir kere Öcalan dışında bir yönetim olamaz ve karar alamaz. İkincisi, bu “tarihi ve büyük kararda” Öcalan yok mu?

“Büyük bir sabırsızlıkla beklenen karar, nihayet 22 Temmuz 1984 tarihinde alındı. Güney Kürdistan’ın Kuzey ve Doğu sınırında Lolan bölgesinde, Lolan çayı üzerinde yapılan toplantıda karar Abbas (Duran Kalkan), Fuat (Ali Haydar Kaytan), Fatma (Kesire Yıldırım), Ebubekir (Halil Ataç), Cuma (Cemil Bayık), ve Selim (Selahattin Çelik) tarafından oybirliği ile alındı. Bu tarihi karar toplantısında bulunanların tümü halen hayattadırlar”¹⁰⁴

“Çok şükür” hayatta olmaları sevindirici. Ancak toplantıda Öcalan yok. Bu daha önce alınmış bir kararın onaylanması mı, yoksa Öcalan’a rağmen –ki, bu mümkün değil- alınmış bir karar mı? Önemli bir sorun da, Öcalan ortalarda olmadığı bu dönemler nerede?

Ve Karar KDP alanında alınıyor..

Açık konuşursak ve bilgilerimize itibar edersek şunu söyleyebiliriz: PKK bu eylemi kendisi değil, KDP Peşmergeleri ile yaptı. Bu “Büyük Atılım” bir Peşmerge eylemidir. Eylemde ölen ya da yaralanan Peş-mergeler de var. Bu olayı çok araştırdık, burada belgeli olarak sunmak

¹⁰³ S. Çelik, “Ağrı Dağını Taşımak”, Temmuz 2000, Zambon Verlag Yayınları , Sh: 68, 71,72.

¹⁰⁴ S. Çelik, age. Sh:73.

isterdik, olmadı. Ama, bunu bir gün ortaya çıkarmak olana-ğımız olacağını umut ediyorum. Bu konuda birçok anlatım var, ancak somut bir kaynak edinemedik .

“1984 Büyük Atılımı”nı sonuçlandırmadan bir kaç olguyu da kısaca belirlemek gerekiyor.

Birincisi, bu eyleme İsmail Beşikçi tarafından sömürgecilere sıkılmış “**İlk Kurşun**” olarak ad takılması tarihsel olguların reddi olarak bizi yaraladı. Biz, konuyu geniş tartışmıştık. (Bak: Beşikçinin “Yeni Tezleri Üzerine”, Rizgarî, Sayı: 24/25, I, II ve III . nolu yazılar, mektuplar, Sh:111-159, Ekim-Ocak 1990-91 ve Rizgarî, Sayı: 26, IV ve V. nolu yazılar, mektuplar, Sh : 137 –189, Nisan 1991) İleride Beşikçinin “İlk Kurşun Teorisi” ve “Yeni Tezleri”nin yarattığı tahribat ve yanlışları kısaca tartışmak ve yenilgimiz üzerindeki sonuçlarını tespit etmemiz gerekecek . (...)

İkincisi devletin olayı sunuşu ile ilgi önemli bir durumu belirtmek istiyorum.

“Eruh-Şemdinli Olayları” ardından Parlamentoda grubu bulunan siyasi partilerin Milletvekillerinden oluşan heyetle, yerli ve yabancı basın mensupları helikopterlerle Eruh’a götürülmüşlerdi. Bölge valisi Hayri Kozakçıoğlu da olay yerine giderek Eruh Kaymakamlığı binasının üzerine çıkmış, elindeki telsizle şunları söylemişti: “Her taraf gerillalar tarafından kuşatılmış, acil yardım gerekir. Tank ve askeri birlikleri yollayın vb.” Bu konuşma üzerine yanında bulunan milletvekilleri panik göstererek hemen alandan ayrılmaya karar vermişlerdi. Değişik partilerden oluşan heyet Diyarbakır’a gelir gel-mez ortak bir toplantı yaparak kamuoyuna bir açıklama yapmış-lardı. Bu ataktan sonra gündemdeki “Olağanüstü Hal Yasası” iktidar ve muhalefetin mutabakatı ile biran önce çıkarılmıştı.

Üçüncüsü ve en önemlisi de olay mahallinde bulunan bir Alman gazetecinin çekmeyi başardığı resimlerin neyi ifade ettiğiydi. Boy-nunda asılı duran fotoğraf makinesi ile çaktırmadan uzun mesafeden Eruh’un etrafını silik biçimde fotoğraflayan Alman gazeteci, “etrafta duran ve yüzleri egallerle kapalı olan unsurların asker giysili olduk-larını” tespit etmişti. Türkiye’ye girişi de yasaklanmış olan bu gazete-cinin İstanbul çıkışında çok hırpalandığı ve elinden malzemelerinin alındığı sonradan kendisinin açıklaması ile ortaya çıktı. Çalıştığı gazete uğradığı baskı ve psikolojik sonuçları yüzünden bu gazeteciye moral izni verip tatile göndermişti. (Nakleden: Stêrka Rizgarî, Eylül-Ekim 1994, Sh : 25)

Bu eylem ile PKK yeniden alana yerleşti, sesini duyurmaya başladı. Yukarıda belirtmiştik, KDP ile arasındaki diğer Kürt örgütlerine karşı gibi duran protokolden de yararlanarak, hem itibar kazandı, hem de içerideki dağılık ve kaçan kadrolarını durdurabildi. Filistin örgütleri nezdinde de sayılır oldu. İşte bundan sonradır ki, PKK’nın, Suriye’de uzun süre çıkmamak üzere yerleşme, şartlı tercihlili destek alma süreci de başlamış oldu.

KDP ile yapılmış 1983 protokolünün ortadan kaldırılması, adını ettiğimiz eylem sonrası gelişen şartlar, Suriye’nin devreye girmesi ve en önemlisi de KDP’nin tek taraflı protokolü lağvetmesi ile oldu. PKK, bu kez de YNK’ye yanaştı. Henüz, daha tam olarak Güney Kürdistan’dan çıkmamıştı. PKK-YNK ittifakı haberini Kürdistan Press açıkladı. (Bak: Kürdistan Press, Sayı: 29, Aralık 1987) Bu haber üzerine PKK malum yayın organlarında Kürdistan Press’e her türlü iftirayı yaptı, çok seviyesiz suçlamalarda bulundu. TKSP de Kürdistan Press’i yalanlamıştı. (Bak: Kürdistan Press, Sayı : 31, Şubat 1988)

Ancak, YNK Genel Sekreteri Celal Talabani Kürt Haber Ajansı (ANK)’na açıklama yaparak “PKK ile görüşmelerimiz inkar edilemez”, “Kürdistan Press’te yayınlanan YNK-PKK ittifakı ile ilgili haber doğru” dedi .

“C. Talabani - Geçen yıl, 1987 yılında kendileri gelip ‘biz YNK ile görüşmek istiyoruz’ dediler.

ANK – Ne zaman geldiler efendim ?

C. Talabani – Yazın, ilişkileri partiyle (I-KDP) bozulduğu zaman geldiler”. (Bak: Kürdistan Press, 9 Mart 1988 , Sayı : 32, Sh: 2)

Elbette Suriye'nin PKK üzerinde açık denetim ve yönlendirmesi yeni ilişkilerinde, özellikle YNK ile olan ilişkisinde egemendir. PKK'nın bu tür ilişkileri süreç içinde benzeri biçimde başladı ve bitti. Hoş PKK'ya göre ilişki bozmak ve başlatmak çok da zor değil. Bunu iyi başarıyordu. Şimdi bile gelinen sonucu örtbas etmede düşmanın programının rasyonelleştirilmesi eylemini son derece “kraldan çok kralcı” tavrı ile başarabiliyor! (...)

Olgu 3: Yenilginin Cezaevi Ayağı

Bazı yaşam kesitleri vardır, yükleriniz ağır olduğu zaman onun altında ezilirsiniz, belki de onu kaldıramamanın çaresizliği çöker içinize. Ama, ağır olsa da yükünüzü kaldırmamanın mutluluğunu yaşarsınız. Bizim ki öyle değil, keşke ağır olsa da altında ezilsek. Hafif ve biz bu yükün altında eziliyoruz. Belki de bu benim kanımdır. Çünkü, yenilginin hiç kimse tarafından aldirılmaz, umursanmaz ve taşınmaz hafifliğine dayanamıyorum. Yazar “Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği”ni açıklarken, bunu hayatın bütün kesitlerinde görebiliyordu¹⁰⁵.

Biz ise, yenilginin dayanılmaz hafifliğini açıklayamıyoruz bile..

Biz, yenilginin dayanılmaz hafifliğini cezaevlerinin kapalı duvarları arasından “beraat ettirerek” çıkarmıştık. Biz yenilgiyi, anlı şanlı, “modern” örgütlerin o “yukarılardaki” teorilerinin, taktik ve strateji-lerinin onarılmaz kaba mantıkları arasında sıkıştırma sıkıştırma sanki tuzla buz olmuş bir yağm haline getirdik. Buna getirdiler de diyebilirim.

Kim bu olanlardan sorumlu, kimler bunu ve nasıl oluşturdular.. Neden yenilginin sahibi yok? Bir deyim var, “galibiyetin babası çok olur, ama yenilgi yetimdir”. Evet aynen öyle Hani ünlü Napolyon'a Vaterlo'da şapkasını ters giydirip, atın sırtına attıkları gibi. Biz de yenilmenin boyutları içinde yetim kalakaldık bu “adaletsiz” dünyanın orta yerinde. Dünya'nın günümüze denk düşen biçimleri içindeki imparatorlukları bizim bu yanımız üzerinde görkemli saltanatlarını sürdürüyorlar. Bundan alabildiğine yararlanan bölge devletleri de ulu-sumuz üzerinde bayraklarını dalgalandırmaya devam ediyorlar.

Ben, biraz da genellemelerden özele inerek tartışacağım. Biraz kendi-mizi savunacağız biraz da diğer bütün Kürdistanlı kadroları. Çünkü çok acı çektiğimiz (ve halen de), işkence altında halsiz düştüğümüz yerleri unutmamak gerekiyor. Evet, direnişlerin ve teslimiyetin olduğu yerler cezaevleri. Ama, yenilginin bir ayağı da cezaevlerinde.

Diyarbakır cezaevlerinde 1980 sonrası yaşanmış zor bir yaşamın birçok kitabı yazıldı.. Birini de biz yazdık. Yazdığımız *Diyarbakır Hapishane Raporu*'nun 1 ve 2. ciltlerinin kısa bazı özetlerini vere-ceğim. Ancak buna geçmeden önce bazı belirlemeler yapıp ve bunla-rın altını da kalınca çizmek istiyorum .

Biz, 1985 sonrası Cezaevlerini yazarken, oralarda olup bitenleri “küçük göstermek” gibi bir amaç gütmedik. Güdemezdik de. Çünkü biz hem bu dönem hem de 1970'lerde cezaevleri sürecinin içindeydik. Bizden sonra da Rizgarî sanıkları bunu sürdürdüler. Hala ceza-evlerinde birçok arkadaşımız var. Ayrıca, cezaevlerindeki tüm unsur-lar bizi ilgilendiriyor, ayırım

¹⁰⁵ Milan KUNDERA, “Varolmanın dayanılmaz Hafifliği”, İletişim Yayınları, 7. Baskı, 1986.

koymaya da gerek yok. Bizce, Diyarbakır Zindanları 1980 sonrası uygulamaları, teslimiyet ve direnişleriyle tarihte eşine zor rastlanır bir yerdi. Bu açıdan orayı küçük görmek mümkün değil. Diyarbakır Zindanı'ndaki uygulamalar, Saygon Zindanı, Haydari Kampı, Nazi Uygulamaları vb'lerini zaman zaman aşmıştır. Biz Diyarbakır Hapishanesi'ndeki somut bazı pratik olayları, gözlemlerimizi 1980-85 dönemi olarak somutlaştırdık. Elbette, genel sistematik ve devletin duruşu açısından bütün bir süreci kapsayan genel duruma da açıklamalarımızda yer verdik.

Biz, sözünü ettiğimiz bu dönemi gerçek bir yaşam öyküsü ve bilimsel veri ve tespitlerle ele aldık, son derece ciddi önerilerde de bulunduk. Abartmasız, yaşanmış tüm olayları grup çıkarıya da kişisel çıkar gözetmeden, Kürdistan'ın mücadele pratiğinin gerektirdiği nesnellik içinde verdik. Bir tek gerçek dışı belirleme yapmadık. Yorumlar da gayet açık ve doğru bilgileri içermektedir.

Ama daha *Diyarbakır Cezaevi Raporu*'nun 1. Cildi çıkar çıkmaz büyük bir saldırı ile karşılaştı. Bundan önce çıkmış ve hemen hemen tümüyle yalan ve yanlış bilgileri esas alan ve PKK'nın hamasi nutuklarını rasyonelleştiren bir iki kitaba ise ses çıkarılmadı. Üstelik bize haksız yapılmış karalama ve iftiralara da seyirci kaldı. Bu bende derin acılara neden oldu.

Bu saldırı dar grup çıkarılarının ve özellikle de PKK'nın her şey benim mantığının bir ürünüydü. Ama, saldırı merkezleri birer birer anlamsız hale geldiler. Olmadık şeyler de söylemiş oldular. Bu güdümlü saldırı merkezlerinin yayınlarından bazılarını seçerek, durumu kavratmaya çalışacağım. Sorun yalnız bu da değil, cezaevinde örgütlerin ileri gelenlerinden bazıları ve PKK "ileri gelenleri" kendilerini gizlemek ve esas sorunu ört bas etmek için, kahramanlık türküleri ile bizim önümüze dikildiler. Şimdi savruldukları yer hazin!

PKK 1982 sonrası, özellikle 1983-84 yıllarında dışarıda olduğu gibi içeri de çok kötü durumdaydı, henüz "elinden tutulmamıştı"! Bu nedenle PKK cezaevini tartışmak, tartıştırmak istemiyordu, ancak buradan kan almaya çalışıyordu. Bunu yaparken bir yandan da bütün "ileri gelen" unsurlarını cezaevindeki yaşamları nedeniyle yargılıyor, dışlıyor ve gözünü kırpmadan harcıyordu. Zindan konferansları ile hallaç pamuğu gibi attığı "lider" unsurları bu nedenle savunmasız da bırakmıştı. Biz hakkı olanın hakkını vererek bu unsurlara bir açıdan yardımcı da olmuş sayılırdık, ancak bunu önemsemediler. Şimdi önemsemeye başlayanlar var! Cezaevi içindeki durumdan yararlanan PKK, hem dışarıda gelişen iç muhalefeti eziyor (yukarıda değinmiştik), hem de cezaevi üzerinde yükselmek istiyordu. Zindanların karambole gelmesi, getirilmesi birçok insanın da işine geliyordu. Siyaset tüccarlarının ve rantçıların yüzleri gülüyordu! Bir araya gelişleri ve bize ortak saldırışları da bundandı! (...)

Metnin bütünlüğünü bozmadan sadece değinip geçmek istiyorum. Diyarbakır Zindanları ile ilgili iftira ve haksızlıkları tartışmak ve yenilginin buradaki boyutlarını gerçek bilgilerle ve belgelere dayandırarak ortaya çıkarmak için Diyarbakır Hapishane Raporu önce gerekliydi, şimdi yayınlanması daha gerekli oldu. Hele hele Öcalan'ın

yakalanıp TC önünde tarihte görülmemiş boyutlarda diz çökmesinden sonra bile kin ve husumetlerini durdurmamayan ve 1999 yılında yine biz-leri suçlayan ve tarihimizi karartan kitaplar yayımlayanlara verilecek en iyi cevap bu **Rapor**'un herkes tarafından okunması olacaktır¹⁰⁶.

¹⁰⁶ M. Ayata, "Diyarbakır Zindanı", Weşanên "Serxwebûn", 1. Cilt, Nisan 1999. (Bu kitapla ve Muzafer ile ilgili metnin ileriki bölümlerinde kısa açıklamalar yapacağım. 2. cildi henüz elimize geçmedi. Yayınlandığını sanıyorum.

Özetle, Diyarbakır 2 Nolu Cezaevi’nde (Ordu, Polis, İstihbarat örgü-tü, Mahkeme ve Savcılarının ortak çalışmaları sonucu..) uygulananlar şu amaçları içeriyordu :

“1. Burası örgütsüz ve bilinçsiz kadrolar açısından büyük bir yenilgi merkezidir. Ama bizlere de çok deney kazandırmıştır).

2. Devlet birçok uygulamayı kendisine beceri elde etmek ve deney kazanmak açısından yapmış ve başarılı da olmuştur”¹⁰⁷.

Önemli olan diğer bir sorun buradaki imha ve itiraflardır. 1988 yılın-da yayınlanan ***Diyarbakır Cezaevi Raporu***’nun sunuşunda şöyle demişiz:

“Çok değil aradan iki yıl geçti. Ama, Diyarbakır Askeri Cezaevi yaşadığı süreç itibariyle güncelliğini koruyor. Eserin hazırlandığı bu tarihlerde bile Diyarbakır Askeri Cezaevi baskı ve işkence altındadır ve direniş sürmektedir. Ancak, siyasi hareketlerin yayın organlarında (siz büyük oranda PKK’nın anlayın, -yeni ekledik-) cezaevi ile ilgili parsaların toplanmaya devam etmesi, karalamaların ve iftiraların bilinçli biçimde sürdürülmesi, günlük, haftalık, aylık Türk basınında konu üzerine birçok yazılar çıkması ve sorunun akıllıca çarpıtılması devam etmektedir. Türk Burjuvazisi’nin uluslar arası siyaseti gereği, AET (o zaman öyleydi – Avrupa Ekonomik Topluluğu)’ye girme hazırlıkları, Kemalist ideolojinin izin ve icazet sınırları içinde bir sosyalist hareketin çoğulcu parlamenter düzende yerini alması ile birlikte Avrupa kapitalistlerinin istekleri doğrultusunda ‘Kürt Soru-nuna da bir biçim’ düşünülmektedir”.

“Bu mizansen içinde Türk ‘sol’ ve ‘demokratlar’ ı da aktif bir görev alarak, ‘Burjuva Demokrasisi’nin ‘sınırlarının’ genişletilmesine sene-lerden sonra yeni bir keşifle katılıyorlar. Bu yapı içinde her şey tah-rifata ve deformasyona uğratıldığı gibi, ‘Kürt Sorunu’da uğratıl-maktadır. Ve koşar adımla bu düzeyde yer alma yarışı başlamıştır!

İşte, bu yapının oluşturduğu ‘nispi yumuşama’ ortamını fırsat bilip, cezaevi yaşamlarında sadece kendi hayatlarını yaşamış, cezaevine hiçbir olumlu katkıları olmamış bazı kişiler, Türk basınında boy gös-termeye, ‘cezaevi anılarını’ anlatmaya, yazmaya başladılar!”

“Cezaevi tüccarlığı bütün boyutları ile devam etmektedir.vb..”¹⁰⁸

Diyarbakır 2 Nolu Cezaevi ile ilgili tartışmalar kuralları içinde sürmedi. PKK’nın özellikle saldırı, iftira, karalama yöntemleri çekilmez hal aldı, hala devam ediyor. Bu aynı zamanda kendini gizlemeye yönelik bir saldırıydı, böylece kimse onu tartışmıyordu.. Eğer bunun tersi olsaydı ve kuralları içinde bunu tartışabilseydik, ciddi değerlendirmeler yapıp, gerçek olan yakalanıp ortaya çıkarılabilseydi, durum başka olabilirdi. O günlerde bu konuda bizim görüşlerimiz neydi ? Şimdi buna bakalım.

“Bu cezaevindeki uygulamalar, kadrolarımızı maddi olarak telefe uğratmış, fiziki olarak imhaya götürmüştür. Atatürkçülük eğitimi başarılı olmamış, ama sakatlık, hastalık, ölüm olayları ile devlet kazançlı çıkmıştır. Biz bunu deney sayar ve grupsal çıkarlara peşkeş çekmezsek, belki gelecek için önemli ipuçları elde edebiliriz. Reklam aracı olarak seçersek, bir şey elde edemeyiz. Burada dünyanın en önemli işkenceleri ve vahşeti uygulanmıştır. Yenilgiye düşülmüştür. Ancak, burada ciddi ve önemli direnmeler de olmuştur. Bu diren-meleri ‘kendiliğinden gelme’ olarak değerlendiresek de, direnmelerin boyutları bakımından, en

¹⁰⁷ “*Diyarbakır Hapishane Raporu*”, Rizgarî, Basın Yayın Merkezi Yayınları, No:1, Cilt 1, Temmuz 1988, 2. baskı, Sh: 215.

¹⁰⁸ age Sh:5, “Sunuş” bölümünden.

azından insan ögesinin dayanıklılığı ve ka-rarlılığını da vurgulayabiliriz. Bizi, devrimci bilincimiz yerine feodal gururumuz ayakta tutmuştur. Genel olarak köylü unsurların bulunduğu bu cezaevinde, feodal gurur ve aşiret anlayışı, dayanmanın en önemli unsuru olmuştur. Bir de Kürt insanının dayanıklılığı önemli olaylardan biri olarak belirtilmelidir. Bizi en başta açlık yenmiştir. Bundan böyle kadroları ciddi eğitmek ve cezaevlerine örgütsüz koymamak, orada örgütsüz bulunmamak zorundayız. Ama, devlet birçok kişiyi ajanlaştırmış, kamuoyunu kendi lehine oluşturmuş, birçok militanı da fiziki olarak imha etmiştir”¹⁰⁹.

Bu ve benzeri geniş değerlendirmelerle başta Diyarbakır olmak üzere tüm cezaevlerindeki sistematiği açıklamış ve bugünlere gelişin önemli yanlarından birinin (hepsi değil..) cezaevleri olduğunu o günlerde saptamıştık. Kim ne derse desin bu gerçektir, yenilginin bir ayağı cezaevleriydi. Bu konuda önerilerimizi de belirlemiştik. Yalnız Kürdistan’daki cezaevleri değil, Türkiye’nin diğer bölgelerindeki cezaevlerini de içine alan bir boyut vardı. Ancak, bu tartışmamızın dışındadır.

Biz, bir kobay gibi üzerimizde bilinçli deney yapıldığını söylemiştik. Bu deney alanı da yalnız cezaevi ile sınırlı değildi. Onunla birlikte polis (istihbarat örgütü de) ve mahkeme de (Savcılık da) içinde olmak üzere bir üçgenden oluşuyordu. Bu uygulamalar temel olarak ne gibi sonuçlar yarattı. Şimdi bunları tespate çalışalım.

1. Yılgınlık yaratıp, pişmanlık duygusu ile birçok insanı mücadeleden kopardı. Bunda başarılı da oldular. Yalnız içerideki unsurlarla yetin-mediler, onların ailelerini de içine alan bir uygulama gerçekleştirildi. Bu nedenle birçok unsur durumu açıklanmasın diye, gerek cezaevinde ve gerekse poliste her şeyi detayına kadar açıklayarak, mücadeleden nefretle kopup gitti.

2. İtirafçılarla iki tür insan oluşturuldu.

Birincisi, dışarıda polisle birlikte baskınlara giden ya da bizzat baskınları yönetenler. Böylece yeni davalar açılmaya başladı ve buna bağlı olarak yeni tutuklamalar oldu. Açılmış ve yürümekte olan dava-lara ise ekler yapıldı. Böylece cezaevinde birçok sorun yeniden ortaya çıktı, sanıklar birbirlerini suçlamaya, öç almaya başladılar. Örneğin bir konuda suçlanan biri hakkında hiçbir delil bulunmazken, yeni davalar sonucu soruşturmalara götürüldükleri için birçok şeyi kabul-lenmek zorunda kalıp, bu nedenle ağır ceza alanlar sayılamayacak kadar çok¹¹⁰.

İkincisi, itirafçılarla yeniden örgütlerin içine girilerek kontrol sağlandı. Böylece örgütleri daha rahat parçalama olanağı elde edilmiş oldu. Devlet bu olayı en çok PKK içinde başardı. Ve PKK’da gerek tasfiyelerin ve gerekse çatışmaların en önemli kaynaklarından biri budur. Gerek cezaevlerinde ve gerekse dışarıda 5000 küsûru bulan itirafçılarla yenilginin önemli bir zemini yaratıldı ve itirafçılık her gün genişletilerek *bütün bir mücadele sathına ve ülkeye* yayıldı..

¹⁰⁹ Y. Age. Sh:215.

¹¹⁰ PKK’lı **Hasan Hüseyin Karakuş** ölüm orucunu bıraktıktan sonra aniden itiraf yapacağını açıkladı. O sıralar ölüm orucu itiraf için bir fırsattı. Ölüm Orucu’nu kısa bir süre sonra yarıda bırakarak itirafa gidenler çoğunlukta idi. Ancak, Karakuş Ölüm Orucu kesin hatları belli olmayan bir anlaşma ile bırakıldığı (kendisi de son gruptaydı ve anlaşmayı yapan unsurlardan biriydi) rahat bir ortamda itiraf yapmıştı. Karakuş’un itirafı cezaevi hoparlörlerinden kendi sesinden dinletildi. Üzerimizde şok etki yaptı. Panik yarattı. Karakuş PKK’nın ileri gelen bir kadrosuydu “Hilvan Askeri Kanat Sorumlusu” olduğu biliniyordu ve sonradan oluşan “Askeri Kon-seyde” (kendi belirlemesi ile) görev aldığını itirafında açıkladı. Çok kapsamlı bilgi-ler verdi. “PKK’nın bittiğini ve çok yanlışlar yaptığını” açıkladı. Karakuş ve olayla ilgili daha geniş bilgi için Bak: “*Diyarbakır Hapishane Raporu*”, Sh:459, 460, 461.

3. Kadroları imha etti. Sakat bıraktı ve uzun süreli tedavisi zor hastalıklar oluşmasına neden oldu. Tahliye olanlar da ülkeden kaçmak zorunda kaldılar.

4. Cezaevlerinde kalan unsurlar ise, ağır cezalarla uzun süre, hayat boyunca içeride yatmak zorunda kaldıklarından adeta bir *rehine* durumuna getirildiler. Şimdilik tespit edebildiğimiz sonuçlar bunlardır.

Diyarbakır Cezaevinde tüm bu insanlık ve hukuk dışı, haksız, adaletsiz uygulamalar karşısında direnişler de sürdü. Biz, kişiliğimizi korumak, idarenin adamı, muhbiri olmamak, itirafta bulunmamak ve en azından birlikte olduğumuz insanlarla ayırım gözetmeksizin her şeyimizi bölüşmeyi kural edindik. Ama, kurallara da uyduk, bunu bir kez daha açıklıyorum. Ben kurallara uymayan birini de görmediğimi belirtiyorum. Tersine biz, PKK'lılara göre nispi olarak kurallara uy-duk da diyebilirim.

Burada bir parantez açarak kurallara nasıl uyulduğunu açıklaya-bilecek ve üzerimizde hala derin etkileri olan bir uygulamadan kısaca söz etmek istiyorum .

”10 Kasım 1981 itibarıyla cezaevi tümüyle teslim alınmıştı. Atatürk ’ün 100. ölüm yıldönümü törenlerle anıldı. Bu törenler baskı ve işkencenin en yüksek boyutunu gösteren önemli bir olaydır. Sabah saatlerinden itibaren içeride Atatürk fotoğraflarıyla süslenmiş tüm koğuşlarda esas duruşa geçildi. 9’u 5 geçte bütün cezaevi saygı duruşunda bulundu ve ardından merkezi yayınla İç Güvenlik Amiri Yüzbaşı E. Oktay Yıldırım, ‘rahat, hazır ol’ komutu verdi ve sessiz-liğin içinden yere vurulan yüzlerce insanın ayak sesleri korkunç bir ses çıkardı, bütün koğuşlar toplu olarak, (herkes kendi koğuşunda) İstiklal Marşını okudular.. Pencereleler açık, 3.000 kişi avazı çıktığı kadar bağıyordu. Bunu anlatmak çok zor ve o günleri hatırlayanların tüyleri diken diken olur sanıyorum. Unutulması mümkün olmayan bir gündü. Bu törenlerden sonra TV çekimi oldu. Öğleden sonra ise, mer-kezi yayın yapıldı. Bu yayında, Kemal Pir ‘Atatürk’ün Gençliğe Hitabesini’, M. Hayri Durmuş, ‘Atatürkçülük Üzerine’ bir yazıdan alındığını sandığımız ‘Türklük ve Türklüğün Tarihi Üzerine’ bir metni ve Gönül Atay da bir şiir okudular. Bu arkadaşların gönülsüz ve bas-kılarla okuduklarını biliyoruz..

Ancak gönüllü olarak ve çok makamlı, şeddeli (vurgulu) okuyanlar da vardı. Örneğin M. Sıraç Bilgin uzun bir şiir okudu. Bu şiir ‘O gemi niçin böyle ağır geliyor, yoksa yükü mü ağır, hayır, O Mustafa Kemal’i getiriyor’ mısralarını içeren (Şimdi hatırladığımız kadarıyla) bir şiirdi. Ayrıca daha sonra sözünü edeceğimiz Hava korsanlarından Doktor Ömer, İstiklal Marşı’nın on kıtasını şiir biçiminde ve çok ma-kamlı okudu. Bu arkadaşlar o günkü ilişki ve bağlantılarında ceza-evindeki uygulamaları gönül rızası ile kabullenen ve İç Güvenlik Amiri’nin en önemli yardımcılarıydı. Ömer, ‘Çocuklar Koğuşu’nun işkencecisiydi aynı zamanda. PKK’lılar bunu çoktan unuttular !

İşte, Esat Oktay Yıldırım, bu günden sonra yaptığı bir konuşmada ‘cezaevinde sinekler bile kurallara uyuyor’ demişti”¹¹¹. Bütün bu ger-çeklere ve doğru bilgilere karşın Hapishane Raporumuz yayınlanır yayınlanmaz büyük bir saldırı başladı, başlatıldı. Saldırı en çirkef biçimde sürdürüldü ve halen sürdürülmektedir.

Şimdi Diyarbakır Zindanı ile ilgili yayınlara kısaca değinmek istiyorum.

¹¹¹ “Diyarbakır Hapishane Raporu”, Cilt:1, Sh: 276’daki 93 No’lu dipnot.

aa-Diyarbakır Hapishane Raporu

Yukarıda özetle açıkladığım gibi, bu tür bir metni yazmak ve yayınlamak o gün içinde bulunduğumuz durumun nesnel bir tespitini yapmak, geleceğe somut ve doğru veriler bırakmak içindi. Ve bunu tamamlamadık. Bunun nedenleri var. Ayrıca, yaygın da dağıtamadık.

Başta şunu hemen belirteyim, bu metin bir siyasal rapordur. O zaman bağlı bulunduğumuz “Kürdistan Komünist Partisi” yetkili kuruluna sunulmuştu. Bazı küçük sansürlerle yayınlanması da kabul edilmişti. Redakte edilip yayınlanması düşünülürken, adını ettiğim örgütün kendini dondurması ve bir anlamda varlığına son vermesi üzerine metin Kürdistan Kurtuluş Örgütü (Rêxistina Rizgarîya Kurdistan)’ne devredilmişti. (Daha sonra Partiya Rizgarîya Kurdistan oldu.) Sonun-da bazı sansürlerle yayına hazırlanmıştı . (...)

Kürdistan Press ile örgüt arasındaki sürtüşmeler ve bir süre de olsa bize karşı uygulanan “ambargo” ile basımı geciktirildi ve tabir caizse metin koltuğumuzun altına verilerek, gerisin geri geldiğimiz yere gönderildik. Yani, açıkça basımı engellendi. Bizim “basın-yayın geleceğimizde” bu yeni bir şey değildi ! (...)

O günkü koşullar bizim için zordu. Biz, hiçbir konuda taviz vermek istemiyorduk, paramız da yoktu ! Yerleşme durumumuz, olanaklarımızın sınırlılığı ve ilişkilerimizin darlığı nedeniyle ancak daktilo ile basıma hazırlayabildik. Tümü 663 A4 daktilo sayfası olan **Raporun** 463. sayfasına kadar olan bölümleri iki cilt olarak basıla-bildi. Metin dört cilt olarak düşünülüyordu. 1 ve 2. cilt olarak düşün-düğümüz bölümleri bir araya getirerek, bir cilt olarak A4 ebadında sayfalar olarak daktilo ile yazıp fotokopi yaparak kitap ebadına küçülttük. Tamamen kendi olanaklarımız ile, kendi baskı makinemiz (Risografi) ile basımını yaptık, cilt işi de dahil hazırladık ve dağıttık. İlegal koşullarda yapılan bu basım için teknik eleştirilerin tümü yerindedir ve dağıtımın sınırlılığı için de yapılan eleştiriler doğrudur. Yeterli olmadığı için bunun 2. basımını da yaptık. Daha sonra 2. cildi hazırladık. Bu esas programımızda 3. cilt olacaktı. Bu cildin basımı daha düzenli oldu. Basım sırasında Yunanistan’da olan ve bize her türlü yardımı esirgemeyen arkadaşları unutmuyorum¹¹².

Son derece külfetli ve zor bir işti. Ama, Rizgarî Basın Yayın Merkezi’nin oluşmasını da sağladı. Buradan hazırlanmış olduğumuz yayınları arşivden inceleseniz, inanmazsınız ve hayretler içinde kalırsınız. Son derece kapsamlı bir yayının faaliyeti yürütülmüş olduğu

---

¹¹² Bu zor işte yanımda bulunan, özellikle Hüseyin Yeşildağ, Ergül Kıyak ve Gürsel Çapanoğlu’na gerek basım ve gerekse metnin redaktesindeki katkılarından ötürü şükran borçluyum ve unutmuyorum. Başta bu arkadaşlar olmak üzere, o dönem yardımları olmuş tüm unsurlara teşekkür ediyorum. 1980 öncesi Türkiye’de Pol-Der Başkanlığı yapmış olan Kadir Boztimur’u da, Türk Emniyet Örgütü’nün o günkü konumu, uygulamaları ile ilgili yazılı sunduğu metinler ve sözlü aktarımlarıyla katkıları için anıyorum. Genç yaşta kaybettiğimiz Kadir ile Rizgarî sürecinde gerek 1980 öncesi ve gerekse daha sonraları örgütsel birlikteliğimiz de oldu. Avrupa’da son dönem örgütsel ve siyasal olarak ayrı düştük. Son derece ciddi sosyal ve maddi bunalımlar yaşadı. Siyasal, ideolojik olarak saplantılara girdi, yanlışlar da yaptı. Yiğit ve fedakar bir insan olarak hatırladığım ve bir dönem yol arkadaşlığı yaptığım Kadir Boztimur’un ölümüne üzüldüm. Onu sevgi ve saygı ile anıyorum. (...) Sözümleri ettiğim tüm arkadaşların metinleri arşiv belgeleri olarak saklıdır. Gerek 1994 İstanbul, Ankara ve İzmir PRK/Rizgarî operasyonlarındaki (bu konuda bizim arşivimizde de son derece kapsamlı metinler var !) bazı sanıkların ifadeleri, özellikle “Casus”luktan Mamak Askeri Cezaevinde bulunan Kadir Satık’ın ifade metni, gerekse İstanbul’da ele verilen yüzlerce sayfalık arşiv (edindiğimiz bilgilere göre kaset ve disketler de dahil 3500 sayfa olduğu söylenmektedir.) ile yapılmış büyük deşifreyon’dan sonra bazı arkadaşların legal adlarını vermenin bir sakıncasını görmüyorum. Tersine, sorunu açıklayabilmek ve ileride ki anlatımlarımıza ışık tutabilmek, ayrıca bazı unsurların kendilerini ifade edebilmeleri için bir zemin yaratabilmek açısından gerekli olduğu kanısındayım.

görülecektir. Yeri gelmişken Yunanlı dostlarımızdan bize yardım eden unsurlara da bu vesile ile teşekkür ediyorum.(...)

Hapishane Raporu'nun son cildi ise hem genel sonuçlar ve önerileri hem de cezaevindeki direnişleri kapsıyordu. Bu metin basılamadı¹¹³. Bu nedenle basılmış 1 ve 2. Ciltler kopuk kaldı. Bence, sansürler kal-dırılarak yeniden redakte edilip, eklemelerle birlikte tümü 3 ya da 4. cilt olarak basılmalıdır. Bunu sık sık tekrarlıyorum. Basım da ısrar edişimin nedeni, önemli bir tarihi belge oluşu ve günümüzde tarihin ince biçimlerle karartılması eylemi sürerken bu tür yayınların kalıcı ve mücadeleyi savunucu özellikleri olmasındandır. Bunu hiç bir zaman unutmamalıyız. Biz, “Koçgiri” ve “Şeyh Sait” olayını böylesi yazımlardan günlerce araştırıp ortaya çıkarmıştık, görüşmediğimiz kişi ve gitmediğimiz yer kalmamıştı. (...)

Bu rapor aynı zamanda doğruları anlatıyor, kendimize göre yont-madan olayları ve olguları olduğu gibi “saf” yazdık. Metnin tümünün birlikte incelenmesi gerekiyor.

Kısa alıntılarla Hapishane Raporu'na devam edelim.

“Cezaevinden çıktıktan sonra gerek Diyarbakır ve gerekse diğer cezaevleri ile ilgili olarak çok kişi ile konuşma olanağımız oldu. Değerlendirmeleri, olayların dışarıya yansıma ve yansıtılma biçim ve muhtevasını öğrendik. Yazılan bildiri ve kitapları inceledik. Dünyada belki de pek az olayın bu kadar çarpıtıldığı, bu kadar sömürü konusu yapılabildiğini üzülerken gördük. Ayrıca, Diyarbakır Zindanları ve direnmelerinin, Türkiye'nin diğer bölgelerindeki cezaevlerindeki yan-lışların da kalkını yapıldığını ibretle tespit ettik”

“Diyarbakır Zindanlarının ve Kürdistan'daki uygulamaların iyice anlaşılması, direnme ve zaafaların, yenilginin kavranması, diğer bölge-lerdeki olaylarla karşılaştırmalı bir anlatım, çok ciddi veriler verebilir. Askeri hareket ve polis gücünün, İstihbaratın durumunun, devletin niteliğinin, taktik ve stratejilerinin nesnel boyutları ile ortaya çıkarıl-ması gereklidir. Bugünü anlamının ve geleceğe doğru bakabilmenin yolu da, bu tür açıklamalardan ve anlatımlardan geçmektedir. Zaten, tarih karşısında hangi tür sahtekarlıklara başvurulursa vurulsun, bu yöntem ne kadar güzel ve dokunulmaz korunaklara alınırsa alınsın, gizlensin fayda vermez. Sonunda gerçekler ortaya çıkar, o zaman bu yöntemin sahipleri kendi kendilerini iyiyip bitirirler.”

---

¹¹³ Metnin orijinali İsveç'te Kürdistan Press'te duruyordu. Çok sonraları elimize ulaştı. Bu rapor'un tam basılmaması, basımı yapılan 2. Cildinin yaygın dağıtılmaması elbette bazı unsurları sevindirmişti! Ancak, bu işin gerçek bedelini ödeyenler için de iyi olmamıştı. Basılamayan son cilt orijinal metnin 463. sayfasında başlıyor ve 663. sayfada bitiyordu. 9,10,11 ve12. bölümleri içeriyordu. 9. bölüm “5 Eylül 1983 Direnişi” 10. bölüm ise “3 Ocak 1984 Direnişi”ni açıklıyordu. 11. bölüm “3 Ocak Direnişi”nden sonraki durumu, cezaevi için son derece önemli olan 34. koğuşun oluşması ve dağılmasını anlatıyordu. Bu, Kürdistan tarihi açısından ciddi bir aşama sayılmalıdır. Ve Rizgarî'nin ayrışmasından sonra ortaya çıkan ilginç olayları da açıklıyor bu bölüm!. 12 bölümde “Hapishane Raporuna Sonuç ve Somut Öneriler” vardı ve 663. sayfada metin şöyle bitiyor:

“c-Bitirirken birkaç söz.

Aslında bitmez, ama, bu metin şimdilik burada bitiyor. Ne demiş şair, ‘namuslu olmak yetmiyor, namusun mihenk taşında vuruşmak gerekir’, evet böyle yapalım. Ama, Diyarbakır cezaevi bize namuslu olmanın yettiğini ve bazen de arttığını, namusun mihenk taşında vuruşmanın bile bazen yetmediğini gösterdi. Kürdistan'da önemli bir yere sahip olan Diyarbakır Cezaevi; yapısı, uygulamaları, devletin Kürdistan siyaseti, baskı ve işkencenin vahşeti, ihanetler, itiraflar, direnmeler, acı ve ölüm ile engin deneyler elde etmemizi sağladı. Bunları savaşılan militanlara, siyaset adamlarına ve ulusumuza mutlaka ulaştırmalıyız.

Ölen, sakat kalan, hala oralarda ceza çekenlere, arkadaşlarımıza, dostlarımıza, namuslu insanlara saygı ve umudumuzu belirterek bitiriyoruz.

YAŞASIN KÜRDİSTAN.” (Şiir dizesi Orhan Kotan'a aittir. -yeni ekledik-)

“Böylesine masum bir amacın yanında görünen odur ki, Diyarbakır Cezaevinde zulüm, işkence, ölüm, açlık, sefaletle yoğrulan hamur, siyasal grupların sofralarında iştahla yenilen bir pasta’ya dönüşmüş; Avrupa’larda kalmanın rahatlığının kefareti olmuş! Herkes, kendi pastasının güzelliğinden ve lezzetinden bahsetmekte, diğerlerini kötü-lemektedir”

“Bütün bu nedenlerledir ki, 5 Eylül 1983 ve 4 Ocak 1984 direnişleri sonrası gruplara yaptığımız ve üzerinde ısrarla durduğumuz önerilerden biri şuydu; ‘Cezaevini dışarıda anlatma konusunda görüş ve ağız birliğine varalım, dışarıdakilere de bu ortak anlatım iletilsin’ (İleride buna ve benzeri önerilere yeri geldikçe daha geniş değineceğim)

Bu öneri yapılırken, sadece cezaevi ve cezaevindeki direnişlerin istismarı yada dar grup çıkarlarına araç seçilmesi konusu düşünül-memişti. 28 Aralık 1978’de başlayan ve 12 Eylül Harekatı ile devam eden, sömürgeci TC devletinin, Kürdistan Halkının Anti-Sömürgeci Ulusal Demokratik Mücadelesi’ni ve bu mücadele içerisindeki yapı-lar, gruplar, kadrolarla ilgili imhaya yönelen genel uygulamalar içeri-sinde olduğu; bu nedenlerle, Diyarbakır Cezaevinin özgün bir yerinin, Kürdistan devrimine ve tarihe mal olmuş konumunun bulunmasının önemine de işaret etmiştik. Bu olguyu sömürmek, meta olarak piya-saya sürmek; ölen, direnen, acılar çeken, aç kalan, verem mikrobunun kemirdiği ciğerlerden kan tüküren, hayatı tanımadan, ‘yar göğsüne baş komadan’, düşlerini süsleyen ‘sevgilisini bir kez bile öpmeden’ idamını bekleyen genç insanlarımızın, militanlarımızın sırtından ‘siyasal ticaret’ yapmak mümkündür. Böyle bir ticareten kısa sürede bol kazanç sağlamak da mümkündür. Ama, gerçekler acıdır ve o kadar inatçıdır ki, her zaman tarihteki yerlerini alırlar ve tahtlarına otururlar. Kendi kendinize oluşturduğunuz tahtlarımız uzun sürmez. Prenslükler, krallıklar kalıcı değildir. Hele bu tür lüsü !. Acaba ‘tarihi kim yazarsa o mu haklıdır’. Yoksa, tarih ‘haklı olanlarca’ ya da ‘haklı olanlarca mı’ yazılacaktır? Ömrü yetenler bunu görecekler-dir.”¹¹⁴

Sık sık bahsettiğimiz yenilginin nedenlerini ise, Cezaevi Raporu’nda genişçe değerlendirip belli sonuçlar da çıkarmıştık¹¹⁵.

“Kürdistan’da yurtsever ve sosyalistlerin tutuklanıp Diyarbakır Zindanlarına atılmaları ve insanlık dışı uygulamalara tabi tutulmaları, planlı ve programlı bir eylemdi. Türk devleti, militarist baskı ve terörle bir yerlere varmak istiyordu. Hesaplaşmayı düşünüyordu. İşte bu hesaplaşmanın merkezinde ise Diyarbakır Zindanları duruyordu. Diyarbakır Zindanları, daha 12 Mart 1971’de Kürdistan devrimcileri açısından hem bir dönemin başlangıcı, hem de ciddi bir hesaplaşma alanı olmuştu.

12 Eylül Militarist Bürokratik Cuntası’ndan sonraki cezaevi süreci, Kürt Hareketi açısından ikinci bir hesaplaşma anlamına geliyordu. Bu sürece girilirken, Türk ordusu, polisi, istihbaratı bir hayli tecrübeliydi. Buna karşılık Kürt Hareketi’nin kadrolarının onlar kadar hazırlıklı olduklarını söylemek mümkün değil.

Bu bağlamda, KUKM’nde önemli bir dönüm noktası olan Diyarbakır Cezaevleri sürecinin nesnel bir değerlendirmesini yapmamız kaçınıl-mazdı. Bu değerlendirmede, devrimci kadroların, militanların diren-gen yanlarını anlatırken; teslimiyet, ihanet, ihbarcılık ve ben merkezci tasallutun, sürecin olumlu-olumsuz yanlarının kahramanlarının da hakkını vermek gerekiyor. Bu sürecin, ne siyasi grupların ajitasyon malzemesi olarak kullanmalarına ve nede kişilerin subjektif değeren-dirmelerine terk edilerek atlanması mümkün değildir. 12 Eylül’den sonra, Kürdistan’da direnişin merkezi durumuna gelmiş olan Diyar-bakır

¹¹⁴ “Diyarbakır Hapishane Raporu”, Cilt 1, Sh:10, 11, 12, “Giriş” bölümünden.

¹¹⁵ age. Sh:70 -73.

Zindanları'nın ciddi bir sorgulaması gerekmektedir. Hazırlanan *Hapishane Raporu* bir bütün olarak bu sürecin sorgulamasını sürdürmektedir.

(...)

Baskının, işkencenin, insanlık dışı uygulamaların en yüksek düzeyde olduğu cezaevlerinde - özellikle Diyarbakır'da- direnmenin ölçütü nasıl tespit ediliyor? Siyasi grupların ve tek tek bireylerin yaptıkları değerlendirmelerde bu ölçüyü görmek bize nasip olmadı!. Ağzını açan herkes, ama herkes 'kahraman'dı. Bu hakkı nereden alıyorlardı? Oysa, bu insanların tümü cezaevlerinde uzun zaman yan yana yaşadılar. Diyarbakır Cezaevi'nde de binlerce insan sorgulamadan geçti ve yan yana yaşadı. Kimin ne yaptığı belli değil mi? O zaman neden, gerçekler çarpıtılıyor ve gelecek nesillere boş ajitasyon malze-mesi bırakılıyor? (...)

Ancak, kendileri ile ilgili bölümleri, o da didikleterek, eleştiriye tabi tutarak cevap verme 'zorunda kalanların' ille de 'ben' anlayışlarına karşı söylenecek tek şey vardır: kafalarında oluşturulan 'kahramanlık menkıbeleri'nin içinde 'olmadıklarıyla' ilgili anlayışları çok sefil bir yerde durmaktadır. Yapılan bunca yanıfta vardınız. İş, yapılan yanıftın diyetinin ödenmesine geldiğinde ise, her zaman olduğu gibi bazıları'nı 'bulur' ödetirsiniz.

..*Diyarbakır Hapishane Raporu* -her ne kadar hayali yazarlar yaratıldıysa da- ajitasyon sahiplerini hemen telaşa soktu. Bu nedenle iyi bir görev yaptığı kanısındayız. Bunlar, bütün boyutları ile teşhir edilmelidir. Bu, elbette bir cesaret işidir. Cesarettir. Çünkü, saldırının nasıl hain ve namussuzca geldiğini pekala görüyoruz!"¹¹⁶.

Geçmeden *Diyarbakır Hapishane Raporu* ile ilgili bir konuyu da belirtmek istiyorum. Bazı arkadaşlar bu metnin yayınlanmasından ne kadar rahatsız oldularsa şimdi gündeme gelmesinden de o kadar memnun kalacaklardır. Çünkü, yazdıklarımızın hemen hemen tümü hayat tarafından doğrulandı ve bunlara ihtiyaç eskisinden daha fazla-dır şimdi. Birçok insanın kendisini ifade edebilmesi için birtakım bilgi ve belge gerekiyor..

Bu bağlamda, Beka yolları açılıp da tüm lider kadrolar "Kutsal Beka"ya tıptış tıptış mutad olmayan (bazıları açısından) ziyaretlerini yaparlarken (çok şükür ben ziyarete gitmedim!), Öcalan'la bir takım "sohbetlerde" de bulunmuşlar. Biz bunları hep dolaylı öğreniyoruz. Bunlardan biri de *Diyarbakır Hapishane Raporu* ve benim üzeri-medir. "Biz Mümtaz'a bu metni yayınlamaması konusunda çok ısrar ettik, ama o dinlemedi ve yayınladı.", "Metnin muhtevastaki bir takım şeylere katılmıyorum.." vb.. biçiminde "sohbet"ler yapılmış. Ayrıca, daha başından şartlı ve tercihli özellikle bana ve bazı arkadaş-lara, bu kitaba saldırı yapan bir "yazar" da "Mümtaz'ın yazdığı kitap ile Öcalan bize mahkeme açtı ve bunu da iddianame olarak kullandı" demiş.¹¹⁷

¹¹⁶ "*Diyarbakır Hapishane Raporu*", Cilt 2, Sh:291...295, (2. cilt için Önsöz'den)

¹¹⁷ Yukarıda sözünü ettiğim sohbetlerin R. Arslan tarafından yapıldığını "Sürgünde Kürdistan Parlamentosu ve Hükümeti üyesi" Zübeyir Aydar'dan, ve PDK/Bakür Genel Başkanı Hamreş Reşo'dan duydum. "Onlar da böyle söylüyormuş" şeklinde açıkladılar. Sözünü ettiğim "yazar" da Selim Çürükkaya'dır. Bunu Almanya'daki bir takım arkadaşlara söylemiş, ayrıca yazdığı kitabında da buna yakın sözler var. Bu tür arkadaşlara ve kitaplarına ileride değineceğiz

Diyarbakır Hapishane Raporu, dediğim gibi "örgüte sunulan bir rapor"du. Basımı sonra kararlaştırıldı. Bu konuda bütün arkadaşlar basımdan yanaydılar. Sonra görüşleri değişmiş olabilir. Benim ve R. Arslan'ın ilk orijinal metinde ortak imzamız var. Ruşen yazımda bana gerekli yardımlarda bulundu, ona da bu vesile ile teşekkür ediyorum. Bu metnin tüm sorumluluğu bana aittir ve ben bunu yükleniyorum. O zaman basımı gereklidi, eksik bıraktık. Şimdi de gereklidir. Bütün sınırlandırmalar kaldırılarak basılmalıdır. Bunu yapmaya çalışacağım. Bu vesile ile bir konuya da değinmek gerekiyor. 15 Temmuz 1995 tarihli "Yeni Politika Gazetesi"nde "14 Temmuz Şehitleri" ile ilgili imzasız yayınlanan makale de Rizgarî Diyarbakır Hapishane Raporu'ndan alıntı yapılmış, "Ruşen Arslan, Cezaevi Raporu, Belgeler" olarak sunulmuştu. Bu konuda adı geçen gazeteye Tekzip gönderilmiş, kitabın Ruşen Arslan adına olmadığı ve "Diyarbakır Hapishane Raporu" olarak Rizgarî adına yayınlandığı vb.. belirtilerek yapılan yanıftın düzeltilmesi istenmişti. Ancak, herhangi bir düzeltme yapılmadı. (Bak: "Yeni Politika Gazetesi Sorumlu yazı işleri Müdürlüğüne", PRK/Rizgarî Basın Yayın Merkezi'nin gönderdiği 19.7.1995 tarihli "TEKZİP" yazısı.)

Ben bu bilgilere itibar etmiyorum ve ister kabul etsin ister etmesinler, bu metnin tüm sorumluluğunu da üzerime alıyorum.

bb- Saldırı Kitapları

Ben, Kürdistan Mücadelesi'nin içine düştüğü, düşürüldüğü yenilgiyi araştırırken, bunun önemli bir yanının da Cezaevleri olduğunu tespit ediyorum. 1980 sonrası Diyarbakır cezaevinde yaşadığımız dönemi açık bir yenilgi olarak niteliyorum. Direnişleri ve diğer gelişmeleri de yanına koyarak, sonuçları itibariyle Diyarbakır Cezaevi kadroları-mızın ve örgütlerimizin yenilgiye savrulmaları konusunda önemli bir zemin yarattı, insanlarımızı (ailelerini de içine alarak) tahrip etmede, pişmanlık yaymada, ajanlaştırmada, itirafta vb.. önemli bir görev gördü. Keşke Kürdistan'daki diğer cezaevlerini de araştırabilseydik, inceleyebilseydik. O zaman tespitimizin kapsamını daha net görebilirdik.

1984 direnişine geldiğimiz zaman PKK açısından Diyarbakır Ceza-evi sayısız pişmanlar, itirafçılar ve bitkin insanlarla doluydu. Bunlar darbenin kendini meşrulaştırmak için tutup getirdiği, herkesi “PKK”lı olarak suçlayıp, ama aynı muameleye tabi tuttuğu insanları da içine alıyor. Kürt ve Ermeni ya da diğer ulus ve azınlıklardan siyasi olma-yan unsurları da katabiliriz. Velhasıl bir kıyma makinesi gibi görev gördü Diyarbakır cezaevi, soruşturma ve mahkemeleri.. Burada bulunan unsurlar (çoğunluğu) dışarı çıktıkları zaman kaçtılar, kin ve husumet ile mücadeleye düşman kesildiler. Polisle işbirliğine girerek kişisel, ailesel hınc ve öfkelerini çıkarmanın dolaylı yolunu buldular. Bir kısmı da cezaevindeki işkencelere, kendilerine yapılanlara karşı tepkisel olarak cezaevinden çıkar çıkmaz askeri kanatta görev alarak bir TC erini ya da subayını vurup hıncını almak gibi bir duyguyla kısa sürede dağda şehit oldular. Bu dönemi hep birlikte yaşadık. Bütün bunlara karşın Diyarbakır da ciddi direnişler de gerçekleşti. Kişisel bazda kendi namusunu korumak pahasına da olsa, örgütünü protesto etmek ya da dayanamayarak intihara kalkışanlar da dahil, zaman zaman toplu direnişler de sergilendi. Ölüm oruçları da oldu. İdarenin oyunları kısmi de olsa bozuldu. Ama, yetmedi.. Diğer yanda, yenilgi podyumundaki neferlerin çoğunlukta olduğunu, fırsat bilip kaçan-ların mücadelemize verdikleri zararları da tespit etmek zorundayız.

Ne yazık ki, gerçekleri, doğruları söylediğimiz için, böylesi bir tespit yaptığımız ve bundan sonuçlar çıkardığımız için bize yapılmadık sal-dırı kalmadı. Ama, bize uluorta yapılan saldırılarla övünen yazarlar, kendi örgütleri tarafından devre dışı kalarak olmadık payeler edin-diler. Ama, anlamsız birer belge ortada bıraktıklarını üzülen söyle-mek gerekiyor. Bu yanları da mücadelenin boyutlarına katarak, somut ve gerçek bir mücadele, ona uyarlı direniş cephesi daha korunaklı, daha sağlam olur diye düşünüyorum. Ve de tarihin bu yanıyla yazımı bizim açımızdan her zaman program yapma konusunda daha güven-celidir diyorum.

Bilimsel ve somut verilerle, gerçekleri ifade ederek yaptığımız açıklama-lar öyle bir saldırıya uğradı ki, “kitaplar, yayınlar ve diğer biçimleri ile” yalan ve yanlış ustaca kullandı, ama sonuçta mücadele edilen güçlerin ekmeğine yağ sürdü. Şimdi, bütün bir tarihimiz nasıl alabora ediliyor hep birlikte görüyoruz. Elbette, bu da başlı başına bir “sanat” gösterisi. Çünkü, sömürgeci devlet kendini korurken askeri düzeyi, siyasi, ideolojik ve tarihsel karartmadan daha az önemser. Ve bu kap-samdaki mücadelesini diplomasiye de çıkararak elden bırakmaz. Bizi en çok bu yanda imhayı bütün gücüyle sürdürür, sürdürmektedir. Askeri galibiyet görecedir, geçicidir. Bunu hepimiz bilelim. Bu nedenlerle topu tüfeği ile “galip” TC, yetinmedi ve bizi ağır bir suçlama altına sokarak, bunu da “içimizde” yaptırarak

başarısını gösterdi. Daha doğrusu böyle bir sürece sokulduk. Şimdi bunun diyetini ödemeye başladık..

PKK'ya pirim vermek, kendini tartışmadan kaçırmak ve pisliklerini örtmek için yarışan sayısız “yazar takımının” saldırıları ahlaki ve insani hiçbir engel tanımadan yapıldı, hala sürüyor. Biz bunları mut-laka tartışacağız. Bugün olmasa yarın, ama mutlaka tartışacağız. Kimse bir şeyler gizleyerek ortadan kaybolamaz. Araştırılır ve bulu-nur. Hem yalan ve yanlış bilgileri ortadan kaldırmak, hem de bize yapılmış saldırı karşısında savunma yapmak, tarihin karartılması eylemine karşı durarak, teşhir ve deşifreyonu hızlandırmak zorun-dayız. Bu da, ciddi eleştiri ve özeleştiriye gerektiriyor. Bundan kork-mamak, tersine hayatın bir yerinde bu unsurların güdümlü ya da kendilerinin yaptıkları ile karşı karşıya kalmaları, iftiralarının onlara kullanılması kuvvetle mümkündür. Pusudaki kanlı ve imhacı görevli insanları unutmadan kendilerini tartıştırmalıdır. (...)

Cezaevindeki durumda hemen hemen, o gün için yukarıda açıkladı-ğımız gibiydi. PKK içeride de yöntemlerini işletiyor ve idarenin iste-diği zemini yaratıyordu. Bunda ikna olmak zorundalar, istenilen zemi-ni yarattılar. Çünkü, “ben PKK'lıyım” diyen birine soru sormak, geç-mişini tartışmak, yaptığı atraksiyonları ortaya koymak mümkün değil-di. Böylece o saflara geçerek “istenileni” yapabilenlerin sayısı az da değildi! Yani, dışarıda PKK'nın durumu neyse, içeride de benzeri bir hayat yaşanıyor, buna tutuklular “cezaevi içinde cezaevi” diyorlardı! Sözü ettiğim kitapların sahipleri durumu bilmelerine karşın, bilinçli olarak yazdılar ve kendilerine de hiçbir inisiyatif bırakılmamış (daha çok yazdırıldığı için!). Birçok konu üstü örtülerek es geçilmiş. Tam bir “kahramanlık menkıbesi” yaratılmaya çalışılmış. Elbette bunun dışındakilerin hepsi de “kaçkın, düşük, namussuz, hain vb” olacaklardı! Ve bu yazılanlar tam da bir diktatörlük yönetiminin belgeleri gibi duruyor. Ama, yazarların pabuçları dama atıldı, bu yayınlar belge olma olanağını bile yitirdi. Sahiplerinin adı Kema-lizm'e, PKK'ya katıldığından beri ajanlığa, provokatöre, itirafçıya, yalancıya vb. çıkarıldı. (...)

Bu kitaplar inkar, iftira, suçlama ve yalan üzerine kuruludur. Vahim birer belgedirler, ortadan kaldırılmalı, düzeltilmeli, eleştirisi yapıl-malıdır. Sahipleri ciddi özeleştiri vermelidirler.

Bu bölümde bazı kitapları ve yazarlarını örnekleyerek sonuçlar çıkarmaya çalışacağım.

1.Örnek: Av. Hüseyin Yıldırım ve Kitabı

Anlatım içinde bazı alıntılar ve dipnotlar koyarak gerekli açıklamalar yapacağız. Amacım kitabı başından sonuna ele alıp irdelemek değil. Bu kitap ile ilgili ne yapılmak istendiği ve tahrifatları ortaya koymak, bize saldırının boyutlarını göstermektir.

Hüseyin Yıldırım'ın esas mesleği avukatlıktır. Diyarbakır 2 Nolu zindanında kısa süreli bir hapislik hayatı var ve bunu bütün bir sürece yayarak, üstelik şartlı siyasal amaçlı yorumlar da yaparak kapsamlı sonuçlar çıkarmış. Şimdi bunların hiç biri ortada yok.

Tahliyesinden sonra Avrupa'ya çıktı ve burada PKK içinde üst düzey görevler üstlendi, hatta Avrupa sorumluluğunu yaptı. Benim de Diyar-bakır da Avukatımdı. Dolaylı olarak da olsa öyleydi, çünkü Diyar-bakır da bizim öncülük ettiğimiz Avukatlık bürosunda sonraları o da çalışmış, ortak sorumluluk yüklenmişti.

Yıldırım, cezaevinden çıkar çıkmaz alelacele bu kitabı yazdı¹¹⁸. An-cak, kitap onun tarafından yazılmamıştı. Bu, onun kendi beyanı-dır. “Diyarbakır cezaevi ve senin durumun kitapta yazdığın gibi miydi?” sorusuna karşılık, “hayır, kitabı ben yazmadım, arkadaşlar -PKK’lıları kastediyor- yazdılar. Ben yalnız Avukat Şerafettin Kaya ile ilgili yazılanlara itiraz ettim ve değiştirilmesini sağladım” diyordu..

Bu değişiklik yapılmış olabilir, Av. Ş. Kaya ile ilgili yazımlar “saldırı hattından” çıkarılmış, bu görülüyor. Ve bu da kitabın başkaları tara-fından yazıldığı ya da üzerinde oynandığını gösteriyor. Ancak bu, adını ettiğimiz kitabın büyük oranda yalan ve yanlışla dolu olduğunu ortadan kaldırmıyor. Tersine iddiamızı pekiştiriyor.

Adı geçen kitapta, PKK’nın tüm çalışmalarında, yayınlarında ve söylemlerinde olduğu gibi Diyarbakır Zindanı’nın yenilgisini ve oradaki insanların telefını kamufle etmek için çok çaba harcanmış ve rasyonelleştirilen birçok olay abartmalı olarak sunulmuş. Bu aynı zamanda Hüseyin Yıldırım’ın kendisi ile ilgili abartmalı sunuşunu da içirmektedir. Özellikle, 38. Koğuş içindeki ve 37. Koğuş¹¹⁹ ile ilgili anlatım, kendisiyle yapılan görüşmeler ve “meşhur ve maruf yüz-başı”nın taktikleri, gardiyanlar vb.. cezaevi içinde kendine özgü bir durum yaratıyor. Onun çok güçlü direnmesi de olsa, ona yardım ve onu sindirme, konuşturma da olsa alışılmış bir durum, bunun abartıl-ması gerekmiyor. Kitapta diğer unsurlarla ilgili açıklanan durumdan farklı değil. Ama o özel bir durum yaratıyor. Hemen belirteyim ki, cezaevinde durum böyle değildi. H. Yıldırım değişik bir duruş göster-miş olmalı. Cezaevinde sistematik ve toplu bir uygulama var, taktikler buna uyarlı ve değişmiyor. Yöntemlerle herkesi dize getirmeyi amaç-lamış bir işkenceci tayfa sabahdan akşama görev başındaydı. Uygula-maların başarısı için taktikler birbirine kırdırma, çelişme yaratma vb. Bu sorun önemli değil, ancak bu konuda da Hüseyin Yıldırım bir ciddi özeleştirme vermeli..

Bu kitabın yazdırılmasından hemen sonra “Serxwebûn” ve “Berxwedan” (bunların biri PKK’nın kadro diğeri de kitle yayımıydı) da yazılanlar iddia ettiğimiz şeyleri doğruluyor. Büyük bir panik içinde ve abartarak verilen haber ve yorumlarla, yalan üzerine kurulu bir “direnış” sergilendi. Çözümler, dağılmalar, itiraflar, yenilgi vb.. hiç gündeme gelmedi, bir kötülük varsa da bu diğer gruplara yıkıldı.. Böylece bir grubun, PKK’nın zorla aklanması sağlanmaktaydı. Rek-lamı da ihmal etmeyen PKK, diğer grupların içinde olduğu bir çok olayı onları dışlayarak sundu. Kısa süreli gözlemleri ile Hüseyin Yıldırım gibi unsurların bütün olaylara, genel yorum ve açıklama getirmeleri ile Diyarbakır Cezaevi başka düzeylere sokulmaya başlandı. Üstelik kendisi de kitabında “uzun zaman hiçbir bilgi ala-madığımı” ancak “kambur askerden bilgi edinebildiğini”¹²⁰ açıklıyor, ama her olaya, koğuşa ve kişiye özgü yorumlar da yapıyor.

¹¹⁸ Av. Hüseyin Yıldırım, “*Kürdistan Halkının Diriliş Mücadelesi/Diyarbakır Zindanı*”, Weşanên “Serxwebûn” No:27, 390 sayfa. 1. Baskı, Mayıs 1985, Köln.

¹¹⁹ Hücreler, “Cezaevinin C blok’unun arkasında ve D blok’a geçişin önünde 4’er katlı iki tarafta da bulunan ve ana koridorun keşişi ile birbirlerinden ayrılan, giriş kapıları karşılıklı, her katta 10 tane olmak üzere 40’ardan 80 hücrelik iki koğuştu. Her kısımda ve her katta 1’er taneden 4 ‘er kör hücre vardı. (iki tarafta 8 tane ediyor.) Cezaevinin sağ tarafında kalan (35.koğuş olarak adlandırılan) esas tecrit hücreleri devamlı kullanıldı, sol tarafında olan (37. Koğuş olarak adlandırılan) tecrit hücreleri, genellikle yeni gelenlere ve disiplin suçları için kullanılırdı.” (Bak: Diyarbakır Hapishane Raporu, Sh:213) Bu hücreler gardiyanları eğitmek, işkence yapmak, konuşturmak, mahkemeye veri toplamak, isnat edilen suçlu ikrar ettirmek, disiplin suçu işleyenlere uygulama yapmak (gardiyan ve bazı görevli personel ve subaylar da dahil..), polisin ve istihbaratın cezaevinde kurduğu işkence merkeziydi. Tehlikeli ve lider sayılan unsurlar ise 35. koğuş denilen tecritlerde tutuluyorlardı. Her iki tecrit hücrelerinde de uzun süre işkence yapıldı ve çok sayıda unsur bu işkenceler sonucu sakat kaldı, öldü. Bu hücreleri *Diyarbakır Hapishane Raporu*’unda geniş biçimde ve detaylara varıncaya kadar açıkladık.

¹²⁰ “Kambur asker” için bak: H. Yıldırım age sh: 219, 272 -273, 298-299. Olayın bir yanı haberleşme ile ilgili, diğer yanı ise şu; bizim bir takım asker ve subaylarla ilgili olumlu yorum ve anlatımlarımız ve onlara bazı işleri

Hüseyin Yıldırım gibi, olmadık suçlamalarla PKK'dan dışlanan ve sü-recin dışına düşen, muhalefet olan bir arkadaş bile ona yorum ve de-ğerlendirmeleri konusunda sitem de bulunabiliyor..

“Anlayamadığım, örgütün kuruluş sürecini bilmedikleri halde, başın-dan itibaren bu sürecin içinde yer almış gibi konuşanlardır. Av. Hüseyin Yıldırım ve Abdulkadir Aygan gibilerden söz ediyoruz.”¹²¹ Demek ki, Hüseyin Yıldırım yalnız Cezaevi ile ilgili “her şeyi bilmi-yor” PKK süreci ile ilgili de hemen hemen “her şeyi bilebiliyor!”.

Hüseyin Yıldırım'ın kitabı için ilk başta tahrifatları açıklamak istiyorum, nasıl bir yöntem izleyeceğim konusunda tereddüt geçirdim.

Bir kere, tahrifatlar Mazlum Doğan ve Hayri Durmuş'un mahkeme ifadeleri ve tutumları ile ilgidir. Ölen ve bu anda kendilerini ifade etme olanakları olmayan bu arkadaşları eleştirmek değil, adı edilen kitabı açıklamak için bu yola başvuruyorum, bu yöntemi bundan sonraki diğer bazı kişiler içinde yapacağım¹²². Buna mecburuz. Yalnız övmek, doğrularını açıklamak olmuyor, eleştirilerimizi ve yanlışlarını da ortaya koymak gerekiyor. Bu, bize yapılan haksız ve adaletsiz saldırı ve karalamanın savunulması değil, gerçeklerin yerli yerine oturtulmasıdır aynı zamanda. Yoksa süreci açıklama da ve geleceğe dönük öneriler yapmada ve saldırıları kotarmada çıkış bula-mayız.

İkincisi, bu tahrifat sıradan değil, bilinçli ve kitabı da başkaları yazdı-ğına göre önemli. Kahramanlar yaratıyor, zorunlulukları başka göste-riyor vb.

Kitap tahrifatlar dışında H. Yıldırım'ın soruşturma, cezaevi, hücre ya-şamı ve 38. koğuştaki kalışını açıklıyor. Tanıdığı unsurları anlatıyor. Bu anlatım abartma olsa da bizi doğruladığı bölümler var. Buna girmi-yorum. Tahrifatlardan sonra kısaca bazı belirlemelerine işaret ede-ceğim.

Kitap ağırlıklı olarak Kemal, Mazlum ve Hayri'nin mahkeme'deki sorgularına ayrılmış.

---

yaptırmamız vb. ise, PKK tarafından tefe konuldu. Öyle terbiye dışı suçlamalar yapıldı ki, burada açıklamaktan şahsen utanıyorum! Ama, H.Yıldırım da tecrittekiler de yüzbaşının taktiklerine ve uygulanan diğer taktiklere rağmen “Kambur Askerle” (“Kambur asker” diyerek fukaralığı, iyiliği çağırıyor. Oysa işlerine yaramasa hiç bu tür unsurları görevlendirirler mi böyle yerlere?) görüşüyor, bunun sakıncası olmuyor! Aslında doğal bir şey ve ben bunu kınamıyorum, onlar kınıyorlar. Bizi bu tür ilişkiler yüzünden suçladılar. (...)

Biz, Kambur asker ile ilgili belirlemelerde bulunmuştuk. Bu belirlemelere tepki gösteren PKK'luların kendileri aynı şeyi yaparken sorun olmuyor. Bak: Diyarbakır Hapishane Raporu, Cilt 2, Dipnot:173, Sh: 443, 444 .

¹²¹ Baki Karer, “PKK Nedir Ne Değildir?”, Eylül 1999, Sh:6.

¹²² Örneğin, siyasal hayatımızın belli bölümünü birlikte geçirdiğimiz ve birbirimizi iyi tanıdığımız, doğrusu yanışı ile ortaklıklar kurduğumuz Orhan Kotan, Musa Anter, Necmettin Büyükkaya vb. içinde bazı konuları tartışmak gerekiyor. Bu bağlamda Hayri Durmuş ve Mazlum ile ilgili belirlemelerimiz de ben ısrarlıyım. Bunlar bir gerçektir. Burada daha geniş üzerinde durmayacağım. (Diyarbakır Hapishane Raporu'nda geniş açıklamalar var . Cilt 1, Bak : Hayri Durmuş için Sh:271'deki 63. dipnot ve Mazlum Doğan için Sh:277'deki 96. dipnot .

Bu arkadaşların değerlendirmesinde farklılıklar olsa da cezaevinde direnişleri, yenilginin içinde çektikleri zorluklar vb.. için burada saygı duyduğumu da belirtiyim. Mazlum için o gün cezaevinde bulunan değerli arkadaşlardan Celalettin Delibaş, Orhan Keskin, Mehdi Zana, Paşa Uzun, Kemal Pir, Hayri Durmuş vb.. tankırlar, ben bilgileri bunlardan edindim. Hayatta olmayanlar için bir şey demiyorum, yaşayanların bu tankırlığı yapacakları kanısındayım. Yeri gelmişken şunu da belirtiyim, değerli bir arkadaşımın bana gönderdiği mektupta , bu olay kesin hatları ile açıklanıyor. Ancak verdiğim söz gereği kendisi kabul etmeyinceye kadar açık-lama yapmayacağım.

Mazlum'un bölümünü genişçe ele alıp Hayri ile ilgili de kısa belirlemeler yapacağım, Kemal ile ilgili elimizde metin yok¹²³.

Hüseyin Yıldırım kitabında Mazlum ile ilgili sorguyu 78 ile 101. sayfalarda vermiş, oysa, Mazlum'un mahkeme sorgusu , tutanakların 2557. sayfasından 2621. sayfaya kadar tam 64 sayfadır. İşlerine gelen kısımlar alınmış, önemli olan birçok yer ise alınmamıştır. Alınan yerlerdeki hitap şekilleri de düzeltilmiş, "savcı bey, sayın mahkeme, olur efendim vb. gibi" Böyle yazılıyor kitaplar. Düşünün A4 ile 64 sayfa olan tutanaklar, kitapta en azından 100 sayfalık yeri tutmuş olmalıydı. Hüseyin Yıldırım'ın kitabında 23 sayfaya sığdırılmış. Elbette tümünün alınması gerekmiyor, ancak birçok kişiyi suçlayan karalayıcı PKK, bu konuda tahrifat yapmamak zorundadır. Bu metin-ler tam ve anlaşılır verilse, alınan yerler de değiştirilirse durum net anlaşılacaktır. Baktığınız zaman mahkemede Yıldırım'ın dediği gibi "salon çınlamış" oluyor. Ama., diğer sanıklar böyle değil.

Şimdi bu konuda tutanaklardan kitapla karşılaştırmalı duruma bakalım:

Tutanakların 2557. ve 2558. sayfalarında (Stenograf/Hıdır -1 ve 2) bir iki paragraf alınarak, 2558/59 ve 2560/61/62. sayfalar atlanarak, kısmi alıntılarla geçilmiş (Stenograf /Hıdır - 3,4,5,6), Örneğin, 2558 ve 2559 yarıya kadar alınmış, 2559 da önemli atlama var, 2560'ın sonundan devam ediyor. Burada örgütün bütün kuruluş süreci, çalışma biçimleri, isimler vb. açıklanıyor. 2560'dan devam ediyor kitap. 2561'de yarı-dan sonra alınmamış. 2562 de hakimle bir diyalog var atlanmış (Stenograf/Hıdır -6)

"...

Duruşma Hakimi- O çekirdeği kimler oluşturuyordu?

Sanık- Şimdi başında Abdullah ve Haki vardı.."

2568'e kadar atlanmış, örneğin, 2563. sayfa (Stenograf /Oğuz-1) burada birçok isim sayılıyor, görevler belirtiliyor.

"...

Duruşma Hakimi- tarih,

Sanık- 1977 olacak,

Duruşma Hakimi- Diyarbakır toplantısına kimler katıldı?

Sanık- Abdullah, Cemil, Duran, Resul, Şahin, Ben, Hayri, Baki"

"2566. sayfa (alınmayan yerde, Stenograf /Oğuz-4)

Duruşma Hakimi-... duyduğuna göre FİS toplantısı yapıldı mı?

Sanık- Ben FİS toplantısını duymadım, Daha sonra parti kuruluş bildirgesinden filan bahsedeceğim ve kendimin polisteki ifademden bir noktada yanlış olduğunu, bir kısmını bilerek yanlış söylediğimi belir-teceğim. O zaman söylerim. Ben savcılıktaki ifademde partinin kuru-luşunun .. söylemişim, aslında öyle değildi"

Tutanak sayfa 2568'in ortasından başlanarak kitapta 80. sayfa devam ediyor.(80/81. sayfalara önemli bölümler alınmamış) Burada birçok isim var..olay var. 2569 dan devam ediyor.. 2568 (Stenograf/Oğuz-6)' de örneğin atlanan yerde şu var;

"hele hele polit büro diye bir şey olsa gözüme batardı, böyle büyük

---

¹²³ Bu açıklamaları, Partimizin Hukuk arşivinde bulunan ve H/9, D.II/1 ve D.II/2 sayı ile de kayıtlı Mazlum Doğan ve Hayri Durmuş'un mahkeme sorguları metninden alıyorum.Bu metin, Diyarbakır Sıkıyönetim 2 No'lu Askeri Mahkemesi'nin 18.6.1981 tarihli tutanaklarıdır. Bu tutanaklar stenograflar tarafından düzenlenmiş, metnin başında stenografların adları yada şifreleri de var.

başlıklar halinde yoktu, partinin tüzüğünde yok. Benim dışımda başka insanlarda burada parti üyeleri filan olduklarını beyan ettiler, aslında bu konu onlara da sorulabilir, hatta Hayri'ye de sorulabilir”

Tutanağın 2574. sayfasının ortasına kadar alınmış.. Daha sonra sayfa 2578'e kadar atlanmış. 2578 de son paragrafla sürüyor.

Tutanak sayfa 2574'den 2578'e kadar (Stenograf/ Murat -6/7/8 ve Stenograf/ Enver -1/2) detaylı olarak PKK EPB'nin anlatıldığı bölüm alınmamış. Bu bir basın kuruluşu, yani “PKK Eğitim ve Propaganda Birliği”. Ve Mazlum bunu Şahin'in emriyle kuracaklarını belirtiyor, Kesire ve Duran'ın da buna katıldığını söylüyor..

Tutanak sayfa 2579 ortalarından alınan kısımla Kitap 81. sayfadan devam ediyor.

“..

Duruşma hakimi- Nedir bu görevlerin hedefi?

Sanık- Müsaade ediniz ben anlatayım. (bu kısım alınmamış) Mutlaka hedeflere varabilmek için”

Daha sonra tekrar 2578'e atlıyor. “aslında siyasal organizasyondur” belirlemesi tutanakta olmasına karşın buraya alınmamış. Ayrıca, “zor ve askeri güç”le ilgili açıklamalar da yok..

Kitabın 86. sayfası şöyle;

“Kısaca parti bir çete gibi gösterilmek isteniyor, böyle bir şey bu söz konusu değildir. Ama partinin hedefleri arasında bir cephe yaratmak, bu cepheye bağlı bir ordu örgütlemek vardır, bu doğrudur. Bunlardan haberdarım, özellikle bu partinin ideolojik görüşlerini bilen bir kişi olarak”

Tutanak 2580. sayfa da (Stenograf/Enver -4) ilginç bir belirleme var.

“..Şu açık bir gerçek, silahlı savaş silahlı zor, silahlı zor üretimi gerek-tirir. Orduyu gerektirir. Burada bazı sanıklara partinin nedense askeri çizgisi soruldu. Askeri örgüt yok ki, askeri çizgisi olsun. Yani, benim yakalandığım dönemde bir askeri örgütlenmesi yoktu.” Bu sayfada “tarihi koşullar ve ülkenin koşulları çalışmaları belirler” denilerek, buna da “CHP” örnek gösterilmektedir. Tutanaktaki bu açıklamalar alınmamış. Kısa bir alıntı var, tutanak sayfa 2581 tümünden atlanmış, 2582'ye geçmiş..

Kitap, tutanak 2584 son paragrafa kadar sürüyor. Son paragrafın başı bir satır alınıyor ve atlıyor.. 2584 önemli bir atlama ve tahrifat var,

“ben şunu da teslim edeyim, benim polis ifadem yok. (oysa tutanak sayfa 2566 Stenograf /Oğuz -4'te “ifadem yanlış, bilerek yalan söyle-dim” diyor.)

Poliste üzerimde öyle fazla, diğer sanıklara yapıldığı gibi, örneğin bir Rıza Altun'a (tutanakta soyadı Altın yazılmış), yahut bir Hayri'ye olduğu gibi ağır işkenceler falan da bana pek yapılmadı, ama bunda şunun payı da vardır. Ben burada önünüzde, huzurda açıklamakta fayda görüyorum”. (devam eden kısım.)ve tekrar atlanan kısım, “ Bizim sorgulamamızın biraz hafif geçmesinde veya bize, şahsen bana fazla işkence yapılmamasında bu kız arkadaşın alınmasıyla, bu tür hakaretlere maruz kaldığı için, 1 No'lu cezaevinde bir açlık grevi-nin falan tertiplenmesinin rolü var, ama ben sorguda falan olsaydım da, bilebildiklerim benim zaten bunlar, daha fazla bilgi sahibi değilim zaten.”

Tekrar devam ediyor ve yine bir yer atlıyor.

“ Kendim öyle fazla baskıya, fazla işkenceye maruz kalmadım, ama bu demek değildir, yani ben bundan şunu ifade etmek istiyorum” (devam...) tekrar atlama “ bir şey daha var, burada bölge bölge olarak alındığı için biz de Diyarbakır bölgesine dahil olmuşuz. Aslında Diyarbakır bölgesine dahil edilmemiz hem örgütsel şey bakımından doğru değil, hem de iddianame bakımından doğru değil. Örneğin, merkezi basım işlerini yürüten Sinan Caynak, Ahmet Bayık ve diğer-leri Diyarbakır grubuyla beraber gösterilmiş, tıpkı Hayri'nin Rıfki Yıldırım'ın, benim, Kemal Pir'in gösterildiği gibi. Diyarbakır bölge-sinin örgütlenmesinde filan gösterilmiş. Bu doğru bir şey değil. Zaten ben kendimde söyledim. Bu bölgelerin örgütlenmesinde aktif olarak ben şahsen görev almadım.”

Kitap tutanak 2586. sayfanın orta yerinden “Şimdi kendimle ilgili bazı şeylere değineceğim” cümlesi ile devam ediyor. 2589. sayfada büyük bir bölüm atlanmış, “ Bir de kişi olarak benim Türkiye'deki devrimci gençlik hareketinden ayrı olarak gençlik örgütleri oluşturmak, sendikalar oluşturmak, şu yada bu oluşturmak isteyen Kürtlerden veya Kürt burjuvazisinden pek hoşlanmıyordum, böyle bir şeyi doğru da görmüyordum. (bir arkadaş tarafından çağırılıyor, dersi boşmuş ve görüşürken Mazlum'a milli mesele ile ilgili görüşünü soruyor...)

“..

Duruşma Hakimi- Kim bu şahıs?

Sanık- Vallahi adını hatırlamıyorum, Tunceliliydi” ve “ben dedim, sen DDKD'liler gibi düşünüyorsun, ben, siz burjuva milliyetçisisiniz, benim sizinle ne ilişkim olabilir, alış verişim olabilir”.

2589'un sonundan alınan kısımla kitap 90. sayfadan devam ediyor. Tutanak 2590. (Stenograf/Dirlik-2) sayfanın hepsini almış, arada bir cümle atlamış, “Dünyaya siyasal olarak egemen olabilmek için Orta Doğuya sahip olmak gerekiyor” cümlesi yok..

Tutanak 2591, 2592 ve 2593. sayfanın yarısına kadar alınan yerlerde tüm detay açıklamalar var, nereye gittiği, kiminle görüştüğü vb..

Tutanak 2593. (Stenograf /Dirlik-5) sayfa da atlanan kısım, “.. beni evine götürüp yatıran da vardır. Örneğin Mahmut Tanrikulu'nun evine ben gittim, yattım. O sıra annesi de ölmüştü, ama kahvede bera-ber bir aradaydık, herkes kalkıp gitti ben ve o kaldık, mecburen beni alıp 'hadi eve gidelim' demek zorunda kalıyor, deyince ben de fırsatı kaçırmayıp beraber gidiyorduk. Ve beraber gidiyorduk”.

Tutanak sayfa 2594 yarından sonra ve 2595 ve 2596 hepsi atlanmış.. Burada birçok kişi soruluyor, hatırladıklarını açıklıyor. Bunlardan biri de Maşallah Öztürk. Bununla ilgili atlanan kısım şöyle, “Yine ilginç bir şey var, TÖB-DER'den beni kovan, beni pek TÖB-DER'e bırakmayan bir adam vardı. Maşallah Öztürk benden hoşlanmazdı, gerçekten bu böyleydi. Bugün burada aynı sanık sandalyesinde bir arada bulunmaktayız. Ben tanıyorum Maşallah'ı, o beni o dönemde hatırlar hatırlamaz onu bilemem. Hapishanede karşılaştık, ama kendisi o dönem TÖB-DER yönetimindeydi iyi hatırlıyorum, TÖB-DER'e falan pek bırakmazdı beni.

Duruşma Hakimi- Neden bırakmıyordu?

Sanık- Benim savunduğum görüşleri beğenmiyordu, hoşlanmıyordu. Beni bir nevi her halde kışkırtıcı ajan falan olarak görüyor olacak ki, beni TÖB-DER'e bırakmıyordu. Tehlikeli görüyordu yani, bu herif tehlikeli şeyler falan savunuyor düşüncesinde olacak. Gerçekten böyleydi”.

2597'nin sonundan 2598'in ortasına kadar alınmış.. Tutanak 2598'den 2602'ye kadar (Stenograf/ Gürkan-5/6/7/8/9) atlamış. Buralarda nere-de kaldığı, kimlerle görüştüğü, nasıl

propaganda yaptığı, görüştüğü in-sanların isimleri var. Tutanak 2600 da “ Hilvan bölgesinde kimlerdi bu gençler” sorusunu soran duruşma hakimine şu cevabı veriyor: ”Ör-neğin, Mehmet Sevgat, Cuma, Salih, Suphi Çevirici, Sinan Caynak ve daha pek çok genç vardı.

Duruşma hakimi- Bu sıralarda Hasan Hüseyin Karakuş var mıydı?

Sanık- Hayır kesinlikle yoktu. (çok sert ve dışlayan bir tavır sergi-liyor.)

Duruşma Hakimi- Rıza Altın (Altun olacak-bizim-)

Sanık- Hayır yoktular”. (devam ediyor ve diğer bölgelere geçiyor)

2603’ün yarısından itibaren alınan yerle kitap devam ediyor. Tutanak 2604. (Stenograf/ Necdet-2) sayfa son paraftan sonra alınmış, tutanak 2605. sayfa (Stenograf/ Necdet -3)son paragraf yok, atlanmış,tutanak 2606’dan 2613 . sayfaya kadar tümünden atlanmış, alınmamış. (2611 ‘den sonra Stenograf değişiyor. Stenograf/ Naim -1, 2,3)

Buralarda alınacak çok yer var, ancak metni şişirmek istemiyorum. Basın yayın çalışmasının tüm detayları anlatılıyor. Duruşma Hakimi ile diyalog sürüyor, bu diyalog buluşma sırasındaki kişiler, kodlar ve şifreler üzerinedir. Kısaca 2608. sayfadaki (Stenograf/ Necdet-6) alın-mayan kısımdan kısa bir alıntı yapmak istiyorum:

“Biz dedik ki, gazete falan çok zor bir şey, biz bunu yapamayız. Belki altı ayda belki 3 ayda bir falan bir dergi falan çıkarabiliriz”.

Hayretler içinde kaldığım için bu kısa alıntıyı aldım. Komal ve Rizgarî’nin en faal olduğu dönem, Mazlum bunları söylüyor ve Rizgarî ile Komal’dan bir satır dahi alıntı yapmıyor, bahsetmiyor. O dönem Diyarbakır alanında olan durum buysa yazıklar olsun! Diğer siyasetler de dahil Diyarbakır’ın kaynadığı günlerde siz bu seviyeye bakın!

Tutanak 2614. sayfa (Stenograf/ Naim-4) alınmayan kısımda, “işte DDKD, Rizgarî vs.. gibi bizimle aynı örgütte olan aynı amaçta olan, aynı fikirde olan örgütler. Halbuki hiçbir zaman benim anlayışıma göre bunlar bizimle aynı anlayışta aynı amaçta falan değiller. Pek önemsemediğim için bu noktalarda savcı beyin bu tür yazıya çevirmelerine ses çıkarmadım” (Ama, hangi noktalarda ayrılık var, açıklamıyor. Elbette ayrılık büyük!)

Tutanak 2614. sayfanın son paragrafından kitap devam ediyor.

“..

Duruşma Hakimi- Şimdi sizi Kürdistan fikrine iten sebep ne? Neden Kürdistan diyorsunuz? Tarihi tetkik ettiniz mi?

Sanık- Ettim.”

Tutanak 2615. sayfada “Kürdistan fikrine nasıl geldiği ve neleri okuduğunu” soruyor hakim, bazı yayınevlerinin kitaplarını okuduğu-nu açıklıyor, bunlardan biri de Komal Yayınevi. Ajan, uşak yayınevi-nin yayınlarını okuyarak Kürdistanı öğrenen” birinin bu açıklaması da çok ilginç!

(...)

Tutanağın 2615 ve 2616. sayfaları (Stenograf/ Naim-5/6) kitabın 96, 97 ve 98. sayfalarında devam ediyor. Tutanak 2617. sayfada (Stenograf/ Naim-7) hakim sorularıyla Kürdistan tarihi üzerine tartışmalar var. Kitabın 98. sayfası, “Ayrıca şu var.Yani bu Kürtlerin şu ya da bu ırktan geldikleri, şuradan ya da buradan geldikleri pek önemli değil. Benim bildiğime göre Kuzey Avrupa’dan, İskandinav yarımadasından, Rusya steplerinden gelip...

Duruşma Hakimi-Bunu hangi yazar diyor. İskandinavya’dan geldi diye..

Sanık-Bu konuda kendim araştırma sahibi değilim. Yalnız Aptulla-hın (Abdullah böyle yazılmış-bizim-) bu konuda daha geniş araştırma-ları var. Onun yaptığı, benim söz konusu ettiğim konuşmasında, be-nim yazıya geçirdiğimi söylediğim konuşmasında vardı, okumuştum. Böyle söyledi. Başkaları tarafından da söyleniyor. Yani bir Medenî Zeki'nin (Mehmet Emin Zeki olacak-bizim-) kitabında falan, İhsan Nuri'nin kitabında falan, Zinnar Stro'da diyor...(Zinar Sîlopî olarak Hüseyin Yıldırım'ın kitabında düzeltilmiş..)

Duruşma Hakimi- Milattan önce kaç yılında?

Sanık- Bin yıllarında falan olduğu söyleniyor. Bu pek önemli değil benim açımdan. Benim açımdan Kürtler şu ya da bu ırktan gelebilir”

Tutanak 2618 (kitap sayfa 99)

“Duruşma Hakimi-. İskandinavya'dan geliyor da, bu bölgede Kürdistan kurma fikri nereden alınıyor?

Sanık-Benim için hiç önemli değil. Ha İskandinavya'dan gelir ha La-tin Amerika'dan gelir. Ha şuradan gelir. Buradaki halklara karışmıştır. (...) somut olarak ortada olan bir şey var, bir Kürt dili var, bu halkın bir kültürü var..

Duruşma Hakimi- çeşitli dillerden meydana gelmiş olamaz mı? Hani bir dil”

Kitabın 100. sayfası,

“Sanık- Hiç önemli değil... çeşitli dillerden meydana gelse..

Duruşma Hakimi- Ama sen diyorsun ki Kürt dili vardır.

Sanık- Başka dillerden kelime almış olabilir. (Tutanağın 2619. sayfası Stenograf/ Naim -9) 4-5 ulus aynı dili konuşuyorlar ama ayrı ulus olarak şekillenmelerine engel değil. (...) Kürtçe'nin Türkçe'den ayrı bir gramer yapısı vardır ve bu Ari Grubundan, Hint-Avrupa dil grubuna düşmektedir. Benim bu konuda bu kadar bilgim var yani. Bu kadar da cahil değilim. (son cümle kitapta yok)” Tabii bu anlatımla Mazlum reformist olmuyor!

Tutanağın 2621 den 2626'ya kadar olan yerleri tümünden alınmamış. Buralarda özetle, Klasör 1, dizi 33 de ifade metni okunuyor. Yok dedi-ği polis ifadesidir bu. Mazlum, “doğru değil, burada söylediğim gibi-dir” diyor. Yine aynı klasördeki savcılık ifadesi okunuyor, “78'den sonra bunlar (Nihat Kaya ve M. Emin Yavuz) hareketten tecrit edil-di” diyor¹²⁴.

Ve Mazlum'un savcılık ifadesine itirazları var. Alınmayan yerdeki bazı kısa diyaloglar şöyle:

“Duruşma Hakimi-. MK'e alındığımdan haberim yoktu

Sanık- Savcı bey bana dedi ki 'MK'deymişsin'. Ben dedim MK'de filan değildim, eğer alınmışsam da alındığımdan haberim yoktur”.

---

¹²⁴ Emin Yavuz için Bak: *Diyarbakır Hapishane Raporu*, Cilt :1 Sh:271 (Dipnot69) ve sözü geçen Nihat Kaya ve diğerleri için Bak: Sh:173. Ayrıca M. Emin Yavuz için bak: Hidayet Taşkın, “Mehmet Emin Yavuz'un Ardından”, Kürdistan Pres, 6 Nisan 1988, sayı:34, Sh: 7.

Hidayet Taşkın'ın yazısından bazı alıntılar: “...PKK Yayın organı Berxwedan'ın 29 Şubat 1988 tarihli 49. sayısında M. Emin Yavuz ile Annesi'nin bir fotoğrafının yer aldığı bir haber okudum. Haber her günkü üslupları gibi ona buna çamur atma ve küfür ve karalamalarla doluydu. Ama, bence en büyük haksızlık M. Emin Yavuz'a yapılmıştı. PKK'dan suçlanıp ihraç edildiği ve PKK ile örgütsel ve ideolojik hiçbir ilişkisi kalmadığı halde, cezaevinin direnişçi son şehidi, üyeleri gibi gösterilip, cesedi sömürülüyordu.

(...)

M. Emin yavuz, birincisinde eski örgütü PKK'ya, sonuncusunda ise sömürgeci düşmana karşı giriştiği ölüm oruçlarıyla ilk ve son ölüm oruçcusu olarak tarihe geçecektir. 21 Mart 1988, Hidayet Taşkın”

Bu doğru bilgilere ulaştığımız zaman Diyarbakır Cezaevinde yaratılmak istenen “kahramanlıklara” hayret ediyorum. Bu insanın direnişinin önemsenmemesi, sorgu-da, işkence de sözde PKK'ya “küfrettirilmiş”! olmasıdır.. Yukarıdaki mahkeme tuta-nakları incelendiği ve sorgular okunduğu zaman böyle bir karar ne kadar haksız ve adaletsiz geliyor insana. Ayrıca anti-demokratik! M. Emin Yavuz'u yakından tanı-yorum, Cezaevinde kardeşleri ve onunla birlikte aynı koşulları, işkenceyi, zulmü, direnişi vb. paylaştık. Onu saygı ile anıyorum.

Tutanak sayfa 2622. (Stenograf/ Hıdır-3) Klasör 1, Dizi 38’de tutuklama hakimi önündeki ifadesi üzerine diyalog:

“**Duruşma hakimi-** Kadir, Aysel ve belgelerle ilgim yok demişsiniz?

Sanık- Öyle vermiştim, söylediğim gibi. Şimdiki ifadem de doğru-dur.(...)

Savcı- Bu belgelerin bir kısmını kendinizin hazırladığınızı söylediniz?

Sanık- Yani benim gönderdiğim belgeler orada çıktı. Yani çıkmış daha doğrusu. Ama, Yıldırım’ın (Yıldırım Merkit’ten söz ediyor –bi-zim-) nereden geldiğini kendisi daha sonra ifadesinde Tunceli’den, Bingöl’den geldiğini söyledi.

Savcı- Yani belge, dikkat edilirse 2 grup belge var yakalanan, birin-cisi, sizin çıkarmak istediğiniz veya size verilen görevle ilgili, basınla ilgili yazılar. İkincisi de örgütün haberleşmesi, haberle ilgili.

Sanık- Efendim, bu ortak bir fikir yürütme işi olabilir. Oradadır ya da buradadır bilemem. Kesire ile beraber hazırladığımız, yazdığımız, yani son şeklini verdiğimiz söylediğim program taslağı filan hakkın-da, şeyin dışında benim bilgim yok. Siz söylüyorsunuz haberleşme ile ilgili. Poliste yalnız benden bununla ilgili benden sorulan şey İşte Zınar (Zinnar yazılmış) nedir biliyor musun? Şirvan nedir biliyor musun? biçiminde idi.

Savcı- Siz yakalandıktan sonra aynı yazılar (hazırladığınız program taslağı) PKK bülteninde çıktı. Fazla nüshalar mı vardı?

Tutanak Sayfa 2623. (Stenograf/ Hıdır -4)

Sanık- iki nüsha idi... bir tarihte onları biz MK’ne gönderiyoruz.

Savcı- Peki bu yayınlarınızı neden Kürtçe çıkartmayı düşünmediniz?

Sanık- Efendim daha biz başlamamıştık aslında. Biz Duran’a bağlı olarak faaliyet yürütüyorduk.

Tutanak Sayfa 2625. Stenograf/ Oğuz-1)

Savcı- Partinin MK’nde kimler görev alıyordu?

Sanık. Bilmiyorum, fakat iddianamedeki şeye bakıyorum, şunu tah-min edebilirim. Duran’ın görev aldığını kesinlikle tahmin edebili-rim.(...) Şahin’in yakalanmasından sonra aramızdan ayrıldı. Bu Duran’ın yine MK’ de başka bir göreve atandığı tarzında ben yorum-ladım”.

Kitabın 101. sayfasının sonuna tekrar tutanaktan bir iki satır alınmış. Tutanak 2626 son paragraf ve tutanak 2627 de bitiyor (Stenograf/ Oğuz-3)

“**Duruşma Hakimi-** Yerinize geçin.

Gereği Düşünüldü.

Bütün sanıkların tutukluluk hallerinin devamına duruşmada hazır bu-lundurulmaları için Askeri Cezaevi Müdürlüğüne müzekkere yazıl-masına, bu sebeple duruşmanın 19.6.1981 Cuma günü saat 08.00’e te-hirine oybirliği ile karar verilip açıklandı. 18.6.1981

Başkan, Duruşma hakimi, Üye Hakim

Stenograf

(.....)”

H. Yıldırım’ın kitabının bölümlerinden biri de M. Hayri Durmuş’un mahkeme sorgusudur. Kitap bu sorguyu 103 ile 125. sayfa arasında 22 sayfa olarak vermiş. Bizim elimizdeki sorgu metni ise **2628’den** baş-layıp **2726 da** biten ve tamı tamına **98 A4** sayfadır. Yani, 200 kitap sayfasına yakındır. Bu da değil, önemli olan mahkeme sorgu tutanak-larından alınmayan yerlerindeki açıklamalardır. Hayri örgütün bütün sorumluluğu üzerine alarak detay açıklamalarda bulunmuş, birçok isim vermiştir vb..

Hüseyin Yıldırım’ın kitabında iki bölüm ayrılmış Hayri’ye, birincisi yukarıda açıkladığımız sorgu tutanakları ile ilgili bölüm, ikincisi de ailesine yazdığı mektuplardır. Ki, bu bölümü tartışmak gerekmiyor. (...)

Kitabın 103. sayfasından başlayan sorgunun 119 a kadarki kısmı elimizdeki tutanağın ilgili sayfalarına göre şöyle:

Hüseyin'in kitabı sayfa 103, tutanak sayfa 2628 (Stenograf/ Murat-1) 119. sayfada karışıklık olduğu için oraya kadar tutanak 2648'e denk düşüyor. (Stenograflar Murat-1'den 7'ye, Enver-6'ya, Tuğrul-1'den 6'ya, Dirlik-2'ye kadar) Bu kısım kısmi değişikliklerle olduğu gibi alınmış, efendim, vb. gibi hitap şekilleri çıkarılmış, ayrıca bazı belirle-meler kavram olarak değiştirilmiş, başka kavramlar konulmuş.

119. sayfasında kitap tutanaktan karışık alıntı yapmış, tutanak 2649, 2650, 2651' den alıntılar var, beraber ortak sayfa düzenlenmiş. Alınmayan çok yer var.

120. sayfa, tutanak 2649 (Dirlik-3) dan alınmış, 121. sayfa 2650 (Dirlik-4)'den alınmış. 122. sayfanın durumu şu: tutanak 2654, 2655 (Gürkan-1 ve 2) son paragraf ise, 2659 (Gürkan-6)'dan seçilen yerle başlıyor 123'e geliyor. 123. sayfa tutanak 2659'daki kısım devam ediyor ve tutanak 2661 (Stenograf- Necdet-1)'den değiştirilerek alınmış, 2662 (Necdet-2)'den 2 paragraf değiştirilerek alınmış, 2663'den 2 paragraf değiştirilerek alınmış.

Kitaptaki 124. sayfa, tutanağın 2664. sayfasından bir bölüm olarak devam ediyor ve 2665 son bölüm, 2666 ilk paragraf (Stenograf/ Necdet,4-5-6) üç cümle atlanarak alınmış, 2674 (Stenograf/ Hıdır-2) sonundan ve 2675 başından ortaya (Stenograf/ Hıdır-3) kadar alınmış.

Duruşma hakimi ile uzun ve detaylı bir diyalog başlıyor, bu bölüm 2675'in ortasından 2687'ye kadar atlanmış, alınmamış. Duruşmaya ara veriliyor ve tutanak 2688'de duruşma yeniden başlıyor. Tutanak 2702'ye kadar yok ve Hüseyin'in kitabının 125. sayfası tutanağın 2702. sayfasının son kısmı ile 2703. sayfanın ortalarına kadarki bölüm alınmış. Hakimle Hayri arasında devam eden diyalog kitapta yok.. Tutanaklar 2726'ya kadar devam ediyor. Sanığın 12 sayfalık soruşturma ifadesi, savcılık ve tutuklama hakimine vermiş olduğu ifade ile nüfus kaydı vb. okunuyor, sorular sorularak mahkeme devam ediyor. Avukatların konuşmaları ve mahkemenin erteleme kararıyla tutanaklar 2729'da bitiyor. Tutanaklardan alınmayan kısımlar çok fazla, ancak kısa bir bölümü buraya almak istiyorum, önemlidir.

Tutanak 2708. sayfada (Stenograf/ Gürkan-3) şu belirleme var:

“yalnız bu grupta ilgili olarak değil, diğer tüm gruplara karşı mü-cadelenin yürütülmesi gerektiği, teşhir ve hatta yer yer şiddete bile başvurulabileceği Merkez Komitesi toplantılarında konuşuluyordu ve bu hususlar genel olarak karara bağlanıyordu”.

Hayri, bu belirlemeyi mahkeme önünde yapmıştı !.

Hüseyin Yıldırım'ın kitabında açıkladığımız bu ciddi tahrifatlar yapıl-masaydı elbette kitap da basılamazdı. Ancak, son derece ciddi ve ağır bir durum ortaya çıkmaktadır.

Ve Hüseyin Yıldırım kitabının kısa bir bölümünü “Diğer Siyasi Grup Davaları”na ayırmış. Zahmet etmiş. Bu davaların tümünü ½ sayfa içinde ve çok önemsiz biçimde sunmuş: “bunlar afiş asmak, para top-lamak, bildiri dağıtmak gibi” suçlardan yargılanıyorlar gibi tarif etmiştir¹²⁵.

¹²⁵ Hüseyin Yıldırım, age, Sh:137-140.

Bir tek örnek bile yeter. Ruşen Arkadaşın sorgusu üç saatten fazla sürmüş, ancak tutanağa “diyeceğim yok, eski söylediklerimi tekrar ederim” yazılmıştı, birkaç kez düzeltmek için uğraşmasına karşın, coplarla mahkeme huzurunda dövülmüş yerine oturtulmuştu. Zaten o zaman yazılı savunma olanağı da yoktu. Son derece ciddi bir savunmaydı, reklam bilmediğimiz için bunu da diğerleri gibi öne çıkaramadık. Burada söyleyeceğim şu, cezaevine dönüşte Ruşen özellikle mahkemede su istediği için bir mana bulunmuştu ve dövülerek komaya sokulmuştu. Bu duruşmayı birçok avukat gibi Hüseyin Yıldırım da izlemişti, kitabında bu sorgu ve savunmadan, Ruşen'in omuzlarına copların indirildiğinden bir tek kelime bile etmemiş. Hayretler içinde kaldım. Daha geniş bilgi için Bak: “*Diyarbakır Hapishane Raporu*”, Cilt:2, Sh:379, Dipnot:154

Burada Hüseyin Yıldırım ve sözünü ettiğimiz kitabı ile direkt ilişkisi olan bir olayı açmak istiyorum.

Mahmut Bilgili Olayı

Önemli bir olgu olarak durmaktadır ve benim üzerimde büyük bir tahribat yaratmıştır. Kısa da olsa M. Bilgili'den söz etmek istiyorum ve daha sonra adını ettiğim olaya geleceğim.

Mahmut Bilgili avukattı, Av. Ş. Kaya'nın öncülük ettiği "Avukatlık Bürosu" onun yazıhanesinde işe başlamıştı. Daha önce PKK davalarına giren Bilgili Diyarbakır Avukatlık Bürosu'nun kuruluşu döneminde ayırım gözetmeksizin tüm siyasi davaları katılmış, ortak bazı avukatlarla çalışmış, çabalamıştı. Değerli bir insan ve iyi bir devrimciydi. Gözaltına alındı, işkence gördü, sinmedi. Diyarbakır Zindanında 6 ay hücrede direnmiştir. Daha sonra Avrupa'ya çıkmıştı. Fransa'da iken bizimle ilişki kurdu ve "hayatının tehlikede" olduğunu söyledi. "Yerine getiremeyeceği öneriler" nedeniyle Fransa'yı terk etmek zorunda olduğunu açıkladı. Biz de arkadaşlarımızın yardımları ile onu ilk elden Hollanda'ya çıkardık. Bir eve yerleştirdik. Kendisi ile Hollanda da uzunca görüştüm.

Ve ev sahibi arkadaşta tembihlerde bulunduk, dikkat etmesini söyledik. Olanaklar elverdiği zaman başka bir alana çıkarmayı ve ona yardım etmeyi düşünüyorduk. Mahmut'u evine koyduğumuz arkadaş pek "tembihden" anlamaz ama, o aşamada mecburduk, başka çözüm olanaklarımız yoktu. Mahmut bizim yanımıza gelmek istiyordu..

Hollanda'dan ayrıldık kısa bir süre sonra İsveç'te bulunduğum sırada Mahmut'un boğdurulup kanala atıldığını, cesedinin polis tarafından bulunduğunu öğrendik. Ceset zor teşhis edilmişti. Polis katili arıyordu. Bu habere ben de diğer arkadaşlarım da haddinden fazla üzülmüştük Eğer Hollanda'da kalabilseydik, belki Mahmut'un durumunu kısa sürede çözebilirdik, yapamamıştık¹²⁶.

Olayla ilgili Hollanda'nın Deventer Baş komiseri şu açıklamayı yaptı:

"5 Şubat'ta en son görülmüş. Kayboluş nedeni geçmiş ile ilgili olabilir. Kısa bir süre sonra Bilgili'nin cesedi bulundu. Bilgili boğularak katledilmiş, kanala atılmış ve çıkarıldığı günden tahminen 20 gün önce öldürülmüş olduğu sanılıyor"¹²⁷.

Bu olaylar sırasında Av. Hüseyin Yıldırım PKK'nın Avrupa sorumlusudur. En üst düzeyde yetkilidir. Mahmut'un öldürülmesi olayı ile ilgili haberi olup olmadığı konusunda bir açıklama yapmadı. Şimdi de olsa, bu konuda mutlaka bir açıklık getirmelidir ve özelleştirebilir. Çünkü, daha sonra yakalanan katil ben "emri Hüseyin Yıldırım'dan aldım" demektedir¹²⁸. Eğer böyle değilse, onun sorumlu olduğu dönemde böylesi emirleri kim vermiştir ?

¹²⁶ *Diyarbakır Hapishane Raporu*, Cilt 1, Sh:269, Dipnot:50

¹²⁷ Kürdistan Press, Sayı:18, Mayıs 1987, Sh:3.

¹²⁸ "O.T. Av. M. Bilgili'yi zehirleyerek kanala attığını itiraf etti. 8 Mayıs tarihli De Volkskrant (Halk Gazetesi)'in verdiği haber şöyle: Hollanda'nın Hengelo şehrinde oturmakta olan 32 yaşındaki O.T. Kürt Avukat Mahmut Bilgili'yi katlettiğini kabul etti. Cesedi 26 Mart 1987'de bulunan Bilgili'nin, evinden kaçırılıp O.T'nin evine götürüldüğü açıklık kazandı. Büyük ihtimalle Twente kanalı yanındaki De Denen Lokantası'nın yanından kanala atılmıştır"

Bu kişi aynı zamanda 15 Mart 1987 Newroz'una silahlı saldırı yapan, 6 kişinin yaralanmasına neden olan, halen tutuklu bulunan 2 kişiden biri. (Rizgarî'nin düzenlediği Hollanda'nın Deventer şehrinde yapılan Newroz'da bazı arkadaşlarımız yaralanmış, sakat kalmışlardı. -bizim)

Yalnız bu olay ile ilgili değil, birçok nedenden Hüseyin Yıldırım'la çok görüşmek istedim, bir türlü "mümkün" olmadı. Hüseyin, bizi aşağılayan, kendisine zorla yazdırılmış metinlere sahip çıkma yerine en başta üzerinde ağır bir şaibe olarak duran bu olayı aydınlatmalıydı. Zaten Öcalan tarafından aforoz edilmiş, hainler listesinin başına oturtulmuş, hatta edindiğimiz bilgiler çerçevesinde fiziki imha edil-mesi bile söz konusu. Ve muhalefet de yaptı, yapıyor. Neden bunları açıklamıyor, anlayamadım.

Mahmut Bilgili bu duruma neden düştü ve düşürüldü ?

Bana ve bir arkadaşına özel olarak Mahmut'un yaptığı belirleme şudur: "Apo beni aşağıya çağırıyor. Özellikle benden bazı kişileri suçlayacak bir kitap yazmamı istiyor. Diyarbakır Zindanı ile ilgili yazılacak bu kitapta (biz tabi baş köşedeyiz.) yenilgi ve bir takım olaylar ört bas edilecek, provokasyon, itiraflar, ajanlıklar vb. ortadan kaldırılacak, kahramanlık edebiyatı ile suç başkalarına atılacak vb."

Bu anda bunu belgelemek ve başka türlü ispatlamak olanağımız yok. Ben de R. Arslan da hayattayız, şahsen ben bu konuda tanıklık edi-yorum. Eğer Hüseyin Yıldırım'ın kitabını iyi değerlendirir ve kendisi de bu kitabı yazmadığını açıklayabilirse belki tarihsel bir olgu ortaya çıkarılabilir ve anlaşılabilir.

Her şeye rağmen Mahmut ne aşağı gitti ne de istenilen suçlamaları içeren bir kitap yazdı. Ama, hayatı ile bunu ödediğini söyleyebiliriz. Süreçte Mahmut gibi başına böylesi belalar gelen çok sayıda Kürdis-tanlı var.

Neden, Mahmut üzerinde durulmuştu, çünkü, Mahmut Diyarbakır Zindanı ve oradaki soruşturma, yargılama vb. ile en çok ilişkisi olan bir avukattı. Olayları yakından biliyordu. Çok şey biliyordu! İşte, başına gelenlerin bir yanı budur. Yani, sahip olduğu bilgilerin karan-lığa gömülmesi istendi ! Diğer yanı da PKK'nın iç işlerliğidir. Yenil-giyi ortaya çıkaracak ve uygulamaları, pazarlıkları tartışabilecek nice böy-lesi önemli veri ve kaynaklar telef olup gittiler, gidiyorlar !

Devam edelim. Daha sonra Hüseyin Yıldırım'ın sırası geldi, o da PKK'dan fersah fersah kaçmaya başladı. Olmadık güvenceler aradı, sığınmacı olarak ortada kaldı, hastalandı, giderek tecrit oldu. Bunlar benim kabulleneceğim şeyler değil. Onunla ilgili PKK'nın alışılmış suçlamalarını da kabul etmiyorum. Klasik yöntemlerle hemen herkes üzerinde bu uygulama PKK tarafından tekrarlandı. Ama H. Yıldırım'ın büyük sorumlulukları ve yanlışları var, bunları tartışmak, orta-ya çıkarmak ve onu savunmak da gerekiyor. Bugün ortalıkta dola-şan "Kürdistanlı"lardan çok daha fazla emeği olan biridir. Ama bu, PKK açısından önemli değil. Herkes sırasını savuyor ve hainlik mertebesine çıkıyor, çıkarılıyor. M. Şener ¹²⁹ de konuşmadı, diğerleri de. Eğer M. Şener bizimle ilgili zorla yapılan belirlemeler, yenilgi süreci, cezaevi-nin durumunu vb. açıklayabilseydi çok iyi olacaktı. Çünkü, Şener Diyarbakır

¹²⁹ Mehmet Şener 1991 baharında bir grup PKK yönetici, kadro ve militanı ile birlikte PKK'dan ayrılarak PKK-VEJİN (Diriliş) adlı örgütü oluşturan, PKK MK üyesiydi. Özellikle Öcalan'ın anti-demokratik uygulamaları ve Irak devleti ile olan ilişkilerini eleştirerek ayrılık koyan M. Şener üç MK üyesi ile birlikte ayrılmıştı. Bir grup oluşturduktan sonra kamuoyuna dönük yayınlanan bildirimlerinde ayrılık gerekçeleri açıklanmıştı.

M. Şener 1 Kasım 1991 tarihinde Suriye'nin Kamışlı şehrinde 5 kişinin saldırısı sonucu hayatını kaybetmişti. Yanında bulunan Fatma Temel (Dilan) adlı bayan da kendisini Şener'in üzerine atarak kurşunlara hedef olup olay yerinde ölmüştü. Fatma'nın eşi Mustafa Pusa (Şiyar) ise 7 Kasım 1991 günü İstanbul'da ölü olarak bulunmuştu.(...) Bu katliamlar çok üzücü ve tarihimizin karanlık sayfaları arasında bir olay olarak duruyor. Yeri geldiğinde M. Şener'i ve o günkü olayları gerçek bilgilerle tartışmak zorundayız. M. Şener (Zindanda takma adı ile Şevket) çok iyi, dürüst bir insandı. Geçimli, yönetici nitelikleri olan ve toparlayıcı biriydi. Burada kendisini saygı ve sevgi ile anıyorum. Direnmiş, haksızlığa uğramış, iftiralara karşı karşıya kalmış bir militandı. (M. Şener'in katledilmesi ile ilgili daha geniş bilgi için bak: Kürdistan Press, Kasım 1991, sayı: 89, Sh:3.)

Zindanı'nda uzun dönem yöneticilik de yaptı, birçok olay-dan yakından bilgisi vardı. Bu nedenle kendisine yapılan haksız ifti-raları hep birlikte daha kolay savunabilirdik. PKK merkezi ve bazı yöneticileri özellikle bizleri tanıklıktan dışlamak için çok çaba sarf ettiler ve ediyorlar. Oysa, biz orada, özellikle PKK kadroları açısın-dan en önemli tanıklardık. Bunu her vesile ile yaptık, yapacağım da.

Evet, Av. Hüseyin Yıldırım, “Avrupa da 4 yıl sürdürdüğü PKK sözcülüğünün yanı sıra, birçok Avrupa başkentlerinde de çok sayıda basın toplantısı düzenledi. Örgütte Apo'nun yakını olarak tanın-mış”tı.. Bu belirlemeler, M. Ali Birand'ın Apo ile yaptığı söyleşi üzerine Yıldırım tarafından Milliyet'e yapılan açıklamada Birand ta-rafından yapılan sunuşlardır¹³⁰.

Hüseyin Yıldırım, birçok basın toplantısı da yapmış, tahriklerde bu-lunmuştu. Bizimle ilgili önemli gördüğüm bir ikisini kısaca açmak is-tiyorum.

Hüseyin Yıldırım benim bulunduğum alana çıkarma yapıyor, daha biz yeni gelmişiz, yolumuzu kesmeye çalışıyordu. İlk olarak Selanik'te bir konferansa katılıyor. Konferansta konuşmacı olarak PASOK MK üye-si M. Haralambidis, Yunan “Ulusal Kahramanı” M. Glezos da var. Toplantıyı K. Mavrakis yönetmişti¹³¹. Bu unsurlar daha sonra bizim de “dostlarımız” oldular. Bizimle PKK arasında, “bir o yana bir bu yana” gidip geldiler. Şu son yıllarda şairin dediği gibi, yukarıda bir yer de yine tekrarlamıştık, bu dostlarla “bir kere bile selamlaşmadık” Ulus ve ülke olarak, insan olarak en çetin yıllarımızdı, yenilgi içindeydik, yal-nız düşmüştük. Sağlık olsun diyelim ve esasa gelelim.

Hüseyin Yıldırım bu konferansta PKK görüşleri dışında da konuşuyor. Ama, genel olarak konuşması ajitasyona yönelik. Tartışmak istediğim sorun yöntemiyle ilgili. Toplantının tartışılacak konularını bir tarafa bırakarak, her zaman olduğu gibi yine diğer Kürdistanlı örgütlere veryansın ediyor. Yalan yanlış bilgiler sıralıyor. Elbette orada bulu-nanlar bunları olduğu gibi kabulleniyorlar, çünkü bilgileri yok. Eğer, daha sonraları olsaydı bu kadar ulu orta konuşamaz ve kimse de din-lemezd.

Yıldırım, bizleri “**küçük reformist gruplar olarak**” sunuyor ve bunu birkaç kez yineliyor.

“70-80 de Kürdistan'da gelişen ideolojik ve politik mücadele döne-minde çeşitli reformist (küçük) gruplar oluşmuştur. Cunta zindanla-rındaki tavırları ve gerekse günümüzdeki örgütsel durumları önemli ölçüde dağılmıştır. Birçoklarının istekleri Kürdistan'ın bağımsızlığı değildir. Özellikle bağımsızlık mücadelesine karşı otonomi ve özerk-lik haklarıdır. Biz bu tür

¹³⁰ Milliyet, 3 Eylül 1988, “PKK'nın Avrupa Sorumlusu Yıldırım Bayrak Açtı”: “Apo, PKK'yı sattı”.

¹³¹ M. **Haralambidis**, aslen Pontusludur. Cunta dönemi (1967-74)uzun süre İtalya'da (Roma'da) mülteci olarak kalmış, son döneme kadar PASOK MK üyesiydi. Öcalan olayı sonrası ve bazı gelişmeler karşısında PASOK'tan istifa etti. PASOK Genel Kurulları'nda en yüksek oyu alan birkaç kişiden biri olmasına rağmen ayrıldı. Başka bir Parti kurdu ve onun başkanıdır şimdi. M. Glezos ise, Alman direnişinde Akropolise Yunan bayrağını asan direnişçilerden biridir, ulusal kahraman olarak kabul edilmektedir. Birçok siyasal parti de çalıştı, milletvekilliği yaptı. Daha sonraları oluşan ve bizim de içinde bulunduğumuz **KÜRT-YUNAN DOSTLUK DERNEĞİ**'nin onur başkanıydı. Yeri gelmişken kısaca belirteyim, ne yazık ki bu kurum çok başarılı çalışmalarına ve yasal konumuna (Kurucu üyele-rinden bir kaç Kürt,diğerleri -30'dan fazla kurucusu var-hemen hemen tüm siyasal grup ve örgütlerden, bağımsız kişilerden, bilim adamlarından vb. Yunanlıdır) rağmen, dünyanın birçok yerinde bu tür dernekler çalışmalarını sürdürürlerken, Atina'daki KÜRT-YUNAN DOSTLUK DERNEĞİ son dönem şehirden uzak bir yere taşındı ve ardından çalışamaz hale sokularak binanın deposuna “kilitlendi”. Yeri geldiğinde daha geniş tartışmak üzere bu uygulamanın anti-demokratik olduğu-nu vurgulayıp gecelim. Selanik'teki Konferansı yöneten K. Mavrakis ise, bu anda iktidar partisi PASOK'ta etkin çalışmakta, Kürt sorununa da “sırt” çevirmiş durum-dadır.

talepleri ve dayatıcılarını Kürdistanı yeni bir sömürge statüsüne sürüklemekle niteliyoruz.. Bu talepler tarihte görül-düğü gibi, Kürdistan'ın özgürlüğünü getirmez. Günümüzde ülke ile bağları kopmuş, Avrupa'ya yığılmış olanlar mücadeleye karşı tavrı al-mışlardır” vb.

Bütün bu görüşleri hayat tekzip etti. Kendileri birçok örgütle birlikler oluşturdular, ittifaklar yaptılar. Onlar Avrupa'ya öyle bir yığıldılar ki, kendilerini kurtarmaları mümkün olmadı ¹³².

Hüseyin Yıldırım'ın Selanik konferansında ilginç bir belirlemesi de var: “PKK MK'nden Mazlum Doğan Mahkemede yaptığı savunma nedeniyle 21 Mart'ta Kürt ulusal bayramında boğduruldu” demiş ¹³³.

Hüseyin'in toplantılarından biri de “Pınarcık Katliamı”na denk düşen günlerdeki Atina'daki basın toplantısıdır. Bize yine saldırmış ve bir ta-kım çıkarlar uğruna cephemizi bozguna uğratarak, düşmana prim ver-mişti. Pınarcık ve Lavrion olayları ile ilgili, “MİT'in bu tür olaylarla halkımızın şanlı önderi PKK'yı yıpratmayı amaçladığını” belirtiyor ve ardından Lavrion olaylarına gelerek. “**ÖY, KUK, KAWA ve RİZGARÎ'nin de hain, uşak olduğu**”nu açıklıyor. Ve bu belirlemenin ardından, Lavrion'da, 30 kişilik bir grup bizim arkadaşlarımıza, kal-makta oldukları odalarına saldırıyorlar. 2'si bayan 4 kişinin üzerine böyle büyük bir kalabalıkla saldırdılar. 1 kişi ağır yaralandı, Bedri adındaki ağır yaralı arkadaşımız kan kaybından ölüm tehlikesi atlattı. Bunda kamp polisinin ihmali büyük. Çünkü kapıları kapatmıştı.

K. Press'in dağıtımını engellemek için olayları tırmandıran PKK, daha sonra her nedense bu saldırıyı yanlış bularak önce özür dilemiş, ancak Hüseyin Yıldırım'ın kışkırtıcı sözleri üzerine yeniden saldırıya geç-mişti. Gözaltına alınan PKK'liler serbest bırakıldılar. Yunan

¹³² Bak: Rizgarî Yunanistan Temsilciliği, H Klasörü No:7, II Giden Yazılar/86-87 Serhat Kod'un raporu, Sh:12, 27 Mayıs 1986, El yazması 14 sayfa. Rapor'a ek olarak 28 Mayıs 1986 tarihli Yunanca Tessaloniki gazetesinin kütürü, konuşmacıları ve salonu gösteren resimler. Ayrıca, “Enosi'nin yapıştırdığı Konferans Afişi”. Enosi, “Halkların Kurtuluşu ve Halkların Birliği Örgütü”nün kısa adı, Birlik anlamı-na gelir.

Aynı örgüt, Atina'da 10 Aralık 1985 tarihinde Orhan Kotan'ın konferansını da dü-zenlemişti. (O. Kotan, amansız hastalığından dolayı aramızdan ayrıldı, sevgi ve say-gı ile anıyorum.) Bu konferans metni özetlenerek, bir broşür olarak yayınlanmıştı. Rizgarî Basın Yayın Merkezi kurulmadan önce Yunanistan Temsilciliği adına 2 Nolu broşür olarak yayınlanmıştı; “Kemalizm ve Kürt Sorunu, 1919-1938” ve “Unutulmuş Bir Pontus Katliamı”, Aralık 1985, Atina. Ayrıca, adı geçen Konfe-ransın ses kayıtları yag Temsilcilik Klasörü III 1985/87 Faaliyetler dosyası, 1 ve 2 nolu sırada kayıtlı, 10 Aralık 1985 tarihli kaset ve tape metni.. Türkçe'den Yunanca'ya çeviren, Andonis Mihailidis. (Andonis çok yakın durduğumuz, son derece dürüst ve bize elinden gelen her yardımı yapmış İstanbullu bir dostumuzdu. Canını Türkiye'den zor bela kurtarmıştı. İnşaat Yüksek Mühendisiydi. Yunanistan Sol Bir-lik Partisi'nin üyesiydi. Yakalandığı hastalığa dayanamadı, çok kısa sürede zaman-sız bizi bırakıp gitti. Ona minnet ve şükran borçluyuz. Çok yakınımızdı. Bu vesile ile saygı ve sevgi ile anıyorum. Biz ölünceye kadar dostlarımızı saymasını unutmaya-yacağız)

Biz 1985 yılı Eylül ayında gelmiştik, ama çok kısa sürede Aralık 85'de bir konfe-rans da düzenlemeyi başarmıştık. PKK ve onun o zamanki Avrupa Sorumlusu Hüseyin'in Yıldırım'ın Yunanistan “çıkarma”sının bir nedeni de buydu. “bir şeyler kaçıyor”du, yetişmek ve PKK'ye yontmak gerekiyordu..

¹³³ yag Rapor, Sh: 9. Biz, Mazlum'un durumunu Hapishane Raporu'nda belirle-miştik. “Yemek dağıtan M. Demir ve S. Çelik adındaki arkadaşlar görüp bağırarak askerleri çağır-mışlardır. ‘Komutanım Mazlum intihar etmiş’ sesleri üzerine gelen gardiyanlar, M. Doğan'ın cesedini içeriden çıkarmışlardır. Kimsenin bunu görmesi mümkün olamaz ve üst katta hücre bulunan birkaç arkadaş ise, battaniyelere sarılı olarak bir şeyin götürüldüğünü ancak görebilirler. Bu ise, o koşullarda her zaman olan şeylerdi. Revire, hastaneye, idare vb. gibi yerlere bu biçimlerde bir çok insanın taşındığı olurdu. Ayrıca, kağıt ve kalem yoktu, bir mesaj bıraktığı PKK'lıların uydurmalarıdır.” (*Diyarbakır Hapishane Raporu*, Cilt1, Sh:277,Dipnot:96)

Hüseyin kitabında “eylem koydu”, konferansta ise “boğduruldu” diyor. Ben ise Mazlum'un intihar ettiğini söylüyorum. Yeri gelmişken bu konuda başka bir belirle-meyi de buraya aktarayım. “Bir Newroz günü işkenceyi, zulmü kendini asarak protesto eden Mazlum Doğan (PKK)”

“9 Şubat Diyarbakır Zindanı Üçüncü Büyük Direnişi ve Öğrettikleri” “Yeni Demokrasi”, Sh:33 vd. Müslüm Elma da intihar diyor. Doğru olan budur. Şunu söyleyeyim, Mazlum eğer ölmemiş olsaydı, yüzbaşının elinden çekeceği vardı, kesin söylemek gerekmez, ancak H. Hüseyin Karakuş ya da Şahin Dönmez'den daha kötü yere götürecekti yüzbaşı onu, bu kesin.(...)

basını olayı istihbarat örgütünün ağzından vererek: **”Faşist Türkler, devrim-ci Kürtlere saldırdılar, saldırganlar Evrenin, Özal’ın işbirlikçileri”** demişti. Bu olaylar üzerine PKK kamptan Atina’ya taşındı. Bu da bi-zim siyasal faaliyetlerimizin önüne kontra bir ataktı! Denge politi-kasıydı diye düşünüyorum. Kamp ise, düşünüldüğünün tersine “cılız” bir yer olarak kaldı ¹³⁴.

Hüseyin Yıldırım, İsveç’te mülteci olarak kalmaktadır. Başta Kesire Yıldırım (Öcalan’ın eski eşi) olmak üzere birçok PKK muhalifiyle birlikte hareket ettiği söylenmektedir. Vejin grubu ile de yakın dur-maktadır. Hatta birlikte oldukları söylenmektedir. Kamuoyuna bazı açıklamalar da yaptılar. İlişkilerin örgütsel boyutu var mı yok mu bile-miyorum. İsveç’te tutuklandı, serbest bırakıldı. Bunun da içeriği kesin olarak bilinmiyor ¹³⁵. Hüseyin Yıldırım Fransa’da da yakalandı. “Ta-nık olarak dinlenmek üzere Marsilya’ya götürüldü” biçiminde bir ha-ber çıktı, bunu biz gazeteden öğrendik. Bunun nedeni de açıklanmadı ¹³⁶.

Hüseyin Yıldırım, gün geldi, PKK’yı karşı aldı.. PKK da onu tecrit ederek ve belli suçlamalarla “hainliğe” terfi ettirdi, demedik laf bırak-madı. Yıldırım’ın Öcalan’a karşı “ayaklanması” Birand’ın **“İşte PKK, İşte APO”** röportajından sonraya denk düşüyor. Milliyet Yıldırım ola-yını manşetten verdi. Haber özetle şöyle:

*“Bir süre Diyarbakır cezaevinde yattıktan sonra, PKK tarafından Suriye’ye kaçırılan, oradan da Avrupa’ya giden Yıldırım, Abdullah Öcalan son olarak milliyet aracılığı ile Türk devletine teslimiyetçi ve uzlaşıcı bir mesaj göndererek partisini sattı. Bu parti içinde yoğun tepkilere yol açtı, Apo kendisini ‘sözlerim korkunç derecede çarpıtıldı. Ben o sözleri söylemedim’ diye savundu. Oysa, röportajın en yakın tanığı bendim. M.Ali Birand, Apo ne söylediye onu aynen yazdı. Hiçbir şekilde saptırma yok. Üstelik konuş-maların tam metin bandı var”*¹³⁷

Apo hiç durur mu, bütün diğer muhaliflerine yaptığı gibi Yıldırım’a cepheden saldırıya başladı ve onu salvo ateşe tuttu.

“Avrupa’daki Avukat provokasyonu da zaten açıkça ‘biz darbe yaptık, par-tiyi ele geçirdik’ diyor”.

“Avukat Hüseyin Yıldırım’ın da yanımıza gelişi çok ilginçti. Çok bağ-lı gibi görünüyordu. Karşımda tir tir titriyordu. ‘Başkanım, seni gör-dükçe dayanamıyorum, kalbim duracak neredeyse. Nasıl görüyorsun bu işleri?’ diyordu. Yanında bir iki kişi daha getirmişti. Onlar da şunu söylüyordu: ‘Emin yerlerden aldığımız bilgilere göre, 1988’in sonu gelmeden bitireceksiniz’. (M. Ali Birand’ı kastediyor-bizim-) Nere-den biliyorsun? dediğimde, ‘falan yerin istihbaratı söylemiş, devletin önemli planları var’ türünden tehdit ve şantaj kokan laflar ediyorlardı. Ardından da, ‘Avusturya başbakanından izin aldım, Avrupa’ya gel’ diyordu Avukat.

Zindanda geliştirilen tasfiyecilik, 1984’ün sonuna geldiğimizde ülke içinde provokatif yanı ağır basan bazı kişiliklerin kendilerini dayat-ması, Avrupa’da Avukat’ın hortlaması, yine yanı başımızda son dere-ce kontra pratiğine benzer birçok davranışın ortaya çıkması, bu işin oldukça tehlikeli ve düş-manın iddialı olduğunu ortaya koyuyordu” ¹³⁸

¹³⁴ K. Press, Eylül 1987, Sayı:21 Sh:10. Ayrıca, olaylar Rizgarî tarafından da bildiri ile protesto edilmiş ve dergide de haber yapılmıştı. Bak: Rizgarî, Sayı: 12, Ekim 1987, Sh: 33. “PKK, Devrimcilere saldırıya devam ediyor”, “Lavriyon Mülteci kampındaki saldırılar”, yaralı arkadaşımızın fotoğrafı ve Rizgarî Avrupa Sekreterliğinin 23.6.1987 tarihli Kürtçe - Türkçe bildirisi.

¹³⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 1 Aralık 1989.

¹³⁶ Yeni Gündem, Mart 1986, Sayı:2.

¹³⁷ ag açıklama, Milliyet, 3 Eylül 1988. Ayrıca bakınız Dipnot 130

¹³⁸ Abdullah Öcalan, “Devrimin Dili ve Eylemi”, Weşanên “Serxwebûn” Yayınları, 1996, Sh: 204.

Öcalan bu söylemleri ile kalmıyordu. İşi çok ilerilere götürerek, Av. Hüseyin Yıldırım için artık hayati bir tehdit oluşturmaya yönelmişti. Ard arda şantaj ve tehditlerini savuruyor, bu da Hüseyin Yıldırım üze-rinde diğer fiziki imhaya uğramış unsurlar gibi açık bir panik yaratı-yordu. Bu nedenle yukarıda da söylediğim gibi, Hüseyin PKK'dan köşe bucak kaçıyordu. Bir takım can güvenlikleri sağlamak açısından, bazı "devlet garantilerine" sığınmak zorunda kalmıştı. Biz böyle bir görev, sorumluluk ve uygulamalardan Kürdistan'ın Ulusal Kurtu-luşu'nu sağlayabilir miydik? HAYIR. O nedenle, yenilginin zeminleri bu tür ilişkilerde gizli olarak duruyordu.

(...)

Bizim cezaevi açısından söylediklerimiz ise önemliydi. Geldiği yer itibariyle Yıldırım'ın, bizi dinleyip dönüp kendisine yapılanlara da ba-karak durumu gözden geçirmesi gerekmez mi? Cezaevi ile ilgili bu kadar yalana dayalı ve abartma bilgileri göz göre göre piyasaya sun-mak, aslında Öcalan ve PKK'ya verilmiş önemli bir primdi ve o bunu çok iyi kullandı.

Bu nedenlerle gerekli düzeltmeleri yaparak, kamuoyuna açıklamada bulunmak zorundaydı. Kendisi ile görüşemedik. Ama, hem kendisinin yazdığı hem de yazdırılan kitabın pabucu dama atıldı, "hain, uşak, do-ğuştan Kemalist, ajan, namussuz, devletin işbirlikçisi bir ailenin çocu-ğu vb" ilan edildi. Ben, onun bize yapmış olduğu haksızlık pahasına bu düzeyde söylenenlere itibar etmiyorum. Ama, öte yandan yalan ve yanlış a dayalı ve ileride tarih açısından sakıncalı bu belgelerin ortadan kaldırılmasına, hiç olmazsa onun karşıtını koymaya çalışıyorum. Her Kürdistanlı da bu görevi yapmalıdır. Onu da savunarak ve koruyarak bunu yapmak istiyorum. Bir örgütün iç işlerine karışıp, hemen Hüseyin Yıldırım'a paye de çıkarmıyorum, çünkü uygulamalarda ve sorumlulukta onun çok büyük payı var, aslında Öcalan değil,onun "es-habeler"i bizi bu yere getirdiler.

Şimdi, Cezaevi ile ilgili diğer kitap ve yazıları da kısaca belirlemeye çalışalım.

2.Örnek : Selim Çürükkaya, Kitabı ve Yazıları

Bu örnek ipe sapa gelmez bir örnek. Son derece özgür, küfürbaz ve horlayıcı bir mantıkla yazılmış. O kadar hırçınlaşmış ki, PKK ve Öcalan'a yağ çekmek ve onları korumak için bütün bir geçmişimiz tar u mar edilmeye çalışılmış. Ama, geldiği yer itibariyle PKK içinde en hazin sonlardan biri de, beklenildiği gibi Selim'in oldu. Evet, Milliyet Gazetesi'ndeki röportajını gördüğüm zaman irkildim, üzüldüm ve bu bana acı verdi. Ama, biz bu söylenenlere yabancı olmadığımız halde beni rahatsız etti yine de..

Söylemek istediklerim konusunda, daha evvelkilerin hemen tümü ha-yat tarafından doğrulandığı için, pek detaya girmek istemiyorum. Sadece belgelemek ve tarihin yazımı için, ulusun varlığı için temel yanlışları düzeltmeye çalışıyorum. Ama, Selim için değişen bir şey var mı, yok mu bilemiyorum?

Aramızda yıllardır süren bir "savaş" var Selim ile. "savaş"ta olsa, ara-mızdaki polemik de onunkiler değil, bizimkiler tümü ile belgelidir. Bunda ısrarlıyım. Devrimcilik ve mücadele bunu gerektiriyor. Böyle yöntemleri zorunlu kılıyor. Sonuna kadar tarihin doğru yazılmasına gayret sarf edeceğim. Küfürname ile, insanlara iftira ile sorunlarımızın çözümü mümkün değil, kendisi şimdi, bunu en iyi görenlerdendir sa-nıyorum!. Ama, yapısal karakteri bakımından ilginç biri olduğu için değişimini kesin hatları ile söyleyemiyorum. Umarım, hayat onu, bu yönde de değiştirmiştir.

Şimdi, onun kitabı ile bizim kitabımız (“Allahtan ki kitapsız değiliz”) ve süreç içindeki gelişmelere bir göz atalım.

Selim, Hüseyin’i de aşarak işe koyuldu.. Abartma Selim’de daha kap-samlı, yalan ve yanlışlar daha usturuflu. Üstelik, “romanımsı” da. Yıl-dırım’ın tersine, bizim *Hapishane Raporu* 1. Cilt çıkar çıkmaz işgü-zarlık yaptı. O zaman Avrupa’daydı ve “Kartal”dı (bu onun tabiridir!). Kitabı alelacele yazdı. Bizce yazması gerekiyordu¹³⁹.

Bu kitapta, ilginç olan yan, cezaevinde PKK dışında direnen, acı çe-ken, işkence gören örgüt ,kişi ve grup yoktur. Hep kahramanlar PKK’dan seçilmiştir. Kitap özel olarak zayıf grup kişiliklerini koru-mak ve “Zindan Direnişi”ni sömürmek amacıyla kaleme alınmış. Bu ondan istenmiştir. Ama, Selim de işgüzar biri olduğu için bunu başarı ile yapmıştır.

Baştan sona bizi karalayan, eleştiren bir anlatım var. Bizim devrimci kavramlarla ve mütevazı açıklamalarımız, doğru bilgilerimiz karar-tılarak verilmiş. Bozmak, yıpratmak, tahrif ve imha etmek konusunda öyle bir çaba var ki, örneğini bir yerde daha bulmak mümkün değil. Bizim başımıza hep geliyor. TİKKO’ya devrimci eleştiri yaparken “köylü” kavramını kullandık, onlar bizim eleştirilerimiz karşısında küfre sarıldılar. “Alçak, hain, ajan, vb” ne ağızlarına geldiyse söyle-diler, yazdılar. Oysa, bize özgürce “burjuva milliyetçileri” diye-biliyorlardı. Bu kavramı “köylülük”ten daha ağır görmüş olacaklar ki, eleştirinin kapsamını genişlettiler, dozunu arttırdılar. Dev-Sol da öyle, biz “devrimci kuralları çiğnediniz” diyoruz, onlar da bize devrimci kavramlar ile yanıt vermiyorlar, “Alçak, ajan,vb.” diyerek saldı-rıyorlar. Selim de, sanıyorum bunları kopya ederek, biraz da kendi bi-çimi ile bu ağzı kullanıyor. Bir kere hemen belirtelim, bu baştan yan-lıştı. Herkes iddialarımızın farkını görmeli. Direnişte, kurallara uyup uymamada, davranışlarımızdaki vb.. ne farklılık olduğunu bilmelidir. Kendimizi yalanın, yanlışın ve özellikle küfrün arkasına gizleyemeyiz. Yapılan iftira olur. O da, bize, “küçük burjuva”¹⁴⁰ olmamızdan tutun da, hemen her şey söyledi. Kitabında ise, bunları bırakıp bu kez kü-fürlere sarılmış. Nasıl böyle bir hakkı kendinde buluyor?

Kitabı ile ilgili biz bir broşür yayınladık ve eleştirilerimizi ilettik.

Bu broşür G. Hıdır adına çıktı. Ben sorumluluktan kaçmıyorum. Biz örgütlü davranıyorduk, nihayet bir örgüttük. Metinleri ortak da hazır-lamışızdır, redakte de etmiş olabiliriz. Ama, G. Hıdır ben değilim, E. Kıyak’tır. Selim, PKK’da her şeyin altında Öcalan’ı arama kolaylığını kullandığı için, burada da bunu yapmış ve direkt beni suçluyor.

Selim, Atina’daki Lavrion mülteci kampında yayınladığı bildiri de (ve bunu tek tek sayfalar halinde duvara da asıyor) beni hedef alıyor, başlık şöyle:

“Mümtaz Kotan’a İstemediği Bir Mektup”! Ve çok terbiyesiz açıkla-malarda bulunuyor. “G”yi yorumluyor. Metnin sonunda “haydi iyi günler G...veren Hıdır” diyor M. Selim Çürükkaya. Bilimsel terbiye-den, ulusal bilinçten ve kişisel ahlaktan uzak o kadar belirleme yap-mış ki, bunu fazla tartışmak gerekmiyor. Ayrıca, yalan yanlış bilgileri de arka arkaya sıralamış¹⁴¹.

¹³⁹ M. Selim Çürükkaya, “12 Eylül Karanlığında Diyarbakır Şafağı”, Ağrı Yayın-ları, Almanya 1989.

¹⁴⁰ Hoş, Küçük burjuva olmaktan bu kadar gocunmaya gerek var mı? Kendisi nedir? Kürdistan hareketinin mücadele pratiği gözlemlenirse, küçük burjuvaların temel, önemli bir güç olduğu ve en dinamik katmanı oluşturduğu görülebilir. Hele hele, PKK’da bu katman çok ağırlıklıdır, üstelik niteliği de değişmeden varlığın koruya-bilmiştir.

¹⁴¹ M. Selim Çürükkaya, “Mümtaz Kotan’a İstemediği Bir Mektup”, 7 sayfa, tarih-siz, (Kendisi 1991 Mayıs’ında Yunanistan’a geçtiğini belirlemiş, bundan sonraki bir tarih olabilir! Bak: “Beyrut Günlüğü , Apo’nun Ayetleri” Sh:114)

Şunu belirlemek istiyorum. Selim Çürükkaya bilmelidir ki, kendimle ilgili kabul etmeyeceğim iddialarını E. Kıyak için de etmem ¹⁴².

Selim'in "32 kısım tekmili birden" bildirisinde tehdit de var, "senin ne kadar alçak biri olduğunu kavrarlar. Kitap senin iddianamendir, bunu biliyor musun?" diyor. Hem de "kartal" olduğu zaman!

G. Hıdır'ın adına yayınlanan broşüre kısaca bakalım, Selim'in kitabını nasıl gündeme getiriyor:

"Çünkü, bu roman özel ve kasıtlı olarak arkadaşımızın eleştirilmesi -suçlanması- için yazılmıştır. Bunu görmemek mümkün değildir. İnsanların yalanı kendilerine yöntem olarak seçmelerinin kökleri yalnız buldukları siyasal yapılarda olmaz. Bunun ailesel dönemlere kadar uzatılması gerekir. Dünyayı ve kendini merkeze koyarak, özgür ve yargılamadan uzak her şeyi ve herkesi eleştirme 'özgürlüğü' bir gün mutlaka son bulacaktır. Bunun için, bağlı olduğu örgütsel yapının ku-ral tanımaz, yetkileri tanrı yolu ile elde etmiş önderliklerinin, bir gün gündemden aşağıya düşmesini sabırla beklemek gerekecek. İşte, o zaman tilkilerin kurnazlığının yalnız başına kalacağı bir aşamaya va-racağız" ¹⁴³.

Evet Selim, o günden bu yana G. Hıdır'ın dedikleri bir bir çıktı, sen PKK'dan kaçtın, olmadık suçlamalarla karşı karşıyasın, basın açık-lamaları yaptın, her şeyi söyledin. Apo'nun yetkilerinin "tanrı yoluyla" geldiğini uzun uzadıya açıklayan kitap yaptın, ona "peygamber" dedin. Bekaa'yı "haremlerin, katliamların", birçok akla hayale gelme-yecek uygulamaların merkezi gösterdin. Daha neler.. saymakla bit-mez.

"Apo'nun ateşkesi bir oyundu", "Köy basana ödül", "PKK yok, Apo'nun diktatörlüğü var", "HEP'i Apo bitirdi." "Kemal Burkay kitle desteği almak için Apo'ya yanaştı", "Apo, İdi Amin, Bokassa., Hitler veya Stalin'i aratmıyor. Apo'yu Suriye denetliyor, Apo öldürdükçe, Kürtler öldürüldükçe Suriye'ye para akıyor", "Yalnızca 1992 yılında Apo'nun emriyle 142 gerilla kurşuna dizildi, yüzlerce kişi intihar etti, yüzlerce kişi kaçarak Avrupa'ya sığındı", "Büyük tasfiye", (bu başlık altında öldürülen ileri unsurlar sıralanıyor), "A.Haydar Kaytan, Duran Kalkan, Selahattin Erdem, Selahattin Çelik, şimdi Apo'nun yanında-lar,ama siyasi birer ölüdürler.Hiçbir etkileri yok.Halil Ataç ve Cemil Bayık Apo'ya lazım birer damga memurudurlar" vb..

Bütün bunlar Selim'in **Milliyete** verdiği röportajda açıkladığı başlık-lar. Adı geçen gazete de her zaman olduğu gibi fırsatı kaçırmayarak, Selim'i büyük fotoğraflarla, bu başlıklar ve benzeri söyledikleriyle manşetten verdi ¹⁴⁴.

"12 Mart Karanlığında Diyarbakır Şafağı adlı kitabını önderliğin (Apo'nun) talimatları doğrultusunda yeniden yazması ve Terzi Cemal olayını kitap haline getirmesi için gözaltına alındı. Kitap yazması için tanınan serbestlikten yararlanarak Beyrut'a kaçtı" Adı geçen röpor-

¹⁴² Diyarbakır Zindanı'nda direnen ve orayı canına çekerek bitiren unsurlardan biri olan Ergül Kıyak'a dil uzatmaya Selim'in hiç hakkı yoktur. Tabir caizse "sapına ka-dar" işkence gören ve hiç taviz vermeden yatan arkadaşlarımızdan biridir E. Kıyak. PKK'lılardan ve orada yatan herkesten sorulabilir. Ama, inkar yöntemiyle lüm-pence bir dil kullanarak iftira edenlerin bunun sonucuna da katlanmaları gerekir.

¹⁴³ G. Hıdır, "M. Selim Çürükkaya'ya İsteddiği Kısa Bir Cevap", 32 sayfalık Broşür, Rizgarî Basın Yayın Merkezi Yayınları No:11, Aralık 1990, Sh:12-13.

¹⁴⁴ Bak: **Milliyet**, Ali Haydar Yurtsever, "Selim Çürükkaya ile röportaj", 14,15,16,17 Eylül 1994. Bu röportajda Selimle birlikte Aysel'in de (Selim'in eşi) fotoğrafı var, kendisini Diyarbakır Cezaevi'nden son derece direngen bir bayan olarak tanıyorum. Üst düzey yönetici olarak onun da sorumluluğu büyük. Bekaa'dan geçen bazı bayan unsurların bilgilerine göre, yaptıkları ile ilgili -emirle de olmuş olsa- ondan ciddi bir özeleştiri bekliyorum. Bu, onun eleştirilerinde haklı olmasını da sağlayacaktır. Ge-rek PKK konusunda ve gerekse Öcalan'ın uygulamaları ile ilgili çok önemli bilgi-lere sahip olduğu kanısındayım. Ancak, bu röportaj'daki fotoğraf beni hiçbir zaman unutmayacağım biçimde çok etkiledi ve üzdü, bunu belirtmek istiyorum. Bir bayan olarak çektikleri, mücadelesi ve yetenekleri ile ilgili onu savunmak, tartışmak, ko-rumak da gerekiyor kanısındayım.

taj'da Selim'i sunarken böyle denilmiş. Demek ki, PKK'da bu bir ge-lenek, emir ve talimatlarla kitap yazılabiliniyor. Daha önce de önder-lik her istediğini yaptırdığına göre, bizimle ilgili yazılanlar emir ve talimat gereği yazılmış. Ama Selim biraz daha "inceltmiş işi"¹⁴⁵.

Bütün bu söylediklerine rağmen Selim'in G. Hıdır'a bu kadar öfke-lenmesi anlaşılır değil. Her halde "geç fark etmiş taşın sert olduğunu" Şimdi, G. Hıdır'ı dinleyelim.

"İnsanların doğruları her hal ve şart karşısında konuşması zordur. Da-hası, eğer bir değerlendirme yapıyorsa ve kendisi de bu değerlendir-me kapsamı içindeyse, daha da zordur. Bu zorluğu en çok çekenlerden biri de Selim Çürükkaya'dır"¹⁴⁶.

"Tarihin bizi 1980 koşullarının Diyarbakir Zindanları'na götüreceği besbellidir. Orada, en azından idarenin adamı olmamış ve kişiliğini korumak olanağı elde etmiş siyasi olmayan unsurlara bile saygımızın her zaman olacağı bilincindeyiz. Kör ve katı bir uygulamanın içinden çıkabilen tüm insanlarımızın davranışları yeterli sayılmaktadır. Hatası ve sevabıyla binlerce insan, yalnız S.Ç.'nin mükemmelliği karşısında hep ihanetçi ve ispiyoncu olacaklardır.

Bu tarih tüneline girdiğimizde, *Rizgarî Hapishane Raporu* Cilt1 de ibretle okuduğumuz; devrimcinin devrimciye işkence yapmasından, haraç almaya ve nihayet grupların birbirleriyle çatışmaları nedeniyle hapishanelerin ayrılmasına kadar varan tüm olaylarda **geriye doğru gitmek** zorunda kalırız. Ama, bu geriye doğru gitme işleminde tüm olayların altında imzası bulunanların kimler olduğu da görülür"

"Son olarak aynı siyasetin bazı unsurları tarafından yazılmış "*Dört-lerin Gecesi*" adlı kitap bile Çürükkaya'yı baştan sona tekzip eden bir anlayış sergilemekte ve *Rizgarî Hapishane Raporu* 'ndaki bilgileri doğrulayıcı anlatımlar içermektedir ¹⁴⁷. Türkiye'de öylesine çarpıtma-larla dolu ve sadece kârlılık esasına uygun bir ideolojik saldırı ve te-cavüz gündemdedir ki, buna Çürükkaya'yı dahil etmek pek de zor de-ğildir. Nerelerden ve nasıl yönlendirildiği biraz da açığa çıkmış olan bu tasallutun, çıkarların kuyruğunda nereye kadar gideceği kestirile-mez bir muamma değildir" ¹⁴⁸.

Çürükkaya tanığı olmadığı olayları anlatıp üstelik de yorumluyor. Bu-nu çok fazla yapmış. Örneğin, Hıdır Akbalık olayı. Savunma yapacağı beklenirken, Hıdır itiraf yaptı. Önce "Hıdır hapishaneye girdikten son-ra ihraç edildi, dediniz, itiraftan sonra da başka bir gruptandı eklemesi yapıldı, bu doğru mu?" Hıdır Akbalık hangi "küçük burjuva gruptan gelmişti?" Örneğin Şahin Dönmez, Hasan Hüseyin Karakuş ve diğer birçoğu hangi grup kökenliydi?

G. Hıdır iddialarını devam ettiriyor ve belgeliyor. Kısa alıntılarla G. Hıdır'ın broşürünün diğer kısmını özetleyelim;

"Ama, hapishanede iki PKK'lının kavga yapmadan bir arada kalma-ları önemli bir olaydı. 1 No'lu Cezaevi'nde **Ortak Yaşam ve Komün** önerisi de sizden gelmedi Bay Çürükkaya..."

"Kitabında o günkü dönem için 'Aydınlık gazetesinin başını çektiği Kürdistan Bağımsızlık Mücadelesi karşıtı propaganda yapma, çamur atma, mücadeleyi boğma yolunda tavır aldılar' belirlemesi yapıyor-sun. Aydınlık grubu ile **can ciğer kuzu sarması** dostluk düzeyi, senin bu ekibe özeleştiri yapmandan sonra, artık sence de kabul edilmiyor".

"Rizgarî ise, temel tezlerini bugün halen gururla taşıyor"

¹⁴⁵ Bak: yag röportaj, Milliyet, 14 Eylül 1994.

¹⁴⁶ G. Hıdır, ag Broşür, Sh:10.

¹⁴⁷ Fevzi Yetkin - Mehmet Tanboğa , *Dörtlerin Gecesi*, Yurt Yayınları 18,Ocak 1990.

¹⁴⁸ G. Hıdır, ag Broşür, Sh:14, 15.

G. Hıdır, Selim Çürükkaya'nın "biz kartaldık onlar adeta karga gibiy-diler, biz hep yüksek yerlere konardık, onların gözü ise, çöplükteydi" sözlerini eleştiriyor ve şöyle devam ediyor: "yalan yanlış haberleri yaymak ve kamuoyunu bu yönde oluşturmak çabaları, değer ve yargılarda yaratılan tahribatlar da göz önüne alın-dığında, korkunç bir cinayettir. Yaratılması mümkün ve muhtemel ye-ni biçimleri içinde, beyinlere işlenmiş 'resmi tarih', bir zaman sonra beyinlerde urlaşacaktır".

Mümtaz Kotan ve Ruşen Arslan'ın her PKK'lıya yardım ettiklerini, ayırım gözetmediklerini, bununla da kalmayarak hukuki yardıma da bulduklarını belirten Hıdır, yardım ettikleri Şeyhmuz Hoca adındaki unsurla ilgili kitabında (Bak: S. Çürükkaya'nın ag kitabı Sh:55) 'klinik vaka olduğunu' söyleyen Selime karşı, yapılan yardımı savunuyor. Yalan bilgi yayıldığını açıklıyor.

Komünist olduğu iddiasına karşı, Selim'in "hiçbir zaman Komünist olamayacağını", "her şey unutulur" diye düşündüğü için olayları ve olguları ört bas etmek istediğini belirtiyor. Türk andını "Eşi'ne yapılan soyundurma tehdidi karşısında okuduğunu" açıklıyor. Ve eşi ölüm orucunda iken, onu ikna edip, "eylemi bırakmasını sağlamaya" çalıştığını ekliyor.

'Akşam inmişti mahpushaneye' mısrasını "Akşam Erken İner Mah-pushaneye.. ejderha olsan kar etmez" şeklinde esasına dönüştürerek, cezaevinde daha önce yapılan yanlışları açıklıyor, özellikle koğuşlar-daki tahribatı ve bundan dolayı hepimizin zorluk çektiğimizi belirliyor. O tahribatları Selim'in savunduğunu söylüyor. Ayrıntıları uzatmanın mümkün olduğunu, ancak bir iki örnekle sorunu bitireceği-ni belirtiyor. Bunlardan en önemlisinin DDDO Savunmaları olduğunu, Selim'in bu savunmaları 'Kemalist kafalı Kürt küçük burjuva aydınla-rının teslimiyet belgesi' olarak nitelemesini şiddetle kınıyor.

"Selim, kitabında av. Hüseyin Yıldırım'dan hiç bahsetmiyor" diyor Hıdır ve Yıldırım, "tutuklanıp, işkence görmedi mi, eziyet ve cefa çekmedi mi?" diye soruyor. Bunun kasıtlı olduğunu belirtiyor. Ve ki-tabının diğer ciltlerinde, Yıldırım için, büyük olasılıkla Yüzbaşı Esat tarafından "tutukluları caydırmak için bilinçli olarak cezaevine konul-duğunu" söyleyebileceğini açıklıyor. Çünkü, onun 'dergahtan kovul-masını' bu tür açıklamalar için neden görüyor.

"Ş. Kaya'ya düşen görev savunma avukatın olarak Hıdır Akbalık'la arana ayrıt olarak koyduğun sorgu tavrını belgeleriyile kamuoyuna açmak olmalıdır" diyor.

Sonuç olarak özetle şunları belirtiyor G. Hıdır; "her ne kadar kıvırtır-san da Rizgarî Hapishane Raporu tarihsel olarak yerine oturmuştur. Bu kitabı iki arkadaşımızı suçlamak için yazdın ve hiçbir PKK'lı bu kitaptan dolayı kendisini savunamayacaktır" "Rıza Altun ölüm orucundan gerekçe göstermeden niçin geri geldi? Diğerlerine PKK'lı olmadıkları için manidar şaibeler atıyorsun."

"Koğuş baskınlarında hiç kimse 'Apocular anamızı ..ler' demedi, buna 60 kişi tanıktır. Yüzbaşı, koğuş (arkadaşlarımızın bulunduğu ko-ğuş) sorumlusuna ajanlık teklif etti , ama o bunu kabul etmedi. Bunun üzerine yüzbaşı sorumluyu görevden aldı ve darbe ile üç kişilik yöne-tim atadı. Bunlardan biri PKK'lıydı, H. German. Diğerleri K. Kılıç'ın (Dev-Yol'cu) ve Z. Karagök'tü. (TİKKO'cu). Bu yönetim sırasında arkadaşlarımıza ağır işkenceler uygulandı.. Özellikle, Ruşen Arslan ve Mümtaz Kotan anlatılamayacak baskı ve işkenceye tabi tutuldular".

"17 Temmuz 1982 de Mümtaz Kotan ve Ruşen Arslan'ın bilinçli hücreye alındıkları büyük bir yalandır ve bu kişilikle ilgili önemli bir bo-zukluğu anlatmaktadır".

“Mümtaz’ın tahliyeden sonra asteğmen olduğu ve bir PKK’lıyı sorgu-layarak üstün başarı kazanıp üsteğmenliğe terfi ettiği, M. Çimen’in itirafında önemli roller üstlendiği gibi bir açıklama çirkeftir, böyle bir olay olmamıştır, Mümtaz tahliye olur olmaz, askerlik için uzun süre tekrar hücreye konulmuş ve bundan sonra da yurtdışına çıkmıştır. Se-lim’in açıklama yaptığı zaman Yunanistan’dadır”.

“Einstein şöyle demiş; ‘ne hazin bir çağda yaşıyoruz, atomu parçala-dık ama insanlardaki önyargıyı parçalayamıyoruz’. Selim’in 5 Eylül 1983 Direniş koşullarını hatırlaması gerekir. Cezaevi’nin büyük bö-lümü hep bir ağızdan ‘Allahû ekber’ naralarıyla toplu namazlar kılı-yorlardı. Ve hücrelerde topu topu 34 insanımız kalmıştı. İlginçtir bun-lar arasında Mümtaz Kotan da vardı. Direniş başladığı zaman koğuşla-rı dolaşan PKK’lılar bizim arkadaşlara, Mümtaz’ın direnişin hazır-lanmasındaki katkılarını anlatıyorlardı.”¹⁴⁹.

“En önemlisi de PKK’ya karşı oluşturulmak istenen cepheye bizzat bizim arkadaşlarımız mani olmadılar mı? Mehdi Zana’nın da bu çaba-da katkısı vardı. Böylece PKK tecritten kurtuldu, cezaevinde canlandı.

Koşullar 4 Ocak 1984 direnişine bizi getirdi. 49 günlük hepimizin or-tak olduğu Ölüm Orucu’na ulaştık. İş idareyi tehdit eden boyutlara geldi. ‘Ölüm Yaşatır’ (burada yeri gelmişken belirteyim, bu sloganın yaratıcı da Ergül’dür, -bizim-) sloganları tüm cezaevini inletmeye baş-ladı.

Direnişten sonra dağıtımda 34. koğuşa gidildiğinde Rıza Altun, M. Kotan ve R. Arslan’ı göstererek, Maşallah Öztürk’e ‘bu arkadaşların kararı bizim kararımızdır’ demişti. 34. Koğuşun önemi çok büyüktü, oradaki uygulamalar çok başarılıydı. Nitekim, 750 kişinin 34 ‘e git-mek için idareye başvurduğu bir gerçek”.

“M. Can Yücel ve Kemal Pir’in cezaevine gelir gelmez arkadaşlarımızın yanına geldiklerini” belirtiyor. “Herkesin kurallara uyduğunu ve Türk Andını, İstiklâl Marşını okuduğunu” açıklıyor ve Selim’e soru-yor; “böyle değil miydi ?” Ve “eleştiriden korkmadığını, eleştirinin geliştireceğini”, ama Selim’in eleştiri değil karalama ve suçlama yap-tığını söylüyor. Her düzeyde onunla karşılaşmak istediğini de ekliyor.

Şöyle bağıyor:

“Bilincim ve mücadeleye bağlılığım bunu gerektiriyor. Bu bir görev-dir. Reaksiyoner olarak alma, tarihe yalan ve yanlışla aktarmaya çalış-tığın olayların tümüne tanık olduğum için, buna engel olmaya çalışı-yorum, şimdilik bu kadar”¹⁵⁰. (...)

Selim daha önce de hapisneden kendisinin kaleme aldığı her halin-den belli olan bir yazıyı “Berxwedan”da yayınlamıştı. Buraya kadar açıklamaya çalıştığımız kitabı ve yukarıda sözünü ettiğimiz “Lavriyon bildirisini” (“Mümtaz Kotan’a İstemediği Bir Mektup”) incelendiği za-man Cezaevinden gönderilen 5 imzalı yazının da onun kaleminden çıktığı anlaşılıyor. “Berxwedan”da “5 sütuna çarşaf gibi basılan” bu metnin altında kendisi ile birlikte “Mustafa

¹⁴⁹ Koğuştaki arkadaşlara Mümtaz “onlar da katılınsınlar” diye mesaj gönderdi de-diklerinde, Ruşen “zaten biz direnişteyiz” demişti ve arkadaşlara dönerek “ben arka-daşın kokusunu bu direnişteki yöntemlerden alıyordum” diye eklemişti.. (Bu konu, Hapishane Raporu’nun çıkacak diğer cildinde açıklanmıştı, ancak bu cilt direnişler-le ilgili basılamadı. Yukarıda basılamamasının nedenlerini açıklamıştık. (Bak: Dip-not:113) Öneri de Mehmet Şener tarafından arkadaşlara iletilmişti. M. Şener benim bulunduğum katta 1. hücredeydi ve bizim ilişkilerimizi diğer katlarla o götürüyor-du. Yukarıda Mehmet Şener’in katledilmesi olayını açıklamıştık. Ve onun cezaevi-nin en önemli tanıklarından biri olduğunu söylemiştik, ne yazık ki konuşamadı.. (Bak: 129 No’lu Dipnot.)

¹⁵⁰ Yukarıdaki alıntılar için Bak: G. Hıdır, yag Broşür , Sh 16’dan sona kadar.

Karasu, İdris Güzel, Ali Serçek, Mehmet Tanboğa ve Bedrettin Kavak”ın imzaları var. Daha doğru ifadeyle bu unsurların adları da yazılmış! Burada bu metni tar-tışmak istemiyorum, bir felaket ve tarih bu metindeki iddiaların hemen tümünü alt üst etti, çöpe attı. Ama, okuduğum zaman bana acı verdi. Bu unsurlardan bazılarına o kadar yardım ettim ki onlarla o kadar çok şey bölüştüm ki, anlatamam. Ama bu kadar değer yitimi gösterdikleri-ne göre, söyleyecek bir şey bulamıyorum. Bu arkadaşların kimisi itiraf yaptı, tecrit edilip, horlandı. Biz sahiplendik, koruduk. Kimisi ölüm orucunu bıraktı, suçlandı, cezaevinde “hain” durumuna düştü, düşürüldü. Kimisi ayrıldı, muhalefete geçti vb. Mustafa Karasu’yla ölüm orucu’nda yanımdaki hücrede günlerce konuşarak, battaniyemi ıslatıp vererek, moralini yükselterek ilgilendim.Yazık.. Grup ya da örgüt çı-karı bu kadar olmaz, bu kadar fetişleşen mantıkların, üstelik yalan ve yanlışla iftira yapması da çok tehlikeli. Bunları tartışmak konumuz dışında. Ama, Selim bunu da yaptı. Saldırılarını cezaevinden de sür-dürdü¹⁵¹.

Ortak metinde imzası olan Mustafa Karasu, daha sonra Selimi suçla-dı ve PKK saflarında kaldı. Hatta Avrupa’da sorumluluk da yaptı. Bir süre “PKK Başkanlık Konseyi” üyesiydi. Karasu, “Berxwedan” gaze-tesinde yayınlanan yazısında Selim’in “hiç kimseyle uyuşmadığını, cezaevinde bile zor bela yürüdüğünü” belirlemiş. Bu nedenle Se-lim, M. Karasu için, “şimdi birini karalamak, gözden düşürmek için kendisine verilen talimatlara uymak zorundadır” diyor.

Rıza Altun’un da kendisiyle ilgili belirlemelerine, “ben hiçleştirilmiş, ulu önderimiz ise herşeyleştirilmiş”¹⁵² biçiminde cevap veriyor .

Selim, Lavrion’da bizim için yazıp duvara astığı “Küfürname”sinde “şimdi E. Uzun ve Rıza Altun’un kulakları çınlıyor” demişti. Hıdır’a ve dolayısıyla bana g. veren dediği için olacak her halde. Rıza Altun’un onun için yaptığı belirlemelerden sonra da kulakları çınlıyordur! Ama, onun dediği gibi değil, bu kez “onu hiçleştirdikleri için”.

Ona yönelik bir takım yazılar yazıldı ve eleştiriler de yapıldı. Bir iki belirlemenin artık hiç önemi kalmadı. Hatta, “geri dön” çağrısı bile oldu.

Urfa hapishanesinden gönderilen bu “Küfürname”ye de Hüseyin Yeşildağ¹⁵³ ve Ergül Kıyak birlikte cevap vermişlerdi. Bu cevabi “MEKTUP”un giriş kısmından alıntı yapmak istiyorum, çünkü aynı soruları ben de sordum ve soruyorum. Diğer kısımları ise, Hapishane Raporu’nda, diğer metinlerimizde ve bu metinde yer yer belirttiğimiz bazı olgu ve olayların tekrarı olacağından aktarmayı gerekli görmüyorum.

¹⁵¹ “Devrimciler, Demokratlar, İlericiler ve Yurtseverler. Halkımızın Sırtına Kene Gibi Yapışanlar Üzerine” adlı yazı, “Berxwedan”, 15 Haziran 1988, Sh: 1,10-11,19.

¹⁵² M. Selim Çürükkaya, “*Beyrut Günlüğü, Apo’nun Ayetleri*”, Sh:5,6.

¹⁵³ Hüseyin Yıldırım kitabının bir yerinde şöyle bir belirleme yapmış, diyor ki, “Bir de Hüseyin Yeşildağ adında bir arkadaş vardı. Oldukça sağlam bir fiziği olan bu arkadaş, onur ve kişilik sahibi idi, her türlü zor ve tehlikelere rağmen onurunu ko-rumasını biliyordu.” Ne diyelim, “Allah razı olsun”. Görüyorsunuz, PKK’lı olma-yınca “fiziği güçlü” de olsa” ondan direnişçi olarak söz edilmez. Ve Hüseyin “onu-runu koruması bilmiş”! Demek, onurunu korumak önemli bir olgu Diyarbakır Ceza-evi’nde. (Bak: Hüseyin Yıldırım, “*Kürdistan Halkının Diriliş Mücadelesi, Diyarba-kır Zindanı*”, “**Teslimiyete Doğru İlk Adımlar**” bölümü, Weşanên “Serxwebûn”, Mayıs 1985, Sh: 265.)

Hüseyin Yeşildağ ise H. Yıldırım ile ilgili şunları söylüyor: “H. Yıldırım Süleyman-ların bölümünde kalıyordu. Kaldığı süre içinde bizimle görüşmelerini gizli yapıyor-du. (...) Her karşılaştığımızda ‘Hüseyin beni öldürecekler, ne yapayım’ diye sorular soruyordu.(...) ‘Bunu böyle yapalım daha iyi olur, bize baskı gelmez’ gibi şeyleri koğuşta sık sık belirtiyordu. (...) Bizi de bu perspektif içine çekmek istiyordu. ‘Bu-caklarla iyi geçinelim, aman onlara sert davranmayalım’ gibi telkinlerde bulunuyor-du. Bu tavrı karşı koğuşa yemeğin fazla verilmesi ve su verilmesi konusunda da devam etti. Bu konuda tavrı koymadığı gibi, ‘yanlış bir iş yaptığımızı’da belirtti. (...) En ufak bir dayakta hemen gardiyana yalvarmaya başlıyor, ‘komutanım ne olur vurma ben yaşlıyım’ gibi şeyler söylüyordu” (Bak: Hüseyin Yeşildağ, Genel değer-lendirme/Rapor, El yazması 41 sayfa, 10.12.1986, Atina, Sh:10.)

“MEKTUP,

Yüreklerini ve kafalarını devrimci mücadeleye koyup, döne döne vu-ruşan unsurların, burjuva dili ve yöntemleriyle karalanmalarına tavır-sız kalmak, burjuva tavrı onaylamaktır. Bundan dolayı 1979-1985 Di-yarbakır Cezaevi pratiğini gerçekleri ile aktarmak zorunda olduğumu-zu bir görev biliyoruz. Bunu her vesile ile yapacağız. Aslında biz, ce-zaevinde psikolojik baskı altında olan ve ağır cezalara çarptırılmış unsurlara içinde bulunulan koşullarda suçlama ve saldırı yapmayaca-ğız . Bu nedenle kısaca bazı şeyleri belirtmekle yetiniyoruz.

Son günlerde cezaevi pazarının alabildiğine kalabalıklaştığı, yalanlarla oluşturulmuş, demagoji ve reklama ağırlık veren curcunası içinde ol-mayacağız. Burjuvazinin önünde panik göstermeyeceğiz. Urfa cezae-vinden gönderilen yazıdan anlaşıldığı kadarıyla, namusun mavzerinde bir tek kurşun bile olmayan, yıllarca devrimci olmayı bir yana bırakı-nız, namuslu olmayı bile beceremeyen ve sömürgeci TC'nin erat ta-kımının karşısında adi suçluların tavrı içinde olanlar hiçbir şeyden ha-berleri yokmuşçasına direnmeyi kendi bireysel çabalarıyla deforme etmektedirler.

Biz, hiçbir zaman Cezaevi anılarımızı yazarak, cezaevinin siyasi ola-rak değerlendirilip, sulandırılmasından yana olmadık. Ama, görüyoruz ki, gerçekleri çarpıtmak ve cezaevini yorumlanamaz durumda bırak-mak gayreti içinde, mektuplarla, anılarla büyük bir yarışa girmişsiniz. Hem de bunu kitlelerin başına kakarak yaptınız, yapıyorsunuz. Hiçbir devrimci cezaevinde yatmasını ve işkence görmesini kitlelerin başına kakmaz. Bu tür bir yöntem burjuva anıların yöntemidir. Ve onlar bunu başarıyla yapıyorlar. Biz grup olarak bireysel 'kahraman'lar yaratarak değil, işkenceyi, acıyı,direnmeyi kolektif sorumluluk olarak düşündük ve düşünüyoruz.

Diyarbakır Cezaevi ki, özel yöntemlerle ve kasıtlı olarak programlı biçimde militanlarımızı ve halkımızı imhaya yönelik uygulamalarıyla yalnızca devrimcilere değil, kaçakçılıktan gelen, sağ görüşte ya da lümpen olanlara bile her türlü işkencenin uygulandığı, bütün yöntem-lerin denendiği bir yerdi. Bunu, yazıyı yazanlar da bilmiyor değiller. Orada insanın kişiliğini koruması yetip artıyordu. İdareye muhbir ol- mayan ve itiraf yapmayan bir kişi direnmenin odağında duruyordu. Böyle bir yapıyı sayımızın azlığına rağmen sonuna kadar götürdük. Yalnız PKK'lıları değil, tüm cezaevindekileri korumayı ve kollamayı kendimize şiar edindik.

Bir baş soğanı, bir dilim ekmeği ve her şeyimizi paylaştığımız, gün-lerce hücrelerinde çile doldurduğumuz anları ne çabuk unuttunuz. Biz, bir sigara için birbirimizle kavga mı ettik? Gizli gizli hücrelerden gö-türülüp iş mi verdik? Hangi direnişe katılmadık? Her şeye rağmen PKK'yı hangi aşamada korumadık ve desteklemedik? O gün söyli-yorduk, bugün de söyliyoruz: Biz PKK'lı değildik ve yaptığımız doğ-ruydu. Bugün de bu görüşte direniyoruz. O gün bütün siyasetlere göre ağırlıklı bir niceliği olan PKK'nın çürümesini engellemek zorunday-dık ve bu cezaevi için gerekliydi. Bunun gerekçeleri detayları ile mut-laka açıklanacaktır.

Devrimcilerin geçmişte olduğu gibi şimdi de hiçbir şeyden kuşkuları olmaz. İhanet ve dönekliliklerle dolu bir sürecin rasyonelleştirilmesi çabaları, başkalarının iftira, karalama ve zan altına alınması kampan-yaları ile kotarılamaz.

Burada önemli bir olayı hatırlatmak istiyoruz; cezaevinde (33. koğuş-ta) kendilerini yakarak eylem koyan arkadaşlar PKK'yı ve yöneticile-rini protesto etmediler mi? Bu eylemlerden sonra PKK yöneticileri telaşa düşmediler mi? 'Ölüp kurtulmaktan başka çare yok' diyenlerin içinde yazıyı yazanlardan biri de vardı. Hani, 'abi (şimdi hain olmuş-lar) dirimiz bir şeye yaramadı bari ölümüz belki bir şeye yarar' diyordunuz. Yoksa siz mi sık sık 'abi gerçekler

kafamıza dank etti, bir daha 1 ve 2 Nolu'daki gibi hata yapmayacağız, bize yardımcı olun' diyordunuz.

Cezaevi olgusuna zaman ve mekan koşulları içinde doğru ve gerçek-çi olarak bakıldığı zaman, bilince çıkacak olan hiç de sizin anlattıklarınız ile çakışmayacaktır. Biz cezaevi pratiğinin sizlere bir şeyler anlattığı kanısındaydık, ne yazık ki, grup çıkarı herkesçe bilinen o muh-tevanızda -sağdan soldan yamalarla birbirine tutuşturulmuş, söküldü-ğü zaman hep birlikte göreceğiz- hiçbir değişikliğin olmadığını göste-riyor. Ayrıca burjuvazinin genel olarak Kürdistan hareketine uygula-mak istediği program hedefleri içinde ve onun strateji ve taktikleri doğrultusunda geçici ve günübirlik başarıları her şeyin üstünde tuttu-ğunuz bellidir. Ama, yanıldığınızı anlayacaksınız.

Böylece bilinci karartarak, hedefi şaşırtarak sorunu başka yere çekme-ye uğraşıyorsunuz. Bu, çok ağır sorumluluklar getirir ve tehlike çanla-rını çalar.

Bunalımın üretim merkezleri bir gün mutlaka yıkılacaktır.

Sayısal olarak elle sayılacak kadar az olan bazı grupların davranış ve direnişlerinin eleştiri ve özeleştirisini kendi içinde olmak koşuluyla, biz bütün açıklığı ile ortada durmaktayız. Elbette bize saldırınızın bir ö-nemli nedeni var ve gocunmakta da haklısınız. Kendisini 'ulusal kuruluşçu' tek ve vazgeçilmez odak sayanlar, cezaevlerinde direniş de-nen olgunun sınırlarını nasıl çizebilecekler bilemeyiz. Ama, bir yazı ile kendinizi rahatlatmış olabilirsiniz"¹⁵⁴.

Yukarıda söylenenlere eklenecek pek fazla bir şey yok.

Cezaevinden geldiği belirtilen başka bir metinde söylenenleri aktara-rak devam edelim. Bu metin "Berxwedan"da yayınlanmış ve altında "HASAN" yazılan bir metin. İlginç! Hangi "Hasan" belli değil! Bu yazıya bize yaptığı saldırı için değil, Paşa Uzun'a söyledikleri için de-ğineceğim. Bildiğiniz gibi, baştan sona ben ve Ruşen ile ilgili malum belirlemeler var, Selim ve diğerlerinde olduğu gibi. Metin "küçük bur-juvalara sitem ederek" başlıyor. Niçin böyle bir siteme gerek duyulu-yor, anlamakta güçlük çekiyorum. Yukarıda bir kere daha belirlemiş-tim (Bak: Dipnot: 140), Kürdistan hareketi, özellikle PKK hareketi büyük oranda bir küçük burjuva hareketi olduğu halde bu yakınma niye? Diğerleri gibi bu "Hasan" da kabadayılık taşıyor. Ve yazı baş-tan sona PKK'ya payeler çıkarıyor. Kahramanlık edebiyatı ise şaşmaz biçimde hakim bir olgu. Bunlar belli şeyler"¹⁵⁵.

Eğer bu yazı H. Atmaca tarafından yazılmış ise, hem bizim hem de Paşa için çok ayıp etmiş. Bu yalanlara katıldığı için, üzerinde bir leke olarak bu iftirayı hayatı boyunca taşıyacaktır. Yok eğer, yine Selim'in kaleminden çıkmışsa, bu son derece vahim bir olay. Ama, her halü-karda emir-talimat yoluyla yazılan, alışılmış kopya metinlerden biri olduğu kesin.

Paşa uzun ile ilgili haksız suçlama ve karalama var, ben buna katıl-mıyorum, Paşa bütün bir baskı ve işkence dönemini hücrelerde ve bir-kaç kişi ile birlikte geçiren, direnen unsurlardan biridir. Üstelik hücre-lerde yalnız PKK'lılar değil, TIKKO'cu, Kawa'cı ,Rizgarî'ci, Dev-Yol'cu ve kaçakçılar (Mafya) da vardı. Ve Paşa PKK'lı değildi. DDKD'den yargılanıyordu.

Onunla ilgili *Hapishane Rapor*'unda birçok yerde belirleme yapmış-tık ¹⁵⁶.

¹⁵⁴ Hüseyin Yeşildağ (29. Koğuş), Ergül Kıyak (25. Koğuş), "MEKTUP", Nak-leden: Kürdistan Press, Aralık 1988, Sayı:50, Sh:11. Ayrıca, Bak: Rizgarî, Sayı:15, Eylül 1988 (Burada Mektup'u gönderen arkadaşların adları konulmamış)

¹⁵⁵ "Diyarbakır Zindanlarından Bir Görüntü: İki Politikacının Portresi", "Ber-xwedan", 15 Ocak 1989, Sh:12-13.

¹⁵⁶ Bak: Diyarbakır Hapishane Raporu, Cilt:2, Temmuz-1989, Sh:353, Dipnot: 140, Sh:370, Dipnot: 148 ve Sh:437, Dipnot: 170.

Bu kadar yalan, bu kadar iftira ve karalama görülmüş iş değil. Bunu başardılar, ama şimdi kimin nerede olduğu belli değil, saldırganların her biri başka yerlere savruldu. (...)

Selim’le ilgili söyleyeceklerimizi uzatmayalım. Son söylediklerinden birkaç satırı çok önemli buluyorum.

Selim diyor ki, “Avrupa’ya geldiğimde pek çok kişiyle telefon aracılı-ğı ile konuştum. Büyük bir çoğunluk ‘bir şey yazma, biz durumu bili-yoruz, şimdi yazarsan düşman kullanır’ diyordu. Bir yakınımla ko-nuşmamda ‘demokrasi yoktur’ sözlerime karşılık ‘bayağı demokratik bir ortamın olduğunu biliyorum’ sözlerinden hemen sonra ‘kimseye bir şey söyleme seni öldürürler’ demesi nasıl ‘ demokratik bir ortamın olduğunu’ daha iyi anlatıyordu. Aydınların bazıları kendi çıkarlarının-dan, bazıları korkudan, bazıları da karşı karşıya olduğumuz vahameti detaylı olarak bilmemelerinden dolayı sessiz kalmamı tavsiye ediyor-lardı. Konuştuğum aydınları dinleyince 1920’lerden sonra Türk aydın-larının neden, niçin ve nasıl dalkavuklaştıklarını daha iyi anladım. Neticede kitabı yayınlamaya karar verdim”¹⁵⁷.

“Almanya’dan Şam’a geldikten birkaç gün sonra tutuklandım. İki ay kapalı cezaevinde kaldım. Burada Diyarbakır cezaevi tarihinin tam tersini yazmamı, dışarıdaki pratiğimin kontrgerilla ve özel savaş prati-ği olduğunu kabul etmemi istedi. Ya buyurulanı kabul edecek ya da intihar edecektim. Üçüncü bir yol olmadığından **buyurulanı özeleştiri olarak yazdım** (abç). Buradan yarı açık bir cezaevine alındım. Ve Di-yarbakır cezaevi ile ilgili daha önce yazdığım iki kitabın tersini izah edecek bir kitap kaleme almamı istedi. Resmi ideolojinin talimatıyla resmi ideoloji doğrultusunda kitap yazamazdım”¹⁵⁸.

“Kürdistan’a tek başıma gitmem mümkün değil, gitsem bile nasıl ya-şarım? Yasadışı biriyim ben. Ulu önderimizle derin çelişkilere düşmü-şüm. Ne devletle ne de gerilla ile yaşayabilirim. **İkisinde de resmi ideoloji var** (abç). Tek seçeneğim var, Avrupa’ya geçebilmek”¹⁵⁹. (...)

Selim’in çektiği acıları, emeklerini ,inançlarını anlıyorum. Son yazdığı “Beyrut Günlüğü”nde bütün bir ömrünün dilimlerini büyük bir kahr-la dile getirmeye çalışmış.Yıllarını vermek, cezaevi yatmak, acı çek-mek zordur. Kitapta uzun uzun anlatımlar var. Sakine’nin durumu, Mehmet Şener’le ilgili söylenenler¹⁶⁰, Faysal Dunlayıcı’nın itirafı, içeride yaptıkları, Bekaa’ya gittiğinde eşi Aysel’in yanına bile gelme-diği, konuşmadığı, Mecit Gümüş’ün Diyarbakır itirafçısı olarak Aka-demide sorumlu yere getirilmiş olması vb. Bütün bunların hepsi son derece acı ve dayanılması zor olgular. Ve kendi belirlemesine göre, Bekaa’ya yıllar sonra gidişinde orada bir “diktatör” ile karşılaşma, a-dam öldürmeler, soruşturmalar, işkence uygulamaları hemen hepsi insanı çileden çıkaran şeyler. Ama, biz bunları anlatmaya çalıştığımızda, önümüzün kesilmesi, bizim olmadık iftiralara duçar edilmemiz de acı. Ancak, temel eksik bunları bilmek ya da görmüş olmak, bir şeyler yapamamak değil. Sorun, Selim’in Kürdistan Ulusal kurtuluş Mücadelesi’nin bir hukukunun zorunluluğu ve buna bağlı bizim de

¹⁵⁷ M. Selim Çürükkaya, “Beyrut Günlüğü, Apo’nun Ayetleri”, Sh:7-8.

¹⁵⁸ age, Sh:13.

¹⁵⁹ age, Sh:17.

¹⁶⁰ age, Sh:118-119. Mehmet Şener’le ilgili Bekaa’da yazılmış Broşürden söz edi-yor. Bu broşürde M. Şener’in çok ağır suçlandığını ve tamamen yalan bilgilere baş-vurulduğunu açıklıyor, bunu hazırlayanlar arasında Faysal Dunlayıcı’nın da bulun-duğunu belirtiyor. Ama, “Şener’in ayak oyunlarından” söz ederek, bunun da “Şe-ner’in Apocu mantığından kaynaklandığını” belirtiyor. Böyle olunca, Selim’in bir-çok uygulamasının da “Apocu mantıktan kaynaklandığını” söyleyebiliriz! Ayrıca, Mehmet Şener konusunda Bekaa’da komple bütün boyutlarıyla hazırdir, kamptaki dersler de bile işlenmektedir. “Mehmet Şener’e 4. Kongre Hazırlık Komitesi’nde bilinçli olarak yer verilir. TC tarafından PKK’ya dayatılan bir politika, 4. Kongreyi ele geçirme çabaları vardır. Bu politika Mehmet Şener’i ortaya çıkarmak, bütün yön-leri ile tanımak için gerekiyordu.” (Bak: Enver Polat (Selçuk), “Mavidir Avaşin’in Suları”, Weşanên “Serxwebûn” No:93, Nisan 1999, Sh:48)

bir iç hukukumuzun gerekliliğini önemsememesi, bilmemesidir. Her şeye PKK “hukuku” ile çözüm, her şeyi PKK ile özdeşleştirme anlayışının geleceği yer burasıdır. “İftira et, karala, vur, öldür, olmasa ajan ilan et” mantığı bir hukuk anlayışı olamaz. Bunu anlamak gerekiyor. Bu PKK’nın hukukudur ve kendi kadrolarını bulmuştur. Eğer bir hukuka saygı olmasaydı biz de ağzımıza her geleni savurabilirdik. Kendimizi bir hukuka bağlı sayarsak, o zaman demokrasi kuralını işletmek zo-runda kalırız. Bunu Selim yapmadı, yapmıyor gözüküyor. Ona yardım ettiğini belirlediği Alman ya da diğer uluslardan dostlarımız da nasıl bunu anlamamışlar, hayret ediyorum. Selim’e “sen diğer Kürtlere de-mokrat davrandın mı, belli bir hukuki zeminde durdun mu ?” diye sordular mı merak ediyorum. Ama, biz Avrupalı dostlarımızı demok-rasi konusunda “ikna etmede” çok mahiriz! Ya da onların davranışları, bizimle ilgili programları ve kendi devlet çıkarları ile örtüşüyor diye düşünüyorum. Yani, yaptıklarıyla ilgili birçok şeyden bilgileri var ve yutmuyorlar! (...)

Selim, bize yapılan saldırı merkezine yamanarak, tartışmasız bizi suç-lu saydı. PKK muhalifi olarak bizim “muhaliflerin” yanında yer aldı. Onun kendisine yapıldığını iddia ettiği ve açıklamaya çalıştığı birçok uygulama onlar tarafından da yapılmıştı. Neden onlara taraf olma ihti-yacı duydu? Bir yerlere bağlı duruyorlar, danişıklı dövüşüyorlar, iftira, karalama, saldırı, vb. Hemen hepsini uyguluyorlardı. Bir uzun müca-dele yılları çarçur ediliyordu. Bu taraf oluşun önemli bir nedeni olma-lı. Bir başka yan da, kendisinin en önemli eleştirisinden biri ona ters dönmüştü, nihayet Selim de “Avrupa’ya kapağı atmıştı”.

Şunu da belirteyim, Apo’nun peygamberliğini ilan ederek, ona “ayet-ler” yakıştırmak (bir tek “ayetlerin” nereden geldiği merak konusu!) eyleminin en önemli sorumlusu ve eshabesi Selim ve onun gibi arka-daşlardır. Bunu bilmeli, gözden geçirmelidir. Biliyor! Çünkü, bir ulu-sal kurtuluş mücadelesinin güçleri ve kadroları bu kadar parçalana-maz, bu kadar “benden olmayanlara ölüm” diyemez. Ulusal varlığımız ve bütünlüğümüzün en önemli desteğimiz olduğu bilinmezden gelini-yor. Ya da bilinçli olarak bu tahribatı yaratmada bir kasıt var. Açık değil mi, herkesin kendisini ifade edebilme ve savunabilme hakkı ol-madan kurtuluş olmaz. Sonuçta, Selim’in dediği gibi peygamberler, kullar da yaratılır. Yarattı da. Bunu ortadan kaldırmanın zor olduğu görülüyor. Başımıza musallat olan bu heyulanın bizi uzun yıllar meş-gul edeceği ve TC’nin bunu bize karşı ustaca kullanacağı net ortada. Biz Faysal Dunlayıcı için yazarken, bize cevap verdiğinde en azından “doğru” demeliydi, ama şimdi “*Beyrut Günlüğü*”nde söylüyor. “Atı alan Üsküdar’ı geçti” Selim. Kitabında “içerde yılanlar dışarıda Yıl-maz oldular ”¹⁶¹ dediğin Kani Yılmaz, Avrupa’da sorumlu oldu, örgü-tün tepesine kadar geldi. (...)

Selim, yanlışları düzeltmeli, iftira ve karalamalar için ciddi bir özeleş-tiri yapmalıdır. (Selim’in, “*12 Eylül Karanlığında Diyarbakır Şafağı*” kitabının 2. Cildi çıkmışsa da ben henüz okumadım)

3. Örnek: Mehmet Can YÜCE ve Kitabı

Talimat yolu ile yazılan saldırı kitaplarından biri de Mehmet Can Yü-ce tarafından yazılmış. Biraz daha “bilimsel” görünmeye çalışan bu kitap da, aslında diğerleri gibi terbiye sınırlarını aşmıştır. Ben, terbiye lafını ederken, bunu bize ait olan, ulusal ve toplumsal değerlerimize ait

¹⁶¹ M. Selim Çürükkaya, age. Sh:118.

olan terbiye ve kurallar olarak söylüyorum. Başka ulusların, top-lumların, sistemlerin terbiye kuralları da vardır, önemlidir.

Genel kurallara dönük bir şey söylemek gerekiyorsa, bu da uluslara-rası demokratik ve hukuk kurallarına uymayı gerektirir. Herkesin uy-mak zorunda olduğu Evrensel İnsan Hakları kuralları herhalde vardır.

Evet, bu kısa belirlemeyi yaptıktan sonra, devam edelim. Mantık aynı olduğu için, kitap dizini Can Yüce'de de aynı olmuş. Hep PKK'lılar, hep direniş ve kahramanlıktan söz edilmiş. Ama bu sanal kahramanlı-ğın oyuncularını pek belli değil. Bunlar nerede ve nasıl yanlış yapmışlar, bu yolu nasıl terk etmişler, ihanete nasıl bürünmüşler bunları göremiyoruz. Kaçanlar, dönenler hemen hepsi tu kaka ediliyor ve dışlanıyor. Oysa, bunların da emekleri var, savunma hakları var, kendilerini ifade etme özgürlükleri var. Bunları dinlemek ve bunlara söz hakkı vermek kesinlikle reddediliyor. Bu kahramanlık türküleri ile devam ettiğimiz süreç, yıllardır dinlediğimiz “uzun havalara” dönüşmüş durumda. Ama, burada bir farkı var. “Yenilgi kabul edilmiş”, ama bunun rasyo-nelleştirilmesine büyük özen gösterilmiş. “Direniş eylemleri, anlamı ve sonuçları” gibi. Bir de kitabın üstünde yazarın isminden önce “ye-ni” bir teorik açıklama var “12 Eylül Sömürgeci-Faşist Rejimine Karşı” deniyor¹⁶². Bu ne demek oluyor? Bize ikili bir görev dayatılıyor. Sömürgecilik zaten bütün biçim ve uygulamalar altında sürüyor, buna “Faşist rejime karşı” gibi bir katma “vergi”nin eklenmesine de gerek yok. “Türkiyeli olmanın” vebali böylesi sorumluluklarda duruyor!.

Can Yüce K. Pir ile birlikte yakalanmıştı. Cezaevine ilk geldiklerinde, Kemal'in isteği üzerine (Ruşen, daha önceden Kemal'in avukatı olduğundan tanışıklıkları vardı) bizim koğuşa gelmişlerdi. (Bak: Dip-not:150. S. Çürükkaya ile ilgili G.Hıdır'ın Broşüründe sözü edilmişti.) Can Yüce ezikti, çünkü Kemal'in yakalanmasından sorumlu tutulu-yordu. Ya da yakalandıktan sonraki belirlemelerinden ötürü ağır bir suçlama altındaydı. Biz, birlikte kaldığımız süre içinde K. Pir'i büyük ölçüde ikna edip, durumu biraz olsun yumuşattık. Neyse. (...)

Yakalanma olayı Batman yolunda, Siirt-Diyarbakır ayrımında gerçek-leşmişti. Özetle, Jandarma takibinden kurtulmak için kendilerini bu-lundukları araçtan aşağı atmışlar ve daha sonra yakalanmışlardı. Üzer-lerinde birçok doküman çıkıyor. Kemal her şeyi reddediyor ve bunu soruşturma da dahil, cezaevine kadar sürdürüyor. İsmi Kemal Pir olduğunu da kabul etmiyor. Söylenen buydu o zaman. Can Yüce do-kümanları üstleniyor ve Kemal'in dediğine göre, birkaç kez uyarması-na rağmen kendisinin K. Pir olduğunu da açıklıyor. Bunu cezaevinde de yapmış.

Bildiğimiz kadarıyla, M. Can Yüce de MK üyesiydi. Savunma olanak-ları olduğu zaman geniş bir savunma yaptı. Diğer arkadaşlara uyarıda bulunmuş, onun savunması ile paralellik kurulması gerektiğini, yeni geldiği için bilgilerinin taze olduğunu söylemişim. Hiç biri kabul et-medi, herkes onu geçmek için çaba sarf etti.

Can Yüce, K. Pir olayından dolayı cezaevinde PKK kitlesi tarafından tecritliydi, bunu da yöneticiler sağlamışlardı. Kimse ondan bahsetmi-yordu. Bu durum uzun süre devam etti.

Şimdi, Can Yüce'nin saldırı kitabına gelelim.

Yüce, kitabında birçok şeyi karıştırıyor. Kitap ilk bakışta aceleye geti-rilmiş bir özellik taşıyor. İstedığınız kadar bilimsel kavramlar üretiniz, rasyoneller yaratınız bir şeyi talimatla yaptınız mı ya da emir yolu ile bir şeyler söylemek zorunda kaldınız mı, bir süre sonra yalana

¹⁶² Mehmet Can Yüce, “Diyarbakır Zindan Direnişi”, Weşanên “Serxwebûn”, No:47, Ocak 1991.

baş-vurmak ve abartma bilgileri sıralamak zorundasınız. Can Yüce de öyle yapmış. Bakınız, “Cunta bir güç ve bunun önüne dikilen tek şey PKK savaş tutsakları vb” diyor. Siz kitabın temel aldığı çıkış noktasına ba-kınız! Ama, bu kesin hattın belirlenmesinin hemen ardından “yenilgi-nin boyutlarının” tartışılması da ihmal edilmiyor. Bu yenilgi ise, yine PKK’nın değil ve gelip geçici. Çünkü, “zafer, kahramanlık” o biçim.

Diğer örgütlere gelince, “bazı gruplar gibi devrimciliği tatil edemez-dik. Geriye tek bir taktik kalıyordu düzenli geri çekilmek” Cuntaya karşı “bir güç” ortaya dikiliyor. Bu, “PKK savaş tutsaklarının Diyar-bakır Zindan direnişçiliğidir”. “Gerilla” 1984 itibariyle ortaya çıkıyor ama, içerdekiler de “PKK savaş tutsakları”. Diğer örgütlerin unsurları da “küçük burjuvalar” oluyor! Eğer top yekûn bir savaştan söz edili-yorsa, içerdekiler tümü ile savaş tutsağıdır, değilse bir kesimin böyle nitelendirilmesi ne anlama geliyor! Onlara özel vasıf verilmez ki! Ama, mantık olarak savaş PKK’nın savaşıdır, Kürt Ulusu’nun değil. Onun için içerdekilerin tümüne yurtsever demek zor bir şey! ¹⁶³.

Can Yüce, 1981 yılını yenilgi sayıyor. Herhalde Cezaevi için olacak. Ama, “1981 Eylemi’ne (8-12 günlük Açlık Grevi) Rizgarî, ÖY, DDKD, TKP, KUK red cevabı verdiler” diye de ekliyor. Burada bü-yük bir yalan uydurmuş. DDKD ve ÖY katılmayacaklarını açıkladılar. Ama, diğer gruplar katıldılar. Sonunda ne oldu biliyor musunuz, PKK katakulli yaptı. Can Yüce buna hiç değinmiyor. Biz, bu konuda da ge-rekli açıklamalar yapmıştık. 1000 kadar tutuklu bu direnişe katılmıştı. PKK’nın Kurtuluş grubu ile haberleşmesinden bilgi sahibi olan idare, 8. gün sonunda yemek getirip, “bugün grevin bitmesi gerek” , “alıyor musunuz, almıyor musunuz?” diye soruyor. Bunun üzerine diğer grup-lar iki gün daha açlık grevini uzatmaya kalkışıyorlar, ama meydana gelen olay direnişi kırıyor, gücümüzü düşürüyor. Ve direniş bittikten hemen sonra, zaten hazırlıklı olan idare saldırıya geçti, ağır sonuçlar yarattı, ne var ne yok elimizden aldı. Cezaevini böldü ¹⁶⁴.

“1981 direnişi olarak tarihimize yazılan direniş, 12 Eylül’de başlayan Mayıs 81 sonunda yenilgiyle noktalanın bütün bir direniştir” diyor Can Yüce.

Tabii buna katılmak mümkün değil, çünkü bu direniş sonrası cezaevi resmen teslim edildi denilse yerinde olur.

Yüce de şematik biçimde suçlamaya hemen başlıyor. “Reformist gruplar” diyor ve “gerçek anlamda teslimiyet”ten bahsediyor, yenilgi-yi ihale etmeye çalışıyor.

Alıştığımız geleneksel saldırılarının dozunu arttırıyor. “Ruşen Arslan, Rizgarî’nin tarihinde ihanet yoktur” demiş, (bunu gazetelerden oku-duğunu belirtiyor) “kapağı Avrupa’ya atmaları ile kopkoyu teslimi-yetçi-uşak geçmişlerini temize çıkarabileceklerini sanıyor. Teslimiye-tin başında ve teorik savunmasında başı çeken Rizgarî idi” diye nokt alıyor. Diğer gruplar için de, “Esat Oktay’ın gelmesinden sonra dökülüp, teslim oldular” diyor. Talimat yollu “saldırı şeması” böylece tamamlanıyor. Bu kez yenilgiye ve PKK’nın teslimiyetine teorik “kılıf geçirme” bölümleri ile kitap sürüyor ¹⁶⁵.

---

¹⁶³ M. Can Yüce, age, Sh: 29,30. Küçük Burjuvalar konusunda hepsinde bir tepki var. Yukarıda Selim’in belirlemeleri vesilesiyle bu konuyu yorumlamıştık. Bak: Dipnot: 140.

¹⁶⁴ Bak: *Diyarbakır Hapishane Raporu*, Sh:199-200. Ayrıca, M. Can Yüce, age Sh: 10 (Önsöz Yerine) ve Sh: 50.

¹⁶⁵ M. Can Yüce, age. Sh: 57 vd.. 67, 68,69, 71.

1981 yenilgisinin nedenlerini uzun uzadıya tahlil ediyor. “Nesnel (dışımızdaki) nedenler” ile “öznel (bizden kaynaklanan) nedenleri” sıralıyor¹⁶⁶.

“Teslimiyet nedir, grupların somut pratikleri” bölümünde şöyle diyor, “Yenilmiştik ama, inancımız, partimize bağlılığımız, sorumluluğumuz teslim alınmamıştı. Bu alanlarda müthiş bir kavga sürüyordu. Direnen yanlarımızla çürüyen yanlarımız, devrimci olan ile olmayan yanlarımız, proleter ögeler ile proletarya dışı ögeler kıyasıya bir çatışma içindeydi. İnançla ve devrimci militan özelliklerle, yabancılaşmış ve bireyci-bencil ögeler amansızca savaşıyordu. Bu kişilik düzeyindeki çatışma açık savaş alanlarında da somut biçimlerde kendini gösteriyordu. Egemen görünen düşmandı, ama direniş de sürüyordu. Kurallara uyma, ama bunun altında direnişi sürdürme, kurallara uymayı lanetleme, devrimci inanç ve direniş çizgisinin doğruluğunu her fırsatta dile getirme, bunun somut arayışı ve örgütlenişlerine yönelme vb. Çeşitli ögelerle örülen bu trajik dönem, PKK savaş tutsakları açısından nasıl tanımlamak gerekir? Bu dönemde, cezaevi ve yaşamı henüz itiraf ve ihaneti içermese de, o düzeye sıçraması da **düşman otoritesi ve iradesi tarafından belirlenmiştir.** (abç.) Yukarıda anlatıldığı biçimde de olsa yaşamda teslimiyet kurallarına uyulmuştur. Bu anlamda teslimiyettir. Ancak, nasıl bir teslimiyet, ihanet ile arasında sırat köprüsü kadar ince bir sınır kalan ideolojik-politik bir teslimiyet mi? Yoksa, her yönüyle çelişkili, çatışmalı ve çözümlemede kimin kazanacağı bu çatışmanın sonunda ortaya çıkacağı, bir geçiş dönemini ifade eden bir teslimiyet midir?

İdeolojik anlamda, inanç düzeyinde bir teslimiyet durumu ve eğilimi yok. Kurallara uyulmuş, ama bu düşünce düzeyinde savunulmuyor, yanlışlığı ve ideallerimizle bağdaşmazlığı başından beri vurgulanıyor”.

“Görüldüğü gibi, dışımızdaki grupların ve özellikle Kürt reformist-milliyetçi gruplarının ideolojik-politik teslimiyet durumları ile PKK savaş tutsaklarının **taktiksel** ya da **salt politik teslimiyetleri** arasında **ciddi farklar** (abç.) vardır. Ortak noktalar da var kuşkusuz.”¹⁶⁷

Vay be! Siz şu açıklamaya bakın. “Taktiksel yenilgi”, “taktiksel teslimiyet” diyor. Kurallara uyuluyor, yenilgi ve teslimiyet süreci yaşanıyor, bütün bunlar rasyonelleştiriliyor. Ama, bizim süreci açıklayan ve tahlil eden doğrularımıza ise, ver yansın ediyorlar, olmadık kavramlar ve suçlamalarla bize saldırıyorlar.

Bunun gibi, TTE (Tek Tıp Elbise) konusunda da PKK’lılar yanlış bilgi yaydılar, bizleri de ağır suçladılar. Bizim TTE’yi fiske değmeden giydiğimizi belirttiler. Biz elbise giymedik, 35. Tecrit hücreleri mahkemeye gidişlerinde giydiler ve bize de haber gönderdiler, cezaevindeki genel çerçeve içinde biz de TTE’yi sonradan giydik. Oysa, Can Yüce kendisi bunu “taktik bir taviz” saymaktadır. Ve “13 Ocak 1984 tarihli eyleme başlama dilekçesinde TTE konusunda bir hüküm bulunmadığını” da belirtmektedir. Arkadaşımız M. İz (kısa zaman önce trafik kazası sonucu kaybettik, sevgi ve saygı ile anıyorum) mahkeme dönüşü pencereye çıkarak, Ruşen’e “mahkemedен geliyor, 35. tectritteki arkadaşların tümü elbise giyinmiş, ‘Şirket’ (R. Altun) bizim de giyinmemizi sizlere iletmemi istedi” demişti. Bunun üzerine Selim yerinden kalkarak “Bu da kim, idarenin adamı mı, ajan mı?” vb. belirlemeler yapmıştı, Ruşen kendisine “terbiyeli ol, bu bizim arkadaşımızdır, yalan da söylemez” demişti. Nitekim birkaç saat sonra üst koğuştan birisi mahkemedен geldiğini ve hücrenin mesajını iletmiş, “elbisenin giyilmesini istediklerini” bildirmişti. Bunun üzerine herkes susmuştu, üstelik bağırın unsur PKK tarafından kuşkuyla karşılanan biri olmasına rağmen, bu öneri

¹⁶⁶ age. Sh:80.98

¹⁶⁷ age, Sh: 103, 105

yerine getirilmişti. Oysa, Can Yü-ce kendisi kararı zaten açıklıyor, “TTE konusunda 35’deki kadroların görüşleri alındıktan sonra, direniş önderliği mevcut durumu değerlendirmiş ve giyme kararı vermiştir. Bir taviz olduğunu bilerek belli amaçlar güderek, belli beklentileri hesaplayarak. ‘Y. Demokrasi’nin haksız yere suçladığı M. Şener arkadaşın bu kararın alınışında hiçbir sorumluluğu yoktur. Sorumluluk direniş önderliğine aittir. ‘Yeni Demokrasi’ yazarının iç yapımızı ve işleyişimizi bu denli ayrıntılı bilmesini (!) nasıl yorumlamalı?”¹⁶⁸

Can Yüce, yenilgi ve teslimiyeti kamufle etmeye mecbur olduğundan, kitabında “şema”yı tamamlamaya çalışıyor. Ve eksik kalmış, “4’lerin Eylemi” ile “Mazlum’un durumu”na geçelim.

Mazlum’a “çağdaş Kawa” diyor ve överek, abartma bilgiler yaymaya büyük özen gösteriyor. Bizi de zorunlu olarak bazı şeyler yazmaya sevk ediyor. Mazlum ile ilgili görüşlerimizi, gerek Hüseyin Yıldırım’ın kitabını tartışırken mahkeme tutanakları vesilesiyle, gerekse başka yerlerde gerekli belirlemeler yapmıştık. (Daha geniş bilgi için *Rizgarî Hapishane Raporu*’na ve yukarıda Dipnot:133’e de bakınız.) Can Yüce işi duygusallığa ve kahramanlığa getiriyor, hem yenilgi sü-recini tartışıyor, hem de yenilginin üstünü ustaca örtüyor, bunda Mazlum’u kalkanlıyor.

Demirci Kawa’yı tarihimizin sayfalarından koparıp özünü boşaltıyor, “çağdaşlaştırarak” aslında biraz da küçük görüyor. Oysa Kawa, tarihte bütün haşmeti ve gerçekliği ile durmaktadır ve Newroz’ların ateşi de oradan parıldıyor. Ne demek “çağdaş kawa”! Mazlum’un yaptığı şey kendisi ile ilgili. Eğer, onu gerçekliği ile tartışsalar, biz de bir şeyler söyleyebilir ve onu olduğu gibi sahiplenebiliriz. Diyarbakır zindanı nedeniyle zaten biz Mazlum’u sahipleniyoruz, ama eleştiriyoruz da. Tarihsel olguları yerli yerine koyarak tartışıyoruz. Onlar ise, PKK mantığı ile her şeyi kendilerine mal etmenin yolunu arıyorlar. İster istemez, bu aşamada bizi günü birlik ve pratik sorunlarda böylesine eleştiriler yapmak zorunda bırakıyorlar.

Çağdaş Kawa yoktur, tarihi ve felsefik, ulusal nitelikli bir Kawa vardır. Onun görkemi de tarihte, orada duruyor. Onu rötuşlamak, kendi-ne uydurmak gerekiyorsa böyle değil, “Kawa gibi eylem koydu” diyebiliriz ancak. Yoksa, tarihsel Kawa’nın maketini yada kuklasını elimize alıp başkalarının biçimleriyle oynatamayız. Bundan utanmanın gereği yok. Devlet zaten bizim bütün değerlerimizin içini boşaltarak, kullanmaya büyük özen gösteriyor. Hiç olmazsa onun işini kolaylaştırmayalım, yardımcı olmayalım.

Bakın hemşerim neler diyor: “Evet, çağdaş Asur’a en güçlü olduğu kalelerden bir balyoz gibi inen çağdaş Kawa, Newrozların gerçek kutlanışını da gerçekleştirdi. Newroz’un anlamını zenginleştirdi, ulusal kimliğine proleter-kızıl bir boyut kattı”¹⁶⁹. Buyurun!.

Değil, Yüce kardeşim. Ulusal bir başkaldırının, zora, zulme karşı konulmuş eylemin tarihsel adını ve kahramanını evirip çevirmeye, birilerinin kendini kurtarma operasyonuna kılıf olarak geçirmeye gerek yok. “Newrozların gerçek kutlanışı” ne demek! (...)

¹⁶⁸ M. Can Yüce, age. Sh: 198 ve 202-203. Can Yüce’nin TTE konusunda Şener’in sorumluluğu yoktu demesine karşılık, Selim şöyle diyor: “M. Şener’i çok yakından tanıyordum. Diyarbakır Cezaevinde sekiz yıl birlikte yatmıştık. Her konuda anlaştığımız birisi değildi. Bir çok konuda zıt anlayışlarımız vardı. 1984 yılında cezaevindeki büyük barikat direnişinin ortasında işkenceye dayanamayı bize elbise giydirmesinde rolü olmuştu. Bu yüzden içerdeki örgüt kararı ile ilişkileri bir müddet askıya alınmıştı. Hoşuma gitmeyen bazı özellikleri vardı.” M. S. Çürükkaya, “*Beyrut Günlüğü, Apo’nun Ayetleri*”, Sh:113.

¹⁶⁹ M. Can Yüce, age. Sh:120, 121.

Dörtler ile ilgili de açılışı şöyle yapıyor:

“Ve o büyük an gelip çatıyor. Özgür bir Kürdistan ışıltıları, koca bir geleceğin belirtileri, ona varmanın bütün gücü, yolu ve ruhu o anda gizli. Bu açığa çıkacak. Ferhat KURTAY, Nemci ÖNER, Eşref ANYIK ve Mahmut ZENGİN yoldaşlar son hazırlıkları gözden geçi-riyorlar, hazırladıkları bildiriye konulması gereken yere koyuyorlar. Ve dört özge can, dört ulusal kahraman (bunlar ulusal kahraman, ama diğerleri değil -bizim-) dünya tarihinde eşine az rastlanır bir cesaret, özveri, sorumluluk, bağlılık ve insan üstü İRADE ile kol kola girip çömeliyorlar. Üzerlerine tiner, petrol vb. maddeleri boca ediyorlar. Tek kibrit çöpü, Çağdaş Kawa'nın çaktığı kıvılcımı, o tarihsel anı ve DÖRT bedeni tutuşturmaya yetiyor. 21 Mart'la çakılan kıvılcım, 17 Mayıs'ta DİRENİŞ ATEŞİ'ne dönüşüyor. Bir tarih yazılıyor, özgür ve bağımsız Kürdistan dört bedende yükselen alevlerde yazılıyor, alevler, özgürlük ve zafer şarkıları ile ufukları kızıla kesiyor”.

Böyle söylüyor Yüce ve devam ediyor: “Dörtlerin bıraktıkları bildiri-de, partiye, çizgisine bağlılık (dikkat edin, önderliğe, Apo'ya bağlılık-tan söz edilmiyor!) tüm zorluklara ve tehlikelere karşı mücadelenin gelişiğine kesin inanç, Mazlum yoldaşın anısına saygının ifadesiyle direnişe çağrı ve sloganlarımızı içeriyordu”¹⁷⁰.

Olay gerçekten saygı değer, bu unsurlar ciddi bir eylem koydular, iş-kenceyi, zulmü, baskıları protesto ettiler. Bundan kıvanç duyduk ve heyecanlandık. (...) Ancak , bir şey atlanıyor. PKK'yu ve büyük ihti-malle Apo'yu da protesto ederek öldüler o insanlar. Gerçek olan budur. Ayrıca, bu arkadaşların durumlarını detayı ile “Dörtlerin Gecesi” kitabında (Yukarıda Dipnot:147'de belirtmiştik.) bulabilirsiniz. Sözü edilen bildiri konusuna devam edelim:

“ ---Ferhat abi bir bildiri bırakmış.

--- Zaman az, bunu nasıl okutalım? Toplu halde bunu okutamayız.

--- Sen çabuk oku, başkalarına ver.

--- Bildiriyi herkes okudu. Partizan'dan ... da okutalım.

--- Bizim arkadaşlardan okuması gerekenlerin tümü okuduysa, ona da okuttur.

--- Bu bildiri bize yazılmış, zaman ve yer de yok. İmha mı edelim, yoksa Ferhat abinin yatağına mı bırakalım?

--- Sen bilirsin, ama madem bize yazılmış, **düşmanın eline geçmese daha iyi olur.**(keşke geçseydi-abç-)

--- ...gidip tuvalete bildiriye yaktı.

Bildiri, büyük kareli harita metot defterinden koparılmış iki yapraklı. YOLDAŞLARA adlı bildirinin giriş bölümünde kısaca, dünya, bölge ve ülkenin değerlendirilmesi vardı.(...) Son bölümde ise, eylemlerin amacını, Kürdistan Devrimini ve zindanlarda yaratacağı etki ve önemini anlatıyorlardı. Baskı, işkence ve insanlık dışı her türlü hareketi mahkum etmek için protestoda bulunmak, kendilerini yakarak... bu siyasi eylemi koyduklarını açıklıyorlardı. Sonunda ise, ‘Kahrolsun (...), Kahrolsun Emperyalizm, Yaşasın (...), Yaşasın (.....) Mücade-lemiz’ yazılıydı. Alt kısmında ise isim ve imzaları bulunuyordu”¹⁷¹.

Bildiri ile ilgili olarak “Kahrolsun ve Yaşasın” kelimelerinin önünde-ki (...) içlerinin (kitapta böyle konulmuş.) ne olduğu açıklanmıyor.. Bu son derece manidar bir durum. Çünkü, isimler açıklanıyor, olay detay veriliyor, ideolojik, siyasal sloganlar yazılıyor, ama, “Kahrolsun ile Yaşasınlar”ın önü (...) geçiyor. İlginç! İki tane “Yaşasın” var. Ör-neğin, “Kahrolsun işkence, zulüm” konulamaz mı? Ya da “Yaşasın Partimiz, vb..” konulamaz mı? Konulan eylemin

¹⁷⁰ M. Can Yüce, age. Sh: 123, 124.

¹⁷¹ Fevzi Yetkin - Mehmet Tanboğa, *Dörtlerin Gecesi*, Yurt Yayınları, Ocak1990, Ankara, Sh:201, 202.

niteliğinden sonra bildirinin gizlenmesi bir anlam ifade etmiyor. Her halde, onlar da bu-nu düşünmemişlerdir. Bildirinin, daha doğrusu mesaj'ın ortadan kaldırılmasının nedeni, protestonun işkence ve idare dışında başka şeyleri de içine aldığıdır. Dolayısıyla, her yere çekilecek bir biçim yaratılmış. Oysa, cezaevinin onların mesajına o zaman çok ihtiyacı vardı. Şimdi bunu yorumlamak gayreti gösterenler çıkabilir, ama boşuna bir çaba.

Biz de *Hapishane Raporu*'nda "Dörtlere" özel bir yer vermiştik. Yukarıda "G. Hıdır"ın S. Çürükkaya'yı eleştirisinde de sözü ediliyor. Ancak, biz eylemi değişik anlattık ve yorumladık. Gerçek olan yanlarını açıkladık. Böyle sahiplendik. "OCAK-84" direnişi sonrası hücrelerden dağıtımda bizleri 34. Koşu olarak yazdığımız eski "33. Koşu"ya vermişlerdi. Bu dört arkadaşın kendilerini ateşe verdikleri ve el ele tutuşarak (yere çömelerek değil!), sloganlarla eylem koydukları büyük devri-daim kazanını tutan demirlerdeki yanık izleri duruyordu, onları silmeden, demirleri beyaz bezlerle dört tarafından çevirerek, onların anısına "Sağlık Köşesi" yapmıştık. İçeride bulunan doktor arkadaşlar düzenli hastalarımızla burada ilgileniyorlardı. Onların siluetleri bir anıt gibi duruyordu. Bu eylem, cezaevindeki en önemli eylemlerden biri sayılmalıdır ve idareyi, uygulamaları son derece ciddi geri-letmiştir. Ancak, bu genç, cesur arkadaşların eylem biçimleri, diri diri yanmaları cezaevindeki eylemler ve yapılan işkenceler arasında bana en çok acı vermiş olaylardan biridir. Hatırladıkça hep rahatsız oluyorum ve o insanlara üzülüyorum.. (...)

Bıraktıkları bildiri ve içeriği konusunda da bizim değişik iddialarımız var ¹⁷².

Can Yüce, kitabının şematik bölümünü böylece bitiriyor. Kendine göre bilimsel olarak direnişlerin sonuçlarını açıklamaya devam ediyor ve hepsini rasyonelleştirerek, PKK'ya bağlıyor.

Kitabının bundan sonraki bölümü, "14 Temmuz eylemi" kısa geçilecek, hepsi "5 Eylül Direnişi"ne ayrılmış. Bu direnişin "kendiliğinden olmadığı" üzerinde teori oluşturulmuş. Kendini çok zorlamış. Tabii bunu bize karşı cevap olsun diye, sayfalarca yazmış.

Ben bir kez daha belirtiyorum, onca sayfa yazarak zorla teorik kılıflar yaratmaya gerek yok. "5 Eylül Direnişi" bütün grup ve kişilerin ve muhteva olarak PKK tabanının çoğunluğunun kendiliğinden katıldıkları bir eylemdir. Eylem, diğer örgütlerin unsurları ağırlıklı olmak üzere, birlikte yönlendirilmiştir. Ancak, 35. tecrit hücrelerinin kumanda etmede ve idare ile pazarlıkta etkisi de inkar edilemez. Bu da, koşu-ların 35. tecrit hücrelerini yetkili görmeleri ve idare karşısında bu görüşlerini sık sık belirlemeleriyle kendiliğinden bir yönetimin oluşmasını sağlamıştı. Evet, ne olursa olsun "5 Eylül" de kendiliğindenci bir eylem yol da verildi. O gün için bunun somut göstergeleri de vardı:

---

¹⁷² *Diyarbakır Hapishane Raporu*, Cilt 1, Sh:208, 209. Cilt 2, Sh:503 ve ayrıca Sh:277'deki Dipnot: 98'e bakınız. Biz, yukarıda belirttiğimiz sayfalar ve dipnot'ta bu arkadaşların eylem öncesi bir mesaj yazarak TKP/ML'den merkezi unsur olarak yargılanan Müslüm Elma'ya verdiklerini açıklıyoruz. Müslüm'ün bunu yırtmak zorunda kaldığını belirtiyoruz (diğerleri de yaktıklarını söylüyorlar) Müslüm, "me-saj'da Yaşasın PKK vb."nin olmadığını, bunu da "olayı anma toplantılarında PKK'lılara yazıp verdiğini, bildirinin içeriğinin ne olduğunu açıkladığını" söylüyordu. O dönem için "şartların zor olduğunu başkaca açıklama yapmayacağı-nı" ekliyordu. Ayrıca "Ferhat üzerinde idarenin durduğunu, onu itirafa zorladığını" da belirtiyordu. Şunu da geçmeden belirtelim, "*Dörtlerin Gecesi*"nde Fevzi ve Mehmet bize ve Müslüm'e yakın belirlemeler yapıyorlar. G. Hıdır'ın belirttiği gibi, baştan sona Selim ve diğer cezaevini yazan PKK'lı unsurları tekzip eden açıklamaları var bu arkadaşların. Burada bir konuya da açıklık getirmek gerekiyor. Biz, "Dörtlerin Eylemi"ni 17 Mayıs 1983'ü 18 Mayıs 1983'e bağlayan gece olarak açık-lamışız. (Bak: *Diyarbakır Hapishane Raporu* , Cilt 1, Sh:208, 209) Arkadaşlar yılı 1982 olarak belirtiyorlar, bunu düzeltmemiz ve kesinleştirmemiz de gerekiyor. (...)

* *Bir kere, cezaevinde fiziki işkence dışında, açlık, pislik ve gıdasızlık-tan ötürü bir tehlike belirmişti. Büyük bir kitle katliamı beklenebilirdi. Her türlü hastalık başını almış gidiyordu..*

* *Yönetimin değişmesi gerekiyordu. Deli bir yüzbaşı ve adamları ce-zaevini tımarhaneye çevirmiş, istihbaratın laboratuvarı durumuna ge-tirmişlerdi ¹⁷³. Bunun için eylemli bir geçiş zorunluymuştu, durup durur-ken dışarıya karşı övüp arşa çıkardıkları bir yönetim ve uygulamayı değiştiremezlerdi..*

* *Tek tip elbise, diğer cezaevlerine uyarlı biçimde uygulanmak zorun-daydı. Mahkemeye gidişlerde giydirilen askeri montlar bizleri adeta köle ya da esirler olarak gösteriyordu, bu görüntünün de kaldırılması zorunluymuştu ¹⁷⁴.*

* *“Türk İstiklal Marşı” vb’nin kurala bağlanması, resmi bir kurum olarak her yerde olduğu gibi uygulanması, en azından işkence aracı olmaktan kurtarılması gerekiyordu. Örneğin, Pazartesi sabah ve Cu-ma akşamı olmak üzere haftada iki defa okunması düşünülüyordu. (Bu, PKK tarafından kabul edilip, anlaşma hükmü haline getirilmişti. PKK, bunun rasyonelleştirilmesi için büyük çaba harcıyordu)*

**Dışarıda kamuoyu elverişli değildi, gelişmeler cezaevini de biraz “rahatlatmayı” gerektiriyordu. Bazı hakların verilmesini bir direnişe bağlamak daha akıllıca bir işti vb..*

Biz, değişik gruplardan 4-5 arkadaş yeni davalar ve yakalananların ifadeleri nedeniyle soruşturmaya götürülmüştük. “5 Eylül Direni-şi”nden bir gün önce soruşturmadan getirildik. Bizleri getirecekleri gün soruşturma binasında büyük bir telaş vardı ve orası alelacele boşaltılmak isteniyordu. Cezaevi’nin kapısında bizleri getiren görevliler “hala direnme başlamadı” mı? diye soruyorlardı. Soruşturma binasın-da da bu konuda tartışmalar geçiyordu aralarında. Gerçekten çekilmez hal almıştı cezaevi. Uygulamaların önüne geçilmesi zordu. Büyük bir katliam beklenebilirdi. Cezaevi kitlesi de buna hazır, artık ölüm en iyi kurtuluş yolu olarak görülüyordu. İntiharlar başlamıştı.(...)

İşte, bütün bu nedenlerden ötürü beklenen eylem patladı ya da patla-tıldı da diyebiliriz. Bu tespitten ötürü hemen bizi suçlayabilirler. Ce-zaevini yazan ve orada yaşayan herkes, uygulamanın üst düzeyde ve planlı olduğunu bilmektedirler. Böyle bir eylemin patlatılması ya da buna yol verilmesini de bu bağlamda olabilir saymalıdırlar. Eylem, PKK’nın sayısal çoğunluğuna rağmen onun dışındaki unsurlar ve ör-gütlerin de ağırlıklı katılımı ile başlamıştı. İlk sloganlar 27. koğuştan atılmaya başladı. PKK bu eylemi özel olarak örgütledi, tersine 3-4 gün tecritlerden eyleme müdahale ederek, kitleyi ortak sloganlarda birleştirmeye

¹⁷³ Cezaevinde olağanüstü yetkilerle görevlendirilmiş bu uygulamanın başı olan yüzbaşı Esat Oktay Yıldırım, 1982 ölüm orucu ile birlikte ortalıklarda pek gözüküyordu. Ancak onun yetiştirmeleri, başta yardımcısı üsteğmen ile gardiyan takımı aynen görevlerini sürdürüyorlardı. Yöntemlerini yine uyguluyorlardı. 5 Eylül’den birkaç gün önce üsteğmen de görevden alınmış, iç güvenlik amirliğine bir yüzbaşı atanmıştı. Daha ılımlı gözükken bu yüzbaşının adı Abdullah’tı. Ama, alt kad-ro aynen duruyordu. Hatta, Abdullah yüzbaşı görevli olmasına karşın, onun haberi olmayan bazı uygulamalar yapılıyor ve bunlardan rahatsız olduğunu açıkça belirtiyordu. Uygulamanın ortadan kaldırılması ve uygulayıcı kadronun tamamen değışti-rilmesi gerekliydi, ama zordu da. Çünkü, içlerinde yalnız asker değil, polisler ve işkenceci istihbarat elemanları vardı..

¹⁷⁴ Koğuşundan mahkemeye gidecekleri getiren gardiyan, mahkeme kıyafeti olan; pis, kirli, yırtık, bit dolu ve siyah boya ile boyanmış montları gösterip ‘mont giy’ der ve herkes birkaç saniye içinde kendine bir mont seçerdi. Mont, ilk defa PKK davası sanıkları tarafından giyildi. Bu dava PKK Merkez, Urfa, Siirt, Diyarbakır, Mardin sanıklarını içeren ve 500’ün üzerinde tutuklusunu bulunan davaydı, bu dava günü ce-zaevini anlatmak olanaksız. Gece yarısı saat 00.30’dan itibaren alarm geçildi, yük-sek sesle çalınan müzik gürültüleri içinde, büyük vaveyla ile bu dava sanıkları koğuşlardan çıkarılıp, dayakla, zorla, bağırmarlar arasında mahkemeye hazırlan-dı. (Sözü edilen dava ve mont olayı konusunda daha geniş bilgi için Bak: *Diyarbakır Hapishane Raporu*, Cilt 2, Sh;366, 367.)

çaladık. Ve PKK bu eylemin önüne geçmeye, kendine mal etmeye de büyük özen göstermedi değil. Bunun için bütün ola-naklar da onun lehineydi.

Eylem bütün cezaevine kısa sürede yayılmıştı, tecrit hücreleri eylemle ilişkiyi, birkaç gün sonra ancak kurabildi. Her koğuş ötekine bakarak kendiliğinden eyleme katılmış ve kendi sloganını atmaya başlamıştı. Sloganlar, genellikle baskı ve işkence ile ilgili olanların dışında, ço-ğunlukla ideolojik, siyasal nitelikli sloganlardı. 27. koğuştan birisi “*Mahir, Hüseyin, Ulaş, Kurtuluşa Kadar Savaş*” diye avazı çıktığı kadar bağıyordu. Bu dağınkılığı bir tek tecrit hücreleri birleştirebilir-di, bunu idare de biliyordu, cezaevi kitlesi de.

Nihayet direniş, kendiliğinden bütün cezaevini içine aldı, belli bir süre sonra da sonuçlandı. Ve ilk olarak cezaevi yönetimi değiştirildi. Tek tip elbise ve haftada iki gün Pazartesi sabah, Cuma akşam olmak üzere “Türk Milli Marşı” okunması vb. ile istenilen diğer talepler hemen hemen tümüyle kabul edildi. Artık detaylar cezaevi kitlesi için önem-li değildi, en önemli sorun çözümlenmiş gibi gözüküyordu. İşkenceci bir yönetim gitmişti. Cezaevi birçok bakımdan rahatlamıştı, talepler de kabul edilmişti. Tek Tip Elbise giyilmesi ya da Marş okunması bu gelişmeler içinde esasa ilişkin görülüyordu ve yukarıda söylediğim gibi, PKK de bunları elinden geldiği kadar rasyonelleştirmişti.

Ben, direniş zamanı 35. tecrit hücrelerindeydim ve direnişin kendili-ğinden gelme biçimden kurtarılmasında ve belli bir örgütlülük ile de-vam etmesinde arkadaşların çabalarına katıldım, fiili çalıştım. Arka-daşlara her açıdan yardımcı oldum. M. Şener her kararda bizzat hücrenin önüne gelerek görüşümüzü alıyordu. Aynı biçimde Rıza Altun da bize sık sık soruyor, danışıyordu. Direniş sonrası cezaevini gezecek komiteye benim katılmamı istediler, ancak ben bunu kabul etmedim. Başkalarını önerdim. Komite cezaevini gezdi ve gelip bilgi verdikten sonra hücrelerde durumu yeniden değerlendirdik. Aslında yeni cezaevi yönetimi bu komiteyi gezdirerek, koğuşlar üzerinde baskı oluştur-maya ve direnişi daha fazla boyut kazanmadan bu biçimde so-nuçlandırmaya çalışıyordu. Çünkü, durum artık aşağı yukarı belli ol-muştu.

Sonuçta talepler kabul edilmiş, ancak yazılı ve imzalı metin verilme-mişti. Bu manidar bir durumdu. İtiraz edilmesine karşın, sonuç alama-dık. Dolayısıyla, daha sonra talepleri birer ikişer gündemden düşür-düler, hatta koğuş kapılarına kendi istedikleri biçimlerde bir uygulama yazısı astılar -ki bu talimatın asılmasına hemen hemen hiçbir koğuş-ta müsaade edilmedi- ve yeni direnişe zemin hazırlanmış oldu..

Özetle, idare bu eyleme hazırdı ve bekliyordu. İlk iki gün kılını bile kıpırdatmadı. Üstelik cezaevi her açıdan perişan durumdaydı.

Bütün bunları Can Yüce görmezlikten gelerek, söylediklerine kılıf arıyor ve olan biteni de PKK’ya yontuyor. “Bütün örgütlenmenin, çalışmaların, sloganların, velhasıl eylemlerin PKK’nın kesin damgasını taşıdığını” söylemeye devam ediyor, bunu her vesile ile tekrarlıyor.

Evet, her şeyin PKK’nın damgasını taşıdığını biran varsayalım. TTE tecritten gelen haber ve alınmış karar üzerine giydirildi. Türk “İstiklal Marşı”nın da hafta başı ve sonu olmak üzere iki gün okunması da ora-da kabul edildi. Can Yüce de kabul ediyor ve bunların “taktiksel” ge-rekçelerini bulmaya çabalıyor. PKK den “Şirket” (Rıza Altun) dağı-tımda götürüldüğümüz 30. koğuşa bize bizzat haber gönderip elbise-yi giymemizi istedi. O zaman niçin bizlere iftira ediyorsunuz, haksız belirlemelere karşı durmuyorsunuz. Bunlar da, yenilginin diğer boyutları da PKK’nın damgasını taşıyor olmuyor mu?

Can Yüce “5 Eylül Direniş” ile ilgili uzun anlatımlarından sonra bundan “Ocak Direniş”ne geçiş yapıyor ve Ocak direnişini bununla biçimlendiriyor. Kısa bir bölüm olarak bu direniş

yorumluyor, görüş-lerine teorik ideolojik kılıf geçiriyor, diğer gruplarla ilgili şöyle diyor: “Eylül direnişi içinde ve sonrasında gruplar arası ilişkiler de olumlu bir havanın var olduğunu belirttik. Dolayısıyla ocak direnişine grup-larla sözcüğün gerçek anlamında güç ve eylem birliği ilişkisiyle gire-medik. Direniş sürecinde de gruplar arası ilişkiler, ortak yönetim bi-çiminde bir örgütlülüğe bürünmedi. Bürünemezdi. Koşullar, teknik nedenler vb. buna izin vermiyordu”. Niçin bürünemezdi? Çünkü, ne-den bunlar değildi de ondan. Neden, PKK’nın ve yöneticilerinin ken-dileri, onların tutum ve davranışlarıydı.

Yüce devam ediyor: “tüm gruplar direniş içinde yer almışlardır. (“çok şükür!”) Koğuş düzleminde görüş alış verişleri, koğuş özgülünde or-tak kararlar oluşturulabilmiştir. Partizan, Kawa, Rizgarî, DY (son üç grup birer kişi) ölüm orucu eylemine katılmışlardır. Diğer gruplar TTE giyme kararımıza esasta katılmış ve doğru bulmuşlardır. Bazıları salt biçim yöntem gerekçeleriyle eleştirilerde bulunmuşlarsa da esasa ilişkin değildir bu. Pratikte tümü TTE’yi giymiştir”¹⁷⁵.

Yüce daha önce şunları söylüyordu: “başka bir koğuşta bulunan Parti-zancılar, Kawa ve Rizgarî’den eylemciler bu kararımıza itiraz ettiler”, “Taleplerimiz kabul edildi niye eylemi sürdürüyoruz. Burası mı karar veriyor yoksa 35 mi karar veriyor. Eylemi noktalama görüşündeyiz” “Anılan grupların eylemi kırma olasılığı belirmişti”¹⁷⁶.

Yılmaz Demir ve **Remzi Aytürk** direniş içinde kendilerini asarak eylem koydular. Bu eylemler idareyi çok gerilettiler. Her iki eylemci de mesaj bırakmışlardı. Bu arkadaşlar PKK’lı olmadıkları için, Can Yü-ce onlardan bakın nasıl bahsediyor:

“Direnişin ilk günlerinde Yılmaz DEMİR ve Remzi AYTÜRK ve koğuş baskınında Necmettin BÜYÜKKAYA ocak direnişine kanlarını katık etmişlerdi”¹⁷⁷.

Oysa bu arkadaşlar, açık sloganlarla ve siyasi tavır takınarak eylem koymuşlardı. Hem işkence ve baskıyı, hem de sömürgeciliği protesto ediyorlardı. Can Yüce bu arkadaşlara “kanlarını katık ettiler” diyor. Yani, alışılmış PKK mantığı içinde, bunların eylemlerini küçücük bir katkı olarak yorumluyor. Diğerlerini ise, “Şehitler kervanına katıldı-lar” diyerek öne çıkarıyor. Neden? Çünkü, PKK’lı olmayanların şehit olma hakları yoktur! Düşünün Cemal ARAT cezaevinde sürekli tecrit-li olduğu ve hakkında söylenmedik laf bırakılmadığı halde onun ölü-münü bile Can Yüce “Şehitler kervanına eklenen bir halka olarak” su-nuyor ve “PKK kadrolarından” olduğunu belirtiyor. Ama o genç iki unsuru, militanı “katıkçı” olarak koyuyor. Yazık!

Evet, Cemal Arat gibi Necmettin Büyükkaya, Remzi Aytürk, Yılmaz Demir’de ve onlar gibi diğerleri de, hepsi direnişimizin ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi’nin birer sembolleridirler. Onlara saygı göstermek gerekiyor. Bazılarını abartıp, bazılarını “katıkçı” sayama-yız¹⁷⁸.

Niye Mazlum Doğan “Çağdaş Kawa”da bunlar değil. Niçin, bunlar şehit değil de “katıkçı”? Çünkü PKK’lı değiller de ondan. Biri Özgür-lük Yolu’ndan, diğeri de Ala Rizgari’den

¹⁷⁵ M.Can Yüce, age, .Sh: 217

¹⁷⁶ age., Sh:212

¹⁷⁷ age., Sh:214.

¹⁷⁸ **Yılmaz Demir** kendini asarak eylem koydu. Bıraktığı mesajı şöyle: “Özgürlük için ölmeyene Özgürlükçü denmez”. Kendi arkadaşları onun direnişe katılmamasını öneriyorlar ve hatta engel olmaya çalıştıkları için, onlara karşı da siyasi tavır koyarak eylemini gerçekleştirdi. **Remzi Aytürk** de kendini asarak eylem koydu. Mesajı şöyle: “İşkence altında yaşayamayacağımı anladığımdan ve teslimiyeti seçemeyece-ğim için kendimi asıyorum. Yaşasın Kürt halkı, kahrolsun sömürgecilik”. Nakle-den: Kürdistan Press, “Diyarbakır Unutulmasın”, Sayı:9, Sh.8-9, Ocak 1987.

ayrılmaydı. Israrla belirtiyorum, bu iki insanın eylemi idareyi çok gerilettiler, ölüm oruçları kadar etkileyici oldu.

Ve Can Yüce yalnız değil, diğerleri de Mazlum'u abartarak ve her yere koymaktadırlar. Hayri Durmuş ve Kemal Pir'i geçiştiriyorlar. Yüce'nin Kemal'i es geçmesini anlıyorum, araları iyi değildi, vb. Ama, cezaevindeki en önemli eylemi, bu arkadaşların ölüm oruçlarını anlatımlarında çok zayıf bıraktığı kesin. Bu arkadaşlar, bu eylemle hayatlarını ortaya koyarak, aynı zamanda açıkça bir özeleştirici de vermiş oluyorlardı. Kendilerini harcadılar. (...)

Cezaevini baskı ve zulümden kurtarmada önemli etkisi olan ölüm orucu, aynı zamanda perişan haldeki PKK'yı da ayağa kaldırmıştı. PKK, hem cezaevinde hem de dışarıda bunu çok iyi kullandı.

Bakın Yüce ne diyor: "PKK'nın örgütsel birliğinin ve bütünlüğünün korunmasında, geliştirilmesinde, parti önderliği altında kenetlenmesinde çok önemli, hatta belirleyici önemde bir etkide bulundu. Şahin Yıldırım dönemlerinin itiraf ve tasfiyeciliklerine vurulan darbe, onların uzantıları olan Çetin-Baki komplocu-tasfiyecilerinin suratlarında patlayan ölümcül bir şamar oldu"¹⁷⁹.

Can Yüce, bunları, "14 Temmuz Direnişi"nin "siyasal sonuçlarından" biri olarak açıklıyor. Bu adını ettiği PKK merkez kadrolarının, iç ve dış tasfiyeyi yürüttüklerini iddia ediyor. Cezaevindeki ihanet ve yenilgiyi de yaygın biçimde dayattıklarını öne sürüyor. Bütün bunlardan sayısız siyasal sonuçlar çıkarıyor.

Yüce'nin teorik olarak zorlanmasına somut ve kısa bir örnek vermek istiyorum: "Diyarbakır Zindanları Kürdistan'ın bir maketi ve Eylül direnişi de bu boyutlarda bir devrim olarak değerlendireceksek, dolaşısıyla siyasal görüş ve tezlerin niteliği, doğruluğu vb. hakkında da muazzam bir toplumsal-siyasal göstergeye, ölçüye sahibiz demektir. Bu sözlerimiz bir kurgu değil, gerçekliğin kendisidir. Bu bağlamda yaklaşıldığında, PKK'nın ideolojik-politik çizgisinin, toplumsal yapı-mıza, sınıflara, onların siyasal yansımalarına ve Kürdistan devrimi sorunlarına ilişkin getirdiği çözümler ve tezlerin bütünüyle doğrulandığını, tam bir gönül rahatlığı ile söyleyebiliriz. Bu sözlerimizi daha da somutlaştırırsak; PKK ne diyordu? Diyordu ki, 'Proleter önderlikli ulusal kurtuluş çözümü, Kürdistan için herhangi bir çözüm değil, biricik çözümdür'. Bu görüşümüz, genelde zindan direniş pratiği ve özelde Eylül direniş deneyi tarafından tüm netliği, açıklığı ile doğrulandı, kanıtlandı. Bu, pratikte de yaşandığı ve görüldüğü gibi, PKK'nın proleter sınıf kimliği ile ne denli özdeş olduğunu, ya da pro-letarya devrimciliğinin PKK'nın şahsında nasıl somutlandığını ve ete kemiğe büründüğünü dosta ve düşmana gösterdi.

Toplumumuzun biricik önder, çözümleyici ve yol açıcı gücü, hareketi olduğunu kanıtladı. Bu doğrulama ve kanıtlamanın temelinde şehitlerimiz kanı var, engin fedakarlık ve proleter sebat var. Tüm zindan direnişlerinde hep PKK'nın önder konumunu, örgütleyici yönetici ve tayin edici rolünü görüyoruz. Bu bir rastlantı mıdır?"¹⁸⁰.

Teorik açıklamayı gördünüz mü? Bu açıklamalar "öyle kolay değil", gözü kapalı ancak böyle şeyler söylenebilir. Açık söyleyeyim, bu arkadaşlar mücadeleye yabancı gibi geliyor insana. Düşünün "proleter sebat", bu nasıl oluyor? Burjuvazi yıllarca bir şeyi bekliyor bu "sebat" olmuyor mu? Arkasından Kürdistan küçük burjuvazisini kakalıyor, tıpkı diğerlerinin yaptığı gibi, bunların teslimiyetçi, milliyetçiler olduğunu söylüyor. vb..

¹⁷⁹ M. Can Yüce, age, Sh: 134

¹⁸⁰ M. Can Yüce, age, Sh: 182

Zindandaki direnişçilere bağıllık yemini ediyor bu iyi, ama bir yanlışı daha tekrarlıyor: “Onların anısına bağıllık, PARTİ ÇİZGİSİNE ve PARTİ ÖNDERLİĞİNE bağıllıktan başka bir şey değıldir çünkü”¹⁸¹, diyor.

Böyle ise, o zaman hem gelinen yerin yeniden yazılması, hem de ken-disini yeniden ortaya koyması gerekiyor.

M. Can Yüce teorik açıklamalarını ortadan kaldırmalı, yalan ve yanlışı silmeli, kitabı yeniden ele almalıdır. Direnişlere benim en az onun ka-dar saygım var, ama bu Diyarbakır zindanlarındaki uygulama ve duruşun, yenilginin kökenleri olduğunu ortadan kaldırmaz.

Diğerlerinden daha farklı bir dil kullanmış olsa da, küfürname biçimi-minde olmasa da, bu da tarihsel olarak anlamsız bir metin olarak dur-maktadır. Ciddi bir özeleştirme yapmasını bekliyorum. Ona başından beri reva görülen ki, iftira, karalama ve suçlamaların hiç birine katılmıyorum. Bugün de onun tecridini ve hainliğini, döneklğini kabul etmiyorum. Bu, PKK'nın kaderidir. PKK kendini tasfiye ettiği gibi, ulu önderlikten de eser kalmadı. Bu aşamada başka ne diyeyim. Son bir şey ekleyeyim, unutmamalıdır Can Yüce kendisi de bir küçük burjuvadır. Suçlamayı kendisi için reva görmüyorsa, geri almalıdır.

4.Örnek: Muzaffer AYATA ve Kitabı

Bu kitap diğerlerinden farklı. Bir kere zamansız ortaya çıktı, çünkü Öcalan'ın durumu ve PKK'nın tasfiye edilmesi sürecinde yayınlandı. 1. cildi elimizde, ama 2. cildini henüz okuyamadık¹⁸².

Ruşen Sümbüloğlu'nun Ayata ile yaptığı röportaj biçiminde sunulan bir yayın. “Önsöz Yerine” de Ruşen bunu açıklıyor. Ben bu arkadaşını tanıyorum.

Ancak, kitabın bazı yerlerinde yine, alışılmış üzere ben, Ruşen Arslan ve Mehdi Zana ile ilgili yalan yanlışı bilgiler, sataşmalar, iftiralar var. Bu bir tarafa, kitap ve yazarı çok “yukarılardan” geliyor ve kahra-manlık taslıyor. Kısaca değinip geçeceğim.

Kitapta mantık aynı, yukarıdakilerden farklı değil. Yenilgiye toz kondurtmuyor, bütün direnişler PKK'ya ait, direnilmemişse öbür gruplara havale edilmiş. Bu açıdan kitabı uzun uzadıya tartışmak gerekmiyor. Diğerleri ile ilgili tespitler burada da geçerli.

Kitapta ilginç olan yanlar var.

1. Röportajı yapan Ruşen Sümbüloğlu Türk olduğunu ve Diyarbakır'a “tanıklık yapmak” istediğini söylüyor. Ama bunu, yalnız PKK'luların bilgilerine dayanarak sunuyor. Böyle bir “tanıklık”.

Eğer bu röportaj tarihsel bir sürecin tespiti ya da kendi deyimiyle “ta-nıklık” ise, en azından diğer grupların insanları ile de görüşmesi gere-kirdi. Orada direnilmiş ise, buna tüm gruplar ortaktır, bütün insanların ve grupların bunda payı vardır. Ama, Sümbüloğlu, tek taraflılık için-de hareket etmiş. Bu yöntemin soruna gerçek bir boyut getirmediği açık. Orada ihanetin,

¹⁸¹ age., “Son söz yerine”, Sh: 221.

¹⁸² Muzaffer Ayata, “Diyarbakır Zindanı –Tarihe ateşten bir sayfa-“, “Weşanên Serxwebûn” No:92, Nisan 1999, Cilt 1.

teslimiyetin, itirafın vb'nin de en katmerlisi yaşandı. Bunun hesabının çıkarılması gerekir en azından. Çünkü, Diyarbakır Zindanı aynı zamanda bir yenilgi merkezidir ve bunu da oraya PKK taşıdı. PKK, bilgisizlik ve örgüt şovenizmi ile orayı harap etti, direniş-lerin üzerine de yer yer gölge düşürdü. Bunları Ruşen Sümbüloğlu görmeliydi. Bütün yıkılan ve düşen tabanın PKK'lı olduğunu da bil-meliydi.

2. Neden böyle bir kitap, özellikle Öcalan'ın teslim oluşundan hemen sonraya denk getirildi? Oysa, Sümbüloğlu bunun uzun bir zamanı alan çalışma ve hazırlık safhası sonunda ortaya çıktığını söylüyor. Ama, böyle bir dönemde neden yayınlandığını açıklamıyor, gerekçelendir-miyor. Yani, bir çalışma var, boşa gitmesin gibi bir şey oluyor. Bana çok ilginç geliyor. Ve Öcalan'ın tamamen dışladığı ve tersi şeyleri söylemeye başladığı ortada dururken, üstelik kitap Öcalan'dan alıntı-lar da yapmış! Bu "bilgileri" de güncelmiş gibi sunmuş.

3. Ruşen Sümbüloğlu, "bilimsel olarak" görünmesine rağmen kendi-sinden önce bu konuda yazılmış kitap ve yazılardan hiç bahsetmiyor, bir alıntı almaya bile gerek duymuyor, niçin? "Uzun zaman yapılan bir çalışma" böylesi bir araştırmayı yapamaz mıydı? Acaba bunlar PKK tarafından artık bir kaynak kabul edilmiyorlar mı? Yoksa bu ki-tap bir fantezi mi, bir telaşın ürünü mü? Tartışmasız bir "kahramanlık destanı" mı? Bunları bilmek hakkımızdır. Örneğin kendi yayınlarında (Serxwebûn, Berxwedan vb.) sayısız makale ve mektup var, bunlar ne olacak. Çünkü, bu kitap kendinden öncekileri birçok yerde tekzip edi-yor, ortadan kaldırıyor. Bunu Sümbüloğlu görmeyebilir, ama biz gö-rüyoruz. Keşke olanaklarımız olsaydı (2. cildini de okuyarak) ve yayı-nımızın kapsamını aşmasaydı da genişçe tartışabilseydik! Kürdistanlı aydın, yazar ve siyaset adamlarının önlerinde "eli kalem tutan birço-ğunun" bilinçli ya da bilinçsiz Kürdistan siyasal hareketi ve tarihinin yazımını "çöplüğe çevirmelerine" asla müsaade edilmemesi gibi ö-nemli bir görev duruyor.

4. En önemlisi bizim ve diğerlerinin kendimizi ifade etme, savunma hakkımızı ortadan kaldırıyor. Büyük bir "özgürlük" kullanıyor, 1991' deki bir çalışmayı herkesi dışlayarak 1999'da yayınlayabiliyor. Bu ne biçim bir demokrasi? En azından o dönem Ayata'nın yanında olan bizim arkadaşlarımızın görüşleri alınabilir, yayınlanmış yayınlardan dipnotlar koyabilirdi. Bizleri ulu orta ya da iftira ve karalama ile değil, kaynaklara, gelişmelere ve değişmelere uygun olarak eleştirebilirdi. Bunları yapmıyor ve 1999 da "üstelik lüks baskı" ve diğerlerinden "daha düzenli gösterilmeye çalışılan" bir kitap yayınlanıyor. Ama, muhtevası çok daha kötü. Bir şeyler kaçıyor, kaçırılıyor gibi. Ve tabi, bizimle ilgili olmadık iftira ve yalan eksik bırakılmıyor. (...)

Ruşen Sümbüloğlu uzun bir sunuş yapmış kitaba, tabi bu 24 sayfalık sunuşa "Önsöz Yerine" diye bir başlık koymuş. PKK'lılar hiç onun "Önsöz" yazmasına müsaade ederler mi? Önsöz'ü Mustafa Karasu yazıyor, cezaevinin kahraman şövalyesi olan Mustafa, eli "kalem tu-tup" böyle şeyler de yazabiliyor. Şimdi ne yaptığı meçhul! Evet, defa-larca söyledim ve şimdi de söylüyorum, o da cezaevinin kahrını en çok çekenlerden biridir, direnmiştir, arkadaşlığımız da oldu. Ama, ha-yat ona herkesi karalama, kafasına göre eleştirme, iftira atarak suç-la-ma vb. hakkı vermez. Hem de 1999'da hiç vermiyor. Ayrıca, onun dışarıda ne yaptığı bizim tarafımızdan bilinmelidir. Bu insanlar bu ka-dar özgür olamazlar. Ortadoğu'da neler yaptıkları, kimlerin yanında ve hangi pazarlıklarla oturdukları, bundan sonra neler düşündükleri açıklanmalıdır. Her ne kadar bu isteklerim hûrafelerin işiyse de, Kürt siyasi hareketi en azından tarihsel boyutları içinde bunları mutlaka bilmelidir, çok önemlidir!

O, tartışmasız Öcalan'ın bir havarisiydi. Bugün geldiğimiz yer itiba-riyle PKK'nın ve komutanlarının tasfiyesi vb. gündemde iken, Musta-fa neler yapıyor, bu işte ne kadar etkili bilinmelidir. Eğer süreci ras-yonelleştiriyor ve kaba davranıp birçok haksız infaza imza atıyorsa, bu tarihsel büyük bir sorumluluk olacaktır. "Aşağı" karanlık bir yenilgi-nin

hançeresi gibi duruyor. Aradan kitaplar çıkarmak, önsözler yaz-mak, iftira ederek başkalarını öne sürmek sorunu çözmez, daha fazla gizleyemez. Çünkü, biz bu arkadaşları yakından tanıyoruz. (...)

Avrupa'daki siyasal toplantılarda da herkes gördü, nasıl ilkel tavırlar sergilediği hayretle izlendi. “Birlik” ya da “Cephe” toplantılarında (fark etmiyor, çünkü ikisi de değildi, PKK'nın kan alma toplantıları diyebilirsiniz !) “diimmi,diimmi” diyerek “bize (yani PKK'ya) 8, ...'ya 3 ya da 5 kişi” paylaşıyor, diğerlerinin yüzlerine bakıp biraz durduktan sonra “1 tane de Rizgarî ve ötekilere” diyerek, “çözüm” yapabiliyor. “Cepheler”e tepeden yönetim belirleyen davranışları hala hatırlardadır. Toplantıda bulunan Rizgarî temsilcisi bu “bakkal hesa-bına” itiraz ederek; “illegal örgütlerin askeri ve mali gücünü siz nere-den biliyorsunuz, cephe bunlara tekabül eder, üç kişi, beş kişi verdiği-niz örgütlerin bizden daha az güçleri var,bunu nasıl hesap ediyorsun” gibi eleştirilerde bulunmak zorunda kalmıştı. (Bir davranışı açıklamak bakımından değindim. Toplantı tutanakları ve raporlara dayanarak konuyu detaylandırmak mümkün, ama metnin kapsamı bakımından buna gerek duymadım) Toplantıya katılanların çoğunluğu memnundu. Çünkü yapılan iş “Cephe, Birlik” kurmak değildi de ondan! Musta-fa'nın kafasında “biraz” var diyebilirsiniz, ama bize sataşmasını, iftira etmesini yalnız bu yanıyla açıklayamayız. İlgimi çeken yan şu: Musta-fa çok keskindi, ama Öcalan'ın geldiği yerden sonra durumu nedir bilemiyorum? Bana hücrede yenilginin derinleştiği, umutsuzluğun her yana yayılmaya başladığı anda dediği aklımdan hiç çıkmıyor. Bana hep hücrede Öcalan'dan söz eder, cezaevinden çıktığımda onunla gö-rüşmemi isterdi ve “o ne yapar eder, bir yolunu bulur” derdi. Anlayışı, inancı buydu. Bu aynı zamanda bir tapınmaydı. Elhak Öcalan “ne ya-pıp edip bir yolunu buluyor”. Çürükkaya'nın dediği gibi “ayetleri” ezberlenen biri gibi görüyordu Öcalan'ı. Ama, Çürükkaya'nın ondan kalır tarafı yoktu eskiden, sonra toptan değişiverdi.

Bu kısa ve zorunlu belirlemeden sonra (çünkü, çok tartışılacak bir du-rum olduğu için) tekrar sözünü ettiğim kitaba dönelim.

Mustafa, aslında Muzaffer Ayata ile yıldızı pek barışmayan biriydi, ama onun kitabına “Önsöz” yazmış! Örgütsel bir sorun olduğu için bunu yapmıştır. Yaptırılmış da diyebilirsiniz. Diğerleri ¹⁸³ hain, uşak, Kemalist vb. mertebesine ulaştıklarından olacak, “hayat” ona bunu yaptırmış!

Sümbüloğlü ise, “Önsöz Yerine” yazmış, şöyle demiş: “Açık ki, hiç kimse, hiçbir siyasi insan kendisini tümleyen ve yönlendiren dünyaya bakış açısını, ideolojisini, siyasi tutumunu bir kenara bırakarak, başka bir yaklaşım tarzıyla, ya da kendisine ait olmayan başka bir söylemle olayları, olguları, yaşamı değerlendiremez. Her siyasi insan, kendisini tümleyen ve yönlendiren siyasi kimliğiyle yaşam karşısında tutum a-lır.Yine, açıktır ki, Diyarbakır gerçekliği PKK'sız açıklanamaz. Ora-da yaratılan hemen her türden direnişin tam odağında bulunan PKK'dır”¹⁸⁴.

Evet, PKK'sız Diyarbakır Cezaevini açıklamayalım, PKK'yı bir kena-ra koymak olmaz. Zaten başından beri biz bunda ısrar ediyoruz. Ama, Diyarbakır cezaevini yalnız direnişle açıklamak ve bunun odağına da yalnız PKK'yı koymak büyük bir haksızlık olmuyor mu? Orada bütün bir kitlenin, siyasi olsun olmasın herkesin, her Kürdün işkence gördü-ğü, baskıya uğradığı gerçeğinden hareket etmek gerekiyor. Bu devle-tin özel bir programı ise, -ki, öyledir-

¹⁸³ Talimat ve emir yoluyla cezaevini yazanlardan, M. Selim Çürükkaya kitabında Mustafa Karasu'yu tartışıyor ve “Berxwedan” da Karasu'nun onu suçladığını belir-terek, cevap veriyordu. Bak: “*Apo'nun Ayetleri, Beyrut Günlüğü*”,Sh:5,6. Ayrıca, Urfa Cezaevinden gönderilen 6 imzalı bizi suçlayan yazıda da Karasu ile Çürükkaya'nın imzaları birlikteydi. 15 Haziran 1988 tarihli “Berxwedan”da çıkan yazı için yukarıda Dipnot: 151'e bakınız.

¹⁸⁴ Muzaffer Ayata, age, Sh: 22 “Önsöz Yerine”den.

bunu yalnız PKK'ya yontamaz-sınız, bu mümkün değil. Ayrıca, orada ihanetin, itirafın ve yenilginin de odağında PKK vardı. Bunu birlikte koymak zorundayız. Hemen hemen tüm merkez kadroları düştüler, itirafçı oldular, idarenin adamı oldular. Kendini kurtaran, onurunu koruyan unsurlar da itiraf yaptı, birçok zaaf gösterdi, ama direndiler de. Herkes için bu böyledir. Bütün taban çoğunlukta PKK'lıydı, bu doğal bir durumdu. Bunlardan da dü-şen düştü, birçoğu da dışarıya anti-mücadeleci olarak çıktı. Ayata gibi unsurlar da hapisanede yetişmiş kadrolardır. PKK, dışarıdan yetiş-miş, bu işleri bilebilen kadrolar taşımadı içeriye. En yetkin olanları Şahin gibilerdi. Yalansız içeride hangi PKK'lı ile karşılaştımsa onu Şahin'in örgütlediğini gördüm, duydum. Bir de Kesire Yıldırım için bunu söyleyebilirim. İlgimi çok çekmişti bu durum. Her alanda kıya-sıya çalışmış iki unsurdu bunlar. Diğer unsurlar ise, içeride kadrolaştı-lar. Ayata'nın da ifade metinleri var, kurallara uyduğu kesin, üstelik uzun zaman bize "Türk İstiklal Marşı"nı da okuttu.. Onu bütün yanları ile almak ve direnişini de, çektiği acıları da birlikte ortaya koymak gerekiyor. "Muzaffer Ayata kimdir?" sorusuna böyle bütünlüklü ce-vap vermeliyiz diye düşünüyorum. Sümbüloğlu gibi değil !

Sümbüloğlu'nun "Önsöz Yerine" yazısında teşekkür ettiği unsurların tümü şimdi PKK dışında ve olmadık suçlamalarla karşı karşıyadırlar. Hain, ajan olarak tecrit edilmiş durumdalar. Kendilerini zor bela ko-rumaktadırlar. Hepsinin Apo'ya, PKK merkez kadrolarına yönelik çok ciddi eleştirileri var. Bu açıdan bile olsa kitabı yeniden gözden geçirmek ve hatta yeniden yazmak gerekiyor. Bu halde ve bu aşamada ne-den yayınlandı anlayamıyorum. Sırf bize küfretmek için mi? Yada Muzaffer Ayata gibi unsurları sunmak, diğerlerini tu kaka etmek için mi? Çünkü, cezaevini yazan tüm unsurlar anti-PKK saflara düşmüş durumdalar. Eğer böyleyse, bu ucuz bir siyaset sayılır. Elbette, bunun örgütsel temel nedeni vardır. Bu nedenlerle yeniden ve gerçekleri yazmak gerekiyor. Ciddi özeleştirimler vermek gerekiyor. Tarihsel ola-rak da bazı isimleri koyup, hepsinde olduğu gibi papağanvari küfret-mekten vazgeçmek gerekiyor. (...)

"Önsöz"ü değerlendirmek zaten gereksiz. Üstelik bu önsöz ta 1991 yılında Bartın cezaevindeyken Mustafa tarafından yazılmış ve 1999 yılında basılan kitaba konulmuş, hayret! Mustafa çok kaba bir unsur olduğu için bu metni de son derece kaba duruyor, çok eski tarihlerdeki düşüncelerine bile uymuyor!

Sümbüloğlu (röportaj sırasında) diyor ki: Muzaffer hep bazı sözcük-lerden bahsediyordu ve bunlar arasında "örgütte" vardı. Nasıl olmaz Sümbüloğlu, onlar açısından "önderlik" ve onunla birleşmiş "örgüt" dışında bir şey var mı? Sümbüloğlu, Muzaffer'in hatırı için Öca-lan'dan bir enteresan alıntı yapmış;

"Eğer bu dönemde arkadaşların zindan direnişi olmasaydı ve ihanet sonuna kadar gitseydi, Kürdistan elden gitmişti. Biz bu yollarda ve her bakımdan burada, ülkede mücadeleyi yükseltmeseydik, ölüm tam-dı. Yine söylüyorum; insanın kendisini dar alanlarda tanıması gereki-yor. Dar dönemlerde halkın kaderi üzerinde durmayan, kendisini dü-rüstçe davaya vermeyen, geliştirmeyen biri, gelecek için de hiçbir şey yapamaz. (Evet doğru, aynen böyle olmalıdır, ama Öcalan bunları yapmadı ve yapmıyor.-bizim-) Gerçekten o dönem öyle bir dönemdi. 1970'lerin başında 1980'lerde de böyledir. 1970'lerin başlarında iki doğru kelime söylememiz, '**Kürdistan bir ülkedir ve sömürgeci**' (abç) belirlemelerinde bulunmamız, gelecekte ne yapacağımızın da ispatıydı. (...) Serxwebun Gazetesi, Sayı 101, Sayfa 15. PKK genel başkanı Abdullah Öcalan'ın değerlendirmesinden"¹⁸⁵.

Hayret bir şey, 1970'lerde Öcalan'ın bu söylemini hiç duymamıştım. Övünmek gibi olmasın, bu olgu 1976 sonrası Rizgarî ile başladı. Da-ha önce Antalya ve bir ölçüde Şeyh Sait duruşmalarında çok sınırlı olarak "Müstemele" kavramı geçmekteydi.

¹⁸⁵ Muzaffer Ayata, age, Sh:70, 71

1970’de DDKO’nda da gizli amaç olarak ulus ve ülke kavramına bağılı kalarak hareket edilmiş ve Kürt halkının varlığı, bulunduğu bölge le-gal olanakları çerçevesinde tartışılmıştı. Bütün bunlar önemliydi ve tarihsel süreç bakımından 1976 sonrası Rizgarî’de hepsi değerlendirilmiş, ülke ve ulus kavramı gündeme getirilmişti. Yani, Rizgarî şunu açıklıyordu, Kürdistan diye bir ülke var ve burada Kürt ulusu yaşar. Burası TC, İran, Irak ve Suriye tarafından askeri olarak işgal edilmiş, sömürgeleştirilmiştir. Kürdistan uluslararası bir sömürgeci-dir, bu sta-tüden arınmadıkça ve üzerindeki askeri işgal kaldırılmadıkça bağımsız olamaz, özgürleşemez. Olay bu, tarihsel süreç bu. Böylece sömürgeci-lik Türkiye’de tartışma gündemine girmiş oluyordu, bilimsel olarak verileri yakalanıyor ve teorikleştiriliyordu.

Türk “Solu” da bu tartışma gündeminin oluşmasından sonradır ki, Marks ve Lenin de, diğerlerinde sömürgecilik olgusunu araştırmaya, tartışmaya başladı. Bazı gruplar bizim somut olarak isimlendirdiğimizi soyutlamaya, teorik olarak sunmaya özen gösterdiler. Yayınlanmış eski “Sol” kitaplar bile bu aşamadan sonra yeni baskılar yapıp, “Sö-mürgeciliği” de eklemeyi ihmal etmediler. Örneğin Ulusal sorun ola-rak birkaç kez basılan kitaplar, “Ulusal Sorun ve sömürgecilik” olarak yeniden basılarak piyasaya sürüldü. (...)

Şimdi bu, tersyüz edilerek Öcalan’a mal edilmek isteniyor, hem de 1970 tarihi konularak. PKK ve Öcalan’ın 1970 de nerededir ben şah-sen bilemiyorum, tarihte böyle bir olgu da yok. Ama, Sümbüloğlu bu-nu kabul edip naklediyor. Üstelik PKK 1970 dönemindeki DDKO’ya “Kemalist örgüt, küçük burjuva örgüt diyor”, ama yukarıdaki belirle-meyi de yapıyor. Açıkça şu görülüyor, Sümbüloğlu’nun hiçbir şeyden haberi yok, Diyarbakır Zindanı’nı anlatmaya, oradaki olaylara tanıklık etmeye soyunuyor, ama bilgisi yok. Artık bu bir fantezi mi, yoksa bir sempati mi bilemeyiz. Gerçekten habersiz ve bundan ötürü ne deni-yorsa, belli ki bunları hep hayretle karşılamış.

1970’de DDKO’lar vardı ve bu tartışmalar orada ve daha sonra yapıldı. Öcalan’ın lafi bile edilmiyordu o zamanlar. Biraz insaflı olmak ge-rekiyor. Hiç araştırmadan her konuda yetkili insanlar gibi konuşmaya, ahkam kesmeye alışık PKK’lılar. Tanrı yoluyla bir şeyler bahşediliyor onlara herhalde. Öcalan TC’nin Misak-ı Milli’sini büyük bir övünçle savunuyor, PKK’yı tasfiye ediyor ve buna uygun vaazlar veriyor da ne oluyor sanki. Merkez kadrolarına da, herkese de bu işleri anlama-dıkları konusunda sitemlerde bulunabiliyor. Buna rağmen 1999’da ya-yınlanan bir kitapta Öcalan’dan böyle bir alıntı vermenin ne anlamı var? Sümbüloğlu’nun bu kitabı niye çıkardığı bile tartışma konusu. Zannediyorlar ki, herkes bütün yalanların üzerine bir bardak su içecek, her şey yazıldığı gibi ortada kalacak, kimse sesini çıkarmayacak. Ya-nılıyorlar, bütün tarihimiz vebali, sevabı ile ortaya çıkarılacaktır. Doğ-ruların yazılması, neye mal olursa olsun mutlaka sağlanacaktır. Bu, bütün Kürdistanlıların görevidir ve bunun yapılacağından kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Sümbüloğlu, Türk olduğunu ve başka siyasetten olduğunu söylüyor, hadi Rizgarî’yi takip edemedin ya da önemsemedin, Kürdistan Press’te mi okumadın be birader. Yoksa, PKK’dan kendi kadro ve mi-litanlarına yaptığı gibi, sana da mı diğer örgüt ve yayınlar konusunda bir yasak, ambargo kondu? Koskoca Diyarbakır Zindanları böyle elini kolunu sallaya sallaya anlatılamaz ki. Buna bir içerik kazandırmak, bir takım insanların eleştirisini yaparken onların söylediklerini de ekle-mek gerekiyor. Böylece, herkes yapılan işi anlasın ve objektif değerlendirebilsin. Orada yenilginin pazarlandığını başka nasıl ortaya koya-biliriz. Nasıl yanırları bilebilir, özeleştiriri yapabiliriz. Direnişleri kendi perspektifleri içinde nasıl yorumlayabilir ve sahiplenebiliriz. Kolay değil. Velhasıl, tarih anlayışının karartıldığı bir mantıkla baştan sona özel olarak hazırlanmış bu kitap üzerine daha çok şey söylenebilir. (...)

Kitap’ta Muzaffer Ayata kimdir diye soruluyor ve tanıtımı yapılıyor. Bu vesile ile birçok

teorik ideolojik sorun da bu biçim içinde rasyo-nelleştiriliyor. Abartılmış bilgilerle hem Ayata hem de PKK, olduğun-dan başka gösterilmeye çalışılıyor. Diyarbakır Zindanı'na tanıklık ya-pacağım diye ortaya çıkmış Sümbüloğlu, böylece oradaki birçok yan-lışı, katakulliyi, itirafı ve en önemlisi yenilgiyi kamufle etmiş oluyor. Daha önceki “talimat yollu” yazılmış kitaplar ve yazarları “sırasıyla hainliğe, ajanlığa ve Kemalistliğe” terfi ettirilmiş yazarlardan sonra Diyarbakır Zindanı için yeni bir zemin yaratılmaya çalışılıyor. Ama nafi!

“Önsöz”, “Önsöz yerine” derken “Ayata kimdir?” ile kitabın girişi tamamlanıyor, daha bu “ağır” tahliller bölümü tamamlanır tamamlan-maz (Sh. 80'ler) “esasa giriyor” Sümbüloğlu ve hemen soruyor? “Bu arada dışınızdakilerin tutumu neydi?” Soruya bakın, “dışınızdakilerin tutumu!”. Ve bu soru ile bizlerin suçlanması başlıyor. Malum, PKK'lı-lar açısından, “kambersiz” Diyarbakır Zindanı olmaz ki.

Sümbüloğlu soruyor Muzaffer açılıyor, acele bir şeylerin üstünün ör-tülmesi gerekiyor, yıl 1999, “mevsim ilkbahar”. Elbette yüzlerce insa-nımız içeride, bunların son dönemde birçok soru ile karşı karşıya ol-dukları bir gerçek, bu nedenle bile olsa, onlara mesaj göndermek, on-ların gelinen yer itibariyle kafalarındaki şaibelerin biran olsun durdu-rulması zorunlu. Hele hele birçok PKK kadrosunun son dönemde Öca-lan ve PKK'ya karşı olmaları ve süreci değişik yorumlamaya başlama-ları da hesap edilecek olursa, aceleye gerek var! Besbelli ki, kitap ka-rışık birçok amacı birlikte taşıyor, bu kesin.

Bu kısa belirleme ile şunu göstermek istiyorum; PKK dışındakilerin durumlarını tartışmanın 1991'de düşünülmüş biçimlerinin, bugüne izdüşümü ile yapılmak istenen şey, gerçekten gelinen yer bakımından vahim bir sonuç doğuruyor.

Kısa alıntılarla duruma bakalım;

“--- Bu arada dışınızdakilerin tutumu neydi?

--- Bütün gruplar tartışılar, sonunda 8-10 günlük açlık grevi düşünül-dü. DDKD, Rizgarî, KUK, Özgürlük Yolu, TKP, Dengê-Kawa dışında bütün gruplar böyle bir eylemi kabul etti”¹⁸⁶.

Bu olayı yukarıda tartışmış, Ayata ve ötekilerin yazdıkları gibi olmadığını belirlemiştik. Burada açık bir yalan var. (Bak:yukarıda Dip-not:164 ve ayrıca *Diyarbakır Hapishane Raporu*,Sh:199-200)

Geçiyorum.

Ve Sümbüloğlu “Bu siyasi hareketlerin eylemi kabul etmeyişinin ge-rekçesi neydi?” diye soruyor, işte bu sorudur ki, Ayata ağzını açıp gözünü yummuş. Artık veryansın ediyor. Yani, cezaevinde PKK dı-şında kimse direnmemiş, hepsi kötü, korkak vb. varsa yoksa kendileri. Yöntem belli hemen dolandırıp işi bize getiriyor:

“Bu dönem Rizgarî'nin liderleri Mümtaz Kotan ve Ruşen Arslan, PKK'nın koşullarında kalmayan, sorunlu, rahatsızlığı vb.. olan taraf-tarlarımızla aynı koşu-şta kalıyorlardı. Bu taraftarlarımızın da hücreye alınmaları karşısında geliştirilen tepkiye katıldılar. Bunun üzerine Mümtazlar bu koşu-şu da tehlikeli görerek, oradan sıvışmanın yollarını aramaya koyuldu”¹⁸⁷.

Ve anlatıyor. Her halde bu taraftarlarından kasıt o dönem için Emin Yavuz kardeşleri, Halil German vb. dir. Sonra ise, zaten biz değişik koşu-şlarda ve birçok PKK'lı ile birlikte kaldık. S.

¹⁸⁶ Muzaffer Ayata, age, Sh: 85

¹⁸⁷ age, Sh: 86.

Çürükkaya ve Mehmet Şener ile de. Direnişlerin en sıcak döneminde ben hücredey-dim, arkadaşlarımız da en azılı koğuşlarda 24 ve 25'de. Burada uzun boylu isim sıralamak amacıyla değilim, sorun Ayata'nın işi nereye çekmek istediğini açıklayabilmek.

Ayata diyor ki: "cezaevinin öte ucundaki 1. koğuşa taşınıyorlar". Biz bu koğuşta da kaldık, ama cezaevinin öte ucu beri ucu yoktu ki, ceza-evinin her tarafı kendi beyanında olduğu gibi "devletin programı için-de, Saygon Zindanlarından daha kötü" bir durumdaydı. Niçin bizi açıklarken böyle "cezaevinin öteki uçları"na koyuyor, anlayamadım? Örneğin tam karşımızda itirafçıların koğuşu vardı ve ağzına kadar PKK'lı doluydu, üstelik merkez kadrolardan olanlar da vardı! Ve Ayata'nın belirlediği "cezaevinin öbür ucunda" biz, Kemal Pir, M. Can Yüce ve diğer PKK'lularla da bir arada kaldık. En azgın işkence-lerin olduğu zaman 35'in tecrit hücrelerinde değil miydik?

Bunlar Diyarbakır Zindanı'nı açıklamaz ki. Olsa olsa, Ayata'nın yıllar sonra kendi yorumlarıyla tatmin olmasını sağlar. 1999 ve sonrasında bu yorumlar ise oldukça çığ ve ham kalıyor.

Ayata, "Diyarbakır cezaevinde ayrışma başlıyor" diyor ve anlatıyor. Daha önceki cezaevi yaşamını, 2 Nolu'ya geldikten sonraki durumu açıklamıyor, bunlardan özenle kaçınıyor. Sanki, birdenbire bu duruma gelmiş gibi bir hava veriyor. Tabi bunda kasıt olduğu kuşkusuz. A-dam dövmele, haraç almalar, bir toprak ağası keyfiyle ayak yıkattımlar, bütün cezaevine gelen ortak eşyaları kimseye vermeme, yalnız PKK'lulara kullandırma, özel yapılmış yerlerde yeni gelenleri sorguya alma, işkence etme vb. Daha neler neler sayılabilir. Biz, bunları *Hapishane Raporu*'nda açık ve olduğu gibi koyduk, tartıştık. Şimdi yine ısrar ediyorum, cezaevi o anlatımlarda olduğu gibiydi, eksik var ama fazlası yoktu.

Arada Sümbüloğlu'na da bir ödün veriyor, onu tatmin ediyor. Sümbüloğlu soruyor: "o dönemde, 'Türk solu' olarak nitelendirdiği-niz insanların yaklaşımları nasıldı?" Ayata, Türk olduğunu söyleyen ve röportajı da "el pençe divan" yürüten Sümbüloğlu'na şunları söylüyor: "Bu döneme kadar onların köklü bir direniş programları ve anlayışları olmamakla birlikte, fazla da ayrı düşmedik. Yani onlar da kuralları olduğu gibi kabul etme pozisyonuna düşmediler. Söz gelimi bir DDKD ve Özgürlük Yolu gibi davranmayıp bu eylemleri kabulendiler, fiili karşı koymalar ve direnişlerde yer aldılar. Onlarla olan kopuş daha sonra yaşandı"¹⁸⁸.

Hangi gruplar belli değil. Tek tek kişiler mi, bu da belli değil. Çünkü biz TKP/ML'li, Kurtuluşçu, Dev-Yolcu ve Dev-Solcu vb. arkadaşlarla birlikte kaldık. Ayrıca Ocak Direnişi sonrası TKP ile de birlikteydik. Ve "köklü bir direniş programları ve anlayışları olmamakla" diyerek, aslında alttan alta suçluyor aynı zamanda.

"Esat Oktay'la başlayan vahşet!. Direniş!. Ve ilk ölüm orucu" başlığı altında 1981 yılı için olmadık yalanlar savuruyor, gerçekten ben utanıyorum. Yukarıda 1981'i açıklamıştık ve Esat'ın cezaevinde "kural-lara uymayan sinek bile yok" dediği, Atatürk'ün ölüm yıldönümü törenleri aklıma geldikçe tüylerim diken diken oluyor. Ayata bunları atlayarak, her şeyi diğer gruplara yıkma savaşını sürdürüyor.

Esat Oktay Yıldırım'ı şöyle açıklıyor: "ırkçı, sadist, işkenceci biriydi. Bu konuda oldukça tecrübeliydi. Ayrıca, kendisi Rum esir kampında görev yaptığını söylüyordu. İşkence konusunda pratikte deneyimli ve tescilli biri olduğu açıktı. Son derece geniş yetkilerle donatılarak Di-yarbakır'a atanmıştı. Şu noktayı da düşünelim: Diyarbakır'a yönelik politikalar Kolorduyu'da aşan, merkezi Askeri Konsey'in oluşturduğu politikalarıydı."

¹⁸⁸ age, Sh:86-87.

Sümbüloğlu, “nasıl mesela” diye soruyor. Ayata, “Diyarbakır’a ilişkin politikaların daha çok milli Güvenlik Konseyi’nde , en tepe noktalarda hazırlanmış olduğu artık açık bir gerçektir. Bunu ayrı bir bölümde de açabiliriz”

Evet, Diyarbakır için özel kişiler görevlendirildiğini, üst düzey prog-ramlar ile uygulama yapıldığını söylüyor Ayata. Ancak “tespitini” PKK’yı kurtarmak için en alt düzeyde sataşmalar ile geçiştiriyor. Bu politikanın en önemli ayağı PKK ve onun cezaevindeki etkin kadrola-rıydı. Diğer gruplar bu açık düzlemde bir garnitür bile olamadılar, o-lamazlardı da. Bu da gerçek.

“İşte bu bağlamda büyük yetkilerle donatılmış bir sıkıyönetim komu-tanı ve onun ekibini oluşturması ve aynı yetkilerin cezaevinde Esat Oktay’a ¹⁸⁹ devredilmesini görüyoruz. CIA’den MİT uzmanlarına ka-dar çok geniş bir çevrenin kafa yorduğu planlı, programlı bir hazırlık bu. Son derece alçakça ve haince bir plan. Sadece bir yüzbaşının bu kadar geniş çaplı bir işkenceyi kendi başına yürütmesi ve altından kalkması, kalkabilmesi zaten söz konusu değil” diyor Ayata ve devam ediyor. Ve bunu böyle düşünmesine kimse ses çıkarmıyor, biz bu yo-rumu yaptığımız için ise bizi ateşe tutuyor. Böyle bir programı bildi-ğimiz ve gördüğümüz, bunun uygulanabilmesine en azından zemin yaratmamak gerektiğini söylediğimiz bazı dönemler için de bizi korkaklıkla suçluyor ve bütün olanları diğer gruplara yıkıyor.

Esat Oktay’ın durumu bu, program üstten geliyor ve işkence azılı. Bu-nu tespit ediyor, ama hemen ardından böyle bir aşamada yeni oluşan cezaevi ve hücrelerin bileşimiyle ilgili soruya bakın nasıl cevap veri-yor; “Bulduğumuz hücre bölümünde dışımızdaki gruplardan hiç kimse yoktu. Yalnız Paşa Uzun yanımızdaydı, Esat saldırıya başlama-dan kurallara uymayı reddeden HK’ndan 4-5 kişi ve kurallara uyan Mehdi Zana yanımıza getirildi. İlk saldırıda HK’liler kurallara uya-caklarını söyleyince alıp götürdüler. Mehdi Zana kurallara uyduğu halde hücrede tutuldu” ¹⁹⁰.

Oysa, Mehdi hücrenin bütün kahrını onlardan çok fazla çekti. Ama, cezaevinden çıkan bazıları gibi PKK’lı durmadığından “övgülerin-den” nasiplenemedi. Ona eleştirileriniz olabilir, ama hakkını vermek de gerekiyor. (...)

Ayata, yenilginin objektif ve sübjektif nedenlerini sıralıyor. Yine diğer gruplara atıyor, onların olumsuz propaganda yaptıklarını ve kitleyi etkilediklerini açıklıyor. “Daha çok DDKD, Özgürlük Yolu, Rizgarî gibi Kürt milliyetçisi, ruhsuz kesimler”in bunu yaptıklarını belirli-yor¹⁹¹.

Velhasıl atıyor da atıyor, araya serpiştirmesine karşın hep bize attığı gözden kaçmıyor.

Sümbüloğlu “peki ya sübjektif nedenler” diye soruyor; Ayata, “süb-jektif dediğimiz ve bizden kaynaklanan siyasi ve örgütsel yetersizlik-ler -bu yetersizlikler ideolojik alanda değil-yanlılarımız ve zaafları-mız da var” diyor.

Bakın bunu nasıl açıklıyor: “Ağır tarihsel-toplumsal olumsuzlukla şe-killenen mirasın devralındığını söyledik. Kürdistan’da güçlü bir yurt-severlik yoktu, bilinçli ve militanca vatan

¹⁸⁹ Muzaffer Ayata, age, Sh:91,92 vd. Ayrıca, Esat Oktay yıldırın için Bak: *Diyar-bakır Hapishane Raporu*, 2. Cilt için Önsöz ve Sh:620,622, ”**Bir İşkenceci’nin So-nu Üzerine**” adlı Parti Bildirisi. (Not:*Diyarbakır Hapishane Raporu*’nda Esat Oktay Yıldırın ile ilgili birçok yerde belirleme var.)

¹⁹⁰ Muzaffer Ayata, age, Sh:94

¹⁹¹ age, Sh: 115

uğruna kendini feda etme ve adama yok. Böyle bir miras, böyle bir kişilik oluşmamış ve PKK'nın etkilediği, harekete geçirdiği kitle de bunu özümsemiş durumda de-ğil"¹⁹². İlginç!. Ne dediğinin farkında değil yada bir dediğini hemen tekzip ettiğini unutuyor.

Bize atışları devam ediyor, anlaşılın diye kısaca belirtmek istiyorum; "Bir Nurettin Elhüseyini var. Dengê Kawa grubunun teorik olarak en önde gelen adamı, en öndeki yöneticilerinden. (...) Mümtaz Kotanların olduğu koğuştaki kalıyor. Marş ve eğitim sorumlusu. (...) Elhüseyini'yi de 35'e getirdiler"¹⁹³. Çok düzgün marş okuyor ve okutuyormuş, eği-timi kurallı yapıyormuş, kitap okutuyormuş vb. diyerek bunu da bize bağlamaya çalışıyor. Ama PKK'lılardan hiç söz etmiyor, kendisinden de. Hemen herkesi karalıyor ve bu arada sözü yine bize getiriyor; "Mümtaz Kotan ile Ruşen Arslan'ın durumu diğerlerinden farklı de-ğil. 1. Koğuştaki özel bir çabayla kurallara en iyi biçimde uyup daha fazla hışma uğramama, kendilerini düşmanın insafına terk etme ve disipline tümünden uyma tutumları idare tarafından örnek gösteriliyordu. Esat Oktay 1. Koğuşun kurallara dört dörtlük uyduğunu tutuklulara defalarca söylemişti"¹⁹⁴ diyor.

Evet, kendisi Esat'ı (İç Güvenlik Amiri, Yüzbaşı) bütün yanları ile belirlemiş. Esat bu tür ajitasyonlar her zaman yapıyordu, psikolojik baskıyı elinden bırakmıyordu. Örneğin bize her defasında "siz gelin Mazlum'u, Hayri'yi görün, ne kadar uslanmışlar. Hayri sayfalar dolu-su yazıp verdi." diyordu. Sık sık olmadık haberler yayıyordu. "Tala-bani de burada, görüşmek istiyor musunuz?" diye soruyordu. Birçok adamı yakaladığını ve sorguya çektiğini belirtiyordu. Bizim yakınla-rımızın ismini vererek, "elimde" diyerek, bizi oyuna getirmek istiyordu. Bir keresinde "patron, ...da getirdik, burada" demiş, ben de kendisine "onun bizimle ilgisi yok" diyerek oyununu bozmuşum. Ayata'nın kendisinin dediği gibi, "üstten programlı, hasta" "işkence-ci" bu adamı örnek alarak başkalarını suçlamanın adımı koyamıyorum!

Biz kurallara uyduk, ama herkesten çok bizi ezdiler. Kendisi uyma-dıysa bunu söylesin. Bizim ve bulunduğumuz koğuşun durumunu Dev-Sol'dan yargılanan Abdullah Aydın, Kawa'dan yargılanan Kerim Ağırakça, PKK'lı Halil German ve daha birçok unsurdan sorup öğre-nebilirsiniz. Bunun gizli kapaklı bir yanı da yok. Hapishane teslim olmuştu, yenilmiştik. Biz nihayet Donkişot değildik. Sayısal olarak da azınlıktaydık. Buna karşın onurumuzu, kişiliğimizi en iyi biçimde ko-rumak, idarenin adamı olmamak ve itirafa düşmemek için iyi bir duruş göstermiştik. Yanımızdaki PKK'lıları ve diğerlerini de koruyarak bu-nu yapmıştık.(...)

Bize o kadar ucuz sataşıyorlar ki, "Yüzbaşı Esat adam getirip bana teslim etmişmiş", ben "anam ağladı, bunlar yaramazlık ederlerse ben ne yaparım demişim". Ve kadınlar koğuşu ile ilgili uydurma bilgilerle, yıpratma kampanyası yürütüyorlar. Utanmadan bir takım şeyler yazıyorlar. Bir kere ısrarla belirtiyorum, kadınlar koğuşuna en yakın tanık-lar bizleriz, onlarla ilgili hiçbir yalan yanlış bilgi yaymadık, söyleme-dik. Evet, onlara yapılmadık şey kalmadı. Ayrıca Diyarbakır Cezae-vinde kadın erkek diye bir ayırım esasa ilişkin değildi! Üst bir devlet politikası uygulanınca elbette her şey beklenir. Tecavüzü de uygula-nan yöntemler içinde sayıyorum. Bunu soruşturmada da uyguluyor-lardı. Ayata da birçok şeyi biliyor, söylemiyor. "Çocuklar koğuşun-da", üstelik PKK'lı unsurlar tarafından yapılanlar (buna meşhur ve maruf Kani Yılmaz, namı diğeri Faysal Dunlayıcı da dahildir!) bize o kadar acı verdi ki, bunu unutmak mümkün değil. Bunları *Hapishane Raporu*'nda belli ölçüler içinde açıkladık. (...)

¹⁹² age, Sh: 115

¹⁹³ age, Sh: 320

¹⁹⁴ age, Sh: 322

Devam edelim. Sümbüloğlu: “Ama, nasıl olur, nasıl yapabilir böyle bir değerlendirmeyi” diye devam edince, Ayata: “Bize yansıyan şeyler bunlar.. yapmış”¹⁹⁵ diye soyutluyor.

Sözde “yakında Apocu’ların askerlerden çocukları olacak” demişiz, bu da “Ayata’ya yansımış”. Ayata işi başka yere çekmeye özen gösteriyor. Peki, bizim bu belirlememiz onlara nasıl “yansımış?” Çünkü, PKK kadroları cezaevinde akıl almaz bir dedi kodu ortamı yaratıyor-lar, olmadık şeyleri çok kısa zamanda yayabiliyorlardı. Herkesi bu tür bir yöntemle dışlamak, karalamak ve tahribata uğratmak onlar için çok kolaydı. Bu bağlamda, Gönül Atay’dan mı? Aysel’den mi? Kimden “yansdı?” Ki, bu arkadaşların büyük çoğunluğu şimdi PKK’nın “suç-luları” ve bunlarla ilgili bizi fersah fersah aşan belirlemeler var, buna o’da dahil. Ben bunların hiç birine itibar etmiyorum, oradaki ve dışarıdaki yalan furyası bütün boyutları ile ortada. Aysel kendisi de dahil kadınlara olmadık işkenceler yapıldığını, uygulamaların insanlık dışı olduğunu bir çok kere söyledi, halen söylüyor. Tabi şimdi Bekaa’da olan bitenleri de buna ekliyor! Gönül, bildiğimiz kadarıyla Suriye TC elçiliğine teslim olup, büyük çapta itiraf yaptı ve bu itiraf net biçimde de açıklanmadı. PKK bunu dedikodu olarak sundu. Çünkü, bu bayan arkadaşlar önde gözüküyorlardı.. Yetkin bir arkadaşın hanımıydı. Ve kadınlar koğuşunda daha birçok bayan arkadaş vardı, eğer adını ettiğimiz bayanlar değilse, arada dolaşan geveze takımı “yansıtılmış!” Biz bir olaya koğuş olarak yakından tanık olduk, bizim koğuşla kadınlar koğuşunun orta yerinde son derece vahşi ve anlatılmayacak biçimde bir bayan arkadaşın zorla ırzına geçtiler, bağıra bağıra kadın halsiz düştü!. Gerçek bu, yapılanları biliyoruz. Ama bunu kınayarak bir yorum yapmadık, yapmayız da. Sümbüloğlu da bu yalan karşısında hay-retini gizleyemiyor.

Ayata “Mümtaz’ı 35. hücreye getirdiler, (...) Beni PKK’ya karşı kullanıyorlar, isteselerdi itiraf yaptırabilirlerdi” dediğimi söylüyor. Bunun üzerine de Sümbüloğlu: “eğer bunları söylemişse gerçekten müthiş bir özeleştiri, çok çarpıcı”¹⁹⁶ diye cilalıyor.

Ayata, hemen kıvırtıp, yoruma başvuruyor, “diğer gruplardan sivrilmiş isimlere ve o hareketlere itiraf için yönelmemeleri bilinçli bir poli-tikanın ürünü. İhtilalci, bağımsızlıkçı (maşallah!) çizgiyi temsil eden bizleri bitirip devre dışı bırakmak, bu ruhsuz, cüceleşmiş sahte önder tiplerini de yaşatarak güçlü çıkışların karşısına set olarak kullanmak. Devletin yaptığı bu oldu ve bu tiplerin hepsi daha sonraki süreçte dışarı salındı. PKK karşısında kullanılıyorlar da”¹⁹⁷ diyor. Bu anlayış ve bu kadar yalanla bir kurtuluş hareketi değil, başka bir şey anlaşılabilir ancak.

Ayata işi zıvanadan çıkarıyor, Ruşen’in mahkemede “Rizgarî’yi ticari amaçla çıkardık” sözlerini horluyor. Ruşen Arslan Rizgarî dergisinin sahibiydi, bununla yargılanıyordu, bunun dışında hakkında somut bir delil de yoktu. Sadece 1978 Rizgarî ayrılığında yazılmış metinler ile verilmiş bazı ifadelerde adı geçtiği için yargılanıyordu. Bu yargılamadan ceza da aldı. Bir dergi ticari amaçlı kurulur ve bunun sahibi de bu amacı mahkeme önünde söyler, bunu tartışmanın ne anlamı var.

”Birkaç yıl yatıp çıktılar, neredeler?” diyor bizim için Ayata. Sitem ediyor, küçük görüyor. Biz, bütün olanakları teperek mücadeleye devam ettik, içindeyiz. Ama, PKK’dan yüzlerce insanın nerede olduğu malum değil, evet ben de soruyorum bu kadar insan nerede? PKK’dan hepsi ”ihraç mı edildiler”, yoksa bunlar PKK’lı değil miydi?

---

¹⁹⁵ age, Sh: 322

¹⁹⁶ age, Sh: 323

¹⁹⁷ age, Sh: 323

Mutlaka yerimizi yurdumuzu öğrenmek istiyorsa buna ne hacet, PKK'nın ve diğerlerinin yazdıkları ve açıklamaları ile deşifre olma-dık yanımız kalmadı! Ayrıca, mahkemeye dilekçe verip "biz biraz da-ha yatmak istiyoruz" diyecek halimiz de yoktu. Hakkımızda yargıla-mayı gerektirecek bilgi ve belge de yoktu, yattığımız da fazlası sayılır.

Bir insan devrimciyim, demokratım diyerek başkalarının "az yattığını" kınayabilir mi? Rizgarî ve onun söylediklerini sonuna kadar savun-duk, olanaklarımız ölçüsünde ve hakkımızdaki dava kapsamında sa-vunma da yaptık, arkadaşlarımız da sonuna kadar direndiler.(...)

Sümbüloğlu daha sonra "neden itirafların diğer örgütlerde olmadığını" soruyor. Oysa, birçok örgütten kişiler de itiraf yaptılar. Ama, Ayata hep bizi bir yerlere sıkıştırmak istediği için olacak,Sümbüloğlu böyle bir soru sormak zorunda kalıyor.

Hatta, Ayata'nın mantıksız söylemleri üzerine Sümbüloğlu açıklama yapıyor ve başka sorular da soruyor. "bu insanların erken çıkmasının, geçmişte dışarıda yürüttükleri faaliyetle doğrudan ilişkisi olamaz mı? PKK gibi kombine bir hareket olmayabilirler ya da ne bileyim silahlı mücadeleyi benimsemezler veya benimserler de eylemleri olmaz, mahkeme bir şeyi ispatlayamaz vb.. Böyle bir şey olamaz mı? Yine onların itirafa zorlanmamaları da bu olguyla açıklanabilir mi?" Bu açıklama ve sorular üzerine Ayata kıvırtmaya devam ediyor ¹⁹⁷.

Sümbüloğlu ikna olmamış olacak ki, açıklamasını sürdürüyor;"burada akla ister istemez şu soru geliyor:Diyarbakır askeri cezaevinde **yaşanan bir yenilgi süreci**,(abç) özünde PKK'nın şahsında somutlaşan bir olay olarak mı algılanıyor? Kısa bir açıklama yaparsak, sözgelimi Metris'te yaşanan olum-suzluklar ya da olumluluklar Dev/Sol'a, Ma-mak'ta yaşananlar ise, Dev/Yol'a mal edilir... Diyarbakır gerçeği PKK hanesine nasıl yazılmalıdır?" diyor..

Ayata, "Mamak'ın Dev/Yol'la, Metris'in Dev/Sol ile anılması ve Di-yarbakır'ın da PKK ile anılması aynı nedenlerle açıklanamaz. Bizim çok özgün bir sürecimiz var" diyor ve işi evirip çevirip diğer gruplara getiriyor. "Diyarbakır Askeri Cezaevi'ndeki bileşimleri, grupların niteliğini ve öngördükleri, uyguladıkları politikaları bilmeliyiz.." ¹⁹⁸

Oysa, ısrarla "Diyarbakır Cezaevinde bütün her şeyde PKK'nın dam-gası var, bunu böyle açıklamalıyız" diyordu, ama burada demiyor. Bütün eylemlerde PKK, yöntem koyucu, çözümleyici, direnen oldu-ğuna göre; yenilgi süreci de otomatikman onun hanesine kaydedilmiş olacak, bundan daha doğal ne olabilir. Sayısal olarak da, bir yanda bi-lemediniz 100-150 kişilik diğer gruplar, öte yanda 2000den fazla PKK 'lı var..

Kitabın diğer bölümleri de özel örneklere, anılara ayrılmış.. Ve sonun-da Avukatlara, mahkemelere çatan, onların görevlerini yerine getirme-diğini belirten söylemler, sitemler var.

Ayata ile ilgili söylediklerimizi bitirmeden bir konuya da değinmek gerekiyor.O da Küçük Burjuvalar ile ilgili yazdıkları. Bu konuda kısa bir alıntı almak istiyorum.

"...Konunun küçük burjuva karakterin yansısıyla açıklanabilecek başka bir boyutu var. Aslında Kürdistan toplumunu hem tarihsel hem de toplumsal olarak iyi bilmek gerekiyor. Yani, sömürge koşullarında yurtseverlik adına ortaya çıkan küçük-burjuvazinin

¹⁹⁷ Age. Sh: 327

¹⁹⁸ Age. Sh.116

karakterini çok iyi bilmek gerekiyor.Kürdistan’da küçük-burjuvazinin karakterini çok iyi bilmek gerekiyor. Kürdistan’da küçük-burjuvazi acaba devrimci bir rol mü oynuyor, yoksa yoz, bitmiş, tükenmiş, hep başkalarına yama-nan karşı-devrimci bir rol mü? Ülkemizde küçük-burjuvazinin karakteri hep ikinci yön olmuştur. Bu , Kürdistan toplumunun yapısından kaynaklanan bir olaydır.Zaten PKK olgusu ortaya çıktıktan sonra Kürdistan’da bunların devrimci hareketimize karşı olumsuz tutum alışları var. Kürdistan’da gerçekleşebilecek radikal bir ulusal kurtuluş hareketinin önüne geçmek için başından sonuna kadar hep olumsuz rol oynadılar ve gelişip serpilmemizi engellemek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Onların bu özelliklerini iyi biliyorduk. Ayrıca burju-vazi onların kendisi için tehlikeli olmayacağını da biliyor. Talepleri ortada, pratikleri ortada. Düşman onların yapı ve pratiklerini görünce, onların şahsında bir ulusu yok etmeyi düşünmüyor, buna gerek de duymuyor...”¹⁹⁹

Yukarıdaki alıntıda görüldüğü gibi,Ayata ne dediğini bilmiyor. Ken-dince teori yapıyor, ama yanlış bir teoridir bu. Kürt ulusunun örgüt-lenmesini Ulusal Kurtuluş Savaşı için gerekli ve onunla paralel görmeyen mantık yüzünden buralara kadar,ağır yenilgi sürecine kadar geldik. Çünkü, Kürt aydınları bundan o zaman utanıyorlardı, görünen o ki, şimdi de utanıyorlar. 1975 sonrası süreçte bizim korkusuz biçim-de bu yöne ağırlık vermemiz ve bunu belgelememiz sonrası biraz ol-sun bağımsız düşünmeye başlandı. Zaten bizi hazmedememeleri ve saldırı yapmaları da bu süreç- ten sonra başlatıldı. Aradan yıllar geçti, mücadele büyük boyutlara ulaştı, birçok gerçek ortaya çıktı ama, bu arkadaşlar²⁰¹ halaTipik Türk “Sol”u mantığı içerisinde ve ezberlenmiş klasik bilgilerle hareket ediyorlar. Bu anlayışa şaşırılmamak mümkün değil. Her şeyi karıştırıyorlar. Bir kere Burjuvazi kelimesini soyutlamak olmaz, biz Kürt burjuvazisi demek zorundayız. Hareket aynı za-manda- bir burjuva demokratik harekettir, elbette proletaryanın da bunda yeri var. Neden olmasın? Ama, bizim proleterlerimiz maalesef devletin yanında yer aldılar. Ulusun örgütlenmesinde Kürt proletaryası karşı devrimci bir yapı gösterdi, hala gösteriyor. Sömürge bir toplum-da ayrıcalıklı bir sınıftır aynı zamanda. Türk işçi sınıfının yedeğinde, onun sendikal ve siyasal örgütlenmesi içindedir. Mücadeleye katılma-dığı gibi karşı tavır da almıştır. Bu, aynı zamanda onun öncüleri sen-dikacı Kürtler için de böyledir.. Adını da “demokratik” , “sosyalist” koyarak ortaya çıkıyorlar, fakat asla değildir. Bugün legal siyasete soyunan işçi “liderleri” (nereden geldikleri pek belli değil!) Kürt Ulu-su’nun yenilgiye uğratılmış mücadelesine rağmen ortada dolaşıp du-ruyorlarsa, bunun nedeni geçmişteki tutum ve davranışlarıdır. Bunla-rın bütün gösterileri kendi çıkarlarıdır.

Bu nedenlerle Kürt küçük burjuvazisini kınamaya gerek yok, hem sen-dika “ağalarımız” ve Kürt örgütlerinin ileri gelenleri, hem de PKK’lı kadrolar hemen hepsi böyle bir kategori’nin somut göstergeleridir. Zaten köylük alanlar boşaltıldığı için buralarda emekçi aramaya gerek de kalmamıştır, şehirleri şişiren bu kalabalıklar da Küçük bur-juvalardır. Belki olsa olsa lümpen proletaryanın bir parçası sayılabilir-ler. Düşman bu sınıfsal bozgunu da böylece yaratmış ve başarmıştır, çünkü bunlar mücadelenin en önemli lojistik desteğini oluşturuyorlar-dı.

Eğer cezaevi bu arkadaşların sınıfsal yapılarını değiştirmişse, yani ce-zaevinde “sınıf intiharına” uğramışlarsa onlara “cezaevi emekçileri” diyebiliriz, bu da literatüre giren yeni bir kavram olur. Üretim ilişkileri içinde ve kullanılan araçlara bakılarak sınıfsal kategorileri belirlemek gerektiğinden, bu “ihtilalci” arkadaşlar da küçük burjuvadan başkası değildir, hem de has küçük-burjuvalardır. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi’nin bu bölümünü en

¹⁹⁹ Age. Sh:324

²⁰¹ Yukarıda bu konuya değinmiştik. S. Çürükkaya için Bak: Dipnot:140 ve Can Yüce için Dipnot:163

üste koymak ve demek gerekir ki,ha-reketimiz ağırlıklı biçimde bir küçük burjuva hareketti, anlayacağımız Kürt küçük burjuvaları ayaklanmıştı.

PKK ise bunun en iyi zemini olmuştu. Bakınız, gerillalardan şehirdeki militanlara, gazete ve dergilerde çalışanlarımıza, yazarlara, legal der-nek ve parti yöneticilerine vb. hemen hepsi kategori olarak küçük bur-juvadırlar. Şöyle diyelim, yalnız teorik bir tespit olarak değil, yaşam biçimleri, davranış yöntemleri, aile ilişkileri, değerleri ile mücadele zemininin çoğunluğu bu kategoriden oluşmaktadır. Bundan korkmaya, ürkmeye , “proleter olma” gösterişine gerek yok. Anti-sömürgeci ulu-sal kurtuluş mücadelesinde Ulusun bütün kategorileri önemlidir. Bu arkadaşlar bunu anlamalıdır.Cezaevlerini ise, diyebiliriz ki tümüyle küçük burjuvalar doldurdu.

Eğer, Ayata bunu karşı grupların insanlarına ve bazı kızdıklarına söy-lüyorsa, bu mücadelenin kategorilerini ifade etmez. Bize, teorik olarak ulusal sorunu gereği gibi tartıştığımız, tartışmak istediğimiz için 1978 Rizgarî kurullarında da tepkisel eleştiriler gelmişti. Türk “Sol”u eği-limleri, utangaç Marksistlik, çocukluk ve bilgisizlik ile doğruların a-çıklanması yolumuza bırakılmış “proleter devrimci” şarapnele takıl-mıştı. Bu nedenle en önemli sorunları gündeme taşıyacağımız sırada yine bugünkü gibi “ayrılık” kapımızı çalmıştı. Doğruların ifade edil-mesi bir yerlerden “istenmiyordu”. Velhasıl fırsatımız olmadı, bunun elbette geçerli nedenleri var. İleride kısa da olsa o sürece ve ayrılıkla-ra değineceğim. (...)

Ayata, bu kitabı gözden geçirmelidir. Zamansız bir yayın olduğu için de PKK ile ilgili gözlemlerini de daha doğru ve yalansız yazmalıdır ve bizimle ilgili ciddi bir özeleştiri vermelidir. Yenilgimizin önemli bir ayağının cezaevinde olduğu gerçeğini utanmadan, sıkılmadan açık-lamak bir yurtseverlik görevidir. Bu, Diyarbakır Cezaevindeki direniş-leri, diğer grupların olumluluklarını ve yanlışlarını söylemeye engel değil.

Ayata bizim nerede olduğumuzu da sormaktan vazgeçmeli. Ama, kendisi PKK'nın tasfiyesi üzerine oluşturulan ya da yavaş yavaş bütü-nüyle unutturulmaya çalışılan bir sürecin şimdilik legal zemini gibi gözük-en yerine oturup “ihtilalciliğini” sürdürme kararındadır!

Cezaevleri ile ilgili bölümü burada şimdilik bitiriyorum.Yukarıda ye-nilgimizin bir ayağını oluşturan Cezaevleri ile ilgili kitaplar ve unsur-lardan örnekler verdim. Bunlar ve bizim Hapishane Raporu dışında başka unsurların cezaevine ilişkin yazmış oldukları kitaplar da var. Elimizde bulunan birkaçını konunun bütünlüklü olması açısından kı-saca belirterek, şimdilik geçiyorum. Ancak bu kitaplar açıklamaya ça-lıştığım diğerleri gibi değiller, ayrıca bizim iddialarımızı ve cezaevin-deki uygulamaları doğrulayan bilgiler içermektedirler.

Bunlardan biri Mehdi Zana'ya ait, bir biyografi olarak yayınlanmış.. İleride DDKO'larla ilgili bölümde bazı noktalarda Mehdi'nin yazdık-larına değinmek zorunda kalacağım ²⁰². Diğer Şerafettin Kaya'ya ait, bizim örgütsel durumumuzu içeren bölümde Şerafettin Kaya ve biraz da cezaevi ile ilgili alelacele yayınlanmış kitabına atıfta bulunacağım ²⁰³.

Diğer gruplardan bazı unsurların yazdıkları kitaplar var. İkisine işaret etmek istiyorum. Bunlar kendi başlarından geçenleri açıklıyorlar. Ö-zellikle soruşturmada kendilerine ve yanlarında bulunanlara uygulan-mış işkence yöntemlerini açıklamışlar. Birisinin kısa dönemli cezaevi gözlemleri de var..Bu kitaplar bölgedeki devlet programının nasıl vah-şi ve insanlık

²⁰² Mehdi Zana “*Bekle Diyarbakır*”, Doz Yayınları,383 sayfa, 1. Baskı- Mart/1991, İstanbul

²⁰³ Şerafettin Kaya, *Diyarbakır'da İşkence*, Halk Yayınları, Yayın tarihi yok. (1981 yılının Şubat ayında tutuklanmış, 7,5 ay cezaevinde kaldığını söylüyor ve Avru-pa'ya çıkar çıkmaz kitabın basıldığı belirlenmiş, tahminen kitabın basım tarihi 1981 olabilir.)

dışı biçimler altında ve belli bir plan dahilinde uygulan-dığını gösteriyor. Bizim kapsamlı olarak Hapishane Raporu'nda açık-ladığımız olgu ve olayları destekleyen belirlemeler var. Bazı noktalar-da abartma anlatımlara da yer verilmiş. Üzerinde durduğum olgu ile ilişkili görmediğim için tartışmıyorum,bunu da belirtmiş olayım²⁰⁴.

Olgu 4: “Ulusal Kurum ve Kuruluşlar”

Örnek: Paris Kürt Enstitüsü.

Gerek Türkiye’de ve gerekse Avrupa’da “Kürt Sorunu” ile ilişkili bir-çok kurum ve kuruluş gerçekleştirildi. Bunların hangisine ulusal ku-rum diyebiliriz, bu net değil. Olgunun bu yanını tartışmıyorum.

Siyasal mücadelenin geliştiği ve güçlendiği dönemlerde oluşmuş ve özellikle Avrupa’da adına “ulusal kurum” denilerek korunan kuruluş-lardan söz etmek istiyorum. Böylesine birçok kuruluş var. Özellikle Almanya’da sayıları hayli kabarık. Örneğin “Komkar, Kürt Enstitüsü, Kürt Doktorlar Birliği, Kürt İmamlar Birliği, Kürt Aydınlar Birliği, Kürt Kadınlar Birliği, Kürt Avukatlar ya da Hukukçular Birliği, Kürdistan Sürgün Parlamentosu, Kürdistan Ulusal Konseyi, Kürt Fe-derasyonu” vb. gibi sayısına bereket birçok kuruluş faaliyet gösterdi ve gösteriyorlar. Bunların hemen tümünü yakından biliyoruz, tartışa-biliriz. Burada bir özel örnek seçtim ve bunu tartışmak, teşhir etmek istiyorum.

Bu, **Paris Kürt Enstitüsü**’dür. Neden bunu dersenez, tartışma içinde görebileceğinizi umut ediyorum. Ve ben, bu kurumu geldiğimiz yer bakımından yenilgimizin en önemli kaynaklarından biri olarak görü-yorum. (...)

Sözünü ettiğim tüm bu kuruluşlar kendi programları içinde çalışır gibi gözüksüler! Ya da çalıştılar diyelim. Bu nedenle iddiamızın istisnaları olabilir, onu da kabul eder ve saygı da duyarız. PKK ise, bu tür kurum ve kuruluşları kendi siyasi çizgisinde işgal etmeyi programladı, bunu büyük ölçüde kendisi kurup destekleyerek sağladı, onun dışında ve önceden varolanları da işlemez duruma düşürmeye özen gösterdi. PKK’nın altını boşaltarak ortaya bıraktığı ve anlamsızlaştırdığı o ka-dar kurum ve kuruluş var ki. Hepimizin gözleri önünde teker teker silinip gittiler, bize derin acılar verdiler. Örneğin, “Kürdistan Sürgün Parlamentosu ve Konseyi” birer mefta haline geldiler, getirildiler. Zo-runlu olarak gündeme gelmesi gerektiğinde bir daha çok zor oluşabi-lecektir! İşgal yollu “bitirme” eylemi başarılı olmayanlara da karşıt “kurumlar” oluşturarak çalıştırmama yolunu seçen PKK, her nedense Paris Kürt Enstitüsüne bir şey yapamadı! Bu ilginç değil mi? Orada bulunan bir “başkan” ve bilemediniz iki yardımcısı ile baş edilemedi mi dersiniz? Yalnız PKK değil, bütün Kürdistanlılar bunu hayret ve ibretle seyretmeden öteye bir şey yapamadılar.

Ben, Paris Kürt Enstitüsünü tartışırken, diğerlerine bir paye çıkarmı-yorum. Yenilgimizin kaynaklarını bulmaya, yanlışlarımızın nerelerde saklı olduğunu ve nasıl yapıldığı tespite

---

²⁰⁴ Z.Abidin Kaya,“İşkence’de 178 Gün”, Komkar Yayınları, 1.Baskı Ağustos/1987, Almanya . (Bu arkadaşın kendi belirlemesinden KUK örgütü ile ilişkili olduğu anla-şılıyor.)

F.Welat, “Diyarbakır 5 Nolu”, Özgürlük Yolu Yayınları, 1.Baskı Eylül/1987.(Basıl-dığı yer belli değil, asıl adımı bildiğim bu arkadaş TKSP taraftarıdır.)

çalışıyorum. Yoksa diğerleri ile ilgili de birçok şey söylemek mümkün, yeteri kadar belge ve bilgi var. Enstitünün önemli ayrıcalıkları görülmelidir diyorum.

Paris “Kürt Enstitüsü”nün yenilgiye zemin yaratmada önemli fonksiyonlar üstlendiğini söylüyorum. Süreç bize bunu açık gösterdi. Birkaç kişi ile hareket etmesine bakıp, olayı küçümsemek olmaz. Ve bunu başardığı kanısındayım.

Enstitü, 1983 yılında Paris’te kuruldu, kurucuları arasında önemli Kürt şahsiyetler de vardı. Örneğin, Cîgerxwîn, Yılmaz Güney gibi. Kuzeyli olmayan unsurların bulunmaları da dikkat çekici! Enstitü, kurucularının adlarından yaralanarak faaliyete başladı. Enstitünün başkanlığını, sahipliğini değişmez biçimde Kendal Nezan yaptı ve yapıyor. Bu unsurun illegal adı bu! Buna “akıllı Kürt” diyebilirsiniz. Fransa hükümetinin bir dediğini iki etmeyen, bizim bütün acı, kahır ve fedakarlıklarımızı silip süpüren, “küçük hediyeciklerle” işleri geçiştirmeye çalışan bu kurum ve “başkanına” yaklaşımımız, verdiklerimiz konusunda önemli yanlışlar yaptığımız kesin. Burada yeri geldiği için söz ediyorum.

Kendal Nezan ile Atina’da onun isteği üzerine görüşmüştüm. Uluslararası bir toplantıya davetli olarak gelmişti. Ayrıca bazı “üst düzey” görüşmeler da yapıyordu ²⁰⁵. Zaten “alt düzeyde” görüşmeler yapmaz! (...)

Görüşmemizde bana Enstitüden bahsetti ve yardım etmemizi istedi. Ben de durumu arkadaşlara acil olarak hemen açtım ve yardım etme konusunda karar almalarını sağladım. “Kürt Enstitüsü”nü kamuoyuna sunacak, yeni üyeler ve yardımcıları onu “fesholmak”tan, “işgal edil-mek”ten kurtaracaktık. Kendal Nezan ile görüşmemizden hemen son-raki tarihte çıkan Kürdistan Press’te (4. sayı) ilk iş olarak “Paris’te Bir Kürt Bilim ve Kültür Kurumu” başlığı ile ve Enstitü binasının fo-toğrafı büyükçe basıldı, çalışmaları açıklandı ²⁰⁶. Daha sonra da bazı arkadaşların ilişki ve yardımları ile Enstitüyü sahiplendik..

A. Bucak’ın aktif çalışması ve bizim adımıza da Ş. Kaya’nın katılı-mıyla Enstitüye yeni üye kaydetmek (sahte üyeler de var, sayı şişiril-mek istendi!) ve bir genel kurul ile Enstitüye yardımcı olmak progra-mı başarılı sayılır. Ancak, kurtarma operasyonu’nun hemen ardından Kendal, eline büyük fırsat geçirmiş olmakla vakıflaştırma senaryosu kurarak, Enstitüyü tamamen kendi malı haline getirdi ²⁰⁷.

Sonraki gelişmeler şöyle. “Paris Kürt Enstitüsü ve Kürt Aydınlarının Sorumluluğu” başlığı altında Cindo Koçer 1989’lardaki Enstitü’nün durumunu gözler önüne seriyor.

“Enstitünün tüzüğü bugün gerçekte uygulanmamakta, insanlar asıl olarak tayin yöntemi ile yönetime getirilmektedir. Ancak, uygulanma-yan bu tüzük dahi, seçme ve seçilme kavramlarının varlıklarını koru-yan bir belge olmasından ötürü, tayinleri gerçekleştirmek isteyen kişi-ler için bir tehdit unsuru oluşturmaktadır.

²⁰⁵ Kendal ile Atina’da 1986 yılı Kasım ayının ilk günlerinde görüşmüştüm. Ve bir daha da görmedim, görüşemedim. Atina’da Panepistimiou caddesinde eski Rex si-neması, şimdi sanıyorum Ulusal Tiyatro ile Titaniya Otelinin yakınındaki İdeal Restoranda yan yana geldik. 7-11 Kasım 1986 da yapılacak “Halkların Kurtuluşu ve Halkların Birliği Örgütü”nün 10.yıl toplantısına katılacaktı. Bu toplantıya Kuzey Kürdistan’dan biz, PKK ve TKSP davetliydik. Kürt Enstitüsü de davetliler arasın-daydı. Diğer parçalardan YNK, KDP de dahil, katılan yoktu. Toplantıyı o zaman-ki Yunanistan Eğitim bakanı Andonis Tiritis yönetmişti. Kendal, herhalde Enstitü’nin “kurtarılması operasyonuna” karşılık Yunanistan dışişleri Bakanlığından Enstitü adına alınan öğrenci burslarından bir kısmı da o yıl bize “rüşvet” olarak tahsis etmişti!

²⁰⁶ Kürdistan Press, Sayı: 4, 10 Kasım 1986, Sh:8-9.

²⁰⁷ Enstitü’nün kurtarılması için yapılanlarla ilgili gerekli arşiv belgeleri var. Bunla-rı aktarmayı gerekli görmedim.

Enstitü, Fransa'daki mevcut iktidar partisinin Kürdistan'a ilişkin poli-tikası çerçevesinde inşa etmeyi öngördüğü yapılanmanın ilk basama-ğına dönüştürülmek istenmektedir. Böyle bir aracın sürekli 'emin' ellerde olmasını güvence altına almak amacıyla ise Enstitünün bugünkü statüsü lağvedilerek, yönetimi babadan oğula geçecek bir vakıf duru-muna dönüştürülmesi hedeflenmektedir.

Belirtmek gerekir ki, Fransa'daki vakıf kuruluşları kanun gereği Em-niyet Müdürlüklerinin denetiminde ve izin verdiği ölçüler içinde faali-yet gösterebilirler. Yani, Emniyet Müdürlüğü ayrı bir yasal gerekçe göstermeksizin uygun görmediği faaliyetleri engelleme hakkına sahiptir. Bunun nedeni ise, vakıflara bağışta bulunan kişi ve kuruluşlara devlet tarafından vergi muafiyeti sağlanmasıdır.

Yani devlet bir hakkını vakıflara devretmekte ve bunun karşılığında onlar üzerinde kesin bir denetleme hakkına sahip olabilmektedir. Ör-neğin Fransa'daki bir vakfın Fransız devletinin dış politikasına ters düşebilecek faaliyetleri engellenebilmektedir.

Böylesine önemli sonuçları olan bir dönüşümü hedefleyenlerin öne sürdükleri tek sözde gerekçe ise, vakıf kuruluşunun söz konusu vergi muafiyetinden ötürü sağlayabileceği geniş maddi olanaklardır. Bu ge-rekçe bize pek sağlam görünmemektedir” diyen Cindo Koçer, o günler bugün geldiğimiz süreçte uygulanan politikalara da parmak basması açısından önemli tespitler yapmış. Örneğin, “Enstitü'nün vakıflaştırılması operasyonu asıl olarak çok daha geniş kapsamlı bir senaryo-nun parçasıdır. Bu senaryo, bugün kendisini uluslar arası platformlar-da dayatan Kürt Ulusal Sorunu'nun uslu adamlar eliyle evcilleştirile-rek, güdük bir kültürel özerklik çerçevesi içinde çözümlenmesine yö-neliktir”²⁰⁸ demiş. Cindo'nun yazısını bütünüyle okumak gerekiyor.

Kürdistan Press kendisi de uyarıda bulunarak, yazının cevaplanmak üzere Kürt Enstitüsü'ne gönderildiğini açıklamış ve gelecek cevabı da kamuoyuna sunacağını belirtmişti. Ancak, Kürdistan Press Enstitü'den bir cevap gelmediğini daha sonraları açıkladı. Kürdistan Press; “Cindo Koçer'in iddialarına niçin cevap verilmediğini” sorarak, Ens-titü'ye “neye, kime hizmet ettiği bilinmeyen garip bir kuruluş duru-mundadır” diyerek, eleştiride de bulunmuştu²⁰⁹. Ayrıca, bir okurun Cindo'nun yazısına cevap beklediği iddiaları da Kürdistan Press'te yer almaktaydı. Süleyman Arı adındaki okur, Hollanda'dan gönderdiği mektupta, yalnız Cindo'nun yazısı ile ilgili değil, Kürdistan Press'in bahsettiği Hasan Vatansever'in uzun yazısının da açıklanmadığını vurguluyordu.

Kürdistan Press'in notu da şöyleydi: “Hasan Vatansever'in oldukça uzun olan cevap metninin tümünü yayınlamamız söz konusu değil. Metnin büyük bir bölümü Kendal Nezan'la arasındaki sürtüşmeler ve karşılıklı suçlamalar ile bunlara verilmiş cevaplardan ibarettir. Hasan Vatansever de bu bölümlerin yayınlanmamasını talep etmektedir. Or-talık durulursa metnin kısa bir özetini okuyuculara sunacağız”²¹⁰.

Kürt Enstitüsü de bir broşür çıkararak kendisine yönelik provokasyon olduğunu kamuoyuna duyuruyordu. Broşürde Hasan Vatansever ve yayınlanmış olan bildiri üzerinde duruluyor, bu bildirin YNK'ye ait olmadığı vurgulanıyor. YNK'nin Enstitünün dostu olduğu açıklanıyor. Oysa, Talabani, aşağıda da göreceğimiz gibi Enstitü ve Enstitü Başka-nı Kendal ile ilgili böyle düşünmüyor²¹¹. Broşüre ek olarak sözü edi-len bildiriyle ilgili, ”Berxwedan”ın 15

²⁰⁸ Cindo Koçer, “Paris Kürt Enstitüsü ve Kürt Aydınlarının Sorumluluğu”, Kürdistan Press, Sayı: 74, Sayfa 18, Haziran 1989.

²⁰⁹ Kürdistan Press, Ocak 1990, Sayı: 79, Sh:16

²¹⁰ age. Sh:16.

²¹¹ Talabani'nin belirlemeleri için bak: Kürdistan Press, Sayı: 76, Sh:5, Ekim 1989.

Temmuz 1988 tarihli sayısında bu bildirinin orijinalindeki İran kelimesi yerine “İ” konularak yayın-landığına işaret ediliyor. Ayrıca, Enstitü çalışmaları anlatılıyor ve övülüyor.

Broşürün sonunda “Liderlik Sorunu” başlığı altında; “Bu sorun yüz elli yıldan beri Kürt hareketlerinin çoğunun yenilgilerinin temel ne-denlerinden biri olan ve halen içinde bulunduğumuz dağınıklık ve bö-lünmüşlüğün önemli bir ölçüde kaynaklandığı ulusal bir sorunumuz ve hastalığımız” denilmiş.

Daha sonra tarihsel örnekler verilerek, Osmanlılar ve Mustafa Ke-mal’in bu olguyu iyi kullandığı belirtilmiş. Bedirhan Bey ile Mehmet Paşa arasındaki sorunların liderlik hastalığından kaynaklandığı da vur-gulamaktadır.

Şöyle devam ediyor; “Bu hastalık aslında doğanın birbiriyle bağlantısı sınırlı, dağlar ve derin vadiler halinde şekillendirdiği ülkemizde geli-şen ve yüzyıllar boyunca egemen olmuş aşiret kültüründen gelmekte-dir.”

“Kürt toplumunun yapısını ve zihniyetini iyi bilen H. Vatansever bu nedenlerle ‘aman liderlik elden gidiyor, Kendal’a dur demezsek tari-hin çöplüğüne atılmaya mahkumuz’ çağrısında bulunarak ulusal zaa-fımızdan yararlanmak istemiş, liderliklerinin tehlikeye düşebileceğinden endişelenen kişileri Enstitüye karşı harekete geçirebileceğini san-mıştır”.

Kendal Nezan’ı ise övüyor; “Enstitü hiç bir zaman çalışanlarının, ku-rucularının ya da yöneticilerinin reklamını yapan bir propaganda örgü-tü ya da ‘lider’ üreten bir kurum olmak istemediği için bugüne dek Başkanımızın da halkımızın davası yolundaki hizmetlerinden bahset-mek istememiştir”²¹².

Hasan Vatansever’in dedikleri bir yana, süreç içinde olayların Enstü-ti’nün belirlediği gibi gelişmediği, yapılanların “mütevazi bir kültür hizmeti”ni aştığı görülüyor. Reklam ise, Enstitü’de diz boyu. Liderliğe gelince, Kendal yalnız bu kurumun değil, bütün bir Kürdistan’ın dip-lomatik düzeyde habersiz ve gizli liderliğini yapmaktan geri durmadı. Onların dedikleri “liderlik hastalığı” tehlikesi ve “ulusal zaaflar” başta Enstitü’de aranmalıdır! O dönem Enstitüye yazılmış bir açık mektup da var ²¹³. Dr. Ali Kılıç’a ait. Ali Kılıç mektubunda, Enstitüye üye olmak istediği ve başvuru yaptığı halde bunun reddedildiğine ilişkin görüşlerini detaylandırmış. Başka konulara da değinerek, Enstitünün dış politika da ve Fransız devlet ilişkilerinde görüşler ortaya koyduğunu, Kendal’ın olur olmaz demeçler verdiğini, yalana dayalı bilgiler yaydığını vurguluyor. Daha sonra da bilimsel açıklamalarda bulunarak, görüşlerini savunuyor.

Ali Kılıç diyor ki; “birinci aşamada, farklı iki sistem açısından Kürt Sorunu ve Enstitü’nün işlevini ele alacağım. Bu arada bizzat sizin yanlış ve yalana dayanan Sovyetler birliğini suçlayan, Enstitüyü bu tür sistemler arası polemige götüren Fransa TV’deki açıklamanıza değ-i-neceğim. Bunun Sovyetler Birliği tarafından yalanlandığını gösterece-ğim. ABD senatosunun aldığı, ama Enstitüce açıklanmayan kararın bir fotokopisini ekte vereceğim. Bu belgede CIA’nin 1970’den beri Kürt hareketini desteklemek için sistemli bir politika izlediğini, sizin de farkında olarak ya da olmayarak bu politikaya kurban gittiğinizi ortaya

²¹² “Kürt Enstitüsüne Karşı Bir Provokasyonun İç Yüzü”, 24 sayfalık Broşür, Enstitü Yayını, Tarihsiz. (Ayrıca broşürün ekinde: Bazı gazete kopyaları, Ensti-tü’nün “Türkiye’de Kürt kültürünün korunması için uluslararası çağrı” imza kam-panyası metni, Hasan Vatansever’in “TBKP program tasarısı üzerine düşünceler” yazısı, vb.. var.)

²¹³ “Paris Kürt Enstitüsü Başkanlığına, Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üyelere AÇIK MEKTUP”, Dr. Ali Kılıç, Paris, Temmuz 1989, 56 Sayfa. (Ekleri ile birlik-te 79 sayfa olan bu metin için Bak: Kürdistan Press arşivi, Klasör 40/A “Yayınlan-mamış Yazılar”, Ağustos 1989-Temmuz 1990.

koyacağım. Fransa TV'deki konuşmanız, Enstitü'nün aldığı yönelim bunu böyle gösteriyor. Ayrıca, gerek ABD ve gerekse Fransa, Almanya ile olan ilişkilerinizin Kürt Enstitüsü'ne girişte birer ölçüt oluşturduğunu açıkladıktan sonra, bu konuda ikinci aşamada bilimsel-lik ve siyasal ilişkinin doğru değerlendirilmesini yapacağım.”

“Benim için Kürt Enstitüsü düşman bir güç değil, bir araştırma kuru-mudur. Siz bu kurumun başına çöreklenmiş emperyalist ülkeler için çalışan biri de olabilirsiniz. Ama bu, bizim bu kurumda çalışmamıza engel değildir”²¹⁴.

Ali Kılıç o dönemde Sovyetlerin yanlış politikaları sonucu gelişen ol-guları da kendi görüşüne göre şöyle açıklıyor; “16 Eylül 1972'de Moskova Radyosu, ‘savaş içinde çelikleşen ve onun kahraman önderi Molla Mustafa Barzani’ başlıklı yorumlar veriyordu. Öte yandan Sov-yetler Irakla işbirliği sözleşmesini imzalıyor. Bu tutum Irak rejimini güçlendiriyor. Irkçı ve faşist bir politikanın uygulayıcısı olan gerici Irak rejimi sadece Kerkük bölgesinden 40.000 Kürdü kovuyor. Sov-yetlerin Irak rejimine yaklaşımları Kürt yönetimini gittikçe CIA'nin- kucağına atıyordu.”

“Enstitü Yönetimi V. Gan'ın makalesiyle, Yekiti'nin (Kürdistan Yurt-severler Birliği) yalana dayanan listesini ön plana getirdi. SSCB'yi ‘Irak’a kimyasal silahları veren baş ülke’ olarak suçladı. ‘Güney Bağ-dat ve Samara kimyasal kompleksi’nde çalışan 30 Sovyet danışman ve teknisyenin’in listesine karşı Sovyetler Birliği'nin sessiz kaldığını vurguladı”²¹⁵.

Ali Kılıç, Kendal ve Enstitü yönetiminin Fransız dış politikasına ba-ğimli hareket ettiğinde ısrar ederek, buna somut birkaç örnek de veri-yor: “Bu bağımlılık düşüncesi Enstitü bülteninin 42. sayısında yapılan “ölüm rüzgarları” yorumunda kendini açıkça ortaya koyuyor. Bunun ideolojik temeli, Sovyetler birliğini ‘Irak’a kimyasal silahlar veren baş ülke’ suçlamasına dayanır.(...) Silah satış meselesini bizzat Fransa devlet başkanı François Mitterand 13 Nisan 1988 tarihli Lettre a tous les Français’e de şöyle dile getiriyor; ‘Irak-İran arasında Fransız dip-lomasisi devamlılığını koruyacak, kendim şahsen 1981’de benden önceki Cumhurbaşkanı’ndan devraldığım politikayı sürdürdüm. Fransa Ortadoğu’da hiçbir düşman tanımıyor. Ama, 1976’dan bu yana Irak’a silah vermeye, savaşın başlamasından sonra da devam etti. APEC a-jansı yayın organında (26/08/1988, S:7) verilen bilgiye göre ‘Fransa kimyasal silahlar üretiminde dünya üçüncüsü, ama Irak’a resmi olarak silah veren dünyanın birinci ülkesidir’. Yine, aynı ajansa göre Bağdat 1981-86 yılları arasında 30 milyar liralık silah siparişi vermişti. ‘Fransa, İtalya, Federal Almanya, Hollanda, İsveç, İsviçre’ gibi ül-

kelerin silah satım skandalına karıştıkları açık bir gerçektir. Türki-ye’nin kimyasal silahlar meselesinde giriştiği ilişkileri tamamen yok

saymaktadır Enstitü. Türkiye resmi istatistiklerine göre,sadece İsviç- re’den gelen silahların geçiş ve transferinden 309 milyon İsviçre Frangı gelir sağladığını; FAC, Fransa, İtalya, Belçika’dan gelen silah

ların Mersin limanından karayolu ile Irak’a sevk edildiklerini, bu işte Türkiye’nin suçluluğunu tamamen gizlemektedir”²¹⁶.

Ali Kılıç, dönem itibariyle iki sistem açısından bazı değerlendirmeler yapmaktadır, bunun günümüzde YDD ile yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak, Enstitü gibi bir kurumun üyeliğe alınması için başvuran bir unsuru, alıp almamadaki tutumu ile, Kendal’ın

---

²¹⁴ ag Mektup, Sh: 3-4.

²¹⁵ yag . Mektup, Sh:11.

²¹⁶ yag . Mektup Sh:54.

kurumun niteliğini aşan ilişkiler içinde durduğunu belirlemesi bakımından ö-nemli bilgiler vermektedir²¹⁷.

Gelelim Enstitü'nün yeni bir atraksiyonuna, **vakıflaşma** olayına.

Enstitü'nün yeniden çalışır hale getirilmesinin ardından Kendal kuru-mu kendi tekeline almaya ve bu nedenle de vakıflaştırmaya yönel-di. Yukarıda değindiğim, Paris “Kürt Enstitüsü”nün kurtarılması ope-rasyonunda fiili çalışan A. Bucak, ne yazık ki, Kendal ve çevresinin entrikaları karşısında muhalefet yapmak durumunda kaldı. Ali Bucak büyük bir kırgınlık ve kızgınlıkla Enstitü dışına düştü. Kendisi ile bir-likte hareket eden 4 arkadaşı ile birlikte “Paris Kürt Enstitüsü Demok-rasi Komitesi Kurulduğunu” açıklayarak, vakıflaşma çabalarının Enstitüyü anti-demokratik bir yapıya dönüştüreceği ve üyelerinin Ens-titü üzerindeki demokratik denetimlerini ortadan kaldıracaklarını ileri sürdüler²¹⁸. Ayrıca, “Demokrasi Komitesi” adına, Enstitü dayanışma-cısı olan yabancı şahsiyetlere, Fransa “Özgürlükler Vakfı” ile diğer ilgili kuruluşlara gönderilen yazıda, Kurmanci Dergisi'nin 6. sayısında yazılanın aksine, “Genel Kurul Enstitü'nün vakıflaştırılması çalışma-ları görevini Yönetim Kurulu'na vermemiştir” denilmektedir²¹⁹.

O dönem Enstitü Yönetim Kurulu Üyesi ve Enstitü'nün Vakıflaştırıl-masına karşı çıkan “Demokrasi Komitesi” içinde yer alan Timur Sa-yar da, uzun bir yazı ile Enstitü deki “dalavereleri ve vakıflaştırma çabaları”nı ciddi bir dille açıklıyordu.

“Kürt Sorunu'nun Uluslararası Diplomatik Boyutları” adlı yazıdan özet vermek istiyorum. Enstitü'nün vakıflaştırılması yönünde çağrıda bulunan Kendal Nezan ile ilgili şu belirlemeler var: “Kürdistan'da yurtseverlik bedelinin, işkence, hapishane, sürgün ve katliamla öden-diği göz önünde bulundurulduğunda, tamamıyla şahsi çıkarların güç-lendirilmesine ve bunların sürekliliğinin teminat altına alınmasına yö-nelmiş olduğu aşikar böylesine bir çağrıyla yurtseverlik adına yapmak saygı sınırının ne kadar zorlandığının bir göstergesidir.” (...)

Yeri gelmişken belirtelim ki, bugün her ne kadar Enstitü tüzüğündeki aktif üyelik kurumunu istismar etmekteyseler de, bu kurumun varlığı itibariyle bile kendi amaçları önünde potansiyel bir engel olduğunu kestirenler, bu tehlikeden bir kerede ve nihai olarak kurtulmanın dahi-yane çözümünü Enstitü'nün vakıflaştırılmasında görmekte-dirler.

Vakıflaştırma operasyonu bu beyler, babadan oğula devralınan bir mirasta olduğu gibi, Enstitü'nün maddi manevi tüm varlığına el koyar-larken bu durumu hukuken de teminat altına almış olacaklardır. Vakıf-lar tüzüğünde üyeliğe, seçme ve seçilmeye izin verilmediği için

---

²¹⁷ Ali Kılıç'a **küçük bir öneri** yapmam gerekiyor. Dönem itibariyle ele alıp incele-diği Paris Kürt Enstitüsü çerçevesi içinde Kürt hareketinin genel durumunu yeniden gözden geçirmelidir. Bu bağlamda, Güney Kürdistan Hareketi o günlerde içinde bulunduğu son derece zor koşullarda birçok uluslararası ilişki ve bağlantı sağlamak zorundaydı. Bugün de böyledir. Konumu itibariyle dünyaya açılacak bir tek kapısı bile olmadan, dört tarafından kuşatma altında mücadele eden bir hareketin başka ne yapması gerekirdi? İlişkileri diğer ülkelerin, kurtuluş hareketlerinin ilişkileri gibi diplomatik ve devletlerarası doğal bir ilişkidir, bölgedeki çelişki ve çatışmalardan yararlanmaya çalışmıştır. Bunu böyle görmeliyiz diyorum. Sorunu alt düzeylerde-ki istihbarat ilişkileri seviyesinde tutarak, buna da kavram üreterek “kucağa oturma” biçiminde ele almak çok özel oluyor. Ayrıca, YDD düzeni açısından günümüz ko-şullarında geliştirilen ilişkiler, ekonomik bağlantılar, dünya devletleri ailesinin bir üyesi olmaya aday bir hareketin diplomatik ve ekonomik ilişki ve bağlantıları doğal karşılanmalıdır. Bilimsel olan da budur. Elbette bu tür ilişkilere giren her devlet bü-tün araçlarını seferber eder, hele bulunduğumuz bölge bakımından bu kaçınılmazdır. Buna istihbarat örgütlerinin dahil olması da, KDP'nin geliştirdiği ilişkilerin meşru-yeti ve gerekliliğini ortadan kaldırmaz. Ali Kılıç'ın bu çerçevenin içini dolduracağı inancındayım.

²¹⁸ “Paris Kürt Enstitüsü Demokrasi Komitesi Kuruluş Açıklaması”, 23 Mayıs 1990, Paris.

²¹⁹ Nakleden: Kürdistan Press, Mayıs 1990, Sayı: 83, Sh:15

devle-tin ve kendilerinin atayacağı Mütevelli Heyeti'nin dışında kimseye hesap vermek zorunda kalmadan, gerek karar, gerekse faaliyet süreç-lerinde her türlü demokratik katılım ve denetimden uzak, paşa gönül-lerince dilediklerini yapabilme özgürlüğüne kavuşmuş olacaklardır”²²⁰.

Timur Sayar, Kürt Enstitüsü'nün özel mülkiyete dönüştürülmesi ey-lemi dışında, bir de siyasi ve diplomatik alanda yaptığı işleri sıralıyor. Bunlardan en önemlisinin düzenlediği “Paris Kürt Konferansı” oldu-ğunu belirtiyor. “Fransız Özgürlükler Vakfı” ile birlikte düzenlenen bu konferansın Enstitü'nin ve özellikle Kendal'ın yüzünü gayet net ortaya çıkardığı üzerinde ısrarla duruyor. Önce, Enstitü adına yayımlanan özel bültendeki; “Kürt halkına zulmeden İran, Irak, Türkiye ve Suriye devletleri ile karşılıklı ilişkiye girmeyeceği”nin altını çiziyor, ayrıca “bir hedefe ulaşmak için tüm imkanlar mübah değildir” ibaresi-ne değiniyor. Bunların tersine, “Kürt Enstitüsü yetkilisinin, Irak devle-ti temsilcilerine ve sömürgeci Türk siyasi partilerinin liderlerine, Paris Kürt Konferansına katılmaları için, herkesten habersiz kapalı kapılar ardından davetiye göndermeleri nasıl hoş görülebilir” diye ekliyor. (...)

Timur Sayar devam ederek Enstitü'nün çalışmalarından örnekler veri-yor. İlişkileri ve niteliği üzerinde duruyor.

“8 yıl içinde ‘Studia Kurdica’ adlı beşeri bilimler alanındaki inceleme dergisi 5 sayı, Hevi adlı Kürtçe dergi 6 sayı, Kurmanci dergisi ise, her biri 8 sayfayı geçmeyen 6 sayı yayınlanmıştır. Mücadeleci Kürt örgüt-lerinin ve Kürt aydın çevrelerinin kendi dar imkanları içinde üstesinden geldikleri kaliteli içeriğe sahip yayınlarla karşılaştırıldığında, Kürt Enstitüsü'nün yayın faaliyetini nitelikle için ‘cız’ kelimesi bile ye-tersiz kalmaktadır.”

“Gerek kendi üyeleri ve Fransa'daki Kürt topluluğu, gerekse genel olarak Avrupa'daki Kürt diasporası içinde itibari asgariye inmiş bir kurum olmasına rağmen, Kürt sorununun söz konusu olduğu her or-tamda neden hala bir takım gözler Enstitü'ye çevrilmektedir?”

“Bu durumun nedenleri arasında bir çok iç ve dış faktörün yanı sıra, Kürt ulusal mücadele tarihinde diplomasi geleneğinin zayıflığı da yer almaktadır”.

“İşte, bir kısım Enstitü yöneticisi bu boşluğu akıllıca fark ederek dev-reye girmiş ve bu durumdan kendileri adına yararlanmanın yollarını aramaya koyulmuşlardır”. (...)

“Konferans sırasında Avrupalı dostlarımızın oluşturacaklarını söyle-dikleri komite için bugüne kadar yapılan çalışmalardan da belli başlı Kürt siyasal hareketlerinin doğrudan haberdar olduklarını sanmıyoruz. Eğer bu konuda bir takım çalışmalar yapılmış ve halen sürüyorsa, bunlardan haberdar olanlar da yeni, yalnızca bu Enstitü yöneticileri-dir”. (...)

Timur Sayar, “Kürt Dostları” konusunda da serzenişte bulunuyor;

“Oysa kimyasal silahların yasaklanması konusunda 1989 Ocak ayında Paris'te yapılan uluslararası toplantıya - bu silahların Kürtlere karşı kullanılmış olmaları nedeniyle düzenlenmiş olmasına rağmen- Kürt-ler gözlemci olarak dahi çağrılmadılar. Kendi hesaplarına Kürt diplo-matlığına soyunan başlarımızın ‘yüksek mertebelerdeki dostları’ özellikle Arap ülkelerinin dayatmalarını da hesaba katmak zorunda kala-rak ‘Kürt Dostlarını’ davet etmemeyi tercih etmişlerdi ”.

“Lozan'da ise, ne büyük devletlerin Sevr'de Kürtleri ‘tanımış’ olması, ne de Şerif Paşa'nın

---

²²⁰ Timur Sayar, “**Kürt Sorunu'nun Uluslararası Diplomatik Boyutları**”, Nakle-den: Kürdistan Press, Mayıs 1990 ,Sayı: 83, Sh: 14-15.

şahsi yetenekleri ve dostlukları herhangi bir Kürt delegasyonu'nun katılımını sağlamaya yetmediği gibi, Kürdistan tarihinin en karanlık sayfalarından birinin açılmasını da engellemeyi-yordu”.

“Ulusal bir dava konusunda eşe dosta el açıp yakarma yoluyla elde edilebilecek olanın, taziyet dilekleri, çadır, battaniye, sağlık malzeme-si ve bunların yanı sıra belki bir takım bireyler için şan, şöhret vb'den öteye gidilemeyeceğine inanıyoruz.”

“En iyi niyetlerle yola çıksalar bile Kürt dostu olduklarını söyleyen Batılı az sayıdaki devlet adamının bu konudaki çabalarının, bağlı bu-lundukları devletlerin çıkarlarının izin verebildiği yere kadar gidebile-ceği açıktır. Kürt kökenli bireylerin, temsilci öğeleri göz ardı ederek verdikleri uğraşların ise küçük çıkarlarla sınırlı kalacağı bir sır değil-dir”²²¹. (...)

Enstitü'nün bütün yüzünü açığa çıkaran **Paris Konferansı** üzerinde biraz duralım. Adı geçen bu konferans ile ilgili biz o günlerde geniş değerlendirme-ler yapmış, eleştirilerimizi de belirlemiştik²²².

Paris Kürt Konferansı 14-15 Ekim 1989 tarihlerinde toplanmıştı. Konferansı “Fransız Özgürlükler Vakfı” ile “Paris Kürt Enstitüsü” dü-zenlemişti.

“Fransızların yürüttüğü bu planın amacı, Kürdistanı işgal eden rejim-lerin cahş'ları ile görüşmeler yoluyla Kürdistan'daki siyasi ve askeri olarak sürdürülen mücadelenin teslim alınmasıdır. Bugüne kadar Or-tadoğu'ya ve Dünya'ya bir çok siyasi ve diplomatik isteğini kabul et-tirmiş olan FKÖ bile Filistinli cahş'larla hiçbir zaman görüşmeyi ka-bul etmemiştir.

Eğer biz Kürtler, Kürt cahş'ları ile oturmayı kabul edecek olursak ve 'Kürt Parlamenterler'in de Kürt halkını temsil ettiklerini kabul eder-sek, o zaman YNK (Kürdistan Yurtseverler Birliği), I-KDP (Irak Kürdistan Demokrat Partisi), İ-KDP (İran Kürdistan Demokrat Parti-si), PKK, Tevger ve Rizgarî ile diğer siyasi güçlerin rolü nedir? Ve bu güçlerin kimi temsil ettiğine de cevap vermek gerekir.

Bugün bazı kimseler yabancıların yardımı ile yurtdışında kendilerini Kürdistan'ın muhtarı yapmak istiyorlar. Şahsi çıkarların gözlerini kö-relttiği bu kişiler, siyahla beyazı ayırt edemiyorlar”²²³. (...)

PRK/Rizgarî Avrupa Sekreterimiz toplantıya katılmadı. Kürdistan Press'le yaptığı röportajda “PRK/Rizgarî neden Kürt Konferansına ka-tılmadı?” sorusu üzerine özetle şunları söylemişti.

“Siyasi örgütlerin hiçbiri örgütsel kimlikleriyle davet edilmemişlerdi. Eğer Kürt Sorunu 'İnsan Hakları ve Kültürel Kimlik' sorunu olsaydı ve bu çerçevede kalınacağına inanılsaydı, şimdiye kadar çözülmüş o-lurdu”.

”Paris Kürt Enstitüsü'nün kuruluşundan bu yana aldığı en büyük eleş-tiri 'Kürt siyasi örgütlerini hiçe saymak, örgütsüzlüğü teşvik ve buna karşın, siyasal çalışma yapmıyoruz maskesi altında Kürt Ulusunun Kurtuluş Mücadelesinin temsilciliğine soyunmak'tır.

²²¹ yag. “**Makale**”, Mayıs1990

²²² “**Baş Yazı**”, Rizgarî, Sayı:22/23, Mayıs 1990, Sh;7-31.

²²³ Salah Cumhur, “**Paris Konferansı Kürtlere Ders Olmalıdır**”, Cenevre 23.10 1989. Nakleden: Kürdistan Pres, Sayı: 77, Sh:9, Kasım 1989. (Salah Cumhur, o dö-nem, BM İnsan hakları Komisyonu'nda çalışmaktaydı - bizim-)

Konferansın ha-zırlanış ve yürütülüş biçimi, bu eleştirinin ne denli haklı olduğunu kanıtlamaktadır”²²⁴.

YNK Lideri Celal Talabani’de Röportajında, “Irak Cahş temsilcileri-nin toplantıda konuşmasını kimler ve neden istiyorlardı?” sorusuna sert yanıt vermişti.

“Fransız hükümeti yaptı, tabi Kürt Enstitüsü bunun içinde. Bize göre bu bir oyundu. Fransız Hükümeti, Dışişleri Bakanlığı ve Enstitü so-rumlusu Kendal da bu oyunun içindeydi. Kendal, Kürtleri bir tarafa bırakmış, kendisi Fransızlarla birlikte bir şeyler yapıyor. Bize yalan söylüyor. (...)

Kendal ‘tamam’ bu mesele kapandı dedi. Ancak, bu gün yine bu me-seleyi gündeme getirdiler. Enstitü sorumlusu tarafından Irak Kürdis-tanı üzerinde bir oyun oynanıyor”²²⁵.

Konferansa o dönem SHP’li olan bazı HEP milletvekilleri de katılıp, konuşma da yaptılar. SHP milletvekilleri olmalarına karşın Kürdistan temsilcileri gibi muamele gördüler. Ayrıca, bu enteresan toplantı-yı, bugünkü yenilgimizin teorisyenleri ve mimarları olan zevatta, PKK’nin “komiserleri” olarak Kürt halkı adına şereflendirmişlerdi.

Konferansı izleyen Temel Demirer, Kürdistan Press’te geniş değer-lendirmeler yapmıştı. Sonuçta şunu söylüyordu: “Kimin tarafından ve nasıl hazırlandığı belli olmayan, ancak Fransızca olarak yazılıp basıl-dığı için önceden hazırlandığı belli olan sonuç bildirisi, üzerinde esa-sa ilişkin bir değişiklik yapılmadan kabul edildi”²²⁶.

Konferansı yorumlayan bir yazıda da şu sonuca varmıştı: “Çarpık bi-çimde ve yanlış bir temelde Kürtlerin tartışıldığı konferansta, Kürt po-litik güçlerinin, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi’ni doğru ve haklı ilkeler çerçevesinde temsil edemedikleri üzüntü ile izlendi”²²⁷.

Konferans bir basın toplantısı ile son buldu. Basın toplantısında, “Fransız Özgürlükler Vakfı” başkanı Madam Mitterand’ın himaye-le-rinde bir sonuç bildirisi açıklandı; “Kürtlere İnsan Hakları ve Kültürel Kimlik” tanınması isteniyordu. Bu tantananın ve şaşaanın sonuç bil-dirgesinin talebi bu. Toplantıya ayrıca Vakıf Sekreteri R. Doueb, ABD Senatosu Dış ilişkiler Komitesi Başkanı Claiborne Pell, Helene Kasemlo ve Paris “Kürt Enstitüsü” başkanı Kendal Nezan katılmışlar-dı.

Madam Mitterand her zaman olduğu gibi geleneksel devletçi tavrı ile bizimle alay ediyordu. Yanına topladığı “demokrasi ve özgürlükler hayranları” ile Kürtler adına kesin hükümlere varabiliyordu. 3 No’lu Dipnot’ta belirttiğimiz gibi, hala bizim “kendi kendimizi idare edeme-yeceğimizden korkuyor”du!

Hasan Yıldız, Madamı şöyle yorumlamış:

“Vahşetin unutulmuşluğu üzerine kurulmaya çalışılan demokrasinin sahte yüzü burada da kendisini çıplak haliyle göstermektedir. Fran-sa’da 14 yıl süren Mitterand iktidarı, Türk basınında yer alan “Kürt dostu suçlamasıyla alay edercesine, geliştirilen ekonomik ilişkiler-le, yabancı sermaye sıralamasında birinci sırayı aldı. Fransa bu iki dilli politikanın en çarpıcı örneğini oluşturuyordu. Kendilerini ifade etme hakkını, politik haklarla karıştıran Kürtler,

²²⁴ Ruşen Arslan, ”**Sorun Özgürlük ve Bağımsızlık Sorunudur**”, Kürdistan Press, Sayı: 76, Sh:5,Ekim 1989.

²²⁵ yag. Kürdistan Press, Sh:5.

²²⁶ Temel Demirer, “**Uluslararası Konferans**”, Kürdistan Press, Ekim 1989, Sayı: 76, Sh:7.

²²⁷ A. Fevzi, “**Paris Konferansı**”, “**Yorum**”, Kürdistan Press, Ekim 1989, Sayı:76, Sh:7

çoğu kez bu ikili politikaların kurbanları olmuşlardır. Fransa bugün bile Güney Kürdistan’da, en elverişli koşullara rağmen Kürt devletinden yana değildir. Bütün bunların yanında Fransa Özgürlükler Vakfı Başkanı Daniella Mitterand, PKK içinde yaşanan olayları, Hitler faşizmine karşı verilen mücadelede Makizar’lar arasında yaşanan olaylarla karşılaştırma şanssızlığında bulunabiliyordu. O’na göre her siyasi harekette bu tip olaylar olabilir-di. Tarihin kaydetmediğini sandığı bu olaylar, unutulmaya mahkumdu. Jakobenci gelenek Madama bu unutkanlık hakkını veriyordu”²²⁸.

“İki saatlik bir kokteyl vererek Paris Kürt Enstitüsü’ne 1 milyon frank kazandıran Madamın her şeye Hakkı olabilir”di!²²⁹.

Kendal Nezan ise, bu zemin üzerinde işin keyfini yıllardır çıkarıyor. İran KDP sözcülüğünden tutun da, YNK sözcülüğüne varana dek ortada at koşturan bu adam, son olarak KDP sözcülüğüne de soyundu. Birçok insan gibi fırsat bu fırsat Güney Kürdistan’a mutad ziyaretini yaparak xelatını da aldığı söyleniyor. Siz şu kaderin cilvesine bakınız, “sözcülükler”den öylesine kolay sıyrılıyor ki, sanki hiç haberi yok izlenimi verebiliyor.

Bu “akıllı Kürt” üstelik Fransa’nın yetiştirdiği iyi bir elemanmış aynı zamanda. Atom mühendisliği yapıyor ve Fransız Atom Enerji Kuru-mu’na şifreli kartlarla girip/çıkan birkaç kişiden birisi. Belki kendisi reklam olsun diye yapabilir! Ben sadece duyularımı yazıyorum. Öy-leki, görüştüğüm çok sayıda insanın ortak belirlemeleridir bunlar. Düşünün, ABD’de bile Fransa’yı üst düzeyde temsil etmektedir ve Kürtlerle hiç ilgisi olmadan yapılan görevlerdir bunlar.

Eğer onun önünde bazı Kürt aydınları el pençe divan duruyorlarsa, bu duruşları çıkara dayalıdır. Benim tanıdığım çok insan var böyle.

Avrupa’da birçok ülkede Fransa Kürt Enstitüsü’nden fersah fersah ileride çalışmalar yapan kurumlarımız yok değildi. Hepsi olmasa da bazıları o ülkelerde Öcalan olayı ile birlikte Avrupa Birliğinin selame-ti için görünmez yerlere hapsedildiler. Adları var kendileri yok. Devletlerin çıkar ilişkileri bu kurumların bir gün hiç olmazsa “işe yarar hale gelebilecekleri” ihtimali ile elde hazır tutulmalarını da gerektiri-yor! Çünkü, şimdilik Kürtler potansiyel suçlu sayılmaya başladıklarından, onların kurum ve kuruluşları da çalıştırılmayacaktır. İç hukuk açısından devletler demokratik ve yasal, üstelik kendi vatandaşlarının da içinde bulunduğu kurumları elbette polisiye baskı ve zorla kapata-cak değiller! Ama, sürüncemede bırakmakta mahirler. Gelişmeler böyleyken, “terörist suçlaması ve korkusu(!) varken” bile Paris Kürt Enstitüsü her yerde sunuluyor. Hayırdır! Bize dayatılan programlarla tam üst üste düşüyor da ondan. Yani Avrupalılar “terörist” olmayan kurumlara izin veriyorlar. Yenilgimizin somut ifadesi olan bu kurum ile başkanı ve yardımcılarını iyi tanımak zorundayız. Yenilgimizi resmi biçimde tescil eden bu kuruma artık ulusal kurum demek yanlış da yapmamalıyız. Paris Kürt Enstitüsü Kürdistan hareketi açısından gayri resmi bir kurumdur. Ben, bu yönde en azından onu “kurtarma operasyon’unda yardımcı olduğum için yanlış yaptığının bilincinde-yim. Bunu bana yaptırıldılar da diyebilirsiniz. Nasıl olursa olsun, her-kesten ve Kürt ulusundan özür diliyorum.

Kendal Nezan, en sonunda Madamın rasyonelleştirmesi ile soluğu başka bir yerde aldı ve PKK’yı kurtarma kampanyası başlattı. Her yanını zırhla kapatan ve sonunda Enstitüyü vakıfa çevirip garantiye alan Kendal, en çok korktuğu PKK’ya bile yanaşabiliyor! Bunu en büyük Fransız gazetelerinde açıklıyor. Program bu demek. Görüyor-sunuz bütün örgütlerin

²²⁸ Hasan Yıldız, “*Muhatapsız Savaş, Muhatapsız Barış*”, Doz Yayınları, Şubat 2001, Sh:16.

²²⁹ Nakleden: Kürdistan Press, 22 Nisan 1987, Sayı:16, Sh:4.

üstesinde. Kürtlere ne verilirse onu meşrulaştırma görevi olan bu kurum ve başkanı Yılmaz Güneyn de Cigerxwin'in de üzerine bastı. Şimdi bizim üzerimizde tepeleniyor ve kuşkunuz olmasın PKK'nın üzerine de basacak. Türkiye'de oluşturulacak bir legal kuruma başkan olması bile düşünülen üç /dört kişiden biridir Kendal. Heyhat! Anlayamıyorum, bu adam Kürt hareketi etrafında neden dolanıp duruyor?

Özetle; bizim insani haklarımız ve Kürt kimliğimiz bugün program hedefi değil, ayrıca biz bu programları ret etmiyoruz da. Mücadele içinde savunulabilen köşeler olarak sayıyoruz.

Fransa bu kadar "demokratik" bir öneriye sahipse, Enstitü gibi kurumları yada Kendal gibilerini hareket ettirmek zorunda değil. Bunu açık ifade edebilir. Tersine, "en radikal" örgütlerin, Türkiye'de sermayenin kendi arasındaki çatışmalarında koydukları eylemlere taraf olup, pazarlıklar geliştirmemelidir. Bu pazarlıklar, "radikal" ya da "terörist" olarak ilan ettikleri bazı örgütlerin üst düzey unsurlarını salıvermeye kadar işi vardırıştır. Madamı devreye koyarak, PKK başkanı ziyaretine de gitmediler mi? Neden? Çünkü, "şiddetten nefret ediyorlar" da ondan! Oysa, Tarih birçok şiddet eyleminin arkasında Fransızları ve Avrupa'nın bazı devletlerini yazıyor. Ama, Fransa ve diğerlerinin insancıl, direnişçi, demokrat ve devrimci mücadele erlerini de yazıyor. Kendal bilmeli, Fransa'da tek taraf yok. Bu nedenle Fransız demokrasisinin karşısına salt devlet ve istihbarat ilişkilerini koyamayız. Bir gün Fransa devleti de Kürtlerden yana olabilir! Bu da bize bağlı. (...)

Edindiğimiz bilgiler Kendal'ın Fransa vatandaşı olduğudur. Bu, uluslararası ilişkilerde ve siyasette onun çıkarlarına karşı hareket edeme-yeyeceği gerçeğini zorunlu sayıyor. Hem de iyi vatandaş, en üst kurumlarında sayılı unsurlar arasında. Onu ABD'de, BM kurullarında "temsil" bile edebiliyor. "Kürt Sorunu"nu en alt programlara getirip, Türkiyeli olmanın yolundadır aynı zamanda. Türkiye'de tahminlerin ötesinde bir gelişme ile hızlanan siyasetten ötürü, bu dönemi kaçırıyor ama onun için gelecek önemlidir. Bu dönem her nedense Türkiye'ye gidip, siyasete soyunmadı, örneğin HADEP başkanlığına getirilebilir-di! Demek ki, bu anda oralarda işi daha iyi "kötülenecek" uluslararası platformların onaylayacağı usta adamlar var! Esas olan da Türkiye'nin en alt düzeydeki programları bile uygulanır olmaktan çıkarma-ya özen gösterdiğidir. Bir süre sonra göreceksiniz, milletvekili olmak için pastanın başına üşüşenler, çil yavrusu gibi dağılacaklar. Hem de hiç bir gerekçe koymadan. Kendal bu sonucu kaldıramazdı!

Şunu söylemek gerekir, Kürdistan mücadelesi Kendal'ın bilgi ve becerileri düzeyine tekabül eden, onunla örtüşen biçimde çok aşağılarda değil, bu bir. Örgütlü yapılara karşı durarak bunu savunamazsınız, iki. Üçüncüsü, bin bir külfet ile hayatımızı götürürken, onun rahat içinde olması haksız ve adaletsizdir, herkes böyle politikalara taraf olarak rahat olanaklar elde edebilir. Kendal ve Enstitü, yenilgimizin en önemli kaynaklarından birini oluşturuyorlar. Kendisi Avrupa'nın birçok yerinde görüşüne başvuru ve kurumu da hiç kapanmayan bir kurumda. Elbette bütün bunlar Avrupa'nın işine gelen olay ve olgulardır. Kurumun amaç ve niteliğini ve kendisinin yaptığı yanlışları mutlaka gözden geçirmelidir. (...)

Olgu 5: Yenilginin siyasal zemininin genişletilmesi eylemi

Protokoller, İttifaklar, PKK ile özdeşleştirilen mücadele

Öyle bir yere gelmiştik ki, artık herkes ama herkes PKK'nin peşine takılarak açık olmasa da yenilgiyi tescil etmenin yolunu tutmuştu. Varsa yoksa bu süreç burada biter deniyordu. Ne kaparsak kardır. İşte böyle bir aşamada, görünen yada görünmeyen yanıyla TC, diğer bölge devletleri ve öteki büyük devletlerin programlarına şapka çıkarmanın adını koymak gerekiyordu. Bu adı koyanların başında "Mam Celâl" geliyordu. Yani, YNK (Kürdistan Yurtseverler Birliği) lideri Celâl Talabani. Ortadoğu'da karıştırmadık "kazan" ve bulaşmadık pislik bırakmamış bir Kürt. O'nun da vebali ve sevabı ile bir geçmişi, mü-cadelesi var, ama kimse bunu tartışmıyordu.

Hiç beklenmedik bir anda, Talabani'nin aracılığı ile Kuzeyli örgüt ve liderlere "Ortadoğu yolları açıldı". Suriye ve diğerleri de "Bekaa'nın kapılarını araladı"lar. TC. ise, pür dikkat olan biteni gözlemliyor, ken-dine has yöntemlerle bazı "adamları" devreye sokuyor, hareketimizin içerden bozguna uğramasının zeminini hazırlıyordu.

Evet, fırsatlardan yararlanmada ve karıştırma/kışkırtma işlerinde baş mimar olan Talabani de, aslında çok önceleri gelişen ve tasarlanan "işler"in içinde dolanıp duruyordu. Biz, onunla ilgili hiçbir dönem bir türlü kendimizi ifade edemedik. Nerede bir darbe yedikse hep ondan oldu. (...) Şimdilik bu konuyu geçiyorum.

"Bayram ve seyran" olmadığı halde, Talabani kamuoyuna bir çağrıda bulunarak, PKK'nın desteklenmesini ve onunla ittifak yapılmasını ka-palı da olsa istiyordu. Hoş Talabani için "dün dündür, bugün de bu-gün". Bu açıklamasından daha birkaç gün önce "Apo serseridir, deli-dir" demiş olsa da bunun hiç önemi yoktu.. "PKK'nın ömrü birkaç saattir" işaretini TC'ye vererek, Suriye kapılarında kendine yer arayan ve KDP'nin de başına musallat olmuş geleneksel tavrı ile yine ortalar-daydı Talabani. Nihayet,13 Mart 1988 tarihinde şöyle bir açıklama yaptı:

"ÇAĞRI

Türkiye Kürdistanlı Tüm Örgüt ve Parti Liderlerine!

Mücadeleci arkadaşlara sıcak selamlar..

Mücadelede başarının temel koşulunun, sizlerin tüm güçlerinizin dost-luk temelinde birlik olmadan geçtiği düşüncesinde olduğunuzu, böyle-ce geçmiş direnişlerin ve şehitlerimizin akıttığı kanların da amacına ulaşmasına hizmet ettiğine inandığınız kanısındayım.

Biz, YNK ve PKK'nın anlaşmaya varmalarının olumlu bir şart yarat-tığı kanısındayız. Ben, genel bir anlaşma ile güç birliği ve devrimci çalışmada dayanışma ve Kürdistan Devrimi'nin her alanına katkıda bulunma temelinde Abdullah Öcalan ile konuştum.

Onların da genel bir anlaşma ile bütün güçlerin birliğinin oluşması konusunda istekli oldukları inancına vardım. Bize bu konuda bütün siyasi güçleri de bilgilendirebileceğimiz söylendi. Bu nedenle ben de sizleri bilgilendirme gereği duydum.

Sizlerden kardeşçe ricam, en kısa zamanda bu çağrımıza cevap ver-meniz ve beni konu ile ilgili olarak bilgilendirmenizdir. Böylece Kürt halkının yıllardır umut ettiği amaçlarını elde etmesi için aramızda ge-nel bir anlaşma, ittifak ve birlik için gerekli görüşmeleri yapmamızdır.

Başarı ve mutluluk dileklerle.

Kardeşiniz Celal Talabani.

Kürdistan Yurtseverler Birliği Genel Sekreteri.
13 Ocak 1988 ²³⁰

Görüldüğü gibi, Talabani'nin keyfi isteyince yaptığı birlik ve kardeş-lik çağrısı bu. Talabani bütün siyasi faaliyetleri küçük görme, horlama alışkanlığını bu çağrıda da sürdürüyor. Açıklamanın başlığı bile bunu göstermeye yeter. "Türkiye Kürdistanlı Tüm Örgüt ve Parti Liderleri-ne"!

Böylece, Talabani PKK ile ittifakını kuruyor ve bunu genelleştirerek, herkesi de mecbur tutarak açıklıyor! Bu kadar önem verdiği ittifak ko-nusuna kendi alanında bir türlü giremiyor! Ama, bize her nedense ö-nerebiliyor. Hatta, bizim kendi yazdığı "görüşlerde" olduğumuzu da belirtiyor.

Partimize de gelen bu "çağrı" üzerine Talabani'ye gerekli cevabı Parti Genel Sekreteri olarak vermiştim. Her ne kadar Talabani'nin küfürlü ve küçültücü tavırları biçiminde olmasa da, yine de biraz "sert" ol-muştu. Aslında sert olması bir anlam ifade etmiyordu. Çünkü, Mam Celâl, bizimle ilgili 1978'lerden başlayan (süreci DDKO'lara kadar götürebiliriz) ve hatta 1990 yılındaki iç bozulma ve kopuşmalarda da meydana gelen parti içi darbelerin de görünmeyen mimarı idi. Hatta, Öcalan'ın Türkiye'ye gitmesiyle başlayan olaylardan sonraki son bö-lünmemizde de, Avrupa kaynaklı dürtmelerle bazı unsurların ortaya çıkarılmasında yine o var! Bu unsurlarla uydu bazı partiler kurdurt-mak, Türkiye'deki yasal zeminlere inebilmek, kendine bu aşamada da bir "destek" güç oluşturmak denemelerini sürdürüyor. Sözü-nü ettiğim bütün sürecin bilgi ve belgeleri açıklanmalıdır diye düşünüyorum.

Şimdi, "Çağrı" mektubunun "ittifak" önerisine verdiğimiz cevapta ne-ler dediğimize özetle bakalım:

"Eğer yakın geçmişte meydana gelen olaylar ve Kürt hareketini tehdit eden olgular görmezden gelinirse, hiç kuşku yok ki, bu birlik çağrısı son derece olumlu bir girişim olarak kabul edilebilirdi.

Ancak, yakın geçmişte meydana gelen olaylar ve Kürt hareketini teh-dit eden olgular göz önüne alındığı zaman bu birlik çağrısının Kürt ulusunun bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini sonu belirsiz macera-lara sürükleyici, halen sürdürülmekte olan birlik faaliyetlerini zede-le-yici ve Kuzey Kürdistan'da (TC) mücadele eden siyasi hareketleri tah-rip edici nitelikte bir girişim olduğu endişesi içindeyiz. Bu iddiaları sert ve gereksiz bir hassasiyet olarak yorumlayabilirsiniz. Ama, ne ya-zık ki bütün boyutları ile yaşadığımız son 30 yıllık pratik siyasi müca-dele bizi, yok olma tehdidi altında bulunan Kürt halkının mücadele-sinde olabildiğince titiz ve sorumlu davranmaya mecbur etmiştir.

1.Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın yarattığı karmaşa içinde tarihin gündemine giren Kürdistan, bildiğiniz gibi bölünüp parçalandı. Dört devlet arasında sömürgeleştirildi. Bunu izleyen dönemde ise, Kürt halkının sömürge statüsüne karşı sürdürdüğü direnmeler vahşice bastı-rıldı. Kürt halkı kan içinde teslim alındı. Kürdistan Sorunu tarihin gündeminden düşürüldü. Bugün Kürdistan Sorunu çok daha kapsamlı olarak tarihin gündemindedir.

Kürt hareketinin bağımsız bir hat izlemesi gerektiğine inanmaktayız. Kürt halkı bağımlılık ilişkilerinin acısını çok çekti, hala çekiyor.

Sn. Talabani, Kürdistan Press gazetesinde yayınlanmış seri röportajı-nızda da belirttiğiniz gibi, 'Ortadoğu'da bir devletin gölgesine sığınan ve saklanan Apo' ile ittifakınızdan ne önce

²³⁰ Nakleden: Kürdistan Press, 23 Mart 1988, Sayı: 33, Sh:6.

ne de sonra Kuzey Kürdistanlı hareketlere bilgi vermediniz. PKK ile son derece ciddi çatışmalar içinde bulunan bu hareketleri çiğnediniz. Oysa, bunlar arasın-da sizin ‘dostluğumuz eskiye dayanıyor’ diye belirleme yaptığımız bir TKSP de var. TKSP’nin PKK ile ilgili değerlendirmeleri ise –en azın-dan sizin dostunuz olması hasebi ile- sizin tarafınızdan ciddiye alın-malıydı. Dilerseniz TKSP’nin değerlendirmelerinin bir bölümünü be-raber okuyalım.”

“TKSP”nin merkez yayın organı Riya Azadi’nin 105. sayısında,

‘Halk savaşı mı, halka karşı provokasyon mu?’ ana başlıklı değerlen-dirme yazısı şu ifadelerle son buluyor: ‘Kimileri bu örgütü terörist yanları olan, yanlışlar yapan yurtsever bir örgüt gibi gördü ve hala da, az da olsa öyle değerlendirenler var. Ama, partimiz başından beri düşmanın plan ve oyunlarını açıkça gördü ve PKK’ya doğru teşhis koydu: O bir provokasyon örgütüdür. İpleri halkımızın düşman güçle-rinin elindedir.’

Ya! TKSP başından beri teşhisini koymuş ve doktorluk görevini her zaman olduğu gibi yerine getirmişmiş. Bununla da kalmıyor TKSP, şöyle devam ediyor:

“Bu nedenle de onu başından beri izlediği bu provokasyon politika-sından, yurtsever güçlere düşmanlıktan kurtarmak mümkün değil. E-ğer bunu olanaklı sayanlar varsa, kendilerini aldatıyorlar. Ve bu onları provokasyonlar karşısında bir seyirci durumuna düşürüyor ve hatta provokasyona kan vermeye kadar varıyor.”

Bunlar ciddi, Sn. Talabani bunlara cevap vermedi. TKSP de pılını pır-tısını toplayıp Talabani’ye evet dedi, kendi söylediklerini her zaman olduğu gibi yuttu..

Talabani’nin “Çağrı”sına cevabımıza devam edelim.

“Birlik çağrınız aceleye getirilmiş ve Kuzey Kürdistan –‘O’ Türkiye Kürdistanı diyor!- siyasi hareketlerine bir dayatma niteliğine bürün-müştür. Bu dayatmanın sonuçları henüz ortaya çıkmadan PKK ile itti-fak olayını bir bildiri ile kamuoyuna sunmanız ise, ikinci bir emrivaki durum yaratmış olmaktadır. Oysa, siz Kürdistan Press gazetesinde ya-yınlanan röportajınızda ‘Güney Kürdistan muhbir değildir’ diyordu-nuz. ‘Kimse Kürdistan’ın muhtarı değildir’ diyordunuz”.

Haşa, siz varken Kürdistan’da muhtarlık kimin haddine!

Ve “Kuzey Kürdistanlı hareketler kendi sorunlarını, kendileri çözme-lidir, diyordunuz. Oysa PKK ilişkisi ile gündeme getirdiğiniz durum, bu iddialarınızı dışlıyor.”

Talabani’ye gönderdiğimiz “AÇIK MEKTUP”un diğer kısımlarını aktararak daha fazla uzatmaya, sorunu başka yönlere çekmeye gerek yok. Son bölümüyle bitirelim.

“Sayın Talabani,

PKK bugün Genel Sekreterinin bile reddetmek zorunda kaldığı faali-yetleri ile, Türk devletinin uzun vadeli politikalarının hayata geçme-sini sağladı. Ve halen bu faaliyetlere devam etmektedir. Türk Devleti, PKK’nın şahsında Kürt hareketini tarihe gömmek hesapları içindedir.

Bu nedenle Kürdistan’da 300 bini aşkın bir ordu gücü oluşturdu. Polis ve istihbarat örgütü olağanüstü güçlendirildi. Koruculuk sistemi ile Kürdistan’ın toplumsal örgütlenmesinde derin sarsıntılar yarattı. Aynı zamanda Güney Kürdistan’daki mücadele tehdit altına alındı ve iaşe yolları kapatıldı.

Öte yandan Türkiye'deki demokratları ve sosyalistleri, kolu kanadı kırılmış bir "demokrasi" düzeyinde frenledi ve onları bu düzeye rıza göstermeye mecbur etti.

Türk Devleti PKK motifini ustaca kullanarak AT'ye (Daha sonra AB-yeni ek-) Kürt Sorunu'nun çözümünde kendi programını dayattı. Kürdistan'daki Ulusal Kurtuluş Mücadelesi ise, 'Terörizm'in ve 'Bö-lücülük'ün dar kalıplarına sokuldu.

Sayın Talabani,

Yukarıda vurguladığımız gibi, PKK ile giriştiğiniz bu ittifak bizde ciddi endişeler uyandırmış durumdadır. Umarız ki, tarih sizi haklı çı-karır. Umarız ki, bu ittifaktan Kürt Ulusu'nun bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi zarar görmez. Umarız ki, bu ittifak Kürt hareketinin bir parçasını Ortadoğu'daki bazı güçlere bağımlı hale getirmez. Umarız ki, bu ittifak Güney Kürdistan'daki cepheyi tahrip etmez. Umarız ki, bu ittifak Türk devletinin PKK ile ilgili politikasının ömrünü biraz daha uzatmaz.

Bizim bu evrede söyleyeceklerimiz kısaca bunlardır. Ortadoğu ve Su-riye ile bağımlılık ilişkileri ve siyasal yapıya ilişkin görüşlerimizi sunma umudunu saklı tutarak, çağrınıza yukarıdaki nedenlerden ötürü olumsuz cevap veriyoruz."²³¹

Son 33 yıllık siyasi yaşamımızda Talabani'den çektiğimizi kimseden çekmedik. Yalnız biz değil, bütün Kürdistan siyasi hareketleri ondan çok çekti. Güney Kürdistan İhtilaline ve onun liderine, mücadele Peşmergeleri'ne saygı duyan, duymak isteyen Kürdistanlılar Talabani olayının üstünden atlayarak ortaya çıkamazlar. Sorunu mutlaka bir sonuca vardırmalı, öz eleştiri yapması sağlanmalıdır. Güney Kürdistan ve diğer parçalardaki hareketler üzerinde birçok yerin bağımlılık iliş-kisini, hem de kötü biçimde devamlı taşıyan bu insanın değişmesi ge-rekiyor.

Bu iddia'nın anlaşılabilmesi için, Kuzey Kürdistanlı hareketlerin bir iki değerlendirmesini vermek istiyorum.

"Mahmut Osman ve Talabani silahların, Kuzey (Türkiye) Kürdis-tan'dan Güney (Irak) Kürdistan'a geçirilmesi karşılığında KAWA'ya yardımcı olacaklarını belirtmişler. Diğer öneride; Irak'a Kürdistan ü-zerinden yapılan kara taşımacılığını engellemek için yollara ve araçla-ra sabotajlar düzenlemek, köprülere Irak petrolünü İskenderun'a akı-tan boru hattına sabotajlar yapmak. Bu öneri kabul edildiği takdirde Suriye hükümetinin geniş yardımlarının olacağı vurgulanarak açık-lanmıştır. Muhtemeldir ki, bu öneri, Suriye yetkililerinin önerisidir. İran-Irak Savaşı nedeniyle Basra körfezi ulaşımı felce uğramıştır. O-nun için Irak dünya ile bağlantısını Kürdistan üzerinden Mersin limanı aracılığıyla sürdürmektedir. (...)

...Kawa'nın Merkez Komite üyesi Hüseyin Aslan'ın öneriyi kesin bir dille reddetmesi üzerine, Suriye'deki devrimci demokratlar ve M-L'ler polis takibine uğramaya başlamışlar. Daha sonra Türkiye ile işbirliği yaparak katliamı gerçekleştirmişler."²³²

²³¹ Daha geniş bilgi için bakınız: "AÇIK MEKTUP", Kürdistan Kurtuluş Örgü-tü/Rizgarî Genel Sekreterliği Bildirisi. 3 Haziran 1988. (Not: Daha sonra Kürdistan Kurtuluş Partisi / Partîya Rizgarîya Kurdistan-PRK/Rizgarî oldu.)

²³² "Aralık 1980'de 19 kişinin öldürüldüğü Kamışlı Katliamı BASIN TOPLAN-TISI", 23 sayfalık broşür, Newroz Gazetesi. Şubat 1981, Sh:14-15-16. Ayrıca, Ka-mışlı Katliamı ile ilgili Bak:dipnot: 95 (Önemli not: Talabani'nin önerisini reddeden Hüseyin Aslan Kawa MK üyesidir ve Kamışlıda eşi Necla Baksi ile birlikte şehit olanlar arasındadır.)

Başka bir olay;

“1976 yılında Suriye’den ...(isim okunamadı) isimli bir şahıs bize göndererek ilişki kurmak istediğini ve bunun için de birisini Suriye’ye göndermemizi istediğini söyledi. Bunun üzerine ben Ömer Çetin, Ahmet Karlı, Necmettin Büyükkaya, Ziya Avcı toplandık.(...) Nec-mettin Büyükkaya’yı görevlendirdik. Zaten Necmettin Büyükkaya Ce-lal Talabani’yi tanıyordu. Toplantıdan hemen sonra Necmettin Suri-ye’ye gitti ve dönüşünde Celal Talabani’nin silah ve adamlarını Suri-ye’den Irak’a geçirmek istediğini ve bu nedenle de bizden yardım talebinde bulunduğunu söyledi. (...)

Adamlarını geçirebileceğimizi fakat silahların geçirilmesi işini tehli-keli ve deşifreyona neden olması bakımından yapamayacağımızı, an-cak yapabilecek kaçakçılar bulunabileceğini...karar altına aldık.(...)

...dönüşünde bu konuda Celal Talabani ile anlaştığını, yakında adam-larını göndereceğini söyledi. Geleceklerin masraflarının karşılığı ola-rak Celal Talabani’den 30 bin Suriye lirası aldım dedi, ayrıca bir mik-tar silahta geçirmek için Ceylanpınar içinde veya köylerinde oturan Remoye Gavan (Ramazan) isimli bir kaçakçı ile anlaştığını söyledi. (...)

Şehmuz Cıbran ve Necmettin Büyükkaya bu gidiş ve gelişlerin orga-nizatörü idiler. Şehmuz gelen Celal’in adamları ile Van’a kadar gidi-yor, onları Ziya Avcı’ya teslim edip dönüyordu. Ziya Avcı’da onları alıp Yüksekova’da Mele Hakkı’ya (soyadını bilmiyorum) teslim ediyordu. Suriye’den Irak’a geçirdikleri 200 kişi kadardı. (...) Celal Talabani’nin silahları geçirirken (1976) ileride kendisine lazım olur anlayışı ile bize de bir dostluk gösterisi olarak 50 veya 50’nin üzerin-de silah hediye ettiğini Necmettin Büyükkaya ve Şehmuz Cıbran’dan öğrendim. Hediye etmesine rağmen Celal’in isteği üzerine 20 tanesini Uludere’de oturan Ali Mele Yasin, 15 tanesini Van Bölge Sekreteri olan Ziya Avcı’ya ve 15-20 tanesini de o zaman Hakkari Bölge Sekre-teri olan Hafız Togan’a göndermemizi söylemiş. Ben buna karşı çık-tımsa da, Necmettin ve Şehmuz Cıbran bu isteği yerine getirdiler. (...)

Yukarıda kısaca değindiğim Celal Talabani’ye yaptığımız yardımlar onlar tarafından az bulundu, bununla yetinmek istemiyorlardı. Bu ne-denle de Celal Talabani bu konuda ikna etmek için bizi Şam’a çağır-dı. Ben, Ahmet Karlı birlikte gittik. Necmettin bizden evvel gitmişti. Onlarla buluştuk, yine Şam da buluşmak üzere Zerruh Vakıf Ahmetoğlu ve Hafız Togan geleceklerdi. İki veya üç gün bunların gelmelerini bekledik, bunlar gelmeyince Celal Talabani ile görüşmek üzere evine gittik. (...) Ömer Dabbabe de oradaydı. Celal, Irak’ta bir silahlı güç oluşturmak için bütün ümitlerini bizim gibi ilerici hareket-lere bağladığını, karşısındaki Barzani oğullarının oluşturduğu gücün gerici ve emperyalizme bağlı olduğunu, hatta CIA ile direkt ilişkileri-nin olduğunu da söyledi ve yardım konusunda ısrar etti. (...)

Teklifinizi kabul etmiyoruz dedik. Konuşmalarımızda ayrıca şunu ek-ledik. Eğer siz bize rağmen üyelerimizle ilişki kurar, onları maddi va-atlerle kandırıp bu tür ilişkiler içine sokarsanız onları partiden ataca-ğımız gibi, sizinle de tüm dostane ilişkilerimizi keseriz tehdidinde bu-lunduk. Celal, katiyetle size rağmen üyelerinizle direkt ilişki kurma-yacağız dedi. Celal’in evinden çıktıktan sonra Necmettin Büyükkaya bana sen nasıl Celal Talabani gibi Ortadoğu’da isim yapmış Kürt li-derlerinden biri olan insanla böyle konuşursun. Bu ona karşı saygısız-lık olur dedi. Ve bu yüzden münakaşa ettik. Bu olaydan sonra ben ve Ahmet Karlı, Necmettin’in Celal Talabani ile bazı konularda anlaştığı ve yegane ona hizmet niyetinde olduğu, bu partinin Celal’e karşı ba-ğimsizliğini ve çıkarlarını koruma niyetinde olmadığından kuşkulandık.

...duydum ki, Necmettin Şam’da Hafıza Celal ile birlikte çalışmayı teklif etmiş. Bunun için de maddi hiçbir fedakarlıktan kaçınmayacağı-nı söylemiş.(...) Gavan’la birlikte Viranşehir ve Ceylanpınar üzerinden silah geçirdiklerini ve Muhterem Biçimli ile (daha önce parti üyesi

idi.) ilişki kurup kendisine bir araba alarak ve bu araba ile Yükseköğretim Bakanlığı'na Celal'in silahlarını taşıdıklarını öğrendim.(...) Necmettin Büyükkaya'nın durumunu görüşmek üzere MK'ni toplantıya çağır-dım.(...) Bize danışmadan Celal Talabani'ye silah geçirdiğini ve bu yolla bazı parti üyelerini kullandığını, bununla birlikte ayrıca silah ge-tirip sattığını tespit ettik dedim. Necmettin birden ayağa fırlayarak 'bakın arkadaşlar Ömer benim gibi bir devrimciye hakaret ediyor' de-di.(...) 1 ay siyasi faaliyetlerden men edilme kararı alındı. Fakat Nec-mettin'in kararı dinlemeyerek tekrar Celal ile faaliyet göstermek için Şam'a gittiğini duyduk. Bunun üzerine MK tekrar toplanarak Necmet-tin Büyükkaya'yı partiden ihraç etti"²³³.

Bu ve benzeri birçok olay ve sorunu daha da detaylandırmak müm-kün. Burada kısaca açmamın nedeni, Kuzeyli örgütlerin ilişkilerinin anlaşılması ve Celal Talabani'nin müdahalelerinin kavranması açısından dandır. Elbette, bizim ilişkilerimize de çok müdahalesi var. Riz-garî'nin durumuna geldiğim zaman, dolaylı olarak bize nasıl müdaha-lelerde bulunduğunu da tartışacağım.

Yine de, her şeye karşın sayın Talabani'ye gönderdiğimiz cevabi mektubumuzu "dostça selamlar" dileği ile bitirdik..

Bir konunun altını çizmek istiyorum. Talabani (YNK) açıklamasında Güney Kürdistan'da bir cephe içinde bulunmasına karşın, IKDP imza-sının olmaması son derece manidardır.

Ve ayrıca, "çağrı" henüz sonuçlanmadan YNK/PKK'nın zaten anlaş-maya varmış olmalarını da dikkate alırsak, diğer Kuzeyli örgütlerin ciddi bir dayatma karşısında olduğumuzu rahat anlayabiliriz.

Siz şu hayatın cilvesine bakınız, PKK/YNK ittifakı nerelere savruldu. Birbirlerine kanlı saldırılara ulaştı. Hele, şu geldiğimiz günlere bakın. Ve "Mam Celal" PKK tarafından "Hain" ilan edildi. YNK ise, PKK'yı olmadık suçlamalarla hedefe koymuş durumda. Anlaşılan artık birbir-lerine ihtiyaçları yok, çıkar ilişkileri bozuldu. Artık "aşağıya paralar gitmiyor". Türk devleti ile ilişkiler bir yerlere oturdu. Hem PKK'nın tasfiye ve anlaşma süreçleri, hem de YNK'nin TC ile yakın ilişkileri, açık "adamı olması" sorunu buralara kadar getirdi. Peki, bu olan bite-nin sorumlusu kim? YNK ve PKK'nın bu yaptıkları nasıl tartışılacak. Celâl Talabani kavram üretmekte, ilişki kurup ilişki dağıtmakta, her dalda oynayıp ve kendisinin dediği gibi "Şeytanla bile oturmaya ha-zır" haliyle nasıl tartışılacak? Bu yapısından ve yaptıklarından ötürü mutlaka yargılanmalıdır. Buna bir biçim ve hukuk bulmalıyız. Düşü-nün "Ortadoğu'da bir devlet" diyor. Hangi devlet bu, Suriye değil mi? YNK bu devletten ayrı bir varlık gösterebilir mi? Irak ile olan ilişkiler hemen hepsi bizi tarumar eden günü birlik çıkar ilişkileri değil mi? Böylece Güney Kürdistan'da gelişen devletleşme de kolay provoke edilmiyor. Ama Mam Celal'in derdi var. Humeyni'nin bile "kutlama protokolünden çıkardığı Talabani, Güney Kürdistan'da da bedavaya konmak, yerini sağlamlaştırmak istiyor. Gönlünde

---

²³³ Ömer Çetin, "İfade Zabıt Varakası", 31 Sayfa, 20.5.1982, Rizgarî Hukuk Arşivi No:H/4,Sh:13-14-15. Diyarbakır Cezaevinde bir ara benim ve Necmettin'in kaldı-ğımız koşullar karşı karşıyaydı. Havalandırmaya çıktığımızda bir keresinde onun kaldığı koşunun penceresinin altında yaptığımız sohbet, son derece tedirgin olduğu ve "Sidar" adındaki bir unsurun Gaziantep'te yakalandığını ve konuşursa durumu-nun zorlaşacağını belirtmişti. Oysa, bu anda başvurduğum Ömer Çetin'in geniş bi-çimde verdiği bilgiler o zaman polislin elinde vardı. N. Büyükkaya ve A. Karlı ile DDKO'lar, 1968 ve öncesi öğrenci hareketleri, dışarıda çok birlikteliklerimiz oldu. Şimdi aramızda değıller, kendilerini saygı ile anıyorum. İleride yeri geldiğinde on-lardan, mücadelelerinden ve birlikteliklerimizden bahsedeceğimi sanıyorum. Şunu da ekleyeyim, Muhterem Biçimli'yi de yakından tanıyorum. Çok hazin bir biçimde öldürülüp, cesedi Diyarbakır/Elazığ arasındaki Hazar gölünün kenarına bırakılmış-tı(!) Necmettin'den onun öldürülmesi olayını da sormuştum(!) Muhterem'i de saygı ve sevgi ile anıyorum. (...)

yatan “İrak’ın dış-işleri bakanlığı” ama KDP’ye hep “fifty fifty” diyordu! Siyasi alışkanlıkları bize çok zarar verdi, diplomatik ilişkilerinin altı da hep boş çıktı. Bugün, diğerleri gibi TC’de ona itibar etmiyor. Onu kullanıyor o kadar. Amacına belli oranda ulaşmış bir Türkiye, neden ortaya bir “lider” daha çıkarsın ki? Ayrıca, güvenmiyor ve onu “günçiçeği” gibi görüyor ve bunu da her vesile ile belirtiyor. (...)

Olaylar bununla kalsa, kalmadı. 1993 itibarıyla istenilen programa uygun çözüm ona diplomatik faaliyetler hızlandı. Kürt Siyasal grupları-nın PKK’ya evet demeleri şartsız tercihsiz uygulandı ve PKK meşru-laştırıldı. Bu meşrulaştırma eylemi bütün hızıyla sürerken, PKK silahlı hareketi tırmandırmaya devam etti, diğer örgütlerin dışlanması ve hatta tecritleri gündeme geldi. Bu nedenle de panik içine düşen siyasi grup ve örgütler, PKK ile ittifaklarını arttırmaya, onu kabullenmeye koyuldular. Ortadoğu emperyalist ya da sömürgecilerden önce Kürtler tarafından paylaşılacaktı, “mal” büyüktü!

Burada bir parantez açarak, kısa da olsa, olgunun bütünleşmesi açısından o günkü koşullarda PKK olayına bakalım. Biz de, alttan alta PKK’yı nüanslarla da olsa tartışmaya, meşrulaştırmaya başlamıştık. İçimizde PKK hayranları çoğalmıştı! Bütün yapılanlar, siyasi laflar ve teorik kılıflarla cilalanıp ortaya getiriliyordu. Hatta, bize dayatılan önemli bir olay da vardı. Ya bunu yaparsın ya da tercihlerimize evet dersin misali, askeri hareket planlamaya başlamıştık bile. Bu bir da-yatma olduğu gibi, hayranlığın kısa elden sonuçlandırılması için bir zorlamaydı da. Ve rekabet ediyorduk resmen. Yanlış yaptık, bu kesin. Panik bizi PKK olayını “gerilla”dan ayırt ederek eleştirmeye ve “ge-rillayı” desteklemeye götürdü. Böylece, yarımız bu destek adı altında hem kendimizi tatmin ettik, hem de yenilgi sürecine ortak olduk. Örgütün bölünmesi ve “radikallerin” ortaya fırlaması bir açıdan bu kara-ra dayalıdır diyorum. Ama, diğerlerinden farkımız çok, burada durduk daha ileri gitmedik. Ben, ceketimi alıp “Bekaa” yollarına düşmedim. Kendimizi bütün görüş ve düşüncelerle ortadan kaldırmadık. PKK’ya daha fazla kan vermedik. Bir genelge yayımlayarak, parti içinde PKK’nın açmazlarını ortaya koyduk ve gerillayı desteklemeyi önerdik²³⁴.

Her ne kadar genelge PKK’nın açmazlarını ciddi olarak eleştirip gün-deme getirirse de, ben ve bazı arkadaşlar PKK ile ilgili açıklamada tat-min olmadık ve karşıydık. Bizim örgütsel yapımız, sürecimiz, ideolo-jik ve teorik tezlerimiz de buna engeldi. Tabanımız kolay kolay bunu hazmetmeyecekti, bu belliydi. Ama karara katılmıştık. Bu yayınımdan koku almış olacaklar ki, bize de “Bekaa yollarına düşme” ve itti-fak önerisi, ortak protokol açıklama önerisi getirildi. Neredeyse “Bekaa yolları kalabalık Apo’cum gel gir koluma” diyecektik. Ama demedik. Ne “Şam’ın şekeri, ne Arabin yüzü” misali kendimizi tuttuk. Sonunda tecrit olduk. Örgütsel yapımız bir parçalanma sürecine daha girmiş oldu. Ciddi operasyonlarla karşı karşıya kaldık. Bu yalnız sö-zünü ettiğim destek konusunda değil, ona uyarlı yaptıklarımızdan ötü-rüydü aynı zamanda. Bunlara geleceğiz.

Sonunda Bekaa yolları tıkanı, ceketini alan oraya koşmuştu çünkü. Bekaa’da basına çıkan fotoğraflar ilginçti, kol kola ve havaya kalkmış eller, bir “dügün” havasında, “görücü” karşılar gibi büyük boy fotoğ-raflar “nefesimizi kesiyordu”. Bütün Kürtler, Kürdistanlılar mutlaka o fotoğraflardan bir tane evlerine asmalıdır. Esas hatıra bu fotoğraflar olacaktır! Ama, olan olmuş, bu törenler bazılarına yeni “soluklar” da aldirtmişti!

Oysa, PKK olayı başka yerde duruyordu. Bir kere PKK’yı ret ve inkar ederek, küçümseyerek ele almak yanlıştı, buna girilmemeliydi. Ancak PKK kabul edilerek ciddi eleştiriler yapılabilirdi. Ve somut bir alter-natif ortaya koymadan sırf eleştiride bulunmak da bir anlam ifade etmiyordu. PKK kendini fetişleştirdiği (bunda çok başarılı!) için as-lında onun önünde

²³⁴ Bak:”Parti Genelgesi”, 62 Sayfa, Kadro Yayını:5, Kasım 1992, PRK/Rizgarî Polit Bürosu.

bir alternatif olunması, oluşturulması da o süreç bakımından son derece zordu. Onu red ve inkar kadar, fetişleştirme de eleştirileri ortadan kaldırıyordu. Çünkü, PKK'lı olmayan herkes hain, düşman ve işbirlikçiydi. PKK önderi ve kurumları bu anlayışı bizzat kendileri yerleştirmiş ve kemikleştiriyorlardı. Bugün muhalefet yapan birçok unsur o dönemin PKK fetişçileri sayılabilir.

PKK Kuzey Kürdistan kitleleri içinde önemli bir "gerilla" birikimine sahipti. "Silahlı mücadele" veriyordu. Elbette bu "silahlı mücadele" üzerinde tartışmak ve yanlışlarını göstermek gerekecek. Ama, bir si-lahlı mücadele veriyordu! Bu kitlesel bir destek de sağlamıştı. Son geldiği yer itibariyle çok değişik biçimler gösterdi, ama süreci yerli yerine koymak gerekiyor. Ancak böyle ele alınırsa ciddi bir değerlendirme yapılabilir. Ve 1984 itibariyle bu "gerilla faaliyetleri" belli bir süreklilik de gösterdi. Hangi destek olursa olsun²³⁵, hangi danışıklı dövüş yapılmış olursa olsun, "gerilla faaliyetleri" süreklilik gösterdi. Kendine göre önemli mevziler de tuttu. Askeri hareketin yanlışları ve uygulamaları tartışılabilir.

Örneğin, yer yer halka ve diğer siyasi gruplara yönelinmiştir. Kendi kadrolarını yemiş, bitirmiştir. Ama, sömürgeci TC'yi de gerek prestij ve gerekse otorite olarak belli oranda sarsmıştır. Kendi içindeki kadroları, koruculara, halka, yurtsever kişilere, bazı devrimcilere, diğer si-yasi gruplara saldırıdan²³⁶ MK kararı olmasına karşın, kısmi de olsa geri çekilmesinden sonra PKK kitleleşmiştir. Bununla birlikte az da olsa siyasallaşmıştır. Böylece ulusal bilincin bir ölçüde gelişmesini, birçok örgüt ve kurumdan çok sayıda unsurun PKK'ya gitmesini sağ-lamıştır. Elbette, bütün bunlar bir yandan verilen mücadelenin, diğer yandan yılların birikmiş tepkilerinin de doğal bir sonucu sayılmalıdır. PKK'nın son derece kuşkulu bazı uluslararası ilişkileri böylesi sonuç-ların yaratılmasında etkin rol oynamıştır. Tabii, akıl babalarının nasi-hatlerini de buna eklemek gerekiyor. Şunu da ekleyeyim, Kürt cephe-sinin bazı teorisyenleri de bunu hızlandırdılar. Bunlara değinmeye ça-lışacağım. Çünkü, yenilgimizin teorisyenleri olarak kabul etmemiz ge-rekir. Nitelikleri ve olumlulukları bir tarafa yaptıkları ile PKK'nın kadroları transferine neden oldular. (...)

PKK, Ortadoğu'da hemen hemen tüm devletlerle ilişkilerinde, silahlı mücadele ile kendisini özdeşleştirilmişti. Hepsisi de bu tür mücadeleye karşı olduklarını söylemelerine karşın, PKK'yı da var güçleri ile destekliyorlardı. Bir yandan terörizme karşı savaş verdiklerini avazları çıktığı kadar bağıyorlar, diğer yandan PKK'yı gerek silah, lojistik ve devlet desteği ile maddi olarak destekliyor ve alttan alta palazlandırıyorlardı. Bu önemli bir paradokstu. Bunun altından bir gün çekilecek-leri besbelliydi.

Siyasallaşma açısından baktığımızda, "Kürt Sorunu" neredeyse TC'nin değişmeyen gündem maddesi oluvermişti. Artık Türk "So-lu"nun gündemini de PKK belirlemeye başlamıştı. Yakınlaşma çok hızlıydı. Suriye bağlantısı, başından beri Türk "Solu" ile ilişkiler ve TC'nin politikaları sonucu, PKK hareketi Türkiyeli bir hareket olmaya başlamıştı. Zaten varolan bu özelliğini daha iyi korumaya başlamıştı. Nihayet, bizleri Kürdistan Sorunu için aforoz edenler, gelişmelere ve başkaldırlara burun kıvrıyanlar artık APO ve PKK konusunda açık dalkavukluk yapıyorlar ve gerilla övgüleri arşa çıkıyordu. Yenilgi dö-nemi ve açık teslimiyete kadar "gerillanın" ağır kayıpları da var²³⁷. Bunun dışında mücadele legal alanları da tutarak, önemli gelişmeler de kaydetti. Özellikle kadınlar açısından yeni imajlar getirdi. Ancak, kadın-erkek ilişkileri bakımından pek fazla bir değişiklik olmadı. İliş-kilerin boyutlarının değişmediği, kadınlara bakışın aynen devam etti-ği, hatta bir takım bilgi ve belgelere göre son

²³⁵ Yukarıda Olgu:2'de 84 "Atılımı"nı tartışmış ve eylemin başlangıcını KDP peşmergelerine bağlamıştık.

²³⁶ Bak: "Yenilginin Cezaevi Ayağı", Dipnot:123' de belirlenen PKK MK üyesi M. Hayri Durmuş'un mahkeme ifadesi.

²³⁷ Bak:Dipnot: 8'deki açıklamalar.

derece kötü, mücadeleye zarar verici uygulamaların olduğu da gerçek. Kadınların mücadeleye katılımlarının sayısal yüksekliği de kabul edilmelidir. Bu katılımın nedenleri ciddi araştırılmalı, sonuçlarının PKK'nın göstermek istediği gibi olmadığı üzerinde tartışılmalıdır.

Özetle bu saydıklarımız mücadele açısından birer kazanım olarak görülmelidir. Şu da bir gerçek, savaş TC'ye 96 milyar dolara mal ol-muştu²³⁸. Yalnız ekonomik değil, askeri, psikolojik, sosyolojik vb.. açılardan da devletin zararı var. Ama, TC, uzun vadeli amaçları ve programı açısından karlı çıktı!

PKK, savaş ve mücadele'nin yalnız cephe yada gerilla eylemleri ile sınırlı olmadığını bir türlü kavramadı. Son dönemlerinde bazı atılımlar yaptıysa da bunlar biçimsel şeylerdi. Başından beri saldırdığı tüm si-yasal kişi, kurum ve örgütlerin hem ülkede hem de dışarıda kazanımları üzerine oturarak, her alana bu nedenlerle el atma ihtiyacı duydu. Bu “el atma” ise, çok kötü biçimler içinde ve her türlü saldırı, tahrip, iftira ve hatta imha ile gerçekleştirildi. İttifak, diğerlerinin haklarına saygı ya da birliklerin zorunluluğu olayına giremedi, çünkü kadroları buna müsait yetiştirilmemişlerdi. Bunu başaramadı da. Ancak, diğer Kürt siyasi örgüt ve gruplarının kadrolarını transfer ederek, işleri sürdürme yolunu seçti.

Kürdistan kadroları bir bölümü, genel olarak belli yaş grupları arasın-da devrimcilik yapılacağı ile işe koyulduklarından, kısa sürede kaçma yada tabir caizse kıvırtmaya başladıklarında, PKK ile çatışma noktası-na geldiler. Çoğunluğu şu yada bu nedenle tahrip oldu. Mücadele, hele 4 yanı düşmanla çevrilmiş bir ulusun mücadelesi bütün bir hayatı üstelik sonuçları ile birlikte kapsadığından, bu işlere girerken yüksekler-den uçan PKK kadroları, kaçarken yada örgütten çıkarılarken itiraflar-da bulunurlarken bin bir türlü pişmanlık gösterileri ile çekip gitmiş-lerdir. Adeta, PKK şahsında genel mücadelemize bir düşmanlık peydahlandı.

Bütün bunlara karşın halk tarafından büyük bir kitlesel destek görmüş, bu maddi ve lojistik desteğin boyutları her gün genişlemiştir. Zorla ya da bilinçli bir destek de olsa, çocuklarının mücadelede bulunması ne-deniyse de olsa halkın desteği önemsenmelidir. Ama, bu destek yine de yeterli değildi. Büyük oranda dış desteğe bağlı ve bağımlı bir yapı oluşmuş olduğundan, bazı kara işlerin, bu yolda karşılıklı takaslardan sağlanan gelirlerle ancak varlığını sürdürme olanağı elde eden PKK, bu yana ağırlık verdi. Kadrolarını da iyiden iyiye bu yolda kullandı. Elbette bu anlayış, gerek siyasi ve gerekse askeri alanda ileri bağımlılıklar yarattı. Savaş alanında ağır bir yenilgiye uğrarken, legal ve öz-zellikle basın yayın alanında çalışmalar hızlandırılarak, belli şeylerin kotarılması, en azından açık durabilmek zorunlulukları da yenilgiye engel olamadı! Hemen belirtiyim ki, bu TC'nin gücünü değil, PKK'nın yanlışlarını, artı danişıklı dövüşünü göstermektedir. PKK ile ilgili yeri geldiğinde detay tartışmalara devam edeceğiz. (...)

Başta dönersek, yenilgiye birden girilecek değildi, bunun için bir aş-a-ma tayin edildi. Ve bu noktada bir “noterle” geri adımın onaylanması için uluslararası planda ittifaklar gündeme getirildi. TC. önünde bir “ateşkes”e gidilmesi yolu seçildi. En iyisi buydu! Çünkü, PKK büyük bir sıkışıklık yaşıyordu.

YNK/PKK protokolü, işte düşünülen programın başlangıcı oldu, esas açılım da burada başladı. YNK lideri Celal Talabani aracılığı ile TC. Cumhurbaşkanı ve başbakanına 1993 yılında iletilen Mektup'ta; “PKK liderinin bir açıklama yaparak, legalleşmek koşulu ile silahlı mücadeleye son vereceği” belirtiliyordu. Bu açıklama kamuoyunda geniş çalkantı ve spekülasyonlara yol açtı. Oysa, Öcalan'ın daha ön-ceki demeçleri ve onunla yapılmış

²³⁸ Bu konuda Dipnot:11'de rakamlar verilmişti

röportajlar, gerekse Belçika Par-lamentosunun çağrısına karşı PKK adına verilen cevapta aynı düzeyler kabullenilmiş ve “legalleşmeye olanak verilmesi koşulu” ile “silahların bırakılacağı” açıklanmıştı.

Nihayet, 17 Mart 1993'te Öcalan geniş bir basın topluluğu önüne çı-karak, açıklama yaptı. 20 Mart-15 Nisan 1993 tarihleri arasında geçer-li olmak üzere bir “ateşkes” ilan etti²³⁹.

Oysa, devlet PKK'nın koşulsuz teslim olmasına dayatmaktaydı. Ve bunu sonunda başardı da. Basının ve Kürt aydınlarının göklere çıkar-dıkları Özal ve ekibinin aslında en şedit bir Kürt düşmanı ve mutlak surette askeri çözümden yana olduğu sonraları ortaya çıktı. Ama, Ö-zal'ı liberal gösterip ve “Kürt Sorunu”nu çözecek biri olarak sunma-ları, aslında ABD ve Avrupa Birliği tandanslı gizli pazarlığın açığa çıkmış olmasından başka bir şey değildi. Arkada, MİT, GK ve MGK gibi TC'nin üst organ ve kurumları tarafından belirlenen çözümler ise askeriydi, ödün verilmemesinden yanaydı. Bugün bazı belgelerin or-taya çıkmasından sonra daha iyi anlaşıldığı gibi, birçok komplo, saldı-rı ve ilişki ağı o günlerden planlanan ve bazı Kürt çevreleri ile liderle-rini de devreye sokan “çözüm”ün nasıl yavaştan gündeme getirildiği görülmektedir. Bu konuda yayınlanmış son kitaplar her ne hikmetse herkesin bilebildiği işleri tartışıyorlar, açık belge sunuyorlar. MİT ta-rihi ve belgeleri ile Öcalan'ın ifade metinlerine bakılırsa durum gayet nettir. Biz, bugün netleşen durumu tahlil ettiğimiz ve bazı sonuçları ifade ettiğimiz için geçmişte PKK ve başkaları tarafından adeta aforoz edilmiştik. Peki, biz bu dönemi tespit ettik de ne yaptık? İşte can alıcı noktada burası. Kimilerinin PKK'yı kabullenmeme düzeyinde eleştiri-leri ve kimilerinin onun önünde nedamet getirmesi bir yana, asıl olan onun askeri aracı kullanmasında serbest bırakıldığıdır. Onun zeminini genişleterek, meşruiyetinin sağlandığıdır.

Bu kez de, “ateşkes” konusunda Öcalan'ın açıklaması ile birlikte Kürt “liderler” demeç vererek, Öcalan'ı desteklediklerini belirttiler²⁴⁰. As-lında, bu basın toplantısı her ne kadar, PKK/YNK ittifakını gösteri-yorsa da, diğer Kürt liderlerde haberdar edilmiş ve olay başından o-naylanmıştı. Biz, YNK'nin bu tür atraksiyonlarına alıştık. 1988 yı-lında da bir demeçle ittifak kurulduğu açıklanmış, ama PKK bunu reddetmişti²⁴¹.

Görüldüğü gibi, bu kez şu yada bu biçimde söylenenleri, yapılanları inkar da mümkün değildi. PKK bu “merasimi” kendine göre çok iyi kullanmıştı. Dolayısıyla Talabani'de istediğini elde etmişti²⁴².

---

²³⁹ Bak: PKK açıklaması,17 Mart 1993. TC. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel “muhatap kabul etmeyiz” derken, Başbakan Özal'ın gizli yollardan bir mektup gön-derdiği, mektupçu başının da meşhur gazeteci Cengiz Çandar olduğu söylenmişti.

²⁴⁰ Kürt Liderler Ateşkes'ten Memnun”, Hürriyet, 17.4.1993. O zamanki HEP Genel Başkanı Ahmet Türk, YNK lideri Celal Talabani, PSK lideri Kemal Burkay, KDP/Bakur lideri Hamreş Reşo, hepsi de “Öcalan'ın açıklamasını desteklediklerini” belirtiyorlar. **Celal Talabani**, “Bu süreç Kürt ve Türk halkının ilişkilerinde yeni bir sayfa açacaktır”, **Ahmet Türk**, “Kürt halkının kendini özgürce ifade edeceği bir Türkiye istiyoruz, barışın sürekli olmasını amaçlıyoruz”, **Kemal Burkay**; “Apo'nun ateşkes'i tekrar uzatmasını destekliyoruz, Türk ve Kürt halkları bakımından bir barış dönemi başlayabilir”, **Hamreş Reşo**, “Kürt halkının hak aramaya ulaşmasını hedef-liyoruz” diyorlar.

²⁴¹ Selahattin Çelik, “*Ağrı Dağını Taşımak*”, Sh: 159. Ayrıca Bak: Kürdistan Press, Sayı:32, Sh:1, 9.3.1988. “Talabani, Kürdistan Press'te yer alan PKK/YNK ittifakı haberinin doğru olduğunu söyledi”.

²⁴² “Dengê Kurdistan”, PKK/ ERNK yayın organı, Arapça baskı,1993. 2. sayfada “Talabani, Öcalan, Burkay ve Ahmet Türk'ün el ele fotoğrafları”, 38.sayfada “Öca-lan PDK/Hevgirtin Genel Başkanı H. Reşo ile el sıkışıyor, Talabani ve Burkay otu-ruyorlar, sayfa 39, mikrofonların önünde Öcalan, Talabani, Burkay ve Ahmet Türk suratları asık oturuyor, arkada PKK Merkez Komitesi üyesi Rıza Altun ve bazı un-surlar esas duruşta bekliyorlar.

Diğer Kürt liderler de bu işe hazırlanmıştı demiştik. Nitekim, daha bu basın açıklaması tartışmaları sürerken PSK Genel Sekreteri Kemal Burkay ile PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan arasında, iki gün sonra 19 Mart 1993 tarihinde bir protokol imzalandığı da kamuoyuna açıklandı²⁴³.

Bu konuda da Talabani'nin aracılık yaptığı söylentileri yayıldı. Sonra-sı malum, "Beka yollarında" herkes sıraya girdi. "Barış, kardeşlik, demokrasi vb" söylemleri arasında birçok şey unutuldu, kayboldu. Öcalan, hiçbir eleştiri yapılmadan kabullenildi. Protokollerde de sade-ce "ateşkes" ilanının yorumu yer aldı. Yukarıda belirttiğimiz gibi, PKK meşruiyeti bu protokollerle resmileşti. O dönemi içeren yazılı metinler, bildirimler, TV ve basın haberlerine bakılabilir. Görülecek ki, programlana olay "ateşkes" adı altında bugünkü yenilgimizin bir aşamasına tekabül etmektedir.

19 Mart 1993 te "KAMUOYUNA" başlıklı PKK/PSK protokolü, uy-gulanmak istenen projenin bir parçası olarak gündemi belirledi. PSK yanlısı "Deng" dergisi olayı şöyle sundu: "Barış ve demokrasi için tarihi bir fırsat, Yurtsever güçlerin birliği yönünde bir dönemeç"²⁴⁴.

Her ne kadar Kemal Burkay "25 yıllık soluksuz mücadele" olarak sü-recini belirliyorsay da o gün yeniden "soluklanmış"²⁴⁵. Bütün tezleri-nin doğrulandığını söyleyen Kemal Burkay, silahlı bir mücadele ile de kol kola girdiği halde söylediklerine bir şey eklemedi, özeleştiri de vermedi. Buna neden gerek duyduğu ise falcıların işi. Bence hiçbir tezi doğrulanmadı, bugün uygulanan programın başında da kendisi ve PSK gözükmektedir. Bunu kabul etmek gerekiyor. Değilse, bu ittifakın açıklanması gerekir. Güney'de birkaç kişi ile Karargah kurup, şaluşepik giyinip ve silah takarak çektiği fotoğrafını basına verdiği zaman, hangi "tezinin" doğrulandığını düşünmemiş olabilir! Üstelik bu "küçücük" "Kamp"ta ölüm olayı bile gerçekleşebiliyor. Bunların hemen hepsi unutulmuş ve bir kenara atılmak suretiyle, bizi derinden etkileyecek olan böylesi bir protokole yekten imza atılıyor! Siz şu manzaraya bakın, sonuçta "soluksuz mücadelede" karar kılındığı her halinden belli oluyor!

Türk "Sol"u bile, Kemal Burkay'ın peşmerge kıyafetiyle resmini ba-sına vermesini eleştiri konusu yaptı. Ki, bunlar Kemal Burkay'ın "eski dostları"ydı. Sözünü ettiğim eleştirinin yazarı bu olayı fırsat bilerek hem Kemal Burkay'a hem de bütün Kürt hareketine yönelik çok kötü şeyler söylüyor. Yazar, Kemal Burkay'a yakın duran ve onu iyi tanı-yan biri olduğunu da gizleyemiyor!²⁴⁶ (...)

Siyasal hareketimizin 1991 sonrası ayrışmasından sonra, bizden kopu-şan arkadaşların birçoğu da Bekaa yollarına düştüler, uygulanmak is-tenen programa katkı sağladılar. Ama, bunların gidişleri bana çok do-kundu. Farkları yok, niye dokundu dersiniz, 1987 itibariyle 3 yıllık parti çalışmamızda görev ve yetkileri içinde bu arkadaşları yerlerinden bir kere olsun kıpırdatamamıştık. Neler oluyordu anlayamamıştım! Üstelik, bizden sonra yeni oluşturulan bir partide yer almışlardı.(...) Genel Başkanları protokol imzalarırken, kendileri de "karargah"ta re-simler çektirerek, açıklamalar yapıp o sürece katılmışlardı.. (...)

²⁴³ Bak: 19 Mart 1993 tarihli "PKK/PSK Protokolü". "PKK Genel Sekreteri Abdul-lah Öcalan ile PSK Genel Sekreteri Kemal Burkay" imzalı "Kamuoyuna" başlıklı basın açıklaması.

²⁴⁴ DENG Dergisi, Sayı:24, Mart/Nisan 1993, Kapaktaki manşet. Ayrıca bak: ag. dergi, Sh: 2-8, Ali Dicleli'nin kapaktaki konu ile ilgili yazısı.

²⁴⁵ "25 Yıl; İlkeli, Uzun Soluklu Bir Mücadele", Kemal Burkay, Nakleden: DENG Dergisi, Sayı:53, Eylül/Ekim/Kasım 1999, Sh:2-20.

²⁴⁶ "Yalnızca Kürt ve Kıyafetleri Peşmerge", Atılım, "Geniş Açık" köşesi, 20.3.1999.

Yani biz, Öcalan ve PKK'yı anlamadığımızdan, anlayamadığımızdan ve de “yanlış yaptığımızdan”, YNK lideri ortaya çıkıp onu çok iyi anladığını mı gösteriyor? Her zaman yaptığını yapıyor, tarihimiz açık. Ve Talabani aklına esince Kuzeyli örgütleri hemen toplayıp, TC. programlarının önüne yemlik olarak atmasını biliyor. Bizi per perişan ederek siyaset yaptığını sanıyor. Her söylediğinden, her yaptığından gerekçesiz dönmüş bu Kürt lider de, ulusumuzun kategorilerinden bi-rini temsil ediyor elbette. Bu nedenle, onu da kabullenmek boynumuzun borcu oluyor!

PKK ile yapılan bu son ittifak büyük maddi kaynakların Güneyde YNK sorumluluk alanına akıtılmasına yaramıştır. Hatta Saddam ile ilişkiler geliştirilmesi bile sorun olmamıştır. Bunun belgeleri İran KDP'nin ve Irak KDP'nin elinde var. I-KDP'nin Öcalan'ın İtalya'da yargılanacağı dönem, gerekli belgeleri bir klasörle oraya aktardığı söylentileri bizim de kulağımıza geldi! Bütün isteklerimize rağmen bu belgeler bize iletilmedi.

Şöyle bir açıklama ile işi kenara bırakamayız; “PKK bir eli Suriye El-Muhaberatı'nda, diğeri Irak ve bölge istihbaratlarında olan bir hare-kettir!” (...)

Mutlaka PKK olayına somut bir ifade vermek, tarihimizin bu son döneminde diğeri gibi açıklamak gerekiyor. Asıl sorun burada. KUKM'nin bir versiyonu, bir dönemi olarak 1985 ve 1998 arasını e-leştirmek, araştırmak ve tahlil etmek gibi, onu isimlendirmek ve savunmak da bizim görevlerimiz arasındadır.

PSK/PKK “protokolü” ile ilgili daha geniş yorumlarımız için örgüt yayınlarımıza bakılmasında yarar var. Örneğin “Basın Açıklamamız” incelenmelidir²⁴⁷.

Bu gelişmelerin ardından PKK ve PDK/Hevgirtin Genel Başkanları basına açıklama yaptılar ve PKK/PSK protokolünü onayladılar²⁴⁸. Ardından PDK/Hevgirtin kendi başına daha geniş bir basın açıklaması daha yaptı²⁴⁹.

Protokollerden sonra gündemi iyiden iyiye belirleyen Öcalan, kendisi ile yapılmış röportajlarda yapılan işin esasını açıklamaya devam ediyordu.

“Ateşkes”le ilgili ikinci basın toplantısından sonra Bekaa'da Öcalan ile görüşen Rafet Ballı şunları aktarıyor:

“Ankara'dan gelen işaretler açık değil. Ben kendi adıma yapılması gerekeni yaptım aslında. Herkes bana yükledi. Dediler, sen başlat. Bütün riskleri göz önüne alarak başlattım. (...) Ama, Türk basını ateş-kesin sürmesine olumlu bir tavır aldı. Çok önemli bir işlev gördü. Diyebiliriz ki, Türk basını rüşünü ispat etti. (...) Talabani'nin Ankara'ya gitmesinden rahatsız olmadık. Ankara'nın da Talabani'nin benimle görüşmesinden rahatsız olmadığı gibi bir ricada bulunduğunu öğrendim. Bu işi sürdür demişler. Kamuoyuna bazı çevrelerde puan kazanmak için öyle açıklamıyorlar. Talabani'nin benimle görüşmesini Ankara istiyormuş. Sadece Talabani değil, birçok çevre bu tip rollere so-yunabilir.(...) Benim teröristliğim fazla söz konusu olmamış. Bazı ta-rihi işler yaptığım biçiminde bazı kişiler konuşmuş. Adını fazla vermeyeyim, mesela yarı-Kürt olan biri. (...) Türk solu 60 yaşında bir bakiredir. Bir türlü taktik ve siyaset geliştiremiyor.”

“Kürt grupları cephesi” başlığı altında ise, şunları söylüyor: “ Hepsi gelecek, bir cephesel

²⁴⁷ “Basın Açıklaması”, PRK/Rizgarî, Mart 1993, “Öcalan'ın 17 Mart 1993 Basın açıklaması ve PKK/PSK'nin 19 Mart 1993 tarihli protokolü üzerine”, 18 say-falık Broşür.

²⁴⁸ Bak: PKK Genel sekreteri Abdullah Öcalan ve Hevgirtin PDK Genel Başkanı Hamreş Reşo imzalı “Basına Açıklama”, 13.4.1993.

²⁴⁹ Bak: HEVGIRTIN-PDK GENEL BAŞKANLIĞI, “BASINA AÇIKLAMA”, 26 MAYIS 1993.

birliğe doğru adımlar atılacak. Hemen hepsiyle görüşme halindeyiz. Hevgirtin adı altında birleşen gruplar var. Onların hepsiyle görüştüm. İbrahim Güçlü ile, Reşo Hamreş ile Ruşen Arslan'la . Yenileri de geliyor. Görüşmeler gelişecek”²⁵⁰.

Bazı Türk ve Kürt aydınları da bu dönemi ve “ateşkes”i yorumlayıp, uzun uzun tartıştılar. (...)

Biz yukarıdan beri açıkladığımız merasimlerde yoktuk, bu bir eksiklik sayılabilirdi! Nitekim bizimle görüşmek isteği ile Z. Aydar geldi. Öca-lan'la beni görüştürmek istediklerini ve bir takım iyi niyet gösterileri ile övücü belirlemelerde de bulundu. (...)

Z. Aydar, hatta görüşmenin bir yerinde “benim mutlaka Öcalan'ı pek çok konuda ikna edebileceğimi” de söylemişti. Buna güldüm, içimden Öcalan'ın ikna olmasının neye yarayacağını, onun iradesi dışında gelişen olayları kafamdan bir anda geçirdim. Yoksa, bu öneri ve dilekler uygulanmak istenen esas planın bir gereği miydi? Yani, açıkçası beni de bu ortak protokollere çekmeye ve dolayısıyla aşağıya götürmeye büyük özen gösteriyorlardı. Bununla kendime paye çıkarmıyorum, gerçekten o günlerde bazı programlar “kılı kılına” uygulanıyordu.

Atina'da görüştüğüm Zübeyir Aydar'a, ben de arkadaşlarım da “hiz-mette kusur” etmedik. Çok samimi ve içimizden geldiği gibi bir görüşme yapmıştık. Ve onun, “bol bol” PKK kadrolarıyla ilgili şikayet-lerini dinlemiş, ama cevaplamamıştık. Hele, Atina'da “Amerikan elçi-liğinin karşısındaki”(Açıklamalarında böyle yazıyorlardı!) ERNK bü-rosunun halini anlatırken şahsen ben çok üzölmüştüm. (...)

Sonuçta kendisine, benim Bekaa yada Suriye'ye gitme olanaklarımın olmadığı ve öneriyi kabul edemeyeceğimi, ama başka biçimlerde görüşebileceğimi ilettim. Gereççelerimi detaylı anlattım. Öcalan'ın ilişkilerini de dikkate alarak Kıbrıs'a çıkabileceğini kendisine bildirdim. Bizim görüşmemiz için en iyi yol ve olanak budur dedim. Eğer, vize sorunu varsa, bunun çözümüne yardımcı olacağımızı da belirttim. Oy-sa, onlar rahatlıkla bu sorunları çözebilir durumdaydılar. Sahte kimlik ve pasaport da kullanılabilirdi! Nihayet Öcalan, “ben Suriye'de herkes gibi bir mülteci olarak kalıyorum” dememiş miydi?

Z. Aydar, ayrıldıktan bir ay sonra bizi arayarak, Öcalan'ın Suriye'den çıkmasının mümkün olmadığını ısrarla belirtti. Ve benim aşağıya git-memin gerekliliği üzerinde tekrar durdu. (...)

Görüşme, Askeri Sorumlumuz, Yunanistan Temsilcimiz, MK yedek üyesi arkadaşların katılımıyla, ciddi tedbirler uygulanarak yapılmıştı. Çünkü, Yunanistan polisi de Z. Aydar için güvenlik önlemleri almıştı. Görüşmemiz, hem özel olarak evimde, hem de yemeğe götürdüğümüz yerde devam etti. Bu görüşme ile ilgili tutulmuş ve örgüte verilmiş rapor var. Detaylar ve Z. Aydar'ın durumu bu raporda açıklanmış²⁵¹.

Benim gitmemi istemeleri bilinçliydi. Yukarıda açıkladığım gibi, ora-ya gidip Öcalan'a biat etmemi ve uygulanmak istenen programı onay-lamamı sağlamaya dönüktü. O dönem için bir “muhalefet” istemi-yorlardı. Böylece, bütün Kürtler Öcalan'ı şartsız tercihsiz kabullenmiş olacaktı. Bu da kamuoyuna deklere edilecekti. Diğer ittifaklar da olduğu gibi. Avrupa önünde, Türkiye açısından açık bir durum oluşa-cak, legalleşme sağlanacaktı. Bu aslında bir yanı ile ehlileştirme ope-rasyonuydu. Ama olmadı, Kürtlerin “haşarı çocuğu” olmamızdan biz bu davete icabet etmedik. Dolayısıyla uygulanmak istenen “program” eksik kaldı. (...)

²⁵⁰ Rafet Ballı, “Apo ile Görüşme”/ Bekaa, Milliyet, 17.Nisan 1993.

²⁵¹ “Genel Sekreterliğe Rapor”, PB üyesi ve As. Daire Baş. Mahmut ve MK Yedek Üyesi Jehat'ın imzaları, 29 Haziran 1996.

Konuyu bağlamadan Talabani'nin "ateşkes" ve "ittifaktan", Mart 1993 te gelişen hızlı olaylardan 7 bilemediniz 8 ay önce, Türkiye ile görüşmeleri var. Bu görüşme gizli ve çok önemlidir. Haziran 1992'deki görüşmelerinden söz ediyorum.

"Talabani'nin PKK ve Öcalan kehanetleri" başlığı altında Tuncay Özkan Operasyon kitabında geniş bilgiler veriyor.

"Tarih 26 Haziran 1992. Yer Ankara, Balgat. Dışişleri Bakanlığının ana binası. Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (KYB) lideri Celal Talabani binadadır. 25 Haziran 1992 tarihinde Ankara'ya gelmiştir ve 26 Haziran 1992 tarihinde bakanlık koridorlarını aşarak girdiği toplan-tı salonunda İstihbarat Araştırma Dairesi Başkanı Büyükelçi Cenk Duatepe ve diğer üst düzey mensupları Burhan Ant, Türkekul Kurttekin'le bir toplantı halindedir. Talabani'ye Ankara'daki İrtibat Görevlisi Sarchill Kazaz da eşlik etmektedir. Gelin isterseniz tutanaklardan konuşmaları şöyle bir gözden geçirelim" diyerek başlıyor T. Özkan..

Yukarıda tartıştığımız "ittifaklar" sorununu ilgilendiren kısa bazı alın-tılar vermek istiyorum. Sözü edilen görüşme tutanakları özetle şöyle;

"**Talabani-** Viyana'da düzenlenen Irak muhalif grupların toplantısı başarıyla sonuçlandı. İlk ziyaret edilecek ülkenin Türkiye olmasında ısrar ettik. (...)

Kurttekin- Pek tabii. Ziyaretlerine istedikleri yerden başlayabilirler. Biz de bu ifadelerinizi üstlerimize aksettiririz.

Talabani- Ziyaretimin birinci nedeni bu durumu size aktarıp, cevabınızı öğ-renmekti. İkincisi ise, PKK ile ilgili bazı yeni gelişmeler konusundaki fikir-lerimi sunmak olacak. PKK şu anda İran ve Ermenistan'ı üs olarak kullanı-yor. Öte yandan bu örgütün Suriye tarafından dışlanmış olduğu konusunda tereddütlerim var. Suriyeliler oyunlarının bir parçası olarak belki şimdilik bu rolü oynuyorlar, ancak PKK'nın bu ülkeden çıktığına inanmak güç. Bir diğer izlenimleri de PKK'nın Türkiye'deki etkisinin kaybolmasıdır. Buna Abdul-lah Öcalan'ın **deliliklerinin** (abç)de büyük katkıda bulunduğunu söylemeli-yim. Kürtler Abdullah Öcalan'ın **davalarına zarar verdiği**ni (abç)kabul etmeye başladılar. Bu **hem sizin hem de bizim için** (abç) çok olumlu bir gelişme. Bundan bir yıl evvel Mehdi Zana'yla görüşürken kendisi bana Ab-dullah Öcalan'ı desteklememiz gerektiğini kararlı bir ifadeyle söyledi. Ben de kendisine 'Şam'a gidip Öcalan'la bir görüş, döndüğünde aynı fikirdeysen bundan böyle senin her sözünü dinlerim' dedim. Gitmiş görüşmüş, döndük-ten sonra kendisini gördüğümde 'haklıymışsın' dedi."

Talabani, Türk yetkililere bunları söylemiş. TC ile Güney Kürt hare-ketinin çıkarlarının aynı olduğunu ima etmiş. Bu onun hüsnü kuruntu-su ama, Talabani "deli" dediği, "Kürt davasına zarar veren" kişi dediği biri ile birkaç ay sonra apar topar bir ittifak oluşturuyor. Bu ne kadar garip değil mi? Bunun adını siyaset koyabilirsiniz yada diplomasi di-yebilirsiniz ancak son derece aşağı düzeyde bir ilişki olduğu kesin! Üstelik Suriye ile ilgili görüşlerini de birlikte alırsanız neden orada bulunan bir Öcalan ile bütün Kuzey örgütlerinin lider kadrolarını bu-luşturmaya çabaladığını anlayamazsınız. Ve görüşmelerini de deşifre etmede hiç tereddüt göstermiyor Sayın Talabani. Bu kadarla da kalmı-yor..

"**Talabani-** Diyeyeğim o ki, Öcalan'ı Türkiye'de serbest bıraksanız Kürtler ondan bir an evvel kurtulmanın çaresini ararlar. PKK'ya yaklaşım konusun-da aramızda bir fark var. Ben siyasetçiyim, bir devleti de temsil etmiyorum. Benim PKK ile kavgam siyasi düzeyde olur. Ben PKK'yı Kürt milletinin gözünde **afişe etmek için caniliğini, barbarlığını**, Kürt milletine **verdiği zararı**, Saddam'la yaptığı **işbirliğini** (abç) herkese açıklayan siyasi bir kam-panya sürdürürüm, ama onunla savaşamam. (...) PKK'yı **tecrit etmek** (abç) istiyorsak daha siyasi davranmak gerektiğini ve onların silahını ellerinden almak gerektiğini düşünüyorum.(...) HEP'lilerle burada yaptığım **görüşme-lerde** (abç) hata yaptıklarını söylüyorum. Önceleri bana inanmıyorlardı. Şimdi ise ne kadar haklı olduğumu teslim ediyorlar.(...) Zaten bizde Türk-menler tarafından söylenen bir atasözü vardır. 'Bir Kürt'ün beyninin

ancak olaydan sonra çalıştığı' tasvir ediliyor. Diğer taraftan PKK'nın işlediği ci-nayetlere ilişkin olarak **hazırlanan kasetler de çok faydalı** (abç), bunların televizyonlardan yayınlanması halkı etkiliyor. Biz **Kuzey Irak'ta** (abç) bunu yapıyoruz ve netice alıyoruz.

Duatepe- Yeri gelmişken söyleyeyim. Talebiniz üzerine PTT ve TRT tek-nisyenlerinden oluşan bir ekibi Kuzey Irak'a gönderdik. (...)

Talabani- Bu teknisyenlere ilgi gösterilmediği, tecrit edildikleri iddiasına gelince, ben kendilerine evimde yemek verdim. Gittikleri her yerde de yakın ilgi gördüklerini söyleyebilirim.

Kurttekin- Verdiğiniz demeçten (...) Irak'ta sadece Kürtler ve Arapların yaşadıkları gibi bir netice ortaya çıkıyor.(...)

Talabani- Her şeyden önce benim Irak'ta sadece Kürt ve Arapların yaşadığı gibi bir fikri öne sürmem imkansız. Ben Türkmenlerin talebi üzerine **onların da sözcülüğünü** (abç) yapıyorum. Bunu Türkmenlere sorabilirsiniz.(...)"

Bu vesile ile bir düşüncemi de aktarayım. Her nedense tüm bu söy-lemlerine karşın Talabani, yine de TC tarafından olumlu karşılanmı-yor. Ama hazin olan şu, Kuzey Kürdistan siyasal çevrelerinin ve ay-dınlarının bazıları tarafından "sosyal demokrat" (sanki Kürdistan'da önemli bir olguymuş gibi sunuluyor. Oysa bir ulus olarak her düzeyde yetişmiş insanlarımız var, bir örneğe gerek yok!) ve hatta "Sosyalist" (ne anlama geliyorsa!) olarak lanse ediliyor. Türk "Sol"u çevreleri de bunu hala yapıyorlar. Talabani'nin diplomatik ve siyasal davranışları-nın son derece kötü olduğu bir türlü kabullenilmiyor bu çevrelerce. Buna karşılık Mesut Barzani ve KDP çevrelerinin geniş hoşgörü, ge-leneksel Kürt kimliği, gelişmiş demokrasi kültürü, bağımsız siyaset yapma konularında yetişmiş, hem de iyi yetişmiş siyaset adamları ola-rak suçlanmaları beni üzüyor. Bana acı veriyor. Bu açıklama ile yine bana 30 yıllık alışılmış saldırı ve suçlamalar yapılacağını biliyorum, ama önemli değil. "KDP'nin ilkelliğinden, bizim uşaklığımızdan, bur-juva milliyetçiliğimizden vb" dem vurulacaktır. Şurası açık, Talabani sosyalist yada sosyal demokratlığı bir yana, iyi bir siyaset adamı bile değil. İlişkileri çok kötü. Bağımlı duruşu ile bizim yenilgimizin en ö-nemli unsurlarından biridir. Geç de olsa, artık iyi ile kötülerini ayırt et-meyi öğrendik. Oysa biz yılların alışkanlıklarını, çevre ve aile değerle-rini önemsemeden bunları örgütlerde, siyasi çalışmada gidereceğimizi sanıyorduk. Oysa edinilmiş karakterler kolay değişmiyor. Bu yolda binlerce insanla çok uğraştık. Hep gizlenmişler. Olmadı, olmaz da. Dünya belki de, sınıfların değil iyilerle kötülerin savaşını görecek sanıyorum. (...)

Talabani siyasi görüşmede tüm tavizleri veriyor, bir şey bırakmıyor. Bu ancak onun kişisel çıkarına işaret edebilir, yoksa bir görüşmede her şeyi ortaya koyma rahatlığı siyaset değil ancak kabadayılık ola-bilir. Çünkü, bir kere TC çok büyük bir Kürdistan parçasının işgalini yapmış, en kötü biçimlerde onu sömürge gibi kullanan bir devlet, baş-ka bir parçanın lideri bu devletle böyle aşağı seviyelerde pazarlık yapamaz. Buna hakkı yok, bunun hukuku da yok.

"Duatepe- Musul Vilayet Konseyi'yle ilgili gelişimin ardında kimin oldu-ğunu biliyor musunuz?

"Talabani- Biz bunun Türk askeri çevreleri tarafından desteklendiği izleni-mini edindik. Musul Vilayeti Projesi'nin hukuki temelini hazırlamış olan Mr. Keller bana, Projeyi üst düzeyde bazı askeri makamlarınızla görüştüğünü söyledi. (**Keller**, Cenevre'deki 'Good Offices Group Of European Law-makers' isimli kurulun genel sekreteri.) **Türkiye tarafından desteklendiği-ni düşündüğümüz için de karşı çıkmadık.** (abç) Doğru söylemek gerekirse bunu Türkiye'nin kara kaşısı , kara gözü için değil, bizim işimize de geldiği için destekledik. Musul Türkiye'yle birleşirse bu bizim de Türkiye'yle birleşmemiz için bir ön adım teşkil eder. Bakın size samimi olarak fikirlerimizi söylemek istiyorum. Biz gerçekçiyiz. Bağımsızlık peşinde değiliz. Eğer bir ülke ile beraber yaşamamız gerekiyorsa bunun Türkiye olmasını istiyoruz. Musul Türkiye'ye geçerse Türkiye'nin petrol sorunu kalmaz. Biz de sizinle aynı parlamentonun çatısı altında konuşuruz. Ben bunu Sayın Başbakan'a da söyledim ve Sayın Başbakan bu fikrime güldü. Bizim içten dileğimiz bu, **demokratik bir ülke olan Türkiye sadece bizim için değil** (abç), başkaları için de çekici bir ülke olmaya başladı."

TC. görevlisi Duatepe, bunu ilk duyduğunu ve Türkiye'nin Musul projesi arkasında olmadığını söylüyor.

“**KYB Temsilcisi Kazaz-** Buradaki otel masrafları olan 128. 000.0000 TL'yi kimlerin ödediğini merak ediyorum.

Talabani- Bu işin arkasında Almanlar ve petrol işinden büyük kazanç sağ-lamayın uyan Avrupalılar olduğunu düşünüyorum.” diyerek bu kez topu Türkiye dışına atıyor. Türkiye ile arasını bozmuyor, 1991 sonrası da Rusya'da ne kadar Çernobilli Çay varsa (başka mallarda vardır elbet!) Mersin Limanından Kürdistan'a götürülüp satılırken, bunun Talabani ile direkt ilişkili bir ticaret işi olduğunu biliyoruz.

Türkiye'ye demokratik diyor, hem de 1992'lerde kan gövdeyi götü-rürken. Kesilmiş insan başlarının askerlerin ellerinde dolaştığı bir ül-keye bunu söylüyor. Kapalı kapılar ardında Kürt pazarlığı yapıyor. Tam bir şirket yöneticisi gibi davranıyor besbelli. Bir ulusun kurtulu-şunu yada sorunlarını yalnızca kendisi için (tarihsel süreci hep böyle alış-verişlerle dolu!), partisi için hazırlanacak statüye bağlamak, alt düzeylerde bile bu kadar taviz vermek ve sorunlarımız dışında şeyler söylemek, başka parçalar adına özgürce konuşmak vb.. eğer siyasetse olmaz olsun. Bence, bu ancak cambazlık sayılabilir. Karşıdakiler de cambaz “bir ipte iki cambaz da oynayamayacağına” göre, ne koparır-larsa kar mantığı ağır basıyor ve bir anlam da ifade etmiyor. Herkes “nasıl satın alacağını, nasıl satacağını” maşallah çok iyi biliyor. Zaten bu manevraları büyük devletlerin hiç biri de yutmuyor. İşin ilginç ya-nı, bu gizli pazarlık ve görüşmeler yapılırken, ardından da ittifaklar hazırlamak, Kuzeyli örgütleri çağrılarla oyalamak, birlik ve beraberlik önermek de neyin nesi oluyor? Bunlar böylesi toplantıların projelen-dirdiği şeyler, başka güçlerden gelen öneriler de olsa, duruş ve ko-nuşmalar son derece önemlidir. Onlara söylenen ile Kürtlere söylenen çelişiyor. PKK kötü de olsa onun da kandırıldığı ortaya çıkıyor. Tarih-sel olarak ele alırsanız bu ilişkilerden çok çektiğimizi görürsünüz, hala çekiyoruz! Yakın zamanda bu tür benzer ilişkilerin sonuçlarını da gö-rebilirsiniz.

Neyse. Gizli görüşme tutanakları şöyle devam ediyor;

“**Kurttekin-** Bizim 70 yılda gerçekleştirdiklerimizi, üstelik bunu petROLSÜZ gerçekleştirdiğimizi dikkate aldığınızda bu tür projelerin bizim için önemli olmadığını takdir edersiniz.

Talabani- Çok diplomatça davranıyorsunuz. Artık eski politikaları bırakın. Musul'u alın ve biz de sizinle birleşelim. Beni üst düzey askeri yetkilileriniz-

le de görüşürmenizi istiyorum. Jandarmayla pratik önlemler için görüşüyo-rum, ancak ben askerlerle görüşmek istiyorum.

Duatepe- Sayın Başbakan burada olmadığı için bu talebinizi sonra değerlen-direbiliriz. Muhalefet grupları olarak Viyana'da ne kararlar aldınız?

Talabani- Ana fikir bir hükümetin kurulması oldu. Erbil'de kurulmasına karar verilen hükümeti Suudi Arabistan gibi bazı ülkelerin de tanıyacaklarını ümit ediyoruz. Ancak her şey ABD'nin tutumuna ve bu işe ne diyeceğine bağlı. Heyet ABD'ye gittikten sonra fikirlerin netleşeceğini bekliyoruz. Bu arada bizim ihtiyaç duyduğumuz **bazı maddelerin Kuzey Irak'a geçirilme-si için yardımlarınızı bekliyoruz** (abç). Örneğin sigara fabrikası için getir-diğimiz kağıt Kapıkule'de bekliyor. Sayın başbakan buna müsaade edilece-ğini söylemişti.

Duatepe- Bu konuda sayın Ant size cevap verecek. (...)

Ant- BM Yaptırımlar Komitesi'nin müsaadesi gerekli. (...) Biz elimizden gelen kolaylığı göstermeye çalışıyoruz. Örneğin bir İsveç NGO'su tarafından Kuzey Irak'a gübre ve tahta sevkiyatı için yapılan başvuruları Yaptırımlar Komitesi kabul etmiş. (...)

Talabani- Yaptırımlar komitesi'nin kararları zaten ihlal edilmiyor mu? Ku-zey Irak'tan getirilen ihtiyaç dışı mazota göz yumulmuyor mu?

Ant- Bunu bizden herkes talep etti ve başta BM istedi. Çünkü size sağladık-ları insani yardım projeleri için gerekli malzemeyi taşıyacak kamyon bula-mıyorlardı. Biz de zararımıza olmasına rağmen kabul edilebilir bir miktarın sevkine izin verdik.

Talabani- O halde bize yardımcı olamayacaksınız. Biz de bu malzemeyi İran üzerinden geçiririz. Bir seneden beri sizden talep ettiğimiz hiçbir şeyi sağlayamadık. Bundan üzüntü duyuyoruz”²⁵².

Bu görüşmelerden sonra Talabani PKK ile görüşmelere başlıyor, itti-faklar geliştiriyor. Türkiye ile de ilişkilerini yola koyarak, Kürt soru-nunu değil malzemeleri kurtarıyor. Yukarıda da değindik çaylar, ka-ğıtlar vb. tıkr tıkr geçiyor, Mersin Limanına geliyor. Oradan Güney Kürdistan’a Kürt halkı Çernobil kazasından sonra bütün kontrolsüz ve elde kalmış çayları içti de içti.

Konuyu bağlamadan belirtiyim. T. Özkan görüşmeyi aktardıktan son-ra yorum da yapmış, muhalif grupların ABD ziyaretinden sonra Tür-kiye’yi ziyaretinin gerçekleşeceğini belirtmiş. Ve şöyle demiş:

“Bölgede kimin sözünün nereye kadar geçerli olduğunun bu tutanaklardan daha iyi kanıtı olabilir mi? Türkiye PKK ile mücadelede hasımlarını yıllar yılı yanlış cephelerde aramış-tır. Türkiye olayları doğru tahlil edebilseydi, silahlı ve kanlı bataklık yerine Öcalan’ı Kürt siyasi atmosferinde çok önce etkisiz kılabilirdi.”²⁵³

Ama, bu yanlış sayın Tuncay. Elbette “geniş bilgi ve belgelerle” yazıp çiziyorsun! İyi. Televizyonlarda da “boy gösterme”ne diyecek yok. Ama, TC’nin PKK ile mücadelesi kendi programı içinde sürdü, lütfen bunu da yaz. Hasımlarını da iyi seçtiğinden kuşku yok. PKK’nın tasfi-yesi büyük oranda TC’nin isteği dışında gerçekleşti. Bu nedenle mem-nun da olmadı. Programını tam uygulayamadan bir dayatma ile karşı karşıya kaldığı için uzun süre panik gösterdi. TC kendisi bizzat terör olaylarının çoğunu yarattı yada yaratılmasına yardımcı oldu. Bu hala sürüyor. Umarım Tuncay beyin yorum ve görüşleri bir süre sonra değişmez. (...)

İttifaklar ve yenilginin siyasal zemininin genişletilmesi ile ilgili söyle-yeceklerimiz şimdilik bu kadar. Bu konulara gerekli olduğunda yine değinmek üzere Talabani’nin diğer parçalardaki hareketlere sınırsız müdahalelerinin bizi derinden yaraladığını belirtmeden geçmeyece-ğim. Önemli bulduğum bir konuyu daha açıklamak istiyorum. 1978 dönemlerinde siyasal hareketimize yayınlanmak üzere verilmiş bir ki-tap vardı. Bunun adı “Kürdistan’da Celalilik Üzerine” idi. Ne yazık ki, bu kitap basılmadı. Bütün ısrarlarımıza karşın bunun basılmamasının büyük bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Bu konuda ileride riz-garî’nin süreci ile ilgili açıklamalar yapabilirsem, özetle adını ettiğim kitabın muhtevasına da değineceğim. Ve yazarını, basılmamasının ne-denlerini vb. açıklayacağım. Çünkü, bu olgu da bize yapılmış dış dar-belerin bir sonucu olarak süreç içinde durmaktadır. (...)

Olgu 6 : Yenilginin Teorisyenleri

Özel Örnek: Mihri BELLİ

Renkli bir Türk “Sol”cusu olan Mihri Belli’nin hayatı maceralarla do-lu. Bunu anlamak, bilmek o kadar kolay değil.

“1915’de Silivri’de dünyaya geliyor. Babası kurtuluş savaşı yıllarında Trakya direnişini yönetenlerden Urfalı Mahmut Hayrettin’dir. Siyasi eyleme 1936-40 yıllarında iktisat okumak için gittiği Amerika’da baş-lamış. O ülkede gençlik ve işçi hareketlerine katılmış. Bir süre Missi-sipi de zenciler arasında çalışmış.1940’da yurda dönmüş. TKP’de ça-lışmaya başlamış.

²⁵² Tuncay Özkan, *Operasyon*, Doğan Kitapçılık, 8. baskı, Mart 2000, Sh:29-35.

²⁵³ Tuncay Özkan, age. Sh:36.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde asistanlık, İleri Gençlik Birliğinin kuruluşu ve 1944 güzünde tutuklanma, daha sonra yurt dışına çıkış. Yunan iç savaşına katılarak, Yunanistan De-mokratik Ordusunda tabur komutanlığı görevinde bulunma, 1950’de yurda tekrar dönüş ve 1951 TKP tevkiyatında tutuklanmış. 27 Mayıs 1960’dan sonra legal konuşma ve yazma olanağı elde etmiş. Türk So-lu ve Aydınlik sosyalist dergilerinin yayınlanmasında yardımcı olmuş. Yazılar yazmış. 12 mart 1971 sonra FKÖ’nün konuğu olmuş, 1974 affından sonra arkadaşlarıyla birlikte Türkiye’ye gelerek Emekçi Par-tisini kurmuş. 1979’da suikasta uğramış, 1981 de yurt dışına çıkmış, halen İsveç’te yaşamaktadır”²⁵⁴.

Mihri Belli, bu “renkli hayat hikayesi” içinde kitabında bazı konulara da arada bir girerek şöyle bir teğet geçmiş. Diğer ciltleri elimizde de-ğil, birinci cildinde bizimle ilişkili gördüğüm bir konuya işaret etmek yararlı olacak sanıyorum. Ondan sonra esas tartışmak istediğim konuya geleceğim.

Mihri beyin diğer konuları ele alışı da gözden geçirilmeye değer, ama ben bunlara girmeyeceğim şimdilik. Kitabında geçmişi ve yakın za-manı iç içe vererek, her şeye kesin ve tartışılmaz hükümlerle giriyor.

Mihri belli kitabın bir yerinde şöyle diyor:

“Gerçek şudur ki, Yunanistan’da savaş aleyhtarı hareket Sakarya’da Yunan ordusunun yenilgiye uğramasıyla megalomania’ya gerçekleştir-menin Anadolu içlerine rahat bir gezinti olmadığını, pabucunun pahalı olduğu yığınlarca anlaşıldıktan sonra güç kazanmıştır. Sen kendi yur-dunu yabancıya karşı silah elde savunmadıkça dıştan hiçbir dayanışma hareketi sana bağımsızlığını sağlayamaz.”

Ve sorunu getirip Kürtlere dayandırıyor,

“Aynı nitelikte bir yanılığa bazı Kürt devrimcileri de düşmektedirler. Kurtuluş Savaşı’nda Türkler ile Kürtler omuz omuza savaştı. Bu da-yanışmayı sağlayan şey, bir yandan, emperyalistlerin halkın çoğunlu-ğunun Kürt olduğu, resmi adı bile ‘Kürdistan’ olan topraklarda bir Ermeni devleti kurmaya çalışmaları, öte yandan Kemalistlerin savaş boyunca Kürtlerin ulusal varlığını tanımaları ve bu halkı hoş tutmala-rıydı. Besbelli ki, burada din birliği de önemli bir rol oynamıştır. Sa-vaşın ilk günlerinden Lozan Barış Antlaşması’na kadar Kemalistler ‘Kardeş Kürt kavminin’ varlığından söz ettiler ve bu halkın ulusal haklarının savunucusu göründüler. Zorla asimilasyon (Türkleştirme) politikasına başvurmaları 1925 Şeyh Sait İsyanından sonradır.”

Mihri Belli Kürdistan kavramını tırnak içine alıyor, zorla asimilasyon dışında gelişmeleri ise doğal karşılıyor. Ve yine tırnak içinde Kardeş Kürt kavminden söz ediyor.

Devamla işi daha da batağa götürüyor,

“Bugün bazı Kürt devrimciler Kemalistlerin sonradan açığa vurdukları zorla asimilasyoncu şoven yüzlerine bakıp ‘Kurtuluş Savaşında keşke Türkler safında savaşmasaydık’ der gibi bir tutuma giriyorlar. Emper-yalizme karşı verilen bir kurtuluş savaşında Kürtlerin Türklerle omuz omuza savaşmış olması, bugün de aynı nitelikte bir mücadeleyi (işbir-likçi Türk egemen çevreleri ve işbirlikçi Kürt gerici güçleri dahil) tüm emperyalist kampa karşı, dünyadaki bütün ilerici güçlerle dayanışma halinde, ama her şeyden önce Türkiye’deki devrimci güçlerle omuz omuza vermekle yükümlü bulunan Kürt halkı için gurur duyulması gereken bir tarihsel dayanak, bir esin kaynağıdır. Bugün Kürdis-tan’daki devrimci güçler aynı anti-emperyalist geleneğin sürdürücüsü olmak görevindedirler. İşgal altındaki İstanbul’da İngiliz ajanlarının kurduğu Kürt Teali Cemiyeti’nin, Kamuran Bedirhanilerin, Abdülka-

²⁵⁴ Mihri Belli, *İnsanlar Tanıdım/Anılar*, Cilt: 1, Milliyet Yayınları, Eylül 1989.

dirlerin temsil ettiği akımdır öteki alternatif. Hiçbir Kürt devrimcisi, hiçbir gerekçeyle buna sahip çıkamaz”²⁵⁵.

Mihri Belli’ye katılmak mümkün değil. Bizim omuz omuza savaşmak diye bir borcumuz yok. Adını ettiği savaşta anti-emperyalist bir savaş değil, olsa ne yazar, biz kendi ulusal kurtuluşumuzu Türklere karşı kazanmaya çalışıyoruz. Bunları detay tartıştık, eğer Mihri bey isterse yazdıklarımızı açar ve bulur.

Görüyorsunuz başından beri bizim mücadelemizi kendi mücadelesine peşkeş çekmek için bin dereden su getiren bu adam, son zamanlarında soluğu PKK içinde aldı, Teoriler icat etti. Yenilginin teorisyenliğini yaptı.

Yeri gelmişken söyleyeyim, Kürt Teali Cemiyeti İngiliz ajanlarının kurduğu bir cemiyet değil, üstelik bizim dedelerimiz ve daha birçok insan bu derneğin aktif üyeleridirler. Bu suçlamayı şiddetle reddediyo-rum. Kamuran beye ve Abdulkadir’e karşı girişilen bu tarihi aymazlı-ğı da protesto etmek bizim görevimiz. Ben bir Kürt devrimcisi ve Kürdistanlı olarak Mihri beyin tersine o faaliyetlere neden dahi gös-termeden sahip çıkıyorum. Bunu, aşağıda geleceğim başka bir olayda da kendisine bizzat söylemişim. (...)

Şimdi esasa gelelim.

Neden Mihri bey’i yenilgimizin teorisyenleri arasında özel örnekledi-ğim sorulacak olursa, çok gerilere giderek bizlere yaptıklarının hatır-lanması açısından olduğunu söyleyebilirim. Acılarla dolu, horlandı-ğı-mız, küçümsendiğimiz bir geçmiş bunu zorunlu kılıyor.

Namı diğer Mişel, omzunda çantası bütün söylediklerini hayatın, teo-rinin ve pratiğin reddettiği biri olarak, son döneminde bu kez Avru-pa’da PKK havarisi kesildi. Gazetelerde ve TV ekranlarında yer bul-manın olanaklarını elde etmekten oldukça sevinçlidir. Ancak, yıllarını bu işlere veren, yaşlanan ve emeği bizim tarafımızdan inkar edilmesi mümkün olmayan Türk “Sol” ve “sosyalist”i olan bu adamın, son de-rece kırıcı, dökücü ve aşağılayıcı yanlarını ibretle gündeme taşımak gerekiyor. Bunları Kürdistan mücadelesi açısından da yaptı.

Evet, diğerlerinin yaptıklarını belki yapmadı, gücü ve olanakları el-vermedi. Ama, özel bir örnektir. (...)

Tanıışmışlığımız ta 1968 öğrenci olaylarından başlamaktadır.

Her ne kadar kitabında bizden hiç söz etmiyorsa da, onu tanıdığımız zaman Üniversite’de ben de diğer arkadaşlarım da, bahsettiği unsurlar kadar ve belki onlardan daha aktif kişilerdik. Öğrenci hareketine de öncülük ediyorduk. İsimsiz bir nefer olarak duruyorduk.

1969 yılında DDKO’ları kurduğumuz zaman, ben ve Mehmet Demir birlikte kendisini ziyaret etmiştik. Bize yapmadığını bırakmamış ve evinden kovmuştu. Eşi, Sevim hanım arkamızdan gelerek bizden özür dilemişti. Şahsen ben bu duruma şaşırılmışım. Mehmet ise hiç konuş-muyordu. Bunca mücadele pratiğinden gelen ve üstelik Türkiye’de gelişen devrimci mücadeleye, sosyalist akıma rağmen bu kadar bağınaz ve fanatik bir beyin beni hayretler içinde bırakmıştı. (...)

Arkasına Mucip Ataklı ve Kadri Kaplan paşaları alarak devlete kafa tutmaya başlayan Mişel, sonunda Türk “Solu”nu da bölerek, işi pa-ramparça etti. İstanbul’ da DÖB (Devrimci Öğrenci

²⁵⁵ Mihri belli, age. Sh:325.

Birliği/Deniz ve arkadaşları), Ankara’da Dev-Genç ve TMTF’i ve daha birçok kurulu-đu olup bitti ile bir araya getirip, adına DEV-GÜÇ (Devrimci Güç Bir-liği) dedikleri askeri sivil ortaklığın sokak gösterilerini planlayarak, ortaya çıkardı.

Bu hareket, Mihri Belli’nin kumandasında anti-TİP ve anti-TKP idi. Zaten Kürt Sorunu tam bölücülük anlamına geliyordu. Varsa yoksa cunta’nın ve asker potinlerinin sesleri duyuluyordu! Üstelik bu cun-ta’ya da “ilerici bir cunta” diyorlardı. Sivil hükümetler iş yapamıyor-lardı onlara göre, hazırdan askerin müdahalesi ile yönetime el koyup “sosyalizm” yapacaklardı! Uğraşmaya, kitleleri örgütlemeye ne gerek vardı!

Sonunda 1971 Müdahalesi oldu ve “ilerici hükümet” geldi, ama kısa sürede her şeyi hallaç pamuğu gibi atıverdi. Mihri ve adamları, Doğan Avcıoğlu da dahil daha niceleri deli divaneye döndüler.

Olayı nasıl öğrendik: Biz Ankara Merkez kapalı Cezaevinde bulunu-yorduk. “Kürtçülük, Komünistlik ve bölücülükten” tutukluyduk. Türk “Solu”ndan ise bütün öğrenci liderleri oradaydı. Sarp Kuray, 11 Mart 1971’de cezaevinde yapılan görüşte, babasından bu müdahaleyi öğ-renmiş ve koşullara döndüklerinde arkadaşlarına iletmişti. Bir “kıya-met” koptu. Sloganlar ve marslarla müdahaleyi kutlamaya başlamış-lardı. Ama, tantananın adı söylenmiyordu. Gizliden kulisler yapılıyor-du. Gerçekten o geceyi 12 Mart’a bağlayan sabah saatlerinde sessiz bir müdahale yapılmıştı. Sessiz diyorum, çünkü herkes buna hazırdı. Ancak, sonuçları kestirilemiyordu.

Bütün Dev-Genç sanıkları ve diğerleri kısa zamanda tahliye oldular. Biz tutuklu olarak Diyarbakır’a, ülkemize sevk edildik. Çünkü, bizi salıveremezlerdi, tutuklanmamızın altında zaten askeri hareketin ge-rekçesi yatıyordu. Ben, Nezir Şemmikanlı, İbrahim Güçlü ve Sabri Çepik bir süre sonra hapisanede yalnız başımıza kaldık ve sonunda tutuklu olarak Diyarbakır’a sevk edildik. (...)

Öğrendiğimiz kadarıyla, açıklanan yeni “ilerici” hükümette, birçok solcu yer alacaktı. Bu hükümet “teknokratların, bürokratların ve de devrimcilerin” bir ortaklığı olacaktı. Mihri Belli ve avanesi işi gediği-ne koyacaklardı. Bunu Sosyalizm adına yapmışlardı. Zavallı kitleler, özellikle proletarya uyanmakta geciktiği için, her nedense böyle bir çözüme başvurmayı gerekli görmüşlerdi! Dev-Genç başkanı Atilla Sarp’ın gençlik bakanı olması ihtimali ile, Başbakanın Doğan Avcı-oğlu olacağı söylentileri yayıldı. Dünya bankasının uzmanlarından sayılan Atilla Karaosmanoğlu gibileri de ısmarlanmış ve getirilmişti. Kimler yoktu! Hatta İlhan Selçuk ve İlhami Soysal gibilerinin de gö-rev alacakları söylendi. Bunların hakkı vardı, ama ötekilerin değil. Çünkü ,bu iki yazar cuntanın mimarlarıydılar. Sonunda Erim Hükü-meti kuruldu. Nihat Erim de kaşarlanmış bir Kemalist ve üniversite de tezgahı olan tartışmasız bir “prof”tu.

Mihri Belli’nin adı gibi işler “belli” olmuştu. Onun teorisi böyle bir sonuçla noktalanmıştı. Kader bu, işin tadını çıkaramadılar, nasip ol-madı. Mayıs 1971 de, yani bir iki ay sonra S. Koçaş’ın Sivas’ta verdi-đi demeci ile “yakından uzaktan ilişkili herkes” tutuklandı. Bunlar a-rasında yukarıda sıraladığım tüm unsurlar da vardı. Ama, Mihri Belli yok, o sıralar FKÖ’nün konuğu olarak dışarıda. Velhasıl cuntacılar “ilericiliklerini” sona erdirip, çok katılaştılar!

Yıllar geçti, biz 1974 affı ile dışarı çıktık. (TC. Anayasa Mahkeme-si’nin Af Yasası’nı “eşitlik ve genellik” ilkesine aykırı bularak boz-ması üzerine çıkmıştık. Çünkü bizi Af Yasası’nın ilk çıkan hali ile yi-ne salıvermemişlerdi.)

Mihri Belli de gelip yine koltuğuna yerleşti. İş sol ufalamaktı, bizi zaten saymıyordu.

Biz, bu kez daha ileri adımlarla başka bir aşamada “Kürt Sorunu”nu Ulus ve Ülke kapsamında tartışmaya başlamıştık. Kararımız kesindi: Kürdistan ve Kürt Ulusu tartışılacaktı. İş somutlaştırmak gerekiyordu. Bu kadar içerde kaldıktan sonra çıkar çıkmaz tekrar bu işlere sarılmak ve üstelik daha ileri düzeylerde sorunlara yaklaşmak oldukça zordu.

İlk başta bütün Kürt tarihini gündeme taşıyacak ve olayları nesnel bo-yutları ile ele alacak bir **yayinevi** kurduk. TC’nin tarih anlayışı, inkar-cı tavrı deşifre edilecekti. İkinci olarak bunu destekleyen bir teorik merkeze, kadroya ihtiyaç olduğundan **Rizgarî dergisini** çıkarmaya başladık

Dergi Kürt dili ve kültürü yanında son derece zor bir soruna el atmayı planlamıştı. Bir Yazı Kurulu ile bilimsel çalışmalar yürütülmeye başlandı ve sömürgecilik gündeme getirildi. Kürdistan’ın bir sömürge olduğu tezi ortaya çıktı. Bunu işlemeye başladığımız zaman vardığımız karar, ilkelerimizle herkese gitmekti. Bütün Yazı Kurulu üyeleri nite-liklerine göre görevlendirildi. Ben en aktif görevleri yükledim, hem Yazı Kurulu başkanlığı yapıyordum hem de bu sömürgecilik kampanyasında çok yüklü ilişkileri yürütüyordum. Bu bağlamda Mihri Belli ile de görüşmek planımızda vardı. Mişel her yerde konuşuyor yazı-yordu. Bu işe soyunması ve savunması da iyi olacaktı.

Mihri Belli ile İstanbul’da çıkarmaya başladığı Emekçi Dergisi’nde randevulaştık, ben ve Yılmaz Balkaş birlikte gitmiştik. Dilimiz dön-düğü kadar sömürgeciliği ve Kürdistan’ın bir sömürge olduğunu teo-rik olarak anlatmaya çalıştık. İlk defa açık biçimde ulusumuza ve ül-kemize taraf olan bir savunma içindeydik, bu zordu. Kemal Burkey’in dediği gibi “makine gibi konuşuyordum”. Mihri Belli’ye bize yardım-cı olmasını söyledik. Dergiyi yöneten sorumlu müdür Mustafa Lütfü Kıyıcı da oradaydı. Bu arkadaşı çok önceden tanyordum, öğrenci ha-reketinde birlikteliğimiz olmuştu, değerli bir unsurdu.

Amacımız bütün bir kamuoyunda sorunu tartışmaya çekerek, Kürdis-ta’nın sömürge olduğunu kabullendirmekti. Bizim için son derece ö-nemliydi. Bunun için Kemalizm’e ve Türk “Solu”na çatmamızın ge-reği vardı. “Sosyalistler” ciddi bir özeleştiri vermeliydiler. Marksist teorisinin araç olarak seçtiği bu kampanyada her ilişki büyükçe bir deftere yazılıyordu. Gerektiğinde bizim söylediklerimizle karşıdakile-rin söylediklerini istediğimiz zaman bulabilmek ve diğer unsurlarımı-zın da tüm tartışmaları bilebilmelerini sağlamaktı. Bu metinler iki su-ret ciltlenmiş olarak Rizgarî faaliyetleri olarak kaldırıldı. Biri Ada-na’da aramada ele geçti, diğeri İstanbul arşivimizde, Yılmaz Balkaş’a teslim edilmişti.

Mihri Belli ikna olduğunu belirtti ve ayağa kalkarak, “bunu yazaca-ğım” dedi, teşekkür ettik ve ayrıldık. İş artık “ticarete” dökmüştük, “sosyalistlere” bile teşekkür ediyorduk. Hani “enternasyonalist” ol-dukları için aslında görev saymaları gerekirken, Kemalizm’in gele-neksel tımar sistemi içinde ehlileştiklerinden, bize karşı hem tedbirli hem de ikircikli duruyor olmalarından, yine de teşekkür ediyorduk!

İşlerimizi tamamlayıp Ankara’ya döndüm. Yılmaz aradı ve “Emek-çi”yi gördün mü dedi? Ben de nasıl iyi yazmış mı, tartışmaya açmış mı? dedim. Çünkü biz, söze çok önem veriyorduk. Yılmaz, “bizi yerle bir etmiş, ne Şeyh Sait kalmış, ne de Dersim.. Bütün ceddimizi suçluyor”, dedi. Çok kızmıştım, birkaç gün sonra gidip Zafer Pasa-ji’nda Ümit’ten dergiyi aldım, okudum ve tiksindim. “Alışmış ku-durmuştan beterdir” demişler, doğru söylemişler. Yukarıda kitabından alıntı yapmıştım, ta o zamanlardan beri hep bizim için kötü düşünmüş biriydi Mihri Belli. Hem yazdıklarına, hem de sözünde durmamasına çok kızdım. Ne yapalım! Mazlum bir ulusun derdini anlatması kolay değil, sabırlı olmak gerekiyordu..

Her şeye karşın, biz sorunu gündeme oturttuk. Zaman geçti, yeniden tutuklandık. Mihri Belli de yıllar sonra tekrar ortaya çıktı. Ama, bu kez PKK'nın yakasına yapıştı. Zaten, PKK "herkesi taşıyabiliyordu"!

Şimdi son dönemine gelelim Mişel'in. Yıl 1997'nin ortaları, daha Ab-dullah pazarlığı gündeme iyiden iyiye gelmemiş. Serxwebûn'da şöyle bir başlık vardı:

"*PKK Genel Başkanı A. Öcalan yoldaş ile Mihri Belli'nin yaptıkları söyleşi*". Başlığa bakın siz! O bir yana söyleşide Mihri Belli'nin de-dikleri çok önemli.

Söyleşi önce Mihri Belli'yi övüp göklere çıkararak bir açış yapıyor, "Yunan iç savaşının gerillası, ABD Komünist Partisi içinde yer alan adam, 1950/60 dönemi TKP tevkifatında tutuklanmış , TKP vb. için-deki durumu en önemlisi de devrimci gençliğin mücadelesinde önemli roller oynadığı vb." belirtiliyor. Göklere çıkarılmış Mihri bey. Bu baş-lıklara bakınca "helal olsun" diyessim geldi! Yukarıda kendi kitabında da hayat hikayesi böylesi övgülerle dolu bir "kapsam"dadır ²⁵⁶.

"Söyleşiye" Mihri Belli'nin bir girişi var görmeyin, diyor ki, "İşte 14 sene önce bulduğumuz dönemlerde Kürt hareketi bölünmüş ve bir etkinliği yoktu. **İlkel milliyetçilik** (abç) birçok yerde egemendi. Ve biz bunun acısını çok çekmiştik. Daha önceleri, özellikle **KDP'nin yönlendirdiği** Türkiye'deki **kötü çevrelerin** (abç) bazı davranışları bizi çok yaralamıştı"²⁵⁷.

Siz, senelerce mücadele ettiğini iddia eden Mihri Belli'nin 1997'de Kürt hareketinin geneline yaptığı ideolojik saldırıya bakınız. Bizi nasıl aşağıladığını, horladığını görünüz.

Bununla kalmıyor ve PKK'yı övüyor, nasıl olsa bedavadan yazıp çi-zecek ve evirip çevirerek bir gün onu da yerle bir etmenin yolunu bu-lacaktır. Söylediklerinden o kadar kolay sıyrılan, rahat inkara kaçabi-len ve her şeyi olmamış gibi göstererek hep istediği yerden başlama konusunda son derece mahir ve özgür!

"İlk kez enternasyonalist bir tutumu biz PKK'de gördük" diyor. Enter-nasyonalist tutum diyor Mihri, böylece kendine payeler çıkarıyor. Kimse de ona sormuyor, hangi enternasyonalizm ve hangi tutum? Yıl-larca Kürtleri ve Kürdistan Sorunu'nu Marksizm adına, bu en çok la-fını ettiği yanı ile Türk milliyetçiliğine batmış vaziyette hakaretlere tabi tuttuğunu ve yerle bir ettiğini unutmuş gözüküyor. Hala İsveç'ten "enternasyonalist" nutuklarla yine düşmanlığını belirliyor. Niçin, ulu-sal olmak onu bu kadar rahatsız ediyor anlamıyorum. Mazlum bir ulu-sun başka çaresi var mı? Kendisi Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndan bahsederken hiç rahatsız olmuyor! Kürtlerin de Marksistleri olacak, ama bunlara sıfat takmak gerekiyor: Kürt Marksistleri. Türk devrimci hareketinin her şeyi ulusal olduğu halde hiç rahatsız olmadı. Paşalarla cuntaya soyunduğu zaman enternasyonalist değildi. Bizi evinden kov-duğu zaman "kötü çevreler" olduğumuz için bunu yapmış her halde ve bizi enternasyonalist saymamış!

Devam ediyor ve zırvalıyor: "Türk devrimi ve Kürt devrimi etle tırnak gibi". Maşallah Mihri bey! Hep aynı terane. Bunu "sosyalizm" adına yapıyorsunuz. Bu belirlemenin Türk devletinin yöneticilerinin belir-lemesinden ne farkı var? Yani siz, "devrimci" kelimesini ve o da ken-dinize göre ekleyince onlardan ayrılıyor musunuz?

"Bugün Türkiye için çok umutlu bir olaydır ki, Kürt hareketinin ba-şında ilkel milliyetçiler ve

---

²⁵⁶ Mihri Belli, age.

²⁵⁷ "Serxwebûn", Sayı:187, Temmuz 1997.

emperyalizmin türlü oyunlarına kanacak veya onlara alet olacak bildiğimiz tipten önderler yok”²⁵⁸.

Mihri Belli gerek geçmişte ve gerekse daha sonraları katıksız bir Kürt düşmanı olarak durdu. Ve gördüğümüz gibi son dönemlerinde de PKK ile sorunu özdeşleştiren bir Türkiyeli olarak yerini sağlama almış du-rumda. İleride bunun parsasını toplar mutlaka.

Onunla ilgili geniş bir tartışma yapmak gerekiyor. Kendi mücadelesi açısından emeği var, bunu inkar etmek gerekmez. Ama, sorunu bizim açımızdan ele aldığımızda, yenilgimizin en önemli ayağı olan PKK’yı kullanarak, Mihri Belli’nin esasta Kürdistan Sorunu’nu çözümsüz bı-rakan ve teorikleştirerek bugün Türkiye’nin programına denk düşen bir işlem yaptığından kuşkum yok.

Ona sorabiliriz; Siz ABD Komünist Partisinde, ilişkileri açısından Sovyetlere acentelik yapmasını eleştirdiniz mi? Siz orada ne adına bu-lunuyordunuz? Güney Kürtlerini de bizi de Sovyetlere karşı Amerikan uşaklığı ile suçladınız, bu doğru mu?

Ve Yunan İç Savaşı’nda “gerillacılık” yaptığınız zaman, hiç onlara “biz etle kemik gibiyiz, Türkiye ile birlik olalım”, dediniz mi? Ya da Türklerin Yunanlılara yaptığını nasıl kabullendiniz? (...)

Bu özel örneği Kürtler unutmamalı, bundan hesap sormalıdırlar. Ye-nilgimizin teorisyeni ve parçalanmamızın mimarı olan bu odağın bi-linmesi gerekiyor.

Türk Cephesinin teorisyenlerini tanımaya devam edelim.

Yenilgimizin “Sosyalist” teorisyenleri, PKK’nın “komiserleri”

Biz, adını edeceğim bu kişiler ve benzerleri ile kamuoyu önünde çok şeyi tartıştık. Gerek merkez yayın organımız ve gerekse K. Press’teki geniş metinlere bakılabilir. Ayrıca, 1980 öncesinde de Komal ve Rizgarî döneminde önemli belgeler var. Burada, bütün bunları yeniden ele almayı değil, son dönem -ki bu PKK ile ilişkileri dönemine denk düşüyor-yaptıklarını tartışmaya ve mümkün olduğu kadarıyla belge-lemeye çalışacağım. Elbette, daha önceki bilgi ve belgelere de zaman zaman atıfta bulunacağım.

Bir kere, bunları yakından tanımak gerekiyor, ardından tabir caizse kapak altı etmeye çalıştıkları faaliyetleri ve yazdıklarını bilmemiz ge-rekıyor. Eğer hatırlanırsa, biz bunlara dört sakal ismini vermiştik. İki siyaset adamı ikisi de gazeteci kılığında olan bu adamların resimlerini yan yana koyup, lütfen dikkatle bakınız. Her gün ağızları açıldığında Kürtlere sayıp döken birçok gazeteci ve sözüm ona bilim adamı ve siyasetçileri geride bırakan çehreler olduklarını görürsünüz. Bu çok önemli.

Bunlar devlete muhalefet adı altında ortalıkta dolaştılar. Bazıları da sosyalizm yaptığını belirterek bu hain saldırıları gerçekleştirdi. Yalnız söyledikleri, yazdıkları ile ele almamak gerekir, kişilikleri, karakterleri ve en önemlisi de birbirine benzeyen geçmişleri ile adeta bir bütünlük gösteriyorlar!

Yıllarca, TC. devleti, askeri, siyasi ve diplomatik yollardan Kürdis-tan’a çullanıp tasallut

²⁵⁸ Alıntılar için bak: yag “röportaj”

altında tutarken, bu dört sakal da ideolojik, teo-rik ve oligarşi kurmuş medya'daki güç ve olanakları yada başkaların

aracılığını kullanarak hareketimizin üzerinde bir kabus gibi durdular. PKK'nin sözcülüğünü yaparak, sonunda onu tepe taklak ettiler²⁵⁹.
Şimdi bunlardan ikisini kısaca tanıyalım.

Doğu Perinçek

Bu unsurla ilgili başlı başına bir yayına ihtiyaç var. Yalnız Kürt Solu ya da Kürdistan Sorunu açısından değil, Türk Solu ve Sosyalist hare-keti açısından da Doğu'yu tanımadan yapacağınız yorum ve değerlen-dirmeler eksik kalacaktır.

Ben Doğu'yu fakülte yıllarımdan, 1970'ler öncesinden tanıyorum. An-kara Hukuk Fakültesi'nde Asistandı²⁶⁰.

Geçmişini bilemiyordum, ama onunla aynı mahalleden olan ya da aynı okulda okumuş arkadaşların verdikleri bilgilerle onu yakından tanı-mıştım²⁶¹.

Genel olarak üniversitede ve özel olarak da Ankara Hukuk Fakülte-sinde görülmemiş bir hızla sosyalist eğilimlerin güçlendiği yıllardı. Çalışmalarımız çok iyi gidiyordu. Bütün Üniversite de yaygın biçimde kurulmaya başlayan Fikir Kulüpleri sürecine uygun olarak biz de An-kara Hukuk Fakültesinde Fikir Kulübünü kurmuştuk. Aslında bu faa-liyetlerin Hukuk Fakültesi için pek de kolay olmadığını belirteyim. Hele o yıllarda, çok statükocu yapısı ve Kemalist, gerici öğretim gö-revliilerinin çoğunlukta olduğu Hukuk Fakültesinde karşılarına böyle bir kulüple çıkışımız oldukça etki yaratmıştı. İşin önemli yanı, günün koşullarında gerek sağcı ve faşist gerekse sosyal demokrasi adlandırılan akımların önde gelen birçok gençlik liderleri de bu fakülteyde-ler²⁶². Hukuk Fakültesi, bu ve diğer başka nedenlerle Ankara Üniver-sitesinde önemli bir dinamizm taşıyordu. Kelli felli birçok profesörün verdikleri konferanslar, düzenlenen diğer toplantılarla siyasal çalışma-nın yapılmasına uygun bir zemin oluşturuyordu. Devletin en geçerli birikişileri de bu fakülteydeydi! İsmet paşa bile Hukuk

---

²⁵⁹ Dört sakal olarak adlandırdığım Doğu Perinçek, Yalçın Küçük, M. Ali Birand ve Cengiz Çandar'dır. Bunlarla ilgili daha önce Kuzey Cephesi Kurulacak mı? adlı yazımda belirleme yapmıştık. Bak: Stërka Rizgarî, Eylül-Ekim 1994, Sh:28-30.

²⁶⁰ Doğu Perinçek, Ankara Hukuk Fakültesinde Kamu Hukuku kürsüsünde asistandı. O gün için yabancı dil de bilmediği halde, Prof. Hicri Fişek'in torpili ile asistanlığı kapmıştı. Sıradan bir tezle işi halletmişti. Kamu Hukuku Kürsüsünün başkanı da Prof. Münci Kapani'ydi.

²⁶¹ Değerli Adil Özkol Doğu'yu en iyi tanıyanlardan biridir. Bizim fakültede İdare Hukuku Kürsüsünde asistandı. Doçent Mukbil Özyörük'ün yanındaydı. Bize sempa-ti duyan ve giderek Fikir Kulübüne de katıldı Adil Özkol. TİP içinde aktif çalışmalar yürüttü. 12 Mart 1971 vurgununda göz altına alınan, tutuklananlar arasındadır. (Bil-gi için bak:“*Bay Pipo*”, Doğan kitap, Soner Yalçın/Doğan Yurdakul, Sh:191) 1975 sonrası birkaç kez görüştük, ondan sonraki dönem ilişkilerimiz ko-ptu. Ne durumda ve hangi düşünceler içinde olduğunu bilemiyorum. Adil, Doğu'nun çok kaprisli, geçimsiz ve özellikle bir ayağından aksak oluşunu hiç hazmedemeyen, bunu belirten ya da sezinletenlere çok tepki duyduğunu söylerdi. Özel birçok şeyi de anlatmıştı, ancak bunları açıklamak bana düşmez.(...) Aralarında eskiye yada döneme ilişkin geçen tartışmalarda Doğu'nun hırçınlığını gördüğüm zaman ürkerdim..

²⁶² Şimdi, biraz “demokrat” görünümlü ve “insan hakları”nı savunur biçimlere uğ-ramış; dinci ve faşist eğilimleri birlikte götüren, Malatya'da Vatan Gazetesi yazarı A. Emin Yalman'a suikast girişiminden cezaevi yatan, orada liseyi ve daha sonra Hukuk Fakültesini de bitiren meşhur avukat Hüseyin Üzmez'den tutun, MHP'li Kemal Çevik'e, Sosyal Demokratların önünde olan ve son dönemler bakanlık da yapan Mehmet Moğoltay'a, Kemalist ve sosyal demokrat Uğur Mumcu'ya kadar ve daha birçok gençlik lideri ile vuruşuyorduk. (...) (Uğur Mumcu için bak: Dipnot: 20)

fakültesinde konferans verenler arasındaydı. Daha sonra Ortanın Solu ve giderek sosyal demokrasinin baş elemanları buradan oluşturuldu. Aynı zamanda Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne rekabet de vardı. Sözüm ona orası Sosyalistlerin merkezi olduğundan, Hukuk da “Ortanın Solu”nun boy verdiği bir yer olmaya adaydı! (...)

Çalışmalarımız devam ediyordu. Fikir Kulübünün ilk yöneticileri biz-lerdik. Biraz da öne çıkmanın, vuruşmanın zor olduğu bir dönemi ya-şıyorduk. Bizim korkusuz davranmamızın iki yanı vardı; bütün işleri-mizin dışında profesyoneldik, TİP (Türkiye İşçi Partisi) içinde mücadeleye sonsuz bir inanç ile sarılmış, bütün il ve ilçe örgütlerini anla-tamayacağım zorluklarla, kavgalarla kurmuştuk. Sosyalist değerler olarak algıladığımız davranış biçimlerinin bütün gereklerini yerine getiren bir bilinçle çabalıyorduk.

Diğeri de, açık olmasa bile Kürt ya da o günlerde “Doğulu” olarak anıldığımız için olur olmaz her şeyin üstüne kendimizi atıyorduk! E-ğer böyle olmasaydı, o dönemleri kotarmanın olanağı yoktu. Hem iyi bir öğrenci, hem de hayatla haşır neşir durarak zor ve kapsamlı mücadeleyi götürmek olanaksızdı. Uzun yıllarımızı alan o günlerin müca-dele pratiğinde birçok kişinin “fazla profesyonelliğimiz”e dönük eleş-tirilerine ve mütevazi de olsa bir hayat kuramadığımızın kınanmasına çok muhatap olduk, ailemizden bile bu yakınmalar geldi. O günleri anımsadığım zaman sarf ettiğimiz efor konusunda hayretler içinde ka-lıyorum. Açık söyleyeyim biraz da Türk “Solu” ya da “Sosyalist” ha-reketi içindeki gözü kara vuruşmalarımızdan ötürü kendimize acıyo-rum! Hiçbir yerde bize bir teşekkür bile etmediler, adı kahraman ola-rak geçen, destanlaştırılan bazı unsurlar yanında bir nefer olarak bile algılanmadık. Onlara atfedilen bütün eylemlerin en önünde olmamıza, en önemlisi de kahramanlıkların hemen tümü öğrenci ve gençlik ey-lemlerinden oluşmasına karşın yazarların, bir noktada olsun bizden bahsetmemesi ilginç! Üniversite işgalleri, 6. filo protesto eylemleri, miting ve gösteriler vb. hemen tümü iktidar için açık çekler olarak sa-hiplenildi. Bu iktidar ise, cuntadan başka bir şey değildi. Mazlum Kürt Ulusu'nun mücadelesi ise hiç değildi. O günlerin ve daha sonraki dö-nemin mirasçıları olan teorisyenleri şimdi siyaset pazarının önde ge-lenleri olarak görmek ve piyasayı alabildiğince ucuzlatmalarına şaş-mamak gerekir. (...)

Asistan olanlar, evlenenler, çoluk çocuğa karışanlar, iş güç sahibi o-lanlar ve bunların ötesinde milletvekilliği, bakanlık yaparak düzenin gereklerini yerine getirenler yalnız sağcılar değildi, azıtlı solcuların ve hatta sosyalistlerin de hiçbir şeyden geri kalmadıkları görüldü. (...) Elbette, cezaevi yatan, sürgünlerde hayatını dolduran ve acı çeken, hayatı ile bu dönemin bedelini ödeyen dost ve arkadaşlarımızı ayrı tutuyorum. Bugün 1968 Kuşağı için “Vakıf”lar oluşturan arkadaşlar bile bizi hep dışarıda tutuyorlar. Neyse, bende Yalçın Küçük gibi sıkıştım ve bir “parantez” açtım.

O Üniversite işgalleri, 6. filoya karşı gösteriler, köy işgalleri, miting-ler, bildiri dağıtmalar, sık sık gözaltına alınmalar, 8-10 senede fakülte bitirmeler, hemen hepsi ne yazık ki, anılarımızın bir yumağını bile oluşturmuyor. Bu heyula içinde kılına bile zarar gelmeyen çok kişi var. Dolayısıyla TİP içindeki fedakarlık tarihsel süreç bakımından bir anlam ifade etmedi diyebiliriz. Orada kariyer yapanlar bize hep ha-mal gözüyle ve kabadayı olarak baktılar. Ta ki, kendi ulusal bilincimi ze ve örgütümüze ulaştık, bu kez de karşıya aldılar. Biz neredeyse, imparatorluk dönemindeki ordularda olduğu gibi onların öncü müfre-zeleri idik. Bizi illiğimize kadar sömürdüler, bunu sosyalizm adına yaptılar. (...)

İşte, bunların başında da Doğu Perinçek geliyor. Yukarıda kısaca be-lirttiğim “hatırat” bu saptamayı yapmamı sağlıyor. Fikir kulübünde ilk yönetim kurulu üyelerimizden bazıları da sonraki dönemler Do-ğu'nun has adamı oldular. Doğu Perinçek, bir süre sonra muhalefetin önüne geçip, TİP kongrelerinin kapı önlerine gelerek ayağını yere ba-sıp ben tabanım

demeye başladı. Biz ise, kolluklu ve kapı görevlileri olarak onu içeriye sokmuyorduk. Bu görevimiz sona erdikten sonra, o da, diğerleri de artık rahatlamışlardı. Bizleri yiyip bitiren o dönemden de Doğu Perinçek karlı çıkmıştı! (...)

Kendimizi, sosyalizm adına yakamıza yapışan tasalluttan kurtarıp u-lusal soruna parmak bastığımız da ise, bütün emeklerimizi bir yana itip bizi dışladılar. Vefasız ve tüccar zihniyeti ile hareket etmiş olan o dönemin sosyalistlerini ibretle ve nefretle anıyorum.. Düşünüyorum, o yüksek eforu kendi ulusumuz için harcamış olsaydık ne olurdu? Ben pişman değilim, o mücadele perspektifinden çok şey kazandık, birçok pratik yaptık, seminerlere katıldık, teorik olarak güçlendik, doğru. Ve kendi sorunlarımızı tartışma bilincine belki oradan geldik, ama çok şeyimizi de kaybettik. Burada yeri değil, kısaca söyleyeyim, o günler-de filmlerde bile olmayacak inanılmaz bir performans harcadık. Belki bir çokları inanmaz , ama bu bir gerçek..

Okuyuculara ve o günlerin meşakkatini çekenlere kısa metrajlı bir film gibi bir iki olayı aktarayım. Düşünün, o genç yaşımızda genelev-lerde de örgütlenmeye girmiştik. Bir keresinde ben, Ulaş Bardakçı, Sinan Cemgil ve diğer bazı arkadaşlar Ankara genelevinde rehin kal-dık, dönemin patronu olarak hatırladığım Fatma Doğanlar zebellah gibi adamlarını getirip önümüze dikmişti.. Ve bunları ... dediği zaman irkilmiştik. Bıçak darbeleri aldığımız o geceden sonra büyük bir öğ-renci baskını yapıldı oraya. Çünkü Üniversite öğrencilerinden çok korkuyorlardı. Ama bizim sorunumuz baskın filan değildi. Nitekim seçimlerde o sokaklardan TİP'e 8 oy çıktığını hatırlıyorum. Büyük bir ticarethane işlettiği için doğal olarak F. Doğanlar da "Komünizme karşı mücadele" ediyordu.. Acaba, TİP'e oy verenler kimlerdi, başka bir anlatım ile hangi sermayeleri "Komünistti", merak ediyordu. Do-ğal bir merak. Ankara TIP Fakültesi son sınıf öğrencisi iken, Hocası ile ilişkisinden sonra oralara düşen, sarışın ve TİP'in ahlaki olarak ihraç ettiği bayanın bulunduğu evin kapısı önünde öğrencilerin uzun kuyruklar oluşturmasından ötürü, ondan kuşkulandı F. Doğan-lar! TİP, genel evde çalışan emekçiyi ihraç etmiş, ama orada örgüt-lenmeyi de istiyordu, hayret bir şey! Sevgi, daha sonra kalitesi düştü-gü için Eskişehir Genelevine satıldı. Tabi, bu satışlar hepsi kara ve kayıtsız satışlardı. O yerlerin ve daha sonra onların üzerine yükselen randevu evlerinin anlatılması burada olanaksız.. Kendine mahsus bir sistemi, kuralı ve işleyişleri vardı.. Bütün bunları dönemin örgütlenme sorumlularına not etmiştik. O günlerde ölümüne vuruşan yakın dost ve arkadaşlarım bu olayları belki hatırlarlar. Örneğin, Av. Zülküf Şahin, Av. Aytaç Saygı, Dr. Ruhi Koç, Şekip Mermutlu, daha adını sayaca-ğım birçok arkadaş. (...)

Amerikan 6. filosu'nun gelişi nedeniyle başlayan eylemlerde, İzmir de Genelev büyük bir pankart asarak boykot kararını açıklamış, "elin gavuru gidinceye kadar kapalıyız" diye belirleme yapmıştı. Anlayaca-ğınız, Müslümanlara "diyecekleri yoktu, ama gavurlara vardı". Oysa, "elin gavuru" geldiğinde büyük para bırakıyordu bu yerlere..Yalnız buralar değil, bazı pavyon ve barlar da bu tür eylemlere girişmişlerdi! Biz de, "helal olsun" deyip, FKF İzmir Sekreterliği adına büyük bir çelenk yaptırıp genelev'in kapısına koymuştuk, hatırlıyorum²⁶³.

²⁶³ O zamanki FKF İzmir Sekreterimiz Mahmut'un kulakları çınlasın. Gaziantep'te muhasebeci olarak çalışıyordu, ilişkimiz kesildi, sonraki dönem kendisi ile görüşüp konuşamadık. Mert, yiğit ve fedakar bir insandı. Antep'ten söz açılmışken, şimdiki durumuna bakmayın, o zaman TİP'in en büyük potansiyel yakaladığı şehirlerden biriydi. Yeri gelmişken söyleyeyim, M. Ali Aybar'ın 1965 seçimlerinde Antep konuşması önemlidir.O Miting'de Ankara ve İstanbul'dan gitmiş birçok Üniversiteli öğrencinin arasında ben de vardım. Büyük bir koruma sağlamıştık. Baskın ihtimali büyük olduğu için, kolluklu korumacılardan biri de bendim. Aybar'ın konuşması yazılı olarak da dağıtılmıştı. "Buradan sonrası ayrı bir dünya, ayrı bir kültür, ayrı bir halk vb..."söylemleri ile şimşekleri üzerine çekmiş, ama Kürtleri de kendisine yak-laştırmıştı. Oradan sonra da Diyarbakır'a geçmişti. Daha sonra, Sovyetler Birliği ve yandaşlarının 1968'de tank ve toplarla Çekoslovakya'yı işgalleri sonrası büyük o-laylar meydana gelmiş ve Aybar'da bir demeç vermişti: "tanklarla sosyalizm kurulmaz" diyordu, "gülür yüzlü sosyalizm"den bahsediyordu. İşte bu aşamada "es-ki komünistlerin" tepkileri ile karşılaşmış, TİP'teki dönüşüm ve muhalefetin bir yanı budur, diğeri ve önemlisi de Aybar'ın Antep

Ve Sokak ortasında Amerikan erlerinin taşkınlıklarına karşı namus bekçiliği yapıyorduk. İyi mi ! Nihayet İstanbul genelevinde örgütlen-me yapılamadığı için Genelev-İş ve buna uyarlı sendika federasyonu da oluşmadı. Herhalde “Asiye nasıl kurtulur” tiyatro oyunu bizde de-rin izler bırakmış olacak ki, kendi bedenlerini satarak geçinenleri ağır sömürü altında görüyorduk. Ayrıca, alttan alta gelişen “kadın hakları” vb..’nin de etkisi vardı. Oysa, sistemin her yanı katmerli bir sömürü ile dönüyordu.. Bu biçarelere yapılanın lafı mı olurdu. Şunu da belir-teyim, bu çalışmalar son derece ciddi sorunlara parmak basıyordu, bunlar gibi daha birçok olay ve olgu da tartışma gündemine girmişti. Yine Otel, gazino ve eğlence işyerlerinde Turizm-iş sendikası için çalışmalar ve sarf edilen emek anlatılacak gibi değil, gazino kadınlarına teorik dersler veriyorduk. Çantalarında J. London’un “Demir Ök-çe”sini kalın olmasına rağmen bulabilirdiniz! Bunlar da hayal değil, yaşanmış gerçekler. Sonra bu sendika sanıyorum “Oleyis-İş”e katıldı ve sonunda bu çalışmalar “DEVİRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU” nu sözum ona yarattı! (...)

Yine, Ankara Rüzgarlı sokakta basın yayın merkezlerinde çok faal çalışıyorduk. Belediye temizlik işçilerinin bütün faaliyetlerine katılı-yorduk. Vb.. (...)

Ne zaman ki, Kürtlerden bahsetmeye başladık, örgütlendik, “Türk proletaryası”nı bölmekle suçlandık. Hani, herkese “hayatın bütün a-lanlarında örgütlenmek gerekir” diyorduk, bunu neden bizim için çok gördüler hala anlayamıyorum. Velhasıl slogan şuraya gelmişti; “DGM’yi ezdik sıra Mess’te” (...) Biz ise, kenarda köşede mazlum bir ulusun mütevazı taleplerini dile getirmenin bedelini itelenip kakılarak ödüyorduk²⁶⁴.

Türk “Sol” ve “devrimcileri” ile ortak mücadele tarihimiz hazin manzaralarla dolu. Bu nedenlerle, büyük emek sarf ettiğimiz, bütün kulvarlarında bıkmadan, usanmadan ve korkmadan her şeyimizle vu-ruştığımız o mücadele sürecini gerçeklerle ortaya koymak istiyorum. Çünkü, bizim açımızdan çok önemlidir.

Bir iki olguya daha kısaca değineyim.

Türkiye “Sol ve Sosyalist” serüveninin bir ucunda da “TKP” var.. Bazıları ona “Töv-Be/KP” diyorlar. Anlatmaya çalıştığım süreçte TİP içinde birçoğu ile mücadele birlikteliğimiz olmuş

---

konusmasıdır. Bununla da devletin tepkileri oluşmuştu. Böylece devletin ve “komünistlerin” tepkileri üst üste düşmüş-tü! Bu olayı, “Sosyalizmin komiserleri”nin geçmişlerini ve bizim durumumuzu anlayabilmek, ayrıca açıklamalarımızın bütünleşmesi açısından kısaca nakletmeyi gerekli gördüm.

²⁶⁴ Burada daha sonraki dönemle ilgili önemli gördüğüm bir olayı kısaca nakletmek istiyorum. 1975 sonrası Kürt meselesini daha bir teorik ve somut sunmaya ve tartış-maya başladığımızda,saldırı ve suçlamalar kapsam değiştirmiş olarak devam ediyor-du.. Bir keresinde ben ve R. Arslan bir işimiz nedeniyle Van’a gitmiştik. Bizi Behvat Şerefhanoglu “Nova“ arabası ile götürmüştü.. “Arabamız“ biraz havalydı! Van’ın girişinde DDKO dönemi cezaevi süreci ve sonrası en iyi dostlarımızdan Cemil abi ile karşılaştık. Arabasını çalıştırmaya uğraşiyor ve oğlu da elinde bir ta-kozla onu takip ediyordu. (Cemil ağabeyin bir oğlunun adı da “YÖNETİM” di, ‘SIKI’ sı yok!) Bizi görünce yanımıza geldi. Hayırdır, beni atlayıp geçiyorsunuz dedi, biz de işimiz olduğunu, Ş. Dündar ile görüşeceğiz dedik. “Şefoyu aramayın, herhangi bir köşede durun, oradan mutlaka günde birkaç kez geçer” dedi. Faal olduğunu anlatmak istiyordu herhalde. Evine götürdü bizi, çay, vişne şurubu vb.. ikram etti. Sohbet ettik, yekten arabamızı sordu “iyi araba, nereden buldunuz“ gibisinden sitem etti. Ruşen, “Mümtaz Savak ajanı biliyorsun, oradan geldi” diye şakalaştı. Çok utandı, başını öne eğdi. Bunun nedeni şuydu: TSİP(Türkiye Sosyalist İşçi Partisi)’ yayın organının arka kapağında böyle bir suçlama ile yazı yazılmıştı ve bunun Cemil Fazla’ya ait olduğu söyleniyordu...(…) Cemil abi, şimdi İzmir’de, eğer işine devam ediyorsa, Libya’daki işçilerle ilgili bir derneğin başkanı sanıyorum. Bizim DDKO dönemi cezaevi yaşantımızın ve orada olup bitenlerin en iyi tanıklarından biridir. (İleride, DDKO’ları açıklarken, ona yer vermemiz gerekecek. Biz de onu yakından tanıyoruz. Ailesinin Suriye’den gelişi, ilişkileri ve yaşantısını yakın-dan biliyoruz.)

Görüyorsunuz, “Sosyalist gelenek” bütünüyle bize karşı bir tutum içinde. Daha son-ra fırsat bulduğum bir zaman, yukarıda sözünü ettiğim yazı nedeniyle Yalçın Yusufoglu ile konuşmuştum.Yalçın, Eski dost ve arkadaşlarımızdan biriydi, TSİP’te üst düzey sorumluydu...(…)

bu kanat, biz cezae-vindeyken 1980 sonrası, hatta 1990'lara kadar Sovyet desteği ile ses vermeye, Avrupa başkentlerinde Türkiye'ye demokrasi için sloganlar atıyorlardı..

“Berlin Duvarı” yıkılmadan önce, duvarın hemen arkasında büyük ve insana “kötü şeyler” anımsatan, korkulu, koyu renkli binada onlara da bir “ODA” verildiği söylentilerini çok duyduk! (...) İki Almanya'nın birleşmesinden sonra büyük yatırımlarla her şeyi yeniden düzenleyen Almanlar, sanıyorum burasını da değiştirmişlerdir!

Nihayet, yerle bir olan “Doğu Bloğu” sonrası Haydar Kutlu ve Nihat Sargın (Behice Boran'dan sonra TİP yetkilisi olarak) bir sürecin he-zimeti ve hesapsız bitişini noktadılar. Kürtlere olumsuz bakan meş-hur Yunanlı Şarkıcı Teodorakis'in de Türkiye'ye gidişleri ve legal-leşmeleri olayında katkısı büyük. “Özal ağabeyimiz”in kutsandığı günleri yaşıyorduk, bütün aydınlarımızın öve öve bitiremedikleri bu zatın da katkısını göz ardı edemeyiz. Üst düzeyde ve özellikle istihba-rat ilişkileri içinde Türk MİT'i ile pazarlıklar sonucu ellerini sallaya sallaya, hiçbir şey olmamış gibi Türkiye'ye girdiler. Atatürk Hava li-manında tutuklandılar. TİP ve TKP'nin “TKBP adı altında birleştikle-rini ve Türkiye'de legal bir parti oluşturmak için döndüklerini” açık-lıyorlardı. Türkiye bu noktada da bir zafer elde etmenin rahatlığını ya-şadı. Yılların İllegal “Komünist” hareketi ve eklentileri ikna edici ol-mayan nedenlerle Türkiye'ye teslim edildi. Herkesin Türkiye'de de-mokrasi yok dediği bir sırada, onlar dönüyorlardı! Bütün hepsi, “Doğu Bloğu”nun yıkılması da dahil üstümüze düşmüştü. Bunun da bedelini bizlere ödettirdiler. Bizim emeğimiz çok ucuz satılmıştı.

Her ne kadar başka biçimler verildiyse de, TC yine dediğini yaptı, bunları 2,5 yıl “içeride” tuttu²⁶⁵. Parantezi kapatıp, başa dönelim.

Yukarıdaki örnekleri vermemin nedeni, esasen açıklamaya çalışaca-ğım. Doğu Perinçek ile ilgilidir. Onun ortaya çıkışında, gelişip serpil-mesinde ve zemininin oluşmasında bu kişi ve grupların çok önemli katkıları olduğu kuşkusuzdur.

Geldiğimiz yer itibariyle yenilgimizin baş mimarlarından, Türk “So-lu”nun en ileri kurmayı ve PKK'nin bir dönem komiserliğini yüklenen Doğu Perinçek'i anlatmaya hem TİP hem de FKF dönemi esas alınarak başlamak gerekiyor.

Onu açıklamadan geçmek olmaz. Kendisine bir husumetim, hıncım ya da kinim yok. Süreci ifade edebilmek ve açıklayabilmek için onun da örneklenmesi zorunlu.

Fakültedeki çalışmalar kısa sürede ciddiyetimiz, yaptığımız işler ve teorik yanlarımızdan ötürü sempati topladı, birçok asistan bize katıldı. Doçentler ve profesörler seviyesinde de ilişkilerimiz gelişti. Doç. Mukbil Özyörük bunlardandı. İşte bu aşamada, bir yandan TİP'in

---

²⁶⁵ 4 Mayıs 1990 yapılan 32. duruşmada mahkeme tahliye kararı verdi. “Legal Komünist Partisi“ yeniden gündeme girdi. Reel sosyalizmin çöküşünün Türkiye'de en büyük sorumluları olan bu unsurlar ve bağlı buldukları partileri her nedense yeniden legal bir oluşuma soyunmuşlardı. Nasıl olacaktı bu „Komünist Partisi“. Yeni şeyler nelerdi, yoksa Türkiye'yi süslemek için mi bu gerekliydi! Mahkemeye gösterilen ilgiden bunu çıkarabiliriz. AB Karma Komisyonu Başkanı L. Bayer Ryke, Federal Altman ve İsviçreli hukukçular, Yunanlı sendika yöneticilerinin ve çok sayıda Türk parlamenterin izlediği duruşmada Haydar Kutlu „karar iki yıl gecikmeli alındı“ diyor. Ve devam ediyordu: „Sorun artık TKBP'nin legal olup olmaması sorunu değildir. Alınan bu karar bu tartışmayı gündem dışına düşürmüştür. Sorun Türkiye'de demokrasinin kalıcılığını sağlama sorunudur.Bu konuda üzerimize dü-şeni yerine getireceğiz. Talep gelirse Cumhurbaşkanı ile de görüşebiliriz”.

(Nakleden: **Kürdistan Press**, 26.4.1990, Sayı:82, Sh:23)

Şunu da belirtmeyim ki; Kutlu, yani Nabi Yağcı TİP ve FKF'de çok zaman birlikte olduğumuz sessiz ve dürüst çalışan bir insandı. Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi'nde öğrenciydi. FKF üst düzey yöneticiliği de yaptı. Dr. Nihat Sargın'ı da TİP'ten tanıyorum, o da dürüst ve çalışkan biriydi. Ben böyle hatırlıyorum..(...)

ge-lişmesi ve hatta 1965’de 15 milletvekili ile meclise girmesi, hem de Üniversitedeki potansiyel nedeniyle Kamu Hukuku Asistanı Doğu’da bize katılmaya hazırlanıyordu. Ama, diğerleri gibi değil, o hemen yer edinmek, öne çıkmak ve hatta baş olmak isteğindeydi. Okulda öğrenci derneği seçimleri (yaygın adı Cemiyet seçimleriydi) olduğu zaman Türkiye’de ilk sosyalist grup adıyla çıkmıştık, bu TİP’in de bir “emri” idi aynı zamanda. Kısa sürede okul cemiyetlerini ele geçirecektik! Başkan adayı da bendim, büyük bir çalışma yürütüyorduk. Her akşam da toplu FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu genel merkezi.)’ye marş-larla, sloganlarla gidiyorduk. Orada değerlendirme yapıyor ve dağılı-yorduk. Bir seferinde Doğu’ da geldi. O zaman Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü başkanımız Ruşen toplantıyı yönetiyordu, ben Doğu’ya söz verilmesini istedim, ayağa kalkarak konuşmaya başladı. “Bir devrim sabahının kızılığından..” başlayan sözler etti. Gözleri doldu, çok heyecanlıydı, elleri titriyordu. Sözlerini bize katılacağını belirterek bitir-di. Büyük alkış aldı, bu durumdan rahatsız olanları ise şimdi hatırlıyorum! (...)

Hikayeyi uzatmayayım, işte Doğu Perinçek sosyalist piyasaya böyle girdi. Ancak devrimci piyasa onu bir türlü bozduramadı. Girmez olay-dı. Doğu Perinçek’i anlatabilmek çok zor. Belki bir fırsatını bulup daha geniş onu anlatabiliriz umudu ile, burada bir olaya kısaca değinerek giriş yapmak istiyorum.

Atilla Arsoy adında iri kıyım, sarışın ve çok sempatican bir arkadaşı-mız vardı, öldü, onu minnet ve şükranla anıyorum. Bu anımı ona bağlı anlatmak istiyorum. Atilla Akay’la evli idi çocukları da var. Anımsa-dığım kadarıyla dönemin Emniyet Genel Müdürünün yada üst düzey bir Emniyetçinin oğlu idi.. Ve FKF’ de en aktif, vuruşkan, cana yakın ve sevecen bu insan bizi de çok severdi. Çünkü biz gerçekten “dövü-şüyorduk”, cesaret ve fedakarlığımıza hayrandı. Onu da bütün miting-lerin en önünde görebilirdiniz. Bizi hastanelik ettikleri ve Behice ha-nımı heykelin üstünden aşağı attıkları mitingde o da vardı. Hani bu heykel, “emperyalizme karşı bir şeyler anlattığı” nı söyledikleri, bir adamın ayağı ile diğerinin üzerine bastığı ve eliyle Ege’yi gösterdiği Afyon heykeliydi.. Aslında, Yunanlıyı ezen bir Türk’ü canlandırıyor-du bu heykel. Üstteki adam Türk ve alttaki de Yunanlı.. Zulmün, jeno-sidin ve bir ulusun yok edilmesini anımsatan bu heykeli yalnız bu mi-tingden değil, Yunanlıların başına gelenlerden de hep hatırlarım.. (...)

Atilla, bir gün evden Kızılaya yürüyerek gelirken, Ankara Emniyet Müdürüne rastlıyor. Urfa’lı olduğu söylenen İbrahim bey, o günün koşullarında son derece demokrat olan biriydi. Yoğun eylemler de aldığı tedbirler ve uygulamaları ile olumlu duruyordu. Makam araba-sıyla geçerken Ziraat Vekaleti’nin (Tarım Bakanlığı) yanında arabanın camından uzanarak, Atilla’ya “nereye böyle diyor”, -ne de olsa amiri-nin oğlu- O da “FKF” ye deyince, “gel seni Kızılay’a kadar götür-elim” der demez, Atilla sert biçimde bu daveti reddediyor. “Zaten Müdür çocuğu olmanın bana verdiği zorluklar var, bir de senin arabanda görürlerse kesin ajan olarak ilan edilirim” diyor. Kendi anlatımına gö-re, daha sonra arabaya biniyor, Kızılay’da inerken bir takım arkadaşlar görüyorlar²⁶⁶. FKF genel Merkezi’nde bir tufan kopuyor. Ben

²⁶⁶ O gün lokalde bulunan hemen hemen tüm arkadaşları hatırlıyorum. Aradan uzun yıllar geçti, buldukları konumlar ve hayatın dayattığı yaşam vb.. açısından bazı şeyleri unutmuş olabilirler, ama biz unutmadık. Bu olayları aramızda birçok arkadaş ile çok kez konuşmuştuk. Bugün hayatta olan ve o dönemi çok yakından bilenler var. Ayrıca, son dönemde bana, başkalarına ve Kürdistan mücadelesine ağır suçlamaları görüp ses çıkarmayan, yıllarca birlikte çalıştığımız unsurlardan çoğu tanıklık yapmaktan çekiniyorlar. Bu tutumu kendim için değil, mücadelemizin geneli açısından ahlaki bulmadığımı da belirteyim. Hayatım da ilk kez bu açıklamayı yapıyorum ve diyorum ki, dürüst olanlar, önemli bazı olayları hatırlayanlar, eğer hala muhtevalarında küçücük de olsa bir duygu ve ilke kalmış olanlar çıkıp gerçekleri açıklamalı ya da tanıklık etmelidirler.. Bizi onaylar ya da bilgi eksikliklerimizi, unutkanlığımızı varsa tamamımlarlar. Olguları ortadan kaldırmak gerekmiyor. Gerek Türk „Sosyalist ve Demokrat“ hareketi, gerekse uzun yılları kapsayan Kürdistan mücadelesi için teorik/ pratik ve ideolojik önemli, zorlu bir mücadele verdim. Bugün Kürdistan Mücadelesinde sürece devam da ediyorum. Çok kez söyledim, ben mücadeleyi yalnız cephe ile sınırlı saymıyorum. Hem bir nefer, hem de yönetici ve lider ola-

federasyonun lokaline gittiğim zaman Atilla ağlıyordu. Sordum, durumu anlattı, o gün çok üzülmiştim. Kavak yelleri başımızda esiyordu, her belirleme bizi harap ediyordu. Yıllar ve hayatımız bütünüyle bu tür suçlamalar, üzüntülerle geçtiği için bugün hatırladıkça tüylerim diken diken oluyor. Yenilgiden daha zor şey de olmadığı için, bugün minder dışı kalışımıza bakıp bunların bir yakınma, pişmanlık yada sitem ol-duğunu kimse sanmasın. Bunlar tümüyle gerçeklerdir. Ama, söylen-mesi ve yazılması gecikmiş gerçekler!

Atilla ve birkaç arkadaşıla birlikte gece evlerine gittik. İçeri girer girmez Atilla babasına, “senin yüzünden bana ajan diyorlar” dedi.. Babası son derece mütevazı bir tavırla “oğlum biz ahmak değiliz, seni kullanacak kadar yetersiz ve küçük işler yaptığımızı sanmayın. En yakınınızda öyle elemanlarımız var ki, sana ne hacet” deyince birbirimi-ze bakıp, şaşırmıştık. Evet, bizim **yakınımızda olduğunu sıraladığı üç kişiden biri Doğu Perinçek**’ti.(...) Bunun altını çiziyorum ve o dönemin vuruşan unsurları ve FKF yöneticilerinin çoğunluğu bunu biliyorlardı.. Ben, bu bir polisiye taktiktir, belki ajitasyondur diye düşündüm. Ama, sonraki olaylar bunun doğru bir bilgi olduğunu bize gösterdi.(...) Doğu Perinçek, Erzincan AP Senatörü Sadık Perinçek’in baba nasihatlerini tutmuş ve sözünde de durmuştu. Bütün bir mücadele-leyi kılcal damarlarına kadar deforme etmeye, perperişan hale getir-meye kararlı olduğunu ta o günlerden göstermişti.. En sert, sivriltil-miş sloganlarla avazı çıktığı kadar bağıriyordu! Ve bu tahribatı da hiçbir zaman kabullenmediği, ama sık sık kullandığı “taban” olarak yapacağımı o günlerde sık sık tekrarlamıştı. Onunla ilgili o kadar çok şey anlatılabilir ki! Son dönem Doğu’nun tezgahından geçmiş birçok unsurun piyasaya bol miktarda sundukları kitapları okuduğumda, du-rumun vahametini daha iyi görüyor ve anlıyorum. (...)

İlk işini FKF’ de sonra TİP’te koydu²⁶⁷. Yarattığı muhalefet ile ortalığı birbirine kattı.

---

rak bildiklerimi açık söyleyeceğim. Biz keyfimizden yada babamızın malı olduğu için bunca fedakarlığa katlanmadık, zorluk çekmedik. Herhalde bir bütün olarak korunmamıza, savunulmamıza gerek vardır. O nedenle biz de söyleyelim. Eğer, cesaretle tartışamazsak, dönemi açıklayamayız, dilsiz ve sağır kalırız. Böyle düşünüyorum.Tarihimiz büyük bir ambargo altında, bunu iyi kavramak gerekiyor..

²⁶⁷ Doğu Perinçek’in gözü hep liderlikte, üstte olmaktaydı, bundan hiç vazgeçmedi. Bu nedenle asistanlık görevine karşın FKF genel başkanlığına soyundu ve bizi de kullanarak bu göreve geldi. Yaptığı ilk iş FKF’yi TİP’e karşı kullanmak oldu.Kısa sürede FKF genel başkanı olarak bağımsız bir siyaset izlemeye ve muhalefeti bu yolla oluşturmaya başladı. TİP onun düşürülmesini istiyordu. Sonunda Z. Şahin’in önde gözükmesi ile çoğunluğu sağlayacak biçimde genel yönetim kurulu üye-rinden noter kanalıyla imza alınarak, Doğu’nun düşürülmesi yoluna gidildi ve düşürüldü. O dönem Doğu’nun başkanlığı uzun sürmemişti. Z. Şahin FKF Genel Başkanı oldu, TİP’e karşı muhalefetin biraz olsun sınırlanması sağlandı. Nedeni o gün için bizce bilinmeyen merkezi bir kararlar Genel kurul yapılması ve bazı üyelerin ihracı ve Hüseyin Ergün’ün başkan olması önerildi. Hüseyin Ergün, son döneme kadar İstanbul Mülkiyeliler Birliği Genel Başkanıydı. FKF’nin ilk kurucularından olan Hüseyin, MDD hareketinin kadrolaşması ve TİP’e yönelik muhalefet döneminde askere gitmiş, örgütten ve tabandan uzak kalmıştı. TİP’te ve FKF içinde onun gibi bazı unsurların büyük özgürlükleri vardı! Onun adaylığına itiraz etmiştik. Benim genel başkanlığım gündemdeydi, bu olursa MDD ve cunta hareketine karşı FKF’yi koruyabilir ve tabanı daha rahat toplayabileceğimiz kesindi.Burada aktarılması gerekli önemli bir olgu ve olay var. Beni hayatım boyunca her aklıma geldiğinde üzüntüye sokan olay şöyle gelişti: Hüseyin’in saptanması sonucu benim adaylıktan vazgeçmem isteniyordu. Bir gece geç vakit çağırıldım, Ankara Bülbülderesi caddesinde bulunan bir eve götürüldüm. Orada, Hüseyin Ergün,o gün Siyasal Bilgilerde asistan Cem Eroğul, Zülküf Şahin ve Orhan Kotan da vardı. Orhan aktif değildi, o dönem Zülküf’le birlikte yerleri olmadığı için FKF’de yatıp kalkıyorlardı.Biraz da macera vari bir yaşamdı onlarınki.. Geceleri FKF lokalinin kalın perdelerini indirip üstlerine örtüyorlar, sabah toplayıp yeniden yerine asıyorlardı. O gece de birlikte gelmişlerdi. Daha sonra da Ankara’dan ayrıldı.(...) Hoş beş, alışılmış bir kısa sohbetten sonra, adaylıktan çekilmem gerektiği söylendi. Bu resmi bir emirdi.. Parti, yani TİP merkezi böyle istiyor denilmişti! Oysa, aramızda Aybarcılar ve Sadun’cular olarak ayrılık oluşmuş, o gece öneriyi yapanlar ise, hemen hepsi Sadun Aren ve Behice Borancı’lardı.. Bundan Orhan, Şafak ve biraz da Zülküf’ü ayrı tutuyorum. Ben öneriyi anlayamamıştım. Kendilerine cevaben söylediğim şu oldu; Hüseyin mümkünü yok seçimi alamaz, eğer ben çekilsem FKF muhalefetin eline geçer. Nitekim, benim adaylıktan çekilmemi duyan başta Mehmet Demir, Şafak ve şu anda adlarını hatırlamadığım birçok arkadaş muhalefetin yanına geçtiler. Aday çıkarma konusunda tereddüt geçiren muhalefet ise, adayını belirleyip, seçimi almak için de çalışmalarını hızlandırmıştı.. Evet, Hüseyin’in adaylığı son derece haksızdı. Hem bu görevi yapamazdı, hem de örgütle ve tabanla ilişkisi yoktu. Sonuçta, bu haksız ve yanlış karar sonucu FKF muhalefetin

Muhalefet içinde de durmadı, onu da böldü, “Proleter Devrimci Ay-dınlık” grubunun başına geçti.. Ama bir şey yapmıştı, ne kadar provo-katör ve ortalığı karıştırabilecek unsur varsa etrafına toplamıştı, onu seçenler de özellikle bu nitelikteydiler.

1971 müdahalesi ile “TİİKP” hareketi ve “Şafak” olarak ortalığa çı-kan Doğu Perinçek, daha sonra TİİKP’ ni legal kurmuş ve Aydınlik gazetesini de çıkararak köşesine oturmuştu. Her dönem yaptığı gibi, bazı değişikliklerle yine görevine devam ediyordu. Bütün Kürt ve Türk hareketlerini, kişi ve kurumlarını ad be ad deşifreye başlamıştı. Bizim de bölündüğümüz döneme denk düşen bu deşifreye ile ilgili Doğu Perinçek ile Necatibey’deki bürosunda görüşmüştüm. Kürtlerle ilgili açıklama yapmaması gerektiğini, gerekçelerini de açıklayarak iletmiş ve bunun yanlış olacağını söylemişim. Kısa bir dönem Kürt hareketlerine pek girmemişti. Ama, daha sonra dolaylı olarak da olsa -APO’cuları- Kürtleri de gündeme soktuğunu öğrendik. (...) Hatırlana-cağı üzere, Aydınlik Gazetesi her allahın günü bütün siyasetleri ve militanlarını isim vererek açıklıyordu. Eylemlerini de söylüyor ve po-lise açık ihbarda bulunuyordu. Öyle ki, bütün gruplar onu ve PDA’yı karşı devrimci ilan etmişlerdi. (...)

1980 öncesini, (Kapısının altına “kim tarafından konulduğu belli ol-mayan ve posta kutularına gönderilen” MİT belgelerini de yayımlaya-rak!) iftira, sataşma, deşifreye vb. ile geçiren Doğu ve avanesi, 1986 sonrası ne olduysa PKK ile dirsek temasına girişmeye başladı. Sanki hiçbir şey olmamış gibi “demokratik ve sosyalist” çevrelere de sıza-rak, bazılarıyla sıkı ilişkiler geliştirdiler. A. Öcalan’ın “karargahı”na giderek “Sosyalist” bir şahsiyet olarak özel röportajlar yapma şerefine de nail oldu, ama PKK’yı ve Öcalan’ı yerle bir etmeyi de başardı. Mezardaki PKK militanlarının kemikleri sızlamaktadır sanıyorum.. İlkesiz bir PKK ve onun olmazsa olmaz Genel Başkanı Öcalan, so-nunda bunu da yaptı. Doğu Perinçek resmen PKK içine girmeye ve onların en üst “adamları” olmaya başlamıştı!

Ona bütün bilgiler “Allah tarafından” geliyordu. MİT belgeleri her-kesten önce ona ulaşıyordu, ulaştırılıyordu.. Hayret, böyle söylüyordu. PKK bile, içindeki ajanları önce ona haber vermişti!²⁶⁸. Doğu Perinçek’in örgütlediği birçok unsur arasında emekli general çocukla-rı, büyük bürokrat çocukları vardı. İnsan ister istemez, acaba bu bilgi-ler bunlar tarafından mı getiriliyordu diye sormadan edemiyor. Yok-sa, bütün bu üst düzey bilgileri para ile satın mı alıyordu ?

Şimdi, birkaç örnekle nelere ne kadar vakıf olduğunu kısa da olsa görmekte yarar var.

”Uğur Mumcu, Kürt Dosyası’nda, biraz ilerleyince, kuşkulu iki kişi daha olduğu bilgisine ulaştı: 1978’de evlendiği karısı Kesire Yıldırım ve yanından hiç ayrılmayan Ağrılı Pilot Necati.” Doğan Yurdakul ve Soner Yalçın bu açıklamaya şu dipnotu da eklemişler: “Bu kişilerin MİT ajanı olduklarına ilişkin iddialar daha önce 7.8.1979 tarihli Ay-dınlık

---

eline geçti, daha sonra da „Sosyalist devrimciler“ açısından ağır bir yenilgi yaşandı. Bu sürecin altını kalınca çiziyorum. Tarihsel bakımdan son derece önemlidir. Yusuf Küpeli Genel Başkan oldu. Daha sonra FKF Dev-Genç’e dönüştürüldü.. MDD hareketinin önemli bir odağı ve pazarlık aracı haline geldi. Cuntacı eylemlerin en aktif yanını oluşturdu.. 1971 Müdahalesi’ne DEV-GENÇ Atilla Sarp’ın başkanlığı ile girdi.. Doğu ve MDD yanlıları zafer kazanmıştı. Ancak, bir süre sonra daha da tehlikeli bir merkeze bağlandı, Mihri Belli’nin açık bir gücü haline dönüştü.. DEV-GÜÇ’ün en aktif usuru haline gelen DEV-GENÇ FKF’yi bütünyle değiştirmiş ve tarihe havale etmişti..(...)

²⁶⁸ Bak: **Kürdistan Press**, Sayı: 90, Aralık 1991, Sh:5. Doğu Perinçek, Londra’da Yekitî Gulbaran’a PKK’nin 400 kişilik bir liste verdiğini açıklıyor ve diyor ki: ”Biz bunların 21’ini yayınladık”.

gazetesinde çıkmış ve Doğu Perinçek'in Genel Başkanı olduğu Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP)'nin bildirisinde yer almıştı"²⁶⁹.

Yine, "TC. Başbakanlık Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı antetli Köstebek Mektubu ortaya çıkmıştı. Köstebek Mektubunda, Hiram Abbas'a en yakın MİT personeli diye üç sayfa tutan isim listesi veri-liyordu.." denilerek, "MİT içindeki köstebek mektubu, 2000'e Doğru Dergisi'nin 18 Eylül 1988 tarihli sayısından alınmıştır" notu düşül-müş"²⁷⁰.

Listedeki isimleri buraya almanın gereği yok. Yine, MİT Raporu'nun 2000'e Doğru'da yayınlanmasından sonra, "2000'e Doğru'nun yayın-ları ve gerçekler" adlı karşı broşür konusunda Bay Pipoda şunlar ya-zılı:

"Özellikle sol çevrelere gönderilen broşür ise, 'Muhbirlik, Devrime ihanet ve Doğu Perinçek' adını taşıyordu. 'Sol jargonla' yazılmış bro-şür, anlatım bozukluklarıyla doluydu: 'Doğu Perinçek'in karşı dev-rimci olduğunu belirtip' konuyu hemen MİT raporuna getiriyor: (...) Perinçek (MİT raporu) bu yayınlı ilgili olarak basın toplantısında MİT'çiler arasında geçen telefon konuşmalarını aldığı bir bandı da dinletmiştir. Bu bandı nasıl ele geçirdiği sorusunun yanıtı ise belirsiz-dir. Ancak, akla ister istemez ilk olarak, Perinçek'in söz konusu bandı daha önceden bilinen yakın ilişkilerine dayanarak MİT'ten temin ettiği hususu gelmektedir"²⁷¹.

Teorik bazı belirlemelere geliyorum. Burada olanaklarımız sınırlı. As-lında Doğu'nun ipliğini pazara çıkarmak gerekiyor ve bu bizim boy-numuzun borcudur.

Bir arkadaşımızın onu açıklayan sözleriyle başlayayım:

"Kürdistan'da gelişen mücadele dinamizmini gören ve iyi değerlendi-ren siyasal örgüt ve şahsiyetlerin başında SP ve onun meşhur ve maruf lideri Doğu Perinçek gelmektedir. Ama onların kalbinde Kürdistan'ın bağımsızlığı ve Kürt ulusunun özgürlüğü değil, M. Kemal'in kanla, hileyle emperyalistlere metreslikle kazandığı 'kutsal' Misak-ı Milli sınırlarının korunması ülküsü yatmaktadır. Hani bir laf vardır; 'can çıkar huy çıkmaz' diye, işte tam bu lafa uygun olarak D. Perinçek ve şürekâsının değişmez Kemalistliklerini anlatmaktadır"²⁷².

Perinçek, Kürt hareketinin birden sıçrama göstermesi ve gelişmesi karşısında büyük bir paniğe kapıldı. Telaşlandı, alışılmış yöntemleri ile onu karşı almadı, içine girmeyi planladı ve bunu da başardı. "Kambersiz düğün olmaz"dı!. İçine girerek bozguna uğratmak onun işiydi. Zaten başarısı da buradadır. Ona söyledikleri, küfürleri ve jur-nalleri hemen hepsi unutulmuştu. Birde baktık Doğu PKK'nin tam göbeğinde! Elbette, bunu Öcalan'dan alınan vize ile gerçekleştirdi. Sakallarını uzataraktan, topallıya topallıya dönemi hiçe sayıp, kork-madan Diyarbakır'lara kadar gitti. Eskiden hep temsilcilerine Diyar-bakır'da işler çevirtirdi. Bu kez kendisi, hem de cezaevlerine de gire-rek, orada en üst düzey PKK militanlarından kahramanlıkları ile onay da aldı ve ortaya çıktı ki, ne çıkış!.

Öcalan'la yaptığı röportaj da, hazırlanan program gereği ona büyük bir kamuoyu yarattı.

Yukarıda, 42, 43 ve 44. Dipnotlar da belirlemeler yapmış, Öcalan açı-sından söylenenleri değerlendirmiştik. Burada da kısaca Doğu Perin-çek açısından durumu özetleyelim.

---

²⁶⁹ Doğan Yurdakul / Soner Yalçın, "*Bay Pipo, Bir MİT Görevlisinin Sıradışı Ya-şamı: Hiram Abbas*", Doğan Kitapçılık, 17. Baskı, Mayıs: 2000, Sh:222. Kitabın yazarları Doğan Yurdakul ve Soner Yalçın'ı yukarıda sözünü ettiğim Ankara Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü ve FKF döneminden tanıyorum, yakın arkadaşlarımız var-dı. TİP ve FKF içindeki ayrılıklar ve muhalefetin oluşması dönemi Doğu Perinçek yanlısı grubun içinde yer almışlardı. O gün için, ikisi de samimi ve tutarlı arkadaş-lardı. Birbirimize de birçok konuda yakın duruyorduk. Ayrıca şunu da ekleyeyim, bu arkadaşlar etraflarına düzenli ve ciddi oldukları yolunda güven veren unsurlar-dı..(...)

²⁷⁰ age. Sh:445-446.

²⁷¹ Doğan Yurdakul / Soner Yalçın, age. Sh:450-451.

²⁷² S. Rojan, **Perinçek ve SP'nin İflah Olmaz Kemalizmi Üzerine**, Rizgari,1990-91, Sayı:24-25, Sh:216.

Bu röportaj, bugün geldiğimiz noktayı çok iyi belirtiyordu. Doğu Perinçek birçok amaçlı olarak bunu yapmıştı.

Bizi açık bir yol ayrımına getirmişti.

Doğu, aslında kendisi de hazır olan Öcalan'ı Misak-ı Milli sınırları içinde bazı taleplerin öne sürülmesine ve yenilgi sürecinin meşrulaştırılmasının ilk etaplarından birini yaratmıştı. Mücadele ite kaka bir ye-nilgiye sürükleniyordu.. Bunun açık ifadelerini o röportajda bulabilir-siniz. Belirtileri nereye gidildiğini işaret ediyordu, ama kimse farkında değildi. Ya da farkındaydı da ses çıkarmıyordu.. Biz sert bir tepki gös-tererek, konuyu açıklamıştık. Önemsememişti. Doğu Perinçek'in Öcalan ile röportajı üzerine gönderdiğimiz metni o dönem Kürdistan Press yayınlamadı. Yayınlanmayan bu metni redakte ederek kendimiz Rizgari'de vermiştik. Siyasi Yorum olarak verilen metnin başlığı "2000'E DOĞRU DERGİSİNİN A. ÖCALAN İLE RÖPORTAJI 'NIN BİZE ANLATTIKLARI" ydı. Röportaj baştan sona ele alınıp değerlendirilmişti. Yazı içinde M. Ali Birand ile görüşmesinden alıntılar, PKK yayın organları "Berxwedan ve Serxwebûn" un bazı belir-lemeleri de inceleniyordu. Yazının alt başlıklar ise şunlardı:

I- PKK'nin Kürdistan Sorunu'na yaklaşımı Oportünizm'dir.

II- PKK gerçekleri saptırıyor.

III-PKK koyu dar grupçu bir anlayışa sahiptir.

IV- Kısaca PKK ve Kürdistan'da yaratılan durum. Ve **Sonuç olarak** bölümü ile bitiyordu"

273.

Doğu, evirip çevirip Öcalan'ı daha o dönemden bazı kültürel hakların kabullenilmesine zorlamıştı. Bunu da Türkiye'nin demokratikleşmesi temelinde ele almayı ihmal etmiyordu! Yani hareketi tasfiyeye ve eri-terek düzen sınırları içine çekmeye çalışıyordu. Yaptığı tamı tamına buydu. Bu program aynı zamanda devletin kabullendiği, Avrupa yo-lunda bunları vermeye el-mahkum bulunduğu, ama nasıl uygulayacağı henüz belli olmayan bir ikircikli yapıda olduğu döneme denk düşü-yordu. Yani TC. devleti, Doğu Perinçek'in yaptığı'nın yapmak istedi-ğinin çözüme ulaştırılması için ağır sancılar çekiyordu. Doğu, yaptı-ğıyla bazı çevreleri ikna etme görevini başarıyla sonuçlandırmıştı. El-bette kendisinin çıkar ve amaçları da arka bahçede duruyordu!

Birincisi, Doğu'nun esas amacı, devletin resmi tezini alanlara indir-mek, hareketi ideolojik olarak boğmak ve yenmektir. Öcalan ise, adı edilen röportajda Doğu Perinçek'e verdiği cevaplarla bunu sağlamış oldu. Türkiyeli bir hareket, teslimiyete hazır, yorulmuş, bazı haklarla işi idare edebilmeye hazır bir tavır sergiledi.

İkincisi, Devletin programını uygularken tali de olsa bir amacı daha vardı. Kendi tabanını korumak, kurduğu partiye her zaman olduğu gi-bi fırsatlardan yararlanarak oy deposu yaratmak, legalleşen TBKP'den önce parse kapmak, Kürdistan'a demir atmaktır. Çünkü, devletin uygu-layacağı çözüm sonrası alanda yine Perinçek gibilerine ihtiyaç olacak-tı! Ama, bu programa devlet bazı nedenlerle müsaade etmedi, PKK tabanını başka yere kanalize ederek, orada boğdu.

Üçüncüsü ise, Kürdistan mücadelesini legalize etmek, böylece deşifre etmektir. Bu da başarılıydı. Birçok bilgi ve belgeyi ortalığa sererek, adını geçirdiği Öcalan'ı lanse ederek bunu halletmiş oldular. Daha sonra

²⁷³ **Rizgari**, Sayı: 22-23, Mayıs 1990, Sh:32-58. (Yukarıda sözünü ettiğimiz bu me-tin yazılıp K. Press'e gönderilmişti. 20.12.1989 tarihli metin basılmadı. Yeniden redakte edilerek, Rizgari'de 30.5.1990 tarihinde basıldı.)

Perinçek bu röportajı kitap haline getirdi. Hiç kaçırır mı, kısa elden karlılık nasıl olsa en iyisiydi!

Kitapta bazı başlıklar şöyle:

“...
-PKK liderini yaratan etkenler, Bende Kürtlük aşkı yok,
-Partiya Karkerên Kürdistan (PKK) ve Gerilla hareketi, başka bir se-çenek bırakmadılar,
-Kürt / Türk ilişkileri ve siyasal çözüm, referanduma varız,
-Amerika, Avrupa, Türkiye ve devrim, Türkiye halkıyla birleşeceğiz,
-Ortadoğu’da Kürtler ve İslam, Suriye ve İran ile bir yere kadar,
-PKK içinde demokrasi ve şiddet, göklerde seyran etmeye niyetim yok, vb..”
Siz, Doğu Perinçek’in atraksiyonlarını görüyor musunuz?²⁷⁴.

“İdeolojik açıdan tümü ile bir reddi-miras üzerinde politika yapan eski TİKP cephesinden de Kürt hareketine karşı bilinçli ve sistemli bir saldırı başlatıldı-gözlemlenmektedir. Hareketin doğal lideri Doğu Perinçek’in belirleme-lerinde ifadesini bulan bu saldırılar her ne kadar bilinçli kadrolar tarafından ciddiye alınmamakta ise de, ortada ideolojik bir savaş olduğu ve ideolojik savaşta her olgunun ve olayın ciddiye alınması gerektiği bilinmelidir. Esasen ciddi olmayan tavır, hareketi uzun süreçler içinde yoğun biçimde tahrip etme potansiyeli taşıyan bu tür ideolojik saldırılar karşısında suskun kalmaktır.

20 yıldan fazla bir süredir kendisini görmediğim Doğu Perinçek’in bu son çılgınlıklarını anlamakta güçlük çektiğimi belirtiyim.

...Türk solu ile ilgili Perinçek’in tavrı şu: sosyalist solun hiçbir örgütü birbirinin rakibi ya da alternatifi değildir. Kürt solu ile ilgili tavrı ise şöyle: Tür-kiye’de PKK dışında ciddiye alınacak bir Kürt örgütü yoktur.

Aradaki değerlendirme farkı çok açık.

Perinçek- Öcalan işbirliği hangi biçimler içinde ve nereye kadar sürer bilinmez. (...) Ezen ulus solu için belki de en tehlikeli tavır, PKK’nın diğer Kürt örgütlerine karşı olan sorumsuzluğunu kışkırtmak ve onaylamaktır.

Bu lanetli göreve talip olmamak gerekir²⁷⁵.

Evet, Doğu Perinçek böyle bir göreve talipti ve bunu başarı ile yürüt-tü. Ayrıca, Kürdistan Hareketine vermediği ideolojik ve hatta siyasal tahribat da kalmadı.

Bu hain ve Kürt düşmanı olan Doğu Perinçek her şey söyledi: “Dünya Seyit Rıza’yı görmedi. M Kemal’i gördü, çünkü M Kemal bir devrim-ciydi” diyebiliyor. Kürtlerin katili bir insan nasıl devrimci olabilir? Doğu Perinçek bu açıklamaları arada sohbetlerde yapabiliyor²⁷⁶.

Daha başka şeyler de söylüyor.

”**K. Press-** Daha sonra sizin politikanızda bir değişim gözlemlendi ve HEP’le uzlaşma arayışları ortaya çıktı. Ancak bu ittifak sağlanamayınca seçim ön-cesinde ve sonrasında sizin HEP’e ilişkin çok ciddi iddialarınız oldu. Eğer HEP sizin iddia ettiğiniz gibi MİT tarafından kurdurulduysa ve o yönde kuş-kularınız vardıysa, siz niye daha önce bunları söylemediniz?

Doğu Perinçek- Biz, HEP tamamen devlet kontrolündedir demiyoruz. Dev-letin belli bir etkisi, müdahaleleri vardır. HEP’i dün de dost olarak görüyor-duk bugün de. HEP ile ilgili eleştirilerimiz çok önemli uyarılardır. Çünkü, HEP içinde devletle ilişkisi olan unsurlar varsa, bu en çok HEP için tehlike

²⁷⁴ Doğu Perinçek, *Abdullah Öcalan ile Görüşme*, Kaynak Yayınları, (2. Baskı), 23-25 Eylül 1989.

²⁷⁵ Orhan Kotan, “**İdeolojik Tahribatlar**“, Kürdistan Press, Sayı:78, Aralık 1989, Sh:3.

²⁷⁶ Yekîfî Gulbaran, “**Perinçek’in ‘Seçim Sonrası Türkiye’ ve Avrupa Toplantı-ları**“, K.Press, Sayı: 90, Aralık 1991, Sh:5.

oluşturur. Bir önemli nokta da HEP bir devlet operasyonu ile SHP'ye götü-rüldü, zorlandı. Fehmi Işıklar bunu açıkladı. Dedi ki, 'Ben siren düdükları altında bu anlaşmayı kabul ettim.' Siren düdüğü ne? Yani polisın baskısı, tehdidi altında. Bizim HEP'e seçim ittifakı önermemiz doğrudur. Bugün seçim olsa yine öneririz. Ama, onların bizimle, Türkiye'nin emekçi halkıyla değil de SHP ile ittifaka girmeleri önemli bir değişiklik değil mi? Bu olayın eleştirilmesi gerekmez mi? Kaldı ki bu bir seçim taktiği olarak görülmemeli, bu bir stratejiye yöneliktir. Bu işin esası şu: Kürt yurtsever hareketi, devrim-ci hareketi birinci derecede hangi kuvvetle beraber olacak? Türkiye emekçi halkıyla mı, yoksa Kürdistan'ın burjuvazisi, Kürdistan'ın toprak sahipleriyle mi, Kürdistan'ın aşiret ilişkileriyle mi ve giderek Ortadoğu'nun bazı devlet-leriyle mi?(...)

K. Press- SHP Türkiye'de bir devlet geleneğini temsil ediyor. Bunda hem fikir miyiz?

Doğu Perinçek- Türk devletinin ve hakim sınıflarının partisi...

K. Press- Dolayısıyla SHP'nin savunduğu çizgi de geleneksel Kemalist çiz-gi.

Doğu Perinçek- Yok, yok.. Kemalizm devrimciydi kardeşim, bunların dev-rimcilikle alakası yok. Bunların Kemalizmi çürümüş, emperyalizme sarılmış. Çünkü, Kemalizm kurtuluş savaşı yapmış, silaha sarılıp devlet devirmiş. Bunlarda ne devlet devirme var, ne emperyalizm mücadelesi var"²⁷⁷.

Tabii, Doğu ben söylerim herkes yutar diyor ama yutulmuyor. PKK ve HEP ile ilgili bu belirlemelerinin arkasında son derece saldırgan söy-lemelerde bulunduğunu biliyoruz..

Doğu, Kürt hareketinin içine girdikten ve Bekaa'yı ziyaret ederek kut-sayıp deşifreye başladıktan sonra, önceden koyduğu tezleri terk etme-ye başladı. Buna bir de seçim yenilgisini ekleyelim.

Önce diyordu ki, "Kürt Milleti Kendi Kaderini Tayin Hakkına kayıt-sız şartsız sahiptir, isterse ayrı devlet kurabilir". Sonra çark ederek, "Türk ve Kürt meselesi birbirine kenetlenmiş, emekçiler ve ezilenler kardeşlik köprüleri kuruyor. İşçi, Köylü ve Kürt, sırtlarında aynı dü-zeni taşıyorlar. Bu topraklarda özgürlüğü, kardeşliği ve gönüllü birliği kimlerin gerçekleştireceği belli olmuştur"²⁷⁸.

Siz bu dönüşe bakın!

Bu iflah olmaz Kemalizm'in ince eğitilmiş, besili son savunucularının bütün bir yapımıza, nasıl saldırdıkları ve onu yenilgiye götürmede na-sıl usta oldukları belli değil mi?

Doğu Perinçek, ben bildim bileli yani bütün hayatı boyunca devlete akıl babalığı yaptı. Kürt Sorunu'nun Diyarbakır komiserliğine soyun-duğunda da, metropoldeki ekspertiz görevlisi olduğu dönemlerde de ve hatta çok önceleri ağabeyleri ile MİT toplantılarında konuşmacı, yorumcu ve değerlendirmeci olduğu dönemlerde de hep sinsî ve hain tutumunu elden bırakmadı. Bunun adına Sosyalizm vb.. diyerek her-kesi de kandırdı. Elbette, sol ve radikal bir çizgide görünmeseydi ona güvenilmezdi!

Diyarbakır'ı biçimsel ve kısa süreli ziyareti sonrası planlandığı üzere DGM'ye de çıktı ve bunu büyük bir vaveyla ile sundu. Orada görüş-leri daha da değişikti. Hoş, Doğu için siyasette istikrar önemli değil, günü kotarmak ve görevi hakkıyla yerine getirmek önemliydi.

Bir de bakıyoruz, Kürt Sorunu "birlik ve sevgi ile çözülür" demeye başlıyor. Doğu'yu uzattıkça uzatabiliriz, ama onunla ilgili bazı enstan-taneler vereyim.

Özgür Gündemin sahibi Yaşar Kaya ile yapılan röportaj çok ilginç.

"Y.Kaya- Sanki milliyetçi olmak Kürtlerin hakkı değilmiş gibi.

²⁷⁷ Yekîfî Gulbaran, "Türk Devleti Kitleli Bir Baskıya Hazırlanıyor", (Doğu Perinçek ile Röportaj / Londra), Kürdistan Press, Sayı: 90, Aralık /1991, Sh: 5.

²⁷⁸ Doğu Perinçek, "Baş Yazı", 2000'e Doğru, 4 Mart 1990.

2000'e Doğru- Milliyetçilik bir burjuva ideolojisi değil mi?

Y.Kaya- *Olsun, Burjuva ideolojisi olsun, Kürtler kendi burjuvazilerini de yetiştiriyorlar. Kürtler buna da muhtaçtır.*

2000'e Doğru- Kürtlerin burjuvazisi de olur, milliyetçileri de olur. Ama, sosyalizmle milliyetçiliği birleştirmek mümkün mü?

Y.Kaya- *Tabii, sosyalizmde milliyetçilik yoktur. Ama Kürt halkının demok-ratik özlemleri sosyalizmden önce gündeme gelirse bizim halimiz ne olacak?*

2000'e Doğru- Aktüel dergisinde çıkan söyleşinizde ben Türk solu içinde gayret sarf etmediğime memnunum, enerjimi ve katkımı oraya vermedim. Kürtler Türk burjuvazisi ve liberallerine de sesleniyorlar. Ben biraz da ona gayret sarf edenlerdenim diyorsunuz.

Y.Kaya- *Diyorum, evet. Türk burjuvazisine ve namuslu Türk liberallerine sesleniyorum. Kürt sorununu iyi görsünler.*

2000'e Doğru- ...'12 Eylül'den önce de devrimcileri isim isim, adres adres devlete ihbar ediyorlardı' diyorsunuz. CIA ile yakın ilişkileri bulunan emek-li MİT'çi Mehmet Eymür de yazdığı anılarında, Hiram Abbas'a dayandıra-rak şu görüşleri ileri sürüyor: Perinçek ve Türkiye'deki misyonu şöyleydi. 1)Türkiye'de hızla gelişen ve batı dünyası için tehlike haline gelen Sovyet yanlısı aşırı solu yeni bir doktrin ile bölmek, birbirine düşürmek, parçala-mak, etkisiz hale getirmek'. Cengiz Çandar da şunları söylüyordu: 'PKK'nin gerçek dostu oldukları şüphelidir. Türkiye ile Kürtlerin barışıklığı ihtimali-nin arttığı bir dönemde, Doğu Perinçek ve ekibi bu yakınlaşmayı bloke et-mek ve Kürtler'in üzerine felaket getirmek oyununu oynuyorlar. Doğu Perinçek ve ekibi sol çevrelerde muhbirlikleriyle ün yapmışlardı.' Siz MİT'in söylediklerini Kürtçe tekrarlamış oldunuz?

Y. Kaya- *Biz Türk solunu dost olarak görüyoruz. Ama eleştirmek gibi bir hakkımız var. Doğu Perinçek Paris Kürt Konferansı'na 'Kürtlerin Tanzi-matı' diyerek, Kürtlerin batılılarla tanışmasını amaçladı. Geçmişte Aydınlık dergisi yığınla Kürt devrimcisinin adreslerine kadar verdi.*

2000'e Doğru- İspat edebilir misiniz?

Y. Kaya- *Ciltlerini ortaya çıkaracağız.(...) Bunların üzerinde durmadık. Durmak gerekiyor. Türk solu özünü Kemalizm'den alıyor, hiçbirisi onun dışına çıkmış değil.*

2000'e Doğru- Bir sosyalist kendisini milliyetine göre tarif eder mi?

Y. Kaya- *Ben önce Kürt'tüm. İnsan önce Kürt doğar, sonra kültür farklılık-larıyla değişir. Türk Solu olacaksa, Kürt solu da olacaktır (...)"²⁷⁹.*

Y. Kaya ile görüşlerimiz üst üste düşüyor, iyi şeyler söylemiş. Yenil-gimizin en önemli ayağına basmış. Ama, ne yazık ki, kendisi de bu mantıkla DDKO'ların önünde duruyordu. Bunu ileride DDKO'larda kısaca açıklamaya çalışacağım. Her ne kadar Y. Kaya "Ben Türk Solu için gayret sarf etmedim, enerjimi ve katkımı oraya vermedim" diyorsa da, bizim önümüzde durduğu zaman, hiç de böyle değildi! Çok "radikal ve solcuymuş", enerjisini de Türk Soluna verdi, adı "Kürt Yaşar" değil, "Castro Yaşar" a çıkmıştı. Ayrıca, Rizgarî ile ilgili de Y. Kaya'nın tutumu Doğu Perinçek'ten pek geri kalmıyor! Yukarıda söy-lediklerini biz söylediğimizde yakıştırılmadık kaftan kalmadı. Burjuva milliyetçiliğinden tutun da gericiliğe kadar her şeyi söyleme özgürlük-leri oldu. PKK'nın bu yoldaki söylemlerine de sessiz kalındı...(...) Ay-rıca Türk sosyalistleri ve komünistleri varsa, Kürt sosyalistleri ve ko-münistleri de olacaktır. Bu sıfatın takılması zorunludur. Buna milli-yetçilik demek, suçlamak son derece yanlış bir anlayıştır.

Doğu ise malûm, milliyetçinin Allahı, son dönemde DSP ile MHP yi bile barıştırmak, kardeş ilan etmeye işi vardırdı. Bir Türk milliyetçisi olduğu açık ortada. Ama, onun PKK ile dirsek teması ve onun içinde dolanıp durması nedendi? Bunu cevaplamak gerekiyor. Y. Kaya bu dönemi hiç tartışmadı. Neden böyle birinin PKK kulvarında koşması-na göz yumuldu?

²⁷⁹ 2000'e Doğru, **Yaşar Kaya ile röportaj**, 20 Eylül 1992, Sayı: 38.

Yoksa, Y. Kaya böyle olduğunu bilmiyordum mu diyecek? Ve sonunda Perinçek, PKK'yı ve dolayısıyla Kürt hareketi-ni onunla özdeşleştiren genel program içinde peş paralık edip, zama-nında da devlete teslim etti!

Bu azılı Kürt düşmanı ta başından böyleydi, belliydi. Herkesi sınıf düşmanı, sosyalizm düşmanı ve devletçi sayabilir, suçlayabilir. Kürt-lerin hamiliğine soyunabilir. Ama, siz ona bakmayın. Her dönem ayrı telden çalar, onun kiblesi yoktur. Aslında, onun son geldiği nokta başından karar kıldığı bir düzeydir. Babasının partisinde kalarak, en a-zından Demirel'in yanında epey yükselebilirdi, bir yerlere gelebilirdi. Tabi, bu bir varsayım! Demek, esas görevi buna müsait değildi!

O meşhur önceki partisinin, TİKP'in 12 Eylül sonrası savunmasını yaparken bakın bu komünist, devrimci Doğu neler söylemiş. Kısa baş-lıklarla söylediklerine bakalım;

- *Yargıtay ve Askeri Yargıtay MDD amacında (Milli Demokratik Dev-rim diyor-bizim-) suç görmemiştir(Sh:117);*
- *MDD bütün milli sınıfların ortak iktidaradır: Olağanüstü durumda olağanüstü çözüm: Milli Birlik Hükümeti (Sh:119);*
- *İmtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir toplum ülküsü suç mudur? (Sh:122);*
- *Biz devlet ve orduyu savunduk: Yaşasın Türkiye. Milli bayrağımız bütün yürüyüşlerin başında dalgalandı, İstiklal Marşına saygısızlık gösterenlerle birleşilmez (Sh:125);*
- *TİKP Milli savunmayı güçlendirmeyi merkezi görev kabul etmiştir (Sh:125);*
- *Sıkıyönetimi terör odaklarına karşı destekledik (Sh:129);*
- *NATO'yu Sovyet tehdidine karşı önemli bir etken olarak değerlendir-dirdik (Sh:130);*
- *Parlamentoyu savunduk ve sandık başına çağrısı yaptık (Sh:131) vb..”²⁸⁰.*

Doğu sözde anti-emperyalist, komünist savunmasında bunları söylü-yor, bu konularda kimseye söz hakkı vermeyen ve herkesi emperyalist bağlantılar içinde gören, şaibeler altına alan Doğu, 1968 ve sonraları yer yerinden oynarken de, gerçekten İzmir'de Tariş ve Aliğa eylem-cilerine karşı Konak Maydanın'a Türk bayrakları ile devleti destek yürüyüşleri düzenliyordu! (...) Ve Ankara'da üniversite eylemleri ve gelişmeler karşısında Kurtuluş Meydanı'na yine Türk bayrakları ile yürüyerek anarşi ve teröre karşı devletin yanında yer aldığını her vesile ile gösteriyordu. Ama hafızalar nisyan ile malûl, ne diye-lim. Yanılıyor ve unutuyor, istediği zaman istediği yerde bir sandalye-ye kurularak işini yapabilenlere helal olsun diyorum. Hani Demirel'in bir lafı var ya, “dün dündür, bugün de bugün..” Doğu Perinçek, yuka-rıda sözünü ettiğimiz savunmasında, -ki tahliyesini garantileyen sa-vunması diyelim- esasa geliyor ve diyor ki, **“Partimiz ayrılıkçılığa ve bölücülüğe karşı en kararlı mücadeleyi yürütmüştür”**. Evet ger-çekten bunu başarıyla sonuna kadar yapmıştır²⁸¹.

Doğu Perinçek'in özellikle yukarıda belirttiğim *“Sorgu ve Savunması”* bütün Kürtler tarafından yeniden, defalarca okunmalıdır. Bu “savun-ma” bugün tartıştığımız olgularda ne kadar haklı olduğumuzu ve Do-ğu'nun PKK ile flörtünün ne anlama geldiğini açıkça ortaya koyan önemli bir belgedir.

Doğu'yu, ileride başka yerde daha geniş tartışmak üzere, onun “Apocular Olayı” adlı yazısından kısa alıntılar vererek burada bitir-mek istiyorum..

“Kimdir bu Apocular? Nasıl oluyor da böylesine eylemlere girişebiliyorlar? Cesareti ve gücü nereden alıyorlar?”

²⁸⁰ Bak: Doğu Perinçek, TİKP Genel başkanı, **TKİP sorgu ve Savunması**, 29 Haziran 1981, **Rizgarî Hukuk Arşivi**, Ma/Dos:XII, No:2.

²⁸¹ age, Sh: 138.

Apocular, 12 Eylül öncesinde Doğu bölgemizde ayrılıkçı bir örgüt olarak ortaya çıktılar. Başlangıçta kim fazla bedel öderse ona hizmet edecek bir katiller topluluğu görünümündeydiler. Yerel toprak ağalarının esrar tarlalarına bekçilik edip, aşiretler arasındaki kavgada bir tarafın silahlı gücü rolünü oynayarak feodal gerilikten beslendiler. Doğu bölgesinde, bölücülüğe ve teröre karşı milli birlik ve iç barışı savunan çok sayıda devrimci ve yurtsever bunların silahlı saldırıları sonucu hayatlarını kaybettiler.(...)

Diğer bütün örgütleri sindirdikleri, Türkiye'ye yönelik bölücülüğün ve ayrılıkçılığın rakipsiz lideri haline geldikleri anlaşılıyor. Bu gelişmede ayrılıkçı-lığı benimsemiş bütün kişi ve örgütler için esaslı dersler vardır. Haksız ve yanlış bir çizgi, sonunda bu işi en iyi becerenin elinde kalır. Bölücülük, içinde bulunduğumuz bölgenin özel koşullarında ve uluslararası çatışmaların olumsuz etkilerinden de güç alarak varacağı yere hızla varmaktadır.”

Doğu bu böbürlenmelerine karşın, “bölücülüğün” kanatları altına gir-meyi ihmal etmiyor. Sorun da burada düğümleniyor. Siz adamın bir ulusun mücadelesi ve geleceği hakkındaki genel suçlamasına bakınız, söylediklerine bakınız. Böyle net görüşlerine rağmen bir anda PKK'lı oluveriyor. Daha sonra tekrar ulusalcı kesiliyor. Utanmıyor! Yukarıda sürecini ve oyunlarını belirtmişim.

Devam edelim. Dinleyin, bakın bu yerlere nasıl gelmişiz görün:

“Şunu hemen belirtelim ki, Apocuların ne halkla, ne de solculukla bir ilgisi yoktur. Bu örgüt, vatanın, ulusun, solun ve demokrasinin düşmanıdır. Apocuların girdikleri her yerde vatandaşın derin bir suskunluğa gömülmesi, bugüne kadar öldürdükleri insanlar arasında solcu vatandaşların önemli yer-kün tutması, bunun en açık göstergelerinden biridir.

Apocu, halka baskı yapar, yarattığı dehşete dayanarak iş görür. Halk Apocu'dan nefret eder, bir Apocu kahveye girdiğinde kahveyi terk eder. Halk, geçmişte gücünün yettiğinde Apocu'ya karşı direnmiştir. İşte bu ne-denle, halka düşman ve yabancı çıkarların aleti bir güce karşı mücadele, o-nun tam zıddı bir yönelimle başarıya ulaşabilir. Önemli olan, köylü vatanda-şısı Apocu'dan kesinlikle ayırma, Apocu'nun dehşetine karşı, ona müşfik in-san elini uzatmaktır.

Köylü vatandaşın gönlü ferah olursa, Apocu'nun içi kararır”²⁸².

Ve Doğu Perinçek bu duygu ve düşüncelerde iken, PKK destekçisi olmuş, sonra PKK serüveninden de bir anda kopup, soluğu milliyetçi-likte almış. Son seçimlerde TV karşısında son kustumlarını da bira-kıp, “iyi vatandaş” olmanın, “Misak-ı Milli”liğin o vazgeçilmez kol-tuğuna yaslanmış durumdadır. Olan Kürtlere oldu. Şimdi yenilgimizi kutlamaktadır.

“İşçi Partisi tek milli siyaseti savunan partidir” (kendi partisi için) diyor. Elhak öyledir, bundan zerrece kuşumuz yok. Ardından düş-manlığını Güney Kürdistan'da boy veren devletleşmeye yöneltiyor; “Güney Kürdistan'da kukla Kürt devleti” nden bahsediyor. “Ordunun güçlendirilmesi gerekir. Bu, Kuzey Irak ve Kıbrıs için gereklidir” bu-yuruyor (...)²⁸³.

Kürtler, bu azılı Kemalist ve bir zamanlar PKK'nin komiserliğini de yüklenmiş Kürt hareketinin ağır yenilgisinin teorisyeninden mutlaka hesap sormalıdır. Onun “solculuğu” ve “sosyalistliği” bırakın onun olsun.

Yalçın Küçük

²⁸² Saçak Dergisi, **Apocular Olayı**, Sayı: 10, Kasım 1984.

²⁸³ Tuncay Özkan, “**Söz Meclisi**”, Show TV, 15.10. 2002.

Prof. Yalçın Küçük'ü çok önceden, TİP döneminden tanıyorum. TİP'in merkez yayın organı Yürüyüş'ün baş yazarlığını yapıyordu. TİP merkezi ile Küçük arasında bazı sorunlarla ilgili çelişki ve çatışmalar nedeniyle yoğun bir polemik ortamı doğdu. Başta o dönem TİP Ankara İl başkanı Yalçın Cerit olmak üzere, kendisine ağır suçlamalar getirildi. Bunun üzerine TİP'ten ihraç edildi. Ciddi Şaibeler vardı.

Ama, biz durumu iyi kavrayamamıştık, biraz da yadırgamıştık..

Şunu belirteyim ki, Küçük daha o zamandan beri Kürt hareketinin durumunu hazmedemiyordu. Bunu Marksist-Leninist görüşe aykırı buluyordu.

Onu tanımak için bir olayı detay vermek istiyorum. Benim anlayışla karşılanacağımı umuyorum. Çünkü, Kürt Ulusu açısından önemli bir savunma gerekiyor, bununla ilgili kendimi görevli sayıyorum.

Daha fakülte yıllarından tanıdığım bir arkadaşın bilgilerine dayanarak Küçük'ü size tanıtmak istiyorum, sonra onun bütün bir sürecine gerekli cevapları vermeye çalışacağım. Kürtler ve Kürdistanlılar mutlaka bu unsuru ve dolayısıyla ortaya çıkan sorunu araştırmalı, detaylandırma-lıdır²⁸⁴.

---

²⁸⁴ Ankara Hukuk Fakültesi Fikir kulübü döneminden bir arkadaşımız vardı, Erses Eray. (Amerika'da okumuş, İngilizce'yi iyi bilen, Kara Kuvvetleri Komutanlığında Veteriner İşleri Daire Başkanı Tümgeneral Nedim Eray'ın oğluydu. Annesi Süreyya hamın da Türkiye'nin ilk bayan veterinerlerindendi. İlk görevi Erzurum'un Hasankale ilçesinde olmuştu. Erses'in bir de kız kardeşi vardı.) Erses fakülte yılları bizim gibi aktif bir unsurdu, birçok eyleme katılan, fikir kulübünde çalışan ve biraz da macerayı seven biriydi. Sanıyorum Fakülteyi bitirdikten sonra Orman bakanlığında danışman olarak çalışmaya başlamıştı ve işi gereği bir heyetle birlikte Rus-ya'ya gitmişti. Artvin Alkali Tesisleri'nin Ruslarla ortak yapımı için anlaşmada ter-cümanlık görevi yüklenmişti. Bu tesisin, orman ürünlerinden toz haline getirilecek maddenin sıkıştırılmak suretiyle bir takım eşyaların, özellikle lavabo, banyo küveti vb.nin yapımı kapsamında bir tesis olacağı söylemişti. Projenin ve gelişmelerin nasıl olduğunu ise bilmiyorum. Zaten burada anlatmam gereken de bu değil. Erses Rus-ya'dan dönüşünde aynen "oğlum bu işler bitti demişti". Hangi işler, nasıl bitti diye sordüğümüzde, "Moskova'da istediğini parayla yapabiliyorsun, buraya yansıdığı gibi değil.. Örneğin, 9 çeyrekte işi bırakması gereken taksici eline birkaç dolar sıkıştırlınca istediğin yere gidiyor ve orada taksiyi bırakabiliyor. Kadın bol, içki bol.. Merkezi Rusya dışında ise, yoksulluk had safhada vb.." demişti. Bu görüşmeden sonra bana bazı belgeler göstermişti. Bunlar, altında kırmızı "Hizmete Mahsus" ya-zılı ve üstleri patentli belgelerdi. Millî İstihbarat tarafından hazırlandığı ve özel olduğu görülüyordu. Bunların bazılarını da vererek, oku demişti. Tümü Doğu Bloğu ülkelerinin parti şemaları, vb. idi. Ben de bunları bize vermesini istemiştik. Bunun mümkün olmadığını söylemişti. Durumu o zaman Erdal hoca ve Z. Şahin'e açmış-tım. Onlar da onunla görüşüyorlardı. Bir gün benden habersiz evine gidip, biraz da zorla ne var ne yok almışlardı. Bunun yanlış olduğunu söylemiştim. Erses, metin-lerin altlarındaki kısımların kesilip atılmasını istemiş ve onlar da bunu kabul etmiş-lerdi. Ama, bana getirdiklerinde çoğunun altlarındaki kısımlar kesilmemişti. Ayrıca birçok harita da vardı. İlginç olan şu, Kürtlerle ilgili bir tek belge yoktu. Bu belgeleri İ. Güçlü'nün annesinin evine koymuştuk, 1978 ayrılığımızda onda kaldı ve akıbetini bilmiyorum.

Erses, Yazar Nazlı Eray'la daha yazar olmadan evlendi. İkiz kızları oldu. Adları Ebru ve Banu. Sonra ayrıldılar. Nazlı ile son görüşmemizde Erses'ten ayrılmıştı ve onunla ilgili de olumsuz belirlemeler yapıyordu.(...) Nazlı'nın ilk yazı denemelerinin redaktesini arkadaşımız H. Toptaş yapmış ve kendisini yazarlığa teşvik etmiştik. Nazlı birçok kitap yazdı, tanınmış bir yazar oldu. Şimdi hangi gazetede yazıyor bilemiyorum. Cumhuriyet yada Radikal olabilir diye düşünüyorum. Nazlı, hatırladığım kadarıyla İstanbullu zengin bir ailenin kızıydı. Onunla ilgili aldığım ve okuduğum haberlerden, somut yaşayarak bunları kaleme alıyormuş.. Neyse. Düşünlerinde Nazlı'nın ve Erses'in babalarının rekabetlerine tanık olmuştuk. Ankara ordu evinde düşünleri olmuştu. Nedim bey mobilya alıp hava yaparken, Erses'in dediğine göre, Nazlı'nın babası evin anahtarını vermiş! Nazlı, son derece sevdiğimiz iyi bir insan-dı. O da bizleri çok severdi. Onları özlediğimi belirteyim. O kadar çok özlediğim insan var ki, belki bütün bunları anılarımızda detaylandırmak olanağımız olacaktır. Burada sadece kısaca tanıtmaya çalıştım. Sorun sorgulansın diye.

Esasa geleyim, yani başa döneyim. Erses'le ilgili şaibe ve kuşkularımız bir dostu-muzun bizi uyarısı ile oluşmuştu. Bu nedenle Y. Küçük konusunda Erses'in üst dü-zey bilgilerine itibar etmek gerekiyor. Bu dostumuz Sevim Onursal'dır. Sevim Ha-nım Ankara'da Amerikan Haberler merkezinde çalışıyordu, grafikçiydi. Zaten ken-disi ressamdır. Zerrin ve Berrin'in analarıdır. Bu arkadaşlar Mustafa Kaçaroğlu ile Mahir Sayın'ın eşleriydi, şimdiki durumlarını bilmiyorum. Bu iki unsurla da bizim ilişkilerimiz iyi olduğundan ailece görüşüyordum.

Erses ile uzun yıllar görüşmedik. Daha sonra Amme idaresi Enstitüsü'ne girmişti. Orada asistandı. Bir gün Ankara'da Kızılay'da karşılaşmıştık ve beni Asistan olduğu Enstitüye çağırmişti. Ben de gitmiştim ve hoş beşten sonra özel ilişkilerini anlattı, Nazlıdan ayrılığını belirledi vb.. Beni sordu. Başımıza gelenleri anlattık. "Seni uyarmıştım, bu işlerin tehlikesini söylemiştim" diye sitem etti. Bende yaptığım iş bu-nu gerektiriyor, bu bir tercih sorundur sonuçlarına katlanırım" demiş-tim. Neyse, başının ucunda bir takvim vardı dikkatimi çekti, bu takvimin belli günleri yuvarlak içine alınmış ve altına da "Amcaların toplantısı" yazılmıştı. Sordum, bu ne diye? (Yukarıda onunla ilgili biraz detay açıklama yapmamın nedeni iddianın anlaşılmasını sağlamak içindi. Babası da asker olduğu için onlara "AMCALAR" diyordu!), "Genel Kurmayın toplantısı, MİT ve ötekiler de geliyor, birçok da-nışman katılıyor. Her ay düzenli oluyor. Bütün kurum ve kuruluşlar temsil ediliyorlar en üst düzeyde. Örneğin geçen ayki toplantı da Hu-kuk fakültesini Uğur Alacakaptan temsil etti. Mümtaz Soysal'dan tu-tun herkesi sayabilirim. Ayın gündemini sunan kişi tartışmayı açıyor, 'Amcalar' dinliyorlar, soru soruyorlar, teybe alıp gidiyorlar. Böyle politika saptanıyor. Bu ay gündem Ortadoğu ve petrol, konuşmacı ise Yalçın Küçük" dedi.. O gün için söylediklerine hayret etmiş, bunu belli etmemiştim. Belki tahmin edilebilir bir şeydi, ama söyledikleriyle somutlaşan bir olgu beni şaşırtmış ve ilgimi çok çekmişti. Biraz istihbarat kaynaklı bir ajitasyon olarak düşünmüştüm. O günler bizi derinden sarsan bu tür olgular aslında çok doğaldı. Tür-kiye'de Üniversiteler, hele hele devlete kadro yetiştiren mekteplerin öğretim görevlileri için hiç de olağanüstü sayılmazdı bu durum. Bize TİP'te, "Marksist" olarak sunulup, "Anayasaya Giriş" kitabı eğitim notları olarak okutulan Mümtaz Soysal'ın bir ucu Kıbrıs'ta Rauf Denктаş'ın danışmanı olarak çıkmamış mıydı?

Evet, Yalçın Küçük bey devletin oluşturacağı politikanın akıl hocalarından biri olarak bu toplantılara katılıyor ve görüş açıklıyordu. Böy-lece onu ikinci kez daha yakından ve iyi tanımış, onunla ilgili TİP' teki söylentilere daha bir önem vermiştim.(...)

Bu unsur birden bire PKK'ya balıklama atlayınca ilgimi çekmiş, bazı arkadaşlara da söylemiştim. Ben onu şu yada bu biçimde suçlamı-yorum. Devletin üniversiteler üzerindeki baskısı ve ilişkilerini yakın-dan biliyoruz. Dolayısıyla oluşturacağı genel program ve politikalarda bu tür unsurlara danışmasını doğal karşılıyorum. Ancak, Küçük'ün PKK'ya katılımı ise çok ilgimi çekmişti ve doğal karşılanamazdı. O nedenle hakkındaki açıklamalar bu aşamadan sonra benim için önem arz etmeye başlamıştı. Yaptıkları ve "sıyırmaları" da bunu pekiştiri-yordu.

En zor aşamada ve çok bağlı olduğu, son derece övündüğü kariyerini hesap etmeden, sonunda deşifre olacağı da belli bir biçimde PKK ile dirsek temasına girdi. "Büyük törenlerle" karşılandı. Elbette katılımı ve övgüsü ile PKK'ya kendi tezgahındaki birçok aydının katılımını da sağladı. Bu katılmalara özenen dışındaki başka aydınları da yanına çekti, bir ölçüde PKK'ya meşruiyet kazandırdığını kabul etmeliyiz. Bunu yalnız o yapmadı.(...) Küçük, Bekaa'yı ziyaret etmeden edemezdi ve bunu yaptı. Öcalan ile sohbetler edip, izlenimlerini kamuoyuna sundu.

Bu izlenimlerini *Toplumsal Kurtuluşun* 34-35. sayısında "A. Fuat" imzası ile dile getirdi. "Toplumsal Kuruluş"ta çıkan "Bir Eleştirinin Eleştirisi" yazısı üzerine biz de görüşlerimizi iletmiştik²⁸⁵.

Sevim hanımın evi Erses'in tam karşısında idi. Denizlerin operasyonunda adı karışmış ve evi basılmıştı. Denizleri sakladığı iddia edildiği için başına olmadık şeyler gelmişti. Bir gün evinde bana kar-şındaki balkonu gösterip, yani Erses'i göstererek bu unsur tehlikeli, onunla görüşme-yin demişti. Üzerine gittiğimde bana detay bilgiler vermişti. Zaten bizim de ilişkilere-rimiz kesilmiş durumdaydı. Ama bu suçlama biçimi bütün Türk solu içinde egemen-di, eğer bu tür bilgilere itibar edersek, bizim hiç kimse ile görülmemiz gerekiyordu ! (...)

²⁸⁵ **Rizgarî**, Sayı:24-25, Sh:227-236. Ekim 1990 .

Oldukça önemli zikzaklar çizen *Toplumsal Kurtuluş* nihayet istenilen çekim alanına girerek uydulaşmıştı. O da Kürdistan sorununu ülke te-melinden soyutlayarak tartışmaktadır, özellikle Türkiye’yi ilgilendir-diği için tartışmaktadır.

Bunun dışında, Küçük’ün yaptığı bir röportajı da gündeme getirerek, buna yönelik eleştirileri sert dille PKK savunusu görünümü altında aslında Kürt düşmanlığı ile sunmaktadır. *Toplumsal Kurtuluş* Rizgarî’ye sataşarak, onun çok önceleri tartıştığı tezleri görmezlikten geliyor. Düşünün “A. Fuat”ın temsil ettiği yapı tarafından tabu olarak görülen sorunları Rizgarî büyük bir cesaretle irdelerken, ideolojik, si-yasal ve teorik tespitlerde bulunurken nerede olduğunu belirtmiyor. Kemalizm’in bilim dışılığı, Kürdistan’ın sömürgeleştirilmesi vb. teze-rini ayrıntılı ve titiz irdleyen Rizgarî’ye şimdi eleştiri yöneten bu cep-he, başta mahlas isimli yazarları ve bilim adamı geçinen liderleri tarafından o dönemler Kemalizm savunuculuğu ile onu tabu sayıyor-lardı. Biz yaratılmış bu niceliklerin ortadan kalkmayacağı inancını ta-şıyoruz. Nitekim, son gelinen noktada, İmralı süreci vb. ile Rizgarî’ nin yarattığı değerlerin daha bir anlam kazandığı ortaya yavaş yavaş çıkıyor.

Toplumsal Kurtuluş “ülke” gerçeklerine bağlı ve “öncü” güce çok us-turuplu kavramlarla yaklaşarak, “ne şiş yansın ne kebab” misali PKK ile dirsek temasına girmeyi yeğliyor. Bütün yaptıkları teorinin hazır şablonlarını büyük bir ustalıklarla kullanmak ve bunun arkasına sığına-rak Rizgarî’ye çamur atmaktır.

Kürdistan Press’e de saldırarak, üstü kapalı O. Kotan’ı da eleştiriyor-lar. Bunu Küçük’ün “başkan”la yaptığı röportajdan cımbızlamalar ya-parak gerçekleştiriyorlar.

Şimdi, Küçük’ün meşhur ziyareti ve Bekaa izlenimlerini görelim. Esas tartışma konusu da burada başlıyor.

“... ”

-Bekaa Suriye’nin egemenliği altında mı?

Y. Küçük- Hukuken Lübnan’ın bir parçası ama, şu anda Suriye’nin kontrolü altında.

-PKK’nın Hafız Esat ile arası çok iyi olmalı?

Y. Küçük- Çok titiz ve dikkatli bir ilişki var aralarında. Kampta bol bol H. Esat fotoğrafları asılı. PKK Suriye’deki Kürtler arasında politik mücadele yapmamaya çok özen gösteriyor. H. Esat’ta Suriye’deki Kürtlerin Kürtlüklerine razı, ancak bir politik örgüte bağlanmalarına sert bir biçimde mani oluyor.

-Peki, kendi ülkesinde Kürtler konusunda bu denli katı olan Esat, han-gi motivasyonla PKK’yı barındırıyor? Neden Türkiye ile arasını aç-masına razı oluyor?

Y. Küçük- Bir kere Suriye’nin Türkiye ile arası hiç iyi olmuyor. PKK geleneksel Suriye-Türkiye sürtüşmesinde Şam hükümetine manevra imkanı veriyor. Suriye, Irak-Suriye sınırı’nın Kürtler tarafından kulla-nılmasını engelliyor. Türkiye’de basın ihmal ettiği nokta, Suriye’de çok Kürt’ün bulunduğu. Suriye onları dengede tutmaya çalışıyor. İran, Irak ve Türkiye’de bir hareket var. Suriye’de yok. Suriye uyuyan u-yandırmak istemiyor.

-A. Öcalan’ın sizce asıl niyeti ne?

Y. Küçük- Kampa gidip bu mülakatı yapınca kadar ayrı bir devlet kurmak istediğinden hiç kuşum yoktu. Ancak, şu anda en çok istediği kendisini kanıtlamak ve Kürtlerin varlığını kabul ettirmek. Benim vardığım sonuç bu²⁸⁶.

²⁸⁶ Sokak Dergisi, “Yalçın Küçük’ün izlenimleri”, 3/9 Eylül 1989, Sayı:2.

Söyleşi sonunda esas amacına ulaşıyor. Yani, Abdullah'ın ayrı bir devlet kurması gerekmiyor. Ama, "PKK'ya ülke gerçeklerine bağlı öncü güç" payesi de verebilmektedir yazar. Rizgarî'nin yıllardır tartış-tığı ve altını çizdiği önemli bir noktayı doğruluyor, "ülke gerçekleri" yalnızca Türkiye'yi ilgilendirmektedir. Kürdistan "A. Fuat"ın kafa-sında yoktur. Bu mantığın neye hizmet etmek istediği, neyi kabullen-dirmek istediği gayet açıktır.

Örneğin, Qadı Mihamed Mehabat Kürt Cumhuriyetini kurarken işin ciddiyetinin farkında olmuyor da, "kendisini kanıtlamak ve kabul et-tirmek isteyen Öcalan" mı olayın farkındadır? Kürtler üzerinde "tez"ler de bu beyan görmezlikten gelinerek Marksist-Leninist mis-yonlar da yüklenen PKK ile ilgili Y. Küçük istiyor ki, herkes onu ka-bullensin ve geri adım atsın! Bizim PKK ile ta başından ayrı olduğu-muz besbelli, ama onun kendisi gibi olan diğerlerinden nasıl ayrıldığı tartışılmıyor. Bizim Nusaybin-Cizre Olayları ile ilgili bildirimizi de cımbızlamışlar. Ve K. Dündar sorununa indirgemişler.

Toplumsal Kurtuluş mücadele karşıtlığı ile eleştiriyi birbirine karış-tırmış olduğundan, olguların kapsamını da kendi bilgiçliği içinde da-raltıyor, her zaman olduğu gibi amaç saydığı yere varmak istiyor. Ör-neğin bizim mücadele içinde olup olmadığımız üzerinde duruyor. Bunun ne zamandan beri farkında olduğu belli değil, yıllardır biz müca-dele içinde mütevazı bir grup olarak çok şey başardık. Bundan haberi yok gibi davranıyor. Ve eleştirilerimizi de KUKM'nin müttefiklerini dinamitlemek olarak ele alıyor. Bizim müttefiklerimiz konusunda görüşümüz çok açık. Kaldı ki, bütün herkes Kürt varlığından söz edebiliyor, kaldığı "sosya-list" geçinenlerin bundan bahsetmeleri yıllar sonra pek önemli bir olgu da değil. Ama, Kürt hareketi üzerinde durarak ve hakem rolüne soyunarak bunu yapmak istiyorlarsa bu mümkün değil, olmadığı da görüldü. Çünkü, KUKM'nin müttefiki olarak görev yapmak isteyenler onu yargılamak gibi bir işe soyundular. PKK'yı desteklemeleri ise pragmatik anlayışın ürünü olduğundan onu ortada bıraktılar, bunu en iyi biçimde başardılar. Kürt hareketinin geneli de, PKK ile bilinçli olarak özdeşleştirildiğinden kıpırdayamaz hale geldi. Bunu başaranların kendilerine mahsus bir programları olmadığından, mücadeleleri de kalmamıştı zaten. PKK açısından görevleri tamamlan-dığı zaman işleri kalmamıştı artık! Varsa yoksa "Türk demo-krasisi" kalmıştı! Bunun gerçekleşmesi de -nasıl olacağı da tartışmalı- Kürt sorununu zaten açıklıyor. Kürt sorununu şöyle yada böyle tartışır görünüyor, ama esas amacını gizliyor..

O çok "bildiği" Radikalizm ile ilgili de şunları söylemiştik;

Son zamanlarda içeriği boşaltılarak tartışılan en temel olgulardan biri de radikalizmdir. Köktencilik yada uzlaşmazlık olarak tanımlanabi-len radikalizm Türkiye koşullarında sorun -Irak ve İran'daki silahlı mücadele pratiğine layık görülüyor- yalnızca şiddet temeline dayan-dırılıyor. Elbette şiddet vardır, ama bu yalnız bir yanını oluşturur, tü-münü değil. Yazar ve çevresi bu nedenle sorunu kavramadığı için se-çim yaptığı hareketler dışında kimseyi buna layık görmüyor, dolayısıyla teslimiyetçi vb.. kılıflar geçirerek suçluyor. Ama, zaman kimin radikal olduğunu ya da kimin bu kavram adına uzlaşmacı ve teslimi-yetçi olduğunu gösterdi. Küçük'te son dönemlerde o çok bahsettiği radikalizme başka adlar takmadan edemiyor!

"A, Fuat"ın Rizgarî ile ilgili söyledikleri de ilginçti. Yazar Kotanlara takmış. Evet Rizgarî bir örgüttür ve içinde Kotanlar da vardır. Ama, Rizgarî tek kişilik diktatörlük değil. En başta herkesin rızasına dayalı olarak gelişmiş, parti içindeki bütün yetki ve görevler de hiyerarşik olarak bölüşülmüştür. Bu Kotanları da kapsamaktadır.

Eğer Kotanlar yetkin unsurlar iseler, demektir ki yetkileri bölüşül-müştür. Onların Rizgarî'nin ardına sığınacak hiçbir korunağa ihtiyaç-ları yoktur.

Yine, bilimsel, inceleme, şiir, roman gibi özgün yayınları ile Kürt tarihi ve Edebiyatı'nda oldukça saygın bir yeri olan KOMAL yayınevi gibi bir kurumu da yaratan bu insanlar onun arkasına sığınarak siyaset yapmazlar. Yapmadılar da..

Bu önemli olgu için bugün “A. Fuat” safdillilikle “12 Eylül öncesinde kaldı” diyor, her konuda olduğu gibi yargılama kolaylığına giriyor.. Tabii biraz da aptallık yapıyor. Dün Komal ve Rizgarî “ayrılıkçı bur-juvazinin görüşlerini savunuyor” savları ile aforoz edilirken, zamanın şımarık prensi bu aforoz fetvasını yürüyüş dergisinde ipe sapa gelmez belirlemelerle savunuyordu. Şimdi “eşek kadı olmuş, katır mühürdar” misali zaman mı değişti? Böylesine 180 derecelik bir dönüşümün bu-gün adını yalnız *Toplumsal Kurtuluş*ta ve “A. Fuat” takma adı ile esa-sen Y. Küçük'te görmek tamı tamına Makyavelist bir durumdur. De-ğilse geçmişin ciddi bir muhasebesini içerir ki, bunu da yazımlarında görmek mümkün değil.

Ama, kendisi her vesile ile tarihi sık sık karıştırarak “Tez”ler de oluş-turuyor. Bay yazarın çok geride kalmış ve “eleştiri” konusunu da hiç ilgilendirmeyen olaylara neden girdiği gerçekten merak konusu ol-maktadır.

Şimdi sormak gerekir, madem ki, Komal “geçmişte kaldı” ve biz buna sığınyoruz, o zaman kendisi neden çok gerilerde duran ve “eleştiri” konusu bile olamayacak olgulara girerek ortalığı karıştırıyor. Tozu dumana katarak bunu yapıyor. Örneğin; 1978 ayrışmamız²⁸⁷ Rizgarî arşivinde ciddi sayılabilecek teorik ve pratik bilgi ve belgelere daya-nıyor. Hiçbir –dedikodu hariç- şekilde başkasını karalama gibi bir dü-zey olmadı. Bu olsa olsa, o zamanki ayrılıkta taraf olmuş birinin yaza-ra ve *Toplumsal Kurtuluş*’a yakın mesafede duruşunu gösterir. (...) Bizim arşivimize ise yazar Y. Küçük bey Genel Kurmayınkine girdiği gibi kolay giremez!²⁸⁸. Sözü edilen ayrılığımıza değineceğiz, o zaman sorun daha iyi anlaşılacak.

1986 yılının sonlarında, özellikle Diyarbakır cezaevinde insanlarımız zulmün cenderesinde ezilirlerken, hiçbir şey yokmuş gibi “demokra-tik bir Türkiye” sloganlarıyla seyr-ü seferlerini Diyarbakır’a yönelte-rek, orada kara zulmün üzerinde kitaplarını(!) imza kampanyaları ile dağıtan Y. Küçük’ün, belkemicsiz ve biçimsel değişimi konusunda kendimizi zorlayarak olumlu şeyler çıkarmaya çalışmıştık. Oysa, *Top-lumsal Kurtuluş*ün kitlelere o günlerde sunduğu ve şimdi iyi anlaşılın devlet, demokrasi ve örgütlenme anlayışı ve çalışma tarzını masaya yatırmak bay prens tarafından geçmişin muhasebesi olarak daha iyi olmaz mıydı? Bunları görmek bir hayal onlarda. Bazen “yasal sol parti girişimleri”nin de kuyruğuna takılan *Toplumsal Kurtuluş*, ama bunu da kendi kalıbına uyduramamış olacak ki, Avantür bazı kavramlarla biçimlendirmeye çabaladı. Çamurlar attı. “A. Fuat”ın eleştirilerinde tiksinti duyulacak yanlar onun eleştiriye hazmedememesidir, bu da be-yin ve midesi ile ilgilidir. Her önlerine gelene sataşan, karalayan PKK saflarındaki Prense ve kadrosuna diyecek yoktu, cakalarından geçil-miyordu. (...)

“Bir Eleştiri” yazımızda Beşikçi²⁸⁹ konusunda;

“İ. Beşikçi ve Yeniden Tutuklanması Üzerine, Özel Ek/11” broşürün-de sorunu ilk etkileri ile tartıştığımızı ve “Merkez yayın Organımızın 24. sayısında İ. Beşikçi’nin son kitaplarındaki ideolojik-teorik belir-lemelerinin bilimsel olarak irdeleneceği”ni belirtmişiz²⁹⁰.

²⁸⁷ 1978 Rizgarî ayrışmasına da son “Rizgarî serüveni”nin yenilgimizdeki izdü-şümlerini yakalayabilmek için kısada olsa değineceğim. (...)

²⁸⁸ Herkesin kaçmak için yer aradığı, yakından uzaktan izlenmedik, yakalanmadık adam bırakılmadığı 12 Eylül’ün o civcivli anlarında Prens Küçük efendi Türk Genel Kurmay arşivlerinde dolaşiyor ve kendisine “bilimsel faaliyet” olarak kitap yazıyor-du. Elbette bize kolay laf edecektir. “Tezleri”ni o meşhur “Tezleri”ni böyle oluştu-ruyordu. Sonra PKK’ya dalma hareketi düzenliyordu. (...)

²⁸⁹ Beşikçi’nin “İlk Kurşun Teorisi” ne ve PKK ile ilgili belirlemelerine ileride de-ğineceğim, ayrıca DDKO dönemi ile ilgili de kendisine eleştirilerimiz olacak..

²⁹⁰ Rizgarî, Özel Ek:11, “İ. Beşikçi ve Yeniden Tutuklanması Üzerine”, Mayıs 19-90, Sh:11.

Aşağıdaki konuların altını kalınca çizmişiz.

1923 Lozan emperyalist Antlaşması ile 4 parçaya bölünen Kürdistan'ın her parçasının ayrı ayrı sömürgeleştirildiği, Balkanlaştırma yöntemi uygulandığını vurgulamışız. Ve her parçada sömürgecilerin uygulama-malarına karşı örgütlü durulduğu, Irak, İran ve Türkiye'de silahlı olarak direndiğini söylemişiz. Şu soruyu sormuşuz:

“Peşmergelerin İran ve Irak'taki mermileri köle kişiliklerine sıkılan ilk mermiler olarak niçin kabullenilmiyor? Acaba bu mermilerin çap ve kalibreleri mi farklı? Olay Türkiye pratiğinde ele alınıyorsa, Koç-giri'den başlayan ve günümüze kadar devam eden ayaklanmalar Kürt kimliğinin sorgulanması eylemleri olarak neden kabul edilmiyor?” Buna Bay Küçük'ün cevap vermesi gerekirdi. Vermedi. Eğer değilse, bu ayaklanmaların tümü Kemalistlerin iddia ettikleri gibi, “İrtica-i ve Bölücü Ayaklanmalar” mıdır? Bunu niçin söylüyorum, çünkü bilimsel araştırmaların ve olguların sistematik izlem ve gözlem alanlarının geniş tutulması ve gerçeğe uygun olmasının sağlanması gerekir.

Sorun, Beşikçi'yi yanlışlarından arındırmaktır ve biz bunda ısrarlıyız. Onu, Y. Küçük gibilerinin beyinlerinde sınırlandırılmış alana, zemine çekmek değil. Beşikçi'yi kimin gerçekten koruduğu ve bugün korur gibi gözükenden nereye kadar onu “koruyacakları” son derece önemlidir.

Yine, sözünü ettiğimiz *Toplumsal Kurtuluş*'ün Defterler dergisinden aktarmasında belirlenen H. Musa Sağnıç ile ilgili bilgiler de yanlış-tır²⁹¹.

Hüseyin Sağnıç ile ilgili DDKO savunmaları konusunda yapılan belirlenmelere burada girmiyorum, ileride DDKO'da bunu açıklamaya çalışacağım. (...) DDKO savunmaları, iddianameye cevap metni vb.nin tümünün orijinali elimizde var, bunları uluorta değerlendirmeye müsaade etmeyiz.

“A. Fuat” yada bizimkilerin dediği gibi “tekerlekli hala” Y. Küçük birdenbire olmadık sorularla, keşfedilen adanın yollarını bizden soruyor. Sorduğu soruların yanıtlarının tümü tarih kitaplarında var. O. Ko-tan ve N. Bora'ya sorduklarının cevabı ise, daha sorduğu sorular keşfedilmeden verilmiş. “Neden eleştiri yaptığını bilmeyen kırık bir yürek, kırmızı atkı ve kalpağı ile” ne Rizgarî'yi ne de Kürdistan Press'i okumamış, okumuşsa da anlamamış. Sorduğu sorulardan bu belli. Bu sorular ona, daha doğrusu nevi şahsına münhasır sorular. Derdi var içinde, bunu bir gün mutlaka göreceğimizden kuşku yok. Şunu söylüyor “düzeyle tepkiler beklenmelidir”. Bugüne kadar Rizgarî'nin oluşturduğu ve herkes tarafından kabul gören tezlerine yaklaşımlarda karşı taraftan hiçbir zaman olumlu tepki gelmedi. Onu ve onun gibi düşünenleri yendiğimiz için, bilimsel olarak pabuçlarını dama attığımız için olacak, kinini ve husumetini kusabildiği kadar kusuyor, buna da bilimsellik diyor, ne diyelim!

Ayrıca Küçük bey, bize tehditler de savurmaktan kendini alamıyor. Kendisi ile barışık olmayan, kariyer tutkusunun gözünü bürüdüğü bu kanlı, usturuplu gizli Kemalist beyimizin nerelere savrulacağını hep birlikte görmek nasip olursa, bazı dost ve arkadaşlarımıza söyleyecek-lerimiz elbette olacaktır. Biz de, Rizgarî de böylesi ucuz tehditlere alıştık. Özellikle, PKK kadrolarına böylesi kene ve çöplük bekçilerini başımıza musallat ettiği için hincımızı kontrol altında tutmayı becerebilirsek iyi olur! Başından beri hep ayağımızın altında dolaştılar, tanıdık yüzler bunlar. Biz, yapılan tehditler ve gösterilen hedeflerle ne yapılmak istendiğinin bilincindeyiz. Yeter ki, öteki Kürdistanlılar bunu anlasınlar, bilsinler. O günlerde kendisine eleştiri yazımızda bu tür davetiyelerin altından kolay kalkamayacağını belirlemiştik.. Her za-man başkalarını öne sürerek, tahrik ederek kendilerini sakladılar bu

²⁹¹ Çünkü H. Sağnıç hiçbir zaman DDKO kurucu ve üyesi olmadı. Ayrıca, dil konu-sunda savunmalar konusunda yazılanlarda tamamen uydurmadır. Bu konuda DDKO ile ilgili açıklamalarda gerekli bilgiler aktararak, durumu netleştirmeye çalışacağım. Kendisine gönderdiğim mektupta ve telefon görüşmemde bu konularda yalan bilgi-ler yaydığını belirtmiş, bunu yapmaması gerektiğini söylemişim.

tipler. Şunu ısrarla belirtmiştik, Y. Küçük ve diğerleri (Ve 1978 Rizgarî ayrışmasından beri taraf olma kindarlıklarını sürdürenler.) açıkça ortaya çıkarlarsa ve sonuç olarak düzeyli bir tartışma da istiyorlarsa, bize resmi düzeyde sesimizi duyuracağımız bir kürsü a-çarlar. Bundan korkmazlar. Ve altını çiziyorum, bilimsel olarak tarih-sel, felsefik, teorik vb. bütün düzeylerde, özellikle Y. Küçük ile tar-tışmaya hazırız. Buna Marksizm de dahildir. Herkesin önünde kendi-mizi, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini, tarihimizi savunmaya, daha önce savaşmış yendiğimiz Kemalistler ve Türk “Solcuları”yla bir kez daha rövanş karşılaşması yapabiliriz. Onları gelişen, değişen bilgi ve belgelerimizle yeniden ele alabiliriz. Değişme olgusunun bunlar da işlemediğini yeri geldikçe ispatlamaya da hazırız. Biz Kürdistan sorununda yendiğimiz Kemalistlere, Türk “Sol” una asla ve asla taviz ver-meyiz. “Bilimsellikleri” elveriyorsa, güçleri varsa kamuoyu önünde tartışabilmemizin koşullarını yaratırlar. Yoksa kıyıdan köşeden, arka-mızdan atarak tutarak olmaz. Bu, yalnız ayıp değil, başka adı da var bunun. Ve kapalı kapılar ardında “bilimsellik ve teori” adına yönetip yönlendirdikleri, büyük yanlışlar yaptırdıkları insanlardan ellerini çekmelidirler artık²⁹². (...)

Şimdilik Rizgarî adına bu kadarla yetinip sözü O. Kotan’a bırakalım. Şimdi hayatta değil, ama yarattığımız bu düzeyde hiç olmazsa kendi-sini savunma olanağı elde etmiş olabilir! Ayrıca, olumlulukları dışında yanlışlarını da görüp, tartışabiliriz..

Orhan Kotan, “Yalçın Küçük’ün ‘Küçük’ Yanlışları”nı dile getirmiş.

“Toplumsal Kurtuluş dergisi’nin 31. sayısında Yalçın Küçük’ün ‘*Kürtler Üzerine Tezler*’inin bir bölümü yayımlandı. Editörün yaptığı açıklamaya göre, *Tezlerin* tümü daha sonra yayınlanacak. İleride ya-yınlanacak *Tezlerin* tümünün, yayımlanan bölümlerdeki temel tespitle-rin dışında yaklaşımlar taşıması olası görünmüyor. Sayın Yalçın Kü-çük’ün *Kürtler Üzerine Tezler*’inin özü, söz konusu yazıda bütünü ile belirlenmiş durumda.”

Gerçekten öyle, aşağıda bu “**Tezler**”e geleceğiz. İlginç şeyler görece-ğimiz bu Tezler’i tartışmak üzere O. Kotan’ın açıklamalarına devam edelim.

“Ne var ki, Sayın Küçük’ün bu çalışmaları, yada daha basit bir ifade ile Kürtler hakkında *konuşmaya* başlaması ideolojik ve politik bir sü-rekliliğin ürünü değil. Kürt hareketinin 1980 sonrası Türkiye’de, Or-tadoğu’da ve Dünya’da almış olduğu biçim ve niteliklerin bir ürünü. Çünkü, Sayın Küçük, Kürt hareketinin, özellikle, Türkiye’de devrimci maskeli karşı görüşlerle ve devletin resmi ideolojisi ile cephe savaşına girdiği dönemde, Kürt sorunu ile ilgili ne yazık ki sağ kanat sosyaliz-minin ezip büzüp Kemalistleştirdiği alanda hareket ediyordu. Örneğin, TİP’in yayın organı olan *Yürüyüş* dergisinin başyazarlığını yaptığı dö-nemde, Kürt hareketinin kimlik arayışını, Marksizm-Leninizmin ulus-ların kaderlerini tayin hakkına getirdiği yorumun doğru değerlendiril-mesi üzerinde şekillenmesini hazmedemiyordu. Bu çalışmaları kü-çümsüyordu. Kürt Hareketinin, Marksizm-Leninizm’i ideolojik bir silah olarak kullanmak üzere verdiği mücadeleyi şiddetle eleştiriyor-du. O dönem TİP içindeki mücadele arkadaşı Kemal Burkay’ın Genel sekreterliğini yaptığı Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi’ni (TKSP), ezen ulus soluna mensup pek çok eğilim gibi, neredeyse polisiye bir girişim olarak değerlendirebiliyordu. (...) ‘Sol kenarda oynayanlar ve oynatanlar’ ana başlıklı yazısı bu anlayış ile kaleme alınmıştı. TİP İs-tanbul İl Kongresi’nde ise Peyami Arırk, ‘*Bundizm sökmemiştir, sök-meyecektir*’ diyerek, TKSP girişimini yerden yere vuruyordu. Şimdi yayımlanan Tezlerinde ise, Sayın Küçük, ‘*Marksizm-Leninizm’i müca-delede bir silah olarak kullanan ilk Kürt hareketi PKK’dır*’ deyip işin içinden çıkıyor.”(...)

²⁹² Bak: “İlk Kurşun Teorisi”, N. Bora, Rizgarî, Sayı:24/25, Ekim 1990/Ocak 1991, Sh:143-148 ve Kürdistan Press, Sayı: 82, Nisan 1990, Sh:5.

“Derken 21 Mart 1976’da *Rizgarî* isimli bir dergi yayın hayatına gir-di. Rizgarî kendisinden önce Türkiye’de ve Kürdistan’da Kürt sorunu üzerine tartışanların kullanmak zorunda oldukları *Ezop Dili*’ni bir ke-nara iteleyerek, sorunlara yasalar ve yasaklar çemberinden değil, doğ-rular ve gerçekler dünyasından bakıyordu. Örneğin, Kemalizm’in ge-rici, ırkçı-sömürgeci bir ideoloji olduğunu belirtiyordu. Kemalizm’in, ezen ulusun, zulmedenlerin felsefesi olduğunu vurguluyordu. 1919 -1922 Savaşı’nın anti-emperyalist ulusal kurtuluş savaşı olmadığını, tersine, İngiliz emperyalizminin askıda kalan sorunlarını çözmek için sürdürülen haksız bir savaş olduğunu, halklar arası bir savaş olduğunu ortaya koyuyordu. Kürdistan’ın bu savaşın siyasi sonuçlarından biri olarak bölünüp parçalandığını ve 4 devlet arasında sömürgeleştirildi-ğini tartışıyordu. Aynı dönemde sağ kanat sosyalistlerinden Troçkist-lere, Maoçulardan, Arnavutçulara kadar Marksizm’in genel tabanı ü-zerinde hareket eden tüm fraksiyonlar da Kürdistan’da hareket halin-de idiler. Ama ezen ulus solu, örneğin Sayın Küçük’ün sorumluların-dan biri olduğu TİP, bir dizi legal yayın yapan TKP vb. bu çalışmaları burjuva milliyetçiliğinin değişik varyasyonları olarak görmekte ve çok ağır bir dille eleştirmektedirler. Örneğin, sömürge Kürdistan tezini savunanların *Kürt burjuvazisinin* sözcüleri olduğu en yaygın ve etkin suçlamalar arasında yer alıyordu. Bunların CIA, SAVAK ajanları ol-dukları fısıltı gazetelerinden taşarak bazı legal yayınlara bile girmişti. Özetle, 1970-80 döneminde çoğu Türk solunun içinde yetişen Kürt aydınları çok çetin şartlar altında Kürdistan’da Marksizm-Leninizmin bayrağını dalgalandırmaya, bir ideoloji olarak, bir dünya görüşü ola-rak yerleştirmeye çalışıyorlardı ve bunu yaparken en ağır darbeleri Sayın Küçük’ün de içinde bulunduğu ezen ulus solundan yiyorlardı. PKK ise henüz ortalarda yoktu. PKK, bu öncü güçlerin vuruşa vuruşa açtıkları alanda tümü ile siyasi ve ideolojik mücadeleye ters yöntem-lerle ortaya çıktı. Kürt hareketine kan bulaştırdı ve dört parçadaki Kürt hareketlerinin tümünü *hain* ilan ede ede bu günlere geldi.” (...)

“Sayın Küçük, ‘*PKK dışındaki Kürt hareketinin bileşenlerini düpedüz TC militarizmi ile aynı kefeye koyuyor ve özü itibariyle karşı devrimci*’ ilan etmektedir. Şunları yazıyor Küçük: ‘*..PKK, bu çizgisinde geliştiği sürece, Türkiye Cumhuriyeti kuvvetleri kadar, diğer Kürt politik hare-ketlerinin de husumetini çekmek durumundadır*’.

Bu son derece ciddi bir iddiadır. Küçük’e göre, ‘diğer Kürt hareketle-ri, Küçük bu hareketlerin ismini cismini pek ağzına almamaktadır, PKK’ya en az TC kuvvetleri kadar hınc duymaktadırlar ve bunun ne-deni de, PKK’nın Türkiye’nin sol, sosyalist birikiminin üzerine otur-ması ve yoksul Kürt köylüsüne dayanmasıdır!’

(...)

Sn. Küçük böyle bir iddianın hesabını nasıl verecektir, bilemeyiz. Ama, Sn. Küçük, Kürt hareketleri ile PKK arasındaki husumetin ne-denlerini bilmek zorunda! Bilmiyorsa öğrenmek zorunda! PKK ile diğer Kürt hareketleri arasında açılan uçurumda kurşuna dizilen dev-rimcilerin cesetleri duruyor! Tabii Sn. Küçük Kürdistan’da PKK ön-cesini görmediği, görmek istemediği ve de asıl PKK’yı köksüz bırak-mamak için, onu, bir yerlere bağlama ihtiyacı duyuyor. PKK’yı Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya çizgisine bağlıyor. (...) Çayan ile Kaypakkaya’nın ideolojik çıkışları oldukça farklı. Sn. Küçük, bu “küçük” farklılıkları görmüyor, görmek istemiyor. Bu denge teorile-rini daha farklı biçimde Avrupa’daki konferanslarında da yapıyor.

Bu kez, Jön Türkler, THKP ve PKK üzerinde oynuyor. Tezler’de ise TKP-ML, THKP ve PKK sentezinde siyaset arıyor Sn. Küçük. Bunları yaparken de, ne hikmetse Kürt hareketinin diğer bileşenlerini varsay-mıyor. Varsaydığı yerlerde de ağır suçlamalarda bulunuyor. Şöyle ya-zıyor Sn. Küçük; ‘*Irak KDP’si bütün Kürt hareketleri üzerinde, en azından son zamanlara kadar ideolojik etkiye sahip oldu; bu nedenle, buradan kaynaklanan otonomi programı, PKK ortaya çıkıncaya ka-dar, Türkiye’de pek çok Kürdün ve Kürt hareketinin programı sayıla-bildi*’. Sn. Küçük PKK mantığı ile teori üretiyor..”(...)

O. Kotan PKK'nın diğer Kürt hareketlerine sövgülerini, yaptıklarını sıraladıktan sonra soruyor: "Şimdi, otonomi programı nasıl olmuş da Türkiye'de pek çok Kürdün ve Kürt siyasetinin programı olmuş! Ör-neğin, otonomi programı TKSP'nin mi, DDKD-KİP'in mi, Rizgarî'nin mi, Kawa'nın mı programı olmuş!! Bu tür *Tezler* biraz fazla cehalet gösterisi olmuyor mu?"

Ve Küçük'ün bağımlılık konusundaki görüşlerine değinerek, Sokak dergisi'ndeki röportaja sözü getiriyor;

"Sn. Küçük dönüp dolaşp bağımlılık ilişkisine gelmektedir. Bütün Kürt başkaldırıları bir başka güce dayanarak ortaya çıkıyor. PKK ha-riç. Sn. Küçük, bu kanıya -kendi ifadesi ile- Bekaa'da mukim A. Öca-ıan'la görüştüktan sonra varıyor. Şam üzerinden kısa pantolonla Bekaa'ya gidiyor, sorularını cevaplandırmak üzere, *Sevgili kardeşim, Sayın Başkanım* dediğı A. Öcalan'a veriyor. Sonra Şam'ı ve Halep'i geziyor. Bir turist gibi geziyor. Anılarında bunlardan söz ediyor. Tür-kiye'ye dönünce gözlemlerini Sokak dergisine anlatıyor." (...)

Küçük'e yöneltilen sorular ve cevapları kısaca belirtmiş O. Kotan. Bu konuyu yukarıda açıklamıştık, tekrar olacağından buraya almadık²⁹³.

O. Kotan şöyle devam ediyor: "Sn. Küçük, *Tezler* de ise şunları yazı-yor; '*Bölge ülkeleri ve bölgede çıkarı olanlar, Kürt hareketlerini ve liderlerini, birbirlerine karşı veya birbirleri ile pazarlıkta kullanmak istiyorlar*'. *Tezler* ile *Sokak* birbirini tamamlıyor. İkisi bir araya gelince, Sn. Küçük'ün PKK ile ilgili tezleri havada kalıyor.(...) Sn. Küçük İran'a gitmediğı için, yazmamış. Biz tamamlayalım. PKK, İran'da, diğer Kürt hareketlerinden çok daha geri ilişkiler içinde ve pasdarlarla el ele duruyor. Bunu da herkes biliyor.

Bu yazıda işaret edilmesi gerekli bir diğer sorun da Sn. Küçük'e göre Washington'un Kürt politikası. Sn. Küçük şöyle yazıyor: '*Washing-ton, Kürt politikası içinde bir taraf olarak var olmak zorunluluğunu duyuyor. Temizlemek istedikleri ve destekledikleri var*'.

Sn. Küçük'e göre ABD, '*gerici bir Kürt devleti ile Ortadoğı'da bir süre daha düdüğünü öttürebilmeyi planlıyor. Bu nedenle PKK türün-den şoven olmayan.. bir örgütlenmeyi temizleyerek, Ortadoğı'da yeni düzenlemeler peşinde koşuyor*'.

(...)

Bir kere ABD'nin gerici bir Kürt devletinden yana olduğı tezi, çok bayat ve çok şoven bir resmi ideoloji tezi. Ne ABD ne de Batı Avrupa hiçbir zaman böyle bir tercih yapmadılar. Bu, düpedüz resmi ideolo-jinin ısrarla ileri çıkardığı bir tez"(...)

"Yalçın Küçük'ün Küçük yanlışları" bir alıntı ve ona verilen cevapla bitiyor.

"Sn. Küçük'ün *Tezler*' de bir belirlemesi var. Şöyle: 'Kürt sorununun hem anlaşılması zordur ve hem de anlamak isteyenin aklını karıştıran özelliğı var'. Doğrudur. Özellikle TC'nin Kürdistan politikası kav-ranmadığı sürece, Kürt sorunu üzerinde konuşmak oldukça zordur. (...)

Sn. Küçük, '*sevgili kardeşim dediğı, sayın başkanım dediğı*' A. Öcalan ile Bekaa macerasından o kadar etkilenmiştir ki, *Tezler*, Kürtler üzeri-ne değil, PKK üzerine oturtulmuş. Bu yapılırken de PKK'nın tümü ile propagandaya yönelik iddiaları, teorik tespitler olarak öne sürülüyor. Bu da Sn. Küçük'ü tutunması imkansız iddialara götürüyor. Sn. Küçük bu iddiaları derinleştirdikçe daha çok batıyor. Taraf oluyor. Ve taraf olduğı noktadan itibaren de, bir tarihçi olarak değil, bir propa-gandist olarak konuşuyor.

²⁹³ Sokak Dergisi, "Yalçın Küçük'ün izlenimleri", 3/9 Eylül 1989, Sayı:2.

Sn. Küçük'ün *Tezleri*'ni enine boyuna tartışmayı çok isterdim. Ama, buna olanaklarım elvermiyor. Bunu yapacaklar var. Umarım geciktir-mezler. Çünkü, ideolojiler bir kez toplumun vicdanına yerleşti mi, toplumun vicdanından bu ideolojilerin tahribatını süpürüp atmak sanıldı-ğından çok daha zordur. Kemalistlerin, TKP Merkez Komite üyeleri ile işbirliği içinde yaptıkları ideoloji ile 60 yıl boğazlaşıldı. Türk ve Kürt hareketleri hala bu ideolojinin izlerini taşıyor, ondan etkileniyor. Kan içinde ve imha tehdidi altında olan Kürt halkına yanlış hedefler göstermek, halkın politik tercihlerini ters biçimde etkilemek Kürt halkına karşı işlenmiş bir suç olarak görülme zorunda. Ezen ulus solu suç işlemekten artık vazgeçmeli”²⁹⁴.

Yalçın Küçük'ün meşhur ve maruf Tezler'ine elbette bir göz atacağız. Buna girmeden Orhan Kotan'ın Yalçın Küçük'e bir yazısı dolayısıyla yazmış olduğu Mektup'tan²⁹⁵ da kısaca söz etmek istiyorum.

Mektup, Y. Küçük'ün “Biz ve Amerika” yazısı nedeniyle kaleme alınmış. 60'lı yılların eylemleri, gençlik örgütlenmeleri ve FKF ile DDKO'dan kısaca bahsettikten sonra, anti emperyalizm olgusuna değiniliyor. Ordu ile gençliğin birlikteliği ile 6. filo olayları vb. açıklanıyor. 80'li yıllar ise yenilgi yılları olarak tanımlanıyor. Daha sonra adı geçen Küçük'ün yazısına geliyor.

“Yazının sonunda şu cümleler var: ‘Amerika mı? Artık Mehmet Akif’in dediği gibi, tek dişi kalmış canavardır’. ‘Amerika mı? Başkan Mao'nun kağıttan kaplan sözü, bu gün, düne göre çok daha doğrudur’. Bu saptamalara katılmak mümkün değildir. (...) Tek dişi kalmış bir canavara karşı, kağıttan bir kaplana karşı dünya çapında savaş açmanın bir anlamı olduğu kanısında değilim. Ama Amerika güçlü bir devlettir. (...) Bu gerçeği ne abartmak gerekir ve ne de küçümsemek. ABD düşmanlığı ile anti emperyalizmin farklı nitelikler olduğu ise zaten biliniyor. ABD düşmanlığı Humeyni anti emperyalizmidir. ABD düşmanlığının politik bir tavır olarak ileri sürülmesi doğru değildir. Tabii, güçsüz ve zavallıdır da. 260 milyonluk nüfusa sahip olan Amerika'da, 15 milyon insan sokaklarda yaktadır. 25 milyon insanın sağlık ve sosyal hakları hemen hemen hiç yoktur. Yılda 20 milyon insan hapishane trafiği içindedir ve sürekli olarak yaklaşık 500 bin mahkum hapishanelerde. Yılda 25 bin cinayet işlenmektedir. Her 15 saniyede bir, bir kadının dayak yemektir. Her on saniyede bir hırsızlık olayı ve her 40 saniyede bir soygun yapılmaktadır.

Bu gerçekleri anti emperyalist mücadelede bir malzeme olarak kullanmak fazla anlamlı değil. Hele Rus, Romanyalı, Polonyalı ve diğer Doğu Avrupa devletlerinin kadınlarının sokaklarda pazarlandığı Türkiye'de hiç anlamlı değil. Çünkü, aynı Amerika, bilim ve tekniğin de başlıca merkezlerinden biridir. Paris'in bir kültür otoritesi olduğu dönemler çok gerilerde kaldı.(...) Eskiden Avrupa Amerikalının rüyası idi. Şimdi Avrupalı için Amerika bir rüya ülkesidir..Yalnız rüya ülkesi değil, karar alma ve uygulama ülkesidir de.” (...)

Orhan Kotan daha sonra, kendi mantığı içinde yazısında Türkiyeli demokrat, sosyalist yada liberallerin de yüzlerini ABD'ye çevirdiklerini, ondan çözüm beklediklerini ve bundan vazgeçmeleri önerisinde bulunuyor.

Orhan; “Kürt sorunu Filistin sorunu gibi Beyaz sarayın arka bahçesinde çözümlenmemelidir. Kürt sorunu, Türkiye'nin yasal ve meşru organlarında çözümlenmelidir”de diyor.

Bu öneri ile yanıldığını ve eğer yaşasaydı bunun doğru olmadığını görecekti. Türkiye'nin yasal ve meşru organları ve Beyaz sarayın arka bahçesine bakmayan organları yok.. Ayrıca

²⁹⁴ Orhan Kotan, “Yalçın Küçük'ün ‘Küçük’ Yanlışları”, Kürdistan Press, Sayı: 82, Sh.6, Nisan 1990.

²⁹⁵ Orhan Kotan, “Sevgili Yalçın Hoca”, 22 sayfalık Mektup, 30 Eylül 1993. Mektupta Rizgarî'nin tarihsel süreci ile ilgili bölüme itirazımızın olup olmadığı konu-sunda görüşümüz istediğinden, hem bu konuda hem de diğer konularda eleştirileri-mizi içeren bir yazı göndermiştik. (Bak: O. Kotan'a gönderilen “Yalçın Küçük'e Gönderilmesi Düşünülen Mektup Üzerine Kısa Düşünceler”, 4 sayfa, 30 Ekim 1993.) Her iki metin de **Rizgarî Parti arşivi, Sa/Dos. XI/1 Siyasi metinler-c**'de bulunmaktadır. Orhan'ın mektubunun **gönderilip gönderilmediği** konusunda arşiv-de bir kayıt yok, o dönem ayrılıklarımız da olduğundan kesin bilgimiz olmadı. Ancak, gönderildiğini sanıyorum ve bu düşünce ile bu mektubu da sunuyorum.

Kürt sorununda bu organ-lar karar alma olanağına sahip değiller. Arkalarında Genel Kurmay, Milli Güvenlik Kurulu gibi meşru olmayan gizli organizmalar var. Avrupa birliği programları içinde bir çözümü bile kapak altı ettiler. Son 25 yılda hiçbir değişiklik yok gibi davranıyorlar. Yıllar öncesine çok benzeyen bir yapı gösteriyorlar. (...)

Daha sonra Orhan mektubunda Metropoldeki Kürt insanının yaşamını açıklıyor. Ama, bu insanların orada ne yaptıklarının nedenini belirtmi-yor. Bir nasihatte bulunuyor buradaki insanlar için; “Bu gerçeklik, şo-ven politikaların gübrelidir. İçinde ancak kan ve ölüm filizlenebilir!” diyor.

Ve devam ediyor; “Kürtlerin ABD’ye karşı anti emperyalist bir mücadele-ye kalkışmalarını ise anlamak mümkün değildir. Dehşet verici bir göçün, açlığın, zulmün ve vahşetin içinde tir tir titreyen Kürt çocuğunun, akranları ve büyükleri ile dişe diş bir didişme sonucu havadan dökülen bir parça ek-meği kaptıktan sonra ‘Yaşasın Bush, kahrolsun Saddam’ demesinde şaşıl-a-cak ne var ?”

“Kuzey Kürdistan’da, Kürt halkından ve Kürt gerillalarından, Amerikan em-peryalizmine karşı savaş açmalarını istemek, bunu kıskırtmak devrimci bir politika mıdır? ...Peki ya Fransa? Ya Almanya? Ya İngiltere? Ya İsveç-Norveç-Danimarka? Ya diğerleri? Bunlar, anti emperyalist mücadelenin he-defleri içinde değil midirler?” diye de soruyor.

Şöyle bir örnek veriyor;

“Kürdistan Press’te yayınlanan bir röportajda, İsveç Komünist Partisi’nin eski liderlerinden Hermansson -ki Kürt Halkını Koruma Komitesi’nin de Başkanıdır- İsveç’in emperyalist bir devlet olduğunu ve İsveç’teki refah dev-letinin gıdasını Üçüncü Dünya Halklarının sömürsünden aldığını söylü-yordu. Yani, imha tehdidi altındaki yoksul Kürt halkının anti-emperyalist savaş hedefi, neredeyse Dünyayı kapsamaktadır”. “Özel timlerin, Komando alaylarının, en gelişkin savaş uçaklarının vb. ölüm kustuğu Kuzey Kürdistan halkına, ‘bak senin düşmanın, şu atlantiğin öte yakasındaki yaldızlı kolonyel şapkası ve beyaz sakalı ile etrafına sahte güllücükler saçan Sam Amca’ dır demek, Kuzey Kürdistan halkına ne anlatır?”

Küçük’ün yazısındaki “bütün araçların ortadan kalktığını düşünüyö-rum. Biz ve Amerika karşı karşıyayız” belirlemesine karşı çıkan O. Kotan; “Türkiye’de siyasi iktidarı Amerikancı Tansu’lara, Almancı Mesut’lara bırakıp, diğer araçları da ortadan kaldırarak, Amerika ile karşı karşıya gelmenin siyasal ifadesi nedir?” diye soruyor. Marksist Solun bir sefalet içinde olduğunu, % 1’leri bile arkasına alamadığını belirterek, hiçbir sonuca ulaşamayacağını açıklıyor. Güney Kürtleri-ne karşı kullanılan ortak kavramları da eleştiriyor:

“Barzaniler ve Talabaniler ile bu iş çözülmez buyuruyorlar. Peki baylar, na-sıl çözülür, zatı alilerinizle mi? Buyurun o zaman Türkiye’nin sorunlarını çözün! Gırtlığına kadar pislige batmış Türkiye’nin okumuşları, aydınları, Marksistleri, ömrünü dağlarda, sürgünlerde, mücadelenin içinde geçirmiş politikacılara ne diye durmadan atıp tutmaktadırlar. Ne yapsın Kürt halkı? Gücü ve kapasitesi ancak bu kadarına yetiyor. Kürt toplumundan bir Yavuz Selim çıkmamış, Kürtlerin Bitlisli İdris amcaları var; Kürt toplumundan bir Mustafa Kemal çıkmamış, Kürtlerin bir Mustafa Barzani’leri var. Kürtler şimdi de Abdullah’ın posterlerini taşıyorlar. Azerilerin Elçibey’i, Irak Arap-larının Saddam’ı var. Ho Chi Min, Vietnam topraklarının ürünüdür. Kaddafi Libya’nın. Beğenirsiniz yada beğenmezsiniz, bu, bu kadardır..

Ekleyeyim. Kürtler, ABD ile karşı karşıya değillerdir. Tersine, Kürtler ABD ile ilişki kurmasını bilmelidirler. (...) ABD, kendi devlet çıkarları ile ilgileni-yor. Yazmışsın: ‘Washington, denetleyenle temasa geçer’. Doğrudur. Kürt-ler, ABD’nin desteğini almak zorundadırlar. Bu da Kürtlerin ‘denetleyen’ olarak bir taraf olmalarını gerektiriyor”.

Küçük’ün ‘Washington PKK ile görüşecektir’ belirlemesine geliyor O. Kotan; “Hiç kuşku yok. Elbette görüşecektir. Washington’un uzun met-rajlı dalgaları PKK’nın kafasının içine çoktan manipüle edilmiştir. Fakat bir taraf olarak PKK’nın kabul görmesinin şartları oluşmamıştır. Bir: PKK, Kürt hareketleri ile barışmak zorundadır. İki: Yanına Kürt hareketlerinin açık des-teğini alan PKK’nın

siyasi talepleri Dünya ile barışık talepler olmak zorun-dadır. Üç: PKK Suriye ve İran'ın bağımlılığından kurtulmalıdır.

Bağlı cümle ise şöyle: 'Washington PKK'nın Marksist-Leninist çizgisini ve devrimci ruhunu tımar edecektir'. Doğru. Tamı tamına böyle olacaktır. (...)" diyor.

Yazı PKK'nın, bazı kadrolarının ve basın yayın organlarının açıklama-malarının eleştirileri ile devam ediyor..

"PKK Apoisttir. Apoist PKK, becerebilirse Kürdistanlılaşacaktır. Avrupalı Marksizm, Rus Leninizmi ve selefi Rus-Gürcü karması Stalinizm, Çinli Maoizm, Türk Kemalizm ne ise Kürt Apoizm de odur. Kendisidir. (...) Ab-dullah, tek 'Ulusal Önder'dir, tek 'Politik Lider'dir, tek 'ideolog' ve niha-yet tek 'Başkomutan'dır. Eğer yüz binlerce insan stadyumlara doluşup huşu içinde Abdullah'ın önünde eğiliyor, çılgına dönüyorsa ortaya bir 'Ulusal Önder'in çıktığından fazlaca kuşku duymamak gerekir. Bu arada Alpaslan Türkeş, Abdullah için 'Ermenidir' diyormuş, 'Köpektir' diyormuş. Der. Bir-çokları da Mustafa Kemal'e 'Orospu Çocuğu' diyor. Anasının da 'Selanik Kerhanesinden, odalık' olarak alındığını söylüyor. Bu süreçte Yalçın Kü-çük'ün, Doğu Perinçek'in, Mehmet Ali Birand'ın yada İsmail Beşikçi'nin ne kadar payı, ne kadar katkısı vardır, o ayrı bir inceleme konusu. İsveç Emni-yet Müdürü Hans Holmer'in yada İsveç ve Türk Basını'nın ve Esat birader-lerin ve Saddam rejiminin ve Mesut Barzani'nin ve de Celal Talabani'nin ne kadar payı vardır, o da ayrı bir inceleme konusu. (...)

Bir dönem beyinlerimizde ve yüreklerimizde fırtınalar yaratan Marksizm-Leninizmin güvenlik zırhı, Apoizmi görmezden gelmeye yetmez artık. Ama, başka şeylere yeter. Örneğin, Mustafa Kemal ile ilgili tezlerimizin tek yan-lılığına. Çünkü, Apo ile ilgili pek çok yazının içinden, Abdullah Öcalan'ı çıkartıp yerine Mustafa Kemal'i koyduktan sonra, Türk kelimesinin yerine Kürt kelimesi yasarsanız, bu yazıların altına Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun yada Nadir Nadi'nin imzasını atabilirsiniz."²⁹⁶ (...)

O. Kotan "Bu saptamalardan anti-Marksizm, anti-Leninizm gibi cıvık kav-ramlara gitmenin bir yararı yok. Yalnızca ayaklarımızı toprağa basmasını bilelim, yeter" diyerek, PKK medyasını eleştiriyor. Özgür Gündem Ga-zetesi Genel Yayın Yönetmen yardımcısı F. Ferda Çetin ile ilgili aldığı bir mektuptan söz ediyor. Bu konuda yukarıda açıklama yapmış ve tartışmıştık²⁹⁷. Orhan bu türleri "Abdullah'ın askerleri" olarak tanım-lamış.

Yalçın Küçük'ün Mektubu PKK kadroları ile ilgili açıklamalar ile sü-rüyor. Özetle; PKK'nin kendi kadrolarını acımasızca imha ettiğini, kadroların hep bir biçimde sayfalarca öz eleştiri yazdıkları ve tecrit olduklarını belirtiyor.

Rizgarî'nin Suriye'deki durumunu açıklayarak, tecridini tartışıyor. Talabani de dahil Suriye'deki birçok siyasi lider ve grubun gözü ö-nünde Rizgarî militanlarının hudutta teslim edildiklerini açıklıyor. Bu konuya da yukarıda değinmiştik. Talabani'nin Rizgarî'ye hep negatif durduğunu belirtiyor. Rizgarî'nin KDP ile ilgili suçlandığını söylüyor.

PKK'nın Arapça hazırlayıp Filistin örgütlerine verdiği bir rapordan söz ediyor. Bu raporun Kürdistan Press arşivinde Türkçe metnin bu-lunduğunu belirtiyor. Bu raporda Rizgarî'nin Amerika'dan yönetilen Troçkist bir hareket olduğu belirtiliyordu diyor ve Suriye'deki prosovyet ilişkiler nedeni ile Troçkizmin suç olduğu ve Rizgarî'nin tecrit edilmesinde bunun etkisi olduğunu söylüyor.

²⁹⁶ Hıfzı Veldet Velidedeoğlu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Profesördü. Devletin en iyi bilirkişilerindendi. Bütün Komünizm ve Kürtçülük davalarında ona başvurulurdu. Nadir Nadi'de Cumhuriyet Gazetesi başyazarı idi. Her ikisi de yetiş-miş tam tekmil birer Kemalist idiler. (...)

²⁹⁷ Bak: F. Ferda Çetin : "Sayın Orhan Kotan", tarihsiz, 1 sayfalık ag. mektup.

Huduttan geçişte Rizgarî kadrolarının giriştiği silahlı çatışmaya değ-i-nerek bu olayı açıklıyor. Türkiye'deki siyasal çalışmaları ve Rizgarî' nin faaliyetlerini gündeme getiriyor. Bu ilişkilere yukarıda Suriye Ra-poru'nda kısmen²⁹⁸ değ-inmiştik.

Daha sonra, Kürdistan Komünist Partisi'nin durumunu yazıyor. Yekiti dergisinin yazılarını tartışıyor. Kamışlıdan yola çıkan ve sınırda ça-tışmaya giren arkadaşların gönderdikleri mektubu aynen almış²⁹⁹.

Olayları, Suriye'deki durumu, Rizgarî'nin çalışmalarını, PKK'nın yaptıklarını vb. açıklayarak "İşte böyle sevgili Yalçın Hoca" diyor ve Orhan devam ediyor;

"Tarih birileri ile yada bir şeylerle başlamıyor. Ama güçlü olanların tarihi yazılıyor. Tarihi yazanlar, hep güçlü olanın, kazananın tarafına eğiyorlar. Takrir-i Sükûn ile (1924) başlayan ezme eylemi 1927'de başarılı olduğu zaman, susturulmuş Türkiye'de Mustafa Kemal tarih yazdı. Adını Nutuk koydu. Mecliste bir hafta süreyle nutuk attı. Tarih, 19 Mayıs 1919'da, bir Osmanlı paşasının Samsun'a ayak basması ile başlatıldı. Sen bu tarihi tersine çevir-din. Örneğin İnönü'de herhangi bir çatışma olmadığını Genel Kurmay'ın belgelerine dayanarak kanıtladın. Ama, Türkiye'de halen 1. ve 2. İnönü za-ferleri kutlanmaktadır. Şimdi elinde büyük güç biriken Abdullah'a tarih ya-zılıyor. Bu tarih, Mustafa Kemal'e yazılan tarihten farklı değil. Bu tarihe karşı halkın zarar ziyan davası açma olanağı yok. Bir sorun var yalnızca. Abdullah'ın tarihine henüz nokta konulmadı. Nerede, ne zaman konulacak bilemem. Bu noktadan sonra ne yazılacağı ve ne söyleneceğini de bilemem. Bu tarih yazıcılarından biri sensin, bir diğeri sevgili Beşikçi'dir. UNES-CO'ya Mektup'un önsözünde belirtmişim³⁰⁰. Beşikçi bizim için her zaman sıcak yürekli bir dost, değerli bir öğretmen, sarsıntısız, ikirciksiz, kararlı bir yol arkadaşısıdır. Bu bugün de böyledir. Sarı Hoca'nın düşünce yapısında köklü bir değişiklik olduğu kanısında değilim. 67 Mitinglerine nasıl bakmışsa, DDKO Diyarbakır duruşmalarına nasıl bakmışsa, Güney Kürdis-tan İhtilaline nasıl bakmışsa, PKK olayına da hemen hemen aynı nitelik ve yöntemlerle bakmıştır. Yanlıları vardır. Fakat yaptığı iş kendi mantığı ve gelişim süreci içinde yanlış değildir. Tersine hem yürekli hem de namuslu-dur. Kendine yakışanı ve kendinden bekleneni yapmıştır. Bu arada yapma-ması gerekeni de yapmıştır. Bunlar bilimin işi olmayan, siyasetin işi olan değerlendirmelerdir. Siyasetin işi olduğu için de, bu tür değerlendirmeler Serxwebûn'un sayfalarında kalmıştır. Bir de sendeleyeni, bocalayan oldukça geniş ve okumuş aydın kesimin PKK saflarına akmasına yol açmıştır. Bu kötüdür demiyorum. Gerek kendi içinde ve gerekse kendi dışındaki aydın kuşağı ile oldum olası geçinemeyen PKK'nın safları sevgili Beşikçi'nin açılımlarından sonra şişmiştir. Fakat, beklenenin tersine, PKK saflarına doluşan okumuş, aydın kesim, PKK'ya bir tolerans yada entelektüel bir birikim ta-şımamışlardır. Tersine, PKK mantığı içinde erimiş, Apoculaşmışlardır. Be-şikçi ise Apoculaşmamıştır. Bu nedenle de Abdullah'la sık sık ters düşen değerlendirmelerini -dil, devlet vb- okuma olanağımız olmuştur," demekte-dir.

Bu tespitlerin büyük bölümüne katılmak gerekiyor, zaten böyle düşü-nüyoruz. Ama, Beşikçi'nin yenilginin teorisini yaptığı, buna katkı sağ-ladığı da eklenmelidir. PKK'nın geldiği yere birçok aydını temerküz ederek bu katkıyı sağlamıştır. Aşağıda buna kısaca değineceğim. Bu-rada şunu belirtmek gerekiyor, Orhan bu Kürdistanî açıklamaları ken-disi de alt düzeylerde teoriler geliştirerek pekiştirmiştir. O da yenilgi-nin teorisyenliğini yapmış ama, Beşikçi gibi değil. Tersine birçok kad-ronun mücadeleyi bırakması, mücadele saflarından kaçıp gitmesini sağlamıştır. Bu işi bırakın demiştir. Güçlü yazarlığı, mücadeledeki ka-rarlılığı, bütün olumluluğu ve yakınlığıma rağmen bu konuda onu da tartışmak gerekiyor diye düşünüyorum. Elbette, kaçanların bazıları her şeyde olduğu gibi bir mana arıyorlardı. Bu söylemleri de zırh olarak önlerine aldılar, aslında gitmeye hazırlardı biliyorum. (...)

Küçük'e gönderilen Mektupta son bir olaya daha değ-inmek istiyorum. Önemli buluyorum, yukarıda yer yer bu konuda açıklamalar da yap-mıştım. Bu konuda Orhan'a katılıyorum.

²⁹⁸ Bak: ag. "Suriye Üzerine Genel Rapor", Rizgarî Arşiv Metni/ K-II/D-3, No:46, Haziran 1987.

²⁹⁹ Bu mektubun altında 9 Eylül 1983 tarihi var, sözünü ettiği çatışmayı, sonrasını, tutuklama ve işkenceleri detaylı açıklıyor. Mektubun gelişi tarihi ise, 14 Aralık 1983.

³⁰⁰ İsmail Beşikçi, *UNESCO'ya Mektup*, Dengê Komal, 1983.

“Biz ve Amerika” başlıklı sözü edilen yazıda şöyle bir cümle var “Kürdistan’da Barzani türünün mumu sönmüştür”. Orhan bununla ilgili görüşlerini de şöyle özetliyor:

“Sevgili Yalçın Hoca, Barzani türünün ne Kürdistan’da ve ne de mevcut i-lişkiler içinde Dünya’nın hiçbir yerinde mumu kolay kolay sönmmez. Mustafa Barzani Kürt tarihine damgasını vurmuş 40 yıllık bir direnme döneminin lider ismidir. Bırakın da hakkındaki yargıyı tarih ve Kürt halkı versin. Mesut Barzani ise, bu direnme sürecinde savaş ve sürgün içinde doğmuş, savaş ve sürgün içinde büyümüş; savaş ve sürgün içinde bir siyasi partinin başkanı olmuştur. Güney Kürdistan’da Kürt halkının yetiştirdiği lider kadrolardan biridir. Kürt halkının nitelikleri ve özellikleri ne ise, Mesut Barzani de bu nitelikleri ve özellikleri şu yada bu ölçüde kişiliğinde barındıran ortalama bir Kürt insanıdır. Eğer Türkiye’de yaşasaydı, herhalde Ahmet Türk gibi yada rahmetli Mehmet Sincar gibi yada Azadi Örgütünün lideri Halit Cıbrı’nın, aynı aşiretten Şeyh Said’i Abdurrahman Paşa Köprüsü’nde ele veren Kasım Cıbrı’nın soyundan gelen Mehmet Emin Sever gibi yada T-DKP kökenli Remzi Kartal gibi DEP milletvekili olarak TBMM’de yer alırdı. Kim bilir belki de, bir Kürt kuruluşunun onursal başkanı olan Şeyh Said’in torunu Me-lik Fırat gibi DYP milletvekili olurdu. Ama, hayat çizgisine bakılırsa, her-halde bir Kamuran İnan veya bir Hikmet Çetin olmazdı. Barzani’nin Ankara ile olan ilişkileri, Abdullah’ın Şam’la, İran KDP’nin Bağdat’la olan ilişkilere-rinden temelde pek farklı değil. Ekleyeyim, bunlar kaçınılması bu süreçte mümkün olmayan, gerekli ve zorunlu ilişkilerdir. (...)

Mektup ayrıca bazı karşılaştırmalar yapıyor ve Cephe çalışmalarına değiniyor, şu sonuca ulaşıyor: “Barzani’nin mumunun sönmüp sönmemesi bunlarla doğrudan ilişkili değil. Dünya çapında ekonomik, politik ve felsefi saflaşmalarla ilgili. Sonuç olarak Barzani, emperyalist metropollerde şekil-lenmiş olan, Türkiye ve Kürdistan gibi ülkelerde de şekillenmeye başlayan politik saflaşmalarda bir olgunun, bir tarafın, bir eğilimin temsilcisidir. Bu politik saflaşmalar olduğu sürece Barzaniler de olacaktır.” (...)

“Bitiriyorum. Kürt sorunu siyasi bir sorundur, çözümü de siyasi olmalıdır. Türkiye’de devrim sorunu, bu siyasi çözümün içinde değildir. Bunlar birbi-rine bağlı da değildir. Ama, Türkiye’de demokrasi sorunu, tamı tamına Kürt sorunu’nun içindedir. Bunlar birbirine bağlıdır. Kürt sorunu, Kürt halkının temel demokratik hak ve özgürlükleri ile ilgili bir sorundur. Kürt halkının yaşam hakkı sorunudur.” (...)

“Umarım düşüncelerimi, düşündüğüm gibi anlatabildim.

Sağlık ve başarı dileklerimi iletiyorum.
Orhan Kotan, 30 Eylül 1993-Stockholm”³⁰¹.

Şimdi de Bay Küçük’ün “*Kürtler Üzerine Tezleri*”ne gelelim.

Sarı bir zemin üzerine *yeşille* Yalçın Küçük, *kırmızı* ile “*Kürtler Üze-rine Tezler*” yazılı ve altında parçalanmış uçuşan siyah bir yığın³⁰². Kendi niyetine bağlı olup, esasında kafasında tasarladığı bir kopuşun yada Türkiye’nin meşruiyetini göstermeye çalışan, biraz da peteği, kozayı andıran vb. olarak yorumlanabilecek bir sütun yada duvar gö-rünüyor zeminde. Dönem Yayınevi tarafından 1990 yılında çıkarılmış bir kitap. Arkada “Sevgili kardeşi Abdullah”la birlikte (Başkan kaz adımlarla yürüyor) yanında çantası, elinde eksik etmediği “dosyası” ve boynunda kırmızı atkısı ile Küçük acele yürüyüş halindedir. “Ba-kın, görün ben de Abdullah’la görüştüm” dercesine bir “ispat” vesika-sını andıran resim var. Bu resmin altında kitabın meşhur “önsöz”ünün sonunda söylenen şunlar yazılı:

³⁰¹ ag. 22 Sayfa Mektup ve O. Kotan’a Rizgarî’nin gönderdiği 4 sayfalık cevap için bak: Rizgarî Parti Arşivi, Sa/Dos. XI/1, Siyasi metinler.

³⁰² Bu şeklin neyi anlattığı açık değil, bunu yazarın kendine sormak gerekir!

“Çocukluğumda, köyümün köylüleri beni ‘ortak’ diye seviyorlardı. ‘Ortak’ sözcüğünü hep sevdim; ortaklığı, toplum için hizmeti ve eşitliği ahlak sayan bir dünyada yaşamak istiyorum. Yaşamak istediğim dünyayı kurmak için çabalıyorum. Ortaklığın zor olduğunu biliyorum. İnsanı ise, zoru kolaya çeviren yaratık olarak anlamak istiyorum.

Derin ağrılar içinde bu çalışmamı tasarlarken büyük heyecan duydum.

Ortak bir toplum ve dünyadan heyecan duyan okurlarıma, bu çalışmanın, ayrı bir heyecan kaynağı olmasını diliyorum”³⁰³.

Herhalde “Tezler” in neden tasarlandığını ve neyi amaçladığını kısaca anlamış oluyoruz. Ve önerisine uyarak “**ayrı bir heyecan kaynağı olması**” için bu meşhur ve maruf kitabına bakmaya başlıyoruz.

Kitabını “**Kürt kardeşime, göz göze, el ele, kalp kalbe, ortak bir dün-ya için**” “şiircik” dizeleri ile 17 Şubat 1990 tarihinde “Y.K.” imzası ile adanmış. Ve ilginç bir önsöz ile başlatıyor.

Önsöz, bizim üzerimizdeki oyunun nasıl bir rahatsızlık ürünü olduğu-nu, nasıl bir kapris taşıdığını açıklaması bakımından ele alınmaya de-ğerdir.

Çünkü, önsöz “Kürtler Üzerine Tezler” den çok Yalçın beyin kendi içinde bulunduğu durumu açıklıyor, ne yaman DGM savunması yaptı-ğın ve rahatsızlıklarını konu ediniyor. Kendini övüyor övüyor biti-remiyor. Ayrıca PKK‘ya dalışının ve Kürt hareketinin içine edişinin başlangıç noktasında “teorik” olarak kendini kabullenme, kabul-lendirme olarak görülmelidir. 4-5 ciltlik *Türkiye Üzerine Tezler* den sonra bu da bir garnitür olabilir!

Önsöz şöyle başlıyor;

“Bin dokuz yüz seksen sekiz yazında Ankara Devlet Güvenlik Mah-kemesi’nce tutuklanarak Ankara Ulucanlar Merkez Cezaevi’ne kapa-tıldıktan sonra çıkarıldığım ilk duruşmada, savunma aşamasında, ‘Kürt Sorunu’ üzerine bir kitap yazmayı vaat ettim. Altı Şubat bin dokuz yüz doksan günü vaadimi yerine getirmek zorundayım.”

İşte böyle Y. Küçük bir vaadini yerine getirmiş oluyor..

“Aradan geçen bir buçuk yıl, nerede ise her ay bir kez siyasi polisin hücrele-rine kapatıldım; Çıktıkça çalışmak durumundaydım. Başka sorumluluklarım da var. Sadece Öcalan söyleşisi, bana dört aya mal oldu; iki ay hazırlığı ve iki ay da gün ışığına çıkarmanın titizliği ve kaygıları gerekti.

Bunları şunun için yazıyorum: Artık insan yapısının ‘farklı’ olduğunu açıkça kabul etmek gereğini duyuyorum. Başkaları ayrı, kendime karşı vaat ve so-rumluluklarımı yapamamak bir yana, geciktirmek bile bende olağandışı tep-kilere yol açıyor. Vaat günüm yaklaşınca rüyamda beni boğarak öldürüyor-lar. Ben ölmek için müthiş çığlıklar atıyorum; Cinnah’ta oturduğumuz zamanlar bazen bütün apartman dehşete kapılıyordu.

Kuşkusuz önceleri Temren de dehşete kapılıyordu. Sonra alıştı; işi otomatik bir çözümle ya beni uyandırarak yada ağzımı eliyle kapatarak geçiştiriyordu. Daha sonraları ben, benim bu yanımı da ‘bilmeye’ başladım; yetiştiremedi-ğim bir yazımın akşamında ‘Temren, bu gece beni boğabilirler’ diyordum. Çok zaman dediğim türden oluyordu; gece beni boğuyorlardı. Ama artık a-partman korkmuyordu.”³⁰⁴.

Önsöz devam ediyor, “Kürtler Üzerine Tezler”e bir türlü gelmiyor. Yaşamını, rahatsızlıklarını, günlük işlerini ve ilişkileri sayıp döküyor. Ağrılarında bahsediyor.

³⁰³ Yalçın Küçük, *Kürtler Üzerine Tezler*, Dönem yayınları, 1990.

³⁰⁴ age. “Önsöz”, Sh:7.

“Cengiz’in sürüleri, Timur’un sürüleri, Moğol Sürüleri bütün vücu-dumu işgal ediyorlar. Bütün ağırlıkları özgürce ve hoyratça oynatıyor-lar.(...) En çok uyguladıkları üçtür; Yüz binlerce penseyi kaslarının ucuna takıp çekiyorlar veya demir bir yekek giydirip sürekli sıkıştırıyorlar, bu yetmeyince ayaklarından ve kollarından ters yönde çeke-rek vücudumu koparmak istiyorlar.” (...)

“..sonra gerçekten çekiliyorlar. Gözümün önce ışık sayıp fark ettiği, yüzümün rahatlama kabul edip kaydettiği işgalcilerin çekilişi gerçek-leşiyor³⁰⁵ .

Bundan sonraki kısım da “başucundaki 5 kitabı” tanıtıyor, bunlardan söz ediyor...

Bunların 4’ünü tanıttıktan sonra yine “Cengiz’in, Timur’un ve Moğol sürüleri”ne dönüyor ve 5. kitaba geliyor. Bu da Beşikçi’ye ait. Ve Marks’ın Ricardo için söylediklerini İngilizce aktarıp, Türkçe mealini belirttikten sonra, “Ben de İsmail’in görüşlerindeki acımasızlığın, dürüstlüğü’nün vazgeçilmez sonucu olduğunu düşünüyorum” diyor Bay Küçük.. İ. Beşikçi’den alıntılar yapıyor, karıştırıyor, araya başka şey-ler katıyor, velhasıl ona sataşmadan da edemiyor. Haksız tespitlerde bulunarak kendini kurtarmaya çabılıyor. Örneğin Tahsin Saraç ile il-gili bir aktarım yaparak;

“Tahsin Saraç bir Kürt idi. Fakat Kürt olduğunu kati surette söylemiyordu. Kürt olduğunu inkar ediyordu. Kürt olmaktan utanıyordu.”

“Çok tuhaf. Tahsin ile bir ara benim de yakın dostluğum oldu. Kürt olmadı-ğına beni de inandırdı. Kürtleri savunmak bir yana yok sayıyordu.” diyor³⁰⁶ .

Bir kere Tahsin Saraç Kürt değil, hemşerimizdir, yakından tanıyor ve biliyorum. Ama, Kürdistanlı’dır. Ve altını çizerek belirteyim, bu ya-nından da utanırdı. Halkın taktığı adla söyleyelim, çok kibirli, ilişkilere-rinde “Doğu”lulara karşı onları küçük gören, horlayan biriydi. Onunla ilgili 26.6.1989 yılında ölümü üzerine yazı yazan yazarlar da tanıdık, bildik! Onu övmeleri çok doğal.. Aralarında, yer yer “Solculuk” ta, belki “Kürtçülük”te demir atıp“demokratlık” taslamış olanlar olsa da, T. Saraç’ı övgülerinin temelini Kemalistlikleri oluşturuyor, bu ke-sin³⁰⁷ .

Bir de Prof. H. V. Velidedeoğlu (Bak: Dipnot: 296) ile ilgili beyanları ilgimi çekti. Beşikçi’nin birçok bu ve benzeri unsura ırkçı vb. demesi açıklama yapması da bir yerde Yalçın Bey tarafından şöyle bir geçiştirilmiş. Velidedeoğlu’nun Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan bir dizi yazısı üzerine eleştiri yapan Beşikçi, sonuçta onu ırkçılıkla suçlu-yordu³⁰⁸ . Gazetenin isminin bile Kürtçe olmasını ihanetle suçlayan Prof için Türk ırkçısı vb. diyor, Y. Küçük ise “Beşikçi’nin Velidedeoğlu çö-zümlemesinde katıldığım yerler kadar katılmadığım

³⁰⁵ age. “Önsöz”, Sh: 8, 9, 10.

³⁰⁶ age. “Önsöz”, Sh: 14

³⁰⁷ Zorunlu bir dip not koymak gerekiyor. Tahsin Saraç, ailesinin yerleşik olduğu Muş’a hiç gelmezdi. Ankara’da Fransız Kültür Merkezi’nde çalışıyordu. Maarif Vekaleti’nin (Milli Eğitim Bakanlığı) birçok klasiğinin çevirisini de yapmış, Fran-sızca öğretmenliği ve çevirmenlik ile meşguldü. Kardeşleri ve ailesi ile de arası iyi değildi. Bizim Kültür derneğimizin gecelerine, çalışmalarına, dernek binasına da gelip gitmezdi. Milli eğitim bakanlığında da çalıştığı sıralar yanına gidip işlerini görmek isteyen hemşerilerini terslerdi, ilgilenmezdi. (...) Fransızca’yı çok iyi bili-yordu, Paris’te eğitim yapmıştı. Herhalde Ermeni kökenli olması ona bazı olanaklar yaratmıştı! Eğer değilse, Kemalistlerin iyi bir adamı olmasından dolayı bu olanakları elde etmişti. Bir Sürgün sonucu başka yerden Muş’a gelmiş yerleşmiş bir Ermeni ailenin çocuğuydu. Kardeşlerinden büyükleri Remzi Saraç’ı Varto’da Nahiye Mü-dürlüğünden tanıyoruz. Diğer iki kardeşi Aydın ve Ergün ise Muş’tan ve Ankara Üniversite yıllarımızdan arkadaşlarımızdı. Çok katı solculardı! Ne zamanki Kürtler-le, Kürtçülükle ilişkimiz olmaya başladı bizden uzaklaştılar. (...) T. Saraç’ın ailesi Kürdistan’daki alt üst oluşlar nedeniyle doğal olarak yada yerleşim, sosyal ve dev-letle ilişkiler gibi bazı nedenlerle Kürt karışımı olabilir. Bilindiği gibi biz Ermeniler-le birbirine çok yakın uluslar olarak yıllarca birlikte yaşamışız. O nedenle onun Er-meni bir ailenin çocuğu olması yada babasının Ermeni olması abartılacak bir şey değil. Kürdistan’da böyle kırışık birçok aile var.. Bizim ailelerimizde de bu tür karı-şımlara rastlayabilirsiniz. İkincisi Tahsin Saraç sessiz duran, ama azılı bir Kema-list’ti, Yalçın beyin onunla “dostluğu” da olduğuna göre bunu iyi bilir! Konumuz değil ama “*Kürtler Üzerine Tezler*” i ilgilendirdiği için açtım.(...)

³⁰⁸ “**Şeresiyar Gazetesi**”, 1970 yılında Ağrı’nın Doğubeyazıt ilçesinde yayınlan-mış. Bu gazeteyi ihbar için yazılan yazı ise, “Türkiye Halkları, Yakın Tarihimizden İhanetler”, Prof. Hıfzı V. Velidedeoğlu, Cumhuriyet, 3-5 Şubat 1970, **Nakleden**: Y. Küçük, Y. age. Sh:15.

yerler de var” diyor, ırkçı olduğunu kabul ediyor ama, “Türkler için önemli bir kişi-dir, yurtsever, demokrat bir kişidir” de diyor. Velhasıl “Tezler dizile-rimi bir ayrışmanın kanalları olarak planladım. ‘Kürtler Üzerine Tez-ler’ çalışmamın yeni bir kanal olmasını diliyorum” temennisinde bu-lunuyor.

“Derin ağrılar içinde yazdım, Bu önsözü de acılar içinde yoğrularak kaleme aldım. Yazarken görmem gerekiyor. Teybe okumayı sevmiyorum. Daktilo-nun rulosunu görerek yazmayı seviyorum.

Daktilo ile tuşları aşağıda ve başım ile gözlerim yukarıdadır. Normali böyle-dir; ancak yazıları hep ters kaleme aldım. Ve ağrı ile düşündüm: Acaba be-nim için başım ve gözlerim aşağıda, tuşlarının yukarıda ve havada durduğu bir yazı makinesi keşfedilemez mi? Şimdi bunları düşünüyorum. (...)”

“Bir delinin hatıra defteri gibi, bu anlayış ve yapı ile “Kürtler Üzerine Tez-ler” yazmak beni hayretlere düşürüyor.” (...)

Yine Beşikçiye dönüyor;

“Sevgili arkadaşım İsmail Beşikçi, yazdıklarımı önceden sevgili hukukçula-rımızın denetiminden geçirmemi eleştiriyor; eleştirisine katılmakla birlikte bu kez bu yola başvuruyorum. Çünkü, burada yazdıklarımın çok büyük bir bölümü, Devlet Güvenlik Mahkemeleri’nin tutanaklarında da yer alıyor. Bir bölümü DGM savcılarının titiz süzgecinden geçmiş bulunuyor, yani davala-ra konu olanlar da var”.(...)

Ve önsözü yukarıda açıkladığım kitabın arka kapağındaki sözlerle bi-tiriyor. Altında “Yalçın Küçük, Şubat 1990, Karakusunlar köyü, An-kara” yazılı³⁰⁹.

Yalçın Bey “Kürtler Üzerine Tezler”inde daha çok eleştiri ve sataş-mayı esas almış. O çok üstlerden gelen “bilimselliği”ni de, akıl baba-lığını da hiç ihmal etmemiş. Ama, görünen o ki, yıllar önce yazılmış, tartışılmış şeylerden haberinin olmadığı ve bunları yeni öğrendiği a-çık. Kitabının zoraki yazımının 21 ve 112. sayfaları arasında! “KÜRTLE-RİN MÜCADELE TARİHİ” başlığı altındaki bizi ilgilendiren yerleri buraya taşımak ve bazı sataşmalarına cevap vermek gerekiyor. Diğer yerleri ise esasa ilişkin dahi görmüyorum, zaten “Kürtler Üzerine Tez-ler” hiç sayılmaz. Polemik, demagoji ve kendini abartma, sunma ola-rak algılamak gerekiyor.(...)

Y. Küçük bu bölümün başında ideoloji, din vb. gibi olgularla ilgili a-çıklamalarda bulunuyor, hemen “Beşikçi’nin dürüstlüğü ve Kürtler” başlığını atıyor.

“Toplumsal Kurtuluş ana davasında savunma yapmak üzere huzuru-nuza gelmiş bulunuyorum” diyerek DGM’deki savunmalarını fırsat bu fırsat “Tezler” olarak açıklıyor. (...) DGM savcılık makamı kendisinin “sehven” tutuklanmasını sağ-lamış, bundan yükselerek beraatını istemiş.(...) Zaten iddianamede suçlandığı ve bilirkişinin de suçlu bulduğu sözler Y. Beye ait de de-ğilmiştir!

“Ben hapse girip çıkmaktan daha çok doğrulanmaktan haz alıyorum. Böyle yer yer acılı bir sürecin belli bir noktasında beni doğrulamış oldukları için savcılık makamına teşekkür ediyorum. Bir insan, ben, sevgi duyduğu, kendi-sinden dürüst bulduğu bir Hoca Arkadaşına ‘biz Türklerin onuru’ derse, nasıl Kürtçülük ve bölücülük yapmış olur; bunu anlayamıyorum. İsmail Beşikçi, **saflık anlamında** (abç), benden çok dürüsttür”³¹⁰.

Beşikçi ile ilgili bu belirlemeden sonra bütün kitapta yaptığı gibi dal-dan dala atlıyor.

³⁰⁹ age. Sh:18.

³¹⁰ Yalçın Küçük, age. Sh:26.

“Bizi, Toplumsal Kurtuluşu, Beka vadisinde mukim Abdullah Öcalan’ın gö-rüşlerini yansıtmakla suçladılar. Hücreye koydular ve hapse attılar. Mehmet Ali Birand, TC televizyonunun en masraflı haber programının yıldızı, Bab-ı Ali’de Milliyet gazetesinin fıkra yazarı, Brüksel’de AET nezdinde görevli Birand, işi gördü ve mümkündür, sonucunu kimseye bırakmak istemedi. Bekaa Vadisine gitti, Öcalan’la görüştü. Milliyet büyük reklamlar verdi. O sırada ben Ankara’da ünlü DAL’da hücredeydim. Hepsini çok sonra öğren-dim. Birand’ın Öcalan’la ilgili magazin yayını kampanyasını çok sonra duy-dum”³¹¹.

Duysan ne olur duymasan ne olur. Birand kendi görevini yapmış, ba-şarı ile de sonuçlandırmış, adını yukarıda taktığımız “dört sakal”dan biri o, biri de kendisi. “Bekaa Vadisi”ni ve Öcalan’ın her yanını aşın-dıran bu unsurların birinin diğ-erinden arta kalan yanı yok. Sorun ara-daki rekabet ve kişisel çıkarlar, bağlı buldukları alt düzey, legal gö-rünür kurumların sunuşlarıdır. Bu bir tepkidir ve Yalçın beyin özel tepkisidir. Birand’ın yaptığını, yol açıcılığını daha sonra Yalçın bey **teorikleştirdi, rezilliği arşa çıkarıp meşrulaştırdı**. Hoş artık bir an-lam da ifade etmiyor, Apo bütün söylediklerini bu kez tersten söylüyor, pişmanlık ve itiraflar istenileni de aşılıyor, had safhada bir yerlere oturuyor. Koltuğu olmayan bu yerde Kemalizm’in ipini çeki-yor, Atatürk’ü övüyor ve dahası örgüt içi, bu anda yürüyen mekaniz-manın iç sorunlarını anlattıkça anlatıyor. Onun ve Yalçın beyin birbir-lerine atıfları anlamsız kalıyor. Yalçın bey de artık Kürt hareketine övgüler yerine sövgüler ile kıyıdan köşeden çarpmaya başlamış du-rumda. Harekete neredeyse “Şebeke” adı bile taktı. Ama, bütün olan bitenlerin kendisine ait olduğunu da övüne övüne bitiremiyor. Buna geleceğiz. Ama, kitabı ile ilgili şimdi soralım bu yazılanlar “Kürtler Üzerine Tezler” mi, çok merak ediyorum!

Yalçın bey “Washington’un bir ‘Büyük Kürdistan’ politikası olduğu artık daha açıktır” diyor. Bu “yumurtasını yutturmaya” çabalıyor. Tabii bunları “zamanın birin-de söylemiş, ona söyletmişler”. “Kürtler Üzerine Tezler” kapaklı kita-bında aslında başka şeyleri tartıştığını daha önce belirlemiştim. Şimdi incilerini sıralayalım.

“Washington böyle bir ihtimale hazırlanıyor; gerici bir Kürt devleti ile Or-tadoğu’da bir süre daha düdüğünü öttürebilmeyi planlıyor.PKK türünden, şoven olmayan ve giderek yoksul Kürt köylülüğünü harekete geçirme yö-nünde gelişen bir örgütlenmeyi temizleyerek Ortadoğu’da yeni düzenlemeler peşinde koşuyor”³¹².

Çok bayat sözler bunlar bay Küçük. Aslında bunlar Stalinist ve Orta-doğu diktatörlüklerinin tezleridir aynı zamanda. Bütün kapı komşu-muz ülkelerin eski Sovyet yanlısı kardeş partileri (KP)’nin vazgeçil-mez, alışılmış görüşleridir bu açıklamalar. Yıllardır alıştık ve bize gı-na geldi bu uyduruk “Tezler”den. Ayrıca, PKK’nın ABD’den hoşnut olmadığı yanlış, hoşnut olduğu ve görüştüğü belgeli. Öcalan’ın Türki-ye’ye götürüldükten sonra Genel Kurmay’a verdiği ilk ifadede de bu tür ilişkileri olduğu görülüyor. ABD gizli servisinden iki önemli kişi ile randevusunu yerine getiremeyen bir mektup da var. Görüşmenin ertelenmesini istiyor³¹³.

Bu nedenle Küçük’ün şunu söylemesi çok ayıp ve abes;

“Öcalan’ın kendisine yönelik her türlü düşmanca hareketin içinde Washington’un parmağını görmesi, Türk yada Kürt her türlü kuşatmada Washington’un planlamasını araması son derece doğrudur ve gerçekçidir. Tarihin şu aşamasında Öcalan’a yönelik her türlü düşmanca harekette Washington’un desteğini ya da hoşnutluğunu görme eğilimindeyim”.

³¹¹ Y. Küçük. age. Sh: 28.

³¹² Y. Küçük. age. Sh: 29.

³¹³ Öcalan daha başından ABD ile ilişkiler içindedir. Onların kendi sorunlarını çöz-medeki rollerine çok önem verip bunu kutsuyor. Prof. Michael Gunter’in Öcalan’la görüşmesini Milliyet Washington muhabiri Y. Çongar aktarmış. (...) 16 Ocak 1999’da Uçakta yazdığı mektupta ise, Amerikan gizli servisinden iki kişiye görüş-meyeceğini ve görüşmenin ertelenmesini öneriyor, çünkü “uçaktayım Roma’dan Rusya’ya gidiyorum” diyor. Bak: Yukarıda Dipnot:26. Tuncay Özkan, “Operasyon”, Sh: 60.

Ayrıca, İstihbarat ve devletlerle ilişkileri konusunda Bak: “Ali Fırat ve Apo (K) Ab-dullah Öcalan”ın Genel Kurmaya verdiği 21 Şubat 1999 tarihli “İfade Tutanağı”. Yukarıda Dipnot :27.

Bölümdeki ikinci başlığa gelemim.

“KÜRDİSTAN NERESİDİR ? KÜRTLER KİMLERDİR ?”

Bu konuları biz çok detaylı ve taraflı tartıştık, sonuçlara vardık, yaz-dık. Ama, Yalçın bey yeni keşifler yaparak ve bizi de hiç kaale alma-dan “Tezler”ine sözüm ona “dayanak” arıyor.

Şimdi siz bu başlığa girişe bakın:

“Washington, Kürt gericiliğiyle bağ kurmak planı içindedir. Bizim bağımız Kürt devrimciliği iledir.”³¹⁴

Buyrun! Başlık koyuyor: “Kürdistan neresidir, Kürtler kimlerdir?” Ardından bunu tartışmadan, belirlemede bulunmadan -öyle diyelim- Kürt gericiliği üzerine bütün zamanlarda bir fiil çekimi yapıyor. Ken-disinin bağı da “Kürt devrimciliği” ileymiş! Bu da olsa olsa PKK’dır.. Bizi ilgilendirmiyor, esasa ilişkin de görmüyorum. Kimin devrimci kimin gericici olduğuna herhalde o karar veremez. Zaten bütün görüşle-rini hayat tekzip ediyor, bunu da edecektir. Ancak, şimdi gelinen yer-de PKK ile bağının, “Kürt devrimciliği” ile bağının açıklanması gere-kiliyor. Eğer biraz namuslu ise bunun adını koyar. Değildir, çünkü “Kürt Devrimciliği”nin de elini bırakacak, gerekçesiz kopacaktır. Ama bu kadar zarar verdikten sonra bunu yapacak.

Kitabının 31. sayfasından başlayın bu başlık altında Şerefhan, Moltke, Minorski, M. Emin Zeki, Nikitin vb. tarihçilerin kitaplarından görüşler aktararak “Kürdistanı ve Kürtleri bulmaya” çabalıyor! Oysa biz bunla-rı ve daha birçok yayını düzenli kamuoyuna sunmuş, siyasal ideolojik ve toplumsal olarak dil ve kültürel bakımdan enine boyuna bu sorunla-rı tartışmıştık. Daha önce de Kürtlerin ve Kürdistan’ın varlık koşulla-rını mahkemelerde DDKO döneminden itibaren ortaya bilimsel ve kaynaklarını göstererek koymuştuk³¹⁵.

Üstelik başvurduğu, naklettiği tarih kitaplarının açıklamalarından da işine geleni alarak, aralara kaydırakta yapıyor, bazı cümleler yerleşti-riyor. Sözde “tarihsel bir analiz yapıyor” izlenimi vermek istiyor. Ba-zıları şöyle;

- “Kürdistan sözcüğünü kullanmakla Kürtçülük yapıyor olsa, bunu öncelikle Selçuklu sultanlarının yada Osmanlı yönetenlerinin yapmış olması gerekirdi...
- Kürdistan yine de Kürtlerin oturduğu yeri tarif etmiyor..
- Kim bunlar? Tarihin bu kesitinde Kürtleri kendini arayanlar olarak tanımlıyorum. Kürtler, kimliklerini arıyorlar. Uzun yıllar bir üst e-gemenlik altında, katı bir feodal hiyerarşik düzen içinde, kimlikleri olabileceğini bile düşünmeden ‘hür’ bir biçimde yaşadılar.
- Tarih boyunca bir tek devlet kurdular; Irak ile İran sınırı arasında, İran içinde, on altı bin kişilik nüfusa sahip Sablak’ta, ‘Mehabad Kürt Cumhuriyeti’ni kurdular. Tarihte kurdukları tek devletin adı bile Kürtçe değil, Farsça oldu..
- Kürtçe, Kurmanci ve Sorani olmak üzere iki lehçeye sahiptir. Zaza, çokça sanıldığıının aksine Kürtçe’nin bir lehçesi değildir. Zazaca, Kürtçe dışı kalıyor kimi Kürdologlara göre.
- Kürtleri, köken olarak, Urartu yada Medlere bağlama çabaları, bi-limsel açıdan, bir çıkmazdır; kanıtlanamıyor. (...) Kürtler, İran, Transkafkasya, Türkiye ve Irak’ta yaşayan İran

³¹⁴ age. Sh: 31.

³¹⁵ DDKO Savunmaları, KOMAL Yayınevi tarafından yayınlanmış DDKO Dava Dosyası, ayrıca yayınlanmamış olan savunma metinlerimiz.. (Bunlara ileride DDKO ile ilgili değineceğiz.) 1975 sonrası KOMAL ve RİZGARÎ dönemi yayınlarımız: Komal’ın çıkardığı somut tarih kitaplarından *On binlerin Kürdistan’dan geçişi/ Ksenefon; Kürtler /Minorski; 19.yy.da Kürdistan Üzerinde Mücadele/ Halfin; Kürdistan Tarihi/ M. Emin Zeki; Koçgiri Halk Hareketi; Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler/ Ziya Gökalp; Irak Kürt Halk Hareketi ve Baas Irkçılığı; İ. Be-şikçi’nin kitapları vb. Ayrıca, diğer Kürt yayınevleri ve örgütlerinin yayınları vb. Rizgarî dergilerinde tartışılan geniş belge ve metinler; 1980 sonrası yargılamalardaki savunmalar; Yekiti dergisinde yayınlanan yazı, makaleler; Kürdistan Press’te geniş-çe ele alınan yazı, makale ve röportajlar; Dengê Komal yayınları; İlegal örgüt ya-yınlarımız vb. vb.. Hangi birisini sayayım.*

halklarındandır; Minorski'nin bu hükmü aradan geçen zamana karşın önemli ölçüde değiştirilmiyor.

- Tipleri ise değişiktir. Bir 'Kürt' tipinden söz etmek kolay görün-müyor. Yaşadıkları yöreye ve kaynaştıkları diğer ırklara göre Kürt tipleri birbirinden çok ayrılıyor. Çok ezilmişler ve çok karışmışlar. (...) Eziliyorlar. Ezilmek karışmak demektir. Kürtler sünnidir. Ancak Kürt kadınları diğer Müslümanlara benzemiyorlar. (...) Kürt kadınları peçe takmıyorlar." "Yüksek makamlar ve yüce bilim rütbeleri almaktan uzak dururlar. Birbirlerinin sözüne uymazlar, aralarında ittifak ve işbirliği yoktur.-Şerefhandan naklen-"

Sovyet Kürdolog Lazarev'e dayanarak da şunları söylüyor;

"Kürtlerin ulusal ve devlet kurma alanlarında geç kalmışlığını kaydederken hiçbir devlet kuramamış olduklarını ifade ediyor. İncelediği tarih kesitine girmemesi bir yana, on altı bin nüfusluk minyatür Mehabad'ı devlet saymadığı anlaşılıyor."(age. Sh:43)

Devam ediyor Yalçın bey;

"Uyanışta kitap ve gazete çok önemlidir. Kürtler, ilk kitabı 1897 yılında İs-tanbul'da ve ilk gazeteyi de 1898 yılında Kahire'de çıkararak bu alanda geç kalmışlıklarının kesin kanıtlarını veriyorlar."(age. Sh:43) Vb..

Y. Küçük DGM önünde savunmasına devam ediyor ve Kürt hareketini de "Tezler" adı altında küçülttüğüne küçültüyor. Ya 1984 sonrası ortaya çıkmış ve kendisinin 89'larda daldığı PKK hareketi var, onu kutsuyor, kendine gerekeceği ediyor. Ya da tarihten örnekler sıralayarak anlatımda bulunuyor, bunların dışında yoklar var, ayrıca yakın tarihimize gelmi-yor, gelemiyor. Türk "Sol"u ve "Sosyalistleri"nin hata ve yanlışlarını da ele almıyor. Tarihin içinden gelen birçok ayaklanmayı, gelişmeyi, örgütlenmeyi hiçe sayıyor. Dolayısıyla savunması "siz neden bunları görmüyorsunuz" gibi bir sistemi içeriyor, devlete akıl veriyor, verdi de. Ama, bunların tümünün altı boş, bunlar tez değil, yorum, tahmin ve özel görüşler.

Bölümde yeni bir başlık var:

MAHMUD VE HAMİD VE MUSTAFA KEMAL.

Bu başlık altında da tarih kitaplarının incelenmesi ve yorumlar devam ediyor. Sh:45'den başlayan yorumlara biraz bakalım. Küçük, "bu üç Türk yöneticisi, Kürtlerin en büyük kızgınlığının da hedefi oluyor" diyor. "Aslında Türklerin Kürt yönetiminde önemli olan yöneticisi üç değil, dördtür, ancak birinci Sultan Selim, Kürtler üzerinde yalnızca bir üst egemenlik kurmakla yetinmiştir". (...)

Sonra Kendine göre, diğer üçünü, Mahmut, Hamit ve Mustafa Ke-mal'i (Mustafa'ya soyadı yada lakap takmış, diğerlerine bir şey taktığı yok!) değerlendiriyor. Hani kitabının adını "Kürtler Üzerine Tezler" koymuş ya, ne edip eyleyip bu konuda tarihsel bir şeyler bulmak zorunda!

Sovyet Kürdolog Hasretyana dayanarak Mahmut'la ilgili şunları ak-tarmış,

"Türk ordusunun 1830-40 yıllarında Kürdistan'daki askeri hareketi Kürt feodal ayrılıkçılığının yenilmesi ve bağımsız yada yarı bağımsız Kürt emirlerinin tasfiyesi ile sonuçlandı". Dikkat edin hala Osmanlı ordularına Türk orduları diyor. Ve nakletmenin doğru olup olmadığı bir yana, "Kürt feodal ayrılıkçılığı" ile aslında kendi görüşünü açıkla-maktadır. Bu nedir belli değil. Elbette o dönemin bey ve emirlikleri bağımsız olmaya adaydırlar. Bu tarihten de belli. Osmanlı gibi bir im-paratorluğun içinde zorla tutulan bu beylerin, feodallerin ayrılıkçı ol-ması niye? "Mahmut, Türk tarihinde olduğu gibi Kürt hareketiyle de bir dönemi kapattı ve yeni bir dönem açtı" buyuruyor Küçük. Yani Kürt hareketi var, o zaman bu hareketin Osmanlılık açısından değil, kendi açısından değerlendirilmesi gerektiğinde bunlar

ayrılıkçı olabi-lirler mi? “Mahmut’un yaptığı ilerencilik midir, gericilik mi?” diye so-ruyor şu sonuca varıyor:

“Sekizinci Henry ve Büyük Petro’ya, Marx’ın düşüncesi, tüm kan dökücü-lüklerine karşın daha büyük çelişkilerin doğuşunu hazırladıkları için ‘ilerici’ gözüyle bakıyor. Feodaliteyi ortadan kaldırıp merkezi devlete yönelmek, tarihin akışını hızlandırmak ve toplumlarda daha büyük çelişki çığları hazır-lamak oluyor. Mahmud’un talihsizliği ise daha geç gelmesinden doğuyor.” (...) “Mahmud, Kürt beyliklerini ortadan kaldırma politikasını temsil ediyor. Kendisini izleyenler bu politikayı sonuçlandırıyorlar”(age. Sh:45)

“Burada bir parantez açarak İkinci Hamid’in tarih içindeki yerini saptamak istiyorum. (...) Hamid, panislamist - pantürkisttir. Enver ve arkadaşları pantürkist - panislamist oluyorlar; arada vurgu farkı olduğunu kabul ediyorum. Mustafa Kemal’de nitelik olarak aynı politikanın dışına çıkmıyor. An-cak hayal gücü açısından Enver’den daha çok Hamid’e yakındır. (...)”

Yalçın Bey, Mustafa Kemal ile ilgili tedbirli, terbiyeli durmaya özen gösteriyor. Bu neden acaba? Ayrıca tarihsel olguları es geçiyor. Mus-tafa Kemal’in nereden çıktığı, nereye görevlendirildiği, yaptıkları ile ilgili yorumlardan kaçınıyor, doğal olarak diğer Osmanlı paşalarından onu ayrı tutmaya çalıştığı için de anlaşılıyor. Oysa, bütün bir impa-ratorluğun kanlı ve çirkin uygulamalarının en son uygulayıcısı Musta-fa Kemal’dir. Ona ilerencilik payesi biçmenin günümüze düşen izdü-şümü ancak yalan olur ki, geldiğimiz yer itibariyle Küçük’ün Öcalan pohpohlaması karşısında yenilgimizin de nerelere dayandığı anlaşıl-maz.

Mustafa Kemal’i bir yere yamamaya çalışıyor.

“Bütün okumalarım ve araştırmalarım sırasında Osmanlı yöneticileri içinde ‘hain’ sözüne layık birisiyle karşılaşmadığımı belirtmek istiyorum. Bu yar-gıma Damat Ferit dahildir; öyle sanıyorum Kemalist tarihçilerin Damat Fe-rit’i bu kadar kötölemesinde Kemal Paşa’yı Anadolu’ya gönderen başbaka-nın Ferit Paşa olmasının rolü var. Nasıl bir haindir ki, Türkiye’yi kurtaran kimseyi İstanbul’da işsiz yaşamından çıkartıp çok büyük yetkilerle Anado-lu’ya gönderiyor. Bunu Kemalist tarih de çözmek zorunda kalıyor. Bir yan-dan Kemal Paşa’nın Samsun’dan karaya çıkışıyla başlayan misyonunun al-tında Ferit’in imzası olduğunun üstünü örtüyor ve diğer yandan da Ferit’in hain olduğu konusunda bir fırtına estiriyor.”

Görüyorsunuz, Mustafa Kemal için bir türlü görevli bir Osmanlı paşa-sı demiyor, Pontusluları, giderek Ermeni ve Kürtleri ezen biri olduğ-u-nu söylemiyor, evirip çeviriyor. Tarihi baş aşağı ediyor. Türkiye’yi kurtaran kimse diyor. Neyi, nasıl ve kimden kurtarmış? Türkiye nere-den çıktı bunu açıklamıyor.

“Önemli olan şudur: Cumhurbaşkanlığı ve Kurtuluş Savaşı arşivleri gizlidir. Hala hiçbir araştırmacı, çok güvenilir olanların ve dolayısıyla okudukları belgeleri tahrif edeceklerinden kuşku duyulmayanların dışında, herkese ka-palıdır. Eğer Cumhurbaşkanlığı arşivleri açılırsa, buna Osmanlı döneminin son sadrazamlarıyla ilgili arşivler de dahildir, Cumhuriyet tarihinin ve Kur-tuluş Savaşı’nın çok değişeceğini ve benim yazıma yakın bir söylem ka-zanacağını şimdiden söylemek istiyorum. Değişeceklerinin arasında Kemal Paşa’nın hangi görevlendirme ile Samsun’a çıktığı ve Erzurum’a gittiği ko-nusu da var.”

Demek arşivi biliyor Küçük, ama herkese kapalı olmasını da altını çi-zerek belirtiyor. Bir türlü görüşünü netleştirmiyor. DGM önünde sa-vunma yapıyor ya, sorun TC’nin temel hukuk felsefesine uygun dur-mak olduğundan, kendini temkinli tutuyor. Her ihtimale karşı, ama şu akla geliyor, tarih böyle de neden PKK hareketine girip destek verdi, bu anlaşılıyor.!

Bakın ne diyor:

“Genel resmi tarih tartışılmasını bile yasakladığı bu ayaklanmalar ve önlem-leri, Genel Kurmay Harp Tarihi Başkanlığı tarafından yayımlanan, okunması yasak olmayan ancak bulunması imkansız olan, genellikle silahlı kuvvetler Akademileri kurmay subay eğitimi için kullanılan ‘Türkiye cumhuriyeti’nde ayaklanmalar 1924-1938’ başlıklı kitapta var.” (age. Sh:53-54)

Demek bu kitabı okumuş, öyleyse tarih arşivine vakıf, açılmasını bek-lemekten sonuçlara varabilirdi, varmıyor. Bir parantez daha açıyor şu-nu söylüyor:

“Türkiye Cumhuriyeti’nde iki resmi “tarih” bulunuyor. Bunlardan biri Türk Tarih Kurumu’ndan çıkan ve ilkököl kitaplarına kadar geçen tarihtir. (...) İskeleti Kemal Paşa’nın tek yanlı Söylev’inde kurulan bu tarih pek değiştirilmiyor. Bir diğer tarih de Genel Kurmay ve bazı “resmi” tarih kitap-larına dayanarak yazılan tarih oluyor. İkisi arasında ayrılık vurgulardan çı-kıyor. Tarih Kurumu’nun ‘resmi’ tarihinde bir ‘Kürt sorunu’ ve ayaklanması bulunmuyor; önemsiz gösteriliyor. Genç kurmay adaylarına öğretilen tarihte ise en önemli ve en büyük tehlike olarak yazılıyor. Bu nedenle genç kurmay-lar üst rütbeye gelerek ülkenin yönetimine egemen oldukları sırada en büyük tehlikelerden birisi olarak ‘Kürt sorununu’ görüyorlar ve üzerine giderek her dönemlerinde daha büyük baskıcı olmaktan kurtulamıyorlar”.

O zaman bu tarih anlayışı bilinmiyor değil, biliniyor. Dolayısıyla ya-zımlarını Küçük buna göre yapıp sonuca gitmesi gerekirken, soyutlu-yor. Ve bu “genç kurmayları” üstüne basa basa ve yakından tanıdığını bilerek açıklıyor. Çünkü onların akıl babalarından ve öğretmenlerin-den biri de odur. Yukarıda açıklamıştık, burada tekrar altını çiziyor-um. Böyle bir politika ve yalana dayanan tarih karşısında insan Ke-malizm’in eleştirisi ve yorumundan kaçınır mı?

“Böylece bir sonuç çıkmış oluyor; Kemalizm, yalnızca Türk ulusçuluğunu yerleştirmekle kalmıyor ve bunun dolaylı bir sonucu olarak karşı ulusçulu-ğun doğuşunu önleme başarısını da gösteriyor” diyor. (age. Sh:54-55)

“Diyarbakır ve Mamak hapishanelerinde dipçik ve cop zoruyla Kemalizm’in okutulması, neresinden bakılırsa bakılsın, tarihin çok acı bir şakası oluyor.”

Böyle şaka olur mu Sayın Küçük. Bunun adını koymak gerekiyor. “*Neresinden bakılırsa bakılsın*“ ne demek? Bir yerden bakmak gere-kiyor o da Kemalizm’in ırkçı, faşist, baskıcı vb. bir ideolojiye dayalı yöntemler bütünlüğü olduğu artık gizlenmesi gereken bir olgu değil. Bu konuda bizden bir dipnot bile verme zahmetine katılmıyorsunuz. Bedellerini çok ağır ödediğimiz bütün bu sorunları detayları ile tartış-malarımız size hiç mi gerekli olmadı?³¹⁶.

“Hamidiye Kürtleri” ne geliyor. Kendine göre Ermeni sorununu tartı-şıyor ve Hamidiye alayları ile ilgili sonuçlara varıyor: Siz karşılaştır-maya ve sonuçlara bakınız!

“Bir: Osmanlının son dönemindeki Hamidiye Alayları ile Adalet Partisi’nin ikinci dönemindeki Milliyetçi Hareket Partisi birlikleri ve Ülkü Ocakları, nitelik olarak bir ve aynıdır. İkincisinin beyni ve otorite kaynağı Süleyman Demirel oluyor.

İki: Eylülist darbe sonrasındaki siyasi polis ile Hamidiye Alayları ve 1970 yılları MHP birlikleri arasında, çalışma usulleri, acımasızlıkları, kanun dinlemez nitelikleri, yetkilerine sınır bilmemeleri açılarından bir ayrım görmüyorum. Siyasi polis bir parti gibi çalışıyor ve MHP çizgisini sürdürüyor. (...)

Devam ediyorum: Hamidiye Kürtleri, yalnızca masum Ermeni köylülerini kesmekle kalmadılar. Hınçak ve Taşnak Ermeni devrimcilerine karşı koyma işini de üstlerine aldılar. “(age. Sh: 59.)

Başlıyor Garo Sasuni’den tarihsel aktarımlara. Bizim tarih belgelerini oturup detaylandırmak ve tartışmak diye bir niyetimiz yok, burada tespiti gerekli olan Kemalist bir kafanın tarihi yorumudur. Evet Y. Küçük Kemalistler gibi yorumluyor. Kendi “Tezler”ine dayanaklar arıyor.

Hamidiye alayları bir Osmanlı kurumu, bütün kurumları gibi yanlış ve kötü, bunu oluşturanlar bölgedeki Kürtleri de almışlar. Bir kurumda ulusal nitelikleri olan kişilere göre yorum yapmak mümkün değil, ör-neğin TC için Marksist Türkler desek ve bunu da Y. Küçük’e

³¹⁶ Bak: 1976 ve sonrası Rizgarî, Komal süreci, 1980 sonrası Dengê Komal çalışmaları, Yekiti dergisi, 1987 ve sonrası Kürdistan Press ve Rizgarî dergileri, Komal yayınevi çalışmaları..

bağlasak olur mu? Bazı halklar ve uluslardan öğelerle oluşturulmuş. Belli ama-ca matuf bir askeri güç. Evet kullanılmış, ama Küçük'ün dediği gibi değil. Biz Ermenileri kesmedik, biz Hıristiyanlara zulüm etmedik. Hep bir arada ve kardeşçe yaşadık. Birtakım olaylar olmuşsa, içinde Kürtler olsa bile bu Kürtlere mal edilemez, hele hele tarihsel süreç ba-kımından ayıpta olur. Ne demek Hamidiye Kürtleri. Bu küçültücü bir terim. Esasa gelmiyor, çünkü başkaldırılarımızı da hep bu yorumla ele alıyor. O zaman Türk ordusunun içinde Kürtler var, bu saldırgan orduyu Yunanlılara ve diğer uluslara karşı şöyle ele alalım, ordunun Kürt alayları.. Devletin tepesinde Kürtler var, devlet Kürtlerin mi? Bu Küçük'ün sınıf tahlillerine uyuyor mu?

Söylediklerini şöyle özetliyor:

“yeni sözcüklerle, şöyle özetleyebilirim:Türkiye, Kürtleri İran'a karşı ve İran da Ermenileri Türkiye'ye karşı sınır koruyucusu olarak kullanıyorlar”. (age. Sh:62)

Tam kendini açığa vuruyor. Yukarıdan beri tarihi belge olarak tartıştı-ğı şeylerin hangi amaca matuf olduğu ortaya çıkıyor. Türkiye diyor. Osmanlıya Türkiye diyor.

Ama, Mustafa Kemal'e demiyor. Niçin? O da Osmanlı paşası olmuyor mu? Kurtuluş diyor, o zaman sormazlar mı hangi kurtuluş, kimin kur-tuluşu? Ve sonunda Kürtlerin kullanıldığı sonucuna varıyor. Varsaya-lım ki kullanılıyor, ama karşıda duran Osmanlı'nın yada Türklerin -ki bunlar nerede ve kimlerdir belli de değil- durumu ne? Esas sorun bu-rada gizli. Sanki, Osmanlı'da, onun tabiri ile Türkler'de çok demokra-tik bir işleyiş var, ama bazı halklar yada uluslar bunun içinde rahatsız-lık yaratıyorlar. Hayır, Osmanlılar da Türkler de bütün uluslara, halk-lara ve dini cemaatlere olmadık zulüm ve baskı uyguladılar. Başkaldı-rılar bu yüzden gelişti. Hala böyle bir yapı gösteriyor TC ve kimsenin hakkını vermiyor. Asimilasyon ve jenosit ile herkesi Türkleştirmek istiyor, buna ad koymak gerekir. Bunu tarihsel sürece bağlamak gere-kir. Tarih sizin dediğiniz gibi değil Yalçın bey.. Pontus halkı tarihten silindi, Ermeniler yok edildiler. Rumlara yapılmadık kalmadı, bütün varlıklarına el konuldu, yerlerinden yurtlarından kovuldular. Kürtlere, Cumhuriyetin kuruluşundan beridir imha, zorla göç ettirme, hapisha-nelere doldurma uygulamaları bilimsel olarak adı bile edilemez ol-gulardır. Ama siz ediyorsunuz. Mustafa Kemal'i övüyorsunuz, rasyonel-leştiriyorsunuz. Siz de Abdullah gibi ondan bahsedince çok heyecan-lanıyorsunuz, belli. Yoksa ona “Türkiye'yi kurtaran adam” demezdi-niz. Türkiye'nin her köşe başında heykeli dikilen, Tuvaletlerin temiz-likçilerinin tezgahlarının arkasında bile onun resmi olan, bir lideri Stalin'den, Saddam'dan öteki diktatörlerden ayırt eden yanlar varsa bunu söyleyin. Böylece biz de öğrenmiş oluruz. Ve bunun üzerinde yükselen bir ideoloji ile oluşturulmuş bir devletin neresini tutsan iş-kence ve zulüm dökülür..(...)

Garo Sasuni'den aktarımlar devam ediyor ve onun Kürtlerden şikayet-leri dile getiriliyor. Ama, “hangi Kürtlerden” şikayetçi olduğu ise belli değil!

Aktarmalardan sonra şunu söylüyor Küçük;

“Kürtlerde Sünniler çoğunluktadır ve Osmanlı yanlısı bir tutum içinde yaşı-yorlar. Şiiler ise daha çok İran içinde yaşıyorlar ve genellikle İran devleti yanlısı bir politika izliyorlar.

Bir de bunların arasında ve Anadolu'nun ortalarına yakın bir yerde yaşayan, etnik kökenleri tartışmalı Zazalar var. Bunlar Dımbıllı Kürtleri olarak da bi-liniyorlar; ‘Kızılbaz’ sayılıyorlar. Ancak Kürtlükleri çok tartışmalıdır: Kürt-ler bile kendilerini ‘Mervan’ ve ‘Nemervan’ olarak ikiye ayırırken, ‘insan’ ve ‘insan olmayan’, Zazaları ‘Nemervan’ olarak niteliyorlar” (age. Sh:65)

Yanlış Sayın Küçük, bir kere Zazaların kökenleri ve tarihsel gelişimle-ri Kürtlerden ayrı değil, aynı ulusun öğeleridir. Bu konu tarihimizde çok kullanıldı ve hala kullanılıyor. Siz de bunu kullanıyorsunuz. Oturup kalktığın ve önüne gelen kişilerle sohbetlerinden aktarım yapıp, kendine göre de biçimlendirerek böyle yanlış sonuçlar çıkarman hoş değil. Onları anlatırken gırgır da yapıyorsun, hoşuna gidiyor herhalde. “Dımbıllı” diyorsun. Bir yerden kapmışsın, her şeyi bilirim ayağına dalgaya alıyorsun. Herhalde sorup Dımili olarak yazabilirdin. Ayrıca, öyle Anadolu'nun ortalarında filan da yaşamıyor Zazalar. Tarihte bazı olaylarda Osmanlı

padişahlarının kullandıkları olgular var. Bunları doğal karşılayabiliriz. Ama yazdığınız gibi değil. Özellikle Yavuz Selim'in İran seferinde bölgeden geçerken topladığı Zaza unsurlara toprak vaadi ile ordusunda yer verdiği, dönüşte de bunu gerçekleştirdiği söyleniyor. Bu yalnız onlar için değil, bölgedeki birçok unsur için söylenmektedir. Zazalarla ilgili olsun, diğerleri ile ilgili olsun Dersim yöresinde bazı ailelerde kalmış padişahlık tuğralı belgelere de rastladık. 1976 dönemi bir iki bu türden belgeye de tanık olduk. Örneğin TÖB-DER başkanı Mustafa Düzgün'ün annesinin sakladığı böyle bir belge vardı. Evet, böylesi ilişkiler yada sürgünler sonucu başka bölge-lere gitmiş aileler var³¹⁷. Dönerler döndü, diğerleri yerleşip oralarda kaldılar. Bu İran, Suriye için de Türkiye'nin batı bölgeleri için de böyle oldu. "Anadolu'nun ortalarında yaşıyorlar" diyorsunuz. Hangi Ana-dolu? Yunanca'dan bozularak Türkçe'ye yerleşmiş bu kelimenin an-lamı sizin kullandığınız gibi de değil. Doğu'yu anlatıyor. Neyse. Bir konuya daha işaret edelim. Müslümanlıkla Kürtlerin ilişkileri başladıktan sonra birçok mezhep ayrılığı da oluştu, bunlar arasında çatışmalar, didişmeler hala sürüyor. Bu bağlamda Türkiye'nin de başına bela olmuş, her dönem Kemalistler tarafından pişirilip başka biçimler-de ortaya sunulan, demokratlık ilericilik maskesi giydirilen Alevilik, bilesiniz Kürdistan Sorunu için tam bir kontra gelişmedir. Ulusal bir-liğimizi bölen parçalayan bir tezgahtır. Yoksa sizde mi bu dergahtan geçtiniz? Cem evlerinin ne amaca matuf olduğunu öğrendiniz mi? Her ne olursa olsun, bunun içine Zazaları koyamazsınız. Şii olayı ile Zazaları açıklayamazsınız. Bizi dini nitelikleri göre ayıramazsınız, bölemezsınız. Ulusal bir motifle ortaya koyup tartışınız. Böl ve yönet yönteminin geleneksel süreci sizde bu biçimlere mi ulaştı? Bu yaptığınız tamı tamına ona benziyor. Bununla ne yapmak istediğinizi ger-çekten merak ediyorum. Sizin açınızdan bana ilginç gelen bunun teo-risini yapmanızdır. Daha doğrusu yapmaya çabalyorsunuz. Boşuna gayret! Dil sorununa gelince bu bir diyalekt işidir, şive farkıdır. Sizde de bunun çok çeşitlemeleri var. Ama, bundan dolayı bölge farklılıklarını, mezhep farklılıklarını dil ve şive farklılıklarını ayrı ulus, etnik yapı olarak göstermiyorsunuz. Tersine ulus ve ayrı etnik yapıları "Türk Milleti" içinde bir ve aynı kullanıyorsunuz. Ekleyeyim, son zamanlar Kürt dili konusunda gelişmeler hızlanmış, ortak dile ve kül-türe gidiş çabaları önemsenmeyecek kadar ilerlemiştir. Bunu kırmayı-nız, kırmak isteyenlere de müsaade etmeyeceğiz. Geçiyorum. Son bir şey belirteyim, küçültücü kavramlarda kullanmayın.(...)

Bu konuları tartışırken, araya bir yıldız yerleştirmiş Küçük, bunu an-lamadım.

"Bu tür ilişkileri görmede benim kişisel deneyimlerimin de bir rolü oluyor. Üniversite yıllarımda öğrenci eylemlerinin önünde bulunuyordum. Bir sabah çok erkenden, yurttaki yatağımdan alınıp, o

---

³¹⁷ Bu konuda Hasan Yıldız da benzer açıklamalarda bulunuyor. Bak: Hasan Yıldız, *XX. Yüzyıl Başlarında Kürt Siyasası ve Modernizm*, Nujen Yayınları, İst., 1996:

"Yavuz Sultan Selim Şafii mezhebinden olan Bitlisli Şeyh Molla İdrisi kanalıyla bölgedeki Sünni aşiret ve beylerine fermanlarla güvenceler vermiştir. Bu aynı za-manda onları siyasal olarak tanıma anlamına geliyordu. " 17 bayrak ve 500 adet de-ğerli hediye" ile Kürdistan fethine çıktığı bilinen Molla İdris'in yanında niteliğinden pek sözü edilmeyen bu hediyeler oldukça ilginçtir. Bunlar Yavuz tarafından hazırlanan yüzlerce 'boş ferman'dır. Kürdistan'ın fethi işte bu içi boş fermanlarla sağlan-mıştır. Hazırlanan fermanların üzerinde sadece padişahlık alameti sayılan tuğralar vardır. Her hangi bir yazı yazılmamıştır. "Bu fermanlardan dilediğin kadar al. Üzerini de kendin yazıp, bölgenin beylerine, emirlerine, aşiret ağalarına dağıtasın. Din için, devlet için, ülkenin sıhhat ve selameti için kanunlara uyup, bir savaş zama-nı asker toplayarak orduya dahil olmalarını sağlayasın" diye fetva alan İdris-i Bitlisi Kürdistan'da yüzlerce aşiret ve beylik arasında dolaşarak bu misyonunu gerçekleştirmiştir. Kürdistan'da toplumun farklı aşiretler ve beylikler temelinde var olan bö-lünmüşlüğünün siyasal bir karakter kazanarak daha uzun süreler devam etmesinin ilk nedenleri böylece ortaya atılmıştır. Sadece, belirli bir siyasal ve askeri yapı sâğ-layan beylikler değil, aşiretler bile bu boş unvanlar sayesinde 'Mir Aşiretliği' adı altında siyasal bir kimlik kazanmışlar, padişah-tan başka hiç kimseye karşı sorumlu tutulmamışlardır. Aşiretlerin özgür yapısına son derece uygun olan ve üstelik kendi-lerini dış tehlikelere karşı koruyan bu siyaset kolaylıkla kabul görmüştür. Boş fer-manların ve ardından gelişen olayların siyasal ve toplumsal sonuçları üzerinde Türk tarihinde bir sayfa bulmak oldukça güçtür."

zaman Çankırı Caddesi'nde olan Emniyet Birinci şube'nin mahzenine kapatıldım. Akşam bırakıldım. Sorgum yapılmadı, işkence görmedim. Daha sonra başkanlık dönemi sona eren Eisenhower'ın NATO başkentlerine veda etmek için bir günden daha kısa zaman için Ankara'ya uğradığını öğrendim. Eisenhower'ın rahat veda etmesi için, beni, Birinci Şube'nin rutubetli mahzenine kapattılar. Veda kısa sürdü. Bir de artık Kızılbaşları değil "kızıl" saydıklarını topluyorlardı. İdam etme-diler."

Vah vah! Ne kadar zorluk çekmiş zavallı adam. Bu bir yana Küçük, yine alıştığımız üzere tartışmayı bir kenara bırakıp araya başka bir konuyu iteleyivermiş. Kendisi ile ilgili görünse de bu kez herhalde bilimsel sapıklığına bir motif yaratmak istiyor. Aklınca Zazalarla Kızılbaşlığı ve giderek Aleviliği de belli bir senteze ulaştırarak, bir "ile-ricilik, devrimcilik yada demokratlık" şosesi kuracak ki, buna basarak Kürt ulusunun bir yerlerden koparılıp ortaya bırakılmasını sağlayacak! Hiçbir yol bulamazsa bu kez kurduğu bu şosedan yürüyecek, nereye kadar gidebilirse! Kürdistan'da bazı bölgelerde -ki bu sınırlıdır- Zazaların bir bölümüne Kızılbaş ismi takılmış. Kim takmış, nasıl ta-kılmış bilmiyorum. Diğer bölgelerde ise Zazalar hiç böyle bir adla anılmıyor ve "Kızılbaş"larla birbirine de benzemiyor. Bu Kızılbaşlık sıfatı olan yerlerdeki Zazalar, biraz da Aleviliğin dini, mezhepsel ve devletçi yapılanmasının ardına takılmışlardır. Liderlerinin Kema-lizm'le olan flörtlerinin kullanılan bir aracı haline getirilmişlerdir. Kü-çük bu altı boş olguyu gırgıra getirerek, sırf kendini sunabilmek için kalkanlıyor ve "Kızılbaşlar" la Zazaları aynılaştırmaya çalışıyor. (...)

Hep aynı noktaya geliyor, "Şimdi, Kürt tarihi üzerindeki tezlerimin bu en önemli parçalarıyla ilgili birkaç olgudan söz etmek ve daha sonra Kürtlere ödenen 'karşılık' üzerinde durmak istiyorum" diyor. Bunun üzerinde duruyor ve birçok alıntı naklediyor. İttihatçıları anla-tıyor. Hatta Kürtlerin bazılarını da onlara bağlıyor.

"Abdülkadir bir Kürt lideri olmasının yanında önde gelen bir ittihatçıdır" da diyor. Bunları hep Lazerev'den naklederek kendine dayanak buluyor, hoş "Tezler" kendinin ama, kaynaklar başka yerlerden. Ve Lazerev' den alıntıları da Rusça veriyor. Bütün kaynaklar böyle verilmiş... yani orijinallerinden aktarıyorum diyor.

Ve Beyliklerin otoritelerinden söz ediyor, ganimet aldıklarını belirti-yor, Öcalan'a da yer vererek, onun "Bekaa'da okutulan ders notların-da" bu konuda kendi görüşüne dayanak arıyor. Aynı şeyi düşünüyor-larmış; "beylikler hüküm sürüyorlar".

Geliyor "*DOĞU'NUN OSMANLI USULÜ FETHİ*" ne..

Birçok aktarma yapıyor, Profesör Cahen, Moltke, Minorski, M. Emin Zeki'den Hammer'den Kürt tarih yazarı Emir Şeref'ten, Celilê Celil, Garo Sasuni vb. aktarmalardan sonra, Kürtler arasındaki tarihsel anlaşmazlığı sıralıyor. İdrisi Bitlisi'yi açıklıyor. Onun Kürt beylerini Osmanlı otoritesine girmeye ikna ettiğini açıklıyor..

Ve nihayet kendini daha fazla tutamayarak, kusuyor..

"Artık Kürt tarihi ile ilgili tezlerimin sonuna yaklaşmış bulunuyorum. (Eğer yeni bir parantez daha açmazsa! -abç-) Söylenecek ve ortaya çıkarılacak te-mel çizgi şudur: On dokuzuncu yüzyıl başlarından itibaren Türkler, Kürtler üzerindeki egemenliklerini güçlendirmeye çalışıyorlar. Kürtler, sürekli baş-kaldırıyor. Başkaldırı, yakın zamanda, Kürt hareketliliğinin temel çizgilerin-den birisini oluşturuyor. **Bu çizgi, teslimiyet çizgisine bitişiktir** (abç)"³¹⁸.

İşte, bütün çabası bu "Tezi"ne dayanak aramaktır.

Bir yorumunu olduğun gibi aktarıyorum. İbreti alem olsun diye. Ve e-sas maksadının anlaşılması ve sonucu nereye bağlayacağını bilinmesi için yapıyorum.

³¹⁸ Yalçın Küçük, age, Sh: 79

“Pek çok durumda başkaldıran Kürt önderleri de mücadelenin bir yerinde başkaldırdıkları güce teslim oluyorlar ve sarayına gidiyorlar.

Bunu şaşkırtıcı buluyorum. Ancak ortaçağ mücadelesinde bu türün pek çok örnekleri bulunuyor. Kürtlerin on dokuzuncu ve yirminci yüzyıl mücadelesinde- rinde ortaçağ çizgilerini görmek zor olmuyor.”

Ama, bütün bunlara rağmen neden PKK’ya bir köşesinden ilişiyor bu nokta dikkat çekici. Acaba onun da “mücadele verdiğini söylediği gü-ce nasıl olsa teslim olup, sarayına gideceğini” bildiği için mi? Küçük bilimsel çalışma yapıyorum diye yıllardır ortada dolaşırken, genel ola-rak en üste kendini koyarak ve en önemlisi de her şeyi bildiğini zan-nederek hareket eden biridir. Bu yüzden sık sık falcılığa, medyumluğa başvurur. Bir genelleme yapıyor ve bütün bir tarihimizi bu genelleme içinde hak ila yeksan ediyor! Ama, “kestirmesine” ve bizzat geldiği yeri adım adım Programlamasına karşın yine de PKK’ya bir ayrıcalık koyuyor. Çünkü, kendisi ona akıl babalığı yapmış ya! O biraz “ayrı” olmalıdır. Görülüyor ki, Yalçın bey Türkiye Cumhuriyetine şunu söylüyor: “Kürtler bir gün sizin sarayınıza gelecekler, korkmayın”. Eğer mücadele danışıklı ise, zaten Küçük bunu hızlandırmak, diğer muhalefetlerin boy vermesini kırmak yada birlik sağlamalarının önüne geçmek için PKK içinde bu programın teorisini yapmaya görevlendi-rilmiş demektir. Bunu da başarmış sayılır.

Y. Küçük, bu anlayış ile başkaldırıların, önderlerin kimlikleri ve nite-likleri ile ilgili olduğunu da söylüyor. Ama Öcalan’a paye biçtiği için, onun “niteliğini” ayrı tutuyor.. Ama, süreçte onun “niteliğini” de yerle bir etti. Ona devletin progra-mına yatışı nedeniyle olmadık sözler de söylemeye başladı. (...)

Kendi yalancı ve küçültücü üslûbu ile 5 Kürt liderinin isimlerini sıralıyor, Burada bahsedilen KDP kimliği ise söylediğine göre, 1958 sonrası açığa çıkan Kürdistan Demokrat Partisi’nin üyelerine verdiği kimliktir. Bu 5 liderin bu kimlik üzerinde resimleri sıralanmış.. Bunlar “Mustafa Barzani, Şeyh Abdulkadir, Seyit Rıza, Şeyh Mahmut ve Qadı Muhammed”tir. Hepsini dinsel sıfatlar taşıdıkları için eleştiriyor. Bir tez ortaya koyması gerekli ya, onu kuvvetlendirmek için bütün bir tarihi haksız ve sahtekarca alabora ediyor.

Şeyh Said’in asıldığı zaman yanındakilerin hemen tümünün “dini li-der” olmasını, Qadı Muhammed bir “kadılar hükümeti” kurduğunu, ifade ediyor. Şeyh Mahmut’un kabinesinde ise hep “hacı hocalar, şeyhler” in bulunduğu ve bununda bir şeyhler hükümeti olduğunu ifa-de ediyor. Bayrağın yeşil rengini yorumluyor, bunun “Müritlerin dağa düşkünlüğü mü yoksa dini esası mı ifade ettiği”ni tartışıyor Küçük bey..

Şu mantığa bakın:

“Sultan Hamid’in gözdesi ve İran’a doğru yayılma politikasının manivelala-rından Şeyh Ubeydullah’tah daha önce söz ettiğimi hatırlıyorum. KDP Kim-lik kartında resmi olmamakla birlikte pek çok kaynakta Kürt ulusçuluğunun babası sayılan Bedirhan’ın ise, son derece sofu olduğu, dindarlığı nedeniyle alkol ve sigara içmediği biliniyor.

Hakşinas ve önemli bir lider olarak tanıtılmasına karşın on bin kadar Asuryanı boğazlamasını emredebilmesi, Kürt birliği projesi kadar islami bağnazlığı da açıklanabilir: böyle bir açıklamadan yana olmak gerektiğini düşünüyorum.”

Ve nihayet Y. Küçük, görev aldığı, yazması gereken noktaya geliyor. Zaten “Tezler” bunun için düzenlenmiş;

“Böylece Kürt başkaldırılarında bir diğer çizgiyi çıkarmış oluyorum. Dinsel ve hatta tarikat rengi her zaman varoluyor. Bunun bir tek önemli istisnası görülüyor; PKK tarafından 1984

yılında başlatılan başkaldırı, dinsellikten ve tarikat örgütlenmesinden çok uzak duruyor (abç)³¹⁹.

Bir kere PKK başkaldırısı üzerinde durmalıyız, bunu çok tartıştık, yi-ne tartışacağız. Ama esas Küçük'ün "Tez"ine gelirse, tarihteki hiçbir başkaldırımı açıklayamayız. Nereden alırsanız alın başkaldırılar da bir-çok sıfat var. Herhalde başkaldıran liderlerin özel olarak "devrimci", "baş kaldırıcı" adları ile dünyaya gelmedikleri besbelli. Krallar, prens-ler, papazlar, paşalar, yada generallerin ayaklanmaları vb. Avukatlar, doktorlar, öğretmenler bütün bu sıfatlarla liderlik yapmışlardır. Baş-kaldırılarda liderlerin sıfatlarının gerektirdiği sonuçlar vardır, ama bu-nunla açıklanması mümkün değil. Katılanlar, yönetici diğer kadrolar, dış ilişkiler vb. başkaldırının niteliğini belirleyici önemli etkenler ola-rak ortaklık etmişlerdir. Bunların yerini tayin ederken Küçük'ün o çok bilmiş "Marksist" yanıyla nereye koyduğu belli değil. Böyle olursa örneğin, 1789 Fransız İhtilalini nasıl açıklayabiliriz. Humeyni başkaldırısı şahlık olarak belirlenen bir rejimi, bir diktatörlüğü devirdi. Hu-meyni'nin izleri olsa da bunu o "molla"dır diye açıklayamayız. Bu gidişle Rusya'daki başkaldırımı da açıklamak zor. "Türkiye'yi kurtaran adam" olarak sunduğu Mustafa Kemal neydi?

Dinsellikten, tarikat örgütlenmesinden bir imparatorluğun bünyesin-den bunların dışında başka nasıl birlik çıkarılabilir.. Hani "somut şartların somut tahlili" esastı.. Küçük başta PKK'nın "başkaldırısı" için bir ad bulmalı, onun niteliğini açıklamalıdır mutlaka. Bu izah edilebilirse o zaman tarihsel sürecimizdeki başkaldırılarının niteliği de an-laşılmış olur. "İmralı diskursu benimdir" diyebilen Küçük, "Öcalan'ın da Türklerin sarayına gittiğini" söylemeye zaten başladı. (Buna bir açıklık getireceğiz.) Devam edelim. Demek ki, esas olarak Kürt hare-ketinin düşmanlığı ve yenilgisinin meşrulaştırılması anlayışı egemen Küçük'te. PKK'yı ayırt ederek, Kürt liderleri ve başkaldırılarını hep ay-nı noktaya sokuyor, zorluyor ve ikinci bir şey çıkarıyor: Osmanlı devletinin çok büyük dış sorunlarla karşı karşıya olduğu ve dış yardım gören Kürt beyleri ve şeyhlerinin başkaldırılarını gelerek, bize yeni bir tuzak kuruyor, çünkü biraz ileride bunu teorikleştirecek. Amacı "Tezler" filan değil..

Ve arada Mustafa Barzani'yi de kendi açıklamaları ile küçük sıfatlarla sunduktan sonra, onu nihayet dinsel sıfattan "generalliğe" yükseltiyor, tarihi belgeler karşısında zorunlu olarak Mehabad'a götürüyor. Ama, yine kötülüyor.

"Barzani Mustafa, Irak Kürdistanı'ndan olmasına karşın, Mehabat Kürt Cumhuriyeti kurulurken peşmergeleriyle birlikte Mehabada'a geçiyor ve yine Cumhuriyetin dört generalinden birisi oluyor. İran kuvvetlerinin tazyi-kiyle bu minyatür cumhuriyet çökerken Mustafa, Tahran'la pazarlığa otura-biliyor ve Büyük Britanya'dan güvence alarak pazarlığını sürdürmek üzere Tahran'a gidebiliyor. Mustafa'nın geçmişinde benzer durumlar görülüyor; Bağdat'a başkaldırır-ken, ansızın Bağdat'a gidebiliyor ve 'teslimiyet' ile iki taraf arasında görüş-melere benzer bir konumda Bağdat'ta günlerini geçiriyor. Başka durumlar olabiliyor; Barzani Bağdat'a karşı başkaldırısını sürdürürken kayınpederi ve müttefiki Mahmut Zibari, gidip Bağdat'a bu kez resmen teslim oluyor.

Bu durumu iki nedenle açıklama eğilimindeyim. Birincisi, başkaldırılarının, başkaldırdıkları düzen ve otoriteden tümüyle kopmamalarıdır. Başkaldırımı, bir kopuş olarak değil, bir yeni durum için bir kopuşma yolu saydıkları an-la-şılıyor.Osmanlı'ya Bağdat veya Tahran sarayının da böyle yaklaştığını sanı-yorum.

İkincisi, Kürt sorununun uluslar arası bir nitelik kazanmasıdır. Bölge ülkeler ve bölgede çıkarı olanlar, **Kürt hareketlerini ve liderlerini, birbirlerine karşı veya birbirleriyle pazarlıkta kullanmak istiyorlar (abç)**³²⁰.

³¹⁹ age, Sh:81.

³²⁰ age, Sh: 83-84.

Başlığı bitirmeden bir dipnot dikkat çekici geldi.

Bir yıldız (*) koyan Küçük, Seyit Rıza'nın yakalanması ve asılması olayını vermiş.

“Aynı kaynak (Fransız Kutschera'nın yazdıklarına göre) Rıza'nın valilik binasından çıkarken ‘**ce gouvernement menteur et sans honneur**’ diye ba-ğır-dığını -kaynakları böyle sıralayarak paye ediniyor!abç- da ekliyor.Bu söz-

ler, aldatıldığına inanan ve buna büyük kızgınlık gösteren bir kimseye ait olabilir; ancak silahlı bir başkaldırının liderinin başka bir beklentisi olmasını şaşırtıcı bulduğumu tekrarlıyorum. Seyit Rıza, dört gün süren bir muhake-meden sonra, arkadaşlarıyla birlikte asılıyor.”

Yine küçültücü ifadelerde sakınmıyor. Anlayacağınız bütün liderle-rimiz ve hareketlerimizin altını boşaltıyor, bunu durup dururken değil PKK'yı sunarak, överek yapıyor. Ki, onu yere vurduğu zaman tarihi-mizden ortada bir şey kalmasın. Bu TC'nin geleneksel tarih anlayışı ve yöntemleridir. Kemalistlerin tümüne bunu dönem dönem yaptırdı. Örnekleri çok. Eğer PKK'ya karşı çıkararak işe koyulsaydı işi zor olur-

du. Zaten PKK'nın “ömrünü” biliyordu, yukarıdaki metinlerden de bildiği gözüküyor! (...)

Ne Edip eyleyip bu kez “**Kürt sorununda uluslar arası boyutlar**” a geliyor. Bu tam da istediği ve rahat konuşabileceği bir başlık! Şöyle giriyor:

“Kadı Muhammed, Kürtlerin ilk devletini, minyatür Mehabad Kürt Cumhu-riyeti'ni ilan ederken başında sarık, üzerinde bir Sovyet üniforması taşıyor-du. İran Azerbaycan'ında kurulan Sovyet Destekli yeni Azerbaycan Devle-ti'nin Sovyetler Birliği'nin gözleri önünde yıkılışının ardından Mehabad' daki Sovyet Temsilcisi de çekilip gidince Muhammed sonunun geldiğini anladı.. Cumhuriyeti ilan ettiği Çuvarçıra Meydanında asıldı. Bunu tekrarla-dığımı biliyorum.”³²¹.

Yani, Qadı Mihamed'in “elbiseleri ve başındaki sarık” onun hareketi için Küçük'e “ip ucu vermiş” oluyor. Harekete bir isim takılacaksa, bu da “Sarıklı bir Hoca'nın Hareketi” olmuş olacak. Ve bu Cumhuriyetin yıkılışını rasyonelleştirmek için de Azerbaycan Devletini araya sokuş-turuyor. Bakın, Yalnız Mehabad değil diğerleri de yıkılıyor izlenimi vermeye çalışıyor. Qadı Mihamed'e Üniforma da giydirerek, bunu Sovyetlere bağlamaya çalışmış. Oysa Tarihi belgeler Mehabad ile ilgi-li hiç de böyle değil. Genç Kürt Cumhuriyeti'nin yıkılışında Sovyet-lerle birlikte çok yönlü bir durum var. Ama Kürt sorunu'nun uluslara-rası boyutunu daha başından belirleyerek işe başlıyor Küçük.

“Kürt Sorunu'nun anlaşılmasını güçleştiren en önemli nedenlerden birisinin uluslararası politikanın ilkesiz bir aktörü haline getirilmesi olduğunu sanıyo-rum” diyor. Ve devamla, “Kürt sorunu'nun hem anlaşılması zordur, hem de anlamak isteyenin aklını karıştıran bir özelliği var”³²².

Eğer böyle ise, o zaman akli karışacağına ilgilenmemesi daha iyi olur-du. Zor olduğuna göre, bu kadar basit bilgilerle ve yorumlarla bu ağır sorunun tartışılması beni hayrete düşürüyor. Bir bilim adamı için son derece yoksul bir giriş ve açıklamadır bu.

Kitap daha sonraki sayfalarında dönemin İngiliz politikasını tartışıyor, TKP'leri anlatıyor. İngilizce metin alıntıları bunu yapıyor. Uygu-lamaları tartışıyor, bunları sanki yeni bir keşif gibi sunuyor. Ardından bu tarihsel olayları “Tezler” haline getiriyor. Şeyh Berzenci Olayı'nı ve sonuçlarını yine tekrarlarla İngilizler ve Ruslar açısından tartışıyor. Sonuçlara varıyor. Türk devletinin ortaya çıkış sürecini, Musul soru-nunu vb. İngiliz ve Sovyet müdahalelerine bağlıyor.

Sonuçta ortaya çıkardığı Türk devletinin yapısal durumunu, özellikle Musul'daki çakırlarını açık koymadan, “Türklerin Kürtlere sahip çık-ması ilginçtir” sonucuna varıyor. Tabi onun için, Türklere, Türk dev-letine diğerleri gibi bir müdahale, onlarla pazarlık yada kullanılması

³²¹ age, Sh: 84.

³²² Akıl karışıklığı ile ilgili Bak: “Yalçın Küçük'ün ‘Küçük’ Yanlıları”, Dipnot: 294.

söz konusu değil. Oysa bölgede en çok ve aşağı düzeylerde kullanılan bir devlet varsa, o da Türk devletidir. Eğer Kürtlere sahip çıkıyorsa, gözü oradadır da ondan. Osmanlıdan kalma çıkarları her zaman hortluyor da ondan. Son dönem bile hala bu çıkar hayalleriyle uğra-şıyor.

Bu sahip çıkma ile Türkler, “Güney’deki Şeyh Mahmud başkaldırı-sı”na destekçi oluyorlar. Böyle bir durumda bir sürpriz olarak gelen Kuzey’deki Şeyh Said İsyanı’nı da bir Britiş tezgahı olarak görmesi normal karşılanabilir. Yani Küçük, Kürt başkaldırılarını bir güce yas-landırmadan edemiyor. Ama ileride bazı belgelerle bunu bir ulusal başkaldırı olarak da bir yanı ile kabullenecektir. Bizim kaynaklarımıza tenezzül etmediği için bu tartışmalara gerek duyuyor, çünkü kitap cid-di bir araştırma yada inceleme değil. Oysa biz bu ve sorunları bütün belgeleri ile sunmuş, tartışmıştık..

Komintern ve Türkiye Komünistlerine geliyor. Bakınız Türk demiyor, Türkiye diyor. Bu sıfat aslında karşılamıyor, çünkü onlar Türk Komü-nistleridir. Neyse bakalım neler demiş;

“Şimdi artık Komintern’in ve Türkiye Komünistleri’nin 1920 yıllarının orta-sında Kürt sorununa bakışlarına ve bunu nasıl içinden çıkılmaz bir hale ge-tirdikleri noktasına geliyorum”.

Evet getirdiler. Daha açık adını koyarsak, Kürt Sorunu’nu karşı aldı-lar. Kendisini onlardan ayırmak için onların karıştırdıklarını gösteri-yor. Oysa, karışıklık değil gayet net, karşı aldılar demesi gerekirdi. Başkaldırdığımız güçleri desteklediler, onların karşı devrimci, gerici, onun tabiriyle feodal vb. yanlarını hiç umursamadılar. Kürtleri ezme-lerine göz yumdular. Böyle demek gerekirdi. Kendisi onlardan başka düşünüyorsa, bunu açık söyler. Söylemiyor, sağa sola çekiyor.

Dediğine göre, TKP ve Rusya, İngilizlere karşı Türkiye’nin savaş aç-masını öneriyorlar, amma; *“Şeyh Said başkaldırısı ortaya çıkınca, TKP şaşırıyor ve bunu ayrılıkçı sayarak mahkum ediyor”* diyor küçük ve Mos-kova’da Komintern’in ayaklanma üzerine yaptığı basın açıklamasın-dan aktarımlar yapıyor.

“Mustafa Kemal’e ve Ankara Hükümeti’ne karşı Kürdistan’daki Şeyh Said Ayaklanması, Moskova tarafından, Türk gericiliğinin İngiliz emperyalizmi ile ittifak halinde bir geri dönüş girişimi olarak değerlendirilmektedir.(...) Kürt ayaklanması, İngiliz emperyalizminin *Ortadoğu’daki* yeni bir saldırı manevrasıdır” (age, Sh:91)

Yalçın bey bu aktarımlarından sonra “yaptığım çözümler” diyor. Biliyorsunuz bu meşhur laf Öcalan’da da çok var. Neyse, Sovyetler ve TKP için önemli bir noktaya parmak bastığı da gerçek. Kafa karışıklı-ğına biraz hak verememek olmuyor. Ama TKP ile Rusya tarafından, Kürt Sorunu açısından değil. Onun açısından olan karışıklıktan bahse-diyorum. Bizim açımızdan yok, çünkü biz biliyoruz.. Her başkaldırı-nın her devletleşme olgusunun üstünde Rusya despotizminin olduğunu çok iyi biliyorduk. Kemal Atatürk’e Lenin’in mesajları da biliniyor. Ama, bütün bunlar “Kardeş Partiler” ve sözüm ona Komünistlerce kutsanmış olgulardır. Biz, özellikle Rizgarî’de 1976 sonrası SSCB’yi karşı aldıkça, bütün bunları bildiğimiz içindi. Ve ona karşı bağımsız durmak suretiyle, tartışmayı yerli yerine oturtabildik. Bize saldırının altında bu da var. Küçük ise Rizgarî’yi önemsemiyor, kaynak bile yapmıyor. Okumamış. Büyük bir eksiklik sayabiliriz. Değilse ciddi bir kasit vardır. Kürt tarihinde önemli bir muhalefeti atlayarak PKK’ya ve dolayısıyla kendisine payeler biçmeye kalkışmış. Ama, her nedense Sayın Küçük bunları yeniden tartışıyor ve “tezler” im diyor. Ne yapa-lım öyle olsun. Ve “çözümlerinden” şu sonuçları çıkarıyor:

“**Bir:** Bu basın açıklaması (Komintern’in), daha sonra, Kemalist tarih yazı-mının temel savları haline geliyor.

İki: Kürt sorununda, Türkiye Komünist Partisi’nin görüşleri, Kemalizm’in çizgisi ile tam bir paralellik gösteriyor ve ayrılık gösterdiği zamanda TKP, Kemalizm’in sağına oturuyor.

Üç: Kemalist rejimin zayıflamasının Londra’ya yarayacağı saptamasından, Şeyh Said’in bir İngiliz kuklası olduğu sonucuna sıçrama yapılıyor ve hiçbir maddi dayanağı olmayan bu görüşler, bir

tarihçiden diğere bir kuşaktan öbürüne tekrarlanıyor. Bilim ödülleri, bunları tekrarlama ölçüsüne göre dağıtılıyor”.

Bu söyledikleri ile doğrulara parmak basıyor. İşi başka yere çekmese bunlar iyi, ama çekiyor, durmuyor. Komintern’in basın açıklamasındaki görüşlerinin bir zaman sonra Komünist Enternasyonalin resmi görüşü haline geldiğini de ekliyor. İKKİ, Komünist Enternasyonel Yürütme Komitesi’nin; *“Devrimle iktidara gelen ve hakimiyeti elinde tutan Kemalistlerin burjuva Cumhuriyetçi partisi, başını şeyh Said’in çektiği Doğu’daki ayaklanmayı alt etmeyi başardı”* diye onayladığını belirtiyor.

Küçük bundan sonra TKP’de olan bitenleri tartışıyor, bir parantez açarak tarihi olayları açıklıyor. “TKP katibi umumisi Vedat Nedim’in Şefik Hüsnü ile itilafa düştüğü için bütün TKP belgelerini polise teslim ettiği yazımının yanlış olduğunu, itilafın olmadığı, Vedat Nedim’in Sovyet firması Arcos’ta çalıştığını, Londra’daki Arcos’un asıl büyük kolu olan şirketi Birleşik Krallık Hükümetinin bastığı haberi üzerine, sıranın İstanbul’da çalıştığı Arcos’a geleceğini düşünmüş ve belgeleri, arkadaşlarını ve kendisini İstanbul siyasi polisine teslim etmiştir”, diye açıklama yapıyor.

İkincisi de, TC bu sırada Sovyetlerle ilişkileri nedeniyle Türkiye Komünistleri’nden son derece memnun ve kendileri polise gidiyorlar, hükümet şaşkın, çünkü komünist yakalamak istemiyor, diye yorumlar getiriyor. (Sh:93.)

“Sonunda TKP merkez yöneticileriyle teslim olduğunda bile, dörder aylık hapis cezalarıyla sonuçlanan bir muhakeme sürüyor. Pek çok araştırmacı böyle bir sonucu, mahkeme başkanı yargıcın iyiliğine ve yumuşaklığına bağlıyorlar. Mümkün değil, Kemalist hükümet, bu sırada, komünistlerden ve Sovyetlerden memnun görünüyor” diyor, bir dipnot ekliyor;

“Nihat Sargın ve Nabi Yağcı’nın da hükümetin kendilerinden memnun olacağını hesaplayarak teslim olduklarını düşünmek mümkün görünüyor. Ancak şu anda TİP ve TKP ile ilgili muhkem kaziyeye bulunduğu için mahkemeler, 1927 yılında olduğu kadar ‘özgür’ davranamıyorlar”. (age, Sh:94.)³²³.

1927 yılında, Moskova’da Sovyetler’in eski Ankara Büyükelçisi Aralov’un da bulunduğu bir törende, Büyükelçi Zeki Bey ile Dışişleri Komiser yardımcısı Karahan’ın, Kürt hareketine karşı bir antlaşma imzaladıklarını ile süren Kutschera’dan aktarmalar yapıyor Küçük ve birçok İngiliz kaynağı İngilizce sıralıyor. Şeyh Said ve Musul Kararları ile ilgili tartışma sürdürüyor.

“Kemal Paşa rejimi Doğu’ya yönelince, birbiri arkasından pıtrak türünden Kürt isyanları ile karşılaşılıyor. Nerede ise, İkinci Savaş’ın arefesine kadar, genç devlet, Kürt isyanlarının birisini bastırdıktan sonra diğere koşmak zorunda kalıyor” diyor. Bu anlatım resmi tarih olmuyor mu? Ama, ardından Kemalist tarih bunları yazmıyor diyor, biz ise yazıyor, aynen yazıyor diyoruz..

Ve nihayet sonuca geliyor:

“...Bunlar Türkiye, İran ve Irak’ı ilgilendiriyor.

Bir: *Bu üç devletten herhangi biri, bir diğere ile ciddi sorunu olduğu veya diğere rejimini beğenmediği zaman, beğenmediği ülkedeki Kürtleri destekliyor, ayaklanmaya ve bağımsızlığa özendiriyor.*

İki: *Bu üç ülkeden her birisi, sorunu olduğu bir diğere Kürt başkaldırıları olmasından hoşnutluk duyuyor.*

³²³ Yukarıda N. Sargın ve N. Yağcı ile ilgili açıklamalar yapmıştık, Bak: Dipnot: 265.

Üç: Bu üç ülkeden herhangi birinde Kürt hareketleri veya başkaldırıları ba-ğimsiz bir devlet kurma yoluna girdiğinde, üç ülke, aralarındaki rahatsızlık-ları bir tarafa koyarak Kürt hareketlerini bastırmada yardımlaşmaya başlıyorlar.” (Age. Sh:97.)

Yukarıda şeyh Said olayını ulusal gördüğünü açıklayan Küçük,ona şu yorumu getiriyor, yukarıdaki açıklamasını birdenbire unutuveriyor;

“Dolayısıyla Şeyh Said İsyanında **din rengini görmemek** (abç) müm-kün değildir”.

“Kürt liderler arasında, tüm kızgınlığa karşı, Kemal Paşa’yı taklit ve Ke-mal Paşa’nın mücadele yöntemlerini ciddiye alma eğiliminin sanıldığından güçlü olduğunu yazabiliyorum”. Evet bunu aslında Öcalan için açık söy-leyebilirdi..

Tekrar başa dönerek bu kez Halit Bey’e sataşiyor.

“Ayaklanmanın seçilen başkanı ve komutanı Cibranlı Halit Bey’dir; Halit bey, Hamidiye Alayı’na komutanlık yapan ve Albay rütbesini taşıyan bir Osmanlı oluyor. Said’in başkanlığa getirilmesi çok sonraya rastlıyor ve Halit Bey’in tutuklanması üzerine, kişiliğine güvenilen Şeyh Said, ayaklan-manın başına getiriliyor“.

Bu bilgi de yanlıştır. Sorun yanlışlığında değil, Küçük’ün kasıtlı dav-ranışında duruyor.Çünkü, o daha başında Halit Bey’e Osmanlı paşası demeye, ardından Hamidiye Alayları komutanı demeye başlamıştı. Ama, onun niçin tutuklandığını açıklamıyor, açıklayamıyor. Çünkü, gerek tutuklanması ve gerekse akıbeti meçhuldür. Hala bu konudaki bilgiler sınırlıdır. Belge ise yoktur diyebiliriz. Eğer Küçük o her kapıyı açabilen yeteneği ve yetkileri ile bir yerlerden resmi bir belge bulmuş ve buna dayanan bilgilerle konuşuyorsa ona diyeceğimiz yok! Ama dayandığı bilgi yanlıştır diyorum.. Şeyh Said’in hareketin başına geç-mesi de doğal, eğer yönetici örgüt kadrolarından birisi ise niçin geç-mesin? Fakat Halit Beyin tutuklanması üzerine Şeyh Said böyle bir görevalmamıştır.. Tutuklu olmasaydı (Ben tutuklu değil, **kaybedilmeseydi, imha edilmesiydi** diyorum..)dahi hareketin önünde görün-meyecekti, bu kesin. Örgütün lideriydi ama, hareketin legal temsilini başkasına devredecekti. Hareketle ilgili açıklamanın da kasıtlı olduğu biraz aşağıdaki açıklamadan anlaşılıyor.Bir sovyet kaynağına dayana-rak şunları söylüyor:

“..Said İsyanı’nın yönetici kadrolarının niteliğini bulmaya çalışıyor.Bulduk-larını aktarıyorum: Türklerin hizmetinde çalışmış Kürt subayları, Şeyhler, toprak sahipleri, Osmanlı parlamentosunun eski üyeleri, TBMM üyeleri, tüc-carlar ,gazeteciler, hukukçular, öğretmenler, veterinerler. Bu sayım da, koyu bir dinci rengi olmakla birlikte, bu büyük ölçülere ulaşmış Kürt baş- kaldırısının tümüyle dinci olduğu görüşlerini çürütüyor”. (Age. Sh:100)

Yani bir harekete başka sınıf ve tabakalardan adamlar katılmışsa, ki katılır o hareketin rengi değişiyor. Yeter ki, Şeyh ve benzeri olmasın. Ama günümüzde görüldüğü kadarıyla dinci resmi partiler devlet tara-findan onanmış ve kullanılmaktadırlar. Hiç birinde Şeyh ve benzeri kimseler yok, varsa da elle sayılacak kadar az. Ama öğretmenler, hu-kukçular, doktorlar, mühendisler vb.. var. Ama dinci partiler.. Demek ki, Şeyh Said hareketi nitelik olarak, belli bir örgütün/örgütlenmenin ciddi programatik planlı hareketidir, ulusal kurtuluşu hedeflemiştir, Halit bey bizzat Irak ve Suriye’ye giderek örgütlenmeler yapmış, des-tek de almıştır..

“Katılımın onun dinci karakterini çürütmesine gerek yok”. Zaten böy-le bir tanım bilimsel de olmaz. Ancak propagandaya dönük bir Kema-lizm olabilir. Bir örnek verelim ve Küçükle birlikte hepimiz rahatlı-yalım. Neden Mısır’da İskenderiye işçilerinin direnişine karşı Lenin Papazları destekledi? Bunu nasıl açıklayabiliriz. Küçük isterse daha birçok örnek verebiliriz. Şunun için bunu örnekledim, direnişin niteli-ğini onun muhtevastaki unsurlar belki ortaya koyabilir ama esas o-lan onun programı, yöntemleri ve hangi güce, niçin karşı çıktığıdır. Bunları Küçük es geçiyor, Şeyh’i yakalayıp, “hareket dinci renk gös-teriyor” diyor. Dinci de olsa şeyhlerin öncülüğünde de olsa, hareket ulusal nitelikte bir başkaldırıdır, yenilgisinin nedenleri başka yerde aranmalıdır. Türk Devleti bütün hareketlere böyle kulplar bulur, yıl-

lardır çok rastladık, şaşırıyorum. Şaşılacak şey, bunu “Bilim adam-ları” aracılığı ile sunmasıdır.. Milliyetçilik diyor, dinci diyor ama, bas-tırıyor, haklarını vermiyor, eziyor..

Şeyh Said İsyanı’ndaki yeni görüşleri kaynaklardan aktarıyor, Prof. Hasretyan’a göre Şunları söylüyor:

“Prof. Hasretyan, bu bilgileri de verdikten sonra Şeyh Said isyanının ‘ölçek ve örgütlülük ‘ açısından Kürt halkının tarihinde en büyük başkaldırı oldu-ğunu ileri sürüyor ve şunları ekliyor; ‘İsyan şeyhler tarafından değil, esas olarak başında, Türk ordusunda Albay Cibranlı Halit Bey, Gazeteci Kemal-Fevzi, Doktor Fuat gibi tanınmış aydınların bulunduğu Azadi Kürdistan Komitesi tarafından hazırlandı’. Bu nedenle de, Prof. Hasretyan’a göre, ‘seriatı getirmek’ hedefi, ‘Kürdistan’a bağımsızlık’ hedefinin yanında ikinci planda kalıyor. Hasretyan, Kürdistan’ın geri durumu karşısında dinsel mo-tifleri ve ‘dinin kurtarılmasını’ hedef almayı normal karşılıyor.” Evet, Yal-çın bey’e sormak gerekiyor, siz normal karşılıyor musunuz? Sorun burada duruyor. Çünkü Mustafa Kemal bunu en iyi kullananlardan biridir. Eğer dinin kurtarılması sorunu gündem ise, bunun nereden kurtarılacağı açıklanmalıdır. Söz konusu halifelik ise, bu Osmanlı’da önemli bir kurum olduğuna göre, onun kurtarılması söz konusu değil. O zaman geriye ne kalıyor, olsa olsa TC’den bir şeyler kurtarılacaktır. Kemalizm’den kurtarılacaktır. Böylesi başkaldırıları karşısında Kema-lizm’in savunulması hangi mantığa sığıyor Yalçın bey. Kemalizm ırk-çı, gerici, zorba bir diktatörlüğün ideolojisine ve devletine tekabül e-diyor. Bunun önündeki başkaldırıların dincisi, ulusal olanı, başka hak talebi ile ortaya çıkanı vb.. fark etmez. Siz bunu anlamıyorsunuz. Çün-kü Kemalizme ilericilik biçiyorsunuz, devrimcilik demokratlık biçiyorsunuz da ondan. Dolayısıyla karşıdakiler gerici oluveriyor.. Kendi-nizi sayfalarca boş şeyler yazıp, boşuna zorlamışsınız.

Bu harekete dinin kurtarılması değil de ulusun kurtarılması deseniz olmaz mı? Hangi ulus, besbelli ki, Kürt ulusu..Mustafa Kemal de ken-di çıkarı için her önüne geleni ezdiği için, başkaldırıları gericilikle, dinci olmakla, bölücülükle suçlamış ve lehine kamu oyu yaratmak is-temiştir. Böylece dönemin Sovyetlerini ve Komintern’i, Lenin’i bile kazanmıştır..

Kendisi din motifini elinden geldiği kadar kullanıyor, aşiret reisleri, müftüler.. hocalar, imamlar ve mollalar ile ilişki kuruyor,fetvalar çıka-rabiliyor.(...)

Hasretyan görüşlerini naklettikten sonra, hemen konuyu değiştirip gö-rüşlerini söyle-medem Sadabat Paktı’na geçiyor NATO vb.. derken Or-tadoğu’daki gelişmelerden sonra, uluslar arası boyutların Kürt soru-nunda yerini kurcalıyor.(...) Yeni bir başlık atıyor.

“Kürt Mücadelesinde iki çizgi.”

“Kürtler hep başkaldırıyorlar. Ancak mücadele biçimleri çağın çok gerisin-de kalıyor. Şimdiye kadar, belki de PKK tarafından başlatılan silahlı hareket bir yana, bütün Kürt başkaldırıları bir başka güce dayanarak ortaya çıkıyor. Hep yanılıyorlar ve büyük bir hayal kırıklığı yaşıyorlar” diyor Küçük bey. İşte böyle esasa gelince biz de görüşlerimizi sınırlandırıyoruz. Çünkü bütün kitap Kürtlerin mücadelesini bir yerlere bağlamak ve PKK ‘yı ayrı tut-mak için kaleme alınmış. Yer yer hep benzer açıklamalar var, bu son da ise daha açık.(Age. Sh:105)

Şimdi Küçük’ün bu başlık altında ne söylediğine dikkatle bakalım:

“Burada uluslaşmalarının geç kalması, sınıfsal ayrışmanın başlarında olma-ları, harekete geçen güçlerin çok yamalı yapısı, lider kadronun baş kaldırı-lan toplumdan kopmamış niteliği, isyanı yönetenlerin her zaman isyan ettik-leri sosyetede eski yerlerini alabileceklerine inanmaları, Seyit Rıza ve Kadı Muhemmed örneği yaptıkları için ciddiyetini kavrayamamaları, hep etkili oluyor. Bütün bunlar ve bunlara eklenebilecek nedenler net bir sonucu do-ğuruyor; tüm başkaldırıları, muhtemelen sonuncusu hariç,bir kopmuşluğu ve kararlılığı taşıyor. Hepsi, bir başka söyleyişle, köprüleri yıkıyor.” (age. Sh:105)

Görüyorsunuz Küçük bütün içindekileri boşaltmış. Aslında sonuncusu dediği bu açıklamalara uyuyor,muhtemelen böyle.. Diğerleri yenildiler

ama, hiç te onun söyle-diklerini taşıyorlardı,. Bir yerde aydın hare-keti olarak, bir yerde ulusal başkaldırı olarak, bir yerde başka bir şey-den bahsediyor ve esas olarak Kürt hareketlerini Kemalizm'in çizgi-sinde mahkum etme alışkanlığını bırakmıyor. Sonuncusu muhteme-len yenilmedi, teslim oldu, tam da onun dediği gibi.

Siz şu hakarete bakın;

“Bütün uluslararası ve bölgesel güçler Kürt hareketi ile oynamaktan korkmu-yor. Hepsi, kendileri için istedikleri ölçüde, harekete geçirebileceklerini ve kullanabileceklerini düşünüyorlar..”

“Kürtler, tarihlerinde, Doğu Roma’da Abbasi sarayı’nda, Mısır’da paralı askerlik yaptılar. Sanki şimdi profesyonel başkaldıranı oynuyorlar”.

Yazıklar olsun senin gibi sözüm ona bilim adamı’na ve yazıklar olsun senin gibi devrimci geçinen, Marksist geçinen birisine. Sen hiçbir şey değilmişsin.

Ve ne idüğü belirsiz bir Prof.’tan aktarmalara geçiyor.

Bu de Ömer Kürkçüoğlu. Kimbilir nerede ve nasıl yetişmiş, Türki-ye’nin nasıl iyi bir askeri ve aynen Yalçın bey gibi. Evet kendisi gibi bir Prof.’tan aktarmalar yapıyor, sanki 100 yıllık mücadele ve tarih ona kalmış gibi.

Bu “Prof”un “19919-1926 Türk-İngiliz ilişkileri” adlı çalışması varmış!

Kendisi gibi küçük bir “Tez”le Üniversiteye asistan olmuş herhal-de.. Türk üniversiteleri de belli. Hepsi birer“bilim” yuvası mübarekler.

Diyormuş ki,

“İngiliz kuvvetleri, Kürtleri Mustafa Kemal’e karşı kullanmak için her para-yı ödemeye hazırdır”.Yalçın bunu alıyor şu ekleme ile sunuyor,

“Buradaki ‘para’ sözcüğünün yerine ‘fiat’ sözcüğünün geçmesi gerektiğini düşünüyorum”.

Evet kendisinin de belli bir fiatı olduğu için bunu rahat söylüyor. Hem de çok ucuz bir fiatı var ve bunu ödediler de.. (Age. Sh:105-106)

“...Hangi çizgide olursa olsun her kuvvet veya devletin Kürtleri kendi politikası yönünde harekete geçirebileceğine inandığı saptamasını doğruluyormuş”.

Soruyor Küçük,

“Neden, bütün çarpışan güçler veya devletler, her zaman Kürtlerin kendi yanlarında veya rakiplerinin cephe arkasında savaşacaklarına inanıyorlar: Bu soruya netlik ve kesinlikle cevap bulabildiğimi sanmıyorum.”

Cevap bellidir, siz bir tasarımın kağıda dökülmesini görev olarak aldı-ğınızdan Kürt hareketini tarihinden, geçmişinden koparmaya, gelece-ğinin bütün yollarını kesmeye ve karartmaya kararlı olduğunuzdan, esas amaç olarak tezler yaratmak değil, mahkum etmeyi kafanıza baş-tan koymuşsunuz. Elbette başkaldırıları içerden çözülebilir, provoke olabilirler. Likidasyona uğrayabilirler. Bunlar mücadelede çok doğal şeylerdir. Bu sonuçlarla karşılaşır karşılaşmaz hemen o hareketi yerle bir edip suçlamak yanlıştır. Her başkaldırı birçok zorlu süreçlerden geçmek zorundadır. Nihayet karşıda bir devlet, düzenli ordusu ve dış güçler tarafından destekçileri var. Onun ve onunla birlikte hareket e-den güçlerin vazgeçmeleri mümkün olmayan çıkarları var. Bu da baş-kaldırının başından denetlenmesini gerekli kılmaktadır. Her devlet kendine yönelik başkaldırıları denetler. Daha da ötesi, başkaldırıları yenilebilir, teslim de olabilirler. Ama, yorumlarda bunları doğal karşı-layıp neden ve sonuç ilişkilerini tartışıp bir yere varmanız gerekir. Ay-rıca Küçük, Kürt hareketine siyasal önerme de yapamaz. Mücadele ilişki gerektiriyor. Kendini yalıtlayarak, “sessiz ve derinden” mücadele olmaz, bunun kamuoyuna ihtiyacı var; BM. var, İnsan Hakları var, basın/ televizyon var,

Medya'ya ihtiyacı var. Mücadele maddi destek gerektiriyor, lojistik destek gerekiyor vb.. Propaganda ve ajitasyon mücadelenin en önemli boyutlarıdır. Savaş yalnız cephe ile sınırlı ol- sa, değil.. Örneğin, siz Almanlarla ilişki kurmadınız mı, Ruslarla kur- madınız mı? Yazılı belgeler gayet açık. Almanlar sizin İstihbarat örgü-tünüzü bile kurup, yönetmişler..Bunu da kendi kaynaklarınız söylüyor.

İngilizler Musul karşılığı Osmanlıya Yunanlıları kovmayı, yarı yolda bırakmayı garantilemedi mi? Ege hiç yoktan Türklerin olmadı mı? Kıbrıs'a ne diyorsunuz. Hepsi de/facto gelişmeler ve uluslararası çizi-len statülerin ve paylaşımın meydana çıkardığı biçimlerdir. Bunları nasıl inkar edersiniz sayın Küçük.

Bir devleti tehdit eden, ona başkaldıran mücadelede dış güçlerin el/ ayak oynatması kadar doğal ne olabilir. Mücadeleyi yönetenler karşı-lıklı çıkara dayalı ilişkilerini sürdüreceklerdir. Dünya kapalı bir kutu değil, sürekli hareket edebileceğiniz bir zemin bulmak gerekir ki, mü-cadele sürebilsin ve başarıya ulaşabilsin. Ya da koşullar aleyhinize dönünce yenilebileceğinizi de ta başından hesap etmelisiniz. Bunlar, her zaman mümkün ve muhtemeldir, içerden çözülmeyi, dağılmayı da katıyorum. Zaten mücadele örgütlerinin bilgi akışına, istihbarata önem vermeleri de bundandır. Ama, biz hiçbir zaman mafia türü bir karşı koymayı, imhayı düşünmüyoruz, düşünmedik. Hep mücadelenin genel demokratik işleyişi esas alınmıştır. Biz gelecekte uluslar camiasına çağdaş, demokratik ve modern bir ülke ve ulus olarak katılmayı düş-lediğimizden, çiftlikler kurup at yetiştirmiyoruz. Kadro yetiştirmenin yollarını arıyoruz. Bundandır ki, bizim yaptıklarımızın tam tersi kata- kulli ve üç kağıtları, oyunları bize eleştiri olarak fatura ediyorsunuz. Sorun bu değil ki, sorun "Ulusların Kendi Kaderlerini Kendilerinin Tayin Etmesi" hakkını bize tanımıyorsunuz. Hangi anlamda alırsanız alın, -ben burjuva anlamda alıyorum- bu ilkenin işletilmesi ve çözüm-de esas olması gerekirken, her nedense siz buna yanaşmıyorsunuz. Siz, Kürtlerin ayrılma boşanma hakkının kutsallığına, varlığına inanmıyorsunuz. Zorla evliliğimizin devamından yanasınız, şiddetli geçimsizlik bile sizi ırgalamıyor. Geri kalmışlığımızın, ezilmemizin, hastalıklarımızın hemen tümü sizinle birlikte oluşumuza bağlansa yeri vardır.. Sizin Kürtlerin bağımsızlaşmasına, Türkiye'yi bölmesine gön-lünüz razı değil. Kürtlerin dillerini, kültürlerini geliştirecek bir ortak yönetimi bile içinize sindiremiyorsunuz. Ne yapıp edip, sonunda bü-tün yorumlarda, Kürtleri kapı dışarı ediyorsunuz. Bunlar bilimsel a-yıplardır. Diğer ayıplar kadar "küçük" değil. Sizi ve sizin gibileri bi-limsel olarak atomize etmeyi bazen gönlüm istiyor. Ama buna terbi-yem, mücadele karakterim, ulusal bilinç ve niteliklerim, demokrasi anlayışım elvermiyor. Kendimi bu vazgeçemeyeceğimiz özellikleri-mizin içine hapsederek, koruyarak, sakınarak ancak yazdıklarımla yetinmeye çabalıyorum. Bu da son derece zor. Ağzımıza her geleni savursak, örneğin "sevgili kardeşin Apo gibi" yada sizin gibi yapsak, veryansın etsek sende ne hal kalır, ne takat.(...)

Bakınız şu alıntıya. Bir bilim adamının yapacağı iş mi?

"Kürt insanında, aşiret kanalıyla gelen feodal izlerin hala varolması ve mü-cadele tarihinde aşiretlerin, beylerin ve şeyhlerin damgasının bilinmemesi en önemli etkiyi yapıyor olmalıdır; böyle düşünmekten başka bir yol göremiyorum." (Age. Sh:106)

Peki, Neden aynı toplumun,kısmi olarak aynı bağlantı ve kadroların içinde bulunduğu PKK hareketini bu konuda nasıl kolaylıkla ayırt e-debiliyorsunuz? Soruyorum, Onda değişen şey ne, eğer değişiklik var-sa o zaman Kürtleri bütün bir tarih boyunca bu tür küçültücü yorum- larla neden gündeme taşıyorsunuz. Artık PKK'nın geldiği yeri ve ha-reketi getirdiği düzeyi açıklayınız, anlaşılın.

Size şunu gayet açık söyleyeyim, PKK Kürdistan'da Kürt küçük bur-juvazisine dayanarak ayakta durabildi. Öğrenciler, işsizler, lumpen proleterler ve biraz da şehir ve kasaba eşrafı,

küçük memur ve dar gelirli esnaf gibi şehir küçük burjuvazisinin, sırtında ortaya çıktı ve palazlandı. Onunla ilgili olarak açıkladığınız karakter yada sınıfsal nite-liği neye dayanarak söylüyorsunuz? Kürt yada Kürdistan proletaryası zaten gerici biçimlerle Türk işçi sınıfının eklektigi ve örgütlenmesi içinde, TC'nin en önemli lojistik desteğini oluşturuyor. Bu yalnız ulu-sal değil uluslar arası bir boyutta gösteriyor. Böylesi bir muhtevaya ulaşmış proletarya kürdistan'da hemen tümüyle devlet teşebbüslerin-de ve metropollerde de Türk sanayi ve ticaret kesiminde çalışarak ona tam bağımlı bir haldedir. Türk sendikal örgütlenmesi içinde muhalefet bile sayılması mümkün değil. Sessiz ve "Allaha" şükreden bir tevek-kül içindedir. Bu bağlamda Avrupa'dan da milyonlarca dövizin TC'ye akmasını sağlayan temel birkaç güçten biridir. Ama KUKM'nin bir ögesidir, yerini alması da gerekiyor. Onun adına teori yapan, ideoloji üreten aydınların, -ki bu doğaldır- onu mücadelemiz içine yani cephe-ye çekmeleri gerekir. Bir halk hareketi olarak, bir geniş cephe olarak Kürdistan Mücadelesi onların da muhtevasını taşıyabilir niteliktedir. Kırlardaki köylüler ise zaten küçük burjuvazinin içinde ele alınmak zorundadır. Bunları yoksul, dar gelirli yada toprak sahibi gibi katego-rileri bölebiliriz. Ama, hangisi olursa olsun mücadelenin aktif ögeleri-dirler, çoğunlukla katıldılar ve bunun bedelini yerlerinden yurtların-dan olmakla ödediler. Bütün köyler boşaltıldığı için batı bölgelerine göç edenlerin çoğunluğu köylülerdir. İşsiz ve maddi olarak çok zor durumda yaşamaktadırlar. Şoven Türk milliyetçiliğin saldırı odakları da oldular. Orada da çaresizliklerinden ötürü Türk solu'nun gerek ra-dikal gerekse Kemalist legal partilerinin, cem evlerinin, bir ölçüde islami hareketin kolay bulunur hammedesi halindedirler. Ayrıca, narkotik, fuhuş ve tiner sektörünün içine yuvarlanmış kesimler olarak bunları da sayabiliriz. Bunlara kır emekçileri de deseniz, bu nitelikleri tamamen kaybolmuş durumdadır. Ama, proletarya değil, olmadı-lar(...)

Ve şunuda ekleyelim, sınıfsal niteliği sizce yanlış aktarıldığı gibi mü-cadele taktiklerin de PKK bir aşireti destekleyerek diğeri ile savaştı. Diğer verilere gelince, sonunda imamlar birliğini de İslam partisini de kurdu, yönetti, yanına aldı. İran'la da ittifak yaptı, Irakla da. Yardım da aldı. PKK üyelerine paralı askerlik te yaptırdı. Suriye ilişkilerini söylemeye bile gerek yok, malum ve zaten bir alameti farika.. Siz Kürtleri hep sıralarken "**sonuncu, muhtemelen farklı**" diyerek neyi koruyorsunuz? Kürdistan ve Kürtleri bu kadar aşağıladıktan sonra ka-lan ne var ki?

"Kürt bağımsızlık hareketlerinde özellikle son yüzyıla yakın bir zamanda iki çizgi ortaya çıkıyor; bunlardan birisi otonomi yada özerklik ve diğeri ise bağımsızlıktır. Özerklik yada otonominin daha yaygın olduğu görülüyor. Irak Kürdistan Demokrat Partisi'nin programında temel amaç olarak yazılıyor. İlki Mehabad'da kurulan KDP'ler içinde Irak Kürdistan Demokrat Par-tisi, bütün Kürt hareketleri üzerinde , en azından son zamana kadar, 'ideolo-jik' etkiye sahip oldu; bu nedenle, buradan kaynaklanan otonomi programı, PKK ortaya çıkıncaya kadar, Türkiye'de de pek çok Kürdün ve Kürt hareke-tinin programı sayılabildi" buyuruyorsunuz! (Age. Sh:107)

Böylesine bir açıklama Türk milliyetçilerinin ve devletinin resmi tezi-dir. Yıllardır var.

Birincisi, Kuzey Kürt hareketleri genel olarak bağımsızlığı bir görüşü savundular. Bu bilginiz yanlıştır. Federasyonu savunan bir iki siya-si partimiz de var. Ulusal kültürel özerklik tezini savunan hareket ve Kürt yok denecek kadar azdı. Bu bilgileriniz yanlıştır.³²⁴

İkincisi, Bu programlar hemen hepsi Marksist açıdan devlete tekabül etmektedir. Kültürel özerklik te devlete tekabül eder ve bir ulusun, halkın varlık şartının kabulüdür. Böylece otonomi, federasyon, ulusal kültürel özerklik de olsa bölge devletlerinin içinde anayasal ve bölge-sel iki uluslu bir temsil gerçekleşecektir. Zaten bağımsızlığın devlete tekabül ettiğini tartışmak bile gereksiz. Mücadele eden bir ulus için en kolay yol ve uluslar arası kurallara, devletlerarası hukuka uygun yasal zemin bağımsızlıktır. Ama, Kürdistan'ın konumu ve

³²⁴ Bu konuya yukarıda değinmiştik Bak: "Yalçın Küçük'ün 'Küçük' Yanlısları", Dipnot:294.

yılların getirdiği birçok neden ve uluslar arası çıkarlar vb.. nedenleri ile toplu bir devlet olarak kendini ifade etmesi mümkün olamıyor. İleride olacağına inan-cımız sarsılmamıştır, umudumuz da var. Gerçek olan budur. Diğer programlarda durmamız, uygulanır hale gelmeleri bölge devletlerinin milliyetçi ve ideolojik rejimleri nedeniyle zor uygulanacaktır, buna uluslar arası müdahaleler olursa bu tartışmamızın dışındadır.

Gelelim teorik bir saptamaya. Sayın Küçük, Lenin de ve giderek Marksizm'de yanlış yorumladığımız bir sorun var. Marksit açıdan U-lusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı diye bir çözüm yok, bu sorun mutlaka burjuva anlamda çözülecektir. Dönemine denk düştüğü için sosyalist mücadelenin demokratik bir yanını oluşturmak amacıyla teo-rik bir ekleme ile Lenin, Marksizmi bu konuda büktü. İnsan hakları bildirgeleri, BM ve nice gelişmeler karşısında tarih sahnesine yeni çı-kan "Sosyalist Devlet" elbette bu demokratik açılımı yapmak zorun-daydı, bu somut şartların somut tahliliydi. Orada çok sayıda ulus var-dı.. Ama, teorik bu atılım, pratik ile uyuşmuyordu. Çünkü, iktidarı ele geçirecek olan Proletarya, ittifakçı diğer emekçi sınıf ve tabakaları bir dönem sonra intihardan geçirerek, kendisi de intihar ederek -sı-nıfsal- kendini ortadan kaldırmayı önüne koymuştu, bu bir zorunlu-luktu. Aynı zamanda iktidarı aldığı zaman bunun yöneteceği devleti de ortadan kaldıracağından ulusların kendilerinin kaderlerini belirle-meleri olanağı yoktu. Bunu yakaladığımız için karşı çıkmıştık, kendi stratejimizi belirlemiştik.. Yıl 1977 idi ve bizi aforoz ettiniz, içimize kadar bunun etkileri sıçradı, bize Güney'deki KDP hareketine bakışı-mız ve Türk "Sol" ve "sosyalist" hareketini eleştirimizle birlikte **bur-**

juva milliyetçisi diyerek tecritimize karar kıldınız. Bu yargısız infaz bugünlere kadar sürüyor, PKK da bunu her vesile ile kurcaladı. Siz hala yıllar sonra yine bize bu yönde sataşıyorsunuz. Bir türlü doğru dediniz diyemiyorsunuz. Bu nedenlerle 1017 itibariyle Rusya'daki birçok ulusun devlete tekabül etmesi gerekiyordu, çünkü hepsi gele-ceklerini sosyalist devrime ertelemişlerdi. Böyle olmadı, bu ulusların sorunları merkezi Rusya adına -Beyaz Rusya- ertelendi. Biz, 1977'de "Sovyetlerde Ulusal Sorun Çözümlemedi" diye belirlemeler yaptığımız bir kitap yazıp arkadaşların önüne koyduğumuzda bunu basma-dılar, vaveyla ko-ptu. Ne yazık ki, bu kitabın önüne "bize ait değildir" diye bir not düşülüp arşive kaldırılmış! Bu konuya ileride tekrar gel-meye çalışacağım(...)

Bundandır ki, Lenin sonrası Rusya'da Stalin'in en çok suçlanan uygu-lamaları başladı. "Kızıl Ordu"nun diğer cumhuriyetlere saldırısı bu-dur. Onların her şeyden yoksun Beyaz Rusya için birer potansiyel kaynak oluşları bundandır. Bütün bunlar Sovyet KP'nin kararları ile gerçekleşmiştir. Lenin bu kararın oluşmasının en önde gelen mimar-larından biridir. Bizimkileri, Türk "Sol"nu etkileyen karar da budur. Siz şimdi aynısını söylüyorsunuz. Eğer TKP'de birlikte olsaydık, beni kesin ihraç ederdiniz. Hoş Kürtler bile bize "burjuva milliyetçisi" de-mediler mi?

Ve bu nedenle bizim diğer parçadan etkilenmemiz doğaldır, ilişkilimiz hiç kesilmedi, bilinçlenmede ve örgütlenmede etkili bir güç oldu güney, biz de onlara birçok açıdan yardım ettik. Ama onların prog-ramlarını da bilmiyorsunuz. KDP hep Kürdistan'a otonomi Irak'a demokrasi istedi. Kuzey Kürt Hareketlerinde Otonomi programı olan ör-güt yok diyebilirim. Ayrıca geldiğimiz süreç bakımından birçok kez Irak'la karşılıklı oturarak bölgesel özerklik, federasyon tezleri tartı-şılmış, bazı somut programlar kabul edilmiş ama, Irak'ın tek taraflı kararları il ortadan kaldırılmıştı.. Irak'la yeniden savaş süreci başla-tılmıştı. Bunda Güney Kürtlerinin suç ve günahları yok. Zorla bir şey-ler aramanıza gerek de yok. Bütün bu somut bilgilere rağmen orada aşireti tartışıyor ve kötülüyorsunuz, gericiliğin varolduğunu, ikelliği gündeme sıkıştırıyorsunuz. Gericici olan nedir biliyor musun Yalçın Bey, sizin gibi proleter olmayan unsurlar tasarlıyarak Marksizm yap-maktır. PKK'ya kılıflar geçirmektir. Bizim programımız KDP ile aynı olmadı, ama ilişkilerimiz hep aynıdır. Bir ulusun fertleriyiz, onun kur-tuluşu bizim kurtuluşumuzdur. Şunu da anlayınız, temel tezlerimize karşın bugün o beğenmediğiniz Kürdistan parçası bütünü belirleme aşamasına gelmiş bulunuyor. Bu da

birleşik Kürdistan görüşümüzü en azından dondurmamızı , bir süre için dondurmamızı gerektiriyor, bunu düşünmeliyiz. Diğer parçaların içinde buldukları devlet sınırlarında bir çözüme ulaşmaları çok olağanüstü değişimler olmazsa gündemdir.

Şimdilik böyledir. Marksistler olarak utanmadan, somut şartların so-mut tahlilini gecikmeden yapıp yerimizi almamız gerekmiyor mu? Biz bütün bunları söyledik, anlatamadık, kendimizi ifade edemedik, ama hayat açıkladığımız şeyleri doğruluyor, bundan sevinçliyim. Ayrıca, bizim elimizde ulusumuzun kanı yok bay küçük, KDP'nin geçmişi de pak ve sizin iftiralarmız, küçültmeleriniz gibi değil. Kendinize gelin ve öğrenin biraz.

Bu konu son olarak bir şey daha belirlememi gerektiriyor. Kısaca söy-leyeyim. 1917'nin üzerinden 80 yıl geçtikten sonra 1990'larda Rus-ya'da neler olduğunu gördünüz. Hala anlamadınız. Bunun nedeninin yukarıda açıkladığım SSCB Parti kararları olduğunu ne zaman kabul edeceksiniz? “Merkezi Rusya'nın selamati için, bütün bir dünya'ya yaydığı savaş sanayinin giderleri için ve daha başka şeyler için bütün ulusların taleplerinin ertelenmesi bizleri son akıbete getirdi. Sınıfın ortadan kaldırılmasını bırakın, onun adına bir elitin diktatörlüğünü ku-rarak bizleri nerelere kadar getirdiklerini “kardeş partileri” ile birlikte seyrettik.Yıkıntıdan sonra Rusya'daki ve ona bağlı Doğu Bloğu'ndaki ulusların insanlarını gördüğüm zaman korktum, irkildim..80 yılda na-sıl böyle insanlar yetiştirilmiş diye hayret ettim. Hele “Türki Cumhu-riyetler”in insanları bir felaket! Ama, Türkler bunlarla da övünmeyi elden bırakmadılar.(...) Evet bunlar olmuş, ama sonuçta gördüklerimi-zi yalnız başına ele alamayız. Bunun nedenlerini de birlikte ele alma-mız gerekir. Şu da var, dünya'da tek kutuplu gelişmenin önünde bir baraj da oluşturulmuştu, ABD nerde Rusya ordaydı, yukarıda dediğim gibi büyük bir masrafı gerektiren bir durumdu bu. Kalkınmayı da, re-fah tohlumunu da engeleyen bir seçimdi. Varşova paktı bir masraflar paktıydı. Ama, hiç olmazsa dünya dengesi bakımından çift kutup var-dı, bunu da başarmıştı Rusya. Ona çok pahalıya mal olmasına karşın yapmıştı. Bugün bunun sonuçlarını da büyük mafialar ile görüyoruz.. Acenta olarak kullandığı devletler yavaş yavaş bundan sıyrılmaya çabalyorlar, ama genel olarak dünya piyasasında o gücün yeni biçim-leri mafia örgütlenmesi olarak en üst düzeyde biçimlenmiş durumda-dır. (...)

Bu konuda kısa açıklamadan sonra sona geliyorum. Yeri geldiğinde yine bazı şeyleri tartışmak üzere şunu söylüyorum; Eğer kabalık, geri-lik arıyorsanız o “sosyalist” dediğiniz ülkede arayın. Biz Kürtler, Gü-nreyde Kuzeyde, Kürdistan'ın bütününde ve ülke dışında olsun ince, bilgili, mücadeleci ve cesuruz.. Yenilgiyi bile sineye çekebiliyoruz. Çok şey değişti, entellektüel birikimimiz de sizden ileride.Artık teoriyi de pratiyi de sizden iyi biliyoruz ve gereğini de yapabiliyoruz. Diplo-matik sürecimiz de sizden fersah fersah ileride bir gelişkinlik gösteri-yor. Bunlar övünmeler değil, gerçekler.. Her dalda yetişmiş, birçok dil bilen her meslekte yetişmiş insanlarımız var. Doktorlarımız, avukatla-rımız, asistanlarımız, iş adamlarımız var. Basın alanında, radyo ve te-levizyonda her gün yeni ve teknik bilgilerle donatılmış unsurlarımız çoğalmaktadır. Bilgisayar donanımımız sizden geri değil. PKK yanlış yapmasaydı, her dalda daha da ileri olacaktık. Biz onu da mücadele-mizin bir versiyonu olarak kabul etmek ve iç sorunlarımızdan sayarak tartışmak gerektiğine inanıyoruz. Birçok militanın, ölen yada sakat kalan, cezaevlerinde olan insanlarımızın kolay kolay atılması mümkün değil. Kürt ulusunun çocuklarının birbirine bağlı olması gerekiyor. Ama, hala bütün söylemlerine karşın Öcalan'a tapınma alışkanlığı sü-rüyor, büyük oranda el mahkum olmaktan, bilgi yetersizliğinden, kor-kudan ve sansürden olduğunu söyleyebiliriz. Bunun aşılması çok ö-nemlidir.

Ve çağdaş zemindeki sosyal ilişkilerde Kürtler birbirlerini dinlemesi-ni, sizin gibilerden “akıl danışmama” yı öğrendiler, öğrenecekler! E-leştiri ve özeleştiriye dayanaklı olmak, en azından aramızda sizin ina-dınıza da olsa bir hukuk oluşturmaya kararlıyız. Çoğunluğumuz böyle düşünüyor. Demokrasiyi en iyi biçimde işletmek zorunda olduğumuzu da biliyoruz. Bunları

daha geniş tartışmaya çalışacağız, size cevap ol-sun diye şimdilik bu kadar yeter. Güney Kürdistan İhtilalimizin de, kendi programatik hedefleri içinde, siz ne dersiniz deyin mutlaka ba-şarıya ulaşacağına inancımı tekrarlıyorum. **Başka bir şey istiyor mu-sunuz, Sayın küçük?**

“Kürtler Üzerine Tezler”i artık bitirebilecek duruma gelmiş bulunu-yorum”diyorsunuz.(Age. Sh:109.) Ayıp kaçacak ama,halt etmişsiniz. Hangi “tezleri” bitiriyorsunuz söyler misiniz? Sizi hayat dışladı, bütün tezleriniz tuz buz oldu .Biraz arlanmanız gerekmez mi?

“Kürt başkaldırılarının bir büyük bağ arayışı ile birlikte çıkışını anlayabili-yorum; bir zayıflığa işaret ediyor. Aynı zayıflık Kürt hareketlerinin çıkışında hep bir örtü arayışında da görülüyor. Abdülkadir’in kendisi, Bedirhanlar, Jön Türk hareketi içinde yer alıyorlar: İttihat ve Terakki’den umutlanıyor-lar. Kürt ulus hareketinin Türk ulus hareketinden umutlanması düşündürü-cüdür; ancak İttihat ve Terakki’nin Muş ve Bitlis’teki kulüpleri, adı İttihat ve Terakki olmakla birlikte, tümüyle ‘Kürt kulüpleri’ olarak geliyor. İttihatçı-lar bir süre sonra bunları kapatmak zorunluluğunu duyuyorlar.”(age. Sh:109-110)

Ne kadar güzel. Daha ne istiyorsun birader, içinde olsalar da bir süre sonra bağımsızlaşıyorlar..Sen aslında onların İttihat ve Terakki ile bir-likte olmalarını değil, bağımsızlaşmalarını hazmedemiyorsun. Her Kemalist gibi. Bizim Türk “Sol”u içindeki durumumuz da bu. Bu bi-çimde bağımsızlaşmamız ve kendi sorunlarımıza eğilmemiz ile birlik-te dışlandık. TİP’teki çalışmalar da böyle..Bu Kürt hareketinin bir ya-nı, diğer ulusun mücadelesinden de etkilenebilir doğal olarak.Ama, Küçük bizi daha baştan başka şeyle mahkum ediyor, söyleyeceğini bu kararından sonra söylüyor.

Ama, şunu da ihmal etmiyor;

“Şu anda sesini en çok duyuran Kürt hareketinin bu filizlerden kaynaklandığı söylemek gerekiyor. 1980 yılından itibaren Türkiye’deki Kürt hareketli-liği sadece uyandırdığı ilgi ve tepkiler açısından değil ideolojik ve sınıfsal eğilimleri bakımından da tam bir sıçramadır. PKK, Marksizm-Leninizm’i açıkça ideolojik silah sayan ve giderek yoksul Kürt köylülerine dayanmak isteyen ilk Kürt çıkışıdır”. (Age. Sh:111)

PKK’ya Türk “Solu”nun örtüsünü örtüyor. Eğer Kürt hareketi Kema-list hareketten etkilenmişse kötü.. Kürt köylüleri dediği de soyut PKK hareketinde bu sınıfın yerini göstermesi gerekirdi. Küçük’ün söylediği neye tekabül ediyor acaba? “Yoksul kır proletaryasına” mı, “emekçi sınıf ve tabaka”ya mı? Oysa ulusal sorun olarak Kürt hareketinin çözmesi gereken ulusun top yekûn kurtarılmasıdır. Dolayısıyla Mark-sizm’de olsun olmasın, -ki var- ulusun örgütlenmesi esastır.Tür-kiye’li bir örgütün sorunu değil bu,dolayısıyla PKK baştaTHKP/C’nin Kürt fraksiyonu oluverdi. Zaten yönetici kadrolarının niteliklerinden

ve açıklamalarından besbelli ki Türkiye’li bir örgüt olarak duran PKK’yı, ona uyarlı sınıfsal kategorilerle açıklamaya kalkışmak yapıl-masını istedikleri bir sonuç için gerekçedir. Yanlıştır. Yukarıda bu sorunları belli biçimlerde tartışmıştık.. Ama, Küçük ilginçtir dönemi açıklarken DDKO’ların gelişmesinden Türk “Solu”ndan Kürt gençli-ğinin, giderek halkının kopuşundan vb..hiç mi hiç bahsetmiyor! Yok-sa Küçük bilmiyor mu ?³²⁵

Nitekim Küçük hemen altta şunları yazmış;

“Bu haliyle diğer Kürt hareketleri ile arasındaki mesafeyi tehlikeli bir bi-çimde açmıştır.Bu açıta, kendi tarihinin yanında Türkiye’deki sol, sosyalist

³²⁵ Ben Yalçın Beyle Kaypakkaya ve Mahir’i yada bunların yönetip yönlendikleri hareketleri, meydana gelen olayları tartışmam, ama bunlarla ilgili görüşlerimiz, eleş-tirilerimiz elbette var. Mücadelelerinden dolayı kendilerine saygı duyuyorum. Kat-ledildiler. Belli dönemler yakın arkadaşlarımız da oldu. Onları süreç içinde

teorik, pratik ve programatik somut bilgi ve belgelerle eleştirdik. Bunlar bizim mahkeme savunmalarımıza da yansdı. Eğer THKP/C için Kemalist diyorsak, cuntaya hizmet etti diyorsak bunun nedenleri var. Bunları gerekçeli açıkladık. Ama, bizim bu yön-temli eleştirilerimiz onların, özellikle Kaypakkaya'nın sonradan gelen artçıları tara-fından ağır dille suçlanmamızı getirdi. Onlar bilimsel olarak bize eleştiri yöneltme-diler. Biz "köylü" tabiri kullandık, bu bilimsel bir eleştiriydi, Kemalist, küçük bur-juva dedik, cuntaya hizmet ettiler dedik vb.. Onlar bize "ajan, namussuz, hain vb.." gibi bilimsel olmayan kavramlarla hitap ettiler. Önemli değil. Süreç içinde hatta TKP/ML ile ittifak bile yaptık. (Bak: Rizgarî, Sayı:15, Eylül 1988, Sh:9-12, "İş ve Eylem Birliği Protokolü/Protokol'a Kar ü Bar".) Tarih birçok konuda kararını verdi, verecek de. Diyeceğim, Küçük'ün dediği gibi değil olaylar. Ayrıca, dönem itibariyle bir THKO'dan Küçük'ün hiç söz etmediği de manidar. O süreçte de birçok dost ve arkadaşımız var, Sinan Cemgil ve arkadaşlarının Nurhak'ta imha edilmesini unutul-maz. Özellikle 1 ve 2. THKO'da birçok Kürt arkadaşımız da vardı. İlk çıkışı itiba-riyle ben onlara yakın durmuştum. (...) Bu hareketin "Kemalizm", "Kürt Soru-nu/Millî Mesele" gibi konularda basılı yayınları da vardı. 3. THKO ise Deniz'lerin katılımı ile büyük nitelik değişikliğine uğradı, Cunta ile dirsek teması sağladı. Bu arkadaşlarda idam edildiler, onlarla da arkadaşlıklarımız yakınlıklarımız var. O aş-a-mada da birçok Kürt unsur yer aldı, destek verdi. Sinan Cemgil ve arkadaşlarını, Deniz, Yusuf ve Hüseyin'i de saygı ile anıyorum. Bu konuda olanaklarımız elverdi-ği zaman tartışmak istiyorum. Fırsatımız olursa, "Yakın tarihimiz" ve anılarımızda bunlara geniş yer vereceğiz. Örneğin, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulundu-ğumuz sıralar Gemerek'te Deniz'in yerden seken kurşunları ile yanlışlıkla vurulan ve durumu ağır olan Yusuf Aslan'ın revirde baş ucunda ben ve diğer arkadaşlarımız günlerce nöbet tuttuk. Hem bakımını sağlamak için, hem de karşı koğuştan faşist olarak nitelenen unsurların bir saldırı yapmamaları için bunu yapıyorduk. Yusuf'un durumu çok ağırdı.. Birçok arkadaş yaptıklarımıza tanıktır..(...)

ve devrimci birikimin üzerine oturmasının rolü büyük görünüyor. PKK, bu çizgisinde geliştiği süreçte, Türkiye Cumhuriyeti kuvvetleri kadar, diğer Kürt politik hareketlerinin de husumetini çekmek durumundadır". (Age. Sh: 112.)

Sayın Küçük bunlar safsata çıktı. Üzerinde bile durulması gerekmiyor. PKK'nın ne sınıfsal ne ulusal karakteri var. Şöyle de diyebiliriz; Ulu-sal karakteri tali ve gölgededir! Türk "Solu" ile ilişkisi sizin dediğiniz gibi çıkmadı. Ama, temenni ettiğiniz çizgide geliştiği doğrudur. Kürt hareketinin PKK ile olan husumetinin başka nedenleri var, bunlar PKK'nın yöntemlerine, ilişkilerine ve bağımlılığına dönüktür³²⁶.

Oysa, KDP ilk resmi protokolü PKK ile yapmış, Talabani onunla ilişki kurmuştur. Türkiyeli ve Kuzey Kürdistanlı örgütlerin hemen tümü o-nunla ittifak yapmıştır. Bundan bizi ve bir iki Kuzeyli örgütü ayrı tut-mak gerekiyor. Belki Küçük'ün dediği "husumet" olsa olsa bizimle PKK arasında olabilir. Ki, bizde bazı unsurlarımızla ona yanaşmaya büyük özen gösterdiğimizizden, bunu da kabul etmek gerekmiyor. So-run onun yöntemlerine, programına, bağımlılığına vb.. dönüktü. Bazı-larına yukarıda değinmiştik. (Bak: Olgü/5) PKK'nın bir istikrarı, ka-rarlılığı yok. Bunu Abdullah'ın birçok açıklamalarında görmek müm-kün. (...)

"Tezler" kitabının İkinci bölümünde Sh:113'den 203' e kadar mah-kemedeki iddialara cevap veriyor Küçük ve savunma yapıyor. Bunlar-la "Tezler" oluşturduğunu söylüyor.

Bu bölümde "*KÜRTLERİN OTURDUĞU YER:KÜRDİSTAN*" başlığı ile kendi durumunu mahkemeye açarak Üniversiteye yapılan baskıları açıklıyor. (age. 113-123.) Ve bir başlık daha koyuyor;

"DGM ÜNİVERSİTESİNDE 'KÜRDİSTAN' TARTIŞMASI".

Ne diyorsa artık, DGM'yi Üniversiteye benzetiyor, onun kendisine baskı yapmamasını istiyor, onu yüceltiyor! Aralara da tarihsel bilgiler, kendi "bilimsel ve farklı durumunu" sıkıştırıyor.

Avrupa'daki konferanslarından alınmış tape metinlerinin dergide yayınlandığını, kendisine suç atılamayacağına işaret ediyor. Kürdistan sözcüğünün kullanılmasının suç olmadığını bildiğini açıklıyor ve kay-naklar gösteriyor. Özellikle Osmanlı kaynaklarına başvuruyor. Ama yukarıda da söylemişim bizden tek kaynak yok. Sanki yıllardır Kürdistan sorunu ve Kürt halkının varlığı konularında hiçbir çalışma yokmuş gibi bilmezlikten geliyor. Oysa, biz

bunlardan yargılandık, ceza aldık yattık çıktık, adamın umurunda değil. Küçük, hani bilimsel bir adam ve aynı zamanda demokrat ya!

Gele gele “Öyleyse ben ‘Kürt ‘dediğim zaman suçlu olmadığımı göre, Kürtlerin yaşadıkları yeri anlatmak üzere ‘Kürdistan’ diyecek olursam, ne-den suç işlemiş oluyorum; bunu anlamakta güçlük çekiyorum” diyor. Gerçekten böyle düşünüyor. Kürtlerin yaşadıkları yer anlamında ‘Kürdistan’ sözcüğünü kullanıyormuş! Ona aynı bir ülke gözüyle bakmıyor.

Ve bu açıklamasını kalıbına uydurmak için başlıyor örneklerle. Bir pa-rantez açarak dil ve tarih üzerine açıklamalarda bulunuyor. Kürdistan sözcüğünün Türk tarih kaynaklarında kullanılmış bir sözcük olduğunu belirliyor. Bunu ispatlamaya çalışıyor.

---

³²⁶ Yukarıda bu konuda açıklama vardı. Bak: Orhan Kotan, “Yalçın ‘Küçük’ün Küçük Yanlıları”, Kürdistan Press, Sayı: 82, Sh:6.

“Aktarmalarım burada sona eriyor. Şunu tekrarlayayım: Türkiye’de Kürdistan sözcüğünü telaffuz etmek veya yazmak suç değildir.Olamaz. Şunu ekliyorum: Bütün bu kitaplar (gösterdiği TC ve yabancı kaynaklar-bizim-) yakılmadan beni yakmak mümkün müdür?”(age. Sh:133) gibi arabesk bir sonuca geliyor.

“Haluk arkadaşım da söyledi. 1970’li yıllarda Türkiye’de Kürt kardeşleri-mizin ulus bilinçlenmesinde mucizevi sıçramalar oldu. İlk defa Kürt kardeş-lerimizin çoğu kendilerinin ayrı bir ulustan geldiklerini açıktan düşünmeye ve bütün yasaklara karşın ifade etmeye başladılar.Kemalist yönetim burju-vazi için ayrı bir korkuydu. İlk defa Misak-ı Milli cetveline ciddi bir itiraz ortaya çıkmaya başladı. Bu da Kemalist yönetim için ikinci bir korku oldu”. (age. Sh:135-136)

Küçük, iddianameye alınan paragrafın bu olduğunu ve orada tırnak olmadığını, bunu kendisinin eklediğini açıklıyor.“Haluk arkadaşım da söyledi” cümlesi ile başlayan bu açıklamanın kendisine ait olmadığını ve Haluk’un söyledikleriyle suçlandığına itiraz ediyor. Burada önemli olan tarihsel bir sürecin doğru saptanmasıdır. 1970’li yıllar bizim faaliyetlerimizin yoğunlaştığı DDKO dönemine tekabül ediyor. Ama a-çıklamalarda, söylemlerde DDKO maalesef yok. Bir de Küçük’ün PKK ile ilgili saptamasını boşa çıkaran bir açıklama bu. Aynı zaman-da diğer bazı unsurların ve özellikle PKK’nın geçmişle ilgili belirle-melerini tekdip ediyor bu açıklama. Ve Küçük buna katılmıyor, bunu kabullenerek savunma yapmıyor. Bu paragraftan bir anlam da çıkmı-yor diyor, oysa çıkıyor. Bunu derinleştirilmesi gerekirdi. Ama, o uygu-ladığı programa ters olduğundan bundan hep kaçınıyor..

Bir mesaj veriyor: “..artık Türk ve Kürt devrimcilerinin Avrupa’dan değil Sosyalist dünya’dan da elde edebilecekleri ipuçları azalmıştır”. Kürt ve Türk devrimcileri bir kere yanlış, hiçbir bakımdan benzer yan-ları yok. Bizim programlarımız açık ve net. Hani birçok yerde PKK adına böyle kesin çizgiler çizen Küçük, nedense burada iki “devrimci” cephe varsayıp bunları birleştiriyor, yine de “elde edebilecekleri” bir şey olmadığını yazıyor. Kendisi de yıllarca Avrupalı’da dolaşıyor. Sonuçta bir karara geleceği için, daha önceden tedbiri elden bırakmı-yor! Bu saptamasını önemli buldum ve buraya aldım.(...)

Bu iki cephenin “somut olarak atacak adımlarını bulmaları için bek-leyebilecekleri ipuçları azalmıştır” mesajını kendisinin de anlamadığı-nı belirtiyor.

PKK ile ilgili o kadar abartılı ve yüksek düzeyde Marksist-Leninist belirlemeleri olmasına karşın, çok aşağılara inerek bir şeyler söyleme-yi de ihmal etmiyor.

“Kürt kardeşlerimin duygularına ve eğilimlerine saygı besliyorum” diyerek, bizi birliktelikten ve iki cephe olmaktan birdenbire çıkarıyor. Ama bir kapı da aralıyor.

“Bizimle ve benimle, aynı ve ortak siyasal örgütlenmeler içinde olmalarını istiyorum. Ancak olmak istememe nedenlerini kendimde aramıyorum. Tam tersine, bir gün, bizimle ve benimle ortak siyasal örgütlenme arayışı içine girecek olurlarsa, bunun, benim türümden Türklerin bulunması nedeniyle olacağına inanıyorum. Eylülizm’in Kürt politikasının ve bu tür iddianamele-rin, bu tür ortaklık arayışlarını zorlaştırdığını belirtmek gereğini duyuyorum” (age. Sh:141) diyor.

Ve gerçekten mahkemeden yakasını kurtarmasını sağlayarak, düşün-düğü ortaklığa adım atıyor, PKK kulvarında bildiğiniz sonuçları doğurmakta pek mahir oluveriyor. “Benim önümden zorlukları kaldırım, ben bu işi bir yere getiririm” diyor açıkça. Ta o zamandan kafaya takmış olduğu “strateji”, aslında kendi “bilimselliğinin” artık bir şeyler ifade etmekte zorlandığını bildiği için, PKK’ya sarılıyor, onu Marksist-Leninist, tek devrimci hareket, enternasyonal vb.. göstererek “yeni bilimsel” faaliyetler yapmaya çabalıyor. Başka hangi hareket üzerinde kendini ifade edebilirdi ki? Bu kadar laf kalabalığı yapabil-mesinin tek aracı PKK olmuştur.

“Değerli yargıçlar, ciddi politikalar için soğukkanlı olmak zorunluluğu buluyor, 1970 yıllarında sadece Kürt hareketi değil, Türkiye’nin diğer iki ha-reketi de radikalleşme kanallarına giriyorlar. Hem Komünist hareket ve hem de İslamcı hareket 1960 yıllarının ikinci yarısından itibaren bir yol arayışına ve kabuk değiştirme sürecine başlıyor.

Bunun nedeni şudur: 1960 yıllarının ikinci yarısına kadar Kemalizm, Türki-ye’de hem Komünizmi, hem İslamcılığı hem de Kürt hareketini kendi içine almış, uydulaştırmıştır. Bu, Kemalizm’in kendisi açısından çok büyük bir başarısı sayılmalıdır. 1970 yıllarına gelinceye kadar, Irak ve İran’da güçlü sayılacak Kürt hareketlerinin gelişmesine karşın Türkiye’de gelişmemiştir. Kemalizm, Kürt hareketini asimile edebildi. Aynı dönemde, hiçbir biçimde, radikal bir İslamcı hareket doğmadı.” (age. Sh:141)

“BU ÜLKEDE SANIK OLMAK BİR KAMU GÖREVIDİR” başlığına geliyoruz.

Burada mahkemedeki hukuki savunmasını veriyor Savcı ile polemik-lerini, en alt düzeylerde demokrasi ilkelerine göre biçimlendiriyor. Türkiye’ye o kanlı ve vahşi döneminde böyle bir görünüm veriyor sa-yın Prof. Yani, öyle bir “demokrasi” ki, öğretim görevlileri, profesör-ler, bilim adamları vb. yargılamalarda kendilerini ifade edebiliyorlar ve hatta demokrasi tartışıyorlar.. Ülke “demokratik”, yargı “bağımsız” ama ilginç onun bir parçası, önemli bir parçası olan savcılar ise ba-ğimli.. Hep uydurma, göstermelik belli bir görevin yerine getirilmesi eylemi hızla çalışıyor.

Nitekim “TİP, TSİP, TKP kadar PKK görüşlerini aktarmak da suç de-ğildir” diyor Küçük(!) “Suç ancak aktarılan görüşlerde yasalara aykırılık varsa ortaya çıkar” buyuruyor. O zaman PKK’nın görüşleri yasalara aykırı değil mi? Hukuki savunmasının bir yerinde “bunu anlamıyorum. Savcılık; beni, doğuştan suçlu mu görüyor; yoksa, çok mu önemli buluyor? Bunu bilmiyorum.” diyor. Doğuştan suçlu olma-dığı kesin de, ama “önemli bulup bulmadığına” bir şey söyleyemem. Eğer bir savcı devletine bağlı ise ve onun çıkarlarını koruyorsa Küçük gibi bir gedikliyi nasıl önemli bulmaz! Kemalizm’in yeni döneme u-yarlanması, boşluklarının doldurulması operasyonundan savcılarının haberlerinin olmaması ve bu nedenle de Küçük gibilerine önem ver-memesi olacak iş mi?

Komünizm propagandası ve sol suçlamalar üzerine tartışmalarını sür-dürüyor. M. Ali Aybar, Kıvılcımlı ve diğerleri ile ilgili açıklamalar, eleştirilerinin anlatılması, bunları savcının suç

sayıp iddianameye koyduğu vb.. TKP süreci... Nihayet Lenin ve Marx'ın düşüncelerini aktarıyor. Daha doğrusu kendine göre yorumluyor, işine gelenleri ak-tarıyor. Felaket bir demagoji yapıyor. Mazlum Kürt ulusunu kullana-rak bitmiş tükenmiş bir mücadele pratiğini hortlatmaya gayret sarf e-diyor. Türkiye'de, bunun öncüsünün de kendisi olduğunu ihmal etmiyor, sözüm ona demokrasi yapıyor..

“Türkiye Kemalizm'in tartışıldığı bir ülkedir. Türkiye'de Kemalizm'i tar-tışmayı, eleştirmeyi ve Kemalist olmamayı suç sayan hiçbir yasa maddesi bulunmuyor” diyor, gerçekten öylemi? Türkiye'de Kemalizm eleştirili-yor mu? Biz enine boyuna Kemalizm'i eleştirdik, bu konuda rahatız. Mücadelemizin önünde önemli bir baraj olarak onu gördük, hala yeni versiyonları ile öyle görüyoruz. Bunun bedelini hem TC önünde hem de siyasal örgüt, kurum ve kişiler önünde ödedik, tecrit olduk. Bizden bir satır dahi almıyor. Bizim dışımızda Kemalizm'i eleştirenleri de saymıyor, kendisine paye çıkararak Kemalizm'i aslında kutsuyor.

“Türkiye'de Atatürk'ün, ben 'Kemal paşa' demeyi tercih ediyorum, Kemal paşa'nın kişiliğine tecavüz suçtur; bu ise benden uzak duruyor” eklemesi ile, hala şunları yineliyor:

“Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Kuruluşu 1925-1940 başlıklı çalışmam, benim bildiğim dillerde, Rusça dahil, yazılmış en bilimsel ve açıklayıcı ça-lışma olduğu görüşümü tekrarlıyorum; bunu söyleyenler çoğalıyor”.

Hangi sosyalizm, hangi Sovyetler, bunu biraz açık tartışsa da biz de anlasak. Başından beri orada bir sosyalizm olmadığını söyledik, ondan bağımsız durduk. SSCB'nin yalnız Kürt hareketine yanlış bakışı ve desteklememesini değil, sosyalizm konusundaki eksikleri, yanlışları da açıkladık. İlk açıklamadır, son açıklamadır gibi payelere gerek yok, Rizgarî'nin bu konudaki tavrı en doğru ve gerçekçi bir tavidir, bilimseldir. Yine de Y. Küçük'ün “en bilimsel” çalışmasını bilmek istiyorum!

Esasa geliyor:

“Benim durumum, ilk reddeden olmamdan ileri gelmiyor; ayrıdır. Bana ge-linceye kadar Kemalizm'e karşı olanlar daha çok Kemal paşa'nın kişiliğiyle uğraştılar. Ben kişiliğiyle uğraşmıyorum ve Kemal paşa'ya da, kendi düzeni-ni kurmak için, yelkenlisini koyu siste kayalıklar arasından geçiren bir kap-tan olarak görüyorum. Fakat ben Kemalist tarih üzerinde araştırma yapıyor ve boşlukları üzerinde duruyorum”. (age.Sh:164)

Yani yeniden Kemalizm'i daha düzenli bir ideoloji olarak sunabilmek için bunları yapıyor, siz bakmayın edebiyat parçaladığına, onu ilerici devrimci de görüyor.

Bölüm de yeni bir başlık: *“KURTULUŞ: RIZGARİ YA DA PARTİYA KARKERAN”*.

DAL'daki sorgulanmasını açıklıyor ve kendi tutuklanması ile ilgili bir yanlış yapıldığını belirtiyor.

“Değerli başkan ve üyeler,

Kim yargılanıyor. Kürdistan Perss mi, Toplumsal Kurtuluş mu? Dava dos-yasının envanterini yapmayı sürdürüyorum ve tamamlıyorum. Dava dosyamızda tam 20 adet Kürdistan Press fotokopi sayfası var. Dava dosyasında bu kadar Toplumsal Kurtuluş yok. Bu sayfaların birinin, daha doğrusu benim Kürdistan Press'te çıkan demecimin fotokopisinin üzerinde şunların yazılı olduğu görülüyor. 'Kürdistan Press 15 günde bir çıkar. Rizgarî örgütünün partileşmeden sonra çıkardığı yayındır”, bu kırık harflerle yazılmış tipik el yazısının Savcı yardımcısı Ülkü Coşkun'a ait olduğunu sanıyorum. Daha doğrusu, bu yazının dosyadaki Ülkü Coşkun yazılarıyla yaptığım bir karşılaştırma sonucu Savcı yardımcısı Ülkü Coşkun'un eli mahsulü olduğundan kuşku duymuyorum.

...Çünkü bizler, sözüne güvenilir kişileriz. Sözüme mahkemenizin de güvenmesi gerektiğini düşünüyorum. (abc.)

Savcı Yardımcısı Ülkü Coşkun, Rizgarî uzmanı olduğunu ve Rizgarî'yi gizli örgütten mahkum ettirdiğini söylüyor. Eninde sonunda bizi de mahkum etti-receğini haber veriyor. Ancak Savcı yardımcısı Yüzbaşı Ülke Coşkun'un bu haberi bize, ancak Kürdistan Press ile Rizgarî arasındaki ilişki ile ilgili bilgiyi ise seçtiği bilir-kışıye verdiği kesindir. " (age. Sh:169-170)

Böyle devam ediyor...Bu bölümde Değerli yargıçlar, Değerli kurul vb'yi çok tekrarlıyor.. Savcının kararsızlık içinde olduğunu gizli ör-güt yakıştırmasında "beni hem PKK ile suçla-yınca Rizgarî'yi unutu-yor, veya Rizgarî ile suçlayınca PKK'yı hatırlamıyor" diyor.. DAL'a sevki, resmi yazılar ilişkiler üzerinde durarak bunun savcının emri ile olduğunu söylüyor. Toplumsal Kurtuluş ile ilgili bilirkişi raporunu sunuyor.

Daha sonra İsmail Beşikçi'ye geliyor.

"Değerli yargıçlar,İsmail bir dervıştır. Türk'tür. Türklüğü ile bir sorunu olduğunu, Türk halkını küçük düşüren bir tek sözünü bilmiyorum, rastlama-dım. İsmail Türk'tür ve Kürtler üzerinde araştırma yapıyor. Bunun için yıl-larca hapis yatıyor. Hep güler yüzlü kalıyor"(age.Sh:180-181) diyor ve onu övücü sözlerinden dolayı kendisine dava açılmasını kınıyor.

Yine bir parantez açıyor,

"Şu anda yaptığımız işin onurunu daha iyi anlıyorum. Biz ve bizim gibi bir avuç insan olmasa, Türkiye'nin Hamid döneminden de koyu bir ıkkelliği ya-şadığına inanmak gerekecektir., bunu önlemiş oluyoruz"

Yani sonuç itibariyle yaptığı PKK ile ilgili abartıları, bizi küçük dü-şürmeleri vb. hemen hepsi tarihimizin karatılması ve yalanlar bir "de-mokrazi mücadelesi" için ve Türkiye'nin bir yüzünü göstermek sa-vunmak için oluyor. Bütün teorik saldırı ve eleştiriler hukuki savun-masına dönüşüyor. Böylece Kemalizm akıllıca savunulmuş oluyor.

Bir yerde Zazaları Anadolu'nun ortalarına götürmüştü, şimdi "Yoksa 'Anatolia' ve 'Anadolu' sözcüğünün de Türkçe olmadığı, Helenler için 'gü-neşin doğduğu' yönü ifade ettiği bilinmiyor mu? " diyor. Türkler Kürdistanı da "Doğu ve Güneydoğu Anadolu" yapmışlar. Bütün Tü-rkiye'yi içine almışlar, oysa Ege'nin doğusu 'Anatoli' olarak adlandı-rılıyor. Yönü ifade ediyor. Değerli yargıçlar değerli kurul, Yargıçlar kurulu söylemleri sık sık tekrar edilerek hukuk savunması zorlanıyor örnekler veriliyor ve şu-raya geliyor:

"Ben hiçbir yerde "özerklik' iddiasıyla ortaya çıkmadım"..

"Anadilde konuşma , kendisini ifade etme ve yazma özgürlükleri elinden alınmış kimselere hep içim yandı", Bu topraklar üzerinde Kürt kardeşleri-mizin Kürtçe konuşma ve yazma haklarının ellerinden alınmasına içim yanıyor. Bunu haksız ve yanlış buluyorum. Bu yasanın değişmesini istiyorum (abç.)". (age. Sh:190) İşte esas söylemek istediği bunlar..

PKK söylemi de böylece dama atılıyor. Küçük, "Resmi dil başkadır ana dil başkadır" diyor. Radikalizminin, Türk devrimciliğinin yoluna girmeyi, silahlı direnişi, hemen hepsini unutuveriyor. Programı buraya sıkıştırıyor.Bu da onun hukuki savunması oluyor ve bu ve benzeri tar-tışmalardan "KÜRTLER ÜZERİNE TEZLER"ini çıkarıyor..

Hukuk savunmasında kendi muhtevası ve böbürlenmesi ile yargıçlara bazı şeyler söylüyor, övünüyor, tarihi değiştirdiği yerleri açıklıyor. Yazdıkları yazıları, konferansları belirtiyor. Ve ilginç bir ara bağlan-tı var bunu aktarayım;

"Kanımca toplumun ilgilendiği bir örgütün, hatırladığıma göre, Türkiye'deki

diğer sol örgütler hakkındaki görüşünü açıklayan yazıdır. PKK'nın Türki-ye'deki diğer sol örgütleri eleştiri yazısıdır. DGM savcılığı PKK'nın eleştir-diği örgütlerin savunmasını yapan bir duruma girmemelidir. PKK'nın diğer sol örgütlerin eleştirilerini aktarmamızdan dolayı bize ceza kesilmemesi la-zımdır. Emniyet'teki polis ifademde bunlar da yer alıyor”.

Evet zaten bunu biliyoruz, Küçük'ün devletin değil yalnız aşağıdaki takımına, üstteki takımına da akıl babalığı yaptığı biliniyor. Diğer sol örgütleri savcılarının savunması ise çok ilginç bir iddia, soruşturma ya-pılmayan, yargılanmayan ağır ceza almayan örgüt mü kaldı? Kü-çük'ün bu açıklaması neyi ifade ediyor?

Sonuca yaklaştıkça daha da açık ifadelere başvuruyor.

“**Ne Kürtçülük ne bölücülük yaptık.Sadece yapmamız gerekeni yaptık**”. (abç.)(age. Sh:200)
Elhak öyledir.Bundan hiç kuşkusuz yok. Mahkeme önünde Kürtçülük ve bölücülüğün hem suç olduğunu anlatmaya çalışıyor, hem de küçümsüyor. “Sadece yapması gereken” ise malum..

“**Değerli kurul,**

Çalışkan birisi olduğum biliniyor.Dürüstüm. Aptal olduğum söylenmiyor. Bana bütün kariyerler açıldı. Hepsini reddedtim. Çünkü bu düzene itirazım var.Bu düzende hiçbir kariyer istemiyorum.Bütün sınıfları birincilikle geçtim. Bütün mektepleri geride bıraktım. Şimdi benim mektebim var: Sosyalizm.Bu ülkede sosyalizmin kurulduğunu görmek istiyorum.Suç işlemiyorum.İşimi, suç işlemeyen, yapıyorum.

Bana tahammül etme zorunluluğu var”(abç). (age. Sh:203)

İşte “KÜRTLER ÜZERİNE TEZLER” böyle bitiyor.

Kitapta bundan sonra, “*İkinci Bölüm İçin Ek*” var, “*Hoca Tahsin E-fendiden Geri Kalamam*”(age. Sh:204-211).

Bu bölümde belirtilen Tahsin efendi Darülfununda “canlıların tanrı yoluyla değil, havasızlıktan öldüklerini” göstermek için deneyler ya-pan biri, bundan geri kalamayacağını söylüyor!

Bu Ek'te “Kürt aydınlarının da önemli ölçüde Kemalizm'den etkilen-miş olduklarını” yazıyor.

Üçüncü bölüm malum.”*BEKAA VADİSİNDE KÜRTLER*”(age.Sh:213- 262) alt başlıklar ise, “*Bekaa'dan İzlenimler*”, “*Apo ile Sohbet*”, “*So-kak'ta Söyleşi*”, “*Lübnan ve Suriye'de Dil Gezisi*”. Bu bölümdeki temel yazılardan “*Apo ile Sohbet*” ve “*Sokak Söyleşisi*”ni yukarıda açıklamıştık.

Üçüncü bölüm için Birinci EK “*İDDİANAME – ÇÖZÜMÜ - İLK CEVAP*” (age. Sh:263-270), İkinci EK “*HÜCREDE ZAMAN VE MEKAN*”.

Bu ek'teki alt başlıkları vereyim;

“*Siyasi Polis Partisi*”, “*Burası Muş'tur Yolu Yokuştur*”, “*Giden Gelmiyor Acep Ne İştir*”, “*Pratik Zaman ve Teorik Zaman*”, “*Uzayda Bir Işığa Binsem*”, “*Hücrede Açlığın Yararları Üzerine*”, “*Marx İyi Adam, Ama Sen Nesin?*”, “*Şu Marksistler Olmazsa Marx'tan Ne Kalır?*”, “*Kışlanın Önünde Redif Sesi Var*”, “*Açlık Hücremin Duvarla-rını Deliyor*”, “*Dal'da Devlet Çırılçıplak*” (age. Sh:270-278).

Dördüncü Bölüm “*RESMİ KÜRT TARİHLERİ*”. Bu bölümde, biraz teori yaptıktan sonra, CIA ve MİT ile ilgili açıklamalar yapıyor ve Kürtlerle ilgili raporlardan söz ediyor. Bu kısa belirlemelerden sonra niye gerek duymuş belli değil, ayrıca bu raporların bulunmalarının zor olduğunu açıklıyor.

“TÜRKİYE CUMHURİYETİNDE AYAKLANMALAR:AKTARMALAR” başlığı altında bazı Kürt ayaklanmalarını sıralıyor, bilgi veriyor, (age. Sh:281-296)

“AMERİKAN DİPLOMATLARI İÇİN KÜRT TARİHİ” başlığına geliyor. (age. Sh:296-338)“Tarih içinde Kürtler, temel kabuller” başlığın-da, önemli bulduğum bir belirleme var;

“Ankara, Kürt azınlığa daha geniş kültürel haklar tanıyabilir, fakat Türk hükümeti Kürtlere daha fazla otonomi tanıyacaktı”. Bunu Kü-çük’ten aktarıyorum...

Diğer alt başlıklar şöyle;“Genel durum”,“Etnik köken”, “Nüfus”. Burada şu rakamlar var:

“Bölgede yaşayan Kürtlerin sayısına ilişkin kestirmeler 9,65 milyon ile 12,4 milyon arasında değişmektedir. Bunun 4 ila 6 milyonu Türkiye’de, 2,8 mil-yonu İran’da, 2,5 milyonu Irak’ta, 250 ila 360 bini Suriye’de ve 100 bini de SSCB’de yaşamaktadır. Bazı Kürt kaynakları tarafından ileri sürülen16 mil-yonluk rakam yüksek ve kabile iddialarını haklı göstermek için ileri sürül-müş gibi görülmektedir.” (...)

Bu rakamların yanlış olduğu kesin, yalnız Türkiye’de 22 ila 25 mil-yonun üstünde Kürt yaşamaktadır. Hemen hemen genel Türkiye nüfu-sunun %30’undan fazlasına tekabül etmektedir. Bütün Kürdistan nü-fusu ise, 35 ila 40 milyon arasında bir rakama denk düşmektedir.

Daha sonraki başlık “Dil”, “Din”, “Toplum Yapısı”, “Ekonomik ve toplumsal durum”, “Kürt milliyetçiliğinin yükselişi”, ve rapor “Kürt Sorunu ve hükümet politikası” başlığı ile devam etmektedir.

Burada İran, Irak, Türkiye, Suriye, SSCB’deki hükümet politikaları var. Türkiye ile ilgili bölümde ilgimi çeken yer şurası;

“Kürt Ayrılkçılığı’nın Sürekliliği” başlığında deniyor ki:“Kürtler kendi derneklerini oluşturuncaya kadar bu türden örgütlerde göze batmışlardır. (1960 sonrası Türk radikal öğrenci gruplarından söz ediyor.) 1972’de hükü-met kuvvetlerince öldürülen ve Türk solunun başta gelen şehidi Mahir Çayan da bir Kürttü. Açık Kürt örgütler hala yasak olduğu için radikal grup-lar adlarındaki etnik etkilere yer vermemekte ve Devrimci Demokrat Kültür Dernekleri ve Devrimci Halkın Kurtuluşu Derneği gibi adlar almaktadır”.

(...) (age. Sh:319)

Bunları Küçük’ten aktarıyorum, eğer yorumlanarak verilmemişse bil-giler yanlıştır. Mahir’in Kürt olduğunu yeni öğrendim. Çünkü, onunla yukarıda da değindim yakın arkadaşlığım vardı. Annesinin İzmir Kar-şiyaka’da evine de (yalısına) Mahirle birlikte gitmiştik. Babası hatırladığım kadarıyla emekli astsubay yada subaydı. Kürt olması kötü de-ğil ama değildi. Hangi ulustan olursa olsun, benim için değişmez. Bü-yük ihtimalle ailesi Rum’du. Daha sonra Yunanistan’ı gördüğüm za-man ve kafamda karşılaştırma yaptığımda bu sonuca varmıştım. Yanılmıyorsam İzmir’deki Dev-Yol’cu bir arkadaşımız da böyle bir belirleme yapmıştı. İkincisi Devrimci Halkın Kurtuluşu Derneği diye bir Kürt derneği yok. DDKD’ler ise, 1974 sonrası kurulan derneklerdi. Oysa açıklanan dönem de DDKO’lar vardı ve bunlardan söz edilmi-yor. Ya da sansür var.

Daha sonra “Olası gelişmeler” ve “EK: Bazı biyografiler” ile devam ediyor. Burada, Kamran İnan, Hikmet Çetin, Barzani Ailesi, Celal Talabani, Abdurrahman Kasemlo ve Şeyh İzzeddin Hüseyini ile ilgili bilgiler var.

“Washington’a göre Moskova’nın Kürt ilgisi” başlığı altında iki belge konulmuş. “Amerika Birleşik Devletleri, Dışişleri Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Dairesi, Gizli/14 Mayıs 1979 tarihli , Özet” belgelerden birincisi, 1937 yılında Tunceli Tenkil Harekatına dair Bakanlar Kuru-lu Kararı. İkincisi de Dört telgraf(...)

Ve Y. Küçük'ün “KÜRTLER ÜZERİNE TEZLER” kitabı *son* buluyor.

Arka kapağı çevirmeyelim, yukarıda tarifini yapmıştım. İşte böyle bir kitap ve “Tezler” ortaya çıkmış oluyor.. (...)

Evet Yalçın bey, nihayet bu uyduruk, baştan sona kendini savunan, övünen ve tekrarlarla dolu belgeden sonra birçok çelişki ve çatışmalarda yaşayarak koştığı “yeni” kulvardan çıkmamanın kararını almış ve sona gelmiş. Paris'te 1998 yılının Eylül'ünde bir konuşma yapma gereği duyuyor;

“PKK'nın işi bitti, ben artık 29 Ekim Cumhuriyet bayramı ile birlik-te ülkeme dönüyorum”. İşte bu kadar!

Nihayet, söylediği tarihte döndü, gözlerden uzak bir yere hapsedildi. Birçok görüşmeler ile gelecekte neler yapacağı tartışıldı ki, bir süre sonra salıverildi, eskimiş üniversite kürsüsüne eski haliyle döndü, yeni işler için şimdi bekliyor..

İç Anadolu'nun Ankara'ya yakın bir kasabasında tutuklu kaldığı yer kendi Karakusunlar köyüne de yakın. HAYMANA.

Burada görüşmeler ve tartışmalar sonucu, Kemal Paşa'yı, Kemalizm'i ve giderek Kürt hareketini yeni döneme uyarlı hale getirmenin teorile-ri ile meşgul olduğu gözleniyor, duyuyoruz da. Dönüş zamanı daha Öcalan ile ilgili operasyon gündemde değil, ama planlanmış olduğunu herkes anladı. Bu planın içinde Yalçın Bey'in dönüşü de var. Küçük bütün “bilinmeyenleri bilebildiği” ve kulağı da “delik” olduğundan, önceden durumu biliyor, öğreniyor yada kendisine söyleneni yaparak PKK'nın “işini bitiriyor!”

Onun dönüşünden kısa süre sonra APO “operasyonu” ve “turistik geziler” i başladı..

Küçük, Bekaa ziyaretlerini, Suriye hudut geçişlerini elini kolunu salla-ya sallaya birçok kaset'i teslim edişini, PKK'nın överek bitiremediği mücadelesini vb.. hep unuttu, tersine döndü, sonda şebekeden söz edi-yor.. Mutlaka bu dönemini de “Tezler”le ifade edecektir! Neleri nasıl inkar edecek, değiştirecek aşağı yukarı biliniyor. Ve kendisini “İmralı Discoursu'nun düşünsel hazırlayıcıları arasında” sayıyor ³²⁷.

Yalçın Küçük'ün de resmi çerçevelenilip, yukarıdaki “teorisyenler” gibi her Kürdün evine onlarla birlikte asılmalı. Çocuklarımızın torunlarımızın bunu da iyi tanımasını gerekiyor.. Y. Küçük'te bizim katillerimiz arasındadır. Yenilginin teorisyenleri'nden biridir, en kalantörüdür. Tarih bunları böyle yazacak, bize düşen bunları hiçbir şekilde af etmemektir. Bir gün bunların yargılanıp, cezalandırılmaları gerekiyor. Her Kürt bunlara tavır takınmalıdır.(...)

Olgu 7: Kürt Cephesinde neler var

Kürt cephesinde ağır bir yenilgi yaşanıyor, yukarıdan beri Kuzey Kürdistan için bunu tartışıyorum. Ama, buna karşın bazı programlar da var, böylece hem yenilgi hem de onu örtebilen bir aşağı düzey programın da elbette irdelenmesi gerekiyor.

Tartıştığımız başlık ile ilgili olarak bizim cephemizde de yenilgimizin teorisyenleri yok değil. Ama, bunları Türk cephesinin teorisyenler'i ile kişisel, örgütsel, sosyal, kültürel, bilimsel vb.. açılardan ve yarattıkları sonuçlar bakımından mukayese edemeyiz. Ama

tartışılan sorunu bütünleştirmek de gerekiyor. Yenilgimizin teorisyenliği'ni yapan belli bazıları da var ki, Türk "Solu" ve "Sosyalistleri", "Demokratları" ile benzeşmenin ötesinde , daha da ileri gittiler. Örneğin, bunlardan biri A. Öcalan'dır. Yenilgimizin "teorisini" öyle bir rahatlıkla yaptı ve yapıyor ki, tarihsel olarak altından kalkmak mümkün değil. Bize düşen tarihimizi korumak, kollamak ve tüm illetlerden arındırarak, rahatlatmaktır. Bunu mutlaka yapmalıyız, yapacağız. (...)

Kürt cephesinde son yıllarda büyük bir hızla kopyalama yöntemleri çok gelişti. Birçok "teorisyen" türedi. "Marksist Cephe'de" yetişmiş olanlar olduğu gibi, "Yurtsever Milliyetçi Cephe'de" de yetişenler var. "Demokrat" olanları da ekleyelim.

Yenilgiyi tahlil ederken, onun izdüşümlerini irdelerken, Kürt cephesine de mutlaka bakmamız gerekiyor. Bizimkiler o kadar dağınık ve o kadar ayrı tellerden çaldılar ki, sormayın gitsin.

Bu cepheye bakışımız iki boyutludur.

Birincisi, Türk ya da Türkiyeli siyasetlerin ilişkileri içinde ve ona yakın gözlüklerle Kürt sorununa bakanlar bir boyutu, Türk "Solu" ve "Sosyalistleri"nden kopuşmuş, Kürdistani olanlar da ikinci boyutu oluşturmaktalar.

Belirttiğim bu iki boyutta da yenilginin "teorisyenleri" nde özellikle son dönemlerde büyük patlama gözleniyor. Kopyacıları esasa ilişkin görmüyorum. Bazıları hayali varsayımlara dayalı tahminlerle birçok teori kurmaya çabalıyorlar, biraz da günah çıkarıyorlar! Ben bunları açıklamak ve tartışmak istemiyorum.

Ayrıca birçok yazar çizer takımımız var. Bu konuda gelişmemiz iyidir, ama teori yapmak arı bir şey. Program önermeyen ve pratik gücü olmayan teoriler ilk bakışta anlaşılmasa da, bize değil karşı güçlerin değirmenine su taşırlar, böyle de oldu. Hangi pratiği yaparsanız yapın, hangi düzeyde militan olursanız olun, TC'nin bütün derdi kalıcı teorik boyutlar yaratılmasına, tarihsel perspektiflerin oluşturulmasına engel olmak, bazı konularda tersi işlemler yaratarak programları işgal edip, deforme etmek, anlamsız hale getirmektir. Çünkü, tarihin karartılması ve teorik, buna bağlı da ideolojik zeminlerin ortadan kaldırılması Türk Devleti için çok önemlidir.

Bu kapsam içinde bir takım unsurlara değinmek istiyorum. Bazı yazarlar siyasi örgütlerin, kurum ve kuruluşlarımızın üstünde gezinmeyi adet haline getirerek ,sığındıkları yerlerden aldıkları onayla yada onlara hoş görünmek için ve çıkarları gereği birçok yazılar yazdılar.

Çirokwan üstadımız Mehmet Uzun'dan tutun, M. Sıraç Bilgin, Selim Ferat, Maşallah Öztürk'e, Ferda Çetin'e kadar. Ve daha birçokları var. Bir Kemal Burkay var. Yazarlığı arı sıra yenilgimizin teorisini yapmaktan bir türlü vazgeçmedi. Onunla aramız iyi değil, kendisine bir çok konuda süreç içinde eleştirilerimiz oldu. Son olarak³²⁸ önerilerdebulundum, aramızda bir hukuk oluşturalım dedim ve birçok yanlışları bakımından özeleştirme vermesini istedim. Olmadı. Demokrasi'yi tanımlayalım, ayağa düşmekten kurtaralım dedim bu da olmadı. Bize haksız ve yalan bilgilerle sataşmasını geri almasını söyledim, hemen hiçbir önerimize cevap vermedi. "Ruh çıkar huy çıkmaz" demişler,

³²⁸ Mümtaz Kotan , **Zorunlu Bir Açıklama**, Ağustos 2002,27 sayfa.

aynen öyle, değişen bir şey yok. Ne uzanıyor ne kısalıyor. İsterdim ki, aramızda bir polemik açılsın , bütün dostlar, yurtseverler, sosyalistler bunu görsünler , tartışalım, bilinmeyi ortaya çıkaralım. Yanaşmadı. (...)

Geçmeden, Mehmet Uzun'u kısaca tanıtmak istiyorum. Genel Kürdistan programlarının belli yerlerini bilinçli kırma “üstadı” olduğundan bu gerekli. Ben ona “Çirokwan” diyorum. (...) 1978 ayrılıklarımızda bizden kopmuştu. Rizgarî gibi bir derginin sorumlu müdürlüğünü yapmıştı, yazık Rizgarî'ye ve bize. Kendisini Diyarbakır Cezaevinde tanıdım. 1970 dönemi kısa süreli bizimle birlikte olmuştu, daha sonra bu birliktelik devam etti. Çok küçük yaşta ve neden suçlandığını bilmeden kendisini içerde bulmuştu !Bizim “DDKO Komünü”ne katılmıştı. Kendisine hem orada hem de dışarıda çok emek verdim. Bütün bu emeklerimin bir gün onun “gözüne duracağını”bekliyorum. Avrupa'ya çıkması, Rizgarî'den ayrılması da pazarlıklı³²⁹.

Evet, ona kızgın davranıyorum. O alaylı gülüşleri aklıma geliyor hep. Birçok kez kendisini uyarmıştım., o bunları anlayacak adam değildi, şimdi de değil. Benim nazarımda, ki yanıldığımı sanmıyorum hep kendi kişisel özlemlerini, tutkularını ve çıkarlarını düşünen biri olarak hayatını devam ettiriyor ve böyle de ölecek.“Öbür dünyada” ne yapar ona Rufailer karar versin!

Sivrekli “Tomi” ta İsveçlerden giidip bizim davaya bakan son derece ilkel ve bilgisiz savcuyu bulmuş ve hakkımda ona sayfalarca ifade verip kendini aklamıştı. Böyleler yazı yazsa ne olur yazmasa ne olur.Kürdistan hareketinde “edebiyat” yaparak, kültür üzerine aydın üzerine bazı teoriler de “üretmeye” çabaladı durdu. Oysa bir ulusal kurtuluş mücadelesinde edebiyat son derece önemli bir olguydu. Bunu da kendi çıkarlarına içinden çıkılmaz hale getirdiler. “Bağımsız” durmaya, “apolitik” davranmaya büyük özen gösterdiklerinden herhalde bu yanları beğenilmiş olacak ki, onurlandırıldılar! Bu sıradan, kolay duruşları herkes yapabilir, öte yanda ise bütün bir hayatımızın acılı, işkenceli yanları var. Her şeyinizi terk etme cesareti var. Bunlar M. Uzun için kolay yapılacak şeyler değil. Ama, bu acıların, bu çekilenlerin “romanını ” yapabilir, bundan da para kazanabilir. PEN Klüp’de onu kutsayabilir. Tabi eğer bu konuda bir yerler izin ve icazet verilerse bu yapılabilir. Bunlar hikaye değil, yaşanmış gerçeklerdir. Arkamızda kan, göz yaşsı, acı ve yenilgi var. Yazarlar biraz saygılı olurlar, efendi olurlar. Onların da bir değerleri, kültürleri ve inançları herhalde vardır.

Bizimkiler de ne gezer. Ben onu, “Tomi”yi teorisyen saymıyorum,ama maalesef teori de yaptı ve şimdi de yapmaya nçalışıyor. PEN Kulübün ömür boyu bursiyeri olarak hayatını çok iyi götürüyor.Çok aşağılara düşürülmüş, anlamsızlaştırılmaya çalışılan programların kenar ve köşesine “edebiyat, dil ve kültür” bakımlarından “nakış”lar koymak gerektiği için son dönemde geç olsa da PKK kulvarında boy göstermeyi da ihmal etmedi. Ne PKK yazdıklarını hatırlıyor ne de “O”

söylediklerini. Her şey ve hepsi unutulmuş, insanlar aklanıp paklanıp sınırları çizilmiş programlar içinde akıllarına ne geliyorsa tartışabiliyorlar. Sivrekli “Tomi” bizim “malımızdır”, aynı zamanda hareketimiz açısından çok eleştirilmesi gereken biridir de.

Benim için savcıya “o bir kara sakız “dır demiş. Yurtdışına çıkmak için Rizgarî'den ayrılmayı göze almış, son zamanların “Kürtçüsü” Yaşar Kemal’le yazarlar seyahati yaparak, Atina’da da benim dedikodumu yapmış. (...) Deniz seyahatleri, hayat, yalan dolan derken başımıza yazar kesildi. Kürtçe hikayeleri alarak romanlaştırıyor. Yaşar abisinden

³²⁹ M. Uzun için Bak: Necmettin Büyükkaya, *Kaleminden Sayfalar*, Ağustos 1992, Sh: 135, 136, 137.

esinlenerek onun gibi yapıyor. PEN Kulübe şaşıyorum, bazı arkadaşların yazarlıkları kabul edilmezken bunları nasıl böyle yerlere getiriyor.

Bu ve benzeri bir kaç unsuru sıralayabiliriz. Ama, burada üzerinde duracağımız sorun kapsam olarak Mehmet Uzun gibilerini içine almıyor, o nedenle geçiyorum. (...)

Kürt cephesinde yenilginin teorisyeni olarak iki unsurun durumunu tartışmamız gerekiyor. Bunlardan biri Orhan Kotan diğeri de İsmail Beşikçi'dir.

Kendileriyle yıllarca birlikte olduk, olumluluklarından söz ettim, savundum. İyi birer yazardılar, pazarlıksızdırlar, vb.. Ama, maalesef yenilginin teorisyenliğini de yaptılar. Hemen hemen bu iki arkadaşın belirlemeleri aynı tarihe denk düşüyor. Kısaca bu iki unsur üzerinde duracağım ve tartıştığım konu böylece bütünleşmiş olacak.

İsmail Beşikçi

İsmail ağabey, Türkiye'de yetişmiş bilim adamlarıyla mukayese edilemez. Bunu yalnız yıllarca birlikte olduğumuz için değil, aynı zamanda yeni ve gelişmiş bir ekol yarattığımız için de söylüyorum. Dayanıklı, vefakar ve dürüst bir insandır. Hiçbir şeyden kolay kolay etkilenmez. Kendisini bütün bir siyasal yaşamım boyunca korudum, kolladım ve hep saygı, sevgi ile yanaştım. Süreç içinde yer yer arkadaşlara ters gelen davranışları da oldu, bunları da belli yöntemlerle ortadan kaldırmaya çalıştık. (...)

Hep ikna yöntemini çalıştırarak, hem onu hem de diğer arkadaşları değiştirmekte başarı gösterdik. Yeri geldikçe onunla ilgili bazı ayrıntıları ileride açıklayacağım. Anılarımızı yazarsak, ona geniş yer vermek gerekiyor. Bizim ilişkimiz hiçbir çığara dayanmıyordu, gerçekten bilimsel bir çalışmayı önümüze koymuştuk. Hemen hemen bütün tezlerinde bizimle üst üste düşüyordu.

İsmail Beşikçi, siyasal reflekslerinde ve örgütsel anlayışta bizim dışımızdaydı, bu konuda kural kabul etmiyordu, etmezde. Son dönem PKK ile olan ilişkisi ve söyledikleri biraz beni hayrete düşürmedi değil. Yaptığı tam da bir siyasal yan tutmaydı ve bunu sürdürdü. Beşikçi kendi yazdıklarına son derece sadık, daha açık söylersek fanatik bir biçimde bağlı biridir. Ve kariyer konusunda çok bağınaz yanları olduğunu da ekleyeyim. Onu ikna etmek zordur, bu konuda biz başarılı sayılmalıyız. Şimdi de bunu yapmak istiyorum. Bilimsel çalışmada cesaretli olmak, korkmamak gerekiyor. Kendisi de hep gerçeğin ifade edilmesini, korunmasını, ortaya çıkarılmasını titizlikle ele aldı, çaba sarf etti. İnanıyorum ki, bilimsel olarak bize hak verecek ve geri dönecektir. Çünkü, son dönem, bütün bir yazımını, iddialarını ortadan kaldıracak şeyler söylemiş.

Kürt hareketi ona çok şey borçludur. Keşke onun gibi birkaç bilim adamı yetiştirebilseydi Türkiye. Ben onun Türk olduğunu söyleyip de geçmiyorum. (...) Annemin kapı komşusu, memleketlisidir, büyük ihtimalle Cumhuriyetle birlikte ahali mübadelelerinde Yunanistan'dan Türkiye'ye gelen ailelerden birine mensuptur. Benim için önemli değil, çünkü Gürcü, Rum, Pontus, Türk, Çerkez, Arap, Fransız, İngiliz, Alman, İsveç, Ermeni, vb. birçok arkadaşımız var, bize bakışları, nitelikleri düzeyinde birçoğunu saygı ile anıyorum. İsmail ağabey de menşe olarak Türk de olsa, yaptığı iş çok önemlidir, ona büyük katkılarda bulunduk, birçok konuda da değiştirdik. Yeni yazımlarında bunu görebilirsiniz, kendisi de inkar etmiyor. O da bize çok yardım etti, bir takım konularda gelişmemizi, değişmemizi sağladı. (...)

Nasıl olduysa Beşikçi birden bire PKK kulvarına bilimsel gönderileryapmaya başladı. Bu davranışı ve üretmeye çalıştığı teorileri o zaman beni şaşırtmamıştı. Ama, diyebilirim ki, kendisini en iyi tanıyanlardan ve ona en yakın olanlardan biri olarak bu yaptığını sindirebildim ve anlayabildim. Beşikçi, Kürt sorunu ve Kemalizm iddialarında tartışma zeminini çok önemser, büyük olasılıkla PKK zemini bu fırsatı ona vermiştir. Benim ısrarım ise şu, biz de O'na uzun yıllar böyle bir fırsat vermiştik. Bizim durumumuzu ve bizimle ilişkilerini yerli yerine koymalıydı. Bizden hiç bahsetmemek suretiyle geçmişi açıklaması boş olmadığı gibi, tarihsel belge ve bilgileri inkar da iyi bir yöntem değil. Hele hele onun kabul edeceği bir yöntem hiç değil.

Gerek son dönem cezaevi yaşamı ve gerekse orada bazı PKK'lularla birlikte oluşu, onların yalan yanlış bilgilerinden etkilendiğini gösteriyor. Ama, gerek DDKO ve gerekse daha sonraki süreçte onun arkasında yalnız biz durmuş ve savunmuştuk. Herhalda tüm bunları hatırlar...

Beşikçi, Şubat 1990 yılında yayınlanan "Devletlerarası sömürge Kürdistan" kitabından dolayı yeniden tutuklanmıştı. Hemen ardından "Bilim, Resmi İdeoloji, Devlet, Demokrasi ve Kürt Sorunu" ile "Bir Aydın, Bir Örgüt ve Kürt Sorunu" adlı iki kitabı yayınlandı ve Beşikçi tartışma gündemine yeniden , ama bu kez başka muhteva ile girdi.

Beşikçi'nin her taraftan kuştuğu gözüktüyordu. Kendisiyle yaptığım en son ve kısa telefon görüşmesinde söylemişim, "durumumuz çok zor, seni koruma olanağımız yok, dikkat etmelisin". Nihayet o dönem PKK tam sunulmuştu, tırmanıyordu, bu arada birçok aydın da bu yörüngeye girmişti.

Örneğin yazdığı kitaplara tam ters gelen bir biçimde hızlanan imza kampanyalarında onunda imzası olması ilginç geldi bana. Tarık Ziya Ekinci'nin Sokak dergisinde başlattığı "Doğu'da Savaşa Son" kampanyasında onun da imzacı olması süreci açık gösteriyordu,ama tezlerine iddialarına ters de düşüyordu.

Yukarıdaki kitaplarında yeni tezler öne sürüyordu Beşikçi. Bunlardan en önemlisi "**İlk Kurşun Teorisi**"dir. PKK'nin Eruh-Şemdinli de başlattığı harekate bu teori altında yanaşiyor ve onu böyle sıfatlandırıyor.

Yukarıda Eruh-Şemdinli olaylarını , "*1984 Atılımı*"nı *Olgu 2*'de tartıştık.

Beşikçi yeni düşünceleri konusunda kendi kitapları dışında siyasal bir refleks de göstererek "Serxwebûn" ile röportaj yaptı. Görüşlerini orada dile getirdi. Bilimsel çalışması bilerek ya da bilmeyerek böylece başka bir zemine, örgüt zeminine kaymış ve siyasal biçimlere kavuşmuş, kavuşturulmuş oluyordu³³⁰.

Bu röportajda Beşikçi, kitaplarındaki görüşlerini temel ve önemli bir olguya indirgiyordu. Franz Fanon'u yorumlayarak, 15 Ağustos 1984'ü "köleliğe sıkılmış ilk kurşun" olarak görüyordu. Oysa, Fanon, ideolojik olgu olarak bir görüş ileri sürmüştü. Beşikçi'nin Eruh-

³³⁰ İ. Beşikçi, "Röportaj", Nisan 1990, Serxwebûn. Röportaj metni 69 sayfa olup, Rızgarî Parti Arşivi K/II, D-3, KD/5, No:110 da bulunmaktadır. Bu metni esas alarak Öne sürdüğü görüşleri kısaca tartışacağız. Daha geniş bilgi için sözü edilen metne Bakılabilir.

Şemdinli olayını buna uyarlıyarak “İlk Kurşun” olarak sayması yanlıştı, bu onu tüm Kürt hareketinin geçmişini inkara götürüyordu. Beşikçi, “KUKM’ nin durdurulma olanağı yoktur, ilk kurşun sıkılmıştır” diyordu. (Bak: sözü edilen röportaj, Sh: 25-26)

Bu temel bir yanlıştı. Kürt hareketi daha önceden ilk kurşununu sıkılmıştı. Ayrıca, kesin hatları ile belirlediği KUKM’ nin durdurulma olanağı mümkün değil görüşü hayat tarafından tezip edilmiş oldu. Bu tezleri ile Beşikçi kendisine yazık etti. Ben böyle düşünüyorum.

Beşikçi temel görüşe bağlı olarak şu sonuçları çıkarmıştı: “Gerilla bağrında hareket ettiği toplumu hızla değiştirmektedir”. “Kadın, siyasal mücadeleye girmektedir”, “Geleneksel değerler hızla çözülmekte, modern, evrensel değerler oluşmaktadır”.

“Namus kavramı değişmektedir” ve en önemlisi de “Kürtlerde eksik, çok az görülen milli duygu, yurtseverlik duyguları çoğalmaktadır” (abç). (bak: adı geçen Röportaj, Sh: 26-27)

Tabii bunların hepsi gerilla ile olmaktadır.

Bence bunlar bilimsel söylemler değil, gerçek de değil. Bunların tümü panik söylemleridir. Kısa geçiyorum, çünkü bunları enine boyuna tartıştık.

Devam ediyor Beşikçi, “bütün bu nedenlerle gerillayı, KUKM’ yi, devrimci mücadeleyi durdurmanın, sınırlamanın olanağı olmadığı” nı belirtiyor (ag röportaj, Sh:27).

“Aşiret ve toprak ağalığı çözülmüyor” da diyor Beşikçi, ama bunun nasıl olduğunu belirtmiyor. Acaba bu çözülme sistemin gerektirdiği bir çözülme mi , yoksa “Gerilla Hareketi” ile mi çözülme sağlanıyor! Bukonularda manidar, anlaşılmayan yanlar var. Ve,

“PKK ile birlikte Kürt hareketlerinin sınıfsal yapısında çok önemli değişiklikler olmuştur”, “PKK, işçilerin köylülerin ve devrimci değerlerle donanmış küçük burjuvaların, gençlerin, aydınların hareketidir” sonucuna varıyor.

Oysa bu sınıflar Kürdistan’da her zaman vardı, bunların PKK’ya katılmaları onların değişikliklerini göstermiyor. Bir kere işçilerin ortada olmadığı kesin, köylüler geniş bir açıklama ile gündeme sokulmuş, hangi köylüler diye sormamız gerekiyor? Yukarıda bunları da tartıştık.

Ama, PKK’nın küçük burjuva bir tabanı olduğu kesindir. Bu da doğaldır, zaten öğrencileri ve işsiz gençleri içinde kapsamlı olarak barındırması da onun yapısıyla doğrudan bağlantılıdır. Buna bir ekleme de yapmak gerekiyor. İşsizler ordusunun, lümpenlerin kaç kaç oraya sığındıkları da bir gerçektir. İtirafçılardan, dönenlerden vb. Bunu anlamak zor olmasa gerek. PKK ile Kürt hareketinin sınıfsal yapısında “önemli değişiklikler” oluyor ve bu da “devrimci değerlerle donanmış küçük burjuvalar, gençler, aydınlar” olarak ortaya çıkıyor!” Devrimci değerlerle donanmış”! Bunun altını çiziyorum. Hangi devrimci değerler? En azından bunun açıklanması gerekmiyor mu? Süreç ve PKK kadrolarının yapısı, olaylar bu soruyu sormamızı gerektiriyor. İsmail ağabey bu açıklama ile Türk solunun jargonlarını hareket ettirmeye, ulusal değerlerimizi önemsememeye, giderek Türkiyeli bir yapılanmaya işaret etmektedir. Birçok Kürt, Gürcü, Türk vb. unsuların da merkezi düzeyde PKK’da yer almaları dikkate alınır bu anlaşılır.

Beşikçi bu röportajında DDKO'lara şöyle bir değinip geçiyor (Sh:31). Komando zulmü ile ilgili açıklamalarında DDKO yok. Ancak, 38. sayfada ısa bir belirleme var. Bu da soyutlama biçiminde. Belki de röportaj kontrolsüz bir sansüre de uğramış olabilir, ne olursa olsun bunu sonradan da düzeltebilirdi, düzeltmedi.

DDKO Kürdistan tarihinde önemli bir dönemeçtir, bunu aşağıda gerekli biçimde tartışıyorum ve onu da en yakın tanık gösteriyorum. Bazı olayları birlikte yaşadık, birlikte göğüsledik, daha sonraki süreçte de birlikteydik, en üst düzeyde Kürdistanî bir teori ve pratik sergiledik. Bizden sonraki Kürt hareketi genel olarak bu teorik zeminde gelişti ve yükseldi, hala o zemindedir. DDKO'larla ilgili hem inkar, hem de tarihin karartılması eylemine böylece İsmail Beşikçi de katılmış oluyor, bunu böyle koymak zorundayız. (...)

Yeri gelmişken söyleyeyim, röportajın bir yerinde Türk "Sol"u ile ilgili bilgiler aktarılmış, THKO ile ilgili tutuklamalardan bahsediliyor. 1973'ten bir yıl önce deniyor ki, bu 1972'ye denk düşüyor. Bu yanlıştır, 1971 müdahalesinde biz Ankara cezaevindeyken adı geçen unsurlar da oraya getirildiler. Birçoğu oradaydı. Bu daha önceki bir tarih olabilir. Bunun da düzeltilmesi gerekiyor. (Sh:32)

Gelelim en ağır tespitlere, "Kürt halkının düşürülmesi" ki bu Öca-ıan'da bolca var, bütün söylemini neredeyse bunun üzerine kurmuş. Bu görüşlere Beşikçi katılıyor, onaylıyor ve örnekler de veriyor.

(Sh:33, 34, 35) Bu konuda yaptığı tarihsel bir hatadır, bilimsel de değil. Öcalan'a katılmak ise ayrı bir sorun (...).

Beşikçi şu sonuca varıyor:

"PKK'nın düşüncesinin, ideolojik politik faaliyetlerinin sadece Kuzey Kürdistan tarihinde değil, genel olarak Kürdistan'ın tarihinde önemli bir süreci başlattığı açıktır" diyor (sh:41) ve röportaj metni böyle devam ediyor.

Yani, Beşikçi bir bütün olarak şunu söylüyor, varsa yoksa **PKK "ondan öncesi yoktu, sonrası da olmayacak"**. (...)

Bu anlayış büyük bir yanlıştır. Çünkü, ondan öncesi (PKK'dan ve bu dönemki mücadeleden öncesi) vardı, biz köksüz bir toplum değiliz. Mücadele tarihimiz içinde birçok direnişler var. Bu görüşü ile Beşikçi, aslında kendi yazdıklarının tümünü de inkar etmiş oluyor aynı zamanda. Ondan sonrası (PKK'dan sonrası) da olacak, ondan sonrasının olmaması bilime aykırıdır. Ve nitekim PKK'dan sonrası da oldu. (...)

Biz Beşikçinin tezlerini irdeledik, kendisine mektuplar gönderdik. Bunları yayınlarımızda yazdık. Kısaca açıklarsak;

1. *"Beşikçi'nin 'Yeni Tezleri' bilime, Kürdistan gerçeklerine aykırı ve yanlıştır"*³³¹.
2. *"Beşikçi'nin 'İlk Kurşun Teorisi' Üzerine"*³³².
3. *"Mektup" "Beşikçi'nin Yeni Tezlerine genel bir bakış"*³³³.
* *İsmail Beşikçi'nin A. Fewzi'ye cevabı*³³⁴.
4. *"Mektup (2), Sayın İsmail Beşikçi"*³³⁵.

³³¹N. Lokman, **Rizgarî, Sayı:24-25**, Ekim1990-Ocak 1991, Sh:l 13-142.

³³²N. Bora, **age**. Sh: 143-148.

³³³A.Fewzi, **age**. Sh: 149-159. (Dergide, "bu mektup Beşikçi tarafından legal dağıtıldığı için, yayınlamaya karar verdik" notu var.)

³³⁴*Mektup*, 29 Temmuz 1990", **Rizgarî, Sayı: 26**, Nisan 1991, Sh: 137-138.

5. “Beşikçi’nin Yeni Tezleri Üzerine”³³⁶.

Beşikçi bu “yeni” tezleri ile siyasal bir tercih koymuştu ve PKK’yı meşrulaştırma eylemine öncülük ediyordu.

Sonuçları itibariyle,

- a) *Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi’ni PKK ile özdeşleştirdi, onu tartışmasız bir hareket olarak gündeme soktu,*
- b) *Türkiyeli bir örgütün, Kürt hareketinin bütün geçmiş mücadele pratiğini, geleneklerimizi, ilişkilerimizi ortadan kaldırmasına imza attı,*
- c) *Birçok seçkin kadromuzun ve bazı aydınların PKK’ya kaymasına öncülük etti.*

Bu sonuçlar son derece önemlidir.

Ayrıca, “PKK’dan öncesinin olmadığı ve sonrasında da olmayacağı” gibi bir anlayışı da eklersek, tarihsel bakımdan, yanlış ve tehlikeli bir öneriyle mücadelenin ağır bir tasallut altına alındığı gerçektir.

Beşikçi’nin ciddi bir özdeleştiri yapması gerekiyor. Onu, yenilgimizin teorisini yapmış biri olarak kabul ediyorum. Bu ciddi ve önemli yanlışları ortadan kaldıracağına inanıyorum. Değilse, yalnız yenilgimizin teorisini yaptığı için değil, *Tarihimizin Karartılması Eylemi’ne* de katkıda bulunan biri olarak, hem Bilimsel kariyerine ve uzun mücadele yıllarına, emeğine yazık olacaktır. (...)

Orhan Kotan:

Uzun yıllar yalnız kardeşlik değil, yoldaşlık ilişkisi ile de birlikte olduğum bir insandı Orhan. Onu bütün yanlışları ile olumlamaya çalıştım, gerçekten ciddi bir yazardı, şairdi.. Ama kendini bu yanlışları ile sunamadı, kimse de onu yazar olarak şair olarak tartışmadı³³⁷. Çünkü çarp

---

³³⁵A. Fewzi, *age*, Sh: 139-146.

³³⁶R. Civan, Y.Yezdin, Ş. Şiyar, Kasım 1990, *age*, Sh: 147-189. Ve **Rizgarî Sayı: 27** Ocak 1992, Sh: 125-171, **Rizgarî, Sayı:28**, Mayıs 1992, Sh: 109-170.

³³⁷Bu konuda bir ayırım yapmak istiyorum. O da Ahmet Kaya ve Eşi Gülten’dir..

Son dönem Orhan’ın tartışılmasını sağladılar. Hem “Gururla Bakıyorum Dünyaya”

adlı şiir kitabını yıllar sonra yeniden bastılar ve dağıttılar. Hem de Ahmet Orhan’dan seçtiği güzel şiirleri yine çok güzel bestelerle şarkıları arasına katarak okudu, sundu.. Her ne kadar Orhan’ın eşi her konuda olduğu gibi işi parasal sorunlara getirip dayadı ise de, bunlar beni pek ilgilendirmiyor. Belki haklı da olabilir ama, sorun onun sunulmasıydı. “Siyaset Pazarı”nda o kadar talan, vurgun, haksız kariyer gaspları var ki!

Olayın diğer bir yanı da, Orhan’ın sunuluşu belki de tartıştığımız yenilgimizin teorisini yapmasında ona önemli olanaklar da sağlamadı değil. Yeri gelmişken belirteyim, Kürdistan Press’te Ahmet ile ilgili bir ilan yapıldı. “İrkçı-Şoven, Muhbir. Kasetlerini alma!, Konserlerine gitme!” Ve resmi de koyulan bu ilan benim haberim olmadan ve hiçbir zaman onaylamadığım bir biçimde verilmişti. Bir sanatçı için son derece ağır bir siyasal belirlemeydi. Bunu, o günkü koşullarda Ahmet’in konserlerinde ve söylemlerindeki anti-Kürt belirlemeleri esas alınarak yapmışlardı. Ahmet sonunda özdeleştiri ile yerini aldı ve Paris’te sürgünde, mülteci olarak genç yaşta hazin biçimde aramızdan ayrıldı, onu anıyorum. Önemli bir mevzi ve ciddi bir kurum olarak savunduğum, olanaklarını kullanan ve ortadan kaybolanların tersine, bütün maddi ve manevi külfeti üzerimde olan Kürdistan Press adına kendimi yetkili görerek yukarıda adımla ettiğim ilanı değiştiriyorum: “**Ahmet Kaya’nın Kasetlerini al, çal, onu an**”. Bu özdeleştiri belki bir anlam ifade eder! Sözü edilen ilan için **Bak:** Kürdistan Press, Sayı:80, Sh:6, Şubat 1990.

tığı yerler zordu, Kemalizm'in bütün Kalemşorlarının tahtlarının kurulu olduğu yerlerde Orhan sanat ve edebiyatta ne yapabiliirdi. Ama, siyasal olarak bütün yazdıkları ses verdi.

Burada, onunla ilgili açıklamalarım sadece başlık altındaki yenilginin teorisinin oluşturulması ve tarihin karartılması eylemine dönük olacaktır. Örgüt içi sorunlar bakımından ileride diğer eleştirilerimi de dile getirmeye çalışacağım. Benim açımdan savunulması kadar eleştirilmesi de gerekli bir unsurdur Orhan. Siyasal mücadele sürecinde hangi nedene dayalı olursa olsun ciddi yanışları, tavırları, belirlemeleri açısından incelenmek durumundadır.

İ. Beşikçi gibi onun da en büyük avantajı, arkasında bizim gibi bir kadronun olmasıydı. Yoksa, geldiği süreçte yalnız başına duruyordu. Nihayet biz uzun yıllar pratik ve teorik yoğrulmuş, denenmiş, sayısal olarak da yeterli iyi bir kadro idik. Kendi programımızı işletmemize ve uygulamaya koymamıza karşın hem Orhan Kotan hem de İsmail Beşikçi bu kadroyu arkalarına almış gözüküyorlardı. Bir iç içelik, bütünsellik oluşmaya başlamıştı. Biri devlete, Kemalizm'e karşı, diğeri de geldiği örgüt ve kadroya karşı (bu "Şivan" hareketidir) bize yaslanmışlardı. Oysa, biz yeni ve giderek yerine oturacak bir hareketi biçimlendirmeye çabalıyorduk. Özellikle, dünyadaki bloklara karşı bağımsız duruşumuz, Türk "Sol"u ve Reel Sosyalizme, Kemalizm'e, Şovenizme karşı kararlı mücadelemiz ve tarihsel sürecimizdeki direnişlere sahiplenmemiz; Özellikle DDKO davasındaki tavrımız ve savunmalarımız KDP ve KUK ile ilişkilerimizi, Melleler ile bütünleşmemizi ve diğeri milliyetçi grupların bize duydukları sempatiyle kapsam itibariyle geniş bir zemine inmemizi sağlamıştı. Bu Kürdistan Ulusal Demokratik Mücadele perspektifinin gerçek zeminiydi, ulusun örgütlenmesini ve bütün ulus öğelerinin cephesini ifade ediyordu. Şivan hareketi de kısmi olarak bize yakın duruyor, ama genel olarak dışımızda seyrediyordu. (...)

Esasa girmeden kısa bazı açıklamalar yapmak gerekiyor.

Programımız itibariyle 1975 1. dönem cezaevi çıkışı sonrası KOMAL' ı ve ardından 1976 da Rizgarî'yi oluşturmuştuk. Bunlar bizim hedeflerimizi en iyi ifade ediyorlardı. Ama, çok geçmeden bazı darbelerle karşı karşıya kaldık. Bir yerlerden bazı gelişmelerin önlenmesi isteniyordu. Daha önce belirlemiştim, iki kurulu örgüt tarafından kuşatılmıştık. Bu DDKO döneminden itibaren böyleydi. DDKO ile ilgili tartışmalarda daha geniş açacağım(...).

Önce KOMAL'a ve daha sonra da Rizgarî'ye müdahaleler oldu. Geleneksel olarak Kürdistan hareketinde yerleşmiş bir akım vardı, bu darbeci anlayıştı. Güney'de Talabani'nin temsil ettiği bu akım, Kuzeyde Şivan hareketinde ifadesini buluyordu. Kendinden öncekileri "gerici, milliyetçi vb." gösterip, onları müdahaleler yoluyla kendine katma, ortadan kaldırma eğilimi vardı. Giderek, bu anlayış Kawa da bir grubu, bizim 1978 ayrılığımızda Ala Rizgarî'yi ve son olarak da 1998 sonrası yine bana yönelik darbeci kliğin yapısal durumunu ifade etmesi bakımından önemlidir. 1991 ayrışmamızı da bu tür ilişkilere bağlayabiliriz, Talabani'nin özel olarak Avrupa'da yetkili bazı arkadaşlarımızla görüşmeler yaptığı söylemleri de var! Yani, hemen bütün ayrışmalarımızda Talabani ilişkilerini aramak ve bulmak mümkün, bunları da olanaklarımız elverdiği ölçüde tartışacağız.

Başta dönersek, 1975 sonrası müdahaleler KOMAL'da DDKO sürecini ve yayınlarını, programını ve özellikle yargılanmaları ortadan kaldırmaya, bununla dışarıda "dolaşan" "kadroları" eşitlemeye, bize gösterilen ayrıcalığı karartmaya matuftu. Başarıldı da. Rizgarî'nin bağımsız duruşu ortadan kaldırılmaya, Kürdistanî vasıfları silinmeye, 1 ve 2. sayılarında Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin sorunları ve Kürt dili, kültürü, giderek belli bir sözlük ve gramer çalışmaları akamete uğratarak, Türk "Sol"u vari bir dergi ve yayın anlayışına yönlendirilmeye çalışıldı. Güney Kürdistan'daki KDP Hareketi ve Kuzey'deki tarihsel sürecimize perde çekilmeye başlandı. Bunlar kapsamlı olgular. Belirleyerek geçiyorum. Güney'de Kuzeyin bazı parti liderlerine yapılan uygulamalar, tek taraflı biri lehine gündemde tutularak,

KOMAL ve Rizgarî kıskanılan, çekilmeyen bir odak olarak gösterilmeye başlandı. Aslında bu radikal hat tamı tamına KUKM hattını ifade ediyordu. Ama, birlikteliğimiz zedelenmişti! Artık Rizgarî ve KOMAL nitelik değiştirmişti. Yeni bir örgütlenmeye de gidemiyorduk. 1977 yılı bu yöndeki tartışmalarla geçti, “YAZI KURULU”³³⁸ ve başka zeminlerde yayın hayatı da devam etti. (...)

1985 sonrası için de kısa bazı açıklamalar yapmak istiyorum. Böylece tartışmak istediğim sorun daha iyi anlaşılacaktır.

2.dönem (1980-85) cezaevinden çıktuktan sonra arkadaşlarla yaptığımız görüşmelerde (bir arkadaşın itirazı dışında) tümünün isteğine uygun olarak ivedi yurtdışına çıkmamız istendi. Bunu programladık ve çıktık. 1986 yılı yoğun çalışmalar ve tartışmalarla geçti. En önemlisi ise, Kürdistan Press’in örgütlenmesi ve Haziran 1986’da yayına geçmesi oldu. Bu bizim elimize geçen önemli bir araçtı, uluslar arası ilişkiler ve cephe faaliyetlerimiz bundan sonra hızlanmıştı.(...) Bağlı bulunduğumuz Kürdistan Komünist Partisi adına varolan Kurucular Kurulu üyeleri ile son kararımız bu düzeyi dondurmak ve yeni bir örgütlenme ile çıkmak oldu. Kurucular Kurulu Genel Sekreterin başkanlığında 5 kişiye Örgütlenme Komitesi görevi vermişti. İlk toplantıda iş bölümü yapılmıştı³³⁹.

Kürdistan Press merkezli ilk muhalefet daha 15 gün olmadan Orhan yanlısı ÖK üyesi Cemil tarafından Av. Sekreterimize karşı konulmuştu, alanda olmam nedeniyle hemen ikinci toplantıyı yaptık. Bu ÖK’nin **olağanüstü toplantısı** idi. Ne kadar ilginç!³⁴⁰. Cemil daha örgütlenmenin ilk on beşinci gününde “Avrupa’da işler gitmiyor” diyordu!.

Kuruluşumuzdan hemen sonra 1988 Atina toplantısına geliyoruz. Bu toplantı çok önemlidir. Partinin birinci yılında neler yaptığımızı ve **program** ile genel **stratejinin** tartışıldığı, önemli kararların alındığı bir toplantı. Orhan bu toplantıda çok tepkisel davrandı. Hem partinin eline geçirdiği olanaklar, hem de K. Press’in ve dolayısıyla kurulsuz, kuralsız biçimde kendisinin yönetim merkezi olmaktan çıkmasını hazmedemiyordu. Ayrıca, çok kapsamlı bir çalışma raporu getirmiştik. Kısa sürede birçok örgüt ile ilişki kurulmuş, Cephe için gerekli adımlar atılmıştı³⁴¹. Artık kitle partisinin zeminine inilmişti.

³³⁸Benim başkanlığında yürütülüyordu, bir de ona bağlı Kürt Dili üzerine çalışma Komitemiz vardı. Komitede K. Müştakhan, M. Tayfun, Y. Balkaş, M. Uzun, H. Yaşar ve H. M. Sağnıç vardı. Kürtçe bir gramer de son halini almış, Yazı Kurulu’na sunulmuştu.(...)Yazı Kurulu çalışmaları ile ilgili Parti arşivimizde gerekli bilgi ve belge var, çoğunluğu el yazması orijinal metinlerdir.

³³⁹Bu konuda Parti arşivindeki KKP (Kürdistan Komünist Partisi) Kurucular Kurulu toplantı tutanakları incelenebilir. Ayrıca, **Bak:** PRK/Rizgarî Karar defteri, Sh:1, 15 Kasım 1987, Örgütlenme Komitesi Toplantısı ve işbölümü. ÖK sekreterliğine ben, Av. Sekreterliğine Ahmet, T. Sekreterliğine İskender ve üyeliklere Cemil ile Yusuf getirilmişti..

³⁴⁰Bak: PRK/Rizgarî Karar defteri, Sh:2-17, ÖK Olağanüstü Toplantısı. Bu olay son derece önemlidir. Adı geçen Cemil (Taner) için söyleyeceğim çok şey var. Özetle hareketimiz içinde çok yanlış yapan, kaçamak duran ve provokatif yanı ağır basan biridir. Toplantıda “yetki gaspından” bahsediyordu, Yusuf’u şiddetle eleştiriyordu. Bunun bir yanı kıskançlıktı! Oysa bütün Avrupa’da ve hatta hareketimizin Suriye macerasında neler neler yapmıştı. Ayrıca Türkiye örgütlenmesinin 1980 sonrasında yaptıkları tartışmaya değer! Bilgi ve belgelerimiz onunla ilgili geniş tartışmamızı gerektiriyor, burası müsait değil. Ama, olanaklarım elverdiği zaman bunu tartışacağım ve Kürdistanlılara bu tur unsurları açıklamaya çalışacağım. Çünkü yenilgiye nasıl girdiğimizi, başımıza gelen provokasyonların nasıl oluştuğunu herkes bilmelidir. Avrupa ve Türk polisinin bildiklerini kadrolarımızdan gizlemenin anlamı kalmadı. Burayla ilgili yanı ise, muhalefetin Orhan yanlısı olduğudur. (...) Toplantı sonunda “özeleştir” yaptı ve bu sorun orada biçimsel olarak kapandı! Şunu da belirtirim, Yukarıda **Olgu 3**’te Yenilginin Cezaevi Ayağı, bb-Saldırı Kitapları, 1. Örnek: Av. Hüseyin Yıldırım ve Kitabı bölümünde **Mahmut Bilgili Olayı’nda** adı geçen unsur da Cemil’dir. Mahmut’u onun evine bırakmıştı.

³⁴¹Bak: Parti Arşivi, S/Dos. II, No:5, “KAWA, KUK ve TIKKO ile ilişkiler, KUKC ve KUKB çalışmaları. 7 bölümlük Klasör 1987/88.

Bize birkaç yıl sonra verdiği metinde açıkladığı gerekçelerde samimi olsaydı o gün tepki göstermezdi. Türkiye’de eksik aksak örgütlenil- mişti. Avrupa’da varlık şartlarımız oluşmuştu. Sözü edilen toplantı kapsamlı bir toplantıydı, tartıştığımız konular içinden ikisini açıklamak istiyorum.

1. Toplantıya parti programının taslak metnini sunmuştuk. Bu program taslağı tartışmaya açıldığı zaman Orhan büyük tepki gösterdi ve “bunu kimler yazıyor, bizim geçmişimiz ve geleneklerimiz var” dedi. Ben söz alarak biz hazırladık ve size de gönderdik, üzerinde değişiklik yapıla bilinir ve son hali verilebilir dedim. Metnin hazırlanmasında alanda bulunan ÖK ve MK üyemiz Yusuf’un büyük katkısı olmuştu o da gerekli açıklamaları yaptı. Sonunda uzun tartışmalardan sonra taslak kabul edildi ve kesinleşti.
2. Teorik-ideolojik sorunlar gündem yapılmıştı, bu konuda birçok karar tasarısı geçti, kesinleşti. Hem en geniş cephe anlayışını öngören programa ve hem de diğer teorik ideolojik konulara onay vermesine, sonuç olarak “yolumuzun açık olduğunu” söylemesine karşın, bir iki yıl sonra bize her şeyi ortadan kaldıran metinlerle geldi Orhan..

Gündemdeki K. Press ilişkileri ve sorgulanması üzerine de sert tartışmalar olmuştu³⁴².

Ve, toplantı yine Şervan’ın başından sonuna konuşmaları, sataşmaları vb. ile geçti, ayrıca yukarıda belirttiğim Cemil de ona destek oldu, bu da yine Orhan yanlısı alıştığım bir muhalefetti³⁴³.

1990 da bana ikinci kez bir darbe gerçekleştirildi. Genel Sekreterlikten alınmam için yapılan bu darbe de başarısız oldu. Zaten ben ısrarlı değildim, bu unsurlarla bir ortaklık götürmek benim için zordu. Yeri geldiğinde bunları tartışacağım(...) Bu konuda parti toplantı tutanaklarına bakılabilir. Önemsemiyorum. Sorun şu, 1988 yılında program ve tüzük yapıyoruz, bir takım ilişkiler var. Daha 2 yıl olmuş parti oluşturmuşuz. 1989 yılında benim isteğim üzerine MK’ya atanan genç bir unsurun katıldığı ilk toplantıda (sanıyorum 1990 Aralık Toplantısı)

Genel sekreter olarak görevlendirilmesi önerisi geldi. Biliyorlar ki hayatım boyunca kariyere önem vermedim, hep samimi ve içten çalıştım, ilk geldiğimde ifade etmişim, görev almak istemiyordum. Tabir caizse zorla bana verildi bu görev. Yani bir nevi ihaleydi! “Al sen boğuş, yap, zaten biz işimize bakıyoruz, mutlu aile babaları olarak **anti- Kürt, anti-İnsan** (bunların altını kalınca çiziyorum.), geleneklerimiz ve niteliğimizle yakından uzaktan ilgisi olmayan eşlerimiz, ailemizle hayatımızı sürdürüyoruz. Sen profesyonelsin, bütün olumsuz yanlar ve eleştiriler de sana gelir, altından kalkabilirsen kalk” diyorlardı! Öyle de oldu. (...)

Ama, olay beni yaralamıştı. Toplantı da kapsamlı PB raporu görüşülüyor, gündem dışı seçim maddesini önerdiler, sözde “daha yeni kurulmuş, örgütlenmesini tamamlamamış bir partiyi gençleştirmek istiyorlar”. Ş. Kaya ve Orhan o sıra her nedense biraz senli benli! Seçim

---

³⁴²Bu toplantıdan sonra K. Press bize ambargo uyguladı. Bu konuda “Yenilginin Cezaevi Ayağı, **Olgu 3**, aa- *Di-yarbakır Hapishane Raporu* bölümünde belirleme yapmıştık. Kısa bir ek yapayım. Ben gazeteye telefon açtığım zaman, “bir şey mi istediniz, şef redaktör burada değil, notunuzu alayım” gibi hitap ediyorlardı. Güler misin, ağlar mısın?

³⁴³Bak: Genişletilmiş MK **toplantı tutanakları**, 1-10 Eylül 1988, Atina. Bu tutanaklar 1-20. kasetlerden yazılmış 237 sayfadır. Altı imzalıdır. Aralık 1989 tarihini taşımaktadır. Ayrıca **Parti Karar Defteri** Sh: 18-30 arasında elle yazılmış toplantı karar özetleri de var.

yapılırsa oylar 4’de 4 yada 5’e 5 kalacak. Tam seçim yapılırken, içeriye Nurettin giriyor ve biz 1 oy farkla seçimi alıyoruz! Bana çok ilginç geldiği için bu olayı aktarıyorum. Aslında bu durum üzerine usulen benim istifa etmem gerekirdi. Sorun Partinin maddi olanaklarının ele geçirilmesi ve kullanılmasıydı. Diğer gerekçeler uydurmaydı! Oysa olanaklarımız yarı yarıya K. Press’e, Orhan’a gitmişti. Bunun dışında şahsi olarak verdiğimiz (...) bin Mark borcu da söz vermesine karşın ödemedi. Daha önce de (...) bin Mark da Kürdistan Press’e verilmiş ve bunun ödenmeyeceği, ödenemeyeceği bildirilmişti. Her nedense sorumlu olarak gözükmeyen bazı unsurlar gönderdikleri yazılı belgede böyle söylüyorlardı. Yenilginin yalnız teorisi değil ekonomisi de yapılmış oluyordu³⁴⁴.

Daha önce de, birlikteliğimiz nedeniyle bir arada bulunduğumuz 1975 sonrası yıllarda yine bana ilk darbeyi bizzat Orhan’ın içinde bulunduğu bir grup gerçekleştirdi. Bu 1978 ayrılığıydı. Orhan son anda geri çekildi. Ama iş işten geçmişti, Rizgarî süreci parçalanmış, elimizdeki “dev” sayılabilecek bir kurum da yerle bir olmuştu. Bu geçmişteki durumu da kısaca ekleyerek, konuyu bütünleştirmek istedim. Böylece, kısa açıklamalardan sonra Orhan’ın yenilgimizin teorisyenliğine soyunduğu 1991 sonrasına geliyorum. Örgütsel ilişkilerin de kesildiği Konferans sonrası, teorik kıvırtmalarla yenilgiye öncülük ettiği; beni, bizi ortada bıraktığı ve birçok unsura kapı aralayarak kaçmalarını sağladığı esas dönem de burasıdır. Geçmişe de bağlantılı olarak şimdi bu dönemi açıklamak istiyorum.

1990-91 yılları bizim için hazin bir manzaradır. Temel olarak bu dönemi yazılanlar değil, sistemin etkileri ve parasal sorunlar belirliyor. Söylenenler ve yazılanlar birer garnitür gibi duruyorlar. İşin kılıfına uydurulmasıdır diyebiliriz. Tarih bunu gösterecek, gösterdi de. Bu sorunları, özellikle kendimin ve bazı insanların aklanmamız için ısrarla tartışmaya devam edeceğim. Belki birileri çıkar, utanır ve özür diler.

Orhan, Konferans programında olan konular dışında bir metinle çıktı. Kendisine görev olarak verilen konuda da metin vermedi. **“Büyük Kararlar İçin Küçük Düşünceler”**³⁴⁵ adlı metni bana Konferansın başlamasına bir iki gün kala Atina’da verdi. Ben bunun Konferansta tartışılacağını da bilmiyordum! Orhan alanda olmasına rağmen Konferansa da katılmadı, katılsaydı yazdıklarını ve diğer sorunları yüz yüze tartışırdık, iyi olurdu. Vekaleten onun metnini tartışanlar işi daha da karıştırdılar!

Ama şurası açık, biz bu **“Küçük düşünceler”** ile bırakınız **“Büyük Kararlar”** almayı, küçük kararlar bile alamadık, bütün bir siyasi birlikteliğimiz tarumar oldu. Giderek ayrılan arkadaşlar da bir süre sonra ortadan kayboldular. (...)

³⁴⁴Bak: Parti Arşivi, K/I, D-3, S-Dos. No: 12 “K. Press’in durumu ve para yardımuna ilişkin” gönderilen yazı. Ve ag. dosya No:13 Ç. Çeko (Ceyhun Arslan) ve Mehtap Kotan’ın K. Press’in iflası ve yardım talebi ile daha önceki borcun ödenemeyeceğine dair yazıları, 9. 5 1990. Bu konuda PB’nun alınmış kararı var. Ayrıca, yukarıda sözünü ettiğim darbe girişimi için (Genel Sekreterlik için) Bak: Parti Karar Defteri, Atina/ Kipseli MK toplantısı kararları ve tutanakları.

³⁴⁵Bu metnin sonundaki nottan 1. Parti Konferansında tartışılmak üzere hazırlandığı anlaşılıyor. Öneri ve değişikliklerle daha sonra yayınlanacağı da belirtilmiş. Oysa, bizim dışımızda hemen herkesin haberi olan bu metne (metin çoğaltılmış dağıtılmıştı), fırsat bu fırsat birçok delege sıkıca sarılmış vaziyetteydi. Aslında bir hazırlığın, ayrılığın “teorik rehberi” olarak duruyordu.. (İleride olanaklar elverirse bu konuya biraz daha detay değinmeye çalışacağım.) Nitekim, önceden ağız birliği yapan birtakım delegeler tarafından metin ısrarla tartışmaya getirilmek istendi. Ben konferansa bir iki gün kala, Recep ve Ayhan’la birlikte metni Orhan’dan aldım. Atina’ya 27 kilometre mesafedeki Luça’da dinlenmek üzere bulunan Orhan’ın kaldığı evin balkonunda yaptığımız görüşme sonunda bize sözünü ettiğim metni verdi, çok öfkelenmişim ve içimdekileri söyleyemediğim için de dalıp birkaç kilometre yürümüşüm. Adı geçen metnin, 2 çekimser ve 7 şerhli oyla kabule karşı, oy çokluğu ile Konferans metni olarak yayınlanması reddedildi. Buna karşın biz, üzerindeki diğer tartışmalarla birlikte metni Konferans Belgeleri olarak yayınladık, tartışmaya açtık. Bak:”**Büyük Kararlar İçin Küçük Düşünceler**”, PRK/Rizgarî 1. Konferansı, Tutanak ve Belgeler No:2, Rizgarî Basım/Yayım Merkezi Yayınları: Hejmar:32, E-kim/Çirîf 1992,Sh: 10-50. Ayrıca, Bak: Konferans ses bantları No: N/A-B, O/A-B, P/A-B,R/A-B, (...), 19/20.7.1991.

Ne diyordu Orhan;

Özetle Marksizm'in teorik ideolojik "iflasını" sunuyordu. Eleştirinin pratik açıklaması Rusya yada onun eklentileri partilerin kendi ülkelerindeki uygulamalarına, reel sosyalizme dönüktü. Bizim örgütsel ve siyasal yapımızın bir eleştirisi değildi. Biz zaten bu tür uygulamalara ve özellikle Rusya modeline başından karşı duruş göstermiş, ondan bağımsız olduğumuz için saldırıya da uğramıştık. Ayrıca, bizim örgütsel yapımız son anlaşmamızda bir cephe anlayışını ifade ediyordu. Programımız yeni süreçte yıllarca tartıştığımız ama başaramadığımız bir kitle partisine tekabül ediyordu. Milliyetçilerden Marksist'lere kadar bütün bir ulus öğelerinin yeni programımıza uyarlı olarak parti içinde yer almaları öngörülmüştü. Böyle bir programa evet deyip, örgütsel bir yapı da oluşturduktan sonra teorik olarak Marksizm'i tartışıp onun "iflas"ını sunmak ne anlama geliyordu? (...)

Metin tartışılırken ben de söz almış ve bir konuşma yapmıştım. Bugüne ışık tutması ve o dönemi ifade etmesi bakımından bu konuşmayı önemsiyorum, buraya ses kasetlerindeki hali ile özetle alıyorum. Böylece, demokrasi anlayışımızın, sabrımızın, teorik ve bilimsel bilgi ve becerilerimizin nasıl bir süreç izlediği ortaya çıkmış olacaktır. Bazı araştırmacılar bu dönemi bilgi ve belgeleri ile mutlaka detay tartışmalıdırlar. Sözü ettiğim konuşma içinde geçen bazı konulara ve metinle ilgili orada açıklanmayan olgulara da değinmeye çalışacağım.

Konferanstaki konuşmama geliyorum. Özetle şöyle;

"Divan- Şimdi Genel sekreter arkadaşına söz vereceğim, ondan sonra önerileri tartışacağım.

Genel sekreter- Sayın başkan, değerli arkadaşlarım,

Partimizin önünde bulunan sorunların yalnızca sosyalizmin sorunları olmadığını hepimiz biliyoruz. Birçok sorunumuzun olduğu gündemimizden bellidir. Konferans programının girişinde gerekçe olarak sunulan ve hayatın da bizi doğruladığı gibi; Rizgarî kadroları arasında yalnızca sosyalizm sorunlarında değil, Kürdistan ve Dünyada gelişen olayların tümünde, büyük ölçülere varan görüş ayrılıklarının olduğu nesnel bir gerçek olarak önümüzde duruyor. Bu çok doğaldır. Fakat, bu doğallık içinde bir telaş seziyorum. Şahsen ben korkmuyorum bu telaştan. Çünkü biz, bu tür telaşları hayatımız boyunca çok gördük ve sabırla karşıladık, aştık, yine aşacağız.

Şunu hemen belirleyeyim, arkadaşlar herhangi bir görüşü savunurken yada onun propagandasını yaparlarken, diğer arkadaşların o düzeye çekilmelerini mutlak surette dayatma eğiliminden çıkmalıdırlar. Kısaca belirterek geçiyorum. Bir programın mutlak surette olursa olur mantığıyla dayatılması olamaz. Esas telaş da bu noktadadır..

Biz bir kitle partisiz ve programımızın saptanması aşamasında birçok arkadaşın görüşlerine başvurulmuştur. Biz, programımızı bu konferansta oluşturmuyoruz. Bundan önce birçok parti üntesinde, Türkiye, Avrupa Sekreterliğinde, Yunanistan Temsilciliğinde, Uluslararası ilişkilerde, hatta K. Press düzeyinde, legal kitle yayınlarında, illegal yayınlarımızda ve kadrolarımız arasında birçok sorunun programatik hedeflerimize uygun tartışılması yapılmıştır. Bu tartışmalar yalnızca bu konferansta birdenbire aklımıza gelmiş olgular değil. Konferans Yürütme Komitesi tartışılması gerekli sorunları saptadığı için böyle ciddi bir perspektifi önüne koymuştur.

Biz, Yurtsever, Demokrat ve Marksist bir bileşende bir araya geldiğimiz için, bu perspektifte görüşler arasında programatik hedefler bakımından farklılıklar olacaktır. Süreç içinde bu farklılıkların yine programatik hedeflerimize uygun olarak, örgansal hiyerarşi içinde dengelenmesi zorunluluğuna da ben inanıyorum. Bunu mutlaka yapmalıyız.

(...)

Bizim, Türkiye'ye yönelik demokratik platformumuz ise açık ve belirgindir. Biz, Türkiye'deki bütün demokratik (...) platformlara girebileceğiz.

(...)

Rizgarî ne zamandan beri bu tür akademik tartışmalardan rahatsız olmaktadır. Ne zamandan beri bu tür akademik tartışmaları yapamayacak düzeylere gelinmiştir. (...) Bu yeni bir olgu değildir, biz çok önceden bu tür akademik tartışmaları yapmışız. Rizgarî sürecinde her yayının yazı kurulundan geçme süresi 3-5 ayı bulmaktaydı. Her metin üzerinde günlerce tartışma yapılmıştır. Tartışmadan sonra redaksiyona alınmış, tekrar tartışılmıştır. O nedenle arkadaşlar böyle akademik metinler hazırlayabilirler. Fakat dediğim gibi, reaksiyonun kaynağı Azad arkadaşın metnidir.(...)

'Bu nedenle yalnız size değil, diğer siyasi gruplara, yada gruplardan ayrılmış tek tek arkadaşlara da bu görüşleri açtım ve tartıştım. İleriki dönemde bu metindeki muhtevayı onlarla tartışacağım (...). Ben, sizden konferansta böyle bir metni tartışmanızı istemiyorum..' Bu ve benzeri açıklamalar yapıyordu. Her nedense bunları söylüyordu. Onun için sunulmasını düştin-müyorduk. 'Rizgarî'ci arkadaşların metni tartışmasını, taşımasını' istemediğini belirtiyordu. Bu metnin sunulmuş ve (...) buraya geliş biçimini açıklamak zorundayım, ki metnin üzerinde görüşlerimizi netleştirebilelim. Ayrıca, bu metnin 'Kürdistan'daki arkadaşların ortak bir metni olarak, ortak bir anlayışı olarak Kürdistan'a gönderilmesini' istiyordu. Biz de kendisine görüşlerimizi açıkladık, dedik ki, bu metni ortak bir metin olarak tartıştırmak istiyorsan, bizim varlık koşullarımıza saldırı yapamazsın. Bizim varlık koşullarımızı ortadan kaldıramazsın. Bu koşulla senin metnini tartışabiliriz.(...) Ve biz konferansa sunulmasını sakıncalı gördük. Bu metnin daha başka platformlarda ele alınmasını düşündük. Ancak, metnin birçok arkadaşın bilgisi içinde olduğu tespit edilince, konferanstaki diğer delegelerin bilgilerine sunulmasının da sakıncalı olmayacağı kanısına vardık. Arkadaşın metni buraya böyle gelmiştir.

Şimdi ben, bu sözünü ettiğim metnin üzerinde söz alıyorum. Muhtevası üzerinde tartışma yapmıyorum. Biz, arkadaşına rica ettik, dedik ki sana üç diyaliz daha alalım, gitme ve bu metin ciddi bir önermedir, bunu mutlaka bizimle tartışmalısın. Ayrıca bu konuda görüşü olan diğer arkadaşlar da bunu tartışmalıdırlar. Ama, önerimizi kabul etmedi. Kendisi yok, bu metnin muhtevasını tartışmaya da gerek yok.(...)

Arkadaşlar, Azad arkadaş yanlış yapmıştır, büyük bir yanlış yapmıştır (...). Bu arkadaşın yanlışını üç bölüm içinde ele alıyorum. Birincisi; arkadaşta yöntem yanlışlığı var. Bir partinin merkez komitesindeki bir arkadaşın, partinin temel görüşlerini tümünden değiştiren, onun bütün organsal bütünlüğünü ortadan kaldıran bir öneriyi yada düşüncüyü merkez organda tartışmadan, herhangi bir yerde açması yada merkez komitesi üyelerinin, polit büro üyelerinin haberleri olmaksızın tartışması (...) yanlıştır. Hiçbir unsur hele merkezi bir unsur, partiyi tümünden değiştirecek, tümünden ortadan kaldıracak -ben o ö- nerilere geleceğim- bir görüşü merkez organlarda tartışmadan, görüşmeden kamuoyuna açma yetkisine sahip değildir. Zaten bu davranışı arkadaşta süreç içinde yer yer de gözlemliyoruz.

Yöntemdeki bir yanlışlık da şudur: arkadaş 1984 yılında bu görüşe geldiğini yazmasına karşın, bizimle 1987 yılında elimizdeki mevcut programla bir partinin kurulması ve üst düzeyde bunun yürütülmesi için görev almıştı. O programla ilgili gerek parti toplantılarında ve gerekse merkez komitesi

toplantılarında şöyle diyordu: 'Bu program net bir programdır, bu bileşen doğru bir bileşendir. Yolumuz açık, önümüz aydınlıktır'.

Bu iki açıdan arkadaş büyük bir yöntem yanlışlığı yapmıştır.

Biz öyle bir bileşeniz ki, bu tür düşünceleri taşıyan binlerce insan karşımıza çıkacaktır Kürdistan’da. Ve vardır. Biz bu arkadaşlarla beraber olma olgusunu hiçbir zaman gündemden çıkarmıyoruz. Gönül arzu ederdi ki, yüz yüze tartışalım. Ona saygı da duyuyorum. Ki, kendisi de birlikte olacağımızı belirtmiş. Ama biz düşüncelerimizi savunmak zorundayız. Gerek parti içinde ve gerekse parti dışında düşüncelerimizi savunmak zorundayız. (...)

Arkadaş bize gelseydi, biz konferans programını (...) bugünkü programatik hedeflerini, gündem dışında başka bir biçimde de sunabilme gücüne sahiptik. Önce merkez kadrolarımızla bunu değerlendirir, görüşlerimiz netleşirdi. Ondan sonra daha aşağı kadrolarımız ve organlarımızda da bunu tartışırdık. Bu metnin kamuoyuna açılıp açılmamasına da karar verirdik. Arkadaş, uzun süreli irade birliğimiz ve 17 yıllık geçmişimizden ötürü bu metnin tartışma ve sunuluş biçimini bize bırakmak zorundaydı. Biz, bunu açabilirdik, tartışabilirdik. Bizim Avrupa’da da yetenekli arkadaşlarımız ve organlarımız vardır. Ama, arkadaş bunları atlamıştır -hayatında çok kez yaptığı gibi- böyle bir dayatma ile gelmiştir.

Metnin muhtevasında duran birkaç belirlemeye de, arkadaşın üçüncü bir yanlışımlı belirtmek açısından kısaca değinmek gerekiyor. Arkadaşlar biz bu muhtevayı günlerdir tartışıyoruz. Evet, Azad arkadaşın belirlediği olguların bazıları doğrudur. SB, bizim kanımız canımız pahasına Irak Baas rejimini desteklemiştir. Biz bunu günlerdir söylüyoruz. Bizim anti-Sovyetik çizgide bir siyasi eğilim taşımamızın kökenleri ta 1975’lerden başlamaktadır. Bu yeni bir olgu değildir. Biz, Avrupa Komünistlerinin 1940’larda anti-Sovyet yanlısı bir programatik hedefle çıktıklarını biliyoruz. Arkadaş bunu öneriyor. Sivilleşme, sivil toplum ve demokratikleşme. Euro-komünizmin savunucuları bunu ciltler dolusu yazmışlardır. Marksizm üzerindeki tartışmalar günlerdir sürmektedir. (...) Arkadaş yeni bir şey, yeni bir öz getirmiyor. Muhtevada bizim tartışacağımız yeni bir şey getirmiyor. (...) Ama, başka şeyler söylüyor elbette. Bize söylediği şey, bizim bütün varlığımızı, bütün organlarımızı ortadan kaldırıp, Türkiye’de bu anda uygulanmak istenen programatik hedeflere adapte olmamızı öneriyor. Resmi olarak bu. Bazı arkadaşlar ‘metin iyice okunsun’ diyorlar. Arkadaş biz bu metni bir kere kendisiyle, bir kere de kendi kendimize okuduk. Ayrıca, redaksiyon komitesiyle birlikte bir kere daha okuduk. Birbirimizi küçültmeye, zorlamaya gerek yok. Biz okuduğumuzu anlayan insanlarız. Metin net ve açık, anlaşılmayan bir tek cümle yok.

Arkadaş metinde çözüm önerir görünürken çözümsüzlük önermektedir.(...) Arkadaş böylesi bir paradoksla hareket etmektedir. Metin içinde bu paradoksları yer yer görebiliriz.

Metnin bizi ilgilendiren yanı orada yapılan önerilerdir. Biz, bu önerileri dikkatle izlemeli ve gözden geçirmeliyiz. Bununla ilgili kesin eğilimlerimiz de olmalıdır. Ki, bunların en önemlisi parti organlarının ortadan kaldırılması yada legalleştirilmesidir.

Yine, arkadaşın metninde üzerinde durulması gereken iki olgu da, Türkiye’deki legalleşme ve demokratikleşme ile ilgili öneri ve Türk ekonomisinin emperyalist ekonomiye entegrasyonu meselesidir. Önce entegrasyon meselesi üzerinde kısaca görüşlerimi açıklayayım.

Arkadaşlar, Türk Ekonomisi başından beri emperyalist ekonomiye entegrasyon içindedir. Hem de dünyanın bütün emperyalist sistemine entegrasyon içindedir. Ayrıca, bu konuyu açıklamak için metinde verilen rakamlar da ikna edici değil. Çünkü, Türk ekonomisi öyle bir entegrasyon içindedir ki, e- ekonomik alt yapıda kendisini koyduğu andan itibaren, bağlı bulunduğu emperyalist merkezlere bu bağımlılığı gerektiren siyasal dönüşümler konusunda da garanti vermiştir. Zaten, ekonomik olarak herhangi bir yapının başka bir yapıya kendisini adapte etmesi halinde, yani entegrasyonu halinde o yapıya bazı ödümler de vermesi zorunludur. Bu nedenle TC, ekonomik entegrasyon sonucu, AT ve diğer emperyalist odaklara ‘demokratikleşme’ platformu konusunda bazı gizli-kapaklı sözler de vermiştir. Ve siyasal biçimlenmesini de buna göre yapmak zorundadır. Örneğin, legal bir komünist partinin kurulmasına söz verilmiştir. Bizzat Türk Cumhurbaşkanı’nın bu yönde açıklaması vardır. Şöyle yada böyle bunu kurdular da (!). Basın zorladı ve bu zorlama karşısında bizzat Cumhurbaşkanı ‘Evet, ben

AGİK'te bu sözü verdim. İkinci verdiğim bir söz daha var, Kültlerin vatandaşlarımız olarak demokratik haklarına kavuşturulmaları meselesi.' Bunu da öylesine bir siyasi biçimlenme olarak sunuyor ki, 'Biz Kültlerin demokratik haklarını yasal düzenlemelerle çözümleneceğiz'. Ve Türkiye'deki yasal düzenlemeler hiyerarşi içinde dikkatle izlendiği zaman (...) bir takım verilere ulaşabiliyoruz.. Son Af Yasası da bu kapsam içinde düşünülebilir. Yani, Cumhurbaşkanı yeni bir şey gibi sözü edilen ekonomik entegrasyonun siyasi biçimlenmesini resmi şekilde açıklamıştır. Buna karşın elbette bu açıklama bazı militarist güçlerin törpülenmesini gerektirecektir. Bu onun doğal sonucudur. Bugün MİT üzerinde cebelleşme vardır (...). MİT'in bürokratik-militarist kanadı tasfiye edilmek isteniyor. Yada terbiye edilmesi düşünülüyor.(...) Bütün müesseseler dönüştürülüyor. Hükümete bile liberal unsurların getirilmesi düşünülüyor. Son başbakanın atanması da Avrupa tipi liberalleşmenin görüntüsünü güçlendir-

mek içindir. Muhafazakarlar biraz daha azınlık duruma düşürülmektedirler. O nedenle, bahsedilen entegrasyon sorunu konulurken, bu gelişmeler açıklanmalı ve bize de somut hedefler gösterilmelidir.

Biz, KUKM'yi programlayan ve yürüten bir ekibiz. (...) KUKM'nin ortak bir platformda yada birliklerde çözümleneceğinin bilincindeyiz. Bunu da bütün bildirimlerimizde, yayınlarımızda gündeme getirdik, arkadaşlarımız uluslar arası platformlarda da bunu gündeme getirdiler. Hiçbir Rizgarî'ci arkadaşımızın Kiirdistan'ın askeri işgalden arındırılması için bütün ulusal ve siyasi güçlerin ortak mücadelesine karşı duracağına inanmıyorum. Böyle bir duruş hiçbir zaman olmadı. Bu, bizim sosyalist anlayışımızdan kaynaklanıyor.

Bir de, arkadaş metninde Kürdistan Komünist Partisi olgusundan bahsediyor. Her nedense, açıklamaları içine, yani Marksın, Lenin'in eleştirisi içine Komünist Partisi olgusunu koymuyor ve varlık olarak kabul ediyor. Diyor ki, 'bu doğrudur ve bir platform olarak kalsın'. Arkadaşlar bu da büyük bir paradokstur. Çünkü, belirlemelere karşı o da orada kalmaz. Komünist Partisi olgusu, Marksist-Leninist anlayışlara göre düzenlenmiş bir program ve yapıdır. O da orada kalmaz. Açıklamalara uygun olarak çıkarılması ve karşı olunması gerekir. İşte böyle bir takım paradokslar taşıyor metin..

Arkadaş, TC'nin emperyalist ekonomiye entegrasyonuna sarılarak sunduğu 'demokratikleşme' önerisinde, bizim doğal olarak yapmamız gereken, yani bağımsızlıkçı çizgiden ulusal-kültürel özerklik çizgisine kadar bütün platformların savunulması ve programlanmasını destekleyeceğimizi, bunun için bütün demokratik platformlara girilmesi gerektiği düşüncesinde olduğumuzu unutup; KUKM'nin gereği içinde bulunduğumuz bileşeni yok sayıyor. Biz, bütün demokratik platformlara kimliğimizi gizleyerek yada açık olarak girip çalışmamız gerekliliği düşüncesinde olduğumuz için, arkadaşın bizim programımız dışında temenni ve tavsiyelerde bulunması gerekmiyor. Bir varsayımla hareket ederek, sanki Rizgarî süreci böyle bir çalışma ve platformu kabul etmiyor yada bu konuda gecikmiştir, yapamamıştır izlenimini vermek; bundan sonra böylesi platformlara gidelim demektir. Ben katılmıyorum. Şimdiye kadar bu tür platformlara katılmıştır, bundan böyle de katılacaktır. Bu görüntü, aslında başka bir programın dayatılmasına gerekçe hazırlamak anlamındadır..

Rizgarî böyle bir platformu başından beri önüne koymuştur. Bundan önce tartışılan gündem maddesinde görüldüğü gibi, demokratik kitle örgütleri düzeyinde, diğer sorunlar düzeyinde programatik hedeflerimiz bellidir. Ama, gücümüz bu kadarını yapmaya yeterlidir. Bütün yapılanları suçlamayla ortadan kaldıramayız. Arkadaş bize temennide, tavsiyede bulunuyor. Sonuç

olarak diyor ki, 'bu iş bitmiştir, siz de pırınızı pırtınızı toplayıp gidin Türkiye'de sunulan programın içine girin, çalışın'.

(...)

Kürdistan'daki demokratik platformu bir tarafa, yurtseverliği bir tarafa, Marksizm'i bir köşeye bırakma anlayışı bizde yoktur. Çünkü, KUKM de bütün ulusal ve toplumsal güçleriyle bir bütündür. Marksistleri ve yurtseverleriyle ve hatta milliyetçileriyle -daha da genişletebiliriz- top yekun bir harekattır. Marksistlerin görevi bu bütünsellik içinde ve maddi oluş yöntemiyle olaya bakmaktır.(...) Benim bu anda içinde bulunduğum koşullar, bu yöntemin değiştirilmesine yada başka yöntemler edinilmesine elverişli değil. Gereksiz bir arayış olur bu. Bu nedenle hayata ve olgulara, KUKM'ne bu yöntemlerle bakmaktır ki, bizi yurtsever-demokratlarla -arkadaşın da sık sık belirttiği gibi- belli bir programa getirmiştir. Evet, bu yöntem bizi buraya getirmiştir. Biz, saf, arınmış, proleter unsurlardan oluşan bir hareket değiliz. Bu anlamda, dünyada saf bir parti hareketi de yoktur, hiçbir zaman da olmayacaktır. Bu tür saf bir parti hareketi hayal etmek yanlıştır. Partiler bir bileşendir. Bu bileşendeki temsil olayı, orada çalışan unsurların, grupların güçlerine, orada vuruşan ideolojilerin niteliklerine, zaman ve mekan koşullarına uygun ve denk düşer. Eğer Marksistler, KUKM'nin içinde varlıklarını göstermek istiyorlarsa, yapacakları tek şey ulusal kurtuluş mücadelesinin zeminini yaratmaktır.

(...)

Biz programlardan bu tür kavramları çıkararak yanlış yapmış oluruz. Ve bileşeni bozarız. Kutupları arttırır, uç noktalara gideriz. Aklımızı başımıza devşirmeliyiz. Bilincimiz ve irademiz, yetenek ve yetkinliklerimiz dördüncü, beşinci bir bölünme aşamasını yaşamaya elverişli değildir. (...) Çünkü, KUKM'nin karşısındaki **hedef** gayet **bellidir. Ortak düşmana karşı ortak ve ilkeli birlik** esastır..

(...)

Azat arkadaş metninde böyle bir yanılgıya düşmüştür. Çünkü, bir yerde anti- emperyalizmi reddederek, öbür tarafta 'anti-sömürgeci mücadele odaklarını güçlendirelim, anti-sömürgeci mücadeleyi hızlandıralım' demek bir yanılgıdır. (...)

Rizgarî, Türkiye'ye Kemalist elitten ötürü, Irak'a Baas'tan ötürü özgün nitelikler atfetmişse de; sermaye hareketi son günlerde artık bu özgün elit olma olgularını ortadan kaldırmıştır. İrade diye bir olay yoktur. Böyle bir elit yoktur. Bütünleşmiştir. Top yekun bir hareket haline gelmiştir. Dünya sermayesi merkezileşmiştir. Bu gayet açık bir olaydır. Onun için, bizim anti-

emperyalist çizgimizi tayin eden olay, yurtseverlerle Marksistlerin birleştikleri noktada, - birleştikleri diyorum- ulusumuzun özgürlüğü ve ülkemizin bağımsızlığım hedefleyen, bölgemizin askeri işgalden arındırılması eylemine denk düşmektedir. Biz bugün, bilincimizle bunu tayin ediyoruz. Bu bizim kuzey Kürdistan'da özgül çalışmalar yapmamıza, Türkiye'ye özgül çalışmalar yapmamıza, demokratik platformlarda olmamıza engel değildir. Fakat, buna denk düşmektedir. Ama, hayat öyle bir yere gelmiştir ki, bizi parçalamıştır. Tampon bölgeler oluşmuştur. Birbirimiz ile bağlantılarımız kopmuştur. Fakat, bizim bu anti-emperyalist durumumuz gündemden düşmemiştir. Arkadaşların sunduğu soyut anti-emperyalizm olayı doğrudur, Türk 'Mark- sistleri' Türk 'Sol'u 20 yıldır bize soyut anti-emperyalizm olgusunu dayatmaktadırlar. KUKM'nin hedefleri içerisinde anti-emperyalizm başka bir olaydır. Türk 'Sol'u bakımından anti-emperyalizm başka bir olaydır. Onların Kürdistan'a sundukları anti-emperyalizm soyut bir kavramdır. Bizi yoran, hedef şaşırtan bir kavramdır. KUKM'nin anti-emperyalizmi ise somut bir olaydır. Anti sömürgeci ulusal demokratik mücadelemizin gereklerindedir. Biz bu gerekleri yerine getirmek zorundayız. Onun için program salt yurtseverlerin programı değildir. Aynı zamanda Marksistlerin de birleştiği bir program hedefi ile yola çıkmışız. Bu program hedefini götürmek gerekir, bizim mücadele hedefimize denk düşen en ciddi program hedefi inancımıza göre budur. Bugün belki değişiklikler yapılabilir, düzeltmeler yapılabilir. Fakat, Kürdi stan gerçeklerine -çünkü çok zor bir programdır da- bu anda denk

düşen ulusal ve toplumsal güçlerimizle, siyasal güçlerimizle birlikte hareket etmenin programatik hedeflerini bulmalıyız. Biz, bu düzeyde demokratlaşmalıyız, biz bu düzeyde ulusallaşmalıyız. (Divanın zamanla ilgili ikazı/ Bantın P-B yüzünün sonu)

Evet., arkadaşın legalleşme konusundaki yanlışlarını gösteren örnekler., ama geçiyorum. Şunu söylemek istiyorum, 5 senedir Türkiye’de yazılıp çizilmiş. Bunun öncülüğünü de “**Deng**” dergisi yapmaktadır. Aynı programı sunuyor, isimleri bellidir, 4-5 yıldır sürdürüyorlar, bunu da geçiyoruz..

Birlik Sorunu ile ilgili de programımızın anlaşılmadığı kanısındayım. Biz, birlikten her dönem yana olduk, bunu çıkışımıza kadar götürebilirsiniz. **Rizgarî**’de ‘Neden Yeni Bir Yayın’ başlığı ile 1. sayımızda yazılmış yazıdan beri, ulusal demokratik bir platformu gönüllüce savunmuşuz, cesaretle savunmuşuz. Ve o dönemde de **Rizgarî** dışlanmıştı.. Bu sorunları savunduğumuz dönem dışlanmışızdır. Burjuva milliyetçisi diye dışlanmıştı. Ama, biz demokratik perspektiften vazgeçmedik. Hayat bizi doğruladı. Eğer bizim bir yanımız Marksist’se, bir yanımız da ulusaldır. Bence 1977 yılında aramızda yaptığımız tartışmalar netleşmiş olsaydı, ulus üzerinde anlaşabilseydik, bugün daha net olacaktı. Biz ulus kavramını kullanmaktan korktuğumuz

için buraya geldik. O gün sunduğumuz metin bu işi net biçimde çözecekti. Fakat programdan bahseden arkadaş, sanki bizim bu tür birliklerden yana olmadığımızı, bunu dışladığımızı bir eğilim olarak vermektedir. Bence bu yanlış eğilimden çıkmak gerekir. **Rizgarî** birliklerden yana olmadığı sürece ve birliklere katılmadığı sürece KUKM’nin sürdürülmesinde marjinal bir grup olarak kalacak ve gittikçe küçülecektir. Birlikler içinde belki muhalefet partisi olarak kalabilir, yapısından ötürü 20 örgütlü bir organda muhalefet olarak kalabilir, ama birliklere katılmak zorundadır. Bu Avrupa’daki bir yorum değildir, nesnel bir gerçekliği ifade etmektedir. Onun için, bizim yapacağımız iş bu konferanstan ivedi olarak birlikleri hareket ettirici demokratik bir platformu hareket ettirici aktif programlar çıkarmamızdır. Biz bundan yanayız. Sözümü bağlıyorum. (...)³⁴⁶.

Bu konuşma özetlerine birkaç ek yapayım.

- *Metnin bize veriliş biçimi bir yana başkaları ile tartışma yöntemi de son derece yaralayıcı. Neden buna gerek duymuş. Bir parti içinde en üst düzeyde yetkili ve görevli birinin söyleyeceklerini başkaları ile tartışması beni hayretlere düşürüyor. Demek ki, Orhan bizi bir kenara iterek kendi istekleri doğrultusunda görüşme ve işlere girişmeyi özgürce yapmış. Bu görüşmeler ve sonuçlarına ileride geleceğim.*
- *İkincisi, alanda olmasına karşın ve yıllarca yönettiği unsurlara bir selam bile vermedi, hiç olmazsa Konferansın birinci günü gelip bizleri selamlayabilirdi. Yada yönettiği birçok unsuru ziyaret edip konuşabilirdi. Delegelerin çoğunu tanıyordu. Yapmadı. Bu da ilginç bir yöntem. Ama, bu delegelerin tartışması için metin gönderiyor. Kendi yanında görünen bazı delegeler ile, bulunduğu alanda her akşam görüşüyor, konuşuyordu. Sohbet ve muhabbet “kalın”dı. Balıklı sofraların oluşmasında olanakları olan arkadaşların bu ayrıcalığa ulaştırılması da önerilerinin bence hiçbir anlam ifade etmediğini gösteriyordu. Neyse.*
- *Ve en önemlisi bizim “ülkeye” gitmemizi ısrarla istiyordu, bu Türkiye’ye gitme anlamınaydı. Nitekim birçok “delege” Türkiye’ye döndüler, Orhan Ülke ile Türkiye’yi özdeşleştirmişti. Bu büyük bir yanılgıydı. Söyleminde gözüküyordu, ama tamı tamına*

³⁴⁶Mümtaz Kotan, **Büyük kararlar için küçük Düşünceler** metni üzerine konuşma özetleri, Rizgarî BYM Yayınları, Tutanaklar/Belgeler No:2, Hejmar:32, Sh: 110-129,

bu Türkiyeli olmanın işaretiydi. Elbette Türkiye’de program yapanlar, bu işte ülke dışı mültecilik ve sürgün yaşamından nasibini almamış olanların Orhan’a yapışması doğaldı öyle de oldu.

- *Yukarıda sözünü ettiğimiz Diyaliz ise hastalığı nedeniyle haftada birkaç kez bağlandığı bir araçtı. En iyi koşullarda ve olanaklarımızı zorlayarak oluşturduğumuz bu fırsatı başta eşim olmak üzere arkadaşlarımız ona düzenli kullandırdılar. Yani, hastalığı nedeniyle zorunlu olan bu işlem yerine getirilmişti, gitmesini gerektiren bir neden olmaktan çıkmıştı, konferansa katılabiliirdi. Bu olanak başka bir arkadaşına da kullandırıldı.*
- *Onun söylediklerini vekaleten tartışanlar ve kürsüden inmek bilmeyenler ise, esasında metni değil, Türkiye yollarının trafiğinin açılmasına vize verdiği için kraldan çok kralcı ve metinde yazılanlardan başka şeyleri hararetle savundular, bir yerde kendisi olmadığı için bazıları “biz şerh koyuyoruz, metni şartlı kabul ediyoruz” da dediler.. Vb..*

Devam edelim.

Orhan, bırakınız bu yeni kitle partisi dönemini, Rizgarî sürecinin bütününde en üst düzeyde kendisini ifade edebilen, yıllarca yöneticilik yapmış biriydi. İflası sunarken kendisini yargılıyordu, günah çıkarıyordu. Çünkü 1977’den beri bu konularda kendisi ile cebelleşiyorduk, o en radikal yerde duruyordu. Parti programımız bizim bir arada durmamıza engel değildi, kimse Marksist olmayanları, Yurtsever olmayanları da kapı dışarı etmiyordu. Bu onların yöntemiydi, daha önce ben cezaevindeyken birçok unsur bu tür eleştirilerle 1980-85 yılları süreçten kopup gitmişlerdi.

Orhan aynı zamanda Şıvan’ın örgütünün de en üst düzey unsuruydu, MK’ne ve Genel sekreterliğe bile yükselmişti. Kürdistan için önerdikleri programları da bizim önerdiklerimiz ile üst üste düşüyordu. Neden orada bu tür ideolojik teorik iflasları tartışmadı anlayamıyorum. Sonuna kadar da o düzeyi ve ilişkilerini korudu, savundu. Biz bir yanı ile bu ambargonun altında esas örgütlenmemizi gerçekleştiremedik. (...) Yoksa o kadar uzun sürede yalnız proleterleri mi örgütlemişlerdi? Oysa, ulusal sorun açısından örgüt tabanları her kesimi içine alan bir çeşitlilik gösteriyordu. Bu yalnız programatik olarak değil, aynı zamanda diğer KDP ile aralarındaki “rekabet” açısından da böyleydi. Onu sol, diğerini sağ göstermek ise yanlış bir anlayıştı. Her ikisi de ulusal demokratik ve sosyalist muhtevalı birer kitle partisi, cephe örgütü idiler. Bunu ısrarla belirtiyorum. (...)

Orhan siyasal mücadeleyi bir şiir gibi düşünmekten vazgeçmedi, duygusal ve ajitatif ağırlıklı söylemlerine karşın, siyasal çalışmada kadrolarla ilişkilerinde çok sert ve dışlayıcı durdu, hayatı örgüte ve kadroları hep kapalıydı. Günümüz kadrolarının yaşam koşulları bakımından bu davranışı belki de gerekliydi gibi gözükebilir!

Onun durumunu iki ayrı döneme ayırarak ele almak gerekiyor. Ki, böylece öne sürdüğüm “yenilginin teorisyenliği” yanı daha iyi anlaşılır. Bu konulara yukarıda kısaca değinmiştim, biraz daha açmak istiyorum. Bu dönemler kısaca,

1. 1977 sonrası ve 1980 ile birlikte KKP (Kürdistan Komünist Partisi)süreci,
2. 1987 sonrası yeni oluşturulan PRK/Rizgarî (Partîya Rizgarîya Kürdistan) süreci.

Avrupa’ya geldiğimizde (1985 sonrası) PKK bütün alanları parselle- mişti, diğer örgütlerin sesi kısılmıştı, TC’ye yönelik “askeri bir hareket” vardı. Bizim şartlarımız ise elverişsizdi ve cezaevinden yeni çıkmıştık. Her şeye karşın yine de, iyi bir çalışma ile hem yeni bir örgüte, hem de bir gazeteye ulaşmıştık. Buna bağlı birkaç dernek oluşturmuş, eski dönemden

kalanları da çalışır hale getirmiştik. Ayrıca, ticari olarak bir iki kurum da çalışmaya başlamıştı. Elbette bütün bunlar, o dönem için ve koşullarımıza göre zor bir çalışmaydı.

İlk önce bir örgütlenme komitesi oluşturuldu, aralıksız toplantılarında işbölümü yaptı, yeni bir siyasi ve çalışma programı hazırlanarak,

1980'den beri sürdürülen KKP donduruldu. Siyasi program ağırlıklı olarak ulusal demokratik bir kitle partisinde karar kılmanızı sağladı. Bu kitle partisi aynı zamanda, hem geleneksel olarak geldiğimiz yerin temsili hem de Kürdistan'daki aydınların nitelikleri gereği sosyalist muhtevallik de olacaktı. Dışa dönük olarak Cephe politikası temel alınmaya, kendimize ve görüşlerimize yakın duran Kürdistanlı yapılardan KAWA (bir kanadı), KDP (Türkiye), KUK (Merkez kanadı) ve Türk "Sorundan TIKKO (TKP/ML) ile ise hem cezaevleri pratiğindeki birlikteliğimiz hem de Kürdistan'daki faaliyetlerinden ötürü ilişkiler geliştirildi.

Kürdistan Kurtuluş Örgütü olarak örgütlendik. Bu bizim anlayışımıza uyuyordu. Bir cepheyi anlatıyordu. Sonra itirazlar üzerine Kürdistan Kurtuluş Partisi olarak isim değiştirdik. 25 Ekim 1987 de genişletilmiş MK ile kuruluş yapılmış, işbölümü gerçekleşmişti. Bütün ağırlığımızı Türkiye ve Kürdistan örgütlenmesine kaydırdık, bazı olanaklar elde ettik, Orhan aktif görev almadı. (...)

Bilindiği gibi, Kürdistan Press'i örgütledik. Bu örgütlenme de Orhan'ın dediği gibi değil. Tüm faaliyetlerine aktif katıldık, ilk elden kendi arkadaşlarımızdan kapsamlı olanak elde ettik ve bunu ilettik. Ardından partinin olanakları oldu, yine kapsamlı yardım ettik. Merkez bürosunu ve diğer alanlardaki bürolarını düzenledik. Önemli bir muhabir ağı kurarak, bunu da genelgelerle kurallara bağladık. Önceki ilişkilere çeki düzen verdik, cephe programını önümüze aldık. Kürdistan Press de buna uyarlandı, ama Orhan ve yanındaki bir iki "Tuj" unsurun alışılmış ve bir türlü değişmeyen refleksleri bunu gün be gün kırdı, çalışamaz hale getirdi. Bazı dostlarımız Kürdistan Press'e gitmekten korktuklarını bana bizzat söylediler! (...)

Çok emek vermemize ve sahibi olmamıza karşın, dikkatle incelediğiniz zaman, Kürdistan Press'te diğer örgütlerin haberleri içinde bir iki haber dışında bizi göremezsiniz. Adı belli unsurlarımızda görünmediler. Gazete 15 günlüktü, 40. sayıdan sonra haftalık yapıldı, önemli bir mevzi tutmuştu. Bu haftalık dönemden önce çok radikal duran Orhan, bu aşamada gözükmedi. İsveç'teki yayın projesi gereği haftalık yayında İsveç haberleri ağırlıklı bir süreç izledik, siyasi noktalardan uzaklaştık. Parasal projeler bizi her dönem böyle istenmeyen yerlere çekti, sonuç olarak bu ciddi araç elimizin altından kayıp gitti, ne olduğunu ben şahsen anlayamadım, hala düşünüp duruyorum!

Bütün süreçlerde radikal ve uzlaşmaz duran Orhan Kürdistan Press'te de bunu yaptı. Ama, bir iki yıl içinde de her şeyden vazgeçmeyi gerektiren bir nasihatname gönderdi bize. Eski KOMAL dönemi gibi önemli bir mevzi elde etmiştik. Ama durum farklı idi.

Yukarıda Yalçın Küçük'e yaptığı eleştiriler ve Beşikçi için "7/k Kurşun Olcuyu" vb. dolayısıyla yazdıkları onun hayatında vazgeçilmez bir ideolojik görüştü. Komünist Partisi'ni de biz içerideyken yönetip yönlendirmiş,'YEKİTİ'³⁴⁷ dergisini çıkarmıştı. Bu dergi Kürdis-

³⁴⁷Yekiti, Kürdistan Komünist Partisi Örgütlenme Komitesi Yayın Organı olarak çıkarılmıştı. 6 sayı devam etmiş bir de İno sayısı yayınlanmıştı. Üzerinde **Ji bo rizgariya netewi û civaki** yazılıydı. 1. sayısı 21 Adar 1983 tarihini taşımaktadır. Dergide adres, ne adına çıktığı ve benzeri belirlemeler yok. Arkasındaki not ise özetle şöyle: "Ji Bo Rizgariya Netewi û Civaki, 10 sayı olarak birinci yayın dönemini sürdürdü- cek.(...) Derginin ilk dört sayısı özellikle 'örgütlenme Planı'nın yayımına ayrılmış durumda.(...) Temel konularda Kürtçe, Türkçe ve

tan'ın toplumsal yapısı ve genel mücadele sürecinden biraz yukarılarda seyreden, oldukça radikal. Kanımca biraz da abartılmış metinler içeriyordu. Ayrıca, çok "mükemmellik" taşıyordu..(...)

Elbette böyle bir aşamadan birdenbire ulusal demokratik bir yapılanmaya geçiş Rizgarî kadroları için kolay hazmedilecek şey değildi. Yukarıda PRK/Rizgarî kuruluş dönemi ve KKP kurucular kurulu toplantılarına ilişkin bilgiler vermişim. Bu konuda ilgili toplantılardaki konuşma ve tartışmalara bakılmalıdır.

Geliyorum Kürdistan Press sürecine. K. Press daha 1. sayıda şunları söylemiş,

"..sınır köylerinde parçalanmış cesetler bırakarak aramızdan ayrılanlarla, işkenceyle, zulümle zindanlarda boğuşa boğuşa direnenlere, dövüşenlere, bütün bir ömrünü ihtilale adayan yiğit, yürekli Peşmergelere, üretken ve fedakar Kürt kadınlarına, analarımıza, bacılarımıza, yoğun bir yoksulluğu bitip tükenmeyen bir sömürgeci zulmü yaşayan insanlarımıza 'vatansız ve adres- siz militanlara, KP çalışanlarının (Kürdistan Press çalışanları -bizim-) saygılarını, selamlarını da iletmeyi..."

Görüyorsunuz edebiyat ve romantizm devam ediyor, ki bunlar hepsi inkara geçti..

"Onlar ki, bizim yüreğimizin içinde sancılı bir hüznün olarak duruyor, göz bebeklerimizde öfkeli pırıltılarda da yanıp sönyüyorlar. KP eğer bu insanların bizim insanlarımızın direnmesini, mücadelesini geniş yığınlara, dünya halklarına duyurabilirse" diyor ve "Kürdistan Press'i ulusal bir yayın haline getirelim" temennisinde bulunuyor. Peki bu potansiyel, bunca insan ne oldu, hepsi ortadan yok mu oldular?³⁴⁸

Kürdistan Press "0" inci sayıda da şunlar var:

"Yol uzun, kavga çetindir". Doğru. Ama bütün bunların pabucunu bir çırpıda dama attı Orhan. Kimsenin paşa gönlü istediği zaman bu uzun yol ve çetin kavga ortada bırakılamaz.

"Dört tarafından hançerlenmeye devam edilen Kürt halkı, bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini sürdürmeye devam ediyor".

"Zaman içinde bunun başarılması elbette genel olarak demokrasi ve sosyalizm mücadelesi açısından olsun, özel olarak da KUKM açısından olsun kazanılmış bir mevzi olacak" diyerek

---

Arapça dilleriyle yayın esas alındığı için, derginin boyutları içinde bir çok konuyu birden işlemek mümkün değil.(...) Derginin 5. sayısından itibaren parti ve cephe programları ve çalışma taktikleri, Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin siyasal ve toplumsal durumları ile ilgili yazılara yer verilecek. Çağdaş Kürdistan tarihinin teorik çerçevesine ilişkin bir araştırma ise o- nuncu sayıda yayınlanacak." (Bak: Yekiti, sayı:1, 21 Adar 1983, son sayfa.) 2. sayı ise, aynı başlıkla 21 Cotan 1983 tarihini taşıyor ve bu sayıdan itibaren Kürtçe, Türkçe ve Arapça olarak şu belirleme var: "Kürdistan Komünist Partisi Örgütlenme Komitesi Yayın Organıdır". Ayrıca dergiye Almanya'dan Duisburg adresi ile Berlin ve Hollanda/Deventer'den Posta kutusu adresleri verilmiş. 3. sayı 21 Gulan 1983, 4. sayı 21 Puşper 1983, 5. sayı 21 Kewçerin 1983 ve 6. sayı aynı şekilde 21 Berfbaina Peşi 1983 tarihlerini taşıyor. Daha sonra Güney Kürdistan ile ilgili bir Türkçe bilgi sayfası ile yayım durdurulmuş. Bu özel sayıda tarih yok.

Dergi Örgütlenme Planı dışında ayrıca Parti Programı, parti bildirimleri ve bazı konularda makalelere yer vermiş. Profesyonel bir yayın olmasına karşın, içinde bulunulan duruma uymadığı için çok zorlanmış, yukarıda da Suriye pratiğini açıkladığımızda belirlemiştik, büyük oranda tecritle karşı karşıya kalmıştır. Türkiye'de gerçekleştirilen operasyonlar sonucu ele geçen Yekiti'ler ile küçük boyda sigara paketine girebilecek biçimde hazırlanan örgütlenme planları ele geçmiş, dava konusu olmuştur. Rizgarî, Kürdistan Pres, KOMAL Yayınları vb. gibi türünde ilk ve önemli bir yayın olarak tarihsel süreç içinde sessiz durmaktadır. Araştırmacılar, Kürdistanlılar yazım ve söylemlerinde bir cümle bile etmiyorlar..(...)

³⁴⁸Kürdistan Press, 24 Eylül 1986, 1. Sayı, Başyazı.

devam ediyor. Ama birkaç yıl içinde bunların tümünü yerle bir etti. Anlamsız hale getirdi. Merak ediyorum, daha önceki mücadele tarihimiz konusunda neler düşünüyordu? Onlarda mı boşuna birer çabaydı?³⁴⁹. (...)

“Türk ordusunun Güney Kürdistan’a yönelen süngüleri, yalnızca Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini tehdit etmiyor. Bununla beraber genel olarak bölgedeki devrimci hareketi de tehdit ediyor”. “Bu nedenle” diyor Orhan, “ sürgündeki siyasal güçlerin dünya kamuoyunu bu **emperyalist saldırı planı** (abç) ve uygulamaları ile ilgili olarak duyarlı kılmaları büyük bir önem taşıyor”³⁵⁰. Bize de “anti-emperyalizmin namus bekçiliğinden vazgeçin” diye sitem ediyor.

“12 Eylül darbesinden bu yana , Türkiye’nin bölgedeki fonksiyonu hızla yeni muhtevalar kazandı. Bu gün artık, Türk devleti son derece ciddi bir **istilacı kabus** (abç) haline gelmiş bulunuyor “.

“Durum, Kürdistan **ulusal** ve **toplumsal** kurtuluş mücadelesi -ikisi de var /abç- açısından son derece ciddidir. Türk devleti, bölge düzeyindeki emperyalist saldırganlık merkezine Kürdistanı yerleştirmiştir” de deniyor. Görüyorsunuz Orhan çok anti-emperyalist! (...)

Yine, Doç. İzzettin Doğan’dan şu aktarma var; “Amerika bazı şeyleri artık açıkça istemiyor, yapmıyor. Kendi amaçlarını, sanki o ülkenin menfaatleriymiş gibi bu ülkenin aydınlarına söyletmeye çalışıyor. Çirkin Amerikalı imajı yaratmamak için”³⁵¹.

Devam edelim.

“Türkiye Kürdistanı’nda ise, deneyli politik güçlerin kararlıca sürdürdüğü anti-sömürgeci siyasal muhalefet içerde ve dışında hızla boyutlanıyor. Bütün bunlar KUKM’ün yerinden sökülüp atılması mümkün olmayan ciddi bir güç haline geldiğini gösteriyor”³⁵². (abç)

“Devrim saflarında yer alan tüm politik güçlere düşen görev”den söz ediyor. Ve ayrıca, “Büyük Ekim Devrimi 69. Yaşında” manşete çıkarılmış (Bak: Kürdistan Press, Sayı:5, 19 Kasım 1986).

“Kürdistan gerçeği Ortadoğu’nun ortasında dev bir mayın gibi durmaktadır. Bu dev mayının üzerinde gazel atıp govend tutmak mümkün değildir. Sorun bir halkın var olma sorunudur”³⁵³.

“Bazı sorunlar” başlığı altında gazete şöyle sunuluyor:

“Gazete çalışanlarının her sorunla ilgili yazıp çizmeleri ise, son tahlilde gazeteyi belli bir görüşün sesi durumuna getirecek. Gazete etrafında örülmek istenen ucuz dedikodular ise, ciddiye alınacak düzeyde değil. Bunları eleştirmiyoruz ama ayıplıyoruz. İnsanlarımız, biraz ulusal zenginliklerine sahip çıkmasını öğrenmeli. Ayrıca, siyasi liderlerimiz ve lider kadrolarımız da sorumluluklarının bilincine varmalıdır diyoruz. Kürt hareketinin dürüstlüğe, açık yürekliliğe ve cesaretli adımlara ihtiyacı var”.

Aynı sayıda baş yazı da şöyle:

“Emperyalist metropollerin hava alanlarından içeriye adım atar atmaz, politik mültecilerin çoğunda, gözle görülür bir vurdumduymazlık başlıyor. Yıllar süren dişe diş mücadelelerle e-

³⁴⁹Kürdistan Press, Sayı: 2, Baş yazı, 8 Ekim 1986.

³⁵⁰Kürdistan Press, Sayı: 3, Baş yazı, 22 Ekim 1986.

³⁵¹Kürdistan Press, Sayı: 3, Sh: 5, 22 Ekim 1986

³⁵²Kürdistan Press, Sayı: 4, Baş yazı, 10 Kasım 1986.

³⁵³Kürdistan Press, Sayı: 6, Baş yazı, 3 Aralık 1986.

dinilen değerler, alışkanlıklar ve davranış biçimleri birer ikişer unutuluyor. Üzerine titrenen ilkeler, amaçlar ve politik ideolojik perspektifler, yerini kaba bir sorumsuzluğa terk ediyor. Bunun en somut örneklerinden biri emperyalist metropollerde, politik mültecilerin kendilerini fazlaca demokratik bir ortamda yaşar hissetmeleridir. Bu garip inanç, en duyarlı konuların, örneğin, işkencede arkadaşlarımızın uğruna can verdiği bilgilerin kahve sohbetlerinde, meyhaneye gevezeliklerine kadar düşürülmesidir. Böylece, oldukça hafife alınan emperyalist metropollerin polis örgütleri, bizim örgütlerimizin merkez komitelerinin sahip oldukları ölçüde ve detaylı bilgilere sahip olmuşlardır. Polisi hafife alma, emperyalist devletleri küçümseme, gene garip bir biçimde, bizim insanlarımızı kabadayılaştırıyor! Deşifreyon ve legalizmin ulaştığı boyutlar ise, ideolojik çöküş ile aynı çizgiyi izliyor”.

Görürsünüz, Orhan neler söylemiş. Bize de elinizi kolunuzu sallaya sallaya gidin, ne durursunuz diyebiliyor!³⁵⁴.

“Meraklıları için belirteyim, Kürdistan Press, bütünü ile bir avuç insanın kendi öz kaynaklarını kullanarak ortaya çıkardıkları milli bir servettir. Şu ana kadar bir politik mültecinin yaptığı 50 kron dışında hiçbir yerden ne bağış ve ne de yardım almadi”³⁵⁵.

Bu yazı yazıldığı zaman partimiz kuruluş aşamasındaydı. Örgütlenme komitesi oluşmuştu. Çok etkin çalışmalara başlamıştık. Yukarıda da değindiğim gibi ilk anda bütün Avrupa çapında arkadaşlarımızın katkıları burada es geçiliyor. Bu küçümsenecek bir meblağ değildi. Bunu bizzat ben götürdüm.(...) Ardından yüklü bir bağış aldık, örgüt olarak daha sonra yine K. Press’e bağış yaptık, bizim muhasebe kayıtlarımızda hepsi görölüyor (Bak: Dipnot 344) Yüklü bir borç vermiştik. Bununla da kalmadık ayrılığımız olduğu zaman bile yardımda bulunduk vb. Biz Kürdistan Press’in militanlığını, yazarlığını, dağıtıcılığını, tabir caizse her tehlikeye karşın hamallığını yaptık. Bundan hiçbir arkadaşımız geri durmadı. Hemen hepsini isimsiz yaptık. İsim yapanlar, “gazeteci olanlar” bunu bizim üzerimize yaptılar. Bir görüşe, bir partiye, bir gruba bağlı olmasın, genel hatları yürütsün, cephenin örgütleyicisi olsun ve hatta yaptığımız birlik toplantılarında gazetenin kurulacak cephenin bir organı olması bile tartışıldı. (...)

Alıntılara devam edelim.

“Toplum yasalara değil, yasalar topluma dayanmalıdır” diyordu Orhan ve bunu da Marks’tan alıntı ile vermişti. “Türkiye Cumhuriyeti süngü zoruyla, dipçik ve kasatura ile, zindanla, zulümle varlığını sürdürüyor. Kemalizm -ki nesnel olarak halk düşmanı bir diktatörlüğün ideolojisi- süreç içinde öylesine katı bir değerler sistemi oluşturdu ki, toplumu değiştirmek isteyen güçler, eylemlerinin teorisini yapamadılar. Kemalizm’in kör savunucusu durumunda kaldılar. Tepeden tırnağa kan ve sefaletle bulaşmış militarist Türk devleti..” diye de devam etmiş³⁵⁶.

Marks için diyordu ki;“Marks gerçek bir bilim adamı idi. Gerçek bir devrimciydi. “Marksist” değildi ama. Marks adına belki de en büyük şanstı bu. Eğer yaşasaydı, kadın ve içki cenneti diye Polonya’ya gitmeyecek, ucuz diye Romanya da alüminyum kaşıkları sahil kumlarında yıkama zahmetine katılmayacaktı. Humeyni’ni çağdaş burjuva diplomasisini allak bullak eden eylemlerini, burjuva dünyanın gizliliğini yırttığı için ilgiyle karşılayacak ve hiç kuşku yok ki, Kürt Ulusunun Kendi Kaderini Tayin Etme Hakkı’nın bağımsız ve özgür bir Kürdistan’dan geçtiğini vurgulayacaktı. Ve gene hiç kuşku yok ki, Türk Marksistlerinin tamamına yakın bir bölümünü, kendi burjuvazisine hizmet eden teorik ve pratik faaliyetlerinden ötürü uluslar arası proletarya hareketinin provokatörleri olarak mahkum edecekti.

³⁵⁴Kürdistan Press, Sayı: 7, Baş yazı, 17 Aralık 1986.

³⁵⁵Kürdistan Press, Sayı: 9, Baş yazı, 14 Ocak 1987.

³⁵⁶Kürdistan Press, Sayı: 10, Baş yazı, 28 Ocak 1987.

Eliilasa dünya durdurulamaz bir inatla dönüyor. Ve Kürdistan’da kan var. Baskı var. Zulüm var. Kürt ulusu köleliği yaşıyor. Ve militarist Türk Devleti Kürdistan’a kan ve ölüm taşımaya devam ediyor”³⁵⁷.

Bazı başlıklar daha aktarayım.

- ❖ Kürdistan Press 13. sayısının kapağına elinde tüfeği ve ucunda süngüsü ile vahşi bir Türk askerini postalı ile bir yere basarken büyük boy vermiş, üzerine de **“Terörist Devlet”** yazmış, bize de, bırakın taleplerimizden ve programlarımızdan vazgeçmeyi, böyle bir devlete şartsız tercihsiz gidip teslim olmamızı istiyor. Bu devletin nasıl ve ne zaman değiştiğini ise açıklamıyor, bunu kendi iç güdüleri ile buluvermiş!
- ❖ 16. sayısında ise, **Ermeni jenosidini** yazarak yine Türk devletini katliamcı, terörist olarak lanse ediyor. Bu devlet ne yazık ki, Orhan’a göre bir iki yıl içinde kökten değişiyor ve üstelik **“ülke”** oluveriyor! Hepimiz işimizi gücümüzü bırakıp hemen oraya koşmalıyız ve yerimizi alarak üstelik bunca acı ve kahırdan sonra legal çalışmalıyız. Bu önerinin bize yapılmış en büyük hakaret olduğunu burada açıkça belirtiyorum. Biz zaten bu ülkede bütün baskı, işkence, ceza tehdidi ve cezaevi, sürgünlere rağmen legal mücadeleden hiç vazgeçmedik ki! Bu öneriyi anlamakta güçlük çekiyorum.
- ❖ 21. sayıda **“Uzun Bıçaklar Gecesi”** başlıklı başyazı da “TC. Militarizminin sürgün ve katliam planı” neredeyse bütün gazeteyi kapsıyor!
- ❖ **“Sen Türkülerini Söyle”** başlıklı başyazı da bakın neler söylemiş; “Yaldızlı kolonyel şapkası ve uzun beyaz sakalı ile sam amca ‘bakir’ topraklara ayak bastığı zaman kapitalist dünyanın kanlı yüzü, ince bir hüznün tülü ile örtülmüş bulunuyordu. ...Gorbaçov geçmişi eşeliyor. Hataları, zaafı, yanlışlıkları birer ikişer ortaya çıkarıp teşhir ediyor. Reagan’ın böyle bir derdi yok. **Burjuvazinin dünü yok! Dünü gübre yapıp üzerinde şekillenmiş. Sosyalistlerin var. Kürtlerin de.** (abç)”³⁵⁸.
- ❖ 25. sayıda Ekim Devriminin 70.yıldönümü büyükçe verilmiş. Ekim 1987 tarihini taşıyor, ki biz bu aşamada birlikte bir partinin kuruluşuna karar alıyoruz.

Gazetenin genel politikasında 1988 yılında aniden önemli bir değişme gözlemleniyor. 32. sayı ile birlikte meşhur ve maruf Talabani gündeme taşınıyor. “Bayram değil, seyran değil” misali bu değişme çok dikkat çekici ve bizim asıl yenilgimizin önemli bir nedeni bu aşamada oluşuyor. Kanımca bölünmemizin tohumları da ekiliyor!

Ondan önce KDP kapsamlı olarak yayında gözüküyordu, herhalde bazı olanaklar elde etmek pahasına olacak, birden bire, (çünkü ben şahsen birkaç kez sormama karşın net cevap alamadım) Talabani sunulmaya başlandı. Bu yayın politikasında önemli bir değişiklikti. (...)

Yukarıda değinmiştim, 40. sayıdan sonra 74.sayıya kadar aktif bir yazım yok. Ancak bir iki belirlemeye rastlayabilirsiniz.

- Örneğin, Ekim devriminin 71. Yıldönümü, Lenin’in resmi ile 54. sayıda verildi. (Aralık 1988)

³⁵⁷Kürdistan Press, Sayı: 11, Baş yazı, 11 Şubat 1987.

³⁵⁸Orhan Kotan, **Sen Türkülerini Söyle**, Kürdistan Press, Sayı: 23, 30 Eylül 1987.

- N. Bora'nın iki yazısı var; 57. sayıda Mesut Barzani kapak yapılmış (Ocak 1989). Birisi, "**Ulusal ve Enternasyonal**" (Mart 1989, Sayı: 63) ve ikincisi de "**Birlik ve Kadro**" (Mart 1989, Sayı 64). 71. Sayıda kapak "**Bijî l'e Gulan**" (Nisan 1989).

Bu dönem, sıkça devrim ustalarından, siyasal sorunlardan bahsediyor. Biraz hastalığı nedeniyle olacak, ama esas olarak İsveç'çe ağırlıklı bu yayın dönemi Orhan pek gözüküyor. Yukarıda bu konuda açıklama yapmıştım.

Bilindiği gibi, Kürdistan Press, 74. sayıdan sonra tekrar 15 günlük oldu. Bu dönemde daha sert yazılar var.

Örneğin,

- "Birlik ve Kadro/ II", N. Bora (Haziran 1989, Sayı:74).
- "Siyasal Sorunlar" (Ocak 1990, Sayı:79).
- "Bir Tarihtir Yaşanan" (Şubat 1990, Sayı:80).
- "Nusaybin/Cizre/Silopi" (Mart 1990, Sayı: 81)
- 82.Sayıda kapak "Militarizm". Süngülü TC askerlerinin fotoğrafları var. Ve başyazı "4134 sayılı'Yasa'k!" (Nisan 1990).
- 83.Sayıda (Mayıs 1990), "Kürt kimliğinin tanınması yazısında emekçi Kürt halkından vb.." söz ediyor.
- Nihayet ters bir yazıya geliyor, aslında Türk solu ve sosyalistleri için eleştirel olan bu yazı "anti-emperyalizm tuzağı" başlığını taşıyor (Eylül 1990, Sayı: 84)
- Ve Ekim 1991 de 88.Sayı ile birlikte kıyamet kopuyor. Politikanın legal gündemini belirliyor Orhan³⁵⁹. "Neyiniz var neyiniz yok toplayıp Türkiye'ye gidin" demeye başlıyor.

1. Parti konferansımız çok kısa bir haber yapılmış³⁶⁰. Bu legal açıklamadan da bizim haberi-miz yok.

Aynı sayıda Orhan'la birlikte ayrılan Avrupa sekreterimiz R. Arslan' da manidar bir yazı yazmış³⁶¹. Yani, Orhan'ın "politikanın legal gündemi, Parti Konferansı haberi ve Örgüt araç mı amaç mı?" birlikte yan yana verilmiş. Aynı sayıda birçok Kürdistanlı unsurdan röportajlar var, bunlar da yeni bir oluşum çerçevesini çizmektedirler. Demek ki, arkadaşlar başka bir örgütlenmeye hazır olarak konferansa katılmışlar, önceden görüşmeler yapmışlar ve bazı kararlar da almışlar.

Nitekim önemli bir habere geliyoruz.

- 93. sayıda, (yani son sayıda) "Hevgirtin PDK kuruldu" haberi var. "Birlik Kongresinde bir araya gelen Kürdistan Demokrat Partisi, Ala Rizgarî Birlik Platformu, Ulusal Birlik Platformu (Bergeh), Rizgari'den ayrılan grup ve bazı bağımsız kadrolar Hevgirtin- Partiye Demokrat a Kürdistan (Hevgirtin-PDK) isimli yeni bir parti kurdular" denilmiş³⁶².

³⁵⁹Orhan Kotan, **Politikanın Legal Gündemi**, Kürdistan Press, Sayı: 88, Başyazı, 28 Ekim 1991.

³⁶⁰ "**Rızgâî Konferansı Toplandı**", Kürdistan Press, Sayı:88, Sh:3, 28 Ekim 1991.

³⁶¹Ruşen Arslan, "**Örgüt Araç mı, Amaç mı?**", Kürdistan Press, Sayı:88, Sh:3, 28 Ekim 1991.

³⁶²Kürdistan Pres, **Hevgirtin-PDK Kuruldu**, Sayı: 93, Sh:7, 30.Eylül 1992.

Ayrıca bu sayıda, Orhan'ın "Bazı Sorunlar" başlıklı makalesinden de bahsetmeden geçmeyeceğim. Bu makalede Musa Anter'in öldürülmesi ile ilgili açıklamalar var, Türk militarizmi ağır biçimde yeriliyor, ayrıca sanatçılara PKK tarafından uygulanan baskı eleştirilerek, "Serok Apo'ya birkaç söz" başlığı ile Öcalan'a eleştiriler yöneltildikten sonra "Ez çi bejim Kurre Pire. Belkî tu bûyî Serok, le tu ne bûyî meriv"³⁶³ cümlesi ile son buluyor. Bu derginin Rizgarî'den ayrılan grup tarafından dağıtılmadığını da ekleyeyim. Kürdistan Press'in arşivini aldığımız zaman bu sayı hemen tümüyle duruyordu.
(...)

Kürdistan Press'i tümü ile buraya taşımak gerekmiyor, anlaşılmalıdır sanıyorum, Özetle, Orhan gazetesinin boyutlarını ve bizim programımızı aşan yazımlarını ayrılıktan sonra da sürdürdü. Şimdi, kısaca Konferansta bize verdiği metin ve geldiği yer konusunda bazı değerlendirmeler ve yorumlar yapmak istiyorum.

Birincisi biz, daha o tarihte ağır bir yenilgi içinde düşmüştük ama devam ettik. Bunun altını kalınca çiziyorum. Bu ayrılık değildi, aslında bir ağır yenilgiydi, ama üstü örtülmüştü. Biz ikinci kez ve haksız olarak mücadele kulvarından dışarı çıkarılıyorduk. Öyle de oldu. Bu ayrılık da üzerine tuz biber ekti. Hem PKK önünde ciddi bir muhalefet isteniyor, hem de bunu yapabilecek kişi, kurum ve kuruluşlar birer ikişer parçalanıyordu³⁶⁴.

Sivri lafazanlar ise eleştiriler karşısında arttı. Kendisinin dediği gibi cezaevlerinde çürüyen, zulüm ve kan ile yoğrulmuş vb. insanlara her şey bitti, ben öyle istiyorum yada "yaşadığım ortam, hastalığım, İsveç'teki aile durumum vb." gerekçeleriyle bütün bir mücadele sürecini sıfırlamak olmazdı. Kendisini en iyi ve en üst düzeyde başından sonuna ifade edebildiği ve bizzat yönetip yönlendirdiği bir harekete böyle bir son biçilemezdi. Ayrıca, mücadele edilen düşmanı da olmadık nedenlerle rasyonelleştirmek hiç olmazdı. Bütün bunları gösteren çelişki ve paradoksları yukarıda açıklamaya çalıştım.

Peki ondan sonra ne oldu?

Bizden ayrılan arkadaşlar ve diğer gruplardan ayrılanlar ayaklarının tozu ile nefesi aşağıda, Güney Kürdistan'da aldılar. Besbelli ki kaçan, kaçırılan bir şeyler vardı! Kurulan kampta silah da kuşandılar.(...)

Bu konuyu bitirmeden bir olayı da nakletmek istiyorum. Kampın genel sorumlusu olacak Ş. Kaya'nın Peşmerge kıyafetli ve silah kuşanmış bir resmi Orhan'a gönderilmişti, o sıra ben İsveç'teydim ve bu resme bakıp, bana da gösterip dedi ki, "biz Rizgarî'den illegal örgüt olarak ayrılıyor, silahlı mücadeleye karşı çıkıyoruz, vb., adamlar kamp kurup, silah kuşanıyorlar ve bana da gel katıl diyorlar, hayretler içinde kalıyorum. Hem de silahı de ters takmış, bak görüyor mu- sun"dedi. Kendilerine cevap yazıp yazmadığımı bilmiyorum, ayrıca yeni oluşuma katıldığı konusunda da bilgim yok.

³⁶³Orhan kotan, **Bazı Sorunlar**, Kürdistan Pres, Baş yazı, Sayı:93, 30 Eylül.1992.

³⁶⁴Yalnız biz değil, aynı dönemde ve aynı biçimler içinde Kawa, Kürdistan Demokrat Partisi, Kürdistan İslam Partisi, TKSP vb.'de bölünüyor, güç kaybediyordu. Bu bölünmelerin üzerine oturarak, hepsinden kopan önemli kadroları bir araya toplayan bir gelişmedir Hevgirtin/PDK. Bu yapılanması konusunda eleştiriler de var, hem yaptığı kongre, hem de niteliği itibariyle bunu KDP saymayanların eleştirilerine dikkat edilmelidir. Nitekim bu unsurlar ayrı durarak Kürdistan Demokrat Partisi sürdürdüler. KDP/Hevgirtin ile ilgili daha ileri düzeylerde iddialar da var. Bu gelişmenin Türkiye'deki "TOSAV ile bağlantılı" olduğu, "Doğu Ergil ve grubunun bazı Kürt unsurları da devreye koyarak bu gelişmeyi gerçekleştirdikleri" konusunda yazılanlar da ciddiye alınmalıdır. Ayrıca, bu aşamada "MIT'in de devreye girdiği ve bazı unsurları hareket ettirdiği" de yazıldı. Bak: Ali Cahit Kırış, KDP/Hoybun İnternet sitesi (www.xoybun.com). Aynı iddialar KDP adına yürütülen İnternet sitesinde de daha önce yazılmıştı.

Sonunda değerli, yetişmiş birçok kadromuz telef oldu, hiçbir varlık gösteremediler kısa sürede dağıldılar. KDP/Bakur Genel başkanı rahmetli Hamreş Reşo (kendisini saygı ile anıyorum.) evinde birçok arkadaş arasında dönemi ve bizden kopup giden arkadaşları anlattı, sonunda "sana helal olsun, bu insanları 20-25 yıl nasıl idare ettin, bir a- rada tuttun, ben 8 ay tutamadım" dedi.(...)

Neyse, yenilginin bu izdüşümü beni o gün çok rahatsız etmişti. Biz ise, daha radikal özlere pabuç bırakmak zorunda kaldık. Bazı "yeni" canavarlar" ürettik. Bunlar ki, sonunda hareketi, biraz da bizi "yediler". Radikalizm söylemlerimize karşın yine de ulusal demokratik ve sosyalist muhtevalı bir kitle partisini sürdürmeye çaba gösterdik. Bu doğru bir programdı. Cephe konusunda adımlar attık, yukarıda sözünü ettiğim grup ve kişilerle uzun süreli çalışmalarımız da olumlu sonuç vermedi. Bunları başka zeminlerde ve ileride örgütümüzün iç sorunları ile ilgili açıklamalarımızda tartışmaya çalışacağım.(...) Sonunda ne PKK'nın önünde durabildiler, ne de elle tutulur bir şey yapabildiler. Ortadaki hazin manzarayı ibretle seyrediyoruz.

Kadrolara fırsat çıkmıştı. Çantasını kapam Türkiye'yi gitti, bazıları bedelli askerlik, bazıları mal mülk edinme, bazıları da legal mücadeleye soyundular. Hepsi sus pus oldu. PKK hayat hakkı vermedi. (...)

Orhan'ın son atağı Türkiye'de çıkarılan Realite gazetesi oldu. Bu Kürdistan Press'in "iflasi" sürecinden sonra onun araç gereçleri ile birlikte yapılmış bir yayın projesinin sağlayacağı parasal olanaklarla İstanbul'da gerçekleştirilen kısa süreli yayın sürecidir. Bu yayın ile a- çık olarak kendini koydu.

Bundan önce bir iki konuda kısa belirlemeler gerekiyor.

Birincisi; Realite'nin yayına hazırlanma sürecinde Orhan İstanbul'a gidişinde gözaltına alınmıştı. Ü. Fırat'ın çabaları sonucu salıverilmişti. Çıktıktan sonra benimle görüşmek istedi. Uzun zamandır görüşmüyorduk. Telefon görüşmemizde gözaltında R. Maraşlı'nın 1994 Operasyonunda verdiği ifadeyi okuduğunu söyleyince kendisiyle atıştık. "Benden söylemesi" dedi. Ayrıca kendisine yaklaşık 70 - 80 sayfalık geniş bir metin gösterildiğini, Avrupa'dan postalanmış olduğunu ve surecimizi çok iyi bilen bilileri tarafından ancak yazılabileceğini de ekledi. Yukarıda Dipnot 339 ve 341, 343, 344 de açıklanan örgütlenme toplantılarında detay açıkladığım söylemişti ve şunu da eklemişti : "Yakında seni Yunan ajanı olarak açıklarlarsa şaşma"

İkincisi; kendi beyanına göre Şerafettin Elçi ile görüşmesi var. Türkiye'de günlük bir gazetenin planlanması öneriliyor, ya hasta olduğu için bunu gündeme sokamadı yada kendi planladığı yayın projesi buna engel oldu. (...)

Realite için büro tutulması, İsveç'ten gelecek araçların alınması, yerleştirilmesi, büroda çalışacak unsurlar vb. ile ilgili de basın yayın sorumlumuzla Atina'da bir araya gelmişler, sonunda anlaşmışlardı. Ben bu görüşme ve anlaşmaya katılmamıştım. Büroda çalışan unsurlara da aylık ücret ödedi. Bir süre sonra bunları kapı dışarı etti, zaten yayın süreci sınırlıydı. Bize dönük operasyonlar vardı, bizimkiler de bir a- lameti farikaydılar vb. Önce birlikte oldular, sonra veryansın ettiler Orhan'a. Sanki yazılanlar, söylenenler bilinmiyormuş gibi davranıp kendilerini savunmaya kalkıştılar. Hesaplar tutmadı! Neyse, araçları da büroyu da Ş. Elçi'nin uygun gördüklerine bağışladı. Bu yayın hayatı da böyle bir kısa süreli macera ile son buldu.. Gazete 4. sayısından sonra kapandı. (...) Bu konuları bilgi ve belgelere dayalı detaylandırmak istemiyorum, gerekirse tartışılabilir.

Şimdi **Realite** gazetesine gelelim. Realite gazetesi "Reel Pres Basın Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi" adına çıkarılmış. İmtiyaz sahibi bu şirket adına Orhan Kotan. Genel Yayın Yö-

netmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Mahfuz Sürgit. Gazete haftalık ve ilk sayısı 30 Kasım 1994 tarihinde çıkıyor. İlk sayının manşeti “**Kürt Kimlikli Özgür yurttaş**”. Bu manşetteki konu bütün yayın boyunca, 4 sayı’da da devam ediyor.

Orhan açıkça şunu yazmış: “*Türkiye çok tehlikeli bir geçitten geçiyor, Kürtlerle beraber. Kürtler uçurumun kenarına yığılmışlardır. Dokunulursa düşeceklerdir. Düşünce, Türkiye’yi de aşağıya çekerler.*”

Yani, “anca beraber, kanca beraber” demek istiyor. TC’ye bu “beraberlik” hevesi nedeniyle (zaten bir kez bu hevese kapıldınız mı, gerisini getirirsiniz. Böyle çok unsur gördük) bazı yollar gösteriyor, nasihatler ediyor.

Özetle yoksulluk var, ekonominiz iyi değil, parlamenterler şöyle, Genel Kurmay böyle, hükümet ve başbakan ilkel yöntemlerle hareket ediyor. Ve bütün bunları düzeltin, en önemlisi de bunları düzeltirken genel olarak bütün sathı vatanınız refaha çıkacağı zaman Kürt belası ve kamburundan da kurtulmanın yolunu bulun. Vatandaşlarınız olarak onları bir yerlere koyun. Kürtler kendi kimlikleriyle Türk vatandaşı olsunlar, Doğu bölgesinde kalkındırılırsa göçmezler, yerlerine otururlar. Ucuz iş gücüdürler. Dünyanın kınadığı hırgür manzara da ortadan kalkar. Terör kendi sorunuz, her taraf kan revan, bütün bunlar çözümlenir demeye getiriyor. Avrupa Birliğinin dayattığı programdan çok geride şeyler öneriyor Türkiye’ye. Bu görüşle bazı yazar-çizer takımı, basın ve solun önde adamları ile de birleşiyor. “İyi bir Kürt aydını” oluyor. “Sürdürülen savaş Kürtlerin savaşı olmaktan çıkmıştır”. “PKK denen olgu, iktidar edenlerin beceriksizliğinin ve basiretsiz politikacıların şemsiyesi durumundadır” vb. diyor³⁶⁵.

Bu genel anlayışa uygun yayın politikası gazeteye egemen. “Haydi Türkiye” sloganına şu eklenmiş, “**Kürtlerle Beraber**”³⁶⁶.

Realitenin yayını ve yazdıkları, Türk iş adamlarının ve sanayicilerinin hükümete gönderdikleri öneri programı ve PKK’nın tek yanlı ve şartsız ateş kes ilan ettiği 1993 dönemine denk düşüyor. Çünkü, Orhan da yayının bazı nedenlerle geç kaldığını açıklıyor, esasen bu gecikme olmasa hemen hemen aynı süreçte yayına girmiş olacağını belirtiyor³⁶⁷.

Bununla demek istiyorum ki, Türkiye’de gündeme taşman bir genel politikanın içine giriş var, bunu bir önsezi olarak mı değerlendirirsiniz, yoksa bir kabullenme olarak mı? Yada bizzat programın içinde olmakla mı yorumlarsınız bu size kalmış bir şey. Ama, bu programlar üst üste düşüyor bu kesin. PKK ile bazı Güneyli ve Kuzeyli örgütlerin sıraya girdikleri protokoller dönemi (Olgu 5’te tartıştık.) oyuna dahil olarak sahne alışları da var. Realite de bu dönem yapılanları “**silahlar koşulsuz susturulsun**” sloganı ile PKK “ateşkesleri”ni destekliyor.

Realite de ilginç bir isim var, Taner Akçam. “Ulusal Devlet”i yazmış. O da Türkiye’ye eski bir tüfek olarak bütün deney ve tecrübelerini aktararak nasihatler ediyor. Burası önemli ve Orhan’ın eski dostu ve arkadaşı. Şiirlerinde atıf yapılanlardan biri de o. Eskiden kalma Dev-Yolcu, Orhan’ın talebesi sayılır. Buna da yukarıda değinmiştik.

Evet kısaca bu yayın politikası tutmadı, belki belli çevreler ve kişiler için bir çıkış oldu, ve onlara “tutunacak dalım sensin” dedirtti denilebilir!

³⁶⁵Orhan Kotan, **Kürt Kimlikli Özgür Yurttaş 1**, Realite, Sayı: I, Sh:8-9,30 Kasım 1994.

³⁶⁶ag Realite Gazetesi, Sh:2.

³⁶⁷ag Realite Gazetesi, Sh: 15.

Diğer Realite sayıları da yukarıda açıkladığımız genel stratejinin bir devamı. Kürtçe yazılara ve kültür ile çocuk sayfalarına, kadın sorununa biraz ağırlık veriliyor. Belki de bu yayın projesinin gereklerinden- di. Bütün bu yazı ve çizimler ise Kiirdistan Pres çalışmalarının ve arşivinin bir devamı gibi gözüküyor. Siz bizim içimize, aile ilişkilerimize, sosyal ve siyaset ilişkilerimize bakın, çektiğimiz acıları, haksız ve adaletsiz saldırıları görün, bir de hem bu hem de diğer yayınlardaki kadın ve çocuk görüntülerine. Hayretler içinde kalırsınız. Demek bunların böyle sorunları da varmış! Burası müsait değil, keşke olsa da bunları tartışabilsek. (...)

Evet, Realite'nin 2. sayısı da yine **“Kürt Kimlikli Özgür Yurttaş 2”** ile biçimlenmiş. Bu başlık altında yazılan konu da, **“Kürt Partisi, Türkiye Partisi”**. Orhan şöyle diyor;

“Kürt partisi kendisini coğrafi olarak sınırlandırmak zorundadır. Türkiye'ye siyasi program öneremez. Ulusal-kültürel özerklik, siyasi özerklik, federasyon ve bağımsızlık olarak bilinen siyasi çözüm önerilerinin bittiği yer, Türkiye partisinin başladığı yerdir”³⁶⁸.

Gazetede eskiden kalma bazı unsurlar da boy veriyor. Bunlar Orhan'ın eski dostları, arkadaşları. Eski örgütsel yakınlığı da olabilir. Örneğin, Hikmet Bozcalı, Masis Kürkçügil..Orhan Hikmet'i DDKO döneminin İstanbul kurucusu ve başkanı olarak sunuyor. Ama, DDKO dönemi cezaevindeki bize karşı tutumunu açıklamıyor. “17 yıl Diyarbakır'da Avukatlık yaptıktan sonra İstanbul'a gelmiş” diyor. Bütün yapılanlar babamızın kesesinden gidiyor.. Olsun, ne diyelim.(...) Onlar da “yasalar değişsin, Kürtler sorun olmaktan çıkarılsın” diyorlar. Zaten onlar Türkiyeli. Bir diyeceğimiz yok. Ama, genel programın içinde oldukları besbelli.

Bir de Yekiti Gulbaran var, yine özgür belirlemeleri ve önde gelen yanı ile Kürdistan Press'ten sonra Realite'de de yazar. Ama, çizilmiş çerçevenin dışına çıkamıyor. Alışılmış sahiplenerek eleştirmek, eleştirirken yıkıma *uğratmak* yöntemi ve anlayışını siirdüremiyor. Elbette tutarlı yanları, yazım yeteneği ve birikimini de göz ardı etmeden bunları söylüyorum. Burada önemli olan bir yan da, Orhan'ın takma adla yazar birini olarak koymasındır

Geliyoruz 3. sayıya.

Genel strateji olarak seçilen **“Kürt Kimlikli Özgür Yurttaş 3”** devam ediyor, bu sayıda konu **“Mozaik”**. Ve gazetenin kapağında büyük ihtimalle Kürdistan'dan olan bir fotoğrafın üzerine büyükçe **MOZAİK** yazılmış.

“Üzerinden yüzlerce yılın akıp geçtiği bu coğrafyada, halkların iç içe geçen fakat aynı zamanda kendisi de olan özgün kültürel mirasları var” diyor Orhan³⁶⁹.

Bu açıklama TC'nin kuruluşundan beri söylenen ve birçok yazar takımı tarafından rasyonelleştirilen, meşrulaştırılan bir şey, yeni değil. Niçin 30-35 yıl önce bu “nasihatlere” kulak asmayıp “yol uzun kavga çetindir” diyerek yola koyulduğumuzun somut gerekçesini açıklamıyor Orhan.. Yoksa, Kemal Burkay gibi SSCB ile ilgili yıllar sonra “bize yanlış bilgiler gelmiş” deyip geçecek miyiz?

Bütün yazımlarında kan, gözyaşı, zulüm, terör, militarizm gibi şiddet çağrıştıran ve insanı radikalleştiren söylemlerini (bir burjuva yada bir küçük burjuva gibi de olsa) anlamsızlaştırmak için bunca yıl beklemek gerekir miydi? Bu söylemler için Marksist olmak da gerekmiyor. Bi-

---

³⁶⁸Orhan Kotan, **Kürt Partisi, Türkiye Partisi**, Realite, Sayı:2, Sh: 8-9, 7-13 Aralık 1994.

³⁶⁹Orhan Kotan, **Mozaik**, Realite, Sayı:3, Sh:8-9, 14-20 Aralık 1994.

zım ödediğimiz ve bize ödettilen ağır bedellere karşın 30 yıl sonra çıkarılan bu ağır fatura ile hiçbir şey olmamış gibi hala “mozaik” ten dem vurmak yakışık alır mı? Bir mermer gibi her türlü damarı barındıran bu “mozaik” anlayışı olsa olsa egemen kültürün haklılığının kabulünü gerektirir ve egemen kültür olacaksa o zaman bunun Türk kültürü olması da gerekmez. Çünkü, dünya insanlarını, halklarını, uluslarını ayırt edecek bir kıstas bulamazsınız o zaman. Hepsi bir mozaik içinde sayılabilir. Yazık. Bizim bütün ideallerimizin, mücadele ve haklılığıımızın şiirler için, makale, hikaye ve romanlar için yada film senaryoları için seneler sonra böyle bir “mozaik”in içine yuvarlanmasının ne kadar rahatsız edici olduğunu söylemek istiyorum. Ki, bunu başarı ile yapıyorlar, “Kürt kimlikli Özgür Yurttaş”ların bozulmuş dil ve lehçeleri ile televizyon ekranları ağzına kadar dolu. Ama, her sabah okullarda, askeri kışlalarda, devlet kurumlarında ve bilmem nerede Türk olmanın mutluluk olduğunu, Türk kültürünün önemli olduğunu vurgulamaktan, söylemek ve söyletmekten de vazgeçmiyorlar. Yoksulluğu, acıyı, zulüm ve işkenceyi, hemen hepsini arabesk müziklerde kültürel değerler armonisi içinde gösterip, aşağılara çekerek içmek, ortalığa düşmek bizim ulusal ve kültürel değerlerimizin “mozaik”i değildir. Bütün bu değerlerin bedelini cezaevleri, hücreler, ölüm tezgahları ve nice ortaçağ yöntemleri altında hala ödüyoruz. Ayıp değil mi? Çünkü, sorun bir ulusun var olup olmama sorunudur. Onu eritip, kül edip bir bilinmez “Mozaik” içinde “özgür yurttaş” olarak tutmak değil. Avrupa kapılarına dayanan milyonlarımız oralarda bu yurttaşlık haklarını fazlasıyla ele geçirmişlerdir, hiçbir niteliklerinden vazgeçerek de değil, kendi benliklerini koruyarak ve ülkelerine dönebilme olanakları ile ele geçirmişlerdir. Niçin oradaki yaşama mültecilik diyoruz da, Türkiye’dekine demiyoruz, bunun bir özelliği mi var? Zorla haklarımızın gasp edildiği, zorla nikahlandığımız, topraklarımıza ve değerlerimize zorla el konulduğu bir coğrafyada önemli olan varlığımızı, bağımsızlığımızı, özgürlüğümüz elde etmektir. Ayrılmaktır. Haklarımızı almaktır, kendi ulusal benliğimiz ile yaşamaktır. Eğer dünyayı ve bölgemizi değiştireceksek, bu eyleme biz de bir ulus olarak katılmak zorundayız ve bunu istiyoruz. Bunun ayıp yanı yok. En küçük hakaret bile mahkemelerde sonuca bağlanırken, tazminat konusu olurken Kürtlerin “yüzyıllar üzerinden geçmiş değerlerinin ortak bir mozaik” olmasından uğradığı zarar ziyayı kim ödeyecek? Buna ad koymak gerekir, ne yazık ki, aydınların (çoğunluğunun) hayallerini süsleyen, düşlerinde ele geçirmek istedikleri olanakların adını zavallı ve mazlum bir ulusa ağır fedakarlık yaptırarak ödetmek bize yakışmaz. Eğer Türkiyeli olmak isteyen varsa, gidip oraya yerleşebilir ki yerleşiyorlar, ama Kürdistanlı olanların hakları bir “mozaik” ile kalıba dökülemez. Toplumsal çöküntü içinde 10 milyonu aşkın kitlemizin batı bölgelerinde ne halde olduğunu herhalde biliyoruz. Bunun egemen kültürle karşılaşması, etki altında ezilmesi ve giderek kendi niteliklerinden tamamen uzaklaşarak ve kalsa da kör kötürüm bir değerler manzumesi ile ortada kalmaları gün gibi açık. Biz bir rehabilitasyon ya da kültür merkezi değiliz, böyle görev yapmadık. Türklerle ortak “mozaik” içindeki Kürtleri tedavi etmek, düzeltmek, iyileştirmek ve Türkiye’ye Avrupai bir görüntü verebilmek görevi bizim değildir. Başından tercihimiz doğrudu, bunun bedellerini de ödedik. Ulus olarak bizimle rızası ile yaşayan herkese kendi benliği ve niteliklerini geliştirerek, kültürünü koruyarak yaşama hakkını sonuna kadar savunacağız. Bu bütünsellik bölgemiz ve ülkemiz için iyi bir bahçe, iyi bir bileşen olacaktır. Cumhuriyetin ilanından bu yana 80 yıl geçmesine karşın hala gözünü açan Kürt ve diğer ulus çocuklarına “Türküm, doğrudum” söyleyenlerle barışmanın da bir raconu, kuralı ve herhalde evrensel boyutları vardır. O nedenle Orhan “Mozaik” anlayışını bize uygun ileri sürmemiş.

Devam edelim.

Aynı sayıda bir önemli manşet daha var: “PKK Cephesinde Değişen Değerler”. Bu başlık altında yazılanlardan kısa bir seçme yapmak istiyorum. Bu açıklamayı Realite’ye alıp PKK da değişme var anlayışı ile açıklanmak istenen, Türkiye’ye herkesin evet demesini istemek ve yelken indiren herkesin gelebileceği bir dergah tasarımıdır.

“Bizim Türkiye’den istediğimiz bir siyasi diyaloga imkan hazırlamasıdır. Bizim söyledikleri gibi Türkiye’yi bölüp parçalamak gibi bir niyetimiz yok. Bu koşullarda alın götürün Kürdistanı deseler, biz kabul etmeyiz. Çünkü bizim Türkiye ile birlikteliğe ihtiyacımız vardır. Türkiye’yi güçlendirme, demokrasiyi güçlendirme ve özellikle halkı güçlendirme söz konusudur”³⁷⁰.

Evet PKK böyle söylüyor ve Orhan da bunu değişiklik olarak görüyor. İstmeden de olsa dolayısıyla yollar kesişiyor. Aynı yere çıkıyorlar. Var yok Türkiye’ye zarar gelmesin. Bu alıntı TC’nin programını da güzel anlatıyor. Ama esas olarak Orhan’ın geldiği yeri belirlemesi bakımından önemlidir.

Durum aşağı yukarı anlaşılabilir oluyor. Ama, eksik kalmasın diye Realite’ nin 4. sayısını da açıklayalım. 4. sayıda da yine “**Kürt Kimlikli Özgür Yurttaş 4**” genel başlığının 4. “Türkçe Düşünen Kürt Aydınları” dı³⁷¹. Biz böyle düşünmüyoruz. Ama kendisinin ve PKK’nın, Öca- lan ve benzerlerinin geldikleri yer budur, doğrudur. Biz 4 devletin sınırları içinde ayrı programlarla hareket eden Kürt aydınlarına “Arapça, Farsça Düşünen Kürt Aydınları” diyemiyoruz.

Orhan’ın Realite gazetesinde öne çıkardığı önemli bir yanlışı daha var. O da “Pankürdizm” suçlamasıdır. Bağımsız Kürdistanı Pankür- dizm ile özdeşleştiriyor. Bu iddiasını tartışmaya bile gerek duymuyorum.

Bitirmeden Realite ile ilgili yapılan eleştirilerden de söz etmek gerekiyor.

Eleştirilerden biri Lokman Polat’a ait. Lokman bizim tespitlerimizin birçoğu ile üst üste düşüyor, ancak Orhan’ı daha çok Marksizm açısından ele alıp Realiteyi değerlendiriyor. Oysa, Orhan Marksizm’i ret ederek yeni programlar öneriyor, bunların üzerinde de dursaydı iyi olurdu³⁷².

Realite’deki Orhan’ın açıklamalarına dönük KOMAL’dan gelen taslak metin ise, “*Kürdistan Devriminin ‘Realite’leri ve İnsan Hakları*” başlığını taşıyor. Bu metin de genel olarak Marksizm açısından sorunu tartışıyor ve Orhan’ı eski anlayışlarını terk ettiği için eleştiriyor. Türkiye’deki yeni programlar ve Orhan’ın önerdiği programlar üzerinde pek durulmuyor. Oysa, Türkiye’deki yeni “Kürt programları” önemlidir. Bunlara cevap vermek gerekiyordu. Ayrıca, Marksizm dışı söylemleri de olsa, Marksizm’i eleştirse de yurtsever yada başka çizgilerde Orhan’ı tamamen “sınır dışı” etmek gerekmiyor. KUKM’nin içinde duruyor. Söylediklerini eleştirmek gerekiyordu. Zaten kendisine 1991 sonrası diğer konularda cevap verilmişti. Orhan’ın da bir yanlışı burada, O da Marksizm’i eleştirerek Kürt hareketini diğer bileşenlerini dikkate almadan (ki, Marksistler de bileşenin asli unsurlarıdır) açıkça suçluyor ve geçmişin üzerine kalın bir çizgi çekiyo³⁷³.

³⁷⁰Realite, **PKK Cephesinde Değişen Değerler**, Sayı: 3, Sh: 1, 14-20 Aralık 1994.

³⁷¹Realite, **Türkçe Düşünen Kürt Aydınları**, Sayı: 4, Sh: 8-9, 21-27 Aralık 1994.

³⁷²Lokman Polat, **Realitenin Realitesi**, tarihsiz, Rizgarî Parti Arşivi, Sa/Dos: V, 8c, 2 sayfa.

³⁷³KOMAL’dan ek bir taslak metin daha gelmişti. Bu metnin üzerinde şu yazılı: “Realite yazısının devamıdır. Bu yazıyı savunma gibi ya iki bölüm olarak yada sa dece bunu tam olarak derginin broşürü şeklinde yayımlayalım. Bu metin de şu belirlemeler de var: “Haftalık Jiyana Nû gazetesinde “sigortalı demokratlık ‘Realite’si” başlıklı makalelerde kısaca bu görüşlerin eleştirilerini yapmaya çalışmıştık. Sterka Rizgarî’de ise daha derli toplu bir yaklaşımla tartışmak istiyoruz”.Ve “Eski Marksistleri Ne Yaparlar?” sorusu sorularak, “Kırıp kırıp demokrat yaparlar” belirlemesi var.. Aslında demokrat olanların da KUKM bileşeninde yeri var, asal öge olarak kabul etmek gerekiyor. Bu tarz eleştiri de bence gereksiz. Ama, Marksistler Orhan’ı kendi açılarından eski yol arkadaşları olarak eleştirebilirler, tartışabilirler, buna engel yok. Bana göre sorun Orhan’ın önerdiği son programın TC programları ile üst üste düşmesidir, önemli olan bu. Bu KUKM açısından bütün bileşenlerin ortak duruşlarını

Sonuçları itibarıyla;

1. *Orhan, Beşikçi'nin tersine PKK'nın kitlesel durumunu hesaba katmadan KUKM dışına attı. Bugün söylenenlerin tersine legal düzeylerde de Kürt kitlesi üzerinde PKK'nın (devlet yanında olsa da) kontra bir egemenliği var. Oysa, PKK, kitlesi ve kadroları ile KUKM'nin içinde ele alınmak durumundadır.*
2. *Eski durumu, söyledikleri ve örgütsel ilişkileri ile ilgili bir tek özeleştirme vermedi, yanlış yaptı, bu siyaset bilminde hazmedilmeyecek bir özgürlüktür.*
3. *Bütün bir geçmişimizi silme cesareti gösterdi, o nedenle ö- nermeleri pek anlam ifade etmiyor. Tarihimizin karartılması eylemine resmen katılmış oldu.*
4. *Beşikçi 'nin tersine, önermeleri ile PKK'ya değil, mücadele dışına birçok unsurun gitmesini sağladı. Devletin kucacağına birçok unsur atıldı da diyebiliriz.*

Orhan ile ilgili duygu ve düşüncelerimi birçok kez ve bu kitap içinde de yineledim. Ölümü bana acı verdi, kendisini her şeye karşın minnet ve şükranla anıyorum. Onu da bir Kürdistanlı olarak yaptıkları, çektikleri ve yanlışları ile bir yerlere koyuyorum, amacım mücadele açısından belli sonuçlar çıkarabilmek ve yenilgimizin nedenlerini yakalayabilmektir.

Kürt cephesindeki yenilgimizin teorisyenleri olarak kabul ettiğim Orhan Kotan ve İsmail Beşikçi için söyleyeceklerimi şimdilik burada kapatıyorum.

Özetle;

Kürdistan Tarihinin karartılması eylemine karşı sonuna kadar direnmek gerekiyor. Kim olursa olsun bu eylemi engellemek ve yanlış yazımları, söylemleri durdurmak zorundayız. Ciddi eleştirilerin yapılması ve bazı şeylerin düzeltilmesi, değilse özeleştirme zorlanmaları (Orhan açısından bu mümkün değil, çünkü hayatta değil) bir görevdir. Türk "Sol"u ve "Sosyalistleri" ile mukayese bile edilmese de bizimkilerin de son dönemlerinde gelişme ve değişimler üzerine etkilendikleri, hatta panik gösterdikleri ve bu nedenle minberden her Cuma verilen dini vazirler gibi yinelenen "Demokratik Cumhuriyet" tezi ile bir yerlerde kesiştiklerini söylüyorum. Bunu tartışacağım. Ayrıca, Mustafa Kemal'in "Türkiye Cumhuriyeti Türk ve Kürtlerden oluşan bir he- yet-i mecmuadır" söylemi ile aynı yere çıktığı kaygılarını taşıyorum. Türkiyelileşme eylemi KUKM için yanlıştır, TC'nin demokratikleşmesi ve özgür yurttaşlar yaratılmasını bırakınız Türkler yapsınlar. Misak-ı Milli'yi savunmak bizim işimiz değil. Avrupa programları ise başka yerde duruyor. Biz en aşağı programları bile kendi varlığımızın, niteliklerimizin kabulü koşuluyla tartışabilir, savunabiliriz. Çünkü, KUKM'nin bütün programları birbirine bağlı ve bağımlı bir bütünlük içindedir, bunu da belirteyim.

---

gerektiren can alıcı bir sorun. KOMAL'dan gelen metinler için Bak: Rizgarî Parti Arşivi, Sa/Dos:V, 8-a,b, 6'şar sayfalık iki metin (Fax çıktıkları ve fotokopileri).

III. Bölüm

1.Tarihin Karartılması Eylemi Üzerine

I. DDKO'ların Ortaya Çıktığı Dönemin Özellikleri

Bilindiği gibi biz, bir bütün olarak Türk devrimci hareketinin içinde büyümeye başladık. Bu büyüme bizim rızamız ile değil zorunluluk ve dayatmalardan ötürüydü. Her ne kadar dede ve babalarımızdan Kürtlerle ilgili bilgiler edinmiş ve onların başına gelenleri öğrenmiş olsak da, daha çok ulusal olmayan bir yapılanmaya girmiştik. Bu Türkiye’de devrim yapmak ve “Sol”u “sosyalizm”i getirmek içindi. Teorisi başkaları tarafından yapılmış olan bu tezin yarattığı hareket içinde uzun dönem kaldık. Ne zamanki, teoriyi ve pratiği bir araya getirip tarihimizin ince noktalarına eğildik, o zaman solcu da sosyalist de olsak, Kürt sorunu’na kafa yormaya, Kürdistan mücadelesini düşünmeye, tartışmaya ve programlamaya başladık. Ne de olsa biz, önce Kürt olarak dünyaya gelmiştik, diğer herşeyi sonradan edinmiştik.

SSCB’de olup bitenler, dünya’daki mücadelelerin yaydığı teorik atmosferde, bir de gençliğimizin verdiği sıcaklık ile muhalefet olmayı, insanların temel sorunları ile uğraşmayı önümüze koymuştuk. En önemlisi, sisteme ters gelen yanlarımızdan ötürü, büyük metropollerde gelişen öğrenci hareketleri içinde kendimizi bulmuştuk. Ne de olsa, biz de üniversitenin içindeydik. Bundan önce, lisedeyken bir muhalefet eğilimimiz de vardı.

O dönem en önemli olaylardan biri 1960 askeri darbesi ve ardından gelen 1961 Anayasası’ydı. Bu gelişmeler Türkiye’de biraz da sol bir muhalefetin oluşmasını sağlamıştı. Ama bunun içinde en çok cuntacı eğilimler boy vermişti. “kitleler geriydi” görüşleri yaygınlaşıyordu, “olsa olsa bir kadronun eline iktidar verilmeli ve planlama yapılarak” ülke

“sol bir biçime” götürülmeliydi. Bu anlayışı, gençlik kitlesi ve onun yarattığı daha çok CHP yanlısı öğrenci birlik ve örgütleri kucaklayabiliyorlardu.

Bizim de ilk tanışışlığımız bunlarla oldu, başlarında Doğan Avcıoğlu gibileri vardı.³⁷⁴ Dönemi anlatması bakımından D. Avcıoğlu'nun bir belirlemesini aktarayım:

“Sınıf egemenliği meselesini sanki bugünün en hayati meselesiymiş gibi her şeyin üstünde sayan bir davranış, çeşitli sosyal sınıfların psikolojisini göz önünde tutmadığı için, hiç değilse taktik bakımdan hatalı olmuştur. Fakir ve mütevazı ailelerden gelen ordu, Türkiye'mizin ileri hamlelerinde dayanılacak en sağlam kuvvetlerden biridir. Ordunun mutlaka faşizm getireceğini iler sürenler, her şeyden önce Nasır denemesini aydınlığa çıkarmalıdır. Nasır'ın bu yaz açıkladığı program, oldukça ileri sosyalist bir programdır.”³⁷⁵

Doğan Avcıoğlu'nun görüşü açık. Bu kısa belirleme o dönem için söylediklerimizi de açıklıyor sanıyorum. Yani, askerler yönetimi alıp bir seçkin kadroya vermeli, onlarda ordu adına ülkeyi yönetmeliydiler. (...)1962 itibarıyla bu anlayış bize göre değildi. Yıllardır bütün yaşamımızda askerleri iyi tanıyorduk, onlarla ilgil çok hikaye dinlemiştik.

Sonunda, gelişmekte olan TİP (Türkiye İşçi Partisi) içine girdik. Burada teorik bilgi ve becerilerimiz gelişmeye, tartışma, yargılama olanaklarımız artmaya başladı. Üniversiteye geldiğim ikinci yılı, Ankara Küçük Esat'ta halk pazarında bildiri dağıtanları görüp bir tane aldım, okuduktan sonra TİP'e girmeye karar verdim. 1962'de TİP Çankaya ilçe üyeliğine Uğur Cankoçak'ın sunuşu ile kaydoldum. Bu bağlamda, “sosyalizmi ve ulusal sorunu” da eksik-aksak öğrenmeye başladık.

Cunta eğilimleri durmuyordu. 1960 Askeri Darbesi'nin lideri Cemal Gürsel'in Kürt olduğu söylentileri vardı, kitleler içinde demokrat olduğu da tartışılıyordu. Cunta yönetimi “*Milli Birlik Komitesi*” olarak kısa sürede sivil koşullara geçmeye hazırlanıyordu. Bu yönde TC tarihinde ileri düzeyde sayılan bir Anayasa (1961) yapılmış ve referanduma sunulacak kabulü de sağlamıştı. C. Gürsel'e “*Milli Birlik Komitesi*”nde bir suikast düzenlendi, bu saldırıdan sonra ağır bir felç geçirdiği söylentileri yaygınlaştı. Bunu yapanlar değişik ülkelere sürgün edildiler, aralarında “*meşhur ve maruf*” Albay Alpaslan Türkeş de vardı.(...)

Daha sonra 22 Şubat 1962'de bir askeri kalkışma oldu. Bu kalkışmayı yapanlar affedildiler ve yargılanmadılar. Ardından 21 Mayıs 1963'de ikinci bir askeri kalkışma daha yapıldı. Harp Okulu Komutanı Albay Talat Aydemir liderliğinde Harp Okulu öğrencileri Ankara'yı işgal ettiler. Bu kalkışma sırasında ben, Mamak'ta kiralamıştığımız bir evde arkadaşlarımla kalıyordum ve arkamızdaki “Mamak Er Eğitim Tuğayı” tarafında meydana gelen patlama ile uyandık ve şehre indik, herkes gibi olanları seyrettik. Sonunda ellerindeki silahlarla Harp Okulu öğrencileri teslim oldular. İ. İnönü bu kez affetmedi, geniş tutuklamalar oldu, Harp Okulu'nda değişiklikler gerçekleştirildi. Albay Talat Aydemir ve binbaşı Fethi Gürcan yargılamalar sonunda idam edildiler.

Burada bir parantez açalım. 1960 Darbesi öncesi 17 Aralık 1959'da “49'lar” olarak anılan tutuklamalar olmuş, Kürt aydınları yargılanmışlardı. 1961 Ocak-Şubat aylarında tahliye olmuşlardı ve davaları devam ediyordu. 1963 askeri kalkışmasında da Haziran 1963'de “23'ler” tutuklanmış ve yargılanmaya başlanmıştı. Aralarında Güney Kürdistanlı aydınlar da vardı. Bunlar da 1964'de tahliye olmuşlar ve davaları çok sonraları sonuçlanmıştı. Bu kısa belirlemeleri yapmamızın nedeni, bütün darbelerde Kürtlerin gerekçe olarak sunuldukları, tutuk-

374

375

landıkları ve yargılandıklarını anlatmak içindir. Nitekim, DDKO'lar dönemi 1971 müdahalesinde de yine gerekçe olarak Kürtler öne sürüldü ve bizler yargılandık, ağır cezalara çarptırıldık. Geçmişte her defasında ve şimdilerde de yine bütün bu gerekçeler yine Kürtlerin inkarı üzerine öne sürülmüş, kullanılmıştır. (...)

Daha sonraki dönem Cuntacılar tarafından geniş cephe ortaya atıldı. Bu öneri TİP'deki bazı unsurlar tarafından da olumlu karşılandı, hatta ilk dönemler desteklendi. Bu destekçiler arasında Behice Boran da vardı. Cuntacılar TİP'in bu tavrını övüyorlardı. Ancak, öneri daha sonra başka yerlere savruldu.

Milli Demokratik Cephe Türk ulusunun devrimini öneriyordu. Bize tersti. Yeri gelmişken belirtiyim, 1971'deki gelişmeler de buna yakın ve benzer öneri ve eylemliliklerdi.(...)

TİP, 1965 seçimlerinde büyük uğraşlarla sonunda 15 milletvekili ile meclise girmeyi başarmıştı. Ve aralarında Kürt olan unsurlar da vardı. Bu, bizim ortaya çıkışımızın başlangıcı olmuştu.³⁷⁶

TİP'in dışında bir de YTP (Yeni Türkiye Partisi) vardı. Kürtlerin bir bölümü de bu partide yer alıyorlardı. Böylece, 1968'lere gelmiştik. YTP ile ilgili kısa bazı açıklamalar yapmak gerekecek.(...) Bu parti, Kürt olan Dr. Yusuf Azizoğlu'nun liderliğinde bir partiydi.

1968 yılları dünyayı alt üst eden bir "*devrimci dalga*" olarak yayılmıştı. Bu döneme denk düşen biçimlerde Türk Devrimci Hareketi'nin "*Milli Demokratik Devrim*"(MDD), "*Sosyalist Devrim*" (SD) anlayışları olarak ikiye bölünmesi de gerçekleşmişti. Bu bölünmede taraflar yalnız bizim ayrılığımız için değil, aynı zamanda bir bütün olarak mücadelemiz açısından son derece vahim yanlışlar yaptılar. Detaylı incelenirlerse bu akımların, özellikle MDD Hareketi'nin devletin uygulamak istediği programların önünü açmada ve yol almasında önemli yardımcılık görevlerini yerine getirdiği görülür.(...) Böylece büyük bir kargaşa ortamı oluşmuştu. Biz de "*Doğulu devrimci gençler*" olarak bu ayrılıkların ve giderek kargaşanın tam orta yerinde duruyorduk. Elbette aramızda yer yer tartışmalar yapıp durumu değerlendiriyor, kendi kaderimiz açısından bir ayrılık koymanın zamanı geldiğini, onlara "*hizmetimizin*" karşılığının verilmediği, ayrılmamızın zorunluluğunu vurguluyorduk, bu konuda kafa patlatıyorduk. Ama, nasıl olacaktı bu. Çünkü, zaten baskı ve suçlama altındaydık. Ayrılık bizi daha fazla tecrite götürecekti. Biraz da teorik olarak yetersizliğimiz, bir yerlere dayanma olanağımızın olmaması, "*Kürtçülük*" damgası yemek, hem "*sosyalistliğimize*" hem de korkularımıza gebeydi. (...)

Bölünme bazı "*lider*" unsurlar tarafından yaratılmıştı. Onların aralarındaki sürtüşmeler, hesaplaşmalar çok eskilere dayanıyordu. Bu bizi de ilgilendirmiyordu. Böylece birbirlerine aşırı saldırılar başlattılar, suçlamalar had safhaya vardı. Önemli olan, bunlara taraf olan genç insanlar tarafından ayrılığın temel nedenlerinin bilinmemesiydi. Yanlış da yönlendirildiklerinden birbirlerine saldırıya geçtiler. "*Kraldan çok kralcı*" olan gruplar, kişiler türedi. Giderek kemikleştirildiler. Taraf olma öyle bir dedikodu ortamı oluşturmuştu ki, artık iç tartışmalar dışında pek fazla bir şey yapılmıyor, hep birbirleri ile uğraşıp duruyorlardı. Biz de durumu dışarıdan yabancılar gibi izliyorduk. Sanki, yılların mücadele pratiğinde biz hiç olmamıştık! Oysa, en önde ve korkusuz bütün bir Türkiye sathında gözü kara vuruşmuştuk, elbette bundan, kendi ulusumuz için hesap yapmak ve pay çıkarmak gerekiyordu. Bundan daha doğal ne olabilirdi. Hiçbir yerde kaçmamış ve de geri adım atmamıştık. Militandık anlayacağınız. Samimi ve içten bir mücadele pratiği sergilemiştik. Taraflar bizi almak, kapmak için olmadık şeyler yapıyorlardı. Artık gençlik örgütleri bir sınıf örgütü gibi davranıyor, kimse kimseye o-

lanak bırakmıyordu. Herkes en iyi teorisyen, militan ve sosyalist olmanın gösterisini yapıyordu. Oysa tarafların arkasında gerçek olan bir şey vardı, o da parlamento içi mücadelenin sokaklara taşırılması, cuntacı eğilimin aracı olmalarının sağlanmasıydı. Bu da gençlere hoş geliyordu..

Bugün kısaca belirlemek gerekirse, çok güzel ve samimi bir mücadele verilmişti. Birçok arkadaşımızın hayatına mal oldu, çok bedel ödedik. Ama, “sıfır maliyetle” kullanıldığı gayet açık. Ben de, başka arkadaşlarımız da sonraları “bölücü” ve “ayrılıkçılığa”, “ajanlığa” vb.. terfi ettirildiğimiz zaman hep şunu demişiz; “Türk devrimci hareketi”ne sarfettiğimiz o akıl almaz eforu, fedakarlığı daha önce farkına vararak kendi ulusumuzun mücadelesine vermiş olsaydık keşke. Yine de verdiğimiz emek ve haklarımız onlara helal olsun! “Zararın neresinden dönülse zarardır” ama, yine de DDKO’larla attığımız adım tarihsel sürecimiz, genel mücadelemiz vb.. açısından çok önemlidir ve zamanlaması da iyi yapılmıştır. Bir de o dönemin “lider” tayfasının sultasına, kaprislerine, dedikodu ve çıkarlarına, vefasız, adaletsiz anlayışlarına bakıp üzülmemek mümkün değil. Şimdilerde çoktan devletlerinin, Kemalizmin yanında saf tutarak artık görevlerini saklamıyorlar. (...)

Neyse. Gençler kendi sorunlarından, ülke geneli sorunlardan soyutlanmaya başlamışlardı. Kitlelerde büyük kopuş oluşmuştu. Varsa yoksa, cuntayı getirmek vazgeçilmez bir kısa yol olarak savunuluyordu. Orduya yağlar çekiliyordu. Zaten ilk gözümüzü Ankara’da açtığımız zaman 1962 ve sonrası Genel Kurmay’ın önünde “İsmet paşa çizmeni giy” “Kıbrıs Türk’tür, Türk kalacaktır” sloganları ile mitingler düzenleyen öğrenci federasyonunun, insanı sonradan utandıran yapılanmalarından arta kalan şeyleri hep hatırlıyorum. İsmet Paşanın çizmelerinin izleri Kürdistan’da hiçbir yerden silinmemişken, Ankara’da ona yine o uzun çizmelerini giydiriyorlardı! Ne olup bittiğini hayretle izlemiştik.

“Doğulu Gençleri” geleneksel anlayışları ile “Biz kardeşiz, bu vatan hepimizin”, “Bölünmez bir bütümüz” sloganları ile saflarına almayı başarmak için olmadık yöntemlerle aşırı eylemlilikler, vuruşmalar pazarlanıyordu. (...)

Son saflaşmalar içinde de MDD ve SD taraftarları aynı yöntemlerle bizleri içlerine çekmeye çalışıyorlardı. Sloganlar değişik olsa da ilk dönemlerin mitinglerini, askerlerin gelme heyecanını yine de anımsatıyordu. Bu aşamada gruplar, değişik olarak “HALKLAR SORUNU”nu ortaya attılar ve tartışmaya başladılar. Herhalde bu da bizim mücadele içine çekilmemiz için verilmiş bir tavizdi!

Biz de kör değildik, okuyor, görüyor ve dinliyorduk. Tarihin sayfalarını açmıştık. Dedelerimizden, babalarımızdan kalan anılar, hatıralar gözlerimizin önündeydi. Lenin’de ya da sosyalizmin genel anlayışı içerisinde bizim halimize de **bir reçete** bulunurdu herhalde! Hep başkalarının değirmenine su taşıyamazdık.

Kendi aramızda görüşmeler yapmaya ve bir örgütlenme yaratmaya karar vermiştik. Türk “Sol”undan kopacaktık. Bu bir **boşanmaydı**, ayrılığımız hem **meşru** hem de **gerekli**di. Bunun ötesini dedikoduları, suçlamaları hiç tartışmak gerekmiyor. Zaten, 1967 yıllarındaki Doğu Mitinglerinden sonra işlerimiz biraz da onlardan ayrılmış, bölgemiz ve ulusumuzun somut taleplerine, kendi sorunlarımıza eğilmemizi sağlamıştı. Bu konuya DDKO’nun çalışmalarında geleceğiz. (...)

Konuyu dağıtmadan o dönem “Doğulu gençlerin” nasıl zorlandıkları, hangi kanallardan baskı yediklerini kısaca belirteyim.

TİP yanlısı FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu) içinde bulunan Kürt unsurlara yapılan baskı ve MDD ile SD yanlılarının ayrışması konusunda mutlaka taraf olmamızı dayatmaları³⁷⁷ diğer yandan daha sonra İstanbul'da gündeme gelen ve ileride THKO (Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) ile iç içe geçecek olan DÖB, (siz adına bakmayın, sayıları çok az olan bir grubun örgütüydü.) bütün “*eylemlilikleri*” içinde Kürt unsurları tutarak bize taraf olmamızda dayatma yapıyordu. “*Kürt gençleri*” zorunlu olarak taraf olma ile karşı karşıya bırakılmışlardı³⁷⁸.

MDD saldırılarını TİP'e yöneltmeye başladığında artık TİP'liler bize yanaşmaya ve bizi ellerinde tutmaya özen göstermeye başladılar. Bu tarafın gençlik liderleri de bizlere övgüler dizmeye başlamışlardı.

FKF bunu yaptı. Sorun Kürtlerin durumunu tartışmak değildi. Bu konuya eğilmemiz gerekiyor, çünkü tarihsel sürecin tespiti önemlidir. Esas amaçları MDD karşısında kendilerine güç toplamak ve bizi kullanmaktı. Nitekim, DDKO kurulduktan sonra da bunu yaptılar ve bizleri bölerek, kendi saflarına çekmeye uğraştılar. Ama, tam başaramadılar. Elbette bu çabalar içinde TİP içindeki “*Doğulu Sosyalistler*” ekolünün bazı üyelerini de saymak gerekiyor. (...)

TİP'i, “*sosyalizmden ayrılan*” ve “*kapitalist olmayan yol*”u önüne koyan bir kitle partisi olarak eleştirip vaveyla koparan MDD'ciler; birden bire birçok kuruluşu içine alan “*Devrimci Güç Birliği*” ilan ettiler.. Bunun içinde kimler yoktu, Mucip Ataklı paşadan Kadri Kaplan'a kadar herkes..

Bunun teorisyeni Mihri bey şöyle diyordu:

*“Türk toplumunda, emperyalizmin işbirlikçisi sömürücü güçlere karşı duran, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin bir gerçek olmasını özleyen ve bu uğurda anayasanın sağladığı hak ve özgürlüklerden son kertesine kadar yararlanarak eyleme girişmek azminde olan örgüt, kurum ve çevreleri kucaklayan Devrimci Güç Birliği kurulmuştur. Devrimci Güç Birliği'nin temel ilkeleri, Milli Demokratik Devrimin ilkeleridir”*³⁷⁹.

Bu birlik içinde **herkesi** barındırıyordu. Mihri bey Anayasa'nın son kertesinden, Milli Demokratik Türk Devrimi'nden, iktidarı ele almaktan, eylemlerden bahsediyordu. Bunu da sosyalizm adına yapıyordu. Kemalist-sosyalist ittifak kurulmuş ve bunun da utanmadan teorisi yapılmıştı. Kemalizm'e bu misyon da verilmişti. Nihayet “*Nasyonal bir sosyalizm*” olabilirdi! Bizim için ayrılmak daha net hale gelmişti, bunu artık iyice anlıyorduk. Bir de, yakından tanıdığımız, içinde olduğumuz bu akım ve içindeki örgütleri iyi biliyorduk. FKF'nin hemen yakınında, Sakarya Caddesi'ndeki ESMUH'taki meyhanede (Eski Muharıpler Derneği'nin Lokali) DEV-GÜÇ planlanmaya, emekli subaylarla bütün bir mücadele alt üst edilmeye başlanmıştı. Sonuçlarını gördük, birçok genç insanı gözü kapalı toprağa ve devlete veren liderler, teorisyenler ortalıktan yağdan kıl çeker gibi kayboldular, başka süreçlere katıldılar. Sonunda PKK teorisyenliğine kadar geldiler. “*Her tarakta bezleri var*”dı bunların. Ve ellerini kollarını sallaya sallaya Türkiye'ye geri dönerek, kendi anlatımlarına göre boğazın mavi sularına bakarak iç geçirip, demleniyorlar, günlerini gün ediyorlar.(...)

II. DDKO Kuruluş Dönemi

DDKO'lar kısaca yukarıda açıkladığım kargaşa ortamında biçimlenmeye başladı. İlk önceleri uzun bir çalışma ile Doğu Kültür Dernekleri Federasyonu çalışmasını yürüttük. Bu program,

377

378

379

varolan “*Doğu Kültür Dernekleri*”ni bir araya getirmek ve güç toplamak, kendi örgütlenmemizi yaratmak amacına matuftu. Bu derneklerin önemli güçleri, maddi olanakları, yurtları vb. vardı. Bir ikisi hariç, sonunda bütün derneklere egemen olmayı başarmıştık. Ele geçirilmeyen dernekler üzerinde de çalışmalar ve muhalefetimiz sürüyordu. En çok direnen ve bizi uğraştıran, bir türlü ele geçiremediğimiz Erzurum İli Kültür Derneği olmuştu. Sonunda onları da genel programımıza kanalize edecektik.

Düşünülen federasyonun tüzük ve programını yaptık, kurulmaya hazır hale getirdik. Bu konuda kurucuların da tespiti yapıldı, en geniş biçimde bütün illeri kapsaması amaçlandı. Tam kuruluş için başvuru yapacağımız aşamada gelişen olaylar ve görüşlerimizdeki değişiklikler kuruluşu ertelememizi sağladı.³⁸⁰ Bir de, YTP ile ilişkilerimiz gelişmiş, bizzat Y. Azizoglu bana gençlik kolu görevini önermişti. Kürdistan’da gelişen YTP bizim yarattığımız potansiyeli almak istiyordu. Ancak, yukarıda da değindiğim gibi, örgütlenmemizin kapsamının genişlemesi, değişmesi ve siyasallaşması, DDKO’lar olarak belirginleşmesi sonucu bu öneriyi kabul etmedik.³⁸¹

Böylece amacımızın sadece Kürt gençlerini birleştirmek olamayacağı, aynı zamanda “*Doğu*” kavramı içinde bölgeye dönük, açık olmasa da Kürtlerin varlığı, dili, kültürünü geliştirmek zorundaydık. Bu doğrudu. Dolayısıyla bu yönde politikaların oluşmasını sağlamak, kadrolaşmak eğilimleri, daha açık söylersek Kürdistan olgusunu bir yerlere yerleştirmek gerekiyordu. Bu da zordu. Yasal çerçevesi bir yana, bunu çalıştırmak çok büyük bir güç ve inisiyatif, yetenek istiyordu. Kürt halkının sorunlarının tartışılması yanında Güney Kürdistan’daki gelişmeler de bizi etkiliyordu. Nihayet tabanımız Kürdistan’daki bütün eğilimlerden gençleri kapsıyordu. Açıkça bir ulus biçim ve muhtevasını hareket ettirmemizin bilincindeydik. Kendimize hizmet etmemiz gerekiyordu.³⁸²

Kuruluş aşamasındaki gelişmeler ise şöyle;

Kürt gençleri arasında, o günkü tabiriyle **sağ** ve **sol** diyebileceğimiz görüşler de olanlar, milliyetçi özlere sürenler, ulusal kimlik arayanlar da vardı. Örgütlenmemize çok yönlü bir ulusal muhteva hakimdi. Yani, bir görüş ya da kesimin değil, bir bütün olarak Kürt ve Kürdistanlı gençliğin ortak platformuna ulaşılmıştı. Bu son derece önemlidir. Ama yönetilip yönlendirilmesi de o derece zordu. Önceki ilişki ve bağlantılardan etkilenmiş bir karmaşıklık vardı. İlk dönemler bunu dengelemek, ortak özlere ulaştırmak gerekiyordu. Örgütün yürümesi zordu, gruplar arasında sert tartışmalar oluyor, bunu bazı büyüklerimiz de dürtüyorlardı. Temel ilke olarak “*Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı*” tavizsiz benimsendi. Bunda karar kıldık. Gruplara etki yapan en çok iki güç vardı, Kuzey KDP’ler ve TİP. Buradaki unsurlar grupları ilk dönem etkilediler, ayrıca dışarıdan gelen dalgalanma da bu gruplar üzerinde etkili oldu.

Dönem İtibariyle Bazı Olaylara da Kısaca Değirmek Gerekliyor

Siverek Öğrenci Yurdu Toplantısı

Ankara’da Siverek yurdunda geniş katılımlı bir toplantı düzenlenmişti. Toplantıyı M. Sıraç Bilgin yönetti. Toplantı aynı zamanda, “*Doğu*”da devletin baskı ve köy aramaları eylemleri

380

381

382

için birliktelik sağlamak, en azından ortak bir miting koymayı da amaçlıyordu. Bu toplantıda Sıraç ile aramızdaki tartışma çıkmış, hatırladığım kadarıyla Sıraç, ben ve bazı arkadaşları dışarı çıkarmaya kalkışmıştı. Toplantıyı terk etmiş de olabiliriz. N. Büyükkaya da İstanbul'dan görevli katılmıştı. Bu olay bizim lehimize oldu, birçok unsur DDKO kuruluşunu desteklemeye, bize katılmaya karar verdi. Sıraç gerekçe olarak, bu kuruluşun TİP yanlılarının bir güç toplama ve kullanma taktiği olduğunu ileri sürüyordu. Aslında Sıraç'ın o günkü durumu çok ilginçti, bunu burada detaylandırmak gerekmiyor. Bize böyle davranamazdı, ama kuruluşumuzu tamamlamak üzereydik ve ilke kararlarımıza çok bağlıydık. Ondan korkmadığımızı biliyordu. Dağınıklığı ve bütün Kürt gençliğini toparlamaya, kuruluşumuzu oluşturmaya çok özen gösteriyorduk. Bu konuda kararlıydık ve ciddiydik. Neyse, toplantıyı terkettik, dışarı çıktık. O açıkça kabadayılık yapıyordu, ama sonra bu davranışından pişman oldu.

DDKO'lar Federasyon olamazdı. Üstte bir gizli kurul oluşturmuştuk. Bunu ben yönetiyordum. Bu kurulda Necmettin Büyükkaya, Halit Çetin Yalap, Yümnü Budak, Ümit Fırat vardı. Genel örgütlenme bu kurula aitti. Tüm görüşmeleri biz yaptık, kararları biz aldık. Amaç maddesine federasyon ile ilgili hüküm de konulmamıştı. Çünkü, federasyon olursa, kapanma halinde tümü birden kapanacaktı. Tek tek DDKO'lar bağımsız gösterilmeye büyük özen gösterildi. Oysa bütün kuruluşumuz bir bütündü. Kanuna karşı hile kullanılmıştı. Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi'ndeki toplantı da gizli genel bir koordine kurulu için karar alınmış ve uygulamaya konulmuştu. Bu, hem kurulacak DDKO'lar arasında hem de DDKO'lar ile diğer kurum ve kişiler arasında bir koordinasyon sağlama görevi yapacaktı. İlişkilerin götürülmesi konusunda genel olarak örgütlenme, mali sorunlar, basın yayın, dış ilişkiler vb. konularında aramızda bir işbölümü de vardı. En çok ağırlık verilen yan ise, Diyarbakır ile olan ilişkilerdi. Çünkü, DDKO'ların gelişmesi ya da parçalanmaları burada sağlanabilirdi, bunu çok titiz götürmeye çalıştık. (...)

Kürtçü Olarak Tanınmış Bütün Kişilerle Görüşme İlke Kararına Bağlandı

Bu görüşmeler ayırım yapılmaksızın gerçekleştirildi. Siyasi görüşü, ideolojik yapısı ve sosyal durumu ne düzeyde bulunursa bulunsun, hemen ulaşılabilecek her Kürdistanlı'ya gidildi. Bunlar arasında şimdi hatırladıklarım şunlardır:

Yusuf Azizoğlu, Şeyh Melik Fırat, Ali Rıza Bey, Sait Elçi, Sait Kırmızıtoprak, Musa Anter, Tarık Ziya Ekinci, Kasım Sever, Canip Yıldırım, Kemal Burkay, Naci Kutlay, Feqi Hüseyin, Kaya Müştakhan, Şeyh Gıyasettin Emre, Emin Kotan, M. Ali Arslan, Tahsin Ekinci, Kasım Bey, Norşin Beyleri, Patnos/Tutak'ta Öztürkler, Edip Karahan, Örfi Akkoyunlu, M. Ali Ermiş, M. Emin Bozarıslan, Medet Serhat, Yaşar Kaya, Necati Siyahkan ve burada adını hatırlayamadığım Ağrı, Diyarbakır, Mardin, Dersim, Elazığ, Bingöl, Muş vb.deki birçok unsurla görüşmeler yapıldı. Görüşleri alındı, maddi destek sağlandı. Görüşme yaptıklarımızın çoğunluğu bu çalışmayı olumlu buldular. Çok sert davranan, bizi suçlayanlar ve çekimsiz kalanlar da oldu³⁸³.

Aralıksız Toplantılar Yapıldı

Ankara'da toplantımız, Kızılay'dan cebeciye giden caddedeki DDKO'nun kurulduğu zamanki binasının karşısında bulunan T. Ziya Ekincinin evinde yapılmıştı. Bu toplantı çok tartışmalı geçmişti. Tarık Ziya, DDKO Karar Tasarısı taslak metni üzerinde anlaşmaya yanaşmakla birlikte, Musa Anter'e sert eleştiriler yöneltmişti. Musa Anter'in "bu yasal kurumu zorladığını, sosyalist görüş ve düşüncelerden arındırmak istediğini, biçimsel bir gizlilik yarattığını, onunla

ilgili kuşkuları olduğunu” dile getirmişti. Toplantıya hatırladığım kadarıyla Naci Kutlay, ben, Yümnü, Halit Çetin Yalap vb. katılmışlardı. Canip ağabey’in de olduğunu anımsıyorum. Bir karar tasarısı hazırlanması ilke olarak benimsendi. Elimizdeki bir taslak metin önerilerle yeniden yazılmak üzere karara bağlandı. Bundan sonra, İstanbul’da bir toplantı yapılmasına karar verildi.

İstanbul toplantımız Mecidiyeköy’de M. Emin Bozarslan’ın geçici kaldığı bir evde yapıldı. İstanbul DDKO kurucularından bazılarının da metin üzerinde görüş ve düşünceleri alındı. Ben ve M. Emin Bozarslan karar tasarısını son haline getirdik, yazdık. Necmettin Büyükkaya ile birlikte orada bulunan Orhan Kotan da bize yardımcı oldu. Orhan ve Necmettin’in bir arada bulunmaları “*Şivan Hareketi*”nin (Dr. Sait Kırmızıtoprak liderliğindeki **Türkiye de KDP**, Yukarıda da belirlemiştim, diğer TKDP (Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi)’nden isim olarak sadece **de** eki ile ayrılıyordu.) çalışmaları olarak kabul edilmesi gerekiyor, bunu daha sonra öğrendik. Yukarıda Orhan Kotan ile ilgili “*Kürt Cephesinde Yenilginin Teorisyenleri*” bölümünde bu konuya kısaca değinmiştik. 1. Dönem Karar tasarısı böylece son haline getirilmişti³⁸⁴.

Ankara’da Cebeci’de Dinçer Kıraathanesi’nin alt katını kullanabiliyorduk. Burada aralıksız birkaç toplantı yaptık, parçalı yapılan bu toplantılara kurucuların hemen tümü katıldı. Bu toplantılardaki konuşmalar kasete alınmış olarak bize yargılamada delil olarak kullanıldı. Büyük bölümünde ses uyumu benzerlik göstermedi, bize ait olmadığı ortaya çıktı. Birkaç kaset ise, nerede alındığı belli olmamasına karşın, bu yerdeki toplantılarda yapılmış konuşmalar olarak cezalandırılmamız için delil kabul edildi.

Toplantılarda daha çok bazı “*Doğu*”lu gençlerle bilgi alış verişi yapılıyor, kurucular da dahil hazırlanmaları sağlanıyordu. Aradaki farklı görüş ve düşünceler, davranış biçimleri giderilmeye, ortak zemin yaratılmaya çalışılıyordu.

Yaşar Kaya, Medet Serhat, Örfi Akkoyunlu, Edip Karahan vb. ile tek tek görüşüldü. (Adını andığım unsurlardan Yaşar Kaya dışındakiler hayatta değiller. Onları en içten duygularla ve saygıyla anıyorum). Bu unsurlarla İstanbul Diyarbakır Öğrenci Yurdu, Avukat Medet Serhat’ın yazıhanesi, İstanbul Beyazıt’taki Üniversite yanındaki kahvede birçok kez görüştük. Örfi ve Edip ağabey bizi her şarta destekleyeceklerini ve her türlü yardımı yapacaklarını belirttiler. Medet ağabey biraz çekimsiz kaldı, onun da “*Şivan Hareketi*” ile bağlantılı olduğunu tahmin ediyorum. (...)

Yine, Ankara’da Diyarbakır, Bitlis, Muş, Van, Siverek, vb. öğrenci yurtlarında birçok toplantı yaptık. Amacımız bütün Kürt arkadaşları sürece çekmek, eğitmek ve kazanmaktı. Bu toplantılar başarılı oldu. Bu toplantılarla ilgili yargılamaya yansıyan çok az bilgi var. (...)

Böylece, Kürt Öğrenci Dernekleri Federasyonu’ndan vazgeçerek, hazırlanan karar tasarısı kapsamında bağımsız bir Kürt Gençlik Örgütlenmesi üzerinde karar kılındı. Ankara’da kurulması beklenen federasyon da böylece ortadan kalktı. DDKO’nun ilk belirlenmesi böyle oluştu.

Her ne kadar yasal olması üzerinde ısrar etmemiz ve bunu kuruluşundan sonra da çok titiz götürmemize karşın, çalışmalar ve gelişen potansiyel kısa sürede bunu aştı.

DDKO’lar genel olarak o gün için **Ülke** ve **Ulus** kavramlarını legal olarak tartışmadı, bunu hep arkada gizli tuttu. Legal ve programatik olarak başta Kürt halkının varlığı önemli yer

tutuyordu. Buna bağılı olarak dili, kültürü de gündemleştirildi. Bu sorunlar çok önem arz ediyordu. Böyle bir örgütü yönetmek ise zordu. 1937'lerden beri tabu olan bir sorun tartışılmaya açılıyor, üstelik örgütleniliyordu. Bu aynı zamanda yıllardır kısılan bir sesin yeniden ortaya çıkarılmasıydı. Bütün bunlardan ötürü önemli bir kadroya ihtiyaç vardı. Bilimsel bir yeterlilik gerekiyordu. Kürt toplumu ilkel yöntemlerle ya da el yordamı ile bugünlere gelmemişti. Önemli bir direniş geleneği vardı, bu nedenle yıpranmıştı, bunu biliyor ve kabulleniyorduk. Bir takım nitelikleri ayağa kaldırmak için güçlü mücadele yapılmalıydı. Bunu düşmanlık olarak algılayan büyük bir kamuoyu ve çevresi de unutulmamalıydı. Oysa, gerçek bir olguyu gündeme taşıyorduk, bilimsel bir zorunluluk olarak bunu algılamak istemiyorlardı. Biz boşanmak hakkımızı, bu tür çıkışla kadrolaştırmak ve başta Kemalizm'i, ardından da Türk "Sol"unu yenmek istiyorduk, buna mecburduk. Ama bunu DDKO döneminde tam yapamadık. DDKO'ların hayatı çok kısa sürdü ve koşullar, yeteneklerimiz de daha fazlasına elvermiyordu. Ancak, DDKO'nun yarattığı zeminde bu zaferimiz 1975 sonrası gerçekleşti.

Önemli bir sorunumuz da bağımsız bir örgüt olmaktı. Bu mücadelemiz için gerekli ve zorunluuydu. Tüm odakların şimşeklerini çekmesi doğaldı. Yılların tabu sayılan bir olayı gündeme gelince, büyük panik yarattı. Yalnız devlet ya da gerici bazı güçler değil, en çok da "Komünistler" vaveyla koparacaklardı, bu belliydi. M. Kemal'i kutlayan, birlik ve beraberlikten dem vuranlar, sürgünlerde, cezaevlerinde cezalar çekmişlerdi. Korku her yanı sarmış, eğildiğimiz olguyu gündeme getirirken herkes bize tedbirli davranıyordu. Bu nedenle, karşımızda önemli bir entelektüel birikim de vardı.

Ama, çok sayıda genç unsur mücadelenin içindeydi. Bu potansiyelin üzerinde önemli ataklar yapılabilir, geniş bir zemin yakalanabilirdi, öyle de oldu.

Nihayet, Türk "Sol"unun senelerdir gösterdiği ihmal ve milliyetçiliğinden ötürü, Kürt Sorunu cepheden ideolojik, teorik bombardımana tutulmuş, suçlanmış, horlanmış ve küçümsenmişti. DDKO gündeme gelince, mücadeleyi böldüğümüz için bizi yine ağır saldırılara tabi tutacakları gün gibi belliydi. Başından beri birlik, beraberlik nutukları atanlar bizi bölücülükle suçlayacaklardı, öyle de oldu. Velhasıl her yanımızdan saldırı hattında yürümek gerekiyordu. Bütün bu zorluklar için iyi kadrolar gerekiyordu. Kuruluş aşamasında buna dikkat ettik. Fedakar ve her şeyiyle vuruşacak kadroları tuttuk. Ama bu kadroları teorik-pratik yetiştirmek de gerekiyordu, çünkü yeterli sayılmazlardı.

Düşünün; yargıçların yalnız "*halklar*" diyenleri tutukladıkları ve cezalandırdıkları, Ecevit'in halklar kelimesine gösterdiği tepki durumu anlatıyor. "*Aşırı sol*"un kalemlerleri Kürdistan'a dönük yüzü ile DDKO potansiyelini kaçırmak istemiyorlar, en azından "*doğulu gençleri*" içlerine çekmek ya da bazıları da başından bu gelişmelere karşı olduğu için, engel olmak istiyorlardı. Yayın organlarında "*Doğuda iktidarın isyan tahrikçiliği*", "*Doğu'da kargaşalık çıkmasından devrimciler hiçbir fayda sağlayamazlar*" gibi ilkel ve o kadar da sosyal şoven açıklamalar yapılıyordu. Kimdi bu devrimciler? Devrimcilik yaftası bunlara nasıl yapıştırılmıştı, Allah vergisi miydi? Bizim ulusal hak ve özgürlüklerimizden ve örgütlenmemizden neden bu kadar tedirgin oluyorlardı, buna hakları var mıydı? Bütün bu nedenlerle karşımızda yalnız devlet ve onun destekçileri, ordu, polis vb. değil, bir de "*devrimciler*" vardı. İşte bu ilginçti! Bütün bu davranışlar saflarımızda kuşku ve şaibe yaratıyordu, giderek korkular oluşturuyordu. Ama biz, karşımızdakilerin bütünü ile vuruştuk ve bu mücadeleyi o zaman için kısmi de olsa kazandık. Bedelini de ağır ödedik. Yani, DDKO'lar hedef gösterilmiş, bileerek ya da bilmeyerek hedefe konulmuşlardı. Yalnız başımıza kalmıştık. "*Cami ile Kilise arasında beynamaz*" misali ne "*Sağ*"a ne de "*Sol*"a yaranamıyorduk. Yeni bir dönem ve yeni bir atılımdı, deneyimlerimiz de yoktu. Bu tecrit altında süreci sürüklemek zordu.

Bugüne kadar hiçbir kesim, özellikle de Türk devrimci hareketi denilen kesim, ne bir özeleştiri yaptı, ne de bu süreçten sorgulandı³⁸⁵.

III. Kuruluş ve Sonrası

DDKO'lar, Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi Öğrenci Derneği (Talebe Cemiyeti)'nde yapılan son toplantımızdan sonra kuruldu. Hatırladığım kadarıyla 24 kurucu üye ile kuruluşu gerçekleştirmiştik. Kurucular, bütün Kürdistan illerini ve her görüşte unsurları dengeli olarak temsil edebiliyordu. Bu kuruluş tam bir Kürdistanî nitelik taşıyordu. Özellikle kurucuların Kürt ve Kürdistanlı olmaları ilke olarak benimsenmişti. Tam bir ulusal mutabakat ile kuruluş gerçekleştirilmişti. Sol görüştekiler ağırlıkta olmakla birlikte, diğer unsurlarla bir ortak zemin yaratılmıştı. Hazırlanan tüzükle önce Ankara DDKO'nun kuruluşu tamamlandı ve bir dernek binası kiraladık. Burasını, bütün gücümüzle ve istekle, coşkuyla, niteliklerimizin, örgütlülüğümüzün senelerdir başkalarına transfer olan ve adı bile anılmayan yapılarımızla bir güzel döşedik. Diyarbakır'dan küçük kürsüler getirdik. Çok iyi olmasını istiyorduk, bu görüntü bize gerekiyordu. Ankara'da Kızılay'dan Cebeciye giden yolun Ankara Maarif Koleji'ne yakın yerde, ikinci katta görünür iyi bir yer tutmuştuk. Bütün işlemleri Ümit Fırat yapmış kendi adına binayı kiralamıştı. Büyük bir levha astık. Bir yönetim kurulu odası, bir küçük seminer ve toplantı odası, büyük bir salon (ki lokal olarak kullanılıyordu) ve mutfak ile tuvaletten oluşuyordu. Altımızda bir radyocu vardı, iki katlı binaya dışarıdan merdivenle çıkılıyordu. (...)

Lokal her gün dolup taşıyordu, çok ahenkli bir durum gözlemleniyordu. İlk Yönetim Kurulu kurucular adına göreve başlamıştı. Daha sonra genel kurulla birlikte yeni yönetim kurulu seçilmişti. İlk dernek Başkanımız Yümnü Budak'tı³⁸⁶.

Türk metropollerindeki Üniversitelerde Kürt gençliğinin ve aydınlarının ilk yasal ve bağımsız örgütleri olan DDKO'lar, 1969 yılında önce Ankara ve daha sonra İstanbul'da kuruluşlarını tamamlamışlardı. Biz, yukarıda açıkladığım gibi bir kurulla arkada duruyor, DDKO'nun güncel, eğitim vb. işlerine katılsak bile, genel olarak örgütlenmesi ile uğraşıyorduk. Gizli duran bir örgütlenme komitesi ile DDKO'ları merkezi bir yapılanmaya götürüyorduk. Amacımız bütün Kürdistan çapında bir kuruluş haline gelebilmektir.

Ankara'dan sonra İstanbul DDKO'nun da kuruluş çalışmaları hızlandırılmış ve kuruluşu tamamlanmıştı. İlk başkanlığına da Kurucular adına Hikmet Bozçalı³⁸⁷ getirildi. Ardından diğer alanlardaki DDKO'lar hızla kuruluşlarını tamamladılar. Ancak sıkıyönetim bu hızı kesti, bizim içeri girmemiz sonrası koordinasyon da bozuldu. Daha sonra da cezaevi yaşamı başladı.

DDKO kuruluş dönemi bir takım dış müdahaleler ile karşılaştık. Çok legal davranıyorduk, çok titiz ilişkiler yürütüyorduk. Bütün bilincimiz ve yeteneklerimizle bu örgütlenmeyi sürdürmeye kararlıydık. İlk müdahaleler illegal KDP'lerden geldi. Özellikle Ankara'da Sait Elçi (TKDP) yandaşları ve sınırlı da olsa "Şivan" yandaşları (T-KDP), İstanbul'da ise, büyük oranda "Şivan" yanlısı kurucu üyemiz vardı. Ayrıca Musa Anter'in müdahalelerini de ekleyeyim, onun yanlısı gözükten arkadaşlarımız da vardı.(...)

TİP ise, bütün gücüyle bize çelme atmaya çalıştı. Kurucular arasında TİP yanlıları genel olarak Parti içindeki "Doğulu Sosyalistler" ile birlikte hareket ediyorlardı. Hatta, parti merkezine

385

386

387

çağrılarla ikaz edildik, bu aynı zamanda bir tehditti. Bizden DDKO'yu kapatmamız isteniyordu³⁸⁸.

Avrupa kaynaklı müdahaleler de vardı. Bizden bazı unsurların kurucu üye olarak yazılmaları isteniyordu. Ankara Ulus'ta bir otelde yaptığımız görüşmede C. Alemdar bazı unsurları kurucu yapmamız karşılığı maddi destek vaat etti. Bunu kabul etmedik, kurucuların belirlendiğini ve değiştirilemeyeceğini söyledik. C.Alemdar'ın *DDKO Dava Dosyasında* adı geçiyor.³⁸⁹

Bir olay da Ankara'dan İstanbul'a gitmekte olan Nezir Şemmikanlı, Ali Beyköylü ve Fevzi Kılıç adındaki arkadaşların baskına uğramaları ve Fevzi'nin öldürülmesidir. Nezir yara almadan kurtuldu, Ali Beyköylü ise ağır yaralandı. Olay İstanbul'daki bir geceye katılmak üzere otobüsle yola çıkan arkadaşların, Düzce'de otobüsün mola vermesi sırasında gerçekleşiyor. Biz İstanbul'da bulunuyorduk, bazı arkadaşlarla birlikte acele olay yerine gittik. Olay DDKO kuruluş dönemi bize bir darbe olmuştu. Nedeni henüz dahi tam bilinmiyor. Ama, olayın etrafa bir korku havası yaydığı kesin. (...)

Devam edelim.

DDKO kurulduktan sonra ilk olay KDP yanlıları tarafından oldu. Yönetim Kurulu'nun (ikinci yönetim kurulu) yanlış davranmasından kaynaklanmıştı. Bir grup DDKO lokaline gelerek, seminer odası olarak kullandığımız odadaki Lenin'in resmini indirip, yerine Barzani'nin resmini asmışlardı. Bize haber verdiler, DDKO'ya gittiğim zaman gergin bir hava vardı. Ayakta dolaşanlar ve sinirli hareket edenleri teskin ettim. DDKO üyesi olmayanlar da bulunuyordu. Gayet sakin bir biçimde "elbette Barzani'nin resmi de asılabilir" diyerek Lenin'in resmini asıp yanına ve biraz aşağıya da Barzani'nin fotoğrafını astım. Herkesi oturttuk, çay ikram ettik, kısa konuşmalardan sonra durumu sakinleştirdik ve gittiler. Daha sonra Nusret Kılıçarslan ile konuştuk"*Bu örgütte hiçbir fedakarlıktan kaçınmayacağımızı, ama hiç bir provokasyona da gelmeyeceğimizi, Barzani'nin resmini asmaktan değil, yasal çerçevenin zorlanmasından çekindiğimizi, zaten DDKO'ları kapatmak için fırsat kolladıklarını, bu aşamada polis şimşeklerini çekmemek gerektiğini vb.*" anlattık. Nusret ikna olmuştu. Zaten kurucu üyemizdi. Örgütün kuruluş dönemi amaç ve niteliğimizi iyi biliyor, bizi, özellikle beni de tanıyordu.

Elbette Barzani'nin resmi de asılmalıydı. Ama, Yönetim Kurulu panik göstermiş, yanlış yapmıştı. Ayrıca, Lenin'in fotoğrafının DDKO'da duvara asılması zorunlu değildi, gerekli de değildi. Ama böylesi bir tepki ve çağrışım yaratmıştı. Biz duvarlara fotoğraf asılmasından yana değildik. Hangi birini asalım! Olay üzerine sol kesimden arkadaşlardan da tepki gelmiş, onlarla da oturup konuşmuştuk.

Biz sağ sol ayrımıyla ya da TKDP – TİP ekseninde değil, genel olarak Kürt gençlerini kucaklayabilecek, temel sorunlarına eğilebilecek bağımsız bir Kürt gençlik örgütü kurmuştuk. Bunu götürmek zorundaydık, tüm arkadaşların anlaması gerekiyordu. Ama zamana ihtiyaç vardı. Bitlisli bazı arkadaşlar da DDKO'ya geldiler ve bize olmadık laflar ettiler, bize "siz kendinizi ne zannediyorsunuz"da dediler. Çok "solcu" bir gösteriydi bu. TİP destekliydi. Özellikle, o zaman Naci Kutlay'ın bir provokasyonu olarak nitelendirmiştik. İlginç olan her iki kesim de Naci Kutlay ile görüşüyor ve samimi ilişkiler sürdürüyorlardı. Bitlisli arkadaşlarla da konuşup ikna etmeye çalıştık, zaten içlerinden bazıları tepkisel değildi. Ayrıca bu arkadaşlar aktif değil, DDKO'ya dışarıdan destek sağlıyorlardı..

388

389

İstanbul DDKO kurulduktan sonra da küçük bir tehditle karşılaşmıştık. Yaşar Kaya bazı unsurlarla birlikte İstanbul DDKO lokaline gelerek tartışma yaratmak istemişti. Bizim “*bölücülük yaptığımızı, proletaryanın gücünü böldüğümüzü, milliyetçi olduğumuzu*” söylemişti. Bize destek vermedi, DDKO’na da katılmadı. Kendisine o zaman lokalde bulunan rahmetli Edip Karahan cevap vermişti. Edip ağabeyin adı bu kitapta da, başka yazımlarımızda da hep geçecek. Edip ağabey, o zamanlar TİP Eminönü ilçe başkanıydı. Böyle bir baskın da Deniz Gezmiş ve arkadaşlarından yemiş, onları lokalde kapatıp, binayı terk etmişti. Neyse. Yaşar Abi’nin bir adı da “*Kastro Yaşar*”dı. Edip Abi,o gün “*Yaşar sen Kastro’sun ama, bu bize sökmez. (...)*” demişti. Hayat Yaşar Kaya’yı da bizim yanımıza, “*Kürtçülüğe*” savurdu.³⁹⁰

(bir satir eksik gelecek)

Önemli bir olaya geliyorum. DDKO olarak İlk mitingimiz ve saldırı. Ankara’da DDKO Ankara örgütü olarak bir miting ve yürüyüş düzenledik. Bu miting için Dikimevi’ndeki Konservatuar’dan Kurtuluş meydanına yürüyecektik, orada yapılacak konuşmalardan sonra dağılacaktık. Hatırladığım kadarıyla tahmini olarak 3500 civarında bir kitle ile pankartlarla yürüyüşe geçtik. Yürüyüş bütün Doğu İlleri Kültür Dernekleri’nin (bir ikisi hariç) ve İstanbul’dan, Diyarbakır’dan gelen sınırlı bazı arkadaşların katılımları ile başladı. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin önünden geçerken, fakültenin ana giriş kapısının yola yakın terasından yürüyüşe ateş açıldı. Bu devrimciler o zaman Dev-Genç isimli ve daha sonra THKP-C’nin yönetici kadrosuydu. Çok acı bir olay. Kürtler tarihlerinde ilk kez legal bir kuruluş yapıyor ve Doğu’da Komando zulmüne son, *Ötüken* dergisi’nin kışkırtıcı yayınları nedeniyle ırkçılığa ve baskılara karşı, adaletsizliğe karşı yürüyor, protesto da bulunuyorlar. Kürt gençleri ilk olarak ortak bir örgütlülük içinde yürüyüş yapıyorlar, yıllarca birlikte olduğumuz, onların sorunları için canhıraş çabaladığımız “*Devrimci*” geçinen dostlarımız ise bu yürüyüşe saldırıyorlar. Hayret bir şey. Hatırladıkça tüylerim diken diken oluyor. Bunun ötesinde ideolojik ve teorik bir şey aranmasına gerek yok, talepler gayet açık ve demokratik, anlayacağınız “*anayasal haklar*”. Bize ateş açmakla kalmadılar, aleyhimize sloganlarda attılar. Demedikleri kalmadı. Bize “*bölücü*”, “*Amerikan Uşağı*”, “*Barzani’nin kuklaları*” vb.. diyorlardı.

Yapılan saldırı sonrası yürüyüş belli bir bölümde bozuldu, tüm korteje yansıdı. İleride yine toparlanarak meydana girdik, ama, kısa sürede dağıldık. Olay sonrası akşamüzeri yüzlerce insan DDKO önünde birikmiş ve bunu yapanlara kahredici sloganlar atıyor, taşkınlık çıkarmak istiyorlardı. Toplanan kitlenin Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne yürümesi isteniyordu, buna izin vermedik. Sorunu diyalog yoluyla ve kendi temel legal duruşumuzun korunması düzeyinde çözmeyi tercih ettik. Biz korkmuyorduk, ama koşullar buydu. Örgütün devam etmesi gerekiyordu.

Olaylar yatışmamıştı. Olayın olduğu günün gecesi Dinçer kıraathanesinden bazı arkadaşlar ellerinde sopalar ve bilardo ağaçları ile Siyasal basmaya gitmişler, yan sokakta pencereye çıkan Dev-Genç’lilerle ağız dalaşına tutuşmuşlardı. Olmadık küfürler ve birbirlerine saldırı ile devam eden olay daha sonra yatışmıştı. Biz olay yerine ulaştığımızda yan sokakta kalabalık bir Kürt kitlesi vardı. Arkadaşları yatıştırdık ve geri çekildiler³⁹¹.

İlk mitingimizde bize karşı gelişen bu tavır beni çok tahrip etti ve üzdü. Hele devrimci gruplardan gelmesi ayrı bir üzüntü kaynağı oldu. Hep bu unsurlarla birlikte direndiğimiz, dövuştüğümüz mitingler aklıma geldi. Şimdi aynı şeyi onlar bize yapıyorlardı. Kürtlere yapılan bu saldırılar bana çok acı vermişti, hala hatırladığım zaman utanıyorum. (...)

390

391

Çalışmalarımıza bütün hızıyla devam ettik. Yılmadık, daha önce de belirttiğim gibi DDKO'ların ömrü az olmuştu. Tüm olanaksızlıklara rağmen kendi gücümüzle kısa zamanda genişlemiş, büyük bir potansiyel yaratmıştık. Ama, Türk Devrimci Hareketi'nden "bölücülük" damgası yemiştik, toplantılarımızı polis ya da "sağcı"lar değil "devrimciler" basıyor, bize aman vermiyorlardı. Üzerinde olduğumuz nesnel gerçeklik ve militan duruşumuz DDKO'ların kimseye pabuç bırakmasına imkan vermedi. Tersine metropollerini aşarak Kürdistan'ın birçok yerinde de örgütlenmemiz gerçekleşmişti. Sıkıyönetim ilanı ve askeri müdahale sürecinde DDKO'lar tümüyle kapatılmıştı. Eğer bir süre daha kalabilseylerdi, çok kapsamlı bir örgütlenme ve o kadar da kadro transferi sağlayabilecektik. Hemen hemen bütün (birkaçı müstesna) "Doğu" denilen Kürdistan'ın il merkezleri ve hatta kasabalarında birer DDKO görmek mümkün olabilecekti. Yine de DDKO'lar kendinden sonraki döneme çok yetişmiş kadro aktardılar. Diyebilirim ki, 1974 sonrası Kuzey Kürdistan'da kurulan tüm parti, dernek ve diğer kuruluşların esas kadroları DDKO'lardan çıktı. Bu genellemeden PKK'yı ayır tutmamız gerekiyor. PKK bu potansiyeli dışlayarak, ama onun zemininde yer edinmiş ve yükselmiştir. Daha sonra da birçok örgütün 1974 sonrası yarattığı kadro ve kitleyi bedava kaparak örgütlenmiştir. (...)

4. Amaç ve Nitelik

DDKO'lar tüzüklerinde belirledikleri gibi, "İleri üretim biçimine geçişin etkin unsuru olan devrimci kültürü" geliştirmeyi önlere koymuşlardı. Bu aslında "Kürt Kültürü"nü geliştirilmesi demektir. Zor bir işti. Ciddi çalışmalar gerektiriyordu. Bilimsel olmayı, sabırlı olmayı gerektiriyordu. Buna bağlı olarak "Kürt dili, folkloru, edebiyatı vb."nin de ortaya çıkarılması, geliştirilmesi zorunluydu. Bu amaç, meydana getireceği sonuçlar bakımından Türk milliyetçiliği ve şovenizminin tam bir saldırı odağıydı, öyle de oldu. Türk "Sol"u ise, kendi "çıkarları" için bu aşamada bilerek ya da bilmeyerek Türk milliyetçiliğinin yanında yerini aldı. Sosyalizmin genel ilkelerinden koparak (!) askeri cunta "hayalleri" ile genç insanların kafalarını doldurmaya başladı. Zaten Kürt sorunu ve onun adına DDKO bu cunta için iyi bir gerekçeydi. Deli divane birçok unsur sokaklarda "bağırıp-çağırıp" koşuşturmaya, ve bunu da "devrimcilik" adına yaptıklarını söylemeye başlamışlardı. Bütün bu güçlere karşı savaşmak, devlet ve onun yandaşları güruh ve kişiler yetmezken, bir de "devrimciler" karşısında savaşmak zordu. Geniş bir cepheyi karşımıza almak durumunda kalmıştık. Bir yandan da meşruiyetimizi korumak, amaçlarımızı uzun vadeye yaymak, illegal yapılanmaların aracı olmamak elbette DDKO için çok çetindi. Ama bu süreci vuruşarak geçmeyi başardık. Kısa sürelik ömrümüzde tüm amaçlarımızı gerçekleştiremezsek de, ileriye dönük önemli bir zemin yarattık, bunun eksiklerini de daha sonra tamamladık. Ama, bu bizim bütün hayatımızı da aldı..

DDKO'lar kuruluş amacı,

"..Türkiye'nin metropol merkezlerindeki üniversite gençliğini belli bir kültür çalışması içine almak, aralarında maddi dayanışmayı kolaylaştırmak, Türkiye'deki ırkçı-şoven ve faşist şartlanmaları kırmak, HALKLARIN KARDEŞÇE VE EŞİTÇE YAŞAMALARINI, daha mutlu olmaları yolunda mücadele veren devrimci demokrat kuruluşlar yelpazesinde yerini almak." olarak belirlenmişti.

Bu amaç kapsamı içindeki sözcükler, belli bir kültür olarak **Kürt kültürünü,** maddi dayanışma olarak **Kürt gençlerinin aralarındaki dayanışmayı,** ırkçı şoven ve faşist şartlanmışlığı **tarihsel sürecin Kürtlere dönük uygulamaları** olarak algılayan ve devrimci demokrat yelpazeyi de **ulusal demokratik ve sosyalist muhtevanın** esas alınması olarak yasal çerçeveye sığdırmıştı. Bu, Kürt gençlerini örgütlemek ve kadrolaştırmak, daha ileri düzeylerdeki mücadele perspektiflerine örgütlü geçirmek demektir.

Bu yasal amaca uygun olarak da şunları yapmaya başlamıştı:

Teorik ideolojik, kültürel konularda seminerler ve konferanslar düzenleyerek; özellikle “*ULUSLARIN KENDİ KADERLERİNİ TAYİN HAKKI*” prensibine Türkiye açısından yeni boyutlar kazandırmayı hedef seçmiştik. Bu da *Kürt Ulusunun Kendi Kaderini Kendisinin Tayin Etmesi* olarak algılanıyordu. Teorik soyutlamanın somuta indirgenmesi gerekiyordu. “*Doğu ve Güneydoğu*” yasal olarak seçilmiş, aslında Kürdistanı ifade ediyordu. Böylece bu bölgedeki olayları, ırkçılık, faşizm, emperyalizm teorik ifadeleri içinde yorumlamak gerekiyordu. Kürt Kültürü ve Dili üzerindeki baskıları, giderek Kürt Ulusu’nun demokratik taleplerini ve en önemlisi de bağımsız örgütlenmesini, devletin komando aracılığı ile baskılarını siyasal bir içerikte açıklamaya, somutlaştırmaya çabalıyorduk. Bu konuları büyük tabloları yıkarak ortaya koyduk ve aydınlığa çıkarmış olduk. En azından her Kürdistanlı’nın kendi benliğinin farkına varmasını sağladık.

1959 yılındaki “49’lar” ve 1963 yılındaki “23’ler” olarak anılan Kürt aydınlarının tutuklanmaları ve illegal KDP çalışmaları lokal bazı kıpırdanmalar yaratmıştı. Bu olaylar bizim da üzerimizde etkiliydi. Onlardan önceki çalışma ve kitlesel ayaklanmalar da dahil tümüne tarihimizin bir parçası olarak sahiplendik. Ancak, 1938 sonrası hüküm süren sessizlik kitlesel olarak DDKO’larla bozulmuştu. Bu, Türk devleti açısından büyük tehlike yaratmıştı. Her türlü komplo ve uygulamalara başvurmaya başlamışlardı. Yalnız sessizliği bozmakla kalmadık, önemli kültürel, siyasal ve teorik birikim de yaratılmaya başlandı. Oluşan bu düzeyin ilerideki gelişmelere ışık tutacağı besbelliydi.

Tarihin karanlığından bazı sayfalar daha aydınlığa çıkmış ve tartışma gündemine oturmuştu. Bu olgu ve olayların uluslararası boyutlara da vardırılması gerekiyordu. Özetle, tarihsel birçok haksızlıklar da ortaya çıkarılarak somut taleplere dönüştürülmüş, mücadele tarihimiz bütünleştirilmeye, savunulmaya, geliştirilmeye başlanmıştı.

5. Çalışmalar, Yayınlar ve İçerikleri

Yayınlara içerikleri zaten DDKO’ların çalışmalarındaki boyutları gösteriyor. Bülten ve bildirimler yoluyla 1,5 yılı bile bulmayan kısa dönemde birçok konuda tartışma sağlanmıştı. Bu yayınlar geniş ve yaygın dağıtılmıştı. Şunu da ekleyeyim, hemen hemen tüm yayınlarımız toplatılmış, haklarında cezai kovuşturmalar açılmıştı. Toplantı ve seminerlerimiz büyük oranda basılmış, yasaklanmıştı.

a) Bilimsel Toplantılar

Belli başlı toplantılarımız şu konuları kapsamaktaydı:

“Emperyalizmin Ortadoğu’daki Oyunları, Halk Hareketleri, Halk Kültürü/Burjuva Kültürü, Doğu Toplumlarının Sosyo Ekonomik Durumları, İdealizm/ Materyalizm, Marksizm’e göre Dil Sorunu vb.” (...)

Bu toplantılar geniş katılımlı konferanslar biçiminde yapılmış, hem bizim tarafımızdan hem de DDKO dışından bazı unsurlar tarafından verilmiştir. Toplantılar soru cevap biçiminde tartışmalar yapılarak genişletilmiş, sonuçlandırılmıştır. Bu bilimsel toplantılar döneme denk düşen konu ve içerikleri itibariyle yine de polis tarafından sıkı kontrole alınmış, pankartları afişleri yırtılmış, bazıları basılmış, gizli biçimde kasetlere alınarak yargılamalarda delil olarak sunulmuştur. Yine de büyük bir kararlılık içinde bu faaliyetler sürdürülmüştür.

b) Yayın Faaliyetleri

Bu yayın faaliyetlerinin bazılarının kısaca içeriklerini vererek çalışmaların o dönem için neleri ihtiva ettiğini belgelemek gerekiyor. Ayrıca daha geniş olarak ele alınması da mümkündür³⁹².

❖ DDKO Aylık Haber Bülteni 1 (Belge -1)

Bu bülten örgütlenme ve eğitime ayrılmış, içeriği özetle şöyle:

“Tüzükte belirtildiği üzere, ... bu amaçla eğitim kolunun çalışmaları üç yönde ve fakat iç içe bütünleşerek olacaktır,

1. Üyelerin eğitimi,
2. Başkalarının eğitimi,
3. Bilim kurulunun çalışmaları.”

Burada “başkalarının eğitimi” ilginç ve dikkat çekici. Demek ki, DDKO’lar dışındakilerin eğitimini de sorun olarak görüyor ve önemsiyor. Onları birçok şartlanışlıktan kurtarmayı amaçlıyor. Ayrıca şu belirleme var:

“..halkın dileklerini ve sosyal kültürel yaşantısı hakkında gerçek bilgiler elde etmek, tavırlarımızın halka ters düşmesini engellemek amacı güdülmektedir. Bizden istenen dilekler mümkün olduğu ölçüde yerine getirilecek ve halkla bütünleşme sağlanacaktır”.

DDKO’lar gerçekten bu konuda çok başarılı oldular ve Kürt Halkı (Siz Ulusu anlayın-bizim-) ile her bakımdan bütünleşebildiler, bunu da bilimsel bir zemine oturtular..

Kitaplık, arşiv ve folklorun birleştirildiği bir Eğitim kolunun oluşturulması öngörülmüş.(...) Ayrıca folklor kolu bütün Kürt folklorunu birleştirerek, “Doğu Folklor” ekipleri yerine bir tek ekip, Kürt folklor ekibi oluşturmayı programlamış ve pratiğe geçirmiş, bunun faaliyetleri veriliyor. Ortak yanlar bulunarak belli oyunlara indirgenmek suretiyle ve tek elbise ile bu yapılmış. Böylece küçük değişikliklerle her yöreye ait birçok ekip yerine, ulusal Kürt folklor ekibi önemsenmiş ve bu başarılmışta. Bütün illerin gecelerine çıkılarak, önemli bir destek sağlanmış ve beğenilmiştir.

Ayrıca bu bültende İstanbul ile ilgili bir açıklama da var. “Kuruluşundan bu yana biz, Türkiye’nin son gelişmeler nedeniyle en fazla kaynaşan belli başlı şehirlerinden İstanbul’da çeşitli gençlik kesimleri içinde rast gele dağılmış olan arkadaşlarımızı bir araya toplamak için gayretler sarf ettik” deniliyor ve İstanbul DDKO’nun dernek binasının açıldığı, bu nedenle İstanbul Beyazıt’taki adresi açıklanıyor³⁹³.

³⁹² DDKO Dava Dosyası, Cilt:1, KOMAL Yayınları 1975, Sh:473-630.

³⁹³ age. Sh:481/485.

Bu bülten yurt ve dünya sorunlarına ayrılmış.

Bültende komando zulmü ve Silvan'ın askerler tarafından işgali konu edilmiş, Silvan'dan gelen mektup verilmiş. Kısa bir alıntı alalım:

“8.4.1970 tarihinde şafakla beraber Silvan ilçe merkezi Jandarma ikinci bölge komutanlığına bağlı altı helikopter, iki yüz motorlu araç ve donatılmış ikibin Jandarma ve komando topçu keşif uçaklarının da desteği ile kuşatılmıştır. Kuşatma hareketi ile birlikte ilçe merkezine giren birlikler, hiçbir arama yetkisi olmadan aynı gün saat yediye kadar on yedi saat süre ile yüzlerce evi didik didik edilmek suretiyle aramaya tabi tutmuşlar ve yataklarından kaldırılmış erkekler özel kamplara alınarak korkunç işkencelere maruz bırakılmışlardır. Kadınlar ve kızlar evlerinden alınarak jandarma ve polis karakoluna getirilmişler ve işkence ile birlikte ağır hakaretlere maruz bırakılmışlardır. Adalet Partisi iktidarı bakanlar kurulunun verdiği tam yetki ile hareket ettiklerini söyleyen komandolar, ne Anayasayı ne meri kanunları tanımamakta, adeta işgal edilmiş düşman topraklarında işgalci kuvvetler gibi davranmaktadırlar”. (...)

“..bölgemiz halkını ümitsizliğe ve huzursuzluğa düşüren bu insanlık dışı hareketlerin son bulmasını sağlamak için ıstıraplarımızı yakından bilen siz genç kardeşlerimize seslenmeyi ve bir baskı grubu olarak harekete geçmenizi istemeyi kendimizde bir hak olarak görüyoruz. Görevlerinizi en etkili bir şekilde yapacağınız inancıyla gözlerinizden öperiz” de denilmektedir. Ayrıca, Mektubun altında da “imzalarıyla yüzlerce Silvanlı vatandaşı” yazılıdır.

Bu kısa alıntı durumu açıklar niteliktedir. Şunu da belirtelim ki, DDKO'lar komando hareketi ile ilgili çok ciddi ve kapsamlı faaliyet yürüttüler.

Yine bültende Doğu Holding, NATO, Kıbrıs ve İsrail-Arap Savaşı konularında haber yazılar var.

Dönemi ifade etmesi ve günümüzdeki gelişmelere yakınlığı nedeniyle yukarıdaki başlıklardan da kısa alıntılar alalım. NATO ile ilgili bir alıntı;

“...Hükümetin güven oyu müzakerelerinde parti genel başkanları, bir dünya savaşında Doğu Anadolu'nun NATO tarafından savunulmayacağı, kendi kaderine terk edileceğini belirtmişlerdi. Bu açıklama bizleri ve Türkiye'nin doğusunda yaşayan insanları düşündürülecek kadar bir anlam taşımaktadır.

Belirtildiğine göre, Doğu Anadolu atom bombaları ile yok edilse bile NATO bu durumu kendisi için ilgili bir olay olarak görmeyecek, ancak düşman (ona göre) Basra körfezine yöneleceği zaman müdahale etmeyi anlamaya göre kabul etmekte ve garanti vermektedir. Açıklamadan da anlaşılacağı gibi, NATO orta ve batı Anadolu'yu bir saldırıya karşı korumak için garanti vermekte fakat Doğu Anadolu için garantiden öteye yardım edemeyeceğini de belirtmektedir. Yani, NATO Türkiye'nin bütünlüğü içinde kendi amaçlarına uygun olarak bölgeler ayırmaktadır.

NATO'nun bu ayrımını iktidar kabul ederek antlaşmayı imzalamıştır. Muhalefet partileri iktidarın Doğu Anadolu'yu gözden çıkarmış olmasını tenkit etmek için bu konuyu meclise getirmişlerdir”. (...)

“Doğu Holding “ile ilgili alıntı;

“Olayları sıralamak gerekirse Doğu Anadolu'da demokrasinin şekil şartları Batı'dakinin tersine gerçekleşmediği, Doğulu iş adamlarının ticaret, seyahat ve konuşma, düşünce hürriyetleri de bir türlü gerçekleşemediğinden, Doğulu iş adamı sermayesiyle birlikte Batı Anadolu'ya kaçmıştır. Kapitalist

düzende, sermayesinin arkasında iş gücü de battıya kaymış, zaten üretici olmaktan çıkan Doğu halkı da iktisadi bir çöküntünün içine yuvarlanmıştır”..

Çalışmalar olarak 26 Nisan 1970 de Ankara ve 3 Mayıs 1970’de de İstanbul DDKO genel kurullarının yapılacağı ve bu toplantılarda ortak bir “Karar Tasarısı” kabul edileceği belirtiliyor. Bir not da var: “*bu tasarı ilderdeki stratejiye bir ön çalışma olacaktır*” denilmiş.

Silvan’daki komando alayları ile ilgili 8 arkadaşımızın alana gidişleri, birçok kuruluşla ortak yayınlanmış 10.000 bildirinin de bunlarla yollandığı ve dağıtımına sokulacağı, ayrıca 6.000 afişin gönderildiği açıklanıyor. Afişlerin Ankara ve İstanbul’da asılması sırasında 9 arkadaşımızın tutuklandığı, sonra serbest bırakıldıkları da haberler arasındadır.

Ankara ve İstanbul’da bir basın toplantısı yapıldığı, ancak basının bununla hiç ilgilenmediği de açıklanmış.

Önemli bir çalışma da bazı kuruluşlarla birlikte 25 maddelik bir eylem planının çıkarıldığı ve bunun açıklandığı, ayrıca alandan gelen arkadaşların verileriyle ve getirecekleri fotoğraflarla yeni bir raporun açıklanacağı ve bir serginin açılacağı da belirtiliyor..

Bu bülten TC. Anayasası’nın 14. maddesi (Kişi dokunulmazlığı ile ilgili) ve 125. maddesinin açıklanması ile bitiyor. Bu madde de “kanunsuz emir” ile ilgilidir³⁹⁴.

❖ DDKO Yayın Bülteni 3 (Belge 3)

Bu yayımla birlikte Haber Bülteni Yayın Bülteni olarak geçiyor.

Bu bültende TÜRK-İŞ’in “Doğu Anadolu Programı” eleştiriliyor. Önemli bir belirleme var, dönem itibariyle bunu aktarmak istiyorum:

“Artık herkes tarafından bilinmelidir ki, Doğu halkının temel hakları, demokratik hakları verilmedikçe yapılacak bütün yollar halkın gurbete akmasından başka bir yarar sağlamayacaktır”.

Bu tespit hayat tarafından doğrulandı. (...)

Yeni getirilen vergiler ve hububat fiyatlarına zamlar eleştiriliyor. O dönem yayınlanan Milli Güvenlik Kurulu’nun bildiri üzerine bir değerlendirme var. Değerlendirme Prof. Lütfi Duran’a ait.

“..Bu heyetin herhangi bir karar almaya, bunu açıklamaya, Bakanlar Kurulundan başka makam ve kişilere hitap etmeğe hakkı yoktur. Zira böyle bir açıklama, kurulun görev sınırlarını taşarak ve hatta devletin yetkili organlarının üzerinden aşarak, siyasi güç kullandığı intibaini uyandırır”.

DDKO bülteni bu bildiri üzerine Lütfi Duran’ın görüşlerine de atıfta bulunarak bir değerlendirme yapmış. Bütün Üniversite sathında yapılan “bağımsızlık haftası” gösterilerinin Erzurum’a sıçramasıyla yayınlanan bu bildiri üzerine gösterilerin de sertlikle bastırıldığını açıklanmış. Erzurum Üniversitesi rektörü Üniversitenin özerliğe ihtiyacı olmadığını belirtmişti..

DDKO bülteninde şu görüşlere yer verilmiş:

“Yalnız profesörler için değil iktidar içinde demokratik ve devrimci görüşlerin Doğu Anadolu’ya sıçraması ürktücüdür. Bütün demokratik görüşlerin ve gösterilerin Batıdaki üç büyük şehre inhisar

³⁹⁴ Daha geniş bilgi ve 2 No’lu bülten için bak: age. Sh: 487-496.

etmesini iktidar istemektedir. Bu tarz davranışların Doğu Anadolu’da ifade edilmeye başlanmasını, iktidar masum bir hareket olarak saymamaktadır.” (...)

“8 Nisan 1970 tarihinde Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan yazısında Prof. Lütfi Duran Üniversiteli Doğu Anadolu gençliğinin, demokratik ve devrimci görüşleri Doğu Anadolu’ya götürme teşebbüsü karşısında Milli Güvenlik Kurulu’nun yayınladığı bildiri için vardığı yargı şu olmaktadır: Böylece temel hak ve hürriyetlerimiz, sıkıyönetimsiz bir tür olağanüstü rejim içine sokulmuş demektir”.

3 No’lu yayın bülteninde başka konulara da değinilmiş. Doğu’da tiyatro yasağı kınanmış, Ulvi Uraz Tiyatro topluluğu sanatçılarının Elazığ’da taşa tutulması kınanıyor. Bir yıl önce Tunceli’de “Pir Sultan Abdal Oyunu”nu oynayan “Halk Oyuncuları” sanatçılarını korumak isteyen halka işkence yapılması ve bir kişinin ölümü olayının uluslar arası tiyatrocular sendikası genel kuruluna götürüldüğü haberi veriliyor.

Tiyatro ile ilgili şu belirleme yapılmış:

“Bu gerçeği aydın Doğulu gençler olarak görüyoruz. **Halkın kendi ana dilleri** (abç) ile piyesler sahneleyeceğiz. Doğu Anadolu’da köy köy, sokak sokak oynamaya kararlıyız. Bu hareketimiz, sanatın iyi ve güzel, doğru düşüncelerin halka götürülmesi, demokratik temel hakların karanlık içinde bırakılan Doğu Anadolu’daki halk kitlelerine ulaştırılması savaşıdır”.

Bültenin daha sonraki bölümünde Siirt’te bir maç sonrası komandoların halka ateş açması üzerine iki liseli gencin ve bir köylünün ölümü sonucu halkın galeyana gelerek komando araçlarını tahrip ettiği ve sokağa çıkma yasağı konulduğu haberi var. Bu haber “Siirt’te büyük halk direnişi” olarak verilmiş. Komandoların bölgedeki halka düşman olarak özel yetiştirildikleri de belirtiliyor.

Son olarak “Faşizm hortluyor” başlığı ile bir değerlendirme var. “İşte tepemizde milliyetçilik giysileriyle dolaşan bir hortlak FAŞİZM’dir” denilmiş. Bu milliyetçiliğin Türk Milliyetçiliği olduğu biliniyor³⁹⁵.

❖ DDKO Yayın Bülteni 4 (Belge 4)

Ayın yorumu olarak Komando hareketinin yankıları verilmiş. “İnsan Hakları Ayaklar Altında” başlığı ile DDKO’nun olayla ilgili düzenlediği Rapor’dan söz ediliyor. Hazırlanan Rapor’un başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, basına, parlamenterlere, siyasi partilere, bilim adamlarına vb. gönderildiği, ancak hiç bir cevap gelmediği açıklanıyor. Raporla yetinmeyen DDKO bir basın toplantısı ile olayı kamuoyuna duyuruyor. (...)

Sözünü ettiğimiz Rapor’a bir komando subayının cevabı var. Subay Doğu’daki komando hareketinin nedenini şöyle açıklamış;

“Doğu’daki aramalar, Bakanlar Kurulu’nun Silvan ve Bismil’in Barzani’ye silah sevkinde bir üs olarak kullanıldığı gerekçesiyle aldığı toplu arama kararı uyarınca yapılmaktadır”.(...)

Milliyet Gazetesinin bir röportajı naklediliyor. Bu röportajda İsmail Cem “Acılı Doğu” başlıklı yazısında Komando hareketi ile ilgili şunları söylemiş; “En hayret ettiğim şey komandoların yaptıkları işi, bir yurt görevi yapıyorlarmış gibi, huzur içinde ve pişmanlık duymadan anlatmaları ve hareketlerinde kötü bir yan görmemişleridir”.

³⁹⁵ 3 No’lu bülten için bak: age. Sh:497-507.

Elbette, komandolar Kürtler için özel yetiştirilmekteydiler. Yozgat, Eğridir vb. komando kamplarındaki eğitim bunu açık gösteriyordu.

“Parlamentonun Tavrı” başlığı altında ise şu söylenmiş;

“Komando Harekatı Doğu Anadolu’da kurşuna dizilen 33 yurttaşın durumuna benzemektedir. Er geç göstermelikte olsa bir muhakemesi olacaktır. Doğulu parlamenterler belki hayatlarında yapabilecekleri tek görevi yapmamışlardır. Bu durumu Doğulu parlamenterlerin kişisel yetenekleriyle açıklamak meseleyi sadece bulandırmaktadır”. (...)

Önemli iki konu var, bunlardan biri “Devrimci Ordu Gücü “ adında bir gizli bildirin yayımlanmış olması. Bu bildirin ikinci kez tekrarlandığı belirtilerek önerdiği “ağalığın ve şeyhliğin ortadan kaldırılması için toprak reformu yapılacağıdır”.

İstanbul’da sıkıyönetim ve DDKO’nun kilitleri kırılarak arandığı haberi verilmiş. Doğu’da imam kıyımı kınanıyor ve temel bir soruna geliyoruz.

Bülten 7 Haziran 1970 tarihli Günaydın gazetesinin bir haberini naklediyor ve buna göre “Doğu’da doğum kontrolünün yapılacağı“ bildiriliyor. Şu yoruma yer verilmiş; “Kilometre kareye en az kişi düşen Hakkari’de çalışmaların bilimsel olarak geçerli çözüme ulaştırılması gerekir. İstanbul’da kilometre kareye 401 kişi düşerken böyle bir kontrolün km. kareye 9 kişi düşen Hakkari’de yapılması ilgi çekicidir”. Ve bu son derece ciddi işin ise, Tıp öğrencileri tarafından Doğu’da gerçekleştirileceği kınanıyor. Tıp öğrencilerinin Doğu’da doktorluk yapacağı kararının yanlış olduğu açıklanıyor. (...)

ABD’nin Doğu’da Nuh’un gemisini yeniden aramaya başladığı haberi var. Günümüze denk düşen bir haber olduğu için naklediyorum:

“Kristof Kolomb’un gemilerini aramayan Amerika, niçin Nuh’un gemisinin peşine bu kadar düşmüştür? Bir efsaneyi gerçekmiş gibi halkın kafasına yerleştirmek isteyen ABD Nuh’un gemisinin Doğu Anadolu’daki yer altı petrol denizinde yüzmekte olduğunu pek ala bilmektedir”. (...)

Yine günümüze denk düşmesi bakımından NATO konusu ile ilgili bir belirleme de var:

“Eğer Doğu Anadolu’ya bir saldırı olursa, ABD ve NATO’nun harekete geçmeyeceğini belirtmiştik. Son (NATO) Bakanlar kurulu toplantısında bu durumun, NATO için temel bir strateji olarak kabul edildiğini öğrenmiş bulunuyoruz. Bu stratejiye kısaca **esnek mukabele** (abç) denilmektedir. Eski stratejinin adı top **yekûn mukabele** (abç) idi. NATO uzmanları bu değişikliği şöyle açıklamaktadırlar: Mevzi savaşlar sisteminde ısrar eden ABD, bu yeni stratejiyi NATO’ya bir emri vaki olarak kabul ettirmiştir. Özellikle bir savaşın çıkması muhtemel bölgelerde ABD NATO üyelerine, taahhütlerini yerine getirmekten kurtulmak istemektedir”. (...)

Sovyetlerde seçim ve Mai Lai Katliamı yeni bir safhada haberleriyle bülten sona eriyor³⁹⁶.

❖ DDKO Yayın Bülteni 5 (Belge 5)

Bülten Filistin meselesi ile ilgili bir yorum yapıyor. Şili de seçimleri aktarıyor ve “Irak’ta referandum” başlığı ile şunları açıklıyor: “Irak’ta on yıldan beri, ulusal kurtuluş mücadelesini sürdüren Kürt halkı, 11 mart 1970’te yapılan antlaşma ile demokratik bir takım haklarına kavuşmuş. Bu haklar şöyle sıralanabilir:

³⁹⁶ 4 No’lu bülten için bak: age. Sh: 509-520.

- Irak'ta Arap-Kürt halkları iki esas ulus olarak kabul edilecek, Irak Cumhurbaşkanı yardımcısı bir Kürt olacaktır. Kürtçe, Arapça ile birlikte Kürt çoğunluğunun yaşadığı bölgelerde resmi dil kabul edilecek, bütün Irak okullarında ikinci dil olarak okunacak ve okutulacaktır.
- Kürtçe kuzey bölgelerinde eğitim dili olacaktır. Süleymaniye' de bir Üniversite ve bir Kürt edebiyat fakültesi kurulacaktır. Kürtçe kitaplar, devlet yardımı ile en yaygın biçimde dağıtılacaktır. Kürt yazarlar kendi federasyonlarını kuracaklardır. Kürt kültür genel müdürlüğü, Kürtçe yayın ve basım evi kurulacak, Kürtçe günlük gazete, haftalık ve aylık dergi çıkarılacaktır.
- Merkezi kabine üyelikleri ve askeri komutanlıklar da Arap-Kürt ayrımı yapılmayacaktır. Kürt öğretmenler, gençlik ve kadınlar kendi derneklerini kuracaklardır. Şimdilik Kerkük televizyonunun Kürtçe yayını arttırılacak, daha sonra yalnız Kürtçe yayın yapan bir televizyon istasyonu kurulacaktır. Newroz günü bütün Irak'ta ulusal bayram olarak kabul edilecektir.
- Bu hakların tanınmasında, **Kürt halkının on yıllık silahlı mücadelesi esastır (abç)**". (...)

Ayrıca yapılacak nüfus sayımında (Kuzey Kürdistan bakımından-bizim-) doğru bilgilerin verilmesi çağrısı yapılmakta, dil ve diğer konularda korku yüzünden verilen bilgilerin yanlış olacağı ve örneğin Türkçe bilmeyen kişilerin biliyorum diye yazılmasının anti-demokratik bir düşünce olduğuna işaret edilmektedir. Aydınların geniş bir kampanya başlatmaları, doğru sonuçların kamu oyuna aktararak toplumsal sorunlara açıklık getirilmesi istenmekte, DDKO üyelerinin üzerlerine düşen görevi mutlaka yerine getirecekleri açıklanmaktadır.

DDKO bütün bir alanı kapsayan ve birçok konu da çalışma yürütmüştür. Keban köylülerinin çilesi de bu bağlamda dile getirilen konulardan biri. Göç ve zorunlu iskan anlamında ele alınmaktadır.

"..Elazığ'ın 51 köyü tamamen, 61 köyü kısmen, Tunceli'nin 39 köyü tamamen, 50 köyü kısmen, Malatya'nın 3 köyü kısmen, Erzincan'ın 7 köyü kısmen sular altında kalmıştır".

Köylüler bu alanları terk etmek zorunda kalıyorlar. Topraksız kaldıklarından da yarıcılık yapıyorlar. Bu uygulamalara karşı 22 Ağustos 1970 tarihinde Elazığ da protesto gösterisi yapıldığı da verilmiş haberler arasında.

Doğu Anadolu'da ilk ve orta öğretim konusunda şunlar söylenmiş;

"1969-70 öğretim yılında Hacettepe üniversitesine kaydolan 723 öğrenciden 426'sı (%59) Ankara il merkezlerindeki liseleri bitirenlerdir. Araştırmalar genelleştirilirse % 45 oranında üniversiteye girenlerin Ege ve Marmara bölgeleri liselerinden oldukları görülür. Bundan anlaşılmaktadır ki, bölgelerarasındaki eğitim düzeyi yönünden önemli farlılıklar vardır. Bu eğitim bozukluğunun bir sonucudur.

Elde edilen bilgilere göre Türkiye'de okul çağındaki çocuk sayısı 5 milyon veya daha fazladır. Bu rakamın 2,5 milyonu ilkokuldan yoksun köylü çocuklarıdır. Türkiye'de okulsuz köy sayısı 13.564'tür. Köy okullarını bitiren her 100 köylü çocuğundan ancak birisi orta öğretim imkanını bulabilmektedir. Okuma-yazma bilmeyen vatandaş sayısı devletin resmi rakamlarına göre 1972 de 14 milyon, 1977 de 18 milyona yükselecektir. (...)

Orta öğretimde de bu farklılığı açık görüyoruz. Örneğin Türkiye'de 1969-1970 ders yılında 219 lise vardır. Bu liselerdeki öğretmenlerin durumuna bakıldığında edebiyat dersinde 564, felsefede 255, tarihte 463, coğrafyada 523, matematikte 331, biyolojide 338, fizikte 213, kimyada 113 öğretmen vardır. Bu öğretmenlerin dağıtımındaki dengesizliğe bakalım: Ağrı, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Mardin, Muş, Rize, Siirt, Sinop, Tunceli, Urfa, Van illerindeki 16 lisede edebiyatta 23, felsefede 7, tarihte 19, coğrafyada 30, matematikte 26, biyolojide 11, fizikte 3 öğretmen bulunmaktadır. Kimyada hiç öğretmen yoktur.

Şu gerçek ortaya çıkmaktadır:

1. Türkiye'de genel olarak öğretim ve eğitim sistemi bozuktur,
2. Bölgelerarasında büyük ölçüde farlılıklar vardır,

3. *Türkiye’de herkes okuma-yazma imkanlarına sahip değildir.*

Bütün bunlardan sonra bu bozuk eğitim sisteminin kalkması ancak Türkiye’deki fakir halk kitlelerinin dil ve kültür özerkliğini getirecek devrimci eğitim düzeyiyle ilgilidir. (abç)”

Türkiye’de önceleri TÖS ve daha sonra da TÖB-DER ve benzeri kurumlarda bağımsız grup olarak ve yalnız Kürdistanlı öğretmenlerle önemli muhalefet yaptığımız, programlar sunarak, eğitim ve öğretimi eleştirdiğimiz, ana dilde eğitim istediğimiz de düşünülürse o günlerdeki bu açıklamalar ve öneriler önemli olmaktadır. Bunları şimdi (hatta o zamanlar) reformist görmenin yanlışlığından da kurtulmak gerekiyor. Hele hele günümüzdeki program önerileri, legal parti çalışmaları ve diğer kurumların faaliyetleri göz önüne alındığında 30 yıl önceki öneri ve çalışmaların önemi daha iyi kavranabilir. Ki, Kürtlerle ilgili son dönem program önerileri, Avrupa programlarına adaptasyondan da çok gerilerdedir.

Bülten “*Sosyalizasyon Yutturmacası*” ve “*Devalüasyonun halka indirilmiş bir darbe*” olduğu üzerine yorum yazıları ile bitmektedir³⁹⁷.

❖ DDKO Yayın Bülteni 6 (Belge 6)

16 Ekim 1970 tarihinde Ankara ve İstanbul DDKO’lara yapılan baskınlar ve 26 kişinin tutuklanması ile ilgili kamuoyuna açıklanmış bildiriye veriyor özetliyor bülten. Bu unsurların evlerinin, iş yerlerinin basılarak, düzmece bilgi ve belgelerle tutuklanmaların sağlanarak, kamu oyuna “Kürtçü ve komünistler” olarak gösterilip dönemin bunalımının gizlenmeye çalışıldığı belirtilmiş. “*Amaç Halkların kurtuluşu uğruna mücadele eden örgüt ve kişileri susturmaktır. Fakat bunu başaramayacaklardır*” denilerek, bu konudaki basın toplantısında tutuklamaların, DDKO ve Dev-Genç’e yapılan baskıların kınandığı aktarılıyor³⁹⁸.

Bülten daha sonra, Beytüşşebap’taki olayları açıklamış.

“Bravo kaymakam tanrı seni korusun. Arzu ederseniz size bol miktarda D.D.T, yağlı urba, cop ve de S.S. kıtaları gönderelim. Ama şunu da unutma: bu memleket ne senin ne de ağa babalarının harası değil” denilerek, daha sonra kaymakamın uygulamaları şöyle açıklanmış: “*..Jandarmalarla beraber PUROSAN köyünü basmak üzere giden kaymakam, mısır tarlasını temizleyen vatandaşı VUR emriyle öldürtmüştür. (...) Jandarma elbisesi giyerek köy baskınlarına çıkan kaymakam, HEMKAN köyünü kuşatmış, silah sesleri üzerine şaşırıp, elindeki av tüfeğiyle evinden dışarı çıkan bir köylü kurşunlara hedef olmuş, öldürülmüştür.*

Soruyoruz: Beytüşşebap’ta kaymakam mı var, yoksa eşkiya çete reisi mi?”.

Yayında önemli bir konuya parmak basılmış. O da Nüfus sayımı. Yıllardır kendi başlarına yapılan ve sonuçlandırılan bu olguya ilk tepki DDKO’lardan gelmiştir. Bülten olayı “*amacından saptırılan nüfus sayımı*” olarak açıklamış. 25 Ekim 1970’teki nüfus sayımıyla ilgili özetle şunlar söyleniyor:

“Bingöl’ün Genç ilçesinden Recep Bilgin DDKO’ya gönderdiği mektupta; Sayım öncesi kursiyerleri eğitmek için açılan kurslarda, ilgililer sayımın nasıl yapılacağını anlatırken, ‘Ana dil bilaistisna Türkçe’dir’ demişlerdi. Böylece tek kelime bilmeyen bölge halkı Türkçe konuşuyor gösterilecektir (abç).İstanbul Beyazıt’tan bir örnek, sayım için eğitim veren bir müfettiş ana dil sorununda, herkesin ana dili doğru yazılacak, Rumların Rumca, Ermenilerin Ermenice, fakat ana dili Kürtçe olanların ki

³⁹⁷ 5 No’lu bülten için bak: age. Sh: 521-531.

³⁹⁸ Bu baskınlar sonrası 26 kişinin sorgulanmaları sonucunda 4 kişi tutuklanmış ve diğerleri serbest bırakılmışlardı. (Bu konuya yukarıda Yenilginin Teorisyenleri bölümünde özel Örnek: Mihri Belli’de değinmiştik) Böylece Ankara cezaevi yaşantımız başlamıştı. Sonra Diyarbakır’a sevk edilmiştik. İleride tutuklama ve yargılama ile ilgili konulara döneceğim.

ise Türkçe yazılacak. İtiraz üzerine 'Bu bakanlığın emridir' demiş, sayım memurlarının tartışması üzerine salonu terk etmek zorunda kalmıştır".(abç)

Bülten şu yorumu yapmış, "oysa başta Diyarbakır, Siirt illerinde birçok sayım memuru tercüman istemiştir. Bu nedenle Kürtçe bilen sayım memurlarına ağırlık verildiği gözlenmiştir. Bir de sayım cetvelleri kurşun kalemle doldurulmuştur". Bütün bunlar karşısında "bu sayım doğruyu yansıtır mı?" diye sorulmuş!

Cumhurbaşkanı Sunay'ın "Doğu"daki gezisi haber yapılmış. Sunay'ın özellikle Komando hareketi yapılmış yerlerde dolaştığı belirtilerek, "Türkçe niye konuşmuyorsunuz" sitemleri yağdırdığı açıklanmış. Halk karşılamayı protesto ederek gitmemiş, örneğin Ergani'de memurlar dışında kimsenin karşılamaya gelmediğini gören Sunay belediye başkanına, "böyle Cumhurbaşkanı karşılanır mı?" diye çıkmıştır. Siirt'te ise "Biz Türküz" pankartlarıyla karşılanmanın yapılmasına bültende özellikle dikkat çekilmektedir!

Bu yayında önemli bir konu da TİP 4. Büyük kongresi kararıdır. Bu karar tasarısını bültenden olduğu gibi aktarmak istiyorum.

"Türkiye İşçi Partisi 4. Büyük Kongresi,

- *Türkiye'nin Doğusunda Kürt halkının yaşamakta olduğunu,*
- *Kürt halkı üzerinde, baştan beri, hakim sınıfların faşist iktidarlarının, zaman zaman kanlı zulüm hareketleri niteliğine bürünen baskı, terör ve asimilasyon politikası uyguladıklarını;*
- *Kürt halkının yaşadığı bölgenin, Türkiye'nin öteki bölgelerine oranla geri kalmış olmasının temel nedenlerinden birinin kapitalizmin eşitsiz gelişme kanununa ek olarak, bu bölgedeki Kürt halkının yaşadığı gerçeğini göz önüne alan hakim sınıf iktidarlarının güttükleri ekonomik ve sosyal politikanın bir sonucu olduğunu;*
- *Bu nedenle 'Doğu Sorununu' bir bölgesel kalkınma sorunu olarak ele almanın, hakim sınıf iktidarlarının şoven-milliyetçi görüşlerinin ve tutumunun bir uzantısından başka bir şey olmadığını;*
- *Kürt halkının Anayasal vatandaşlık haklarını kullanmak ve diğer tüm demokratik özlem ve isteklerini gerçekleştirmek yolundaki mücadelesinin, bütün anti demokratik, faşist baskıcı şoven-milliyetçi akımların amansız düşmanı olan partimiz tarafından desteklenmesinin olağan ve zorunlu bir devrimci görev olduğunu;*
- *Kürt halkının gelişen demokratik özlem ve isteklerini ifade ve gerçekleştirme mücadelesi ile işçi sınıfının ve onun öncü örgütü partimizin öncülüğünde yürütülen sosyalist devrim mücadelesini tek devrimci dalga halinde bütünleştirmek için Kürt ve Türk sosyalistlerinin parti içinde omuz omuza çalışmalarının gerektiğini;*
- *Kürt halkına karşı uygulanan ırkçı-milliyetçi şoven burjuva ideolojisinin, partililer, sosyalistler ve bütün işçi ve diğer emekçi yığınlar arasında yerle bir edilmesini sağlamanın, partinin ideolojik mücadelesinin ve gelişmesinin temel ve devamlı bir davası olduğunu;*
- *Partinin, Kürt sorununa, işçi sınıfının sosyalist devrim mücadelesinin gerekleri açısından baktığını kabul ve ilan eder".*

Bu karar tasarısı üzerinde kısaca durmak gerekiyor, onun için olduğu gibi aktardım. Tarihsel süreç bakımından son derece önemlidir.

Birincisi, bu tasarı DDKO'nun çalışmalarının bir sonucuydu. Parti genel kurulu için "Doğulu" delegeliklerin hemen hemen tümünü çalışmalarımızla, parti yerel kongrelerine ağırlık koyarak ele geçirmiştik. Buna elbette karşı olan yada çekimser duran az sayıda delege arka-daşımız da vardı. Tasarı 3 karşı ve bir çekimser oya karşın Kongreye "Doğu"lu delegelerin ortak tasarısı olarak sunulmuş, DDKO Tasarısı diğer tasarılarla birlikte ele alınarak "HALKLAR TASARISI" olarak çıkmıştır.

İkincisi, bu karar tasarısı diğerleri geri çekilerek, DDKO'nun taslağına bazı eklemeler yapılarak son haline getirilmişti. Bize de Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ne tasarı ve son hali ulaştırılmıştı. Bu tasarının hazırlanmasında DDKO Merkez yönetici unsurlarının çabaları dışında DDKO ile ilişkili olmamakla birlikte O. Kotan, Z. Şahin ve "Şivancı" olarak bilinen bazı arkadaşların ağırlıklarını da burada belirtmek istiyorum.

Üçüncüsü, bu taslak TİP için ve o dönemi ifade etmesi bakımından çok önemlidir. "Sol" ve "Sosyalistler" bu kararlara yine ters davrandılar ve karşı çıktılar. Anayasa Mahkemesi de bu karar nedeniyle TİP'i kapattı. Bizim hukuki durumumuz da ağırlaştı, yargılanmalarımızda bu Halklar Tasarısı delil olarak tartışıldı.

Dördüncüsü, bugün gelinen yerdeki programlar ve legal çalışmalardan çok ilerdeki bu kararları ve TİP'i belirtmek gerekiyor. Bugün Türkiye'de yasal olarak 30 yıl sonra bile çok gerilerde programlara döndüğü dikkate alınırsa, o dönem için bu Tasarı'nın önemi anlaşılır.

Beşincisi, DDKO Karar Taslağına "Doğu Delegeleleri"nin toplantısında karşı çıkanlardan biri Kemal Burkay olmuş, T. Ziya Ekinci de çekimser kalmıştı. Genel Kurulda Tasarı'nın son hali oylanırken de çekimser kalmışlardı. (...)

Bültenin sonunda Necmi Onur'un "*Dağların ardında neler oluyor*" ana başlığı ile seri röportajı değerlendiriliyor. Bu röportajı da özetlemeye çalışacağım. Ciddiye alındığı için değil, dönemi ifade ettiği için.

Röportaj tam da DDKO'larla ilgili operasyonların, komando hareketinin sürdürüldüğü dönemlere denk düşüyor. Röportajda göze çarpan konuları DDKO yayını şöyle sıralamış;

1. *"Kürt halkı kendisini var eden unsurlardan arındırılmalı, eritilmeli ortadan kaldırılmalı imiş..*
2. *Gelişmekte olan Kürt dili utanç verici bir durummuş, bu gelişim engellenmeli imiş.. (bir zamanki Takrir-i Sükûn kanunu gibi)*
3. *Komando aslında bir cinayet alayı gibi doğuyu taramış, yıkmış kırmış, zulmetmiştir. Ama bu doğuya özgürlük ve huzur bağışlamışmış..*
4. *Irak'taki Kürt ihtilalini başarıyla yürüten lider Barzani, aslında sosyal alanda tutucu, politikada pragmatist, cahil bir din sömürücüsü imiş..*
5. *Doğu halkı hippilerden daha aşağılık bir ahlak buhranı içinde imiş. Kadınların namussuzluğu olağan karşılanıyormuş. (YUH be) Cinayetler, 'ya et, ya ot, yada it' yüzünden oluyormuş".*

*Alçakça iftiralarla donatılan ve basın ahlak yasasına uymayı taahhüt eden bir gazetede yayınlanan yazıların ana hatları bu ve buna benzer konuları kapsamaktadır. Nemci bey bu yazılarında: Hem Kürt halkından, Kürt tehlikesinden, Kürtçülükten söz edip; **hem de Kürtlerin Türk olduğunu iddia eden bir takım beyinsiz maskaranın bu bariz çelişkilerine de övünerek yer vermekten geri kalmamıştır.***

Bültenimizin sayfa adedini göz önüne alarak Necmi'nin incilerinden yalnızca bir kaçını almakla yetineceğiz:

- *Karşı görünen dağlarda Barzani'nin askerleri dolaşiyor. Görmeden bildiğimiz bu.. Ve Türkiye'de 7 milyon Kürt var resmi rakamlara göre, konumuz Kürtçülük..*
- *Sağa kulak veriyorsun Kürtçe. Sola doğru eğiliyorsunuz Kürtçe. Arkanızı dinliyorsunuz Kürtçe. Önümüzden bir ses geliyor Kürtçe. Ve hepsinin nüfus cüzdanında Türk yazılı.*
- *Hökümeti biz bunca yaşa geldiğ, askerlikten başga, bide cendermeden başga, bide tahsildardan başga bilmedig. Tarla sıçanı her gün yanımızda.. Tarla sıçanı bize hükümetten daha yakın.*
- *Şimdi söyleyiniz bakalım, tarla sıçanı ile ortaklaşa toplumdaki insanlarda yöneticiler kadrosuna ve bugünkü düzene karşı ebedi saygı aramak mantık yolunun bir durağı olabilir mi?*

- *Hakkari'den Van'a oradan da Ağrı'ya doğru yollardayım. Yollar ki ne yollar, kenarlarında köyler ki ne köyler. İnsanların topraktan farkı yok.*
- *Bir kırmızı minibüse bindim. Türkiye'nin bir ilinde değilim şunu bilirsiniz. Minibüste bir yabancıyım. Herkes Kürtçe konuşuyor. Selam bile Kürtçe.*
- *Doğunun bazı kesimlerinde geniş bir ahlak anlayışı var. İstanbul sokaklarında dolaşan hippilerden daha geniş desem yalan sayılmaz.*
- *Buralarda kadın için adam öldürülmez.*
- *Ya atına, ya itine sataşmıştır, ya otuna el uzatmıştır, ya tavuğuna kışt demiştir.*
- *Nemrutun eteklerinde çıktı karşımıza görevliler (jandarmalar). Türkiye'de olmanız ne kelime, sanırsınız ki bir milletin elinde esirsiniz.*
- *Komandonun doğu illerinde büyük bir arama tarama faaliyetine girişeceği haberi bölgede ki Türkçe bilmeyen (!) halk tarafından bir ay önceden bilinmekte imiş.. Acaba kuşlar mı şakıdı dersiniz. İri kuşlar kocaman kuşlar. Ankara'da beslenip büyüyen. Ve besle kargayı oysun gözünü sözündeki yargıyı yalancı çıkarmamak için yetiştirilen kuşlar mı? ”³⁹⁹. (...)*

❖ DDKO Yayın Bülteni 7 (Belge 7)

Beytüşşebap Kaymakamı'nın görevden alındığı ve Silvan'da devrimci arkadaşlarımızın tutuklandığı haberleri verilmiş. “*Kürt halkının demokratik mücadelesinde yiğitçe kavga veren Aldulkerim Ceyhan ve Mahmut Okutucu'nun TİP 4. Olağan Kongresinin karar tasarısını Silvan'da halkla beraber okuyup tartışırken*” tutuklandıkları belirtiliyor. DDKO üzerindeki baskıların arttığı örneklerle haber yapılmış. Bütün bu baskıların boşuna olduğu belirtilerek, DDKO'ların halkla kaynaştığı açıklanıyor. Bir örnek veriliyor. Siirt'in Baykan ilçesinin HALİKAN köyünden 10 yaşındaki Ahmet Ağırman şöyle yazmış;

“*Muhterem ağabeylerim.*

Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın adresini yeni aldım. Köyümüz elli hanedir. Halen okul yoktur. Ben isem, Arapça tahsil yapmaktayım. 10 yaşındayım. Pederim yoktur. Bir annem, bir kardeşimle üç kişiyiz. Şimdi ise hadisenin gerçeğini size izah edeyim. Nüfus sayımı esnasında evimdeydim, sayım memuru Baykan nahiyesinde varidat memuru Sıtkı isimli vatandaş köyümüze gelerek kapımızı çaldı. Çıkan dışarı dedi. Annemle birlikte çıktık. Kaç kişisiniz, üç kişiyiz dedim. Hiç soru sormadan defterini doldurdu. Bende eğilerek deftere baktım. Ana dilimizi Türkçe yazmıştı. Memur bey dedim, baktı. Annemle Kürtçe konuşuyorum niçin Türkçe yazıyorsun, hakarettir bu bana dedim. Necisin dedi. Dedim fakiyim. Nerde okuyorsun dedi. Baykan Havel mahallesinde Hafit hocanın yanında okuyorum dedim. Bana: ölseniz de, inşallah muvaffak olamazsınız dedi. Siz Kürt değilsiniz dedi, defterimi de silmem dedi. Ben ve anam ağladık. Niçin ana dilimizi kaybettiriyorsunuz dedim. 50 hanelik köyümüzün hepsinin ana dilini Türkçe yazdı. Bana bağırdı, Kürt diye bir millet yoktur dedi. Çocuk olduğum için mukabele edemedim. Ona hakaret olarak evimin bir köşesinde not bıraktım.

Muhterem ağabeylerimiz, sizinle müşerref olmak isteriz. Yazın gelmenizi bekleriz. Bu davamızı ele almanızı saygılarımla istirham ederim. Ahmet AĞIRMAN/ HALİKAN Köyü BAYKAN/SİİRT”.

Yukarıda adını ettiğimiz Nemci Onur ile Metin Toker gibi başımızın belası unsurlara karşı yürütülen bir mücadeleden kesitler vermek gerekiyor. Bunlar ki gazeteci olarak geçinen aslında devletin sözcüleri durumunda olan, hele hele milli damat olarak anılan Metin beyin geçmişi de belli. Katilimiz bir paşanın, siyaset adamı İsmet İnönü'nün eniştesi, o her şeyi bilen ve bir zamanların devletin dili olan Akis dergisinin sahibi ve başyazarı, MİT belge ve bilgilerini tartışarak, her yana çalım atan duruşları ile içimizde bir yara gibi duruyor. (...)

Metin bey o zamanlar çok şey söyledi, adını ettiğimiz belgeye yansıyan sözlerini verelim. Demiş ki:

³⁹⁹ 6 No'lu Bülten için bak: age. Sh:533-544.

“Türkiye’yi Ortadoğu devrimci çemberi içine sokma gayreti, bizim kendi içimizde kendini büyük bir cüretle açığa vurmuştur. Ortadoğu’da çember için kullanılan unsur nasıl gerilla örgütleri ise, bizde Kürtlük bilincini tazelemeye çalışan doğu menşeli vatandaşlardır. Bunların kripto dilindeki adları “HALKLAR” dır..”

Ondan da ileri giden Nemci beye gelince, onu kitaplığımızın 105 Nolu sırasında büyük boy kitapları arasında parçalanmış duran “OROSPU” adlı kitabından da hatırlıyorum. Baştan 26 sayfası olmayan bu kitapta hayatı, insanları ve olayları nasıl açıkladığını görebilirsiniz. Sözde yaşanmış bir hikayeyi, üstelik kendi başından geçen bir hikayeyi -öyle görünüyor- aktarmış. Yazım dili hep aynı, aşağılayan, horlayan bir mantık sahibi. Siz “hasta” da diyebilirsiniz.

Neyse esas konumuza gelelim. 16 günlük “Doğu Seferi” sonunda yukarıda belirlediğimiz röportajı mana ederek gazetecilik yaptığını sanan bu bey, “Doğu’da Kültür emperyalizmi uygulayalım” da demiş.

1. *“..Bölge esaslı bir şekilde etüt edilerek bilhassa adli ve idari mercilere olağanüstü yetkiler verilmelidir. Gerekliyse bir operasyona gitmek bile zarardan çok fayda sağlar.*
2. *Komando hareketini daha planlı ve hukuki hale getirmek lazımdır. Ve bütün bölge vasıflı yollarla birbirine bağlanıncaya kadar da bu planlı komando hareketine devam edilmelidir.*
3. *Bütün bölgede bir KÜLTÜR EMPERYALİZMİ UYGULANMALI-DIR. Bunu gerçekleştirmek için konut ve ücret meseleleri halledilmiş, kaliteli öğretmenler buralarda görevlendirilmelidir.*
4. *Uygulanacak eğitimde çocuk mutlaka aileden koparılacaktır. Yetişen neslin eski nesil ile bağları kesilecektir.*
5. *En iyi tedbir de vaktiyle kötü denemesi yapılmış olan ‘İskan’ meselesidir. Bu bölgelere yerleştirilecek batı insanları bölgenin değişmesinde en büyük rolü oynayacaktır.”*

Bu ibret belgesine bakınız. Tarih nelerle dolu! Aslında gazetecilik maskesiyle yazılan çizilenler hemen hepsi devletin, TC’nin bizimle ilgili geleneksel tavrının bir anlatımıdır. Devlet programıdır. Değişik biçimlerde halen sürmektedir. Kemalizm’in insanlara nasıl enjekte edildiğinin en iyi örneği bu gazeteci müsveddesinin belirlemeleridir. (...)

Bülten Doğu’da tifo ve kızamık salgını başladığını haber vermiş. Önemli, çünkü binlerce çocuk hastalıktan, olanaksızlıktan ölüp gittiler. Kürdistan’da ciddi bir sağlık planlaması da önemli olgular arasındadır. Bize uygulanan devlet sağlık politikası hep imha ve yok etme anlayışı üzerine kurulu olduğundan, bu konu bizi ciddi ilgilendirmelidir. Yalnız bu hastalıklar değil, hemen hepsi aynı derecede önemli. DDKO bu konularda iyi mücadele etti, ama yeterli olmadı.

Bültende işçi sınıfı ile ilgili bir haber var. DDKO’nun üzerine atılan suçlamaların haksız olduğunu göstermek için bir örnek. Bize destek sağlaması gereken proletaryanın bütün çabamıza rağmen bize hiç yardım etmediği de görülüyor. Doğu’daki uygulamalara seyirci kaldı. Haber, üstelik “*işçi sınıfımızın mücadelesi büyüyor*” başlığı ile verilmiş!

Bütün işçi hareketleri takip edilmiş. 15-16 Haziran olayları, direnişin destekleneceği ve içinde olduğumuz belirtilerek açıklanmış. Bu Türk “Sol”nun inkarcı söylemine bir cevaptır aynı zamandı. Adana’daki Bossa işçilerinin direnişi açıklanmış. (Zaten birçok arkadaşımız bu direnişin içindeydi.) Türk-İş’in parçalandığı belirtiliyor, bununla DİSK destekleniyor, ama dönem itibariyle doğru olsa da bir farklılık getirilmemiş. Maalesef DİSK’te “Doğu Sorunu”na, Kürt Sorunu’na aynı mesafede durdu, bu belirtilmemiş.

Sendikalar arasındaki geçişler önemsenmiş, Petrol- İş’ten Kimya- İş ve Hür cam-İş’e geçişler açıklanmış ve savunulmuş. YTONG işçilerinin işgalleri, Gıslaved işçilerinin mücadelesi, Sarı Teksif’in çatırdadığı belirtilmiş. Onun yerine Hür Mensucat-İş’in kurulduğu açıklanıyor. İşçi sınıfı bu seferde Güneyde şahlandı, BOSSA’da ilk kıvılcım çakıldı. Yiğit demir döküm

işçileri sözleşmesi vb.’den söz ediliyor. Birçok direniş takip edilerek verilmiş, içinde olunmuş. Bütün bunlar elbette DDKO’nun program hedeflerini aşan olgulardır. Ayrıca, esas sorundan bizi yer yer koparan, ama sol yelpazede duruşumuzun, örgütlerin birlikteliğinin ve muhalif olmamız açısından gerekliydi de. Ne yazık ki, hiç yararı olmadı, Türk işçi sınıfı gerici bir sınıf olarak Kürdistan sorunu önüne dikildi. Hala dikiliyor ve üstelik Kürdistan proletaryasını da peşine takarak, bize karşı hale de getirdi. Birçok işçi ağasının, bürokratinin, ulusal bilinçten, mücadeleden kopup gitmesini sağladı. Bu konuya burada girme olanağımız yok, temel bir olgu ve yenilgimizde önemli bir sorun olarak başlı başına detaylı ele alınması gerekiyor. (...)

Kısa bir açıklama yapmak istiyorum. Gıslaved işçilerinin direnişi için; “..yiğitçe mücadele eden arkadaşımız HÜSEYİN ÇAPKAN’ı bu uğurda şehit veren Gıslaved lastik fabrikası işçileri mücadelesine devam ediyor. Ekim 1970’te polis ve özel olarak Doğu’daki Kürt halkının devrimci mücadelesini bastırmak için yetiştirilen komandolar, buldozerlerle Gıslaved lastik fabrikasının duvarlarını yıkarak işgali zulümle bastırdılar..” deniyor. Bu vesile ile Hüseyin Çapkan’ı da saygıyla anmak gerekiyor. (...)

Bültenin bir haberi de şoförlerle ilgili. Başlık şöyle: “Şoförlerin (kontak kapama) Boykotu”. 10 Kasım 1970’de bütün Türkiye’de 2 gün süren bir boykot gerçekleştirilmişler.

Bize soruyorlardı, sizin bu işlerde işiniz ne? Biz de devrimcilikten söz ediyorduk, ama aslında şunları da söylüyorduk: Şoförlerin yarısı Kürt. Bizi ilgilendiriyor. (...)

Bülten Dış Haberler olarak “Birleşmiş Milletler Genel Kurul Toplantısı”nı vermiş. Bu konuda da ilgili olduğu gözüküyor. Genel kurulun engellere karşın şu kararı çıkardığı açıklanıyor: “Sömürge İdaresi Altında Bulunan Halkların, Verecekleri Bağımsızlık Mücadelesinde Her Çareye Başvurma Hakkını” kabul ettiği belirtiliyor. 86 ülkenin bu kararı benimsediği de vurgulanıyor⁴⁰⁰.

❖ DDKO Yayın Bülteni 8 (Belge 8)

Bülten iri harflerle yazılmış bir şiir dizesi ile başlıyor.

**“VURDUKÇA KIZGIN DEMİRE HÜNERLİ BALYOZ
UMUT ASLA YENİLMEYECEKTİR”.
(Bu dizeler Orhan Kotan’a ait..)**

Bülten komando hareketinin hız kazandığını vurguluyor. Siirt’te zulüm başlığı altında şunlara işaret edilmiş,

“Komando birliği, 4.1.1971 gecesi sabah saat 0.4’te Siirt’in Şirvan ilçesine bağlı altı köye baskın yapmıştır. CUMEK köyüne baskın yapan komandolar, tüm köy erkeklerini dövmüşler ve hakaret etmişlerdir. Köyden Salih Daner ve iki kardeşi komandolar tarafından alınarak Saman köprü denilen Botan çayı üzerindeki bir yere götürülmüşlerdir. Burada üç kardeşe asker elbisesi giydirilip, bellerine eşkıyaların kullandıkları mermilik takıldıktan sonra, ellerini birer tüfek verilmiş ve beraberlerinde getirdikleri bir muhabire resimleri çektirilmiştir. Eşkıyalıkla ilgisi olmayan bu üç kardeşi, kamu oyuna ‘eşkıya yakalandı’ şeklinde yutturmak istemişlerdir..

⁴⁰⁰ 7 No’lu Bülten için ak: age. Sh: 545-555.

Aynı saatlerde REŞAT köyüne baskın yapılmıştır. Alay komutanı 'bundan böyle komando'nun ilk yapacağı iş köyün bütün kadınlarını çırılçıplak edip askerler karşısında resmi geçide tabi tutmaktır' gibi tiksindirici belirlemeler yapmıştır.

Aynı zulüm ve işkence GELE köyünde uygulanmıştır. Köylülerin sırtlarına ağır taşlar konularak saatlerce bekletilmişlerdir. REŞAT köyünde yüz yaşındaki bir kadının işkenceyle parmağı kırılmıştır.

KEWSAN ve SIMĞAR köylerinde de aynı tür işkenceler yapılmıştır”.

Bu ve benzeri haberlerden sonra bülten: “Komando harekatı üzerine araştırma yapan arkadaşlarımız komandoların silah istemelerinin sebeplerini köylülere sorduğunda ‘silahlarımız alınıp Siirt’e götürülmekte ve orada satılmaktadır’ cevabını vermişlerdir”.

Mardin’in Nusaybin İlçesinde zulüm haberi de özetle şöyle:

“İlçe Jandarma komutanı Yüzbaşı Ayhan Deniz, CUFA köyü civarında rastladığı Abdülkadir Acar’ı keyfi olarak dövüp komaya sokmuştur. Daha sonra aldığı yaraların etkisinden kurtulamayarak ölen Abdülkadir Acar’ı askeri pikabın üzerine bağlatarak gece yarısı تنها bir yere bırakması için şoförüne emir vermiştir. Bunun üzerine halk kaymakamlık binasını sarmış ‘katili istiyoruz’ diye olayı protesto etmiştir. Nusaybin halkının Devrimci Doğu Kültür Ocakları’na gönderdiği mektubu gerekli bulduğumuzdan yayınlı-yoruz”.

Devrimci Doğu Kültür Ocaklarına, başlıklı mektup baştan sona işkence ve zulüm örnekleri ile dolu. Kadınlara yapılan kötü muameleler, cop sokmalar, ırza geçmeler, soyundurup teşhir etmeler vb..

“Nusaybin’in BASTUNKE, HAFERİ, HIRBEZİL köylerindeki uygulamalar anlatılmaktadır. Mardin’in AKES köyünden olan ve HIRBE-ZİL’e hayvanlarını getiren C. adındaki vatandaşın karısı soyundurulup askerlere teşhir edilmiştir. Bu uygulamalar ŞABANE ve ZIRNEY köylerinde de devam etmiştir. Midyat’ın SALHE köyünden HB adındaki kadın herkesin gözleri önünde çırılçıplak soyundurulmuş teşhir edilmiş, olmadık işkencelere maruz kalmıştır. Müfreze yoluna devam edip HAFERİ köyüne bağlı HESİNMERYEM’den MA adındaki kadını beraberlerinde dört gün dolaştırırlar, bu kadının başına gelenler meçhuldür. Yine BERRABANA köyündeki insanlık dışı zulüm de açıklanıyor. Bütün köylüler evlerini terk ederek dağlara kaçmaya başlamışlardır” deniyor..

Mektup şöyle bitiyor,

“Tüm devrimciler, tüm aydınlar, tüm insanlık duygusu taşıyanlar sizlere sesleniyoruz: İMDAT... İMDAT..”

Altında NUSAYBİN HALKI imzası var.

Bülten Elazığ’ın Karakoçan kasabasındaki bir olayı yansıtmış. Karakoçan halkının DDKO’ya gönderdiği mektupta; “Bingöl Adalet partisi başkanı olan doktor Halit Rıza Ünal, doktor gönderilmemesi için Ankara’ya baskı yaptığından dolayı kazamız aylardır doktorsuzdur. Doktor Halit Rıza Ünal ve birkaç uşağı bundan istifade ederek bir muayenehane açmışlar ve her gün birkaç saatlik muayene için Bingöl’den gelerek binlerce lira alıp halkımızı soymaktadırlar” deniyor bu konudaki mücadeleleri açıklanıyor.

Ergani köylülerinin “Hükümetin Doğu’daki komando değil Kıvım’la mücadelesini istiyoruz” protestoları, Mardin’deki toprak işgalleri, Şiran’daki ağa zulmüne karşı gelen köylülerin durumu açıklanıyor. Siverek’te Komünizmle mücadele derneği açıldığını ve burada bulunanların köylülere zulmü haber yapılmış. Olayı ve dernek kurucularını protesto için bir

günlük işyerlerinin kapatılması eylemi yapıldığı belirtilmiş. Ağanın “*Kurt soyundan geldiğimizi açıklaması*” karşısında Siverek halkının öfkesi dile getirilmiş.

Diyarbakır’ın Harbercin köylülerinin topraklarının zorla ağalar ve komandolar tarafından ele geçirilmesini protesto yürüyüşü açıklanıyor. Sinan ağa ve kirvesi Üsteğmen, başçavuş ve jandarma müfrezesiyle köyü kuşatmış, muhasara altında bulunan köy üç gün boyunca talan edilmiş, ekilen topraklardan ekinler sökülüştür.

Yürüyüşte Harbercin köylüleri “*Zalimin silahlı adamları ve onları koruyan jandarmaları varsa köylülerin de devrimci birliği vardır*” sloganları atmışlardır. Civardaki tüm köyler de Harbercin yürüyüşüne katılmışlardır. Yürüyüşte *ERDE ME HEQE ME* (toprağımız hakkımız), *ERDE ME NAMUSA ME* (toprağımız namusumuz), *ZULMA AĞARA NA* (ağanın zulmüne hayır), *ZULMA CENDERMERA NA* (jandarma zulmüne hayır), ellerinde *AGA + JANDARMA = ZULUM, KAHROLSUN AĞALAR* pankartları taşımışlardır.

Tatvan’da kanunsuz sıkıyönetim haberi de şöyle verilmiş:

“Emniyet kuvvetlerinin hırsızlıkla başa çıkamadığı uydurma gerekçesi ile halkımızın gözünü korkutmak için gece saat 21’den sonra ilçede jandarma birlikleri kol gezmekte ve yasağa uymayanları döverek komaya sokmaktadır”.

Bu kanunsuz ve keyfi hareketlere karşı Tatvan’da bütün halkın katıldığı büyük bir protesto yürüyüşü yapıldığı da açıklanmış.

Batman’da devrimci kardeşimiz Mele Mehmet’e içinde bulunduğumuz ayda yapılan çirkin bir komplo: Mehmet’in kahvesine birkaç kez gelen bir yabancı onu sorarak, nihayet kendisini gördüğünde bir tabanca uzatmış “bunu sana falan adam gönderdi, saklamamı söyledi” demiş. Mele Mehmet’in böyle şeylerin emanet dahi olsa saklanamayacağını bildirmesi üzerine geri götürmüştür. Kısa zaman sonra polisler kahveyi basmışlar ve arama kararının yalnız o kahve için çıkarıldığını söylemişlerdir.

Tunceli’de DDKO’nun yayınladığı “*Kamuoyuna*” başlıklı bildiriye dağıtırlarken Aslan ve Mustafa Kurkafa isimli iki yiğit arkadaşımızın tevkif edildiği belirtilmiş.

Faşistlerin örgütümüze saldırıları yoğunlaşıyor haberinde ise; “*Devrimci Doğu Kültür Ocaklarına 12.1.1971 günü saat 21.25’te faşist güçler tarafından bomba atıldığı*” haberi verilmiş. Bu bombanın DDKO’ya değil demokratik hakları gasp edilmiş Kürt halkına atıldığı ifade edilerek mücadelenin sindirilemeyeceği belirtilmiştir.

Ergani’de Devrimci Kavga Yoğunlaşıyor haberinde, Erganililerin liseye öğretmen verilmemesini liseyi işgal ederek protesto ettikleri belirtilmiş. Köylüler ve gençlerin bir araya gelerek ülkü ocaklarının baskılarına karşı daha bilinçli mücadele edebilmek için karar aldıkları da açıklanmış.

Bu faaliyetler ve haberlerden sonra bülten önemli bir konuya parmak basıyor, Faşizm’in güç kazandığı ve halkları ezdiği belirtilerek burjuva demokrasisi (parlamentarizm) ile faşizm arasındaki farkı ortaya koyan bir açıklama bültene konulmuş, daha sonra metin şöyle bitmiş;

“Özü itibarıyla Türkiye’de gelişen işçi sınıfının devrimci mücadelesini, köylülerin demokratik hareketlerini, devrimci gençliğin mücadelesini ve Kürt halkının demokratik kavgasını bastırmak için açıkça faşist bir yönetim getirilmek istenmektedir. Ve gerekçe olarak da gençlik hareketleri öne sürülmektedir.

Halklarımızı ezmek için burjuva demokratik düzenini (ki Türkiye'deki şekli burjuva demokrasisidir) yetersiz görüyorlar. Milliyet, Hürriyet, Yeni Gazete ve Günaydın gazeteleri ile tüm geri gazeteler faşizmin gelmesi için katkıda bulunuyorlar. Doğu'da Kürt halkının demokratik mücadelesini yok etmek ve şoven baskıları daha da arttırmak için 'Halklar' terimini gerekçe olarak gösteriyorlar” denilmektedir.

Ve faşizmin Türkiye'deki durum açıklanarak anlatımı devam etmekte, buna karşı mücadelenin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Dış haberler olarak bülten *Bask Milliyetçilerinin Devrimci Mücadelesi* başlığını koymuş. Bask ile ilgili bilgiler verilerek mücadelenin boyutları tanıtılmış. Basklıların örgütü ETA ile ilgili bilgi verilerek mücadelesi açıklanmış.

“Bask'lar 1839-1840 tarihlerinde hanedan kavgalarından çıkan iç savaş sırasında ayaklanmışlar ve liberal burjuvazi ile birlikte aristokrasiye karşı mücadele etmişlerdir” dinilerek bu ayaklanmaların nedenleri sıralanmaktadır.

“Birincisi ilerleme ve ikincisi en önemlisi kendi kaderlerini tayin etme isteğidir. Bask'ların Cumhuriyetin kurulmasına yol açan, 1930 iç savaşında da kralcılara karşı cumhuriyetçilerle birleşmesi İspanya'da (1931) demokratik cumhuriyetin kurulmasında önemli rol oynamıştır. Cumhuriyet yönetimi Bask'lara özerklik tanımıştır. Daha sonra faşist generallerin ayaklanması ile baş gösteren İspanya iç savaşında Bask'lar cumhuriyetçilerin saflarında dövüşmüşlerdir. Demokratik güçler yenildikten sonra Bask'lar Franco faşizminin çizmesi altında özel olarak ezilmişlerdir. Bask dili yasaklanmış, 1963 sonuna kadar en az 1000 Bask devrimci faşist yönetim tarafından kurşuna dizilmiştir. Franco faşizmi tarafından sindirilmek istenen Bask milli hareketinin sesi, 1960 yılının ortasından itibaren tekrar yükselmiş ve Bask milli hareketinin örgütü ETA (Bask milleti ve özgürlük)' da varlığını göstermiştir.

ETA içinde iki eğilim mevcuttu. Bir eğilim, Bask'lara dayanan ve sadece milli talepleri esas alan bir mücadele yürütmekten yanaydı. Diğer eğilim ise, Bask'ların İspanyol proletaryasıyla birlikte mücadele etmesi ile milli taleplerin elde edileceğini ileri sürmekteydi..”

Görüldüğü kadarıyla bizimkine çok benzemektedir. DDKO da bu benzerliği yakalamış olacak ki, üzerinde ısrarla durmaktadır.

Daha sonra, Bask'ın başına gelenler, zulüm ve işkence, katliamlar sıralanıyor. Şöyle devam ediyor:

“Bask devrimcileri mahkemede kendilerini savunacak yerde, davaya siyasi bir nitelik kazandırmışlardır. Son olarak, Burgos Askeri Mahkemesi tarafından 6 Bask devrimcisine idam cezası verildi. Faşist Franco baskılara dayanmadı ve idam cezaları 30 ila 62 yıl arası hapse çevrildi. Bütün bunlar devam ederken, büyük bir mücadele azmi ile dolu 6 Bask devrimcisi mücadelemiz ölünceye kadar devam edecektir. YA İSTİKLAL YA ÖLÜM mesajını bütün dünyaya duyurmuşlardır”.

Bu gelişmeler de bizimkine benziyor. DDKO duruşmalarına geleceğiz, orada biz siyasi bir muhteva ortaya koyarak kendimizi savunmadık ve ağır cezalara uğradık. TC dayanmadı ve bizi “Af” Yasası ile salıverdi..

Ve Bask ile ilgili açıklama DDKO bülteninde sloganlarla sonuçlanıyor⁴⁰¹.

---

⁴⁰¹ 8 No'lu bülten için ak: age. Sh: 557-570.

Bülten *Halklarımız Faşizme Karşı Direniyor* başlığı ile Kürdistan'ın bütün il ve ilçelerinde baskıların yoğunlaştığı açıklanmış.

Türkiye İşçi Partisi'nin açtığı “Faşizme Hayır” kampanyasına karşı saldırılar kınanıyor, Partinin bazı il ve ilçe örgütlerine yapılan baskınlar, afiş ve bildirimlere el konulması protesto ediliyor. Özellikle Silvan ve Siverek'teki baskınlarda yakalanan 4 kişinin “**Komünizm ve Kürtçülük**” ile yargılandıkları belirtiliyor.

“Faşizme hayır diyen Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın üyeleri de nezarethanelere atılmış, Ankara, İstanbul, Silvan, Kozluk, Ergani ocakları polis tarafından aranmış, kitap, bildiri ile afişler götürülmüştür. Ergani'de afiş asan Ergani Devrimci Doğu kültür Ocağı başkanı arkadaşımız da polisler tarafından gözaltına alınmıştır.

İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Devrimci Doğu Kültür Ocakları, Dev-Genç, İlk-Sen, Sosyalist Gençlik Örgütü ve Üniversite öğretim üyeleri cesaretle kampanyayı sürdürmüşlerdir” deniliyor.

Kozlukta Devrimci Doğu Kültür Ocağı'nın mitingi haber yapılmış.

“Özellikle halkımızın devrimci mücadelesine katılan Türkçe bilmeyen Feqi ve Melleler kendi ana dilleri olan Kürtçe ile halka hitap ederek gerçekleri dile getirmişlerdir”.

Önemli bir programatik olaya parmak basılmış. Dönemin mücadele perspektif bakımından ve şimdiye denk düşen alt programlar bakımından son derece önemli bir olgu gündemleştirilmiş.

DDKO, Kozluk kaymakamı tarafından yasal olmayan biçimde basılmış bütün yayın ve afişlere el konulmuştur. Melle Abdullah Xerzi otuz kilometre uzaktan köyünden jandarmalarla getirilmiş, bizzat kaymakam tarafından dövülmüştür. Seksen yaşındaki bu insanın dövül-mesi, elinin kolunun sıkıca bağlanması halkın nefretine yol açmıştır. Nedeni de: Kozluk DDKO mitinginde Kürtçe konuşma yapması gösterilmiştir.

Mitinge çevreden çok sayıda Kürdistanlı gelmiş, İstanbul, Ankara, Diyarbakır'dan gelenler dışında Ergani, Batman, Silvan, Siverek, Baykan ve diğer kasabalardan da halk katılmıştır.

Suruç'ta Ölüm Kol Geziyor başlığı ile,

“Urfa'nın Suruç ilçesi ve köyleri de bütün yetkili makamlarla jandarmaların keyiflerine göre at oynattıkları yerlerden birisi. İnsanların sadece zevk için kurşuna dizilmeleri, gece yarılarında evlerinden alınan vatandaşların sınır boyuna götürülerek sorgusuz sualsiz katledilmelerinin yanında bir de 'MAYININ' getirdiği ölüm var Suruç'ta” deniliyor.

Doğu'da Devrimcilere Yapılan Baskılar Yoğunlaşıyor başlığı ile “21 Şubat 1971 tarihli Kulp Halkı imzalı bildiri verilmiş. Diyarbakır Devrimci Doğu kültür Ocağı'nın Türkiye Halklarına başlıklı bildirisi ile Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının Şubat 1971 tarihli 8 Sayılı Bülteni'ni, kasabanın gazete bayiiinin gazetelerle birlikte dağıttığı ihbarı üzerine kasabamızda büyük bir terör başlatılmıştır”, deniliyor ve olaylar açıklanıyor.

“1969 yılında Tunceli'de Pir Sultan Abdal Oyunu'nu engellemek isteyen polisin açtığı ateş sonucu hayatını kaybeden Mehmet Doğan olayından sonra, arkadaşlarımız tarafından yeniden Tunceli, Hozat ve Mazgirt'te oyunun sahnelendiği” belirtiliyor.

Van'da Tertip başlıklı haberde ise, Van'ın Özalp ilçesinde ihbar edilen iki vatandaşın yargılanması ve oynanan oyunlar dile getirilmiş.

“Nisan 1970 tarihinde Özalp Değirmen köyü camiinde verdikleri vaizde “Kürtçülük” propagandası yaptıkları öne sürülen iki kişinin muhtar ve jandarma komutanı tarafından ihbarları ile

yakalanmaları, TCK' nun 125. maddesinden yargılanmaları ve TCK' nun 125. maddesi açıklanıyor. Oysa, toprak ihtilafından dolayı bu kişiler Van'da ikamet ediyorlar ve cami de bu nedenle uzun süredir kapalı bulunmaktadır” denilerek, ölüm cezası ile yargılanma kınanmaktadır.

Bülten, *ABD Emperyalizmine Devrimci Hindi-Çin'i Halkları Ağır Darbeler İndiriyor* başlıklı bir dış haber vermiş.

Son olarak bir duyuru var.

16 Ekim 1970 gününden bu yana Ankara cezaevinde “KÜRTÇÜ-LÜK” iddiasıyla ben, İ. Güçlü, N. Şemmikanlı ve S. Çepik'in tutuklu bulunduğumuz ve tutuksuz diğer 16 arkadaşımızla birlikte ilk duruşmamızın Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesinde 29.3.1971 günü saat 9.00'da yapılacağı açıklanıyor⁴⁰².

Özetle yayınlar ve çalışmalar konusunda belli sonuçlar çıkarmamız mümkün. DDKO'nun son Yayın Bültenleri çalışmalarında tutuklamaların verdiği bir sertlik ve panik var. Ayrıca, TİP yanlısı arkadaşların çalışmalara egemen olduklarını görüyoruz. Yazımlar biraz daha Türk solu vari ve haberler ağırlıklı olarak Metropollerdeki olaylara, işçi sınıfının mücadelesine, TİP'e adapte edilmiş. Bültenlerin daha önceki sayıları incelenir ve Ankara'da çıkarıldığı da dikkate alınır, söylediklerimiz daha iyi anlaşılabilir..

Yayınlar kapsamlı bir çalışma yürütüldüğünü gösteriyor. Genel olarak DDKO'larınca bütün Kürdistan çapında ayrımsız bir çalışma yapıldığı ve Örgütlenmenin de büyük oranda ülke sathında (Kürdistan da) sürdüğünü tespit edebiliyoruz. Her siyasi faaliyet ve çalışma içinde, sosyal, kültürel vb. nitelikleri ne olursa olsun bütün DDKO üyelerinin aktif olarak çalıştıklarını da saptayabiliyoruz. Çalışmalarımızda Metropol Üniversiteleri'ndeki öğrenci eylemlerinin giderek tali duruma düştüğü ve Türk “Sol”u ile açık bir kopuşma yaşandığı son derece önemli sonuçlar sayılmalıdır. DDKO'ların Kürdistan genelinde kitleselleştiği, gençlik yapısından halk örgütlenmesine kaydığı da söylenebilir. (...)

6. Doğu Mitingleri ve Göç Olayı

Önemli bir çalışma olarak Doğu Mitinglerinden de söz etmek gerekiyor. Diğer çalışmalara yeri geldiğinde değinmek üzere şimdi bu mitinglere kısaca bir göz atalım.

1967 yılında başlayan ve 1969 yılına kadar devam eden “DOĞU MİTINGLERİ” nin kendi kuruluşundan sonraya rastlayanlarını DDKO'lar yönetmiş ve yönlendirmiştir. Daha öncekiler de ise, birçok üyemiz, kurucu üyemiz ve diğer arkadaşlarımız bulunmuşlardır. Şunu belirteyim ki, TİP ve KDP'ler bu mitinglerin oluşması ve yönlendirilmesinde etkindiler.

Son mitingler daha geniş bir potansiyel ile gerçekleştirilmiştir. Çünkü DDKO'lar tabanlarında legal olarak her iki KDP üye ve sempatanları ve TİP yanlılarını da barındırıyordu. TİP'in egemenliği daha fazlaydı. Bu konuları yukarıda yer yer açıklamıştım. (...)

1969 yılındaki mitingler DDKO'nun kuruluş dönemine denk düşmektedir.

16.2.1969 Gaziantep “*Emperyalizme Karşı Savaş*” Mitingi, 22.2.1969 Malatya “*İşsizlik, Açlık ve Emperyalizme Karşı Savaş*” Mitingi, 17.3.1969 Diyarbakır “*Hürriyet ve Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısını Protesto*” Mitingi, 19.4.1969 Ağrı “*İşsizliğe Karşı*

⁴⁰² 9 No'lu bülten için bak: age. Sh: 571-581.

Savaş” Mitingi DDKO’ların kuruluş dönemlerinde gerçekleştirilen Mitinglerdir. Daha çok TİP ağırlıklı olan bu Mitinglere DDKO üyeleri de aktif katılmışlardır.

Bu Mitingler sonrası bilinçlenme hızlanmıştır. Miting ve yürüyüşler Kürdistan’ın geri kalmışlığını öne çıkarmakla birlikte, etnik farklılıkları da gündeme taşımışlardır. Bundan maksat ise, Kürt ulusunun durumudur. İlk embriyonları olarak kabul edilmelidir. Bu Mitinglerde “Doğulu aydınların” doğru ve gerçek taleplerine “Doğu’daki İnsanlar Çingenelerle Çiftleştirilmeli” yada yerlerinden yurtlarından “kovulmalı” gibi çok ilkel önermelerle karşı çıkmıştır. Türk “Sol”u ve “Sosyalistleri”nin bir bölümü de bu önermelere katılmışlardır. Demokrat geçinen birçok Türk aydını bu mücadelede devletin programı ile üst üste düşen bir anlayışla bize tavır takınmışlardır. Bunlardan bazılarını yukarıda açıklamıştık.

Bu ırkçı ve şoven anlayışın kasıtlı ve tahrikçi tavırları MİT ve Polis’in adım adım “Doğulu Gençlerin” peşine düşmesine yol açmıştır. Hapishane yolları açılmış, o günden bu yana da hapishaneden bir türlü çıkmadığımız bir mücadele kendini dayatmış ve biçimlenmiştir. “Kürtçülük yapmak” artık cezalandırılmak için yeterli bir sebep olabilmektedir.

Oysa “DOĞU MİTİGLERİ” en başta toplumunun ve çağının sorumluluğunu taşıyan aydınların daha da bilinçlenmelerini yaratmıştır. Mitinglerdeki sloganlar kitlelere yayılarak, aydınlarla kitlelerin diyalogu gerçekleşmiştir. Bu mitingler, Kürdistan’daki uyanışın ve dayanışmanın en güzel örneklerini oluşturmuştur.

DDKO’nun kuruluşundan önce gerçekleştirilen 1967 mitingleri ile ilgili 15 kişi, Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmaları sonrası beraat etmişlerdir. Soruşturmalar ise devam etmiştir. DDKO’ların kuruluşundan sonra ise DDKO’nun düzenlediği 17.7.1969 Suroç, 27.7.1969 Hilvan, 2.8.1969 Varto, 2.8.1969 Siverek, 24.8.1969 Lice Mitingleri hakkında ise soruşturma bile açılmamıştır. Bu sözünü ettiğim mitinglerde, o günler gündemi dolduran “Anayasayı ve Temel Hak ve Hürriyetleri Koruna Kanun Tasarısı” kitleler düzeyinde geniş biçimde teşhir edilmiştir⁴⁰³.

Doğu Mitinglerinde şu temel olgular protesto edilmiştir:

1. *“Kürdistan’daki işbirlikçilerin emperyalist ve sömürgecilerle birlikte Kürt halkını sömürdükleri, halkımızın aç ve çaresiz olduğu,*
2. *TC hükümetlerinin 3 kez uyguladığı sürgün ve mecburi iskan siyasetinin Şoven yapısı,*
3. *Bölgenin geri bırakılmışlığı yanında, etnik ayrıcalığın temel bir sorun olduğu gibi sorunlar gündemleştirilmeye çalışılmıştır”*

Burada bir parantez açarak mitinglerin sonuçları bakımından özellikle Kürdistan’daki GÖÇ dalgası ile ilgili kısa bazı açıklamalar yapmak gerekiyor. Yukarıda Göç olayına değinmiştik (bak: dipnot 9).

Son savaş nedeniyle özellikle büyük merkezlere yığılan milyonlarca insanımız, burada iç göç dalgası nedeniyle ağır koşullara ve devletin baskılarına maruz bırakılmışlardır. Bu iç göç, hemen hemen birçok köyün boşaltılması ve küçük kasabalardan güvenlik nedeniyle, iş bulmak için Kürdistan’ın büyük kentlerine göçü açıklıyor.

⁴⁰³ Daha geniş bilgi için bak: İsmail Beşikçi, *Doğu Mitingleri’nin Analizi* (1967), Yurt Kitap Yayın, Ankara, Mart 1992.

Devletin ise göç üzerinde sistemli programları ve baskıları vardır. Bu hem iç göçü hem dış göçü hızlandırmıştır. Bunun temel nedeni savaşta köylük alanların lojistik desteğini mücadeleden kesmek, mücadeleye insan unsurunun katılımını engellemek, köylük alanları yakıp yıkarak, yollar açmak, araçların kolay her yere ulaşmasını sağlamak, helikopterlerin rahat inip kalkması sağlayan alanlara pistler oluşturmak yanında, yasal çerçevede sistemli bir baskı da görülmektedir. Bu konuda tarihsel bakımdan cumhuriyetin ilanından öncelere dayanan uygulamalar ve politikalar var.

Osmanlılar döneminden itibaren Kürdistan'da asimilasyon ve jenosit amaçlı göç dalgaları gerçekleşmiş, dışarıdan getirilip yerleştirilen gruplarla bir karmaşıklık yaratılmıştır. Bir örnek verirsek; Halife Mehmet V. Reşat dönemi hazırlanan bir kanunname, çok ciddi tedbirler önermiş, bu anlayışa insanın şaşmaması mümkün değil. Kararnameye göre; *“Kürtler yurtlarından atılacak, Türk illerine gönderilecek, Türk köylerine orada yaşayan nüfusun %5’ini geçmeyen oranda dağıtılacaklardı”*. *“Kürtlerle Kürdistan halkı arasındaki ilişkiler kesinlikle yasaklanacaktı”*. *“Kayıtlar 700 bin Kürdün yurtlarından koparıldığını göstermektedir”*.

“Büyük savaşta Toros dağlarından geçmiş olanlar, üst üste yığılmış insanları görmüşlerdir. Bu insanlar da yurtlarından kovulan, açlık, soğuktan, hastalıktan ölen Kürt’lerdi”. Ermenilerin katliamı ve diğer uluslara yapılanlar ile Kürtlerin sürgünü birlikte uygulanmıştır⁴⁰⁴.

Göç olayını “Kürdistan’da vahim bir olgu” olarak gören ve “Kürdis-tanlı tüm güçleri konu ile ilgili çalışmalar yapmaya davet ediyorum” diyen Dersimli Ali’nin önerisini de eklemek gerekiyor⁴⁰⁵.

Göç olayını Türkiye’nin iç sorunu gören ve Türkiye’nin batı bölgelerine göçü iç göç sayan anlayışlar da var. Bunlara katılmak mümkün değil. Avrupa ülkelerine gidişleri dış göç sayıp, Türkiye’nin batı bölgelerine gönderilmeleri iç göç saymak yanlıştır. Bu da dış göçtür ve nedenleri belirtilse de zora dayanan yanını da unutmamak gerekir. Tarihsel süreç bunu gösteriyor⁴⁰⁶. Göç’ün Kürdistan açısından ülke olarak ele alınması, esas amacını açıklamak ve sonuçlar çıkarmak bakımından gereklidir.

Bunun gibi genel kavramlarla M. Ali Aslan da Kürt Mülteciler üzerine bir kitap yazmış⁴⁰⁷, ancak bununla neyi amaçladığı ve ne anlatmak istediği pek belli değil. Bu nedenle adı geçen kitabı tartışmak gereksiz. Özellikle Avrupa’daki mültecileri almış, bunu da göç saymıyor,

⁴⁰⁴ Yukarıdaki alıntılar Xoybun örgütü yayımından alınmıştır. 1925 Şeyh Sait adıyla anılan direnmeyi konu alan bir broşürdür. İngilizce’den Türkçe’ye Bavê Bêrivan tarafından çevrilmiştir. Nakleden: Kürdistan Press, **Türkiye’de Kürtlerin Kırımı**, Sayı:34, Sh:10, Nisan 1988.

⁴⁰⁵ Bak: Kürdistan Press, Sayı:39, Sh:5, Haziran 1988.

⁴⁰⁶ Refik Karakoç, Türkiye’de Göç, Ronahi gazetesi, Şubat 1996.

⁴⁰⁷ M. Ali Aslan, Kürt Mülteciler, Demokrasi Yayınları, Ankara, Kasım 1988. M. Ali Aslan’ı çok önceden tanıyorum. O da yukarıda açıkladığım “Doğulu sosyalistler” ekolünün içindeydi. 1967 yılında yine mitinglerle ilgili olarak adı geçiyor, gelişmeler içinde Ankara’da Yeni Akış adlı bir dergi çıkardı. Kendisi ile birlikte Abbas İzol tutuklandılar. Abbas Siverekliydi. Yargılama sonucu beraat ettiler. Bu dergi de Kürt hareketi açısından önemli bir aşamaya tekabül ediyor. Şu an arşivde elimizde bulunmuyor, Türkiye’de 1975/80 dönemi Rizgarî arşivinde kaldı (...) Abbas İzol’un nerede olduğunu ve durumunu bilmiyorum. Kendisi ile yakın arkadaşlığımız vardı, TİP yanlısı idi, DDKO’lara pek yanaşmadı ama karşı da olmadı. M. Ali Aslan Ankara Uzun Otel’de kaldığı sıralar Şivan ile de görüşüyordu, örgütsel ilişkisinin olup olmadığını bilmiyorum. Ancak, TİP genel başkanı olduktan kısa bir süre sonra görevinden istifa etti. Söylentilere göre Genel Kurmaya götürülüp tehdit edildiği için görevi bırakmış. Bu çekilişinin gerekçesini de açıklamadı, hala net olarak bilmiyoruz. TİP’ teki karmaşa içinde Aybar/Boran gruplarının çatışmasında yönetime gelmişti ve parti çevrelerinde Aybar’cı olarak biliniyordu. Eğer çalışsaydı bazı şeyleri kotarırdı diye düşünüyorum. İyi ve çalışkan biriydi. (...) Ayrıca TİP’ teki çalışmalarımızda, özellikle Erzurum il örgütlenmesinde birlikteydik, bizim otelde rehin kalmamız olayında yardımları olmuştu, kendisi de çok zorluk çekmişti.(...)

nedenlerini ve sonuçlarını da tartışmıyor. Türkiye'nin batı bölgelerini ise hiç önemsememiş, sanki Avrupa'dan bir farkı varmış gibi ele almış. O da Türkiye'yi ülke görmektedir.

Göç olayının Kürdistan açısından tarihsel süreç bakımından önemi var, şimdi de var. Birçok nedene dayalı zoraki göç her zaman yaşandı. Özellikle batı bölgelerine sürülenlerin çoğunluğu geri dönmedi, dönenler ise birçok rahatsızlığı birlikte getirdiler. Sosyo-ekonomik, pedagojik, psikolojik, sosyolojik, ekonomik temel tahribatlar yaşadığımız bu olayı incelemek gerekiyor. Şimdi de ulus olarak yine birçok rahatsızlıklarla böylesi olayları yaşıyoruz. İstanbul'da 4 milyon Kürt aç ve sefil halde, tiner, fuhuş vb. hastalıklar edinmişler, asimile olmuşlardır. Bunlar ülkeye geri döndüklerinde önemli sorun olacaklardır. Büyük bir sağlık politikasına ihtiyaç gösterecek, rehabilitasyonu önemli bir sorun haline getirecektir. Bunların tersine Avrupa'dakilerin asimilasyonu ve rahatsızlıkları mülteciliğin genel sorunları dışında daha azdır.

İsmail Beşikçi de bu konuda önemli bir inceleme yaptı, bunu da belirtmek gerekiyor⁴⁰⁸. Esas önemli olan da budur. Kürtlerin zorla iskan edilmeleri. Böylece ağır bir Jenosit ve asimilasyon yaşayarak, kendi benliklerini yitirerek ulusal bütünlükten koparılmaya çalışılmış, bu uygulamalarda TC tarafından başarı da sağlanmıştır. Ayaklanmalar sırasında birçok insan niteliklerine bakılmaksızın batı bölgelerinde zorla iskana tabi tutulmuşlardır. Bu da **dış bir göçtür**. Altını kalınca çiziyorum.

Başa dönersek, mitinglere halkın ilgisinin çok fazla olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca DDKO'lar metropollerde de benzeri miting ve gösteriler düzenlemişlerdir. Bu gösteriler ve mitingler biraz olsun Kürtlerin varlıklarını ayakta tutabilen, ayrı bir topluluk olduğunu sunan olgular yaratabilmişlerdir. Şunu da eklemek gerekiyor, daha önce eğlence türünden ve para kazanma amaçlı Doğu kültür derneklerinin düzenledikleri gecelere de müdahale edilmiş, DDKO'nun denetimine alınarak, amaç ve niteliğimiz çerçevesinde tasarlanan gecelere dönüştürülmesi sağlanmıştır. Bu geceler metropollerde bulunan kendi iradesi yada zorla gelmiş Kürdistanlıların asimile edilmelerinin başka bir yoluydu. Ülke temelinden soyutlanmaya çalışılan, Türkiye'nin genel durumu içinde bir kabullendirmeydi aynı zamanda. Bu müdahale nedeniyle "Doğulu Gençlere Yardım Dernekleri" kurularak, hem eski gecelerin yenilenmesi hem de DDKO'ların gelişmesi engellenmeye çalışılmıştır. Ancak DDKO'ların gelişmesi engellenememiştir. O yoz geceler, salonlardan halkın düzeyine indirgenebilmiş, miting ve gösterilerle de bütünleşerek bir anlam ifade etmeye başlamıştır. Günümüzde de bunun geliştiği somut durumlara kaynaklık eden bir temel oluşturulmuştur. Halkın düzeyine çekilebilmiştir.

7. Komando Harekatı ve sonuçları

Kürt ulusunun gelişen ulusal demokratik mücadelesi engellenmek isteniyordu. Başta halkı sindirmek ve aydınları kitleden soyutlamak için baskılar yoğunlaştırılmıştı, bunun başında da "Doğu ve Güneydoğu" bölgeleri olarak adlandırılan Kürdistan'da yoğun bir Komando harekatı başlatılmıştı. Yukarıda haber ve yorumlarda bu konuda bilgiler vermiştik. Komando harekatının mevzi bir baskı yada saldırı olmadığı kesindi. Bütün Kürdistan çapında bir saldırı ve bu da alışılmış jandarma aracılığı ile değil, özel yetiştirilmiş Komandolar tarafından bütün teknik ve gelişmiş araçlarla yapılmaktaydı. Şehir, köy, kasaba ve diğer yerleşim birimleri ayırt edilmeden motorlu araçlarla ve helikopterlerle kuşatılmakta, yoğun işkenceler yapılmaktaydı. Kadın ve erkekler çırılçıplak soyundurulmuş, erkeklerin cinsiyet uzuvlarına

⁴⁰⁸ İsmail Beşikçi, *Kürtlerin Mecburi İskanı*, Komal Yayınları, 1977, İstanbul.

ipler bağlanıyor, bunlar kadınların ellerine verilerek gön boyunca köy yada kasaba merkezlerinde dolaştırılıyordu. Dersimden sonra uygulanan en kapsamlı insanlık dışı ve onur kırıcı görüntüler tüyler ürpertiyordu. İnsanlara hayvan pisliği yediriliyor vb.. Bu işkence, baskı ve kötü muamele sonucunda birçok insanımız hayatını kaybetmiş ya da sakat kalmıştı.

DDKO'ları uygulamalar karşısında birçok üyesini "Doğu ve Güney Doğu" olarak adlandırdıkları bölgeye, yani Kürdistan'a göndermiş, olaylarla ilgili gerekli araştırma yapmış, gelen mektup ve bilgileri de katarak, zarar görenlerin, ölen yada sakat kalanların bütün bilgi ve belgelerini en geniş biçimde toplamayı başarmıştı. Bunlar değerlendirilip sonra gerekli biçimde teşhir edilmişti. Böylece önemli bir kamuoyu yaratılmış, protesto seslerinin yükselmesi sağlamıştı.

Kürdistan'daki Komando olayları ile ilgili 16 kuruluşla birlikte protestolar gerçekleştirilmiş, bildiri yayınlanmış ve Kürt halkının çektiği zulüm ve işkence gerçek yüzü ile (!) bir telgrafla Cumhurbaşkanına da iletilmişti. 12 Nisan 1970 tarihli telgrafa Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri 20 Nisan 1970 tarihinde şu cevabı vermişti:

"Olayların araştırılabilmesi için kaynakların tespiti ve bilgilerin acele Cumhurbaşkanlığı Genel sekreterliğine ulaştırılması gerekir".

Oysa, olaylara doğrudan müdahale edilmesi mümkündü, en önemlisi devletin en üst kurumunun besbelli ki bu olaylardan haberi doğrudan vardı, ama DDKO'dan yeniden bilgi isteniyordu! Bu oldukça düşündürücüydü. Ancak toplanan bilgi ve belgeler ışığında olaylarla ilgili bir rapor düzenlenerek 15 Mayıs 1970 tarihinde gönderilmiş ve kamuoyuna da açıklanmıştır.

Düzenlenen ve kamuoyuna açıklanan raporda sonuç olarak özetle şöyle deniyordu:

"..Türkiye'nin 'Doğu ve Güneydoğusu'nda yaşayan halka uygulanan baskı, zulüm bir jenosit hareketidir ve bize göre yasa dışıdır. Aynı zamanda insanlık dışı bir anlayışın sonucudur. 'Eşkıya aranyor' gerekçesi ile yapılan bu kapsamlı hareketin anlamını kavramakta zorlanıyoruz. Eğer Türkiye tarihi incelenirse görülür ki, bu bölgelerdeki halka uygulanan insanlık dışı baskı ne ilktir ne son.. Devrimci 'Doğulu' öğrenciler olarak yasadışı bu hareketi şiddetle kınıyoruz. İktidarın bu yoldaki eylemlerine karşı bundan böyle bütün gücümüzle karşı koyacağımızı bildiririz"⁴⁰⁹.

8.DDKO'ların ilk Genel Kurulu İçin Hazırlanan Çalışma Raporu

Bu metinde, genel durum değerlendirmesi yapılarak, örgütün amaç, nitelik ve hedeflerini sıralamıştır.

"..Bizim örgütümüz, toplumsal bir düşünmeden dolayı ortak ve kurumsal (dernek kurma hakkı) çalışma düzeyidir. Bu sorumluluk için, belirli çalışma biçimleri ortaya koymak her halde genç arkadaşlarımızı uzmanlaştırmak, böylece meydana gelen bir DEVRİMCİ ÇEKİRDEK ve onun etrafındaki kadronun kendine özgü organizasyonunu sağlamak içindir. Bu gelişme halkın sosyal ideallerini çok iyi bilen TEORİK ve PRATİK donatılmış BİR ÖNCÜ MÜFREZEYİ MEYDANA GETİRECEKTİR. Böyle bir örgüt, devamlılığı olan, tek tek aynı görevi başarıya ulaştıracak bir LİDERLER ÖRGÜTÜ'dür" demektedir.(...)

⁴⁰⁹ "Cumhurbaşkanlığına sunulan Rapor", DDKO Dava Dosyası, KOMAL Yayınları, 1975, Ankara, Cilt:1, Sh:597-603.

Gerçekten DDKO üyeleri teorik ve pratik çok iyi donatılmışlardı. Ve devamlılığı sağlayan bir kadro da yaratılabildi. Daha sonraki dönem tüm Kürdistanlı örgüt ve kadrolar DDKO sürecinde gelen unsurlar arasındaki ayrılıklardan çıktı.

Halkın sosyal ideallerini iyi bilmek ise, Kürt Ulusu'nun dili, kültürü ve özellikle tarihsel geçmişini, direnişlerini ve mücadele sürecindeki ihanetleri kavramadaki süreklilik ve bunu her düzeyde ifade edebilme, savunma yeteneğinin oluştuğuna bağlanabilir. Kısa sürede Kürt Ulusu ile bütünleşebilmenin sağlanması küçümsenemez.

Çalışma Raporu bütün faaliyetleri sıralamış ve açıklamıştır. Çalışma biçimi, örgütlenme, eğitim, yayın, arşiv, kitaplık, folklor, propaganda, bilim kurulu, hukuk bürosu, saymanlık, şenlikler, kutlamalar, haberleşme vb. detay kurallara bağlanmış, işlerliği olan çalışmalar olarak başarıyla yapılmıştır. Bunlar çalışma raporunda detaylandırılmıştır.

“Çalışma biçiminde DDKO'ların bağımsız hareket etme tarzı, ulusa ve ülkeye bağlılık ilkesi, sıkı illegalite olmasına karşılık açık çalışmanın bütün titizlikle sürdürülmesi ve bir tehlike gelmesin diye üzerine titrenen örgütün korunup kollanması, provokasyonlara gelinmemesi, sabırla hareket edilmesi, Üniversitedeki gençlik potansiyelinin terk edilerek, yüzümüzün Kürdistan'a dönülmesi gibi önemli olguları kapsamaktadır”⁴¹⁰. (...)

9. DDKO I. Dönem Karar Tasarısı

Karar tasarısında genel bir dünya değerlendirilmesi yapılmış, o dönemin bilgi ve belgeleriyle bir takım sorunlara parmak basılmıştır. Örneğin, Ortadoğu, Bağdat Paketi, CENTO, İslam Paketi gibi sorunlar tartışılmıştır. Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı ve sınıfların mevzilenmesi de bu genel yapı içinde verilmiştir.

DDKO'nun önüne koyduğu görevler şöyle sıralanmış;

“... ”

1. Bizimle aynı stratejiyi benimseyen Türkiye'deki bütün kuruluşlarla tam bir dayanışma ve işbirliği içinde çalışmalıyız.
2. Gençliği, halkının mücadelesi ile bütünleşen, onu bilinçlendiren ve örgütlenmesine yardım eden bir tarzda yetiştirmeliyiz.
3. Gençliğin tepeden inmece, kadrocu (!), emekçi sınıflardan uzak ve anarşist akımlara kapılmamaları için çalışmalıyız.
4. Toplumun ve halkın sorunlarını bilimsel çalışmalar ve incelemeler ile ortaya koyup çözüm yolları göstermeliyiz.
5. Halklar arası eşitliğin ve kardeşliğin gerçekleştiği, sömürsüz bir dünyanın kurulmasına bütün gücümüzle çalışmalı ve işçilere, yoksul köylülere gitmeliyiz.
6. Millet ve milliyetçilik konularında Şoven şartlanmayı yıkmalıyız..”⁴¹¹.

⁴¹⁰ DDKO I. Dönem Çalışma Raporu, Ag. DDKO Dava Dosyası, KOMAL Yayınları, Ankara/1975, Sh:583-594, **Belge 10**.

⁴¹¹ DDKO I. Dönem Karar Tasarısı, ag. Dava Dosyası, Sh: 605-630, **Belge 12**.

Bir konuya kısa açıklama getirmek gerekiyor. DDKO Karar Tasarısı'nın ortak bir metin olduğunu belirtmiştik. Başlık ise, “DDKO I. Dönem Karar Tasarısı” olarak tek bir örgütü belirtiyor. Bunun nedenini yukarıda söylemiştik. Birbirleri ile ilişkili göstermemek, birine açılacak dava ve sonuçta verilecek kapatma kararından diğerlerini korumak düşünülmüştü. Ama, kısa zamanda DDKO'lar hep birlikte kapatıldılar ve aynı iddialarla ve aralarında ilişki de kurularak yargılandılar. Aktardığımız belgenin altında Ankara DDKO Yönetim Kurulu

10-Tutuklamalar ve Yargılamalar

Kürt Ulusuna karşı uygulanan ırkçı-şoven uygulamalar ve DDKO' ların çalışmaları, mücadelesi TC tarafından hazmedilmedi. Henüz tam örgütlenmemişken ve gün geçtikçe Kürdistan'da yaygınlaşmasından ürkülerek belli bir aşamada kapatılmaları yoluna gidildi, provoke edildiler. Devlet açıkça DDKO'ların önünde panik gösterdi, rahatsız oldu. Yıllardır susturulan Kürt muhalefetine birden bire bu kadar kitleselleşmesi, kendini günün koşullarına göre çok iyi ifade etmesi yeni bir dönemeci ifade ediyordu. Nitekim sonuçları da öyle oldu. İşte bu nedenlerle, DDKO'lar hakkında polisiye komplolar geliştirilmeye başlandı, tutuklamalar, yargılamaların arkası kesilmedi. Çünkü, TC'nin yasalarını ona karşı en iyi biçimde kullanılmaya ve yasal bütün koşulları işletmeye kakarlıydık. Bu nedenle, olsa olsa polisiye komplolardan başka hiçbir yol bizi durduramazdı. (...)

Sonunda devlet 16 Ekim 1970 tarihinde kapsamlı bir operasyon ile DDKO yöneticilerini (legal-illegal), ilişkili gördüğü birçok kişiyi gözaltına aldı, büyük bir vaveyla kopararak kamuoyuna sundu.. *"Vatan bölünüyor, Kürtçüler ortaya çıkmış, Barzani'den yardım alıyorlar, Komünizmi getirecekler vb.."* manşetleri bütün gazetelerin günlük işleri haline geldi. Ve bir dönem devam etti. Zaten kısa süre sonra 12 Mart 1971 darbesi ile karşı karşıya kalındı.

DDKO örgüt binalarına ve yöneticilerinin evlerine saldırı biçiminde baskınlar, arama taramalar gerçekleştirildi. Sahte bazı belgeler buralara konularak bulunmuş gibi gösterildi, ilginç olan aynı belgeler birkaç kişinin evinde birden çıkmıştı, tutanaklarda sonra deşifre oldu. Avrupa'dan gönderilen, hatırladığım kadarıyla yüzlerce Kürtçe türkü ve oyun havaları üzerinde Berlin'de doktora yapmış Ermeni asıllı birinin notalı kitabı da ele geçti, aynı kitap birkaç yere daha konularak, üç yerde birden bulunmuş gösterildi. Posta kutusuna gelen bu kitaba dayanarak DDKO, TRT'ye dava açacaktı, hazırlıkları yapıyordu. Çünkü TRT arşivindeki büyük çoğunluğu Kürtçe sözlerin çevirisi yapıp Türkçe kayda geçen türkü ve şarkı müzik parçalarıydı. Bu çok önemliydi, ama zaman gereğini yerine getirmeye fırsat vermedi. Ayrıca, Fransızca Kürt Sorunu adlı bir broşür de yine birkaç yerde birden bulunmuş gösterildi. Bana sorgulamada bu metni ısrarla sordular.

Sorgulama en çok da DDKO'nun yönetilmesi ve arkasında aranan kişiler ve güçle ilgiliydi. Bu konuda bazı arkadaşların örgütlenme ile ilgili polisteki beyanları üzerine özellikle benim üzerime çok gelindi. Bir üst organ aranmaktaydı ve başta Tarık Ziya Ekinci ve Musa Anter olmak üzere bazı kişilerin suçlu konumuna sokulması ve DDKO'ların dışarıdan yönetildiği, yönlendirildiği anlayışının egemen kılınmasına uğraşıyorlardı. Bu TC'nin geleneksel bir ahlakıdır. Arkadaşlar polis beyanlarını ilk elde savcı da geri almadılar, ancak mahkemede geri aldılar (tutuklama hakiminde). Bir de ısrarla ortaya çıkarılmak istenen bu kuruldan gözaltına alınanlardan yalnız ben vardım. Diğer 4 arkadaş gözaltına alınanlar arasında değildi. Bunlar, N. Büyükkaya, Ümit Fırat, Halit Çetin Yalap ve Yümnü Budak'tı. Yümnü dışındakiler yargılanmadılar. Yümnü ise, DDKO Ankara sanığı idi daha sonra Diyarbakır'da tutuklandı.

Legal olarak yönetici bulunanlar dışında bizim görevimiz yoktu, polis bizi örgütlenme görevlisi olarak bütün DDKO'lar düzeyinde ele almak istiyordu. Bu konudaki ısrarları kabul etmedim, ilk elde savcıda da reddettim. Ancak, yine de İfadelerimize bazı isimler yazılmasına da engel olamadık. Zaten bu birkaç kişi de genel operasyon içindeydiler ve gözaltına alınmışlardı. Ses kayıtları, ifadeler, vb. bunu gösteriyordu. Ama somut bir delil yoktu, nitekim ilk duruşmadan önce salıverildiler, tutuksuz yargılandılar. Daha sonra, aşağıda

---

imzası var, bunun için açıklama yapma gereği duydum. Oysa Karar Tasarısı DDKO'lar üst yöneticileri tarafından (illegal görünmeyen kurul, yukarıda değindim.) ortak metin olarak kararlaştırılmış ve DDKO'lar Yönetim Kurulları ile Genel Kurullarında aynen benimsemesi sağlanmıştı.

belirteceğim üzere genel operasyonlar başlatılınca yeniden tutuklandılar. Bu son operasyonun kapsamı çok geniş tutulmuştu..

Tutuklanan DDKO yöneticilerinin yargılamaları önce Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesinde başlamıştı. İlk duruşma 29 Mart 1971'de yapıldı⁴¹².

O dönem Cezaevinde bulunan Dev-Genç sanıklarının tümü 12 Mart 1971 Müdahalesi ile salıverilmişlerdi. Ama ben ve diğer 3 arkadaşım bırakılmadık. Daha sonra 26 Nisan 1971 “BALYOZ HAREKATI” adı verilen bir müdahale gerçekleşti. Başbakan yardımcısı Sadi Koçuş Sivas dönüşü verdiği demeçle “yakından uzaktan herkesin gözaltına alınmasını istiyordu” ve büyük operasyonlar oldu. Bu aynı zamanda darbe içinde darbeydi. 12 Mart 1971 müdahalesinde Başbakanlığı, bakanlığı düşünülenler bile gözaltına alındılar. Yukarıda bu konuda açıklama yapmışım⁴¹³. Bu hareket ile birlikte 1 ve 2. duruşma arasında bizleri Diyarbakır’a naklettiler. Açıkça kurbanlık koyunduk, ama bunu onlara yedirmedik. Oyunu bozduk. Buna geleceğim.

Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Savcısı böyle “hazır bir dosya” ile işe başlamış oluyordu. Önceden salıverilenler dahil birçok DDKO üye ve sempatizanı, yöneticisi yeniden tutuklandılar ve Diyarbakır’a toplandılar. Bir gözetim evi kuruldu, buranın doldurulması ve devletin ileri sürdüğü Kürtçülük ve Bölücülük, Komünizm için burada da davalar oluşturulması, kamuoyuna sunulması için hazırlıklar yapıldı. Oysa bir önceki mahkeme çoğunu salıvermiş ve bizi de gerekçesiz tutuyordu, işler birdenbire tam değişti. Bir süre sonra ilginç bir şey oldu, Sıkıyönetim savcıları bu davanın sıkıyönetimi ilgilendirmediği gerekçesi ile görevsizlik verilmesini ve geri gönderilmesini öne sürdüler ve mahkeme kararı da çıkardılar. Üst mahkeme ters yönde bir kararla yargılamayı başlattı. Belki devletin ileri gelenleri, istihbarat birimleri böyle bir davanın görülmesini ilk elde istemiyorlardı, kontrollerinde gelişecek bir yapılanma yoktu, ortalık karışabilirdi. Nitekim öyle de oldu, davanın görülmesi bizim için iyi oldu. Bir dönemecin ağır bir taşı da böylece yerine konularak, yılların suskunluğu bozulacaktı, bozuldu da. 3. Duruşma öncesi 15 Haziran 1971’de Dosya Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi’ne gönderildi ve 1 Nolu Askeri Mahkemede duruşmalarımız başladı. Diyarbakır, Kozluk, Silvan, Batman, Ergani, vb. DDKO yönetici, üye ve sempatizanları ile ilgili de ek iddianameler ile genel DDKO davaları başlatılmış oldu. Birçok unsur tutuklandı. Gözetim evi dışında bir de askeri tutuk evi oluşturuldu. İşte DDKO sürecinin yargılama hikayesi böylece başladı. Evet bir tarih daha yaşanmaya başlandı.(...)

a-İddianame

23 Ekim 1971 tarihli 122 sayfalık bir İddianame tebliğ edildi 1. duruşmada okunmaya başlandı⁴¹⁴.

⁴¹² Bak: DDKO 9.Bülteninde sözü edilen duyuru. Dipnot: 401.

⁴¹³ 12 Mart 1971 müdahalesi ile ilgili açıklamalar için bak: Yenilginin Teoriysen-leri, Özel örnek: Mihri Belli bölümü. Ayrıca bak dipnot: 398

⁴¹⁴ Bak: İddianame, Hakim Albay Said Dabak, Askeri savcı, Diyarbakır-Siirt İleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi, Esas No: 1971/144, Evrak No: 1971/130. Orijinal metin, Rizgarî Parti Hukuk Arşivi. Daha geniş bilgi için ayrıca bak: DDKO Dava Dosyası, KOMAL Yayınevi, Ankara 1975, Sh: 11-72.

Savcı İddianamesini 1. duruşmada okumaya başladı, ancak ben ve benim adıma söz almak isteyen avukatlarım Şerafettin Kaya ve Niyazi Ağırnaslı mahkemenin bağımsız olmadığına dair itirazlarda bulunmak istedik, kargaşalık içinde hakim Hamdi Sevinç bize söz vermedi, savcıya iddianamesini okumak için söz verdi. Savcı

Sözünü ettiğim İddianame'nin içeriğini özetle vereyim: Bu İddianame, bir siyaset adamı olarak yada bir avukat olarak, bir insan, bir Kürdistanlı olarak söyleyeyim baştan aşağı bizi, Kürt Ulusunu red ve inkara dayalıydı. Son derece ilkel ve başvurulan kaynaklarla içinden çıkılmaz bir ırkçılığın ifadesiydi. Bunu niçin belirtiyorum, çünkü içeriğini anlamak, DDKO duruşmalarında bizim tavrımızın ve direnişimizin anlamını daha iyi kavramamızı sağlayacağı içindir.

Ben bu kadar vahim bir durum hiç görmedim. Adi suçların yargılamalarında bile bundan çok ileride İddianameler olabilir. Neyse.

Esas yanlış şurada yapılmıştı, bizim direnmeyeceğimiz, alışılmış susturulma eyleminin başarılacağı inancı ile hareket etme yanlılığına düşmüşlerdi. Yani, 1938 sonrası yapılanlar gibi susturulmak isteniyorduk. Gücümüzü bölmek, sözde “kardeşlik, birliktelik” ayağına biraz da “bilimsellik katarak, “ha bakın vatan hepimizin, bölmeyelim, birlikte kardeşçe yaşayalım” teranesi ile hareket ediyorlardı, bu besbelliydi. Ama, gücümüzü bölmeyi başardılar top yekun hareket edemedik. Bir de Komünizm çerçevesi çizilerek ve dış kaynaklı olduğumuz izlenimi verilerek bazı unsurları ikna etmeye çabaladılar, ama biraz başardılar diyebilirim. Oysa, DDKO'lar tam da ulusal demokratik bir muhtevayı iyi biçimde organize etmişti, sosyalist muhtevası da vardı. Bunu Türkiye'nin her sıkışıklık döneminde dış argüman olarak kullandığı “Komünizm” yada “Rusyacılık” olgusuyla ilgisi yoktu. Bütün tasarılar ters tepmişti.

Bu ibret belgesinin tarihe geçmesini engellediğimiz için memnunum. Çünkü, bu tarihsel olarak kötü bir vesika idi. Öyle de tarihe geçti sanıyorum. Bir köşe taşı olarak DDKO'lar tarihsel bir süreci yeniden başlatmışlar ve suskunluğu bozmuşlardı. Şimdi İddianame'nin, o vesikanın içeriğine kısaca değineyim.

Özetle;

- Kürtlerin menşei (kökeni yani) Arap, Gürcü, İrani bir ırk olarak gösterilmişti. Yada Orta Asya'dan gelme Turanî bir kavim. Malum Türk Tarih tezi bu⁴¹⁵. Ama ne dersene de, hangi bilimsel bilgi ve belgeyi açıklarsan açıkla utanmıyorlar, arlanmıyorlar. Üstelik, Mehmet Şükrü Sekban gibi bilimsel olmayan ve devletin resmi ağızını bilimselleştirmeye birini de kaynak olarak kullanmış!
- Kürt Dili'nin olmadığı ilkel bir açıklama ile ileri sürülüyor. Bütün yazım bizi küçümseyen, horlayan tarzda ele alınmış. Kısaca, konuyu dağıtmadan belirteyim. Örneğin, şöyle diyor, “Ferhanga (aynen alıyorum) Kürdî Türkî sözlüğü”nden alıntılarla kelimelerin hiç birinin Kürtçe olmadığını öne sürüyor. Şu sonuca varmış; “Toplam kelimelerin 3080'i Türkçe, 2000'i Arapça, 1030'u Farsça, 1240'ı Zend, yani eski Farsça, 370 Pehlevi, 120 Ermeni ve 100 tanesi de Keldani”.. Ne kalıyor, Savcıya göre (tabii bu hazırlıklar onu aşan ve başka yerlerde düzenlenmiş belgelerdir), “yalnız 30 kelime Kürtçe vokabüler” dir. Bu sözlüğü Rahmetli Musa Anter'in yazdığını ileri

---

okumasına devam ederken vaktin geç olması nedeniyle duruşma ertelendi. Daha doğrusu bizim itirazlarımız ve mahkeme ile atışmamız üzerine ertelendi. Duruşma 10.12..1971 tarihinden 11.12.1971 tarihine ertelendi. Bu duruşmada, yani 2. duruşmada savcı İddianamesini okumayı bitirdi. Şunu da belirteyim savcı Said Dabak aslen Mardinliydi. (...) Davamız yaklaşık bir yıl içinde sonuçlandı, bu süre içinde birçok savcı değiştirildi. Binbaşı Taylan Erimer de bizim davanın savcılığını yaptı..

⁴¹⁵ Daha geniş bilgi için bak: İsmail Beşikçi, *Türk Tarih Tezi ve Kürt Sorunu*, Dengê Komal Yayınları, 2. baskı, Stockholm 1986. Bu kitapta İsmail Beşikçi aynı zamanda “Güneş-Dil Teorisi”ni de inceliyor, yani Savcının ileri sürdüğü yalanları alt üst ediyor.

sürüyor. O da mahkemede sanıktı. 1963 yılında yazılmış bir sözlük. Ayrıca Savcı bey diyor ki, “11 bin kelimeye çıkarılmış, şişirilmiş. Oysa 1000 kelimeyi geçmez, vb.”

Duruşmada bulunan Musa ağabey söz aldı ve hiç unutmuyorum (sanıyorum diğer arkadaşlar da hatırlarlar.) “Savcı bey 30 kelime Kürtçe diyor, tavuklar bile 50 kelime ile konuşuyorlar, bu ayıp olmuyor mu?”. Canip ağabey, o duruşmadan sonra sık sık Musa Anter’e “bizi rezil ettin, 30 kelimelik sözlük yazmasan olmaz mıydı” diye, alışılmış şakalarını sürdürdü. Her nedense savcı İddianamesinde dil üzerinde çok duruyordu. (...)

- Kürtçülük ideolojisine sahip şahısları açıklıyor ve bunları iki gruba ayırıyor İddianame.
  - a) Milliyetçiler,
  - b) Aşırı Sol (Aşırı sol! Dikkat edin.)
- DDKO’nun kuruluş gayesi açıklanmış bütün DDKO’lar ortak gösterilmeye çalışılmış. Tüzük dışı gizli amaç olduğunu iddia ediyor.
- Doğu Mitingleri açıklanmış, sırayla hangi mitingler olduğu ve kimlerin katıldığı yazılmış. Ve Mitinglerin iki amaçlı olduğu “zahiri amaç” yanında “hakiki amaç”ında bulunduğu belirtilmiş, tabii bu bölücülük! Mitinglerin tarihleri ve atılan sloganlar da ayrıca belirtiliyor.
- TİP ile ilişkiler birçok toplantı belirtilerek ve isimler verilerek açıklanmış.
- Dev-Genç ile ilişkiler
- Dış ülkelerle ilişkiler (malum bütün Kürtçülük iddialı davalarda bu var. Yani, biz Kürtler, hiç başkalarının dürtüsü olmadan direnemiyoruz!)
- DDKO’ların müşterek faaliyetleri detaylandırılmış.
- Yayınlar geliyor ve bildiri, bülten, afiş vb’leri inceliyor, yorumlar getiriyor. Savcı yayınlara çok ağırlık vermiş. (Yukarıda yayınların içeriklerini bende olanaklar ölçüsünde vermeye çalıştım(Bak: 5-Çalışmalar, Yayınlar ve İçerikleri bölümü).
- İddianame daha sonra sanıkların hukuki durumlarını ele alıyor, tek tek her sanık için ceza talebinde bulunuyor.
- Sonuç ve Talep bölümüyle İddianame bitiyor.

Bu vahim bir iddianameydi, cevapsız kalmamalıydı.(...)

İddianame’nin tebliğinden sonra 2 aylık kısa bir süre içinde (Ekim ortalarından 10 Aralık 1971’e kadarki zaman) buna bir cevap hazırlamaya çalıştık. Ama, her şartta elimizde mahkeme sorguları, diğer ilişkiler nedeniyle hazırlanmış metinler de vardı. Bu dönem cezaevinde büyük bir karmaşa yaşandı. İddianameye cevap vermeyi karar altına aldık, her şartta direnilmesi ve ağır cezalar da alsak (ki, cezalandırılacağımız başından belliydi, ama diğerlerini inandıramıyorduk, sonunda bazı arkadaşlar durumu fark ettiler), süreci devam ettirmek, DDKO’ları, amacımızı, tarihsel geçmişimizi tartışmak, Kürt halkının varlığını mahkemede savunmak gerekiyordu. Bu aynı zamanda, devlet önünde bir direniş ve kutsal bir hakkımızın, savunma hakkının ortaya konulması eylemi de olacaktı. Böyle düşünüyorduk.

Bu nedenle hem içerde hem de dışarıdaki arkadaşlarla ivedi görüşmeler yaptık, danıştık konuştuk. Bu tarihsel süreç KUKM açısından son derece önemlidir, bunu açmak gerekiyor.

Kürt halkının varlığının, dili ve kültürünün, tarihsel geçmişinin hemen tümü reddediliyor, sahte belgelerle, çok gülünç iddialarla bize şu söylenmek istiyordu, “böyle bir şey yok, siz uydurmuşsunuz, devletimiz büyüktür, yücedir, bu vatani bölmeye müsaade etmeyiz. Bütün çalışmalarınız dış kaynaklıdır, siz kullanılıyorsunuz. vb.” Bu iddianame kabul edilemezdi. Karşılığını alacağı ihtimali hesaplanmamıştı, yine de belli çevrelerce üzerinde düşünülüp hazırlandığı belliydi, savcıya ait değildi.(...)

Zaten polisten başlayan savunmalarımızı, savcıda ve mahkemede devam ettirmek zorundaydık. Cezaevindeki duruşumuz da başından buna yönelikti. Nitekim o günün koşullarında bilimsel verilerle, olanaklarımızın zorlanması ile iddianameyi rttk, devlet bu belge ile zor durumda kalmıştı. Çalışmalarımıza izin verilmiyor, zorlanıyorduk. Bazı belgelerin dışarıdan getirilmesi, diğer arkadaşların karşı ıkışları, bizim tecrit olmamızdan çok zor oluyordu. Ama kararlıydık, sonuna kadar direnecektik. Suskun geçen 30 yıllık zamanı delmeye ve ulusumuzu, kendimizi savunmaya devam edecektik.. O günlerde davamızı yürüten Avukat arkadaşlar Muş’ta avukatlık bürosunda şerafettin Kaya, Ruşen Arslan ve Gültekin Pekdemir ortak çalışmalar yaparak bize büyük yardımlarda bulundular. Gültekin stajyer avukattı. Bu yardıma özellikle Zülküf şahin ile Orhan Kotan’ı da katmamız gerekiyor. Ayrıca, Diyarbakır’daki islerimizin koordinesi ve sık sık görüşümüze gelerek yardım eden Gülfer Güçlü ve diğer avukat arkadaşlar da yardımlarını esirgemediler. Sık sık görüşmemize gelerek işimizi kolaylaştırdılar. Avukatlarımız da Mahkemelerde büyük direniş gösterdiler, gelişmeler karşısında bizler gibi soruşturmalara uğradılar, cezaevlerine girip ktılar, bütün amaç bizim savunma yapmamızın engellenmesiydi.

b-İddianame’ye Cevap

167 sayfalık **İddianame’ye Cevap** metnini hazırladık. Bu metnin muhtevasını kısaca belirtmek gerekiyor.

Özetle;

- ❖ Metnin önünde hukuki durumu açıklamıştık. Burada hakkımızdaki davanın Anayasaya aykırılığı, tabii hakim önüne ıkarılmamız gerektiği, askeri hakimlerin tabii hakim olmadıkları, açıkladığımız nedenlerle mahkemenin görevsizlik verip, davayı sivil yargıya göndermesini istemiştik. Bu konuda gerek biz ve gerekse avukatlarımız ile mahkeme arasında çok sert tartışmalar olmuş, taleplerimiz reddedilmişti.
- ❖ Metnin giriş bölümünde şu başlık vardı: **KÜRT HALKI VAR MIDIR? KÜRT HALKI VARDIR.**
- ❖ Birinci bölümde toplumların gelişim süreçleri irdelenmiş,
- ❖ İkinci bölüm de ise, Tarihi gelişim içerisinde Kürtlerin durumu genişçe açıklanıyor.
  - Genel olarak,
  - Arap yayılması sırasında,
  - Türklerin Anadolu’ya gelişleri döneminde,
  - Safeviler-Osmanlılar döneminde (şerefname’den aktarımlarla) Kürtlerin durumu belirtiliyor.

Devamla,

- 19. Yüzyılda Kürt-Osmanlı ilişkileri,
- Tanzimat dönemi,
- Kürt-Ermeni ilişkileri,
- Osmanlı İmparatorluğunun etnik yapısı,
- Osmanlıların son dönemleri,
- Kurtuluş savaşı dönemi Kürtlerin varlığı ve ilişkileri açıklanmış,

Daha sonra,

- Lozan'da durum incelenmiş ve 1923-1945 arasında Kürtlerin durumları ele alınarak, Doğu İsyanları ve çok partili dönem'deki ilişkilerden söz edilmiş,

Bugünkü durum başlığı altında,

- Toplumsal dinamikler,
- Feodalite çözülmektedir,
- Bölgeler arası dengesizlik konularına açıklık getirilmiştir.

Bu bölümde sonuç olarak:

- DÜNYADA ve TÜRKİYE'DE KÜRT HALKI VARDIR (Siz Ulusu anlayın-bizim-) sonucuna gelinmiş.

Bu temel savunma İddianamedeki en önemli esası çürütmüştür.

- ❖ Üçüncü bölümde, yine ulusun varlığı için önemli bir konu olan DİL sorunu ele alınmış. Bu konuda da ciddi bir açıklama yapılmıştır.
  - Kürt Dili'nin yeri ve yapısı,
  - Kürt Dili'nin Fars dili ile ilişkileri,
  - Kürt Edebiyatı, gazeteler,yayın hayatı açıklanarak⁴¹⁶,
  - Sonuç olarak bu bölümde "*TÜRK DİLİNDEN BAŞKA BELLİ BİR GRAMERİ VE ZENGİN BİR KELİME HAZİNESİ OLAN KÜRT DİLİ VARDIR*" denilmektedir⁴¹⁷.
- ❖ Dördüncü bölümde, bilimsel olarak Irk olayı incelenmiş, Resmi ideoloji ile karşılaştırma yapılmış,
- ❖ Beşinci bölümde, Resmi devlet politikası ile Kürt halkının inkarına dayalı şoven yapı konu edilmiş.
- ❖ Altınca bölümde, DDKO'nun amacı, niteliği, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısının tahlili, Emperyalizm, Faşizm ve Kemalizm olguları tartışılıyor.

⁴¹⁶ Yukarıda Yenilginin Teorisyenleri bölümünde Yalçın Küçük şöyle diyor: "Uyanışta kitap ve gazete çok önemlidir. Kürtler ilk kitabı 1897 yılında İstanbul'da ve ilk gazeteyi de 1898 yılında Kahire'de çıkararak bu alanda geç kalmışlıklarının kesin kanıtlarını veriyorlar". (Bak: Yalçın Küçük, *Kürtler Üzerine Tezler*, Dönem Yayınları, Ankara 1990, Sh:43.) Ama, DDKO davasında iddianameye cevapta verdiğimiz örnekler bakılırsa daha 1009 yılında Kürtçe divan yazılmış. Ve Kürdistan'ın çeşitli merkezlerinde 15. yüzyıl sonlarından itibaren birçok gazete ve derginin yayınlandığı bilinmektedir. (Bak: *DDKO Dava Dosyası*, Komal Yayınları, Ankara 1975, Sh:200)

Bunu da Küçük'e bir cevap olsun diye yazıyorum.

⁴¹⁷ İddianameye cevap metnine koyduğumuz Dil bölümünü o dönem bizimle cezaevinde bulunan öğretmen arkadaşlar Erdal Şenel, Hüseyin Toptaş ve Kazım Baba komündeki bazı üyelerle birlikte hazırladılar. Feqi Hüseyin Defter Dergisine verdiği röportajda bunu kendisinin hazırladığını belirtmiş, bu doğru bir bilgi değil. Tarihsel olarak düzeltilmesi gerekiyor. Konu ile ilgili Rizgari'de açıklama yapmıştık, tutuklu bulunan öğretmen arkadaşlar Varto'dan "Şafak bildirisi operasyonu" ile ilgili getirilmişlerdi, yardım ve yataklıktan yargılanıyorlardı. İki edebiyat öğretmenleriydi. Bizim komünde kalıyorlardı. Burada daha da açık koymaya çalıştık. (Bak: Rizgari, Sayı: 24-25, Ekim 1990-91, Sh:234.) Bu metin Türkçe dilbilgisi ve gramer kurallarına karşı Kürtçe'nin ayrı bir dil olduğu, dilbilgisi kurulları koyularak hazırlanmıştı. Redaktesini de orada bulunan Öğretmen Mehmet Gemici yapmıştı. Feqi'nin katkıları olsa da bu metin onun tarafından hazırlanmadı. Bütün bu arkadaşları minnet ve şükranla anmak gerekir. (Konuya, Feqi'nin DDKO üyesi olmadığına kısaca Yalçın Küçük bölümünde de değindik. Bak: Dipnot: 291)

- ❖ Yedinci bölüm, sonuç ve istemleri kapsıyor, Kürt halkına karşı uygulanan baskılar ve DDKO'nun demokratik istemleri sıralanıyor⁴¹⁸.

Bizim komün üyeleri dışındaki arkadaşlar bu karara itiraz ettiler, katılmayacaklarını bildirdiler. Bunu daha çok kendilerine zarar geleceği nedeniyle Başta T. Ziya Ekinci olmak üzere diğerleri de dürttüler, aramızda kesin ayrımlar oluştu, cezaevi ikiye bölündü, tarafsızları da sayarsanız üçe.

Duruşmalarımızın başladığı 10 Aralık 1971 tarihinde mahkemeye güvensizlik talebimiz reddedildi, bu konuda daha sonra karar alınması kararlaştırıldı, iddianamenin okunmasına geçildi.

c-Sorgular

Savcının iddianamesini okumasından sonra Firkat Şahin'in 13.12 1971 tarihinde sorgusuna geçildi ve sorgusu sırasında genel sorulara cevap vermeyeceğini, ortak hazırladığımız 167 sayfalık bir dilekçenin olduğunu beyan etti ve bunun okunmasını istedi. Büyük bir vaveyla koptu, kargaşa yaşandı. Kıyamet de bu duruşmada koptu! 1938'den beri sessiz ve suskun duran bir yanardağ patlamıştı sanki. 1938 den sonra geçen uzun zaman sonrası İlk kurşunu sıkıştıktık bir kere. Ben, Nezir Şemmikanlı, Ali Beyköylü, Yümnü Budak, İbrahim Güçlü ve Fikret Şahin ⁴¹⁹ birlikte imzaladığımız 167 sayfalık *İDDIANAMEYE CEVAP* metni ile çıktık. Ön sıralarda bizi sırasıyla oturtular, bu sıralama Hakim Hamdi Sevinç'in isteğine uygun bir taktikle olmuştu. Zaten duruşmalar boyunca da böyle devam etti. Başta Fikret, yanında İbo ve ondan sonra ben ve diğerleri sıralanmıştı. Dava da "Fikret Şahin ve arkadaşları" olarak anılıyordu.

Bizim için zor bir mücadele başlıyordu. "Ocak Komünü" bir bütün olarak içerdi ve mahkemede zor bir mücadele ile karşı karşıya bırakılmıştı. (...)

Fikret'in talebi üzerine mahkeme metnin okunmaması ve sorgulara devam edilmesine ara kararı verdi. Ardından bizlere söz vermeye ve sorgumuza devam etmeye başladı. Bize söz verince ben ve diğer arkadaşlarımız da Fikret gibi bu dilekçe okunmadan sorulara cevap vermeyeceğimizi açıkladık. Avukatlarımız Şerafettin Kaya, Veysi Zeydanlıoğlu, Ruşen Arslan, Fikri Yıldızhan ve diğerleri de tek tek ve ortak itirazlarda bulundular, tartışma yoğunlaştı. Şunu açık söyleyeyim, avukatlarımız da bizim gibi mahkeme önünde iyi bir sınav verdiler ve hepsi de hazırlıklı ve cesaretli davrandılar. Özellikle Şerafettin Kaya'nın mahkeme önündeki durumunu ve bütün duruşmalara aksatmadan katılmasını ve avukat görüşlerine devamlı gelmesini özellikle belirtmek gerekiyor. Bunu da tarihi bir olay olarak saptamamız gerekiyor.

Mahkeme bağırma çağrılar arasında tekrar ara kararı vermek durumunda kaldı. Sonunda mahkeme heyeti adına duruşma hakiminin metni okuması kararı verildi. O zaman mahkeme duruşma hakimi Hamdi Sevinç beyefendi! Daha sonra "Demokrat Avukatlar" arasında sayılan ve devrimcilerin davalarına bakan (elbette yüksek paralarla) bu adam özel olarak

---

⁴¹⁸ İddianameye Cevap, *DDKO Dava Dosyası*, Komal Yayınları, Ankara, 1975, Sh:111-277. Orijinal metindeki sayfa numaraları altında belirtilmiştir. Parti arşivimizde orijinal metin de ciltli bulunuyor.

⁴¹⁹ Ankara DDKO grubu sanıkları ve "OCAK KOMÜNÜ" üyeleri 6 kişi olarak birlikte hareket ediyorduk. Nezir DDKO kurucuları arasında değil, bunun nedenini hala anlamış değilim, o dönem bunu kendisinin istemediğini düşünüyorum. Yada bir kamu kuruluşunda çalışması nedeniyle bir sakınca görülmüş olabilir. Onu da kurucu olarak kabul ediyorum. Çünkü kuruluş dönemi en aktif çalışan arkadaşlardan biriydi.

incelenmelidir. Yazdığı bir yazı ve yapılmak istenen kitap dolayısıyla olayı protesto etmişik⁴²⁰.

Hakim Hamdi Sevinç büyük bir karambol yaratarak, yüzünü buruşturarak, nefretle metni okumaya, özetlemeye başladı. Bu arada önemli bir olay oldu cevap metninde geçen bir olaya ilişkin Fikret'e soru soruldu ve tutanağa yanlış geçti. Hem biz hem de bazı Avukatlarımız müdahale etmişik. Avukat Veysi Zeydanlıoğlu ve Fikri Yıldızhan arkadaşlar, "sanığın dediklerinin tutanağa yanlış geçtiğini ve düzeltilmesini" istediler. Mahkeme, "Kürtlerin Türk ırkından gelmeyip, Ermeni, Afgan ve Fars ırkından geldiği" tarzında tutanağa geçti. Oysa, sanık "Kürtler Turani ırkından olmayıp, Ari ırkındandırlar" demişti.

Hakim metni atlayarak okuyor, geçiştiriyordu. Sonunda tartışmalar arasında mahkemeyi erteledi. V. Duruşmada yeni bir atraksiyon sahneledi, "40. sayfaya kadar okunmuş, arada mahkeme heyetince incelenip anlaşılmiş olduğundan sorgulara devam edileceği"ni belirtti. Ve benim sorguma geçti. Bende, davayı kamuoyundan gizliyorsu-nuz, bunu zapta geçin, bu dilekçe okunmadıkça sorgu vermeyeceğiz dedim. Tartışmalar büyüdü, beni ve diğer bazı arkadaşları mahkemenin yanındaki hücreye attılar. Orada da mahkemeye sloganlarla laf yetiştirmeye çalıştık. Sonra yine sorgulara devam edildi ve Yümnü, "ben de Mümtaz Kotan'ın sözlerine katılıyorum, sorgu vermem" dedi. Ardından Nezir aynı şeyi söyledi. Alibey "Mümtaz Kotan Yümnü Budak ve Nezir Şemmikanlı'nın görüşlerine katılıyorum sorgu vermem" dedi. İbrahim Güçlü de "Mümtaz Kotan, Ali Beyköylü, Nezir Şemmikanlı, Yümnü Budak'ın sözlerine katıldığını ve sorgu vermeyeceğini" belirtti. Bizim kararlı olduğumuzu gören Mahkeme geri adım attı ve "evvelce verilen karar uyarınca Fikret Şahin ve 5 arkadaşının dilekçelerinin kaldığı yerden okunması" kararını verdi. 56. sayfaya kadar okuyup mahkemeyi erteledi. 17.12.1971 tarihindeki duruşmada karambolle okumayı sözüm ona bitirdi.. Yani anlayacağınız bize okutmadılar ve anlaşılmayacak bir duruma getirmeye çalıştılar. Bu metnin okunması sırasında şahsen ben çok yoruldu, halsiz düştüm. Üstelik cezaevinde yapılan baskılar, basın sokulmaması, mikrofon cihazının kasıtlı bozulması bir yana, bir de diğer DDKO sanıklarının bize yaptıkları gerçekten bizde hal bırakmamıştı⁴²¹.

⁴²⁰ Kürdistan Press "DDKO Türk Basınında" başlığı ile bir haber yaptı. Yıllar sonra Hamdi Sevinç konuşmaya başlamıştı. Kürdistan Press, "Acaba günah mı çıkarıyor, yoksa eski entrikalardan biri mi?" diyordu. Hamdi Sevinç, Mehmet Gemici'yi DDKO davasından MİT ajanı olarak açıklıyordu. (Bak: Kürdistan Press, Sayı:1, Sh:14, Eylül 1986). Haber de Avukatımız Ş. Kaya'nın olaya ve döneme ilişkin açıklamaları M. Gemici'nin cevabi mektubu ve bizim gönderdiğimiz mektuptan da söz ediliyordu. Hamdi Sevinç ile ilgili ilginç bir öneri de açıklanmıştı. Bunu kararla birlikte devlete önermiş. Bu öneriye göre;

"...

1. Doğu Anadolu bölgesindeki memurların (Kürt demek istiyor -K. Pres'in notu-) batı bölgelerine ve batı bölgelerinden getirilecek memurların da buraya yerleştirilmesi.
2. Doğu Anadolu bölgesinde geniş ve sistemli bir okuma yazma seferberliğinin başlatılması (asimilasyon öneriyor-K. Press'in notu-),
3. Sanık ve ailelerinin cezaevinde ve dışarıda sıkı bir takibe alınması."

Bu öneriye bakınız! (Kürdistan Press).

M. Gemici'nin yukarıda sözünü ettiğimiz metni için Bak: Rizgari parti arşivi, K-II, D-3, BK/Dos. No: VI-63. Gemici genişçe olayı açıklıyor ve yalanlayarak kendini savunuyor.

Biz de (ag, Kürdistan Press) Güneş Gazetesinde Hamdi Sevinç ile söyleşi yapan ve açıklayan, bunu da ileride kitap olarak yayınlamayı düşünen Lütfü Oflaz'a geniş bir metin hazırlayıp göndermişik. **Bak:** Sayın Oflaz, Mektup, Rizgari Parti Arşivi, Genel Sekreterlik Özel Dosyalar, 8 Ağustos 1986, 33 sayfa. Metnin altında şu not var: Bu metin A'da (İ) ve (D) tarafından (Yani ben ve R. Arslan tarafından) hazırlanmış, arkadaşların öneri ve eleştirileri alınarak son hali verilmiştir. Avukatımız Ş. Kaya tarafından onun adına gönderilmesi uygun görülmüştür, 28 temmuz 1986. Metin "konu ile ilgili birçok unsur adına Avukat Ş. Kaya" imzası ile onun tarafından Oflaz'a gönderilmişti. Bundan sonra Oflaz geri çekilmişti. Koşullarımız elverseydi, hem M. Gemici'nin hem de bizim metnimizin tümünü vermeyi isterdim. Ama, kitabı sınırlandırdığımız için bunları da çıkarıyorum, veremiyorum. (...)

⁴²¹ yag. İddianameye Cevap, 167 sayfadır. Bazı yerlerde metin 164 sayfa olarak geçiyor, bunun nedeni içindekiler, bibliyografya ve kısaltmalar ile birlikte alınmamış, bunlarla 167 sayfadır.

Duruşmada Tarık Ziya Ekinci adına Avukat Eşref İnceoğlu söz alarak, “bu savunmalara müvekkillerim katılmadıklarını bildirdiler ve sorgusu yapılan Fikret Şahin 4 kişi için DDKO ile ilişkili değiller dedi. Bunların tutanağa geçmesi gerekir”. Tarık Ziya Ekinci ve Canip ağabey bizim söylediklerimize katılmadıklarını böylece tutanağa geçirdiler.(...)

18.12.1971 tarihli VIII. Duruşmada sorgularımız büyük bir şamata içinde tamamlandı, her şeye karşın iyi bir mücadele sergilenmiş ve bütün bir resmi tarih alt üst edilmişti. (...)

Bizden sonra diğer arkadaşların sorgusuna geçileceği sırada savcı bir soru sordu. Savcının sorusunu mahkeme bana tevcih ettiğini bildirdi.

“Soru: DDKO lokalinde tertiplenen konferans ve seminer konularının varlığı kendilerince beyan edilen memleket meseleleri ile ilişkili olup olmadığı sorusu sorulsun” dedi savcı. Bende, Bu soruya kısaca cevap veremeyeceğim, ileride söz hakkı tanındığı takdirde uzun uzadıya cevaplandırırım dedim⁴²².

Bizim dışımızdaki arkadaşlar da olaylardan etkilenmişlerdi. Bizim sorgumuz sürerken onlar da 26 sayfalık bir metin hazırlayarak duruşmaya getirmişlerdi. Bu metin biraz da alel acele hazırlanmıştı. Ne yazık ki birlikte hareket edemedik, ettirmediler. Eğer birlikte hareket edebilseydik daha da güçlü bir durum oluşturabilecektik. Nitekim sundukları kısa metinde bazı konular bizim genişçe sunduğumuz *İddianameye Cevap*'ın bir özeti olarak veriliyordu. Neden birlikte hareket etmemiştik, bunun tarihi sorumluluğu halen tartışılmadı⁴²³.(...)

d-İddianameye cevap hazırlığı dönemi cezaevi

Bütün çalışmalarımız engellenmeye başlanmıştı. Bu engelleme yalnız idare tarafından değil aynı zamanda içerdeki bazı arkadaşlar tarafından da yapılıyordu. Çok zor duruma girmiştik. Her türlü provokasyon mümkündü. Bir kere bazı belgelerin dışarıdan düzenli gelmesi, getirilmesi gerekiyordu. Bu da görüşçülerimiz ve avukatlarımız aracılığı ile olabilirdi. Görüşlerde karşı taraf bize büyük engeller çıkarıyor, görüşmeler tartışmalı geçiyor, görüşçülerine bizimle ilgili olmadık açıklamalar yapıyorlardı. İdare de bundan azami yararlanıyordu. Bizim görüşlerimiz sınırlandırılmaya, provoke edilmeye başlanmıştı. Konuşmalarımız bağırma çağrılar arasında anlaşılmıyordu. Askerlerin ilgisi gereksiz yere çekiliyordu. Zulaların alış verişinde deşifras-yon yapıyorlardı. İkincisi, içerdeki çalışmalarımızı aralıksız sürdürmemiz gerekiyordu ve bu çalışmalar gürültü yapılarak, müdahale edilerek engelleniyordu. Sık sık idare tarafından yapılan aramalar da bizi zor duruma sokuyordu. Vb..

⁴²² DDKO Dava Dosyası, KOMAL Yayınları, Ankara, 1975, Sh:300.

⁴²³ Dilekçe 18.12 1971 tarihini taşıyor. Altında şu arkadaşların isimleri var: Nusret Kılıçaslan, Zeki Kaya, Sabri Çepik, Faruk Aras, Ferit Uzun, Hasan Acar, Niyazi Dönmez, İhsan Aksoy, İhsan Yavuztürk. DDKO Dava Dosyasında bu dilekçe aynen verilmiş. Burada adları geçen arkadaşlarla ilişkilerimizi mümkün olduğu kadar cezaevinden sonra da sürdürmeye çalıştık. Halen ilişkilerimiz iyi olan arkadaşlar var. Sanıyorum Ferit Uzun dışındakiler hayattalar. Zeki Kaya'nın Bulgaristan'da hayata veda ettiğini duydum. Bize en sert davrananlardan biriydi, kuruluş dönemi değil, cezaevi ve sonrası dönem böyleydi. Ama, yinede emeği ve mücadelesi açısından onu da burada saygıyla anıyorum. **Bak:** DDKO Dava Dosyası, Sh: 305-317.

e-Metnin kaybolması

Metni hazırladıktan sonra bizden incelemek için istemişlerdi. Biz de Ferit Uzun'a⁴²⁴ metni vermiştik. Metin bir türlü geri gelmiyordu, kendisi ile konuştuğumuz zaman M. Emin Bozaslan'ın incelediğini bildirmişti. Ve bir türlü alamamıştık. Ama biz suretli çalıştığımız için önemi yoktu, çünkü üç suret yapmadan hiçbir yazılı metni ortalıkta tutmuyorduk. Bir suretini mutlaka ne edip eyleyip Avukatımız Şerafettin Kaya'ya iletliyorduk. Bunu mahkemede yada görüşte yapabiliyorduk. Diğer bir tane mutlaka zuladaydı, biri de elimizde kalıyordu. Verdiğimiz metin gelmeyince biz de zuladan çıkarıp, yeniden yazdık. İlk dönemler ben ve Fikret Şahin yazımları yapıyorduk. Daha sonra İstanbul grubu sanıklarından Mahmut Kılınç, Yılmaz Balkaş ve Battal Bate bize katıldıkları için daktilo sorunu rahatladı, Yılmaz ve Battal da yazıma yardımcı oldular. Bu arkadaşların yardımları savunma aşamasında oldu.

f-Dayaklanma olayı

Bu olay benim üzerimde çok etkili oldu. İddianameye cevap vermiştik. Ankara - İstanbul yönetici ve üyelerinin sorguları tamamlanmış, diğer DDKO'ları yönetici ve üyelerinin sorguları devam ediyordu. Cezaevi karmakarışıklı. Bizim çıkışımız hem idare tarafından hem de bazı sanıklar tarafından çok sert tepkilere neden olmuş ve olmaktaydı.

Mehdi ve Niyazi usta için maddi olanakları olmadığından ve borçlarını ödemeleri için içeride, koğuşun bir tarafında bir terzi dükkanı açılması kararı alınmış, açılmıştı. Buna itiraz etmiştik, ama bizi dinlememişlerdi. Elbiseler dikiliyor ve askılarda görüşçülere verilir dışarıya gönderiliyordu. Bu konuda tartışmalar olduğu zaman Tarık Ziya Ekinci yatağının üzerinden “ne yani borçlarını ödemesinler mi” demişti. Sataşmalar yoğunlaşmıştı. Cemil Fazla da “cezaevinin ortasında böyle şeyler sakıncalıdır, senin paran çok onlara yardım et, senet versinler sonra öderler” demişti.

İdare büyük bir arama tarama yaptı, bu arada “dükkan” da alt üst oldu.. Zaten Niyazi usta bizim önümüzden geçerken elindeki kurumuş somunları başımıza fırlatıp, küfürler yağdırıyordu. Aramadaki talandan sonra daha da kızdı⁴²⁵.

İddianameye Cevap, aramalar, “dükkan”ın alt üst olması, yeni tutuklamalar vb.. sonunda bir mana yaratarak bize bir gün saldırdılar. Zaten komün olarak bir kenara sıkıştırılmıştık.

---

⁴²⁴ Ferit çok yakın bir arkadaşımды, kendisi ve ailesi ile yakın görüşüyorduk. Ankara Emniyetinde soruşturma sırasında meydana gelen bazı olaylardan ötürü tutuklanmamıştı. Daha sonra tutuklandı ve Diyarbakır'a geldiği zaman bizim komüne katılmadı, dürüst davranarak, durumunu bana, Yümnü Budak ve İbrahim Güçlü'ye açıkladı. Önceleri bağımsız duran bazı unsurların masalarında kaldı. Karardan önce de tahliye oldu. Cezaevinden birkaç kez duruşması olduğu gerekçesi ile dışarı götürüldü, onun dışında götürülenler de vardı. Avukatımıza durumu sormuştuk, ilgilenmesini istemiştik, ama bu arkadaşların adliye kaleminde kayıtlı görülen davaları yoktu. (...) Diğer iki unsur da Musa Anter ve Naci Kutlay'dı. Musa Anter'e ileride geleceğim. Ferit çalışkan ve sempatik bir insandı, DDKO'da da çok çalıştı. 1975 sonrası Kawa'nın kuruluşunda ismi geçti ve bildiğimiz kadarıyla kuruluşunda bu hareketin liderliğini götürüyordu. Siverek'te bir cinayete kurban gitti. Kendisini saygı ile anıyorum. (...)

⁴²⁵ Niyazi Tatlıcı (usta) son derece şakacı, fedakar bir insandı. Bizim komünü çok beğeniyordu. Nasıl olduysa bize sert davranmaya başladı, daha sonra o da işin esasını anladı. Mücadeleye emek vermiş, bizlere çok yardım etmiş biri olarak onu minnet ve şükranla anıyorum. Mehdi'nin ustasıydı, gençlik hareketlerinden ve onun tabiri ile “talebelerden” hiç hoşlanmazdı. Onunla her Kürdün olduğu gibi bizimde çok anımız var, belki bir gün bunları yazabiliriz. Aslında “Doğulu sosyalistler” grubundan hoşlanmazdı ve ciddi eleştiriler yöneltirdi, cezaevi koşulları, maddi olanaksızlıklar vb.. bize böyle bir davranışta bulunmasını getirmişti.

Tartışmalardan sonra kalabalık bir grup bizim komüne taraf saldırıya geçtiler, ellerindeki tavlalarla vb. birçok arkadaşı hırpaladılar, kafası kırılanlar da oldu. Koğuş birbirine girmişti. Kanlar içinde kalmıştık. Koğuşun kapı tarafına geri çekildik. İdare duymasın diye sessiz davranmaya çalıştık. Ama idarenin duymaması mümkün değildi, askerlerle içerideki bazı unsurlar o kadar senli benli idiler ki, içeri gelip oturuyorlar, çay içiyorlar, sohbet ediyorlardı. Bizi ayırdılar, yaralarımızı sardık, üstümüzü temizledik. En ilginç olan da saldıranlar arasında bizim mahkeme önünde kavgalarımız ve *İddianameye Cevap* metnini vermemizden sonra cevap veren arkadaşlardan da bazılarının bulunmasıdır. Bunların büyük bölümü bir süre sonra kışkırtılmanın farkına vardılar, kimlerin kendi çıkarları için bizleri böyle cezaevlerinde koğuş ortasında birbirimize kırdırdıklarını anladılar.

Bu saldırı anında Musa Anter ortaya atılmış ve ayırmaya, konuşmaya başlamıştı, İsmail ağabey “Musa bey, siz MİT ile ilişkilerinizi çözün, karışmayın çocuklara” deyince her taraf sütliman kesildi, hepimiz şaşırılmıştık⁴²⁶.

Tartışmalar kesilmedi, kantine sarktı, akşam üzeri kantinde vaveyla koptu, bir daha saldırdılar. Bu arada idare içeriye tüfekli askerlerle girmek istedi. İhsan Aksoy burada önemli bir davranış gösterdi, masanın üstüne çıkarak “provokasyon yapmayın, kesin, içeriye Jandarma giriyor” diye bağırды ve kavgayı yatıştırdı.

Ayrıca Edip ağabey, dayak olayı içinde koğuşta Tarık Ziya Ekinci'nin yatağına taraf dönerek bağırılmıştı: “Sosyalizmin Komiserleri. Bu çocukları birbirlerine böyle kırdırmak gerekiyor mu? Bunun hesabını vereceksiniz.” Ona karışmıyorlar, karışamıyorlardı. Seslerini kestiler. Edip ağabeyi de bu vesile ile saygı ve sevgiyle bir kez daha anıyoruz. Onu diğerlerinden farklı ve uzun uzadıya anlatmak gerekiyor. Yukarıda DDKO'ların kuruluşunda ondan söz etmiştik (**Bak: DDKO, 3-Kuruluş ve Sonrası bölümü**).

g-Azınlıkta kalışımız, çoğunluğa geçişimiz

Bizi tecrit etmişlerdi, *İddianameye Cevap* ve diğer olaylardan sonra tamamen dışlandık. Bir kenarda 27 kişilik komünle kendi arkadaşlarımıza karşı gece ve gündüz nöbet tutarak günümüzü geçirmeye, siyasi çalışmalarımızı da devam ettirmeye çalışıyorduk.

Biz kendimizi ve Kürt ulusunu devletin inkar politikasına karşı savunmaya çalışıyorduk, birileri bundan vazgeçmemizi ve sesimizi kesmemizi istiyordu. Üstelik bu haklı davranışımızı baskı ile, idarenin üzerimize gelmesini sağlama, hatta dayak ve tehdit ile oluyordu.

---

⁴²⁶ Musa Anter son derece cesur ve insancıl biriydi. Bize çok yardım etti. Sözünü esirgemezdi. Her düzeyde arkadaşlıkları vardı. Yıllarca içeri girip çıkmıştı, cezaevlerini biliyordu. Ankara'da gözaltına alındığımız zaman yine hazırlığını yapıp gelmişti, biliyordu ki Kürtçülükten içeri girince bunun birkaç senesi olur. Onu anılarımızda uzun anlatmamız gerekecek. Esas soruna gelirse, Musa ağabeyin gerçekten MİT ile başı dertteydi, bu konuda Ruşen ve ben Yargıtay'da bir olaya da tanık olmuştuk. (...) Cezaevinden dışarı da götürülmüştü. Bu Siverek'te Şafak olayı sanıkları ile arabuluculuk yapması içindi. Bunu oğlu Dicle'nin öldürülmesi tehdidi ile yapmıştı, açık sözlüydü ve kendi açıklaması ile bize anlatmıştı. Diğerleri ise bunu söylemiyorlardı. (...) Cezaevinde hep bağımsız kaldı. Kendisine çok yakın davrandık, saygı ile yanaştık bütün olumluluklarına rağmen harekete zararları da olmadı değil. Durumu biraz da olduğundan fazla abartıldı. Bu PKK'nın bir yöntemiydi. Son dönem PKK kulvarında koştu ve Öcalan için bazı laflar etmeye de başlamıştı ki, nihayet kötü bir cinayete kurban gitti. Yanında bulunan O. Miroğlu'nun olayı aydınlatması gerekir. Tarihimiz açısından bu olay önemlidir. Otelden ilk çağrılışında gitmediği, ikincisinde ise yazılı kağıt geldiği ve bunun üzerinde PKK Diyarbakır sorumlusu ve onun tanıdığı birinin ismini gördükten sonra gittiği ve geri gelmediği söylenmektedir. Onu bütün yanları ile saygı ile anıyorum. İleride kısaca DDKO üzerine söylemlerine de değineceğim.

Yukarıda değinmiştik, iş öldürmeye teşebbüse (**Bak:** Dipnot 387, Hikmet Bozçalı ile ilgili açıklama) kadar varmıştı. Daha sonraki Savunmalarımızı da bu ortam içinde hazırlamak ve yapmak zorunda kaldık.

Yemek yemeye birkaç kişi birlikte gidiyorduk, her taraftan laf atılıyordu, yemek dağıtımında bize bazı şeyler bırakılmıyordu (biz başından yemekleri terbiye ederek, kantinden mümkün olduğu kadar alış veriş yapmadan belli miktarlarda para da biriktirmiş ve sivil cezaevine giderken üzerimizde götürmüştük), banyo tuvalet sorunlarımızı hep tedbirle gerçekleştiriyorduk.

Kemal Burkay'a yazdığım cevapta değinmişim, onun yalan ve yanlış aktarımlarını eleştirmişim, bunlardan biri de ortak yazılan dilekçe idi, bizi azınlıkta bırakarak gerçekleştirilmişti. (Bak: **Zorunlu Bir Cevap**, Ağustos 2002.) Bir süre sonra TKDP ile ilgili tutuklamalar oldu, çok sayıda unsur getirildi cezaevine. Bu operasyon geniş tutulmuş, iki KDP (yukarıda değinmişim, Sait Kırmızıtoprak'ın "Şivan" liderliğini yaptığı Türkiye de Kürdistan Demokrat Partisi ile Sait Elçi'nin liderliğini yaptığı Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi) birbirine karıştırılarak yapılmıştı. Yargılamalar sırasında bu karışıklık ortaya çıktı, örneğin birinin programı ile diğeriyle ilişkili gösterilen sanıklar yargılanmak isteniyordu. İddianame baştan sona çelişkilerle doluydu. Tutuklananlar genellikle köylü unsurlardı, bize tavırlı grup onlarla da dalga geçmeye, olmadık kavramlarla laf atmaya başlamışlardı. Biz ise gelenleri sahipleniyor, onlara her türlü yardım yapıyorduk. Dilekçe yazmaktan tutun, avukat sağlama, içeride maddi ve manevi yardım vb..

İşte bu aşamada biz de bir dilekçe hazırladık ve üst "makamlar" vb..'ye göndermeye karar verdik. Bizim metin bu kez çok imza topladı ve diğerleri azınlığa düştüler. Söylemlerimiz, ilişkilerimiz ve savunmalarımız cezaevinde bizleri çoğunluğa geçirmişti. Diğer gruptan da bazı arkadaşlar bize katılmaya ve bazıları da savunma yapmaya karar vermişlerdi.

10-Savunmalar

İddianameye cevap metninden sonra daha geniş bir savunma hazırlığına giriştik. Gerek cezaevindeki konumuz ve gerekse bize katılmalarla daha da güçlenmiştik. Kamuoyunda da bizim lehimize bir durum oluşmuştu. İçeride yeni tutuklamalarla gelişen olaylar içinde bir de "Şivan" Hareketinin bizi açık desteklemesi gündeme gelmişti. İçeride bulunan bazı unsurlar dışarıya bizim desteklenmemiz gerektiğini bildiriyorlardı⁴²⁷.

Her şeye karşın geri adım atmadık ve bütün komploları ve provokasyonları yenerek ağır ve zorlu günler içinde, inanılmayacak bir eforla bu kez daha geniş bir savunma ile çıkmaya karar verdik. Kendimizi ve Kürt halkını mutlaka savunacak ve tarihin karanlıklarından birçok

⁴²⁷ Bir aramada ele geçen defterden edindiğimiz bilgilerde, "bu komün üyelerinin (Ocak komünü demek istiyor-bizim-) ilerisi için umut vaat ettiği ve desteklenmeleri gerektiği" yazılmıştı. Gelen unsurlar arasında Cizre ve Silopi'den bazı arkadaşlarda bizimle hareket etmeye başlamışlardı. Örneğin, Sabri Vesek, Tahir Ökten gibi. Bu defterin asıl sahibi Ahmet Zeki Okçuoğlu idi. Sonradan tahliye oldu. İstanbul DDKO üyesiydi. Kurucu olup olmadığını bilmiyorum. Kendisini "Şivan" hareketi yanlısı biliyordum. Birçok kez ilişkilerimiz iyi gitmiş olan bu arkadaş daha sonra Kawa grubu ile ilişkili oldu, hareketin yöneticilerindendi. Son dönemler bağımsız olarak Türkiye'de ikamet ediyordu. Öcalan'ın yakalanmasından sonra onun avukatlığını üstlendi. Sonra bıraktı ve kamuoyuna açıklama da yaptı. Avukatlığı yüklenmesinin gerekçesini bilmediğim gibi ayrılmasının gerekçesini de zayıf buldum. Türkiye'de son zamanlar DOZ yayınlarmı yönetiyordu, Serbesti Dergisinin genel yönetmeniydi. (...) Sonuç olarak "Şivan" yanlıları bize sahiplenmeye açıkça başlamış-lardı. Hatta sivil cezaevine gittikten sonra bizim kaçırılmamız planları da oldu. Maddi destek de verildi. Orhan Kotan, Zülküf Şahin, Feqi Hüseyin Sağnıç vd'nin çok önceden süren destekleri içeriden giden bu bilgilerle pekişmişti. Bu da doğal, bizi kazanmak istiyorlardı. Dışarı çıktıktan sonra ilişkilerimiz sürdü.

konuyu çıkarıp As. Savcının şahsında devletin geleneksel Kemalist resmi görüşünü alaşağı edecektik. Bu nedenle yeni katılan arkadaşlarla 8 kişi olduk ve 489 sayfalık bir metin⁴²⁸ hazırlayarak savunma aşamasına geldik. Buraya gelinceye kadar mahkemede devamlı tartışmalara katılıp, söz alıp gerekli çıkışları da yapmıştık.

Burada detay verme olanağım yok, ancak tarihi bir metin ve bazı saptanması gerekli olayları açıklayabilmek açısından savunmamızın özetini, içindekilere indirgeyerek orijinal metinden vermeye çalışacağım. Bu metin Komal Yayınevi tarafından DDKO Dava Dosyasının ikinci ve üçüncü ciltlerinde yayınlanacaktı (**Bak:** Orhan Kotan'la ilgili bölümde, 1975 sonrası KOMAL Yayınevi ile ilgili bu olaya değinmiştik.), yayınlanmadı. Elimizde çok eskimiş, ama okunaklı olan mahkemeye verilmiş orijinal metnin ciltlenmiş halinden özetle savunmayı açıklayacağım.

Savunmaya İddianameye cevap metninde imzası olan 5 arkadaş (Ben, Fikret Şahin, İbrahim Güçlü, Yümnü Budak, Ali Beyköylü) dışında Mahmut Kılınç, Yılmaz Balkaş ve Battal Bate'nin de imzaları var. Bu arkadaşlar diğer arkadaşlardan ayrılarak bize katılmışlardı. Yukarıda yer yer değinmiştim. Nezir Şemmikanlı dışarıda olduğu için buna katılmadı. Ali Beyköylü de dışarıdaydı, ama duruşmaya gelmiş, katılmıştı. Aşağıda buna geleceğim.

A. 489 Sayfalık Savunma Metni

Savunma 8 bölümdür. Özetle,

1. bölüm:

- Giriş, toplumların değişim süreçleri, İddianameye Cevap'tan daha geniş irdelenmiş,

2. Bölüm:

- HAKKIMIZDAKİ DAVAYA ESAS ALINAN VARLIK başlığı altında,
  - Tarihsel gelişim içinde Kürtlerin durumu tartışılmış,(...) İddianameye Cevap'tan daha geniş..
  - Büyük Doğu İsyancıları başlığı altında Şeyh Sait, Hoybun, Dersim tartışılmış ve belli sonuçlara ulaşılmış, bunlardan en önemlileri şunlar:

---

⁴²⁸ Ankara- İstanbul DDKO, Savunma, Orijinal metin, 28 Ağustos 1972, 489 sayfa (metin 11 sayfa bibliyografya, 11 sayfa içindekiler fihrist ve 1 sayfa kısaltmalarla birlikte 489 sayfa.). Rizgarî Parti Arşivi, Hukuk metinleri içinde 1972 yılında ciltlenmiş haliyle 3 cilt olarak bulunmaktadır. Pelur kağıtta Ciltsiz bir surette daha bulunmaktadır. 1. cilt Savcının Esas Hakkındaki Mütalası/ 77 sayfa genel ve 61 sayfa sanıklar hakkında talep bölümü, altında Sıkıyönetim Yardımcı savcıları Hakim Yüzbaşı Abdullah Demir ve Hakim Yüzbaşı Vural Özenirlerin imzası var. Ayrıca 1. Ciltte savunmanın 128. sayfaya kadarki bölümü, 2. cilt: savunmanın 129. sayfasından 349. sayfasına kadarki, 3.cilt: savunmanın 350. sayfadan 489. sayfaya kadarki bölümü. Ayrıca, 18 sayfa sanıkların son sözleri, sanık vekilinin savunması, 80 sayfa. Her cildin sonunda içindekilerin fihristi çıkarılıp eklenmiş. Okunaklı olarak bulunan bu belgeler Annem F. Huriye Kotan'ın diğer bir çok belge ile birlikte yataklara, yastıklara arkadaşların yaptığı zulaları oradan oraya taşıyarak, 1985 yılında içeriden çıktığımda teslim etmesi ile ele geçirmiş olduk. Orijinal ciltleri ise DDKO dönemi Ocak komünü içinde bulunan ve sonra tahliye olan ve 1975 sonrası Komal Diyarbakır sorumlumuz Muharrem Özkahraman yaptırıp bize vermişti. (...) Diğer duruşma tutanakları, dilekçeler vb. hukuk arşivimizin Ş. Kaya'da bulunanları ile birlikte kayboldu, Suriye'de PKK'ya teslim edildiği yolunda daha önce açıklama yapmıştım. (**Bak:** Kemal Burkay'a *Zorunlu Bir Cevap*, Ağustos 2002.) Ama, Ş. Kaya bizi yalancılıkla suçlayıp işin içinden çıktı, biz de bütün belgeleri koruyarak Kürdistan Mücadelesine yada kurtarılmış alanlardaki kütüphanelere mutlaka iletacağız, bizim de bir tarihimiz, bilgi depomuz bulunmasını sağlayacağız. Neye mal olursa olsun bunu yapacağız, Çünkü, bunlar hem değerli hem de bulunması güç şeyler, ve de kapsamlıdır. (...)

- ❖ *Bu isyanlara sadece Kürtler katılıyor,*
- ❖ *Sürgünler protesto ediliyor,*
- ❖ *İsyanlar Kürtlerin yaşadığı bölgelerde gerçekleşiyor,*
- ❖ *İrkçılığa ve şovenizm'e karşı bir başkaldırıdır, vb..*

ve bölüm günümüzde Doğu Anadolu'daki durum konusundaki açıklamalar ile bitiyor. (...)

3. Bölüm:

- Genel olarak Dil konusu açıklanmış (İddianameye Cevap'taki dil bölümü daha da genişletilmiş,

Dünya'da Kürt olduğça Kürtçe olacaktır başlıklı bölüm,

- Kürtçe'nin Türkçe'den farklı oluşu detaylı tartışılmış, *Alfabe/ Fonetik /Sentax/ Erillik-Dişillik/ Zamirler/ Füller/ İsim ve sözcükler, özellikleri* vb. konularında, bilimsel ve somut açıklamalar getirilmiş,
- Kürtçe'nin Türkçe'nin tersine *Hind-Avrupa dil grubundan* olduğu açıklanmış,
- Kürt edebiyatı belirtilerek, Kültür ve Kürt kültürü detaylı tartışılmış,
- *Yiyecek-beslenme alışkanlıkları /yerleşme-konut/ ulaşım-haberleşme/ iş ve güç şekli/ aile/ eğitim/ öğretim/ güzel sanatlar/ yardımlaşma/ hukuk/ tarih/ gelenek-görenek/ folklor konularında ayrıcalıklar ve Kürtlere ait olanların nitelikleri* irdelenmiş,
- Günümüzdeki baskılar belirtilmiş(o günkü –bizim-),
- Dünyadaki Kürtlerin durumu ile ilgili Irak, İran ve Suriye'deki Kürtlerin durumu açıklanmıştır.

4. Bölüm:

- Hakkımızdaki önemli bir iddiaya cevap verilmiş. Bu, bizim ırkçılıkla suçlanmamızdır.

Başlıca başlıklar şunlar:

- *Bilimsel olarak ırk/ bütün ırklar bir ailedir/ kromozomlar-genler/ Mendel yasaları/ kan grupları/ Mutasyon- doğal seçim- genetik kayma- kültürel seçicilik/ Dünyada ırk çeşitleri/ evrim ve yeni görüşler/ kültürün ırk üzerindeki etkisi/ Türkiye'de resmi devlet görüşü ırkçı-şoven/ ve biz ne diyoruz başlığı (...)*

5. Bölüm:

- Resmi devlet politikası,
- İnkâr üzerine kurulu siyaset,
- Oynanmak istenen oyun ve askeri savcı,
- İsmail Beşikçi hakkında,
- İslam Ansiklopedisi ve Minorski hakkında,
- Nikitin ve devletin sözcülüğünü yapan M. Şükrü Sekban,
- M. Şerif Fırat ⁴²⁹,

⁴²⁹ *Doğu İlleri ve Varto Tarihi* kitabının yazarıdır. Kürt hareketi açısından devletle işbirliği ve harekete açık karşı oluşu, ihbarları, yazdıkları yalan yanlış bilgilerle tarihimizde kara bir leke gibi duruyor. Varto'da M. Şerif Fırat zalim bir insan olarak bilinir. Külot pantolonu ve uzun çizmeleri ile elinde kamçısı, şehrin orta yerinde insanları yere yatırıp döven bir zalim. Bu yanları da açıklanması gerekli yanlardır. Sonunda köyünün çıkışındaki tepenin tam altında Hello Baran tarafından vuruldu ve mezarı da oradadır. Hello Baran yıllarca dağlarda gezdi, sonra da Bitlis Zindanlarında yatarak, orada öldü. (...) M. Şerif Fırat bütün yaptıklarına karşın bir süre sürgüne gönderilmekten de kurtulamamıştı. Selim Fırat'ta bunu yekten gündeme getirip, o ajandı diyerek tartıştı. Dipnot 47'de belirlemiştim. Olanaklar geniş tartışmaya elvermiyor, kitabın sınırlandırılması nedeniyle onu başka yerde geniş tartışma umudumu saklı tutuyorum. .

Selim, Kürdistan Press'te yazar olarak ortaya çıktığı zaman daha ilk sayıların birinde bir manşetle görüldü. Amcasını yorumladı. "*Bir hain; M. Şerif Fırat* (kendisi niye Ferat onu da bilmiyorum) *ve ihanetin ortaya çıkardığı bir kitap, Doğu İlleri ve Varto Tarihi*" (Bak:Kürdistan Press, Sayı:3, Sh: 12, Ekim 1986) ve veryansın ediyor. Ha, yani bakın ben ne kadar devrimciyim, dürüstüm demeye getiriyor. Bunu kabadayılıkla, gösterişle,

- Amasya protokolü ve Mustafa Kemal'in sözleri,
- Meydan Larousse,
- Lozan. (...)

6. Bölüm:

- 1961 Anayasası tartışılıyor, siyasal özgürlük kavramına açıklık getiriliyor. 11 ve 57. maddeler tartışılıyor. (...)
- Düşünce özgürlüğünün sınırlandırılması irdeleniyor. Kamu Yararı/ Kamu Düzeni/ Genel Ahlak/ Milli Güvenlik/ Sosyal Adalet nedeniyle sınırlandırma üzerinde duruluyor, 2, 4, 12. maddeler ve 8. madde irdeleniyor.
- Düşünce özgürlüğünün sınırsızlığının nedenleri sıralanıyor.. eşitlik/genellik 19 ve 20. maddeler genişçe irdeleniyor. Hukuki gerekçelerle As. Savcının bütün iddiaları çürütülüyor.
- Devlet, ulus/milliyetçilik kavramları açıklanıyor. (...)

7. Bölüm:

- DDKO'nun örgütlenmesi, amaç/nitelik ve tüzük ile programı tartışılıyor,
- 1960-70 öğrenci hareketleri⁴³⁰, DDKO'yu oluşturan etmenler, DDKO'ların birbirleri ile ilişkileri konusunda iddianame ve Esas Hakkındaki Mütalaa'ya cevap veriliyor,

---

bir yerlere yaranmakla yapması gerekmiyordu. Biz DDKO davasında, zindanda, zulümde M. Şerif Fırat'ı da öbürlerini de eleştirdik, deşifre ettik, tartıştık. Selim bunları yazmıyor, birdenbire bir şeyin farkına varmış gibi bunu duyuruyor. TC de bunun gibi nice kitaplar, kişiler var.

Ama, kendisi "*Bekaa Bekaa Kutsal Bekaa*" yı yazabiliyor. DDKO'ları yazmıyor yada en aşağı kavramlarla ifade etmeye çalışıyor. Attila Fırat (M. Şerif Fırat'ın oğlu) için de bir yazı yazmış, "TC ve MİT'in örgütlediği bir Kürt Düşmanı Attila Fırat" diyor ona cevap veriyor. Onun yazdığı broşürü "**Açık Mektup**", "**Hormekten Notlar**"ı MİT'in adreslere gönderdiğini belirtiyordu, vb... Yani, bir aile adına özeleştiriyor?

Cevapta başlık şu: "Tarih ve bilim anlayışı üzerine",

Naziler tarafından kurşuna dizilen March Bloch'tan bir alıntı veriyor; "Bir tanıklığı bozabilecek bütün zehirler içinde en acısı düzmeciliktir (Tarihçilik Mesleği adlı kitabından) diyor.

Attila Fırat'ı da M. Şerif Fırat'ı da düzmecilik ile suçluyor. Politika yalanla yapılabilir bilim asla diyor ve March'an alıntıya devam ediyor: "Çünkü yalan, kendi tarzında bir tanıklık olmaktadır". (...)

Fransız tarihçisi Fernard Braudel'den de alıntı yapıyor:" Eğer insan gözlemlerini şimdiki zamanla sınırlarsa; hızlı, parlak, yeni, gürlütlü yada anlaşılması kolay herhangi bir şey kolayını çekecektir. Tarihsel bilimlerdeki kadar can sıkıcı bir olaylar dünyası telaşlı gözlemciyi .... pençelerine almaya hazır beklemektedir. Toplumsal gerçek oyuna getirilmesi zor kurnaz bir avdır" (Tarihçi ve Tarih adlı eserinden).

Evet Selim aynen böyledir. Ama bunu sen yaptın ve yapıyorsun. "anlaşılması kolay herhangi bir şey kolayını çekmiş" senin. Onların açıkladıkları şeyleri çürütme, öneri vb. yapmıyorsun. Bütün aile fertlerini suçlu hale getirerek Kürdistan'da yeni bir kavramın oluşmasına çabalıyorsun. Öcalan da böyle yapıyordu. Bütün sülale ajan, dünyaya bir çocuk geldimi hemen ajan olarak mı kaydediliyor!

Selim de ötekiler gibi tarihi alabildiğince kararttı, yalan yanlış bilgiler yaydı, olmadık eleştirilerle özgürce herkese ve her şeye istediği gibi sataştı. Bu bilimsel, insancıl değil. Bu namuslu bir tavır değil. PKK kulvarında koşarken, Öcalan ile ilgili söyledikleri TC'nin söyledikleri ve yaydığı ile farksız. Biraz utanıp bir özeleştirme yapması gerekmiyor mu?

Şunu da ekleyeyim, Selimle ilgili Parti arşivimizin K-II, D-1 BK/Dos. bölümünde bizden ayrılışı ile ilgili raporu da var. (...) Varto'da ilk olarak Zazalar ile Sunnileri bir araya getiren, böylece polisin oyununu bozan bir siyaset başarı ile uygulanmış ve Anti-sömürgeci Kültür Derneğinin ilk başkanı da Selim olmuştu. Varto'daki çalışmada ben aktif olarak bulundum. Daha sonra Y. Çiçek'in Selim'i dövmesi, kanlar içinde bırakması, ağır suçlaması üzerine kendisini Tatvan'a götürmüştük. (...) Selim yurtdışına çıkarken de bize haber vermemiş, kendi başına buyruk çıkmıştı. Bildiğiniz gibi daha sonra yazar oldu! Eğer isterse bazı şeyleri tartışabiliriz. Şimdilik bu kadar.

⁴³⁰ Öğrenci hareketlerinin geleneksel tavrı bizi de içine almıştı, bunu belirledim. Bu kuruluşumuzdan sonra da yer yer devam etti. 1970 yılında sanıyorum Mart ayında Beşiktaş Mimarlık Mühendislik Yüksek Okulu'ndaki

- Doğu Mitingleri ve Komando olayları tartışılmış,
(Bak: Yukarıda DDKO'ların kuruluşu ve çalışmaları bölümünde genişçe değinmiştik)

- Emperyalizm/Bağdat Paktı/ İslam Paktı/ Aramco genişçe irdelenmiş,
- Yabancı sermayenin durumu/ özel sektör/ imalat-ticaret sanayi/ tekeller/ ulaştırma, hizmet, inşaat sektörü.../ Bankacılık/ Tarım alanları ve ucuz işgücü gibi kavramlar örneklenmiş, açıklanmış,
- Faşizm genişçe açıklanmış ve İspanya, Almanya, İtalya örnekleri verilmiş,
- Bürokrasi genişçe açıklanmış, Osmanlılarda kapıkulu/ulema sınıfları/ cumhuriyet dönemi gelişmeler vb.. tartışılmış,
- Atatürkçülük ve Kemalizm genişçe verilmiş, klasik ve resmi Kemalizm/ Kadrocu Kemalizm/Yöncü Kemalizm/ İktisadi devletçilik vb.. açıklık getirilmiş..
- DDKO'nun yurtdışı ilişkileri/ bulunan yabancı menşeli mühürler, mektuplar, TİP ve Dev-Genç ile ilişkileri hukuki ve geniş olarak tartışılmış,
- Sanıkların durumu tek tek ele alınarak, iddiaların büyük bölümü çürütülmüştür. Zorla delil yaratma/ usulsüz sorgu işlemleri/ MİT ajanlarının tanıklığı vb.. irdelenmiş, eleştirilmiştir⁴³¹.

8. Bölüm:

Sonuç ve istemi kapsamaktadır. Metnin arkasında geniş bir bibliyografya bulunmaktadır. Metin 18.9.1972 tarihini taşıyor⁴³². Ve bizim 8 kişinin sön sözlerimiz 18 sayfa olarak eklenmiş. Bunları da duruşmalar bitip karara kaldığı zaman, hakim son sözlerimizi sorunca tek tek açıklamıştık.

A. Savunma Aşamasında Son Derece Tehlikeli ve Önemli Bir Olay Gerçekleşti

Savunmaları büyük bir şamata içinde ve bütün engellere rağmen düzenli hazırladık Ne yazık ki diğer arkadaşlar yine bu aşamada da bizimle olmadılar, ama onlarda ayrı bir metin hazırladılar, çünkü olaylardan etkilenmişlerdi ve bize yapılanları bazıları kabullenemiyor-

---

çatışmada bir arkadaşımızı kaybetmiştik Mehmet Cantekin. Bununla ilgili bir bildiri yayınlamış ve otopsi raporunu da açıklayarak Mehmet'in arkadan, yani okuldan atılan kurşunlarla değil, yanına çöktüğü büfenin arkasından bir kurşunla öldürüldüğünü yorumlamıştık. İstanbul DDKO bir kampanya açarak ve banka hesap nosu da vermiş(İstanbul/Aksaray, Türkiye Emlak Kredi Bankası, Hesap No:37) , Mehmet Cantekin'in kardeşlerinin okutulduğunu, yardım edilmesini istemişti (Bak: DDKO 1 Nolu Haber Bülteni, 6 Nisan 1970, Y.ag. Dava Dosyası, Sh: 485). Kahtalı olan **Mehmet Cantekin** bizim ilk şehidimizdi onu saygıyla anıyorum. Bu olay dışında kuruluşumuzdan sonra DDKO tarihinde başka bu tür olay olmadı. Bu da genel öğrenci hareketlerinin bir olayı olarak sayılabilir.

⁴³¹ İddianame ve Esas Hakkındaki Mütalaada Savcıların belirttikleri ve mahkemenin de kararlarında yer yer değindiği filan nolu elemanımız diye bahsettikleri birkaç kişinin ismi geçmektedir. Bunlardan biri ....No'lu eleman olarak belirtilen Fevzi Kılıç'tır. Yukarıda DDKO kuruluş aşamasında Ali Beyköylü ve Nezir Şemmikanlı ile birlikte Düzcce'de silahlı saldırıya uğrayıp hayatını kaybeden unsur. Mahkeme belgelerinde 321 No'lu eleman olarak sözü geçiyor.(...) Diğeri de Süleyman Ramazanoğlu. Ankara DDKO lokaline bakan ve Akdere de oturan, adi bir suçtan Ankara Merkez cezaevine gelen, -ki o zaman biz 4 kişi orada bulunuyorduk-yardım ettiğimiz, kendisine boya sandığı alıp çalışmasını sağladığımız unsurun açıklamalarına göre, Süleyman getirdiği aletleri toplantılarda veriyor ve seslerin alınmasını istiyormuş. Tanıklığa da gelmedi. En çok da tuvaletteki sifonun içine yerleştiriliyormuş, tabi bunlar söylemler. Bir iki tane daha adları açıklanmayan No'ları belirtilen eleman ve ayrıca bizim bildiklerimiz de vardı.Bu elemanlar toplantı konuşmalarını kasetlere almışlar, kuruluştaki bazı ufak tefek provokasyonlar yapmışlar sözde. Mahkeme böbürleniyor "biz kayıtsız kalmayız, gölge gibi arkanızdayız" demeye getiriyor. Açık, legal örgütlerde bunların çok doğal karşılanması gerekiyor. Hukuki belgeler incelenirse hiç de iyi takip etmedikleri görülür.(...)

⁴³² ag. Savunma, 18.9.1972, 489 sayfa.

du⁴³³. Artık iş başa düşmüştü, geri adım mümkün değildi. Biz gereken her atağı yapıyorduk. Her şeyi göze almıştık. Zaten bizlere yapılanlar dışında bir öldürülmemiz kalmıştı. (...)

Savunmalar hazırlanıp duruşmaya çıkacağımız gün sabah saatlerinde idareden bütün DDKO gruplarından birer kişi çağrıldı. Bizden de Yümnü Budak gitmişti. İdarede MİT'ten gelen kişiler de varmış, ayrıca savcı vb. Tek başına olanlardan da Tarık Ziya Ekinci, Musa Anter vb.. gitmişlerdi.

Duruşmamız da öğleden sonraya ertelenmiş, beklerken bunun nedenini öğrendik. Yümnü geldi ve komünün toplanması gerektiği kararına vardık. Çünkü biz kendi sorunlarımız hakkında da komün kararına gidiyorduk. İsmail Beşikçi vb.. vardı.

Komün toplantısında Yümnü olayı açıkladı,
“Savunmaları geri çekin, zaten çoğunluğu 3 yıldan fazla yatmış teşdidin takdire ceza verilse de tahliye olursunuz, burayı kapatalım, bitirelim vb.”

Bu bizi çok sarsmıştı, sakin olmaya çalıştık ama, İsmail ağabey sakin olamıyordu, ilk kez çok sinirlendi. Bu savunma verilmezse bu iş burada bitirilir dedi. Şimdi kulakları çınlıyordur, ilk kurşun olayını düşünüyordur! Yani, açıkça bir pazarlık yapılıyor, bizi de daha ağır cezalarla tehdit ediyorlardı. Ben de İsmail ağabey meraklanma bunu hiç kimse vermese de ben vereceğim dedim ve komün savunmanın verilmesini kararlaştırdı. Bazı arkadaşlar tereddüt içine düştüler, düşürüldüler. Metin altı cezaevinde imzalanmadan götürüldü..

Öğleden sonra dış kapının içinde dururken İsmail ağabey yakama yapıştı ve bunu mutlaka verin dedi. Herkes neşeliydi! Bize ters ters bakıyorlardı. Biz sanki düşmandık. Zor durumda bırakılmamız için her şey yapıyordu.

Sonunda duruşmaya gittik, tutuksuz sanıklar da geldiler. Ali Beyköylü hiç tartışmadan metnin son kısmına açıp hemen imza attı. Bunu hiç unutmuyorum. Bunun üzerine tereddüt geçirmeyen arkadaşlar ve diğerleri de imzaladılar. En çok Fikret tereddüt geçirmişti. (...). Diğer grupta da kargaşalık yaşandı. Hatta bazılarının imzalamadıklarını hatırlıyorum. Sözde bazı arkadaşların tahliye olma koşulları var gibi bir hava yaratılmıştı. Ben oturma sırasına uymayarak Fikret'in yerine başa oturmuştum. Hakim gelir gelmez bana baktı ve sert biçimde yerine geç dedi. Ben de geçmiyorum, savunmam var, onu okumam gerekiyor dedim. Tartışma sonucu başsavcı ve güvenlik görevlileri müdahale ettiler, çıkan kargaşalıkta beni tartakladılar ve Avukatımız Şerafettin Kaya bağırmaya başladı, diğer avukatlar ve arkadaşlar da müdahale ettiler, ama bizim davranışımıza çok kızanlar da vardı elbette.

Sonunda savunmayı verdik ve okunmasına da başladık, ama Fikret her nedense Okumada iyi davranmıyordu. Ben elinden almaya çalıştım yine tartışma çıktı. Velhasıl savunma metni üzerine hakim mahkemeye özetleyin diye bir karar verdi, bölümlerin sonundaki özetleri okuyarak büyük bir şamata içinde 489 sayfalık savunmamızı bitirdik, diğer gruptaki arkadaşlarda aynı durum içinde savunmalarını verdiler. Tarık Ziya Ekinci bizim savunma bitince ayağa kalkarak yazılanların hiç birine katılmadığını bizzat belirledi ve tutanağa geçmesini istedi.(...)

---

⁴³³ Arkadaşlar 220 sayfa olduğunu hatırladığım metinlerini bizden sonra verdiler. Bu metin daha sonra Özgürlük Yolu'ndan ayrılan (bu arkadaşların ayrılıkları önemlidir, tarihsel olarak incelenmeli ve ortaya çıkarılmalıdır, tartışılmalıdır.) İhsan Aksoy tarafından kurulan ve Mehdi Zana ile bizim de kuruluşuna yardım ettiğimiz Pêkanin yayınları arasında yayınlandı sanıyorum. Bizim savunma metnimiz ise maalesef yayınlanmadı (Yukarıda Orhan Kotan ile ilgili bölümde değinmiştim.)

Savunmalar tamamlandıktan sonra dava karara kaldı. 18 Eylül 1972 günü mahkeme kararı açıklamak üzere duruşmayı 21 Kasım 1972'ye erteledi, ancak bazı manalarla karar o gün de açıklanmadı, sonunda 11 Aralık 1972 günü kararın açıklanması mümkün oldu. O gün cezaevi ve mahkeme binası etrafında büyük güvenlik önlemleri alınmıştı. Nihayet karar açıklandı ve ağır cezalarla cezalandırıldık. 8 yıldan 16 yıla varan cezaları ulufe gibi dağıttı hakim Hamdi bey. Ben 16 yıla mahkum oldum. O dönem en yüksek ceza 8 yılı bile aşmıyordu. Hele örgüt üyeliği, Kürtçülük propagandası vb.. 1 ila 4 yıl arasında değişiyordu. Hakim çok kızgındı ki, bizim sürgün yerimizi bile kuş uçmaz kervan geçmez olarak nitelediği yerlere vermişti. Benim ki Sinop'tu. Yani cezanın tamamlanmasından sonra oraya mecburi ikamete gidecektim.

Karar günü salon çok kalabalıktı, salon dışında da kalabalık vardı. Karar herkesi şok etmişti, biz ise rahattık, sonucu biliyorduk.

Salondan çıkarıldığımız zaman slogan atmaya başladık ve ulusal marşımızla ortalığı çınlatarak arabalara bindirildik. Her zamanki arabalar değil, kapalı kariyerler getirilmişti. Sesimizin duyulmaması isteniyordu. Bizi sıkıyönetim komutanlığı binasının arakasından, MİT bölge soruşturma merkezinin önünden, yani Silvan yolu tarafından geçirerek götürdüler. Şehre taraf sokmadılar, marşlarla cezaevine vardık.

Birkaç gün sonra büyük bir arama yapıldı, tek tek dışarı çıkarıldık ve askerlerin oluşturduğu koridordan geçirilerek ağaçlarla, coplara alabildiğine dayaklandık, çok kişi yaralandı. İsmail Beşikçi bu dayakta hırpalanmıştı, kendisini korumak için çok çabalamıştık...(.) Sağlık olsun diyelim.

11-Temyiz Layihası

Sözde bizim gözümüzü korkutmak istiyorlardı, ne kadar az belge olsa o kadar iyi olacaktı. İşin daha yukarılara taşınması istenmiyordu. Biz durmadık ve süreci devam ettirdik. Kapsamlı bir temyiz layihası hazırlardık. Ancak karar ve daha sonra gerekçeli hüküm bize geç ulaştırıldı, 8 ay sonra verildi. Birkaç ay da cezaevinde bekletildikten sonra tabii..

Temyiz layihası 2 cilt olarak elimizde bulunuyor, orijinal metindir. İdareye verilen nüsha alınıp bizimkinin üzerine şu not düşülmüş; "12.9.1973, Sayı:1900-73/1532. Bir nüshası yukarıda tarih ve sayı numarası ile Sıkıyönetim As. Mahkemesine gönderilmiştir. Ali Karakışi, P. Üstgm. Cezaevi Em. Bl. K. İmza". Yazı üsteğmenin el yazmasıdır.

Bu metinde iddianameye cevap ve savunmamızdaki bir çok konu hakkında kaynak gösterilerek hukuki gerekçeler öne sürülmüş. Deliller tartışılmış. Savunma hakkının kısıtlanması, Avukatlarımıza baskı, tutuklamalardaki usulsüzlük, belgelerin verilmemesi, tutukluların birbirleri ile ilişkilerinin kesilmesi, ayrı ayrı yerlerde tutulmaları, dosyaların incelenmesine belge edinilmesine müsaade edilmemesi vb. konuları tartışılıyor. Sanıkların tek tek durumları ele alınmış savunmalar yapılmış, sonuçta delilsiz ve belgesiz bir siyasi karar verildiği açıklanıyor.

Metnin arkasına 88 tane bozma istemi sıralanmış. Metnin içindeki Sayfa numaraları belirtilerek liste verilmiş (Bak: Sh 476-480). Kısaltmalar 1, Bibliyografya 5 sayfadır(Bak: Sh 482-486). Metinde geçen bilimsel kavramların açıklanması yapılmış, 11 sayfa (Bak: Sh 487-498). İçindekilerin fihristi ile birlikte tüm metin 510 sayfa.

Metnin bu kısa tanıtımından sonra ilginç gördüğüm ve döneme denk düşmesi bakımından metnin 471. sayfasındaki mahkemeye sorulan soruları buraya aktarmak istiyorum:

“..

1-Türk Halkının gerçekten demokratik taleplerinin ve özlemlerinin gerçekleşmesi, yaygınlaşması, Kürt halkının ana dilinin ve buna bağlı olarak demokratik haklarının gasp edilmesini gerektirir mi?

2-Kürt halkının ana dili olan Kürtçe'nin serbestçe konuşulması ve buna bağlı olarak demokratik hakları ile ilgili anayasal- demokratik talep ve özlemleri Türk halkının kamu haklarını kullanması ile çelişir mi?

3-Kürt halkının anayasal demokratik haklarını kullanması, yani kamu haklarından yararlanması onun asimilasyonu şartına bağlanabilir mi?

4-Anayasal eşitlik ve öteki ilkelerin işlerliği Kürt halkının asimilasyonuna, Kürt dili ve kültürünün tasfiyesi şartına bağlanabilir mi?”

Bu sorular büyük harflerle metinde yazılı ve bundan hemen sonra bazı sonuçlar çıkarılmış, bunlardan biri önemli;

“Anayasadaki eşitlik ve öteki ilkelerin işlerliği, Kürt halkının asimilasyonu, Kürt dili ve kültürünün tasfiyesi şartlarına bağlanamaz, çünkü, eşitlik altında “Kürt toplumu olma” ve “Türk toplumu olma” haklarının kullanılması ile ilgili eşitlik”⁴³⁴. (abc)

12-DDKO üzerinde açıklamalar ve bazı düzeltmeler

Bir kere şunu hemen belirteyim, PKK ve yandaşlarının, ayrıca onun arkasına sığınan bazı unsurların olur olmaz bilgilerle DDKO'ya ve bizlere yönelttikleri haksız, tutarsız ve bilimsel olmayan karalama, küçültme ve tarihi karartma biçimindeki söylem ve yazımlarına cevap vermek gerekmiyor. Açıklamalarımız, geldiğimiz yer ve belgeler onlara en iyi cevaptır. Sonuç olarak söyleyeceğimiz kısa bazı şeyler de onlar için cevap sayılabilir.

Fakat o cenahta bulunarak bazı yanlış bilgiler üreten bir iki unsura kısa cevaplar vermek ve yanlışlarını düzeltmek gerekiyor.

Birincisi, Hüseyin Musa Sağnıç'ın belirlemeleridir. Onu çok yere taşıdığım için ve belli bir süre birlikteliğimiz olduğundan bazı belirlemelerine değinip, düzeltmek istiyorum.

Defter Dergisinin 11. sayısında Nurdan Gürbilek ve İskender Savaşır, “Bir Kürt Aydını: Fakih Hüseyin Sağnıç” başlığı ile bir röportaj yayınlamışlardı. Bu röportajda bizim İddianameye Cevap metninin yazımına katıldığımı ve bunun dil bölümünü yazdığımı açıklıyor. Tarih bölümünün benim ve Sosyoloji kısmının da İsmail Beşikçi tarafından yazıldığını belirtmiş. Bu konuya kısmen yukarıda değinmişim (Bak: Dipnot 417). Ayrıca, Rizgarî Yazı Kurulu döneminde Dil grubundan da bahsetmişim. (Bak: Dipnot 338) Dil grubu, gramer ve sözlük çalışması yapmış, Kürtçe grameri tamamlamıştı. Bu gramer

---

⁴³⁴ Devrimci Doğu Kültür Ocakları, **TEMYİZ LAYİHASI**, Fikret Şahin, Mümtaz Kotan, İbrahim Güçlü, Battal Bate, Mahmut Kılınç, Ali Yılmaz Balkaş, Yümnü Budak, Ali Beyköylü, 11 Eylül 1973, 510 sayfa , bütün sayfa altları sanıklarca tek tek imzalanmış.

yayınlanmadı. Bu konularda açıklamalar yapmışım. Sıkıyönetimin gelmesi ile beraber iş zorlaştı. Bu gramerin bir sureti Rizgarî arşivinde bulunuyordu, kanımca Yılmaz Balkaş'ta kaldı. Bir surette aramalar sırasında Feqi'nin evinde yakalanıyor. Kendi anlatımına göre para karşılığı mahkeme kaleminden bunu alabiliyor. Ve yine dediğine göre üzerinde bir süre daha çalışıyor ve genişletilmiş olarak bunu bastırıyor⁴³⁵. Bu çalışma Rizgarî dil grubunun çalışmasıdır. Belirtilmesi gerekirdi. Bunu düzeltiyorum. Ayrıca, röportajda döneme ilişkin ciddi başka yanlış aktarmalar da yapılmış. DDKO ve bizlerden çok küçümsenerek bahsedilmiş, bununla biz de Feqi'nin ve arkadaşlarının hiç sözü edilmeyen siyasal çalışmalarını uzun uzadıya ele alabiliriz, çünkü biz Kürdistan'da kendimizden önceki ve dışımızdaki tüm çalışmaları inceleyip, araştırmış, bunları iyi kötü yanlara ile kabullenmiş ve savunmaya karar vermiştik. İlginç olan Feqi'nin Rizgarî dönemini de atlamasıdır. (...)

Defter dergisindeki röportajı dolayısıyla kendisine yapılmış eleştiriler ve bir takım yanlışlarının düzeltilmesine ilişkin başka açıklamalar da var⁴³⁶.

Yeri gelmişken bir kez daha belirteyim, Feqi bize yardım etti, ama kendi işlerini de aksatmadı. İki partiye birden (Türkiye KDP'ler) üye olduğu söyleniyordu. Kimsenin hatırını koymadı. “Şivan”ı beğenirdi ve beni de ona benzetirdi! Diğer KDP kanadı ile zaten geleneksel süren bir ilişkisi vardı. (Oralarda olan bitenler, Feqi'nin durumu şimdilik kalsın, bu konulardaki bilgilerimi saklıyorum.) Biz de kendisine çok yardımcı olduk. Evi bize açtı, maddi yardımları oldu. Harekette emeği var. Onu sevgi ve saygı ile anıyorum. İleride daha detay şeyler yazma umudumu koruyorum.

Feqi son dönem PKK kulvarına girdi, “atandığı meclislerde” görev yaptı, “başına olmadık işler açılacakken canını zor kurtardığı” söylendi.

Savunmalar dönemi zaten cezaevinde yoktu. Olsa da şunu ısrarla belirteyim ki, Savunmalar ortak bir çalışmanın ürünüdür. Örneğin, benim katkım fazla olmuş olabilir, gelen metinleri ve içeride hazırlananları monte etmek, düzeltmek, yerine başkasını yazmak vb. tarzında olsun, yazımı bizzat yapmak vb. olsun bunu kendimize paye çıkararak belirleyemeyiz. Evet, ben ve bir iki arkadaş olmasaydık, o dönemin cezaevi zor aşıldı, bu tarihsel metinler de belki çıkmazdı. Bunu kabullenmiyorlar, ama gerçek. Çok aşağılardaki çalışma biçimlerini abartarak sunmak, bunlardan payeler çıkarmak, övgüler iyi hoş da başkalarını, gerçekleri silip atmadan kendi çalışmalarınızı da bunların yanına koymanız gerekiyor. (...)

⁴³⁵ Feqi Hüseyin Sağınç, *Pêşeriya Hewisina Zmanî Kurdi /I-II*, Melsa Yayınları, İstanbul 1991-1992. Bu kitapların sunuşlarında ve Feqi'nin biyografisinde de Komal ve Rizgarî'den kelime bahsedilmiyor. Bu süreç bilinçli olarak atlanmış.

⁴³⁶ İbrahim Güçlü, **Tarihi Doğru Yazmak: Küçük Bazı Düzeltmeler**, Yekitiya Sosyalist, Sayı:26, Uppsala, 1990, Sh:40-43.

Bu yazının sonundaki bir Not'ta, “Yazının Defter Dergisi için yazılıp gönderildiği, ancak yayınlanmamış olduğu” belirtiliyor. Bir kısa ekleme yapayım, keşke İbrahim her konuda tarihin doğru yazılmasına gayret gösterseydi, ne kadar iyi olurdu. Yekitiya sosyalist ile ilgili açıklama yapmıştık. (Bak: Dipnot 78) Hapishane Raporu ile ilgili tarihi doğru yazmak için yaptığımız çaba ve İbrahim'i bir iki konuda tanık göstermemize rağmen tanıklık yapmadı, üstelik bize veryansın etti. Bak: Yekitiya Sosyalist, Sayı: 24, 1990 Sh:5-8. “Diyarbakır –Hapishane Raporu ile ne yapılmak isteniyor?” başlıklı tarihi baş aşağı etmede ısrarlı metin. Önemli değil. Bize dönük eleştiriler çok sert ve ayrılık döneminin verdiği hınç, öfke ve de alışkanlıkların devamı olarak sürüyor. Zaman bunların önemini ortaya koydu, Biz Hapishane Raporu ile bir dönemin haksız ve adaletsiz uygulamalarını genel olarak Kürdistan sathında irdelemiş, birilerine paye çıkarmamak ve PKK'nın yaptıklarını netleştirmek için önemli bir atılım yapmıştık. Tamamen saf ve olayları olduğu gibi yazmıştık. Yukarıda Hapishane Raporu ile ilgili geniş bilgi vermişim. Ayrıca son dönem bize saldırı babında ardın sıra PKK yanlıları yada oradan gelme birçok unsur tarafından yazılan kitaplara ise hiç ses çıkarılmadı. Bu nedenle Feqi ile ilgili yazdıklarını bazı konulara açıklık getirse de kendisinin katkısı belirlenmediği için biraz tepkisel olduğunu düşünüyorum, bu konuyu da aşağıda düzeltiyorum. Tarihin doğru yazılması ise başka bir şey, bunu iyi bilmek gerekiyor.

Savunmalar gibi cezaevi mücadelemiz de ortak çalışmanın ürünüydü, komün üyeleri DDKO sanığı olsun olmasın tümünün katkısı vardır. Bu işlerin öyle rahat yapıldığı düşünülmemelidir. Birçok insanın fedakarlığı ile yapılmıştır. Yalnız yazı yazmak, mahkemeye gidip gelmek dışında birçok şeyi de kapsıyor. Bunu da belirtmiş olayım. Elbette İbrahim Güçlü'nün ve diğer arkadaşların katkıları da unutulmaz. Beşikçi ise bize fiili yardım etmedi, kendi işleri ile uğraşıyordu. Tersine biz ona çok yardım ettik. Her duruşma Hamdi Sevinç ve savcılar ona “Sen Türksün, Kürt meselesi senin neyine, Kürt nerede, vb..” dedikleri zaman **en güçlü delil ve belgeyi ona kazandırmakla** büyük bir yardım yapmıştık. Bilimsel olarak tezleri doğrulanmış oluyordu. Bizi örnekleyerek savunmalarını genişletiyordu. “Bak Kürt var, sizlere sayfalarca yazıyorlar, Kürt olduklarını söylüyorlar, siz hala inkar ediyorsunuz. İşkence, baskı, zulüm görüyorlar, yılmıyorlar vb..” diyerek kendini haklı çıkarıyordu. Ama, görüşme, danışma, bilgi alma yolunda elbette Beşikçi'den yararlandık. Seneler sonra bir siyasi çıkışı belli insanların özel durumuna indirgemek doğru değil. Bu örgütlü bir mücadele ve özverili bir çalışmaydı. Bunu da böylece düzeltiyorum. Buna hakkım da var. Son bir şey, Feqi dalga da geçiyor, zaten aydınlara karşı çok olumsuz dururdu, hep küçümserdi. Onların “halk adamı olmadıklarını” belirtirdi. Oysa diğer konularda olduğu gibi bu konuda da biz ve diğer arkadaşlar eskileri fersah fersah aşmıştık. Örnekleri çok. Cezaevinde siyasi olmayan tutuklular bile bizlere sempati duyuyorlardı, yalnız yaptıklarımız ile değil, onlarla ilişkilerimiz de beğeniliyordu. Feqi okumuşların bu işleri fazla götüremeyeceklerini sık sık söylerdi, bu görüşü de doğru çıkmadı. Diyor ki, “Ha işte diyalektikte okuyorduk, tabii Türkçe”. Şunu söylemiyor, bu arkadaşlar Ocak Komünü'nde her konuda çalışma yaptılar, Kürt dili dahil, tarihi, kültürü ve her şey.. Bir tek konuya, -o da çok doğal bir konu- işi indirgeyip yukarıdan bakmak bence tarihsel büyük bir zaaf olmaktadır. O zaman biz geçmişteki mücadeleleri nasıl sahiplenebiliriz? Örneğin Feqi'de dahil bir takım arkadaşlar “Şivan”ı nasıl sahiplendiler? O da “diyalektik okuyor, okutuyordu”. İstanbul DDKO'dan bir takım arkadaşlar Şivan'ın karargahına birçok kitap taşıdılar.(...) Biz komünde çok yönlü bir eğitim yapıyorduk. Bunu da herkes biliyor.(...) DDKO'yu ve bizleri yerli yerine koymayan bir açıklama 1970 dönemini ifade etmez.

Musa Anter ise bazı söyleşilerinde çok yanlış şeyler söyledi. Onu iyi tanıdığım için hayret etmedim. Örneğin “Kürtler ayrılırsa, Türkiye zenginleşir demek yanlıştır. Yalnız yanlış değil, ayıptır. Kimse, Kürtleri, Türkiye'den ayıramaz. Bu gün İstanbul'daki Kürtler Kürdistan' daki Kürtlerden daha çoktur. Haklı veya haksız bu memleketi bizim ecdadımız Bizans'tan beraberce savaşarak almıştır”⁴³⁷.

Bu belirleme Kürt siyasi hareketi açısından yanlıştır. Bunu düzeltmek gerekir. Eğer değilse siyasi olarak en önemli araçlarımız kendiliğinden ortadan kalkmış olur. Asimilasyon, jenosit, zorla göç, milliyetçilik vb.. Bunlar Musa Anter'in özel niyetleri olabilir.

Musa Anter, Şahap Balcıoğlu ile söyleşilerinde ilginç şeyler söylüyor⁴³⁸. Diyor ki: “Yoksa Kürdün Türk'ten ayrılması, bağımsız, ayrı bir devletin kurulması filan kesinlikle söz konusu değildir”. (Sh:16-17) “Biz Osmanlı çocuğuyuz. Cumhuriyet döneminde doğmadık. O zamanlar Doğu'da, Güneydoğu'da bir devlet otoritesi ve düzeni yoktu. Başiboş yaşıyorduk” (Sh.: 19). Bunlar tarihimize aykırı.

⁴³⁷ Ekonomik Panaroma, , 26 Nisan -3 Mayıs 1992, Sh:18 ve 21. İstanbul

⁴³⁸ 2000'e Doğru Dergisi, 13 Ağustos 1989, Nakleden: Şahap Balcıoğlu, Görüşler, Görüşmeler, Yön Yayıncılık, İstanbul, 1991. Şahap Balcıoğlu da Musa Anter'in yaşam öyküsünü uzun uzadıya anlatırken hiç DDKO'lara dokunmuyor.(...)

“Anadolu Türklerden önce Kürtlerin yurduydı”(Sh:22). Hangi Anadolu Musa ağabey. Biz Mezopotamya’da yerleşik bir halkız. Anadolu da Yunanca bir kelime ve bozularak kullanılıyor, aslında Yunanistan’ın doğusu, güneşin doğduğu yer demek. Bunu Yalçın Küçük ile ilgili bölümde belirtmişim. Yani, ayrı bir Doğu ve Güneydoğu Anadolu yok. Ne yazık ki, bizi duymuyorsun.

Devam ediyor: “Ben bu toprakların çocuğuyum. Atatürk’e Türk padişahlar idam fermanı çıkardı ama, Kürt aşiretler omuz verdi. Kurtuluş savaşını Türklerle Kürtler birlikte kazandılar. Kürt’ten çok Türk dostum var.” vb.

Musa Anter “Kürt Anadolusuz olmaz, İstanbul’u bırakmayız “da diyor. Bunlar çok özgür söylemler, dostluk ve arkadaşlık ilişkileri içinde söylenmiş. Ama yanlış. Bunların düzeltilmesi gerekiyor.

Esas düzeltmemiz gereken ise Musa Anter’in “*Hatıralarım*”⁴³⁹ da yazdıklarıdır. İki cilt olarak çıkan bu kitapta DDKO’lardan bir cümle ile bahsediliyor. Hayretler içinde kaldım. Bütün söylemlerini yaratan DDKO ve Diyarbakır duruşmaları olmasına karşın, hiç söz etmemesi ve ettiğinde de çok küçümsemesi beni incitti.

Kitabı tartışmıyorum, belki kasetlerden aktarımda yada direkt olarak sansür yemiştir. Ama, son derece özgür ifadeler olduğu için üzerinde duruyorum. Tarihe tek yanlı geçmesin.

Bizden bir kelime bile söz etmemesinin bir nedeni vardır. Belki yayınevi yöneticileri kitaba böyle bir “DOZ” vermeyi tercih etmişler. Ki, yayınevi yönetimi içinde DDKO kurucusu sayılan arkadaşlar da var. Neyse, gelelim söylemlerine..

Bütün “hatıratında DDKO’lar ile ilgili yarım sayfa açıklama var o da çok kötü, utandırıcı, üzücü, ve horlayıcı.

1971 tutukluğunu açıklıyor, Ankara Merkez Cezaevini yazıyor, ne biz ne ötekiler ortada yokuz. Kendisi Ankara Merkez Cezaevi’nde 15 bilemediniz 20 gün kalıp gittiği halde bütün olan biteni kendisine yontuyor. Aklında kalan bir iki cümle ile işi geçiştiriyor.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları başlığı ile verdiği 2 sayfalık yerde de, “DDKO merkezi Ankara’daydı, İstanbul’da da şubesi vardı” gibi çok uzaklarda olan birinin anlatımını sergiliyor. Merkezimiz filan yoktu, İstanbul DDKO da şubemiz değildi. Gerçekten haberi olmamış. (...) Devam ediyor ve bindiriyor;

“Burada yeri gelmişken DDKO’nun tecrübesizlikten kaynaklanan bazı hatalarına, gerekli gördüğüm için değinmek istiyorum.

Türkiye’de talebe derneklerinde kaşarlanmış, kovulmuş ne kadar Kürt kökenli insan varsa aralarına almışlardı”.

El insaf Musa abi. İstedğin gibi konuşan biriydin ama, bu kadar da olmaz. Böyle miydi? Biz sana kalkıp şöyle desek, bu tarihe geçse hoş olur mu? “Sen de Kürtçülük’te kaşarlanmışsın”. “Kaşarlanmış Kürtçülerle işi nereye kadar götürebilirdik”. DDKO yeni bir dönem, yeni bir dönemeçti. Ayrıca bizler düzenli okullarımıza devam eden insanlardık, militandık, mücadele ediyorduk. Sizin çocuklarınız gibi en azından “belli bir hayat kurma, yaşama ve mutlu olma hakkımız da” herhalde vardı. Biz bütün varlığımızı ortaya koyduk, arkadaşlarımız hemen hepsi okullarında saygın kişilerdi, okullarını bitirdiler de, hayatta da saygın arkadaşlar olarak durabildiler. İstedğin birkaç kişiden bahsederken onları kaşarlanmış görmüyorsun, ki onlar

⁴³⁹ Musa Anter, *Hatıralarım*, 1. Cilt, Doz Yayınları, İstanbul, Ekim 1990, Sh: 224-225. 2. Cilt ise, Yön yayıncılık tarafından basılmış, Bak: Musa Anter, *Hatıralarım*, Yön yayıncılık, İstanbul, Haziran 1992.

okullarını başka nedenlerle bitiremediler. Ayrıca biz talebe derneklerinde de çalıştık. Yukarıda detaylı açıkladım. Tersine siz, ağabeylerimiz senin ifadenle “kaşarlanmış” bazı Kürtçüler bizim sırtımıza bindiniz, yükümüz daha da ağır oldu. Ve yıllarca yapılmayan bir kitleselleşme ve bilimsellikle ortaya çıkarak sizlere büyük fırsatlar vermiş olduk. Bunu belirtmek, teslim etmek gerekmez miydi ?

Durmuyor devam ediyor: “Zamanla bu Bizans tipi ve Kemalist terbiyeli, üçkağıtçı kişiler ‘Kürttür’ diye buraya doluştular. İşaret etmeye çalıştığım kişiler kendilerini çok iyi bilirler. Burada isim sayarak, kendilerini savunmaları için bir fırsat vermek istemiyorum”.

Bu açıklamaya bakın. Bu yılların Kürtçüsüne bakın. Bütün hatıratında bize dönük söylediği bu. Oysa, söyleşisinde hep demokrasiden insan haklarından bahsetmiş ve gerçeğin ifade edilmesinin zorunluluğunu söylemiş. (...)

Her şeye karşın Musa Anter’i saygıyla anıyorum. Cesur bir insandı, emeği inkar götürmez. Onun PKK kulvarındaki yıllarına yazık oldu. Çok abartılı biçimde sunuldu ve sonunda acı bir ölümle, bir cinayete 20 Eylül 1992 de aramızdan ayrıldı. (Bak: Dipnot 426)

Yine düzeltilmesi gereken bir yazım daha var. O da Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi’nde çıkan DDKO ile ilgili yazıdır. Biz bu Ansiklopediye kendi istekleri üzerine 7 sayfalık bir yazı göndermiştik, ama yayınlanmadı, sansür yedi. Çok sert ve siyasi bir metin olarak değerlendirildi. Daha sonra başka unsurlar tarafından düzenlenen bir yazı girdi, eksik ve yanlış bilgiler içeren bir yazıdır bu. Bunun da düzeltilmesi gerekir⁴⁴⁰.

Necmettin Büyükkaya’nın DDKO’larla ilgili bazı belirlemeleri de düzeltilmelidir⁴⁴¹. Çünkü, Necmettin DDKO’ların hem İstanbul kurucusu, ilk yönetim kurulu başkanıydı, hem de kuruluşundan önceki ve sonraki dönem yukarıda sözünü ettiğim gizli üst kurul üyesiydi. Kitapta bazı kişilere yazılan mektuplar da yapılmış belirlemeler doğruları yansıtmıyor.

Bitirmeden Mehdi Zana ile ilgili de bir açıklama yapmak gerekiyor. Mehdi Diyarbakır duruşmaları ve cezaevinin o dönem en iyi tanıklarından ve DDKO Diyarbakır kurucusu, TİP içinde aktif çalışan biriydi. Yayınladığı bir kitapta maalesef DDKO’lara sınırlı bir yaklaşım yapmış, cezaevini de sınırlı vermiş. Detay bazı anılara değindiği halde, Diyarbakır Cezaevi ile ilgili, yargılamalar ile ilgili bir şey söylememiş. DDKO’dan yargılanan sanıkları sıralamış, listede benim adımlı geçirmiş, yine de “Allah razı olsun”! Bu kitap ta DOZ yayınlarından çıkmış!⁴⁴². Mehdi harbi bir adamdır, madem “Bekle Diyarbakır” diyor, o zaman Diyarbakır’ı yerli yerine koymalıydı. Tersine Diyarbakır beklemez..(...)

DDKO’lar üzerine bizim yayınlarımız dışında pek fazla bir şey yok. Daha geniş bilgi için bize ait yayınlardan bir iki alıntı vermek istiyorum.

Kürdistan Press’te muhtelif sayılarda DDKO’larla ilgili açıklamalar var. En önemlileri şunlar:

“*DDKO Türk Basınında*”. Yukarıda buna değinmiştik⁴⁴³. (Bak: Dipnot 420)

⁴⁴⁰ Sözü edilen Ansiklopedi’ye gönderdiğimiz ve basılmayan metin için bak: Rizgarî Parti Arşivi, K/Be.Dos. K-II-/D-4 No:102, 7 sayfa. İbrahim de Ansiklopedi’deki yazıdan bahsediyor. Bak:İbrahim Güçlü, **Tarihi Doğru Yazmak: Küçük bazı düzeltmeler**, Yekîtiya Sosyalist, Cotmeh/Çiriya pêşin 1990, Hejmar: 26, Sh: 40. (Ayrıca bak. Dipnot 436)

⁴⁴¹ Necmettin Büyükkaya , *Kaleminden Sayfalar*, Förlag Yayınları Stockholm, Ağustos 1992.

⁴⁴² Mehdi Zana , *Bekle Diyarbakır*, Doz Yayınları, İstanbul, Mart 1991.

⁴⁴³ DDKO Türk Basınında, Kürdistan Press, Sayı:1, Sh:14, Eylül 1986.

“Tarih ve DDKO” başlıklı makalesi ile Ali Bucak önemli tespitlerde bulunmuş. Sonuç olarak diyor ki: “DDKO Kürt siyasal hareketinde, daha sonra bir örneği yaratılamamış önemli ve olumlu bir adımdı. Gerek DDKO’da bulunmuş kişilerin, gerekse de siyasi grupların bu konuyu ele almalarında büyük yararlar olacaktır”⁴⁴⁴.

Orhan Kotan birçok yazısında DDKO’lara değinmişti, hatta son Realite’de de belirlemeler var. Kürdistan Press’te yazdığı “Geriye Doğru” yazısında şöyle diyor:

“DDKO duruşmalarında daha sonra politik mücadeleye biçim veren çekirdekler ortaya çıktı. 70’li yıllarda sürdürülen politik mücadelenin ideolojik temelleri büyük ölçüde DDKO duruşmalarında atılmıştı. DDKO duruşmalarında saflaşan bir grup devrimciye göre, Kürdistan devrimi kendi özgün değerleri temelinde ideoloji üretmeliydi, üretilen ideoloji ülke gerçekliğinden kaynaklanmalıydı. Kürdistan devrimi, tarihsel haklılığı ve meşruluğu içinde, ulusal kimliğini ortaya çıkarmak zorundaydı. Bunu yapmaya çalıştılar. Bunlara ‘burjuva milliyetçileri’, ‘feodallerin işbirlikçileri’ denildi. Diğer bir grup ise, ezen ulus solunun rasyonelleri içinde hareket etmenin daha doğru olacağı görüşündeydiler. Ezen ulus solunun -Türk “Solü”nun- değerlerini, ideolojik ve politik yapısını Kürdistan’a taşımanın gereğine inanmaktaydılar. Onlar da bu temelde faaliyet sürdürdüler ve kendilerine ‘sosyalist’ dediler”⁴⁴⁵.

N. Bora olarak da şöyle diyor: “12 Mart müdahalesi, özellikle Diyarbe-kir’de kurduğu özel askeri mahkemelerde bu kuşağı yargıladı. Yargılananlar, yargılama ve zindan sürecinden yenilenerek, ideolojik ve politik açıdan yenilenerek çıktılar. 1974 affı ile yükselen toplumsal muhalefet içinde Kürt hareketi, Diyarbakır Zindanları’ndan gelen bu güçlü dalga ile yer aldı. Özgürlük yolu, Rizgarî dergileri yayın hayatına girdi. KOMAL Yayınevi önemli yayınlar yaptı. DDKO, ASDK-DER, DHKD gibi gençlik örgütleri çalışmalar yaptılar. PKK kuruldu. 12 Eylül de General Evren düdüğü çaldığı zaman, 1959’dan bu yana politik mücadelede yer alan Kürt aydınları 20 yıla yakın bir mirasın sahibi durumundaydılar..”⁴⁴⁶.

Ruşen Arslan da DDKO’ları şöyle değerlendirmiş: “1969-70’lerde kurulan DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları)’nın en büyük mücadelesi, ‘Kürt halkı diye bir halkın, Kürtçe diye bir dilin varlığını kanıtlama’ noktalarında yoğunlaştı. Bugün için belki de bir anlam ifade etmeyecek olan bu tartışma, o gün için büyük bir olaydı. Sömürgeci devlet, 12 Mart yargulamaları sırasında bu yönde savunma yapılmaması için çok çaba harcamıştı. Savunmayı önlemede başarılı olamayınca, savunma yapanlara en yüksek cezayı vermişti. Soruna sivri sloganı mantıkla yaklaşıp, olayı zaman ve mekan boyutundan soyutlayarak algılayanların; o günün gerçeğini kavramasına olanak yoktur. Onun için de, kimilerinin DDKO olgusunu küçümseyerek, günümüzdeki olgularla geçmişi karşılaştırıp sonuç çıkarmaları gerçekçi olmuyor..”⁴⁴⁷.

Stêrka Rizgarî bir dönemeç olarak yorumladığı DDKO’ları geniş biçimde sundu. “Kürt gençliğinin ilk legal örgütü” olarak ifade etti. Yargılamalardaki Son sözlerimizi de nakletti. Ayrıca, “gelecek sayıda Doğu Mitingleri”ni ele alacağını belirtti.

Benim son sözümünden alıntı var: “Mahkemeniz bizleri değil, KÜRT HALKINI yargulamaktadır. Mahkemeden bu istenmektedir. Bu halk, yani KÜRT HALKI vardır. Ve yargılanamaz. Ülkenin somut şartlarında bir gerçeğin ortadan kaldırılması mümkün değildir, gerçek ortadan kaldırılarak mahkum edilemez..” (Mümtaz Kotan, Diyarbekir Sıkıyönetim Yargılamalarında, Son söz’den 1972)⁴⁴⁸.

⁴⁴⁴ Ali Bucak, **Tarih ve DDKO**, Kürdistan Press, Sayı: 4, Sh:10, Kasım 1986.

⁴⁴⁵ Orhan Kotan, **Geriye Doğru**, Kürdistan Press, Sayı: 26, Sh:2, Kasım 1987.

⁴⁴⁶ N. Bora, **Birlik ve Kadro**, Kürdistan Press, Sayı:64, Sh:3, Mart 1989.

⁴⁴⁷ Ruşen Arslan, **Gerçeğin Göreceliği**, Kürdistan Press, Sayı: 90, Sh:3, Aralık 1991.

⁴⁴⁸ Stêrka Rizgarî, **Kürt Gençliğinin İlk Legal Örgütlenmesi: Devrimci Doğu Kültür Ocakları**, Sayı:2, Sh:18-21, Mayıs 1994.

DDKO'larla ilgili bir belirlemede Şevket Beysanoğlu'nun. Beysan-oğlu ağır koşullarda ciddi bir çalışma yapmış 3 ciltlik *Diyarbakır Tarihi*'ni yazmış, birçok şeyi incelemiş. Yayın Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sanat Yayınları arasından çıkmış.

Diyarbakır, Silvan, Ergani DDKO kurucularının adlarını yazmış, yargılamalarını vermiş. Ocakların kuruluşları ve tüzüklerinden iki maddeyi aktarmış. Ve 12 Mart'tan sonra DDKO'ların kapatıldıklarını söylüyor. Diyarbakır Tarihi olarak bunlara da yer vermiş. Önemli buldum ve aktarıyorum. Bazı kaynaklar arasında KOMAL Yayınlarını ve çıkardığı DDKO Dava Dosyası'nı da yazmış. Ayrıca Iraklı sığınmacılar olayı ile ilgili KOMAL'ın *Kürt Halk Hareketi ve Baas Irkçılığı* kitabını da kaynak göstermiş. Beysanoğlu'na teşekkür ediyorum, dönem ve kuruluşun durumu itibarıyla bu tarihsel olayı sınırlı da olsa vermesi bilimsel bir çalışmanın önemini artıran bir durum. Diyarbakır Tarihi 3. Cilt ve ayrıca Beysanoğlu'nun incelenmesi gerekli yayınlanmış birçok kitabı daha var⁴⁴⁹.

Sonuç olarak, özetle **DDKO**'larla ilgili şunları söylemek istiyorum.

- ❖ **DDKO**'lar dönem itibarıyla son derece iyi örgütlenmiş ve ilk legal Kürt gençlik örgütleriydi. 1938 sonrası yaratılan suskunluğu delmiş, Kürt meselesini tartışılır kılmıştır. Zor bir işi başarmıştır. Bütün her yanından kuşatılmış olmasına karşın, çok akıllıca bir siyaset izlemeyi bilmiştir.
- ❖ **DDKO**'lara yapılan Kemalizm suçlaması yanlıştır ve kasıtlıdır. **DDKO**'lar tersine, Türkiye'de o dönem anti-Kemalist olan tek kuruluştur. Bu yanını da bilinçli sürdürmüş, hiç taviz vermemiştir. Bundan ötürü her yandan saldırıya uğramıştır.
- ❖ Bileşen olarak da en iyi muhtevayı yaratmıştır. Kürtler arasındaki görüş ayrılıkları ne olursa olsun, ideolojik/politik farklılıklara rağmen, ulusal bir politika ile Kürt gençliğinin büyük bölümünü örgütleyebilmişti⁴⁵⁰. Örgütlenmede ağırlık olarak Türk "Solu"ndan kopuşmayı, ayrılmayı esas almıştı. Bunda kimsenin kuşkusu olmasın ki, bu ayrılık tamı tamına Kürtlerin hakkıydı, aynı zamanda resmi bir boşanmaydı. Türk devletinin Misak-ı Milli anlayışının parçalanması ancak böyle olabilirdi. Bir başlangıç olsa da bunu DDKO'lar yaratabildiler. Kürt gençliğinin Kemalizm'in ve Türk "Solu"nun "metresliğinden" kurtulabilmesi sağlanabildi.
- ❖ Bu bileşenin ulusal demokratik mücadele açısından da önemi büyüktür. Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı teorik yanlış söylemlerden somut bir içeriğe, açık bir

---

⁴⁴⁹ Şevket Beysanoğlu, *Anıtları ve Kitabeleri ile Diyarbakır Tarihi*, 3. Cilt/ Cumhuriyet Dönemi, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, 2001, DDKO ve Diyarbakır'daki Faaliyetleri.Sh: 1076-1077.

⁴⁵⁰ İdeolojik politik farklılıklar, sağ sol ayrımı gibi değil, milliyetçilerden Marksistlere kadar geniş bir yelpazeyi anlatıyor. Ama metropoldeki öğrenciler arasında tam netlik kazanmamıştı, daha çok "doğu"luymuştu. Yani ulusal bir niteliğin parçaları halindeydi. Bunun bir cephe örgütünde her kesim için kendini ifade edebilmesi gerekiyordu. Biz bu zemin üzerinde en geniş reflekslerle hareket etmek zorundaydık. Daha önce belirtmişim, çalışır haldeki iki KDP'nin üye ve sempatizanları da bu anlayışı paylaşıyorlardı. Örneğin, Ahmet Kotan Deham Keleş vb. gibi arkadaşlar KDP (Sait Elçi grubu) sempatizanı yada üyeleri olarak en az bizim kadar DDKO'nun yerli yerine oturmasında yukarıda belirttiğim geniş zeminin yaratılmasında katkı sağladılar. Ahmet, geniş refleksleri, mütevazı ve örgütçü yanıyla çok yardımcı olan bir kurucumuzdu. S. Elçi ile olan birkaç görüşmeyi onunla birlikte yapmıştık. Keza, KDP'nin S. Kırmızıtoprak grubunda üst düzeyde yönetici olan ve "Şivan" ile birlikte G. Kürdistan'da idam edilen Hikmet Buluttekin de DDKO'lar için bahsettiğim anlayışta çok katkısı olan biriydi.

mücadele pratiğine dönüştü. İlegal çalışmalar da yöntem değiştirdi, hatta programlarını da değiştirmek zorunda kaldılar.. Artık, "ulusun şartları oluşmamış" sol söylem pek Kürtleri ilgilendirmiyordu, bu DDKO sonrası dönemde ulus ve ülke üzerindeki ısrar ile ciddi ve doğru bir muhteva yarattı. KUKM tezlerinin kaynağı ulusal demokratik mücadelenin cephe anlayışı, stratejik/taktik vb..sorunları netlik kazandı, legal/illegal kitle partileri bütün bir ulusu örgütleme zorunluluğunu duymaya başladılar..

- ❖ Türk “Solu”nun ve PKK’nın yalnız Kemalist değil aynı zamanda DDKO’ların milliyetçi, bölücü oldukları suçlaması da yanlıştır. DDKO’lar evet Türkiyeli değillerdi Kürdistanı birer örgüttüler, bilinç ve yeteneklerimiz o dönem kendisini ifade etmesinde ancak o kadarına elvermişti. Ama geleceğin birçok kadrosunu içinden çıkarmıştı. 1975 sonrası Kürdistanlı siyasetlerin temel kadroları, PKK hariç DDKO kökenlidirler.
- ❖ Devlet DDKO önünde panik göstermiş büyük operasyonlar yapmıştır. Yargılamalar istediği gibi sonuç vermemiş, direnilmiş ve savunmalarla Kürt Sorunu devletin önüne dikilmiş, devlet ağır cezalar vererek hincını almaya çalışmıştı.. *İddianameye Cevap* ve diğer savunma metinleri önemli belgeler olarak tarihte yerlerini almışlardır. İlk siyasi savunma olarak tarihe geçmiştir.
- ❖ Operasyonlar ve ağır cezalar yetmezmiş gibi yargılama dosyamıza giren MİT raporu ile bütün Kürdistan suçlu durumuna sokularak herhangi bir olay karşısında tecrit ve imha edilmesi gerekli olanlar, ilişkiler, aşiret yapıları, silah olan yerler vb.. açıklanarak, bir olay karşısında yapılacak insanlık dışı uygulama ve plan tüyler ürperticiydi. Türk devletinin bu topyekûn anlayışı bugün pek fazla değişmemiştir. Hatta daha da genişlemiş ve Güney Kürdistanı da içine almaktadır. Siz, bazı olanaklar elde etmiş sayıları pek fazla olmayan Kuzey Kürtlerinden kişilerin Türkiye’nin bazı konularda değiştiğine dair övgülerine bakmayın.. Neyse, çok ilginç olan bu rapor daha sonra dosyadan çıkarıldı ama, sureti avukatlarımız tarafından alındı.. 10 yıl sonra yayınlanan Raporda da DDKO'lardan yine bahsedilmekte ve Kürt halkına bakış taktik bir anlayışla yine topyekûn ele alınmaktadır⁴⁵¹.

Elbetteki DDKO'lara ve Diyarbakır Cezaevlerindeki ve duruşmalarındaki direnişlere, savunmalara çağdaş Kürdistan tarihinde önemli bir yer verilmiştir, verilecektir. Genç tarihçiler, edebiyatçılarımız bu süreci orada direnen arkadaşların tuttıkları titiz güncelerinden, anılarından, mahkeme tutanaklarından, savunma belgelerinden vb.. zengin biçimde çıkarma olanaklarına sahipler.. Zaten DDKO’ların en önemli özelliği de Kürdistan tarihine ilk kez bilimsel bir yöntemle direnişlerinin geçmiş olmasıdır. (...)

⁴⁵¹ 155 sayfalık Ağustos 1979 tarihli Rapor zamanın İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş, Başbakan Bülent Ecevit, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren ve Milli Savunma Bakanı Hasan Esat Işık’a sunulmuş. Barzani Hareketinin etkileri, alınması gerekli tedbirler vb.. sıralanmış, "yakın gelecekte Doğu bölgesinde kırsal kesimde silahlı çatışmanın başlayacağı ihtimali üzerinde durularak" şu konuda ısrar edilmiş, "Askeri operasyonları gerekli kılacak bir ortamın oluşması halinde, bu operasyonların silahlı gruplarla sınırlı kalması ve halkın bu operasyonların dışında tutulması oldukça önemlidir". Buna, "DDKO'nun (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) 1969'da yayımladığı gizli bir talimatında" yer alan şu belirleme gerekçe gösterilmiş, "amacımız gelecekteki muhtemel askeri müdahalede mümkün olduğu kadar çok kişinin ayrılıkçılık suçlamasıyla gözaltına alınmasını sağlamaktır; böylece insanlar baskı görececek bilinçlenecektir". Bak: "Çok Gizli Doğu Raporu", 1979, 155 sayfa, Yeni Gündem, 17-23 Mart 1986, Sayı:2, Sh:14.

IV. bölüm

RIZGARÎ'NİN SON SÜRECİNİN YENİLGİMİZDEKİ İZDÜŞÜMLERİ

Bütün bir Kürdistan ile ilgili örgütsel, siyasal, teorik vb.. anlatımlardan sonra akla gelebilecek şey, elbette uzun yıllar mücadele içinde bulunmamız nedeniyle örgütsel ve diğer konularda kendi durumumuz olacaktır. Yani Rizgarî siyasal hareketine değinmemek, yazdıklarımızı eksik bırakacaktır. Bu nedenle bizim durumumuzu da özetle vermek gerekiyor. Ama Rizgarî sürecini birkaç döneme ayırarak ele almamız gerekecek. **DDKO**'lar sonrası 1974'de cezaevinden çıktığımız 1975 - 80 dönemi **Rizgarî ve KOMAL** süreci son derece başarılı ve belgelenmiş olarak tarihte yerini aldı. Bunun sahiplerinden biri de benim, belli düzeylerde bu dönemden söz de ettim. (Bak: Orhan Kotan, Diyarbakır Hapishane Raporu, 12 Eylül sonrası Kürt Siyasetlerinin durumları vb..ile ilgili bölümlerde bazı açıklamalar var). 1981 dönemi ben ve bazı arkadaşlar yine cezaevindeydik, Rizgarî siyasal sürecinin Kürdistan Komünist Partisi dönemi yaşandı. Bununda bilgi ve belgeleri tartışıldı görüşüldü, yeni döneme başka biçim ve muhtevalarla devam kararı verildi.

Bu dönemle ilgili kısa bazı tespitler yapılabilir. Her ne kadar, benim ve bir/iki arkadaşın itirazlarımıza rağmen ve biraz da gösteriş nedeniyle bir kitle partisine ulaşmadıysa da, tecrübelerimiz yeni dönem için önemli bir örgütlenme ve ona uyarlı bir program/eylem planı yapmamızı sağlamıştı. Parti bu programla, Komünist Partisi olmasına karşın bir cephe olarak sürecekti, ama biz içeri girince bunlar uygulanmamış.. Eylemler, programda öngörülen Tatvan Feribot İşletmesi sabotajı, Ankara Merkez Bankası merkez binası soygunu, Aliğa Rafinerisi sabotajı, Gaziantep Müze soygunu vb...'den kuyumcu dükkanlarını soymaya gelip dayanmış, gelir kaynağı yaratmaya dönüşmüş. Bütün bunları sonradan, eylem içindeki arkadaşların ve yöneticilerin verdikleri bilgilerden öğrenmiş olduk. Oysa, biz partiyi yukarıda sıraladığım planlı ve siyasal içerikli eylemlerle kamuoyuna sunacaktık. Benim tutuklanmamdan sonra Adana'da bir toplantı yapılmış OK. tarafından bizim oluşturduğumuz organ değiştirilmiş ve yerine yeni bir organ kurulmuş, bunun üzerine değerli bazı arkadaşlar da ayrılık koymuşlar.. Yaptığımız program içinde ben de Örgütlenme Komitesi başkanı olarak Aliğa'da günlerce görev yapmışım.. Son derece ciddi örgütlenmemize paralel yukarıda sıraladığım plan gereği birçok işlem gerçekleşmiş ve arkadaş da görev almıştı. Bütün bu ulaşılan düzeyimize karşın daha sonra başvuru olan eylemler nedeniyle büyük bir bunalım oluşmuş, süreç içinde de büyük operasyonlar yenilmişti. Ama şu var ki, Rizgarî ülkeyi ve Türkiye'yi terk etmemişti.

1981 ve 83 Askeri Harekatı ve Suriye pratiği, gereği gibi değerlendirilmedi. Özellikle askeri harekatta ağır ve vahim durumlar, poliste hemen her arkadaşta, direnenlere tanıklık ederek durumlarını ağırlaştıran, polisi arkadaşların randevularına götürülen unsurların durumlarını [arkadaşların kendi el yazması geniş raporları, o dönemin üst düzey değerlendirme belgeleri, mahkeme belgeleri, ifade zabıtlarına rağmen] tartışmadık, özeleştiri ile yetindik ve kapattık, sürece devam kararı alındı. Ama gel gör ki bazıları kendilerine özel bir "af" vererek, diğerlerini tartışma kabadayılığı gösterdiler.. Bu dönemi 1. Parti Konferansında da bazı arkadaşlar tartışmak istediler. Ancak yeni partileşme PRK/Rizgarî dönemi eleştiri/özeleştiri ile, cezaevindekilerin gönderdikleri raporlarla yetinilerek karar altına alındığı için, yeniden tartışılması o zaman da gereksiz bulunmuştu.

Bunu kısaca açmamın nedeni, son dönem (1994 ve özellikle 1998 sonrası) aşağıda açıklayacağım darbeci grubun içinde yer alan, bize saldırıda sınır tanımayan, kendilerini tartıştırmayan FA, SG, YÇ; ve siyaset dışı kalan, dümenine bakan, hiç hesap vermeyen MÇ, MD ile son darbe hareketinde ilk dönem darbecileri destekleyip, sonra "bağımsızlaşan" RM, TB gibilerinin durumları hikaye edilmeyecek kadar elim ve vahim olmasıdır! Yine, bunlara

PKK kulvarına girip rantçılığı kimseye kaptırmayan ZG ile, önce bizimle ayrılıp hatta ÖK kurarak bir süre çalışan daha sonra PKK'ya kapak atan NY'nı da ekleyelim. Durumu kötü olan YB ise tamamen çekildi, aramızda yaptığımız özel ve Merkezi düzeydeki tutanağı, diğerlerini tartışsak o zaman gerekirse açarız.. Bize saldıran ve durumu o dönem tali olup tartışılması bile gerekmeyen arkadaşlarımıza sataşmada ittifak edenlerin, özellikle darbecilerin yanındaki unsurların amaçları kısaca bu dönemi açtırmamak, başkalarına yıkmak, kendilerini aklamaktır. Ama, bunları belgeli açmak gerekiyor, böylece bazı iftiraya uğrayanlara savunma hakkı vermemiz zorunlu.. Birbirlerine sarılmalarının nedeni birbirlerini gizlemek içindir. Durumları, özetle; kadınlara taciz, saldırı, poliste tanıklık, her şeyi kabullenme, randevuya götürme, hırsızlık, vb.'dir⁴⁵².

Yine, 1981 itibariyle örgüt önerisini reddeden askerliğini yaparak örgüt dışında kalmış MS ve kendiliğinden savcıya teslim olan NÇ gibilerinin durumları da tartışılmadı. Ama onlar yıllar sonra bunu tartışmak istiyorlar, elimizdeki bilgi ve belgeler bunları tartışmaya elverişli. (...)

1987 de partinin kuruluşu ve 1991 Konferansı'ndaki ayrılık da belgelendi.1991'den sonra Yunanistan ve özellikle Türkiye metropol örgütlenmesi ağırlıklı bir dönem geçirdik, PKK da bizden ayrılanların tersine askeri olarak ve diplomaside de çok yol aldığı bir dönemi yaşıyordu. Biz onun çok gerisinde kalmamak için askeri örgütlenmeye de girişmiştik. Hareketimiz hesapsız bir aşamaya gelmişti, bu aşamada 1994 operasyonu ile perişan olduk, metropolde ağır yenilgi ve giderek bölünme sürecimiz başladı. Bu süreç 1998 Öcalan'ın Suriye'yi terk edişine kadar sürdü. Bize yapılan saldırı, iftira ve karalama kampanyası da bu süreci kapsıyor. İşte ben bu süreci belgelemek istiyorum. Bu süreç örgütün yerle bir olduğu, ağır yenilgi içine düştüğümüz, saldırı, darbe, karalama vb.. dönemidir.

40 yılı aşkın siyasal sürecim aralıksız, pazarlıksız ve danışksız sürdü.. Bütün bir siyasal yaşamımın bedelini, işkencede, cezaevinde, sürgünlerde vb.. fazlasıyla ödedim. Ama, en hazini, en haksızı ve en namussuzu bugün üzerimize çullanan hain ve alçak diyebileceğim anlayışların pişmanlık duygularının tezgahlarında "kendime ait hiçbir şey geriye bırakmadan" fazlasıyla ödememdir. Bazı dost ve arkadaşlarla birlikte ödememizdir. Bunu mücadele ettiğimiz devlete karşı değil, kendini sözüm ona "devrimci, sosyalist vb.." ilan edenler yapıyorlar. Bunlar bence hiçbir şey değiller, içlerinde "polisle" birlik olanlar yada "görevli" bulunanlar bile emir komuta edenlerden daha az kaprisli, daha az kindar vb.. Bu insanlar ne olurlarsa olsunlar yurtsever olamazlar bunu bilsinler. (...)

Belki giriş uzun oldu, ama gereklidir sanıyorum. Bir gün anılarımızda bir şeyler yazarsak buna ihtiyacımız olacak. Bugün de çıkarlarımı önemsemiyorum, bu da sisteme, insanlarımızın geldiği yere tam ters bir davranıştır herhalde. Fakat bunları yazmaya, bu görevimi yapmaya mecbur hissediyorum kendimi. Bu yalnız iç sorunlarımızın, bize yapılan haksızlık yada saldırıların, giderek imhanın tespiti değil. Aynı zamanda ağır bir yenilginin, sürecimizde hayallerimizin altında kalmamızın da tespitidir. Bu bir muhtıra sayılmalıdır. Yoksa benim gerçekten kaybedecek şeyim yok ve ne korkuyorum ne de pişmanım. Her ne kadar darbeciler -eğer kaldılarsa, her biri bir yere savrulmuş durumda- bizi "yalnızlaştırdıkları sevinci" ile yasıyorlarsa da, onlara yardımcı diğer siyasi kişi ve gruplar da dahil hemen hepsi ne yapacaklarını şaşırılmış durumdalar.. Hayret ediyorum, mücadelede "tecrit", "yalnızlaştırma" ne demek? Ve iki/üç yıldır, her ne kadar çelişkili ve karışık, karmakarışık olmalarına karşın, İnternet siteleri dışında faaliyet hak getire.. Orada da tek görevleri takma adlarla bana, eşime ve birlikte hareket ettiğimiz arkadaşlara saldırı, karalama, iftira, sataşma, küfür, ihbar vb..'den başka bir şey olmadı.. Neyse, anlamayan anlamaz, anlayana sivrisinek saz misali gülüp

---

⁴⁵² Bu bölümde büyük harflerle ad ve soyadları konulan unsurların açık yazılması da gerekiyordu. Ancak esasa ilişkin görmediğim için böyle belirledim. İlerde bazı olaylara ilişkin ilgili olanların adlarını açık yazacağız.

geçiyorum..

Simdi kısaca son durumumuza bakalım.

1.İçinde bulunduğumuz durum üzerine kısa belirlemeler

Bu başlıkta bütün dostlara, arkadaşlara, yoldaşlara seslenmek istiyorum. Kürdistan zor durumda, özellikle Kuzey Kürdistan'da tarihimizde hiç görülmedik bir siyasal düşüş, ahlaki çöküntü, değer yitimi vb. yaşanmakta. Dolayısıyla biz zor durumdayız, ondan başka şeyimiz olmadığı için bunlar bir bütünsellik içinde birbirlerini tamamlıyorlar.

Bu nedenle kurucusu olduğum ve uzun yıllar içinde çalıştığım siyasal hareketimizin son döneminin genel sürecimizde önemli yeri var. Hem KUKM'nin hem de partimizin ne hallere geldiğini zaten birçok insan yakından biliyor. Bütün mücadeleye bağlı olarak bizim hareketimizde ağır darbeler aldı, bu yalnız dışarıdan değil içerden de oldu..

Aslında buna yenilgi demek belki gereksiz, çünkü dönemi ifade eden global dünyanın yeni biçimlerine ayak uyduran başka programların da öne sürülmesi mümkündür. Ama, belki tekrar olacak bizim programa-tik hedeflerimiz büyük oranda işlemez durumdadır, bu nedenle bile olsa yenilgi yaşadığımız besbellidir. Bizim için değil, diğer tüm ulusal kurum ve kuruluşlar, örgüt, parti ve kişiler için de bu böyledir. Bütün bu olguları zaman zaman belirledik, somut bir cevap alamadığımız gibi, yenilgiyi hızlandıran eğilimler daha da güçlendi.

Genel geçer teorik ve klasik kurallar içinde bunu ele alırsak, ağır bir kriz ile açıklayabiliriz. Buna bunalım, hatta buhran diyebiliriz. Bunun da kolayca atlatılabileceğinde ısrar edebiliriz. Ama, şurası bir gerçek, yeni programlar ve öneriler ortaya koymak, kendimizi bu yeni döneme uygun ifade edebilmek zorundayız. Pişman olmayacağımıza (kendi açımdan söylüyorum) ve geri de dönmeyeceğimize göre, olanları başımızı öne eğip "kaderin cilvesi" deyip geçiştiremeyiz. Minderin dışına düştük, düşürüldük. Eğer böyle olmasaydı, hareket edebilseydik bu dönemi ağır zararlar da versek geçebilirdik. Elbette buna kriz de desenez, yine siyasal bir zeminde durmamız ve geçerken de yine siyasal bir biçim ve muhtevada geçmemiz gerekiyor. Ekonomik etkilenmesi ne olursa olsun siyasal bir çözüm istiyor. Lümpen ve kabadayı platformlarda bunu çözemeyiz. Daha da çözümsüzlük içine düşeriz. Her mücadelenin bir kuralı var, herhalde yılların mücadelesinin de bir emeği ve bunun gereği bir kuralı olsa gerek. Yenilgi de olsa, bunu kurallarına, siyasal erdemimize ve genel ahlakımıza göre kabullenmek, çözmek gerekiyor. Eğer geri çekilinecekse bu da kuralları içinde olmak zorundadır. Herhalde teslim olmak ve manalar yaratıp kaçmak bir çözüm olmasa gerek. Bunları açık söylemek gerekiyor.

Siz ne dersiniz deyin, bu kriz de olsa ülkemiz ve ulusumuz için son derece önemli bir dönemeci ifade ediyor. Siz yine de yenilgi anlayın, bunun tümü bize ait değil, bizden kaynaklanmıyor. Dayatılmış programlar ve dünyanın çıkar ilişkileri bu yenilgiyi belirleyici önemli etkenler arasında sayılmalıdır. Ne olursa olsun bu dönemin atlatılması o kadar kolay değil, bunu rahat bir açıklamaya bırakmamak gerekiyor. Bu dönem zor olacaktır, zor günlere gebe dir. Daha da çözümsüz günler yaşayabiliriz. Demişler ya "korkunun ecele faydası yok", her halükarda bunu ifade etmeli ve ne yapacağımızı, bu yenilgiden nasıl çıkacağımızı açıklamalıyız. Genel kriz bizi her yanı ile tutmuş, içine almıştır. Bununla birlikte tutulduğumuz siyasal, ahlaki hastalıkların hemen tümüne teşhis koymamız da mümkün değil.

Bu süreci geçmek bir namus borcudur. Fedakarlıklarımız, tavizlerimiz, mücadele performansımız ne olursa olsun bu namus borcudur. Elbette bu ağır durum karşısında kişisel yeteneklerle durmanın akıl işi olmadığı gerçek. Çok söyledim, cesaretle bir kez daha söylüyorum, siyasetten ayrılmayacağımıza, ayrılmayacağımıza göre, bu sinsi ve hayın pusuların önünde en azından durmak, mücadele etmek gerekiyor. Karşıdaki devletin bütün kurum ve kuruluşları ile pek fazla bir değişiklik gösterdiği söylenemez. O nedenle hiçbir mızımızlanma, adam sendeci tavır hoş görülemez, sabırlı ve kararlı biçimde sürece egemen olmak, yenilginin atlatılmasının yolunu bulmak, ortak bir platform oluşturmak zorundayız. Bunu mutlaka yapmalıyız. Yeni ifade biçimlerimiz belki kınanabilir, horlanabilir. Eskiden de hep yeni çıkışlarımız algılanmamıştı, her yeni gibi eskiyi ortadan kaldırırken zorlanabiliriz. Ama, daha sonra anlam ifade edeceğinden kuşku yok.

Bu dönem yalnızca ideolojik ve örgütsel hatları savunmak bizi daha da küçültür, zaten küçük olduğumuzdan bu kez bir grup haline getirir. Bugün olan da budur. Biz bir bütün olarak ülke sathını savunmasını bilmeliyiz, bunu programlamalıyız. Bu da en azından bizim için ve şartların zorunlu kıldığı Kuzey Kürdistan olacaktır. Belki bu konuda belli tavizler verilebilir. Biz, **yenilginin utancını, taviz vermenin kıvancına karşı kullanmamalıyız. Minder dışında kuralsız güreşmenin akıbeti herhalde hır gür olacaktır.** Olası hır gürleri bilebildiğimiz yada tahmin edebildiğimizden, teslim olmayı daha zor koşullara alışmaya tercih etmiyoruz.

Ulusal politikanın feodal anlayış ve tarzlarına rağmen, aşiret mantığındaki ters gelen yanlar da dahil tüm bunların zorunluluğu akıldan çıkarılmamalı. Ulusal çitlerin bütün bir dünyada yıkılmaya yüz tuttuğu büyük olguların artık iyi hayat koşulları ve ekonomik düzenlilik ile boy ölçüştüğü bir dünyada para basamayan, askeri olarak hareket düzenleyemeyen, mevcut sınırları değiştiremeyen devletlerin de bir anlamı kalmadı hani. Dün vardı, ama bugün yok. Bunlar ulusal egemenlik haklarını ortadan kaldıran olgular.. Gelecekte nasıl bir durum alacağını şimdiden kestirmek de kolay değil. Ama, ulusal bir siyaset yeni projelere, birlikteliklere çok gerek duyuyor. Ne yazık ki, bu da biz de hak getire! Bir türlü deprem çadırlarımızdan olmuyoruz.(...)

Evet, ulusal bilinçlenmemizin önünde durabilen bir aşiret ahlakımız ve feodal gururumuz var. Ama, bunlar bize son derece yardım da etmiş olgular. Artık birliktelikler esastır, tartışmanın, eleştirinin adabını bilmek gerekiyor. Ben şahsım adına söylüyorum, buna her zaman dikkat ettim. 40 yıllık siyasi hayatımızda kendi iradem ve yetkilerim, sorumlulukların içinde söylüyorum -bunun dışında olmuş olabilir- bir tek bilgi ve belge deşifre olmamıştır, özel ilişkilere girilmemiştir. Ama, hayatı siyaset ile birleşmiş unsurların ilişkileri de özel ilişkiler sayılmamalıdır..

2.Birlik ve Demokrasi

Hangi biçimler içinde olursa olsun, teorik/ideolojik hattımızı ve gerekse siyasal hayatımızı yıllardır cana can ve dişe diş sürdürdüğümüz biçimlerde olmasa bile yine de gerekli oranda korumalıyız, bu konuda fedakarlık etmek insanı küçültmez, yüceltir. İç ve dış kaynaklı provokasyonlar ve buna bağlı diğer nedenlerle yaratılan likidasyon içinde ihbarcılık ve pişmanlık gösterenlerin açtıkları yaralar ve derin tahribatların iyileştirilmesi yada en azından sarılması çok zor olacaktır. Oluşan bu ortamda polisiye yöntemlerin farkına da varmak gerekiyor.

Kuşkusuz, bu süreçte şu yada bu biçimde geçecektir ve yerini yeni bir sürece bırakacaktır. Birçok insanın, eski yada yeni “yoldaşlarımızın” fazla buldukları, hatta yer yer liberal olarak niteledikleri, oysa içten içe saklayıp büyüttükleri “özgürlükleri” karşısında demokrasi anlayışımızın mutlaka devam ettirilmesi gerekiyor. Bizim aramızda büyük farklılıklar yaratsa da, kimilerini rahata kavuşturup bizi rahatsızlık içinde bıraksa da, eşitlenmiş olmamız bile bizi gocundurmamalıdır. Durumumuzu erdem saymak gerekiyor ve bunu muhalefet ayağına, hizip ayağına, yalan yanlış bilgilerle donatılmış yandaşlık ayağına bazılarının şımarmalarına peşkeş çekemeyiz. Zorla yeni yöntemler oluşturmak gereği de duymalıyız.

Demokrasi anlayışımız son derece hayatidir, vazgeçilmezdir. Her karşılaşılan olgu önünde hemencecik yöntemlerin kökünden değiştirilmesi ve yerle bir edilmesi ve hele hele demokrasi anlayışının hapsedilmesi yanlıştır. Bu kabadayılara has bir yöntemdir, sıkıştığı zaman kaba kuvvete başvurur. *Demokrasiye alışmak, bu konuda bir kültür edinmekle mümkündür. Demokrasi gökten Allah tarafından indirilmi-yor ve bağışlanabilir*, alınıp satılabilir de değil. En azından kendi içimizde demokrasiye alışmak, bunu ulusal çıkarlarımıza uygun hale dönüştürmek için bazı kaba jargonlarla avazları çıktığı kadar bağırın ve bunu kullanmaya çalışan unsurlara karşı bile olsa uyguladığımız demokrasi fazla sayılmaz.

Demokrasi esasen birlik sorunu ile daha bir anlam kazanıyor. Ama, anladığımız anlamda bir birlik ile demokrasiyi bir arada götürmek oldukça zor. Legal olarak bir yana, illegal programlarla çok zor. Birlik, artık iyice anlaşıldı ki kendi programlarımızdan vazgeçerek oluşturacağımız önemli ve yeni bir olay, olgu. Bunun için asgari müşterek değil azami müşterek saptanmalı, bu da birlik içine girecek olanların kendi programlarını terk etmelerini yada birliğin genel programı ile birleştirmeleri ile mümkün. Birlik, ulusal olacaktır, enternasyonal değil. Birlik ivedidir ve zorunludur. Bu nedenlerle bile grupların, kişilerin ve en önemlisi örgütlerin programlarını aşmaktadır. Bunun da nesnel ve ciddi bir demokrasi ile birlikte kurulması gerekiyor. Bu yan başlı başına kendi programlarımızdan vazgeçmemizi gerektiriyor, eğer kendi programlarımızda olup, ilk anda birlik içinde ifade edilemeyenler varsa bunlar ertelenmeli, ertelenebilmelidir. Bizim ortak bir dış siyasetimiz, diplomasimiz mutlaka olmalıdır. Artık iç işlerliğimizi buna uyarlı yeniden ve bağlayıcı biçimde oluşturmak gerekiyor. Aramızda bir birlikteliğin esasları belli ve açık olmalıdır.

Bizim son muhalefet grubumuz, hep enternasyondan dem vurarak, bizi de milliyetçilik vb.. ile suçlayarak, örgütlerin yan yana gelmelerini esas alarak, tespah taneleri gibi sıralanmayı birlik olarak yutturmaya çalıştılar, diğerleri de bundan farklı değil. *Ve ulusal birliğimizi hep küçük gördüler.*

Oysa birlik, içinde eriyeceğimiz en zengin ortaklığımızdır, bütün bir ulusu ifade etmektedir. Bunun yaratılması gerekiyor, zor, ama gerekli.. Yıllardır tekrarladığım bu önemli olgunun, ulusun örgütlenmesinin dışlanması, suçlanması gerekmiyordu. Bu, bizim kendimizi bazı açılardan ayrı ayrı ifade etmemize de aykırı değil, tersine bir güvencedir. Bir bütünün parçalarının kendilerini özgürce ifade etmesini sağlayacak olan en önemli yan, bağlı oldukları bütünün özgür olması, kurallara, bağlayıcı kurallara kendini bağlı tutması ile anlamlıdır. Bu gereklilikten herhangi bir nedenle kaçamayız. Bunu başka nedenler ve özel yanlarla erteleyemeyiz. Bir çırpıda en küçük baskı karşısında -her ne kadar birkaç kişinin bir araya gelmesi ile oluşsalar da- Kuzeyli örgütlerin (*PKK hariç, çünkü onu ulusal değil, Türkiyeli görüyorum ve birliğimiz önünde engel olduğunu düşünüyorum.* Ayrıca PKK, birlikten herkesin PKK içinde örgütlenmesini anlamaktadır.) hemen dağılmaları, çalışamaz hale gelmeleri birlik anlayışından uzak olduklarından. Hep kendi programlarını öne çıkarmak, önde olmak ve en önemlisi birliğin gerektirdiği geniş demokrasiyi göze alamamalarındandır. Ortada görünmüyorlar, ama herkes kendi tekkesine "şükrediyor" ve halinden memnun, biz de bunları "örgüt" olarak koyarak, birliğin önemini kavratmaya çalıştık.

3.Kadrolarımız, Kültür ve Hukuk

Bütün bir Kürdistan sathını savunurken, programlarken, kırılmış dökülmüş tüm değerlerimizin, parçalanmış yapısal durumumuzun, başka bir şeyimiz olmadığı için bütün varlığımızı belirleyen siyasal yaşantımız açısından baktığımız zaman, metropollerde edinilmiş başka kültürlerin etkisi altında harap düştüğümüz bir aşamayı geçtiğimiz hemen anlaşılabilir.

Etik dalgalanmanın boyutları çok büyük ve tehlikeli. Bu nedenle endişe duyuyorum. Son derece ince ve de nazik bir birliktelik gündemi zorluyor, bunu nasıl yapacağız? Bugünkü kültür ve anlayışlarla, kadrolarla mümkün mü? Birlikteliğimizi iç içe zorunlu bir ön koşul olarak bilince çıkarmalı, bıkmadan uzanmadan yeni programlara ve sürece hazır olmalıyız diye düşünüyorum. Bu bir panik ya da telaş değil, gerçeğin ifade biçimlerinden biridir. Sonuna kadar mücadelenin ve hayatın her yanında engin ve saygın bir demokrasi ve bunun zorunlu sonucu oluşmuş ulusal yada örgütsel siyasal bir hukukun işletilmesi, geliştirilip kökleştirilmesi gerekiyor. Zor olsa da buna gayret sarf etmek her Kürdistanlı'nın temel görevidir. Bu düşünce ve duygularımızı yıllardan beri taşıdık, organize ettik, örgütsel mantıklara ulaştırdık. Bunu istismar ederek bize kullanan, bu gayrette olanların kullandıkları tek şey yaratmak istediğimiz ve bağlı olduğumuz temel davranış biçimlerimizdir. Bunlardan asla vazgeçemeyiz. Bunları bize kullanmak, atomize etmek, kelimenin tam anlamıyla ahlaksız bir tutum olarak kabul edilmelidir. Yalnız şimdi değil, geçmişte de geleceğin toplum projemizde de bu anlayışın gerekliliği vardır. İlegal bir yapılanmadan kelimenin tam anlamıyla tabir caizse karaya vurduğumuz bir aşamada, kendimizi korumak için uydurduğumuz şeyler değil bunlar. Bütün bir yaşamımızı, ideallerimizi, siyasal hayatımızı kapsayan ciddi bir süreç ve düzlem olarak kabul edilmelidir bizim kültürümüz. Biz illegal çalışmada bunun gereklerini yerine getirdik, eğer getirmeyenler, getirir gibi gizlice duranlar varsa onlar düşünsünler. Hastalıklarını sağa sola yaymalarının bir anlamı olduğunu sanmıyorum. Ulusal kültürümüz ile mücadelede edindiklerimizin karmalaştığı bir üst düzey kültürün bugünkü kadrolarımızda zerresi kalmamış.

Evet, kadrolarımız yada şöyle diyeyim bizim kadro dediğimiz unsurlar göz bebeklerimizdir. Eğer gözlerimiz kör olmazsa geleceğin toplumunu yönetip yönlendirmede bu huyla, ahlakla ve demokrasi kültürü ile yetişmiş kadrolara ihtiyacımız tartışılmaz. Buna her dönem özen gösterdik. Zor koşullarda ve ihanetin kenarından kıyısından dönmüş olanlara bile büyük bir sabır ve sevecenlikle yanaştık. Böyle de olmalıydı. Bu şiarımız ve davranışımız bize pahalıya mal olmadı da değil. Sistemin dayatmaları, kişisel hırs ve öfke, aşiret ahlakından getirilen yanların zorlanması, kaprisler, dedikodular bu anlayışımızı kirletti, lekeledi ve hatta yer yer paramparça etti. Evet, bunu kabul ediyorum. Yıllarca çevreden, aileden ve sistemin ilişkilerinden edinilmiş ahlak anlayışlarını, davranış biçimlerini illegal bir örgütün kuralları içinde giderebileceğimiz inancına kapıldık, gizlendikleri için bu konuda çok uğraş sarf ettik. Bir gün bakıyorsunuz ki, bütün eski yanlar hortluyor, sizi de bir bütün olarak hareketi de sararak dağıtıveriyor. Zaten buna karar veren bir unsur kadro da olsa, artık mazeret peydahlamada zorluk çekmiyor. Sert bir öneri ve yerine getirilemeyecek bir taleple yırtık dondan çıkar gibi ortalığa fırlıyor, yerine gelmeyen önerilerinin ardından acımasız suçlamalarını dile getirerek derin bir oh çekiyor ve eski alışkanlıklarını, hayatı kazanmayı başarıyor da.. Çok örnekleri var. Disiplin altına aldığımızı sandığımız bu kadrolar, kurallara uydurabileceğinizi tasarladığınız bu unsurlar bir bakıyorsunuz herkesten çok liberalleşiyor ve haklı olduklarını da söylüyorlar. (...)

Bütün bunların yöntem yanlışlığından değil, kişisel tutum ve davranışlardan kaynaklanan bir

olgu olduğuna da parmak bastık ve panik göstermedik. Yenildik, yenilgi zor ama panik göstermek daha da zor. *Genç yaşlarda mücadele saflarına katılan, ayrı değerlerle donatılmış unsurların bütün varlıklarını mücadeleye vermelerini bir erdem olarak kabul etmemiz gerekir.* Şimdi bunun çok küçük minyatürleri üzerinde büyük paralarla oyunlar tezgahlanıyor, yarışmalar düzenleniyor. Kariyer tutkusunun en üst boyutta büyük bir bağış ile dağıtılması karşısında, insanların bizim kan ve can pahasına bugünlere getirdiğimiz mücadeleyi kolay satmaları elbette yadırganacak bir tutum değil. Ama, yanlışlarından dönenlere ise, her istediğimiz zaman önlerine çıkarabileceğimiz eski yanlışlarını kullanmanın da doğru bir davranış olmadığı kesin. Böyle bir davranış hiçbir şartta sergilenemez. **Özeleştir** kutsaldır, her baba yiğidin karı da değil. Bunu yapanların, yapabilenlerin bir daha eski yanlışlarını, hatalarını tekrarlamamaları koşulu ile bütün geçmişlerini ebediyen kapatmak alışkanlığı edinmeliyiz. Eğer biz, her istediğimizde geçmişin yanlışlarını ortaya çıkarırsak, bu en azından alçakça bir tavır olur. Yanlışlar tekrarlanıyorsa, yeniden başka yanlışlar yapılıyorsa, bu ayrı bir olgu olarak ele alınmalıdır. Çünkü, zamanında önemsenmeyen ve fakat çıkar çatışmalarının öne çıktığı zamanlar eskiyi gündeme getirmek büyük bir zaaftır, bunun adını siz koyun. Aynı zamanda hastalıktır da.

Bu tutum, her dönem gizli kapaklı bazı unsurların vazgeçilmez, tartışılmaz niteliklerini ortaya koymak gibi bir yanlış değil, bu “kulların” Allah katında yücelerek “cennet” kapılarına dayanmalarını getirir. Oysa “hatasız kul olmaz”. Ak û pak bu unsurların geçmişleri araştırılıp, onlara da bir secere çıkarmak bizim değil, devletin nüfus ve polis kayıtlarının işi olsa gerek.. Bir ulus ögesinin her yanı ile kabul edilmesi gerekir. Bunda küçümsenecek, horlanacak, kendimize paye çıkarılacak bir şey yok. Ulus bir bütündür, onun “namus erbabı” adamları olduğu gibi, lümpenleri, mafyası vb. de olabilir. Biz kimimiz zengin ailelerden, feodal beylerden, aşiretlerden geliyoruz. Kimimiz maraba, yarıcı çocukları. Kimimiz “asil” okumuş, kimimiz fukara. Biz bu yanlarımızın ayrımını mücadele içinde koyacak olursak, her yanlışta bir isim takarsak, başta yola çıkışımız yanlış demektir. Kadrolarımızın kendilerini ifade etme alışkanlıkları kazandıkları zaman, mücadele içinde bağlı oldukları örgüt ve parti içinde de gelecekleri yer asaletleri yada yaptıkları yanlışlarla ölçülmez. Bu karşıımızdaki devletin ayak kaydırma alışkanlığının saflarımıza egemenliğini ifade eder. Bunları örnekleyip tartışmak belli sonuçlara ulaşmak gerekiyor.

Ben şahsen çok uzun bir süredir Kürdistan’da hemen her şeyi ve herkesi yakından biliyor ve görüyorum, içinde yaşadığım çok olay var. Bu nedenle birçok unsurun, insanın seceresini çıkarmak zor değil. Ama ne anlam ifade eder. Hep yukarılarda durarak “ben bilirim” yada “benim hatam yok” mu diyeceğiz. Zaten hatasız olmaz, yaşanmaz. Sorun bunların farkına varmak ve ortadan kaldırmaktır. Bunları tekrarlamamaktır. Bunları zorunlu nedenlerle Avrupa kapılarına dayandığımız zaman onlar bize öğretecek değiller. Onların sorunları bizden daha çok. Bu yanların çıkarlar gereği rasyonelleştirilmesi de gerekmiyor.

Kadrolarımızın elbette eşitlik ve genellik istemeleri, demokrasiyi öne sürmeleri çok doğaldır. Ama, demokrasi hep sorgulamayı, kendini haklı çıkarmayı, hak sahibi olmayı değil, aynı zamanda hesap vermeyi ve belli bir sorumluluğu da gerektirir. Sorumluluğu az olanlarla çok olanlar arasında kesin ayrımlar koymak, kendimize paye çıkarmamız, haklılık kazandırmamız için bir gerekçe değil. Demokrasiyi kadrolarımız kendilerini gizlemek için bir kalkan gibi kullanıyorlar yada günümüzde moda olan bir “tarafsızlık” sığınağına giriyorlar. Böylesi gerekçelere basamak yaptıklarına şaşırıyorum. Bir kez “bu işler böyle gitmez” dediniz mi onun arkası zaten gelir.(...)

Demokrasi, bazı yetkileri ele geçirerek kendisini tartıştırmaktan azade kılan hoyrat ve kabadayı unsurların yöntemi olamaz. Aynı zamanda yoldaşlarını gammazlama, deşifre etme, örgütsel siyasi kural ve yöntemleri polise hiç tereddüt etmeden verme ve sağa sola çalım

atarak kendine bir taht oluşturma sanatı da değildir. Biz böylesi insanları savunamayız. Kadrolar birer “propagandist” ve “ajitatör” olmanın, yani bu klasik yanların yanında aynı zamanda, en önemlisi ulusal değer ve karakter taşımak da zorundadırlar. Birer Kürdistanlı olmanın vakar ve haysiyeti bizim için en önemli güvencelerden biridir. Bu yanların kolay kazanılması da mümkün değildir. En azından ciddi bir yetiştirme sürecini ve muhtevayı gerektiriyor.

Bu nedenlerle mücadelenin her yanında gerekli olan demokrasiyi işletmek, gereği gibi kullanmak ve bundan korkmamak son derece önemlidir, zorunluluktur. Bütün bunları mutlak surette kavramak gerekiyor. Ve buna uygun davranış biçimleri sergilemek, giderek kazanmak kadrolarımızın görevleri arasındadır. Bu konuda ciddi bir eğitim de gerekiyor, bunun da uzun bir sürece yaygınlaştırılmak suretiyle gerçekleşmesi zorunludur. Ancak böylece kökleşebilir. *Sömürgeci devletlerin yada diğerlerinin kadro ve aydınları önünde bizimkilerin bozuk karakterler ile iğdiş edilmeleri ve ortaya salınmaları tehlikelidir.* Biz kadrolarımıza yalanı ve sahtekarlık biçimlerini aşılayamayız. Onları böyle yaşamının kolay yanları ile donatamayız, onları giderek çete ve mafya ruhuyla emir komuta altında tutamazdık, tutamayız. Böyle tehlikeli davranış biçimleri içinde tutmak ve onları çıkar ilişkilerinin yandaşları yapmaktansa birer nefer gibi mücadelenin emrinde kalmalarını tercih etmemiz bence doğrudur. Bu da gönüllü bir savaş mantığı ile üst üste düşen ve önemli bir taktik sorun olarak algılanmak durumundadır.

Bütün bir sürecimiz incelendiği zaman, alışılmamış ve yeni özlere dayalı ortaya çıkışımızın bize zorluklar getirdiği inkar edilemez. Bir de ideolojik olarak çok şeyi karşı alan tehlikeli kapılar aralamamıza rağmen demokratik muhtevayı bütünüyle sürdürdüğümüz de görülür. Yoksa, her kriz yada siyasal düşüş dönemlerinde kadrolarımızdan vazgeçmek, onlar arasına husumetler sokarak, geleneksel yapımızda fazlasıyla olan ve sistemin rasyonelleştirdiği rekabet duyguları aşılayarak onları sahipsiz ve nereye savrulacakları belli olmayan bir zavallılar ordusu haline dönüştüremezdik. Bunu çok zorladılar, halen zorluyorlar.

Başlarının çaresine bakan yalnız unsurların her yanlışı yapmaları kaçınılmazdır. Bu psikolojik bir gerçek ve insan türünün önemli alışkanlıklarından biridir. Bunalım ve giderek buhrana dönüşen aşamalarda toplumsal olarak her şeyin yedeğine geçmeniz kuvvetle mümkündür. Devletler ve onların istihbarat örgütlerinin bu yandan işe koyulmaları ve yenilgiyi sağlamada mahir oldukları inkar götürmez. Ahlaki ve insani olmayan bu uygulamalar, mücadele açısından da kabul edilemez. Giderek saflarımızda yaygınlaşan tüccar mantığı, mücadeleyi şirket görme alışkanlıkları, hayatlarını seçmede özgür olan insanlarımızı çok aceleci davranmaya itebiliyor. Bu felsefenin ardında geçmişin bütün kanlı ve sahte oyunlarının madrabazlığı saklıdır. Ne kadar iyi yetişmiş olursa olsun bir kadronun bu girdaba paçasını kaptırdıktan sonra ondan kurtulması kolay değil. Bu konuda örnekler çok. Anılarımızda saklı duran yüzlerce kişi ve olay anlatılacak olursa İslami bir risaleyi andırabilir. (..)

4.Değişim ve Dönüşüm Nasıl İşliyor

İnsanlarımızın kafalarında en önemlisi de yüreklerinde atomize olmaları, mücadeleyi, hak taleplerini yada meşru yaşam koşullarını istemeyi değil; hayata “ne gelirse Allah bereket versin” mantığı ile entegrasyonu, giderek büyük bir boşluğa düşmeyi getiriyor. “Nerede incelmışse oradan kopsun” dedirtiyor. Bu kendiliğinden oluşan bir süreci ifade ediyor aynı zamanda. Ve sonunda böyle de olmaktadır. Sayısız örnekler verilebilir. Tehlikeli olan ve karamsarlığı olmazsa olmaz koşul sayan kınanması gerekli bir anlayışın ve gelişmenin

önünde yıllarca ne pahasına olursa olsun durduk, bize verdiği zararları hesap edebiliyor musunuz?

Biz, bu mücadele için depresyonu engellemek, taraf olmak ve karşı durmak için neler kaybetmedik?

Mücadelede sıkıca sarıldığımız “kaybedecek hiçbir şeyimiz yok” sloganıydı.. Maddi olanları bir yana koyun, kadro yetiştirmek, insanlarımızı başka kanallara gitmemeye ikna etmek için bütün sevgilerimizden, değerlerimizden de psikolojik, pedagojik olarak vazgeçtik. Başımıza kalkılan da budur. Onlar kendi başlarının çarelerine bakmaya başladıklarında bir süre sonra bize çalım atmaya, küçücük, elde edilmesi kolay sevgilerle, değerlerle donanmaya özen gösterdiklerinde, oturup bir muhasebe yaptığımızda göreceğiniz şey bunları kolay yakalayabileceğinizdir. Biz de, bizim gibi yıllarını heba edenler de -eğer bir pişmanlık değilse- bu gibi yaşam koşullarının kıyısına köşesine ilişebilirler en azından. Bütün şamata bu ise, seçtiğimiz yaşamı, tercihleri birden bire tepe taklak ederek sorgulamaya değmez. Aslında çok altlardakiler olmasa bile, biraz ortalarda ve yukarılarda olanlar doğru söylemeyi, dürüst olmayı ve pişmanlığın faturalarını havale etmemeyi bilmeli, bize ciddi bir özeleştiri vermeyi düşünmelidirler.

Bütün bunlara bir de mülteciliğin onarılmaz, kahredici ve her zaman sıfırdan başlama zorunda olduğunuz yanlarını eklerseniz, nereden nereye geldiğimiz gün gibi açık. Anlaşılır olmayan yok, bazı yöntemlerin seçilmemiş olması mücadelenin gereklerindedir. Bunun hesabını bu işe soyunanların yapması gerekirdi. Kaçarken arkada kalanları suçlama, onlara sitem etme yerine, kendilerini sorgulamalıdır. *Seçtikleri ucuz yöntemler herkese, hemen herkese bu sistem içinde kolay hayat koşulları sağlayabilir.* Bu açıklamamın altını kalınca çiziyorum.

Elbette, ömrünü cezaevlerinde, işkencelerde, sürgünlerde tüketen binlerce insanımıza her sıkıştıklarında dönüp topu atanlara, birilerini mutlaka sorumlu tutarak suçlama alışkanlığı edinenlere ulusal, ahlaki, kutsal ve insani yöntemler öneremeyiz. Bize hemen sorabilirler, “ne yapalım öylelerini öldürelim mi, asıp keselim mi?” Hayır, onlar da ulusun öğeleri, bunları taşıyacağız, daha çok zamanı var. Biz olmasak da çocuklarımız, torunlarımız bunu hatırlayacaklardır. Mücadele bir gün bunları kenara vuracaktır, kimsenin kuşkusu olmasın. Yakın zamanda Güney Kürdistan’da bunun somut örneklerini gördük. Ya da “iş adamlarımız olmasın mı?” diyebileceklerdir. Elbette olacak, ama bunlar bizim değil Türkiye’nin iş adamları oluveriyorlar. Kimsenin Kürdistan’a yatırım yaptığı da yok hani vb. Ama, “ölü bizim, rahmet canına” misali, bu açığızleri bilmeden tabutlarının altına girmemiz de gerekiyor! Rahatlık kazandıran ve pişmanlık duygularını kamçılayan bu anlayışın daha nelere kapı araladığı besbellidir. Bu belki yeni bir hayat demektir, ama mücadele kulvarından kaçmanın, insani olarak tükenişin, bitişin bir sendromudur aynı zamanda. Hem bunu yapıp, hem de nostaljik takılanlara verilecek cevap, bu yanlarının yüreklerimizi daralttığı, haksız olduğu, hesap edilmemiş ve daha çok bir sükse ile ortalığa çıktıklarının kendilerine hatırlatılmasıdır. Birdenbire her şeyi inkar etmelerinin, şöyle yada böyle mücadeleye devam edenleri küçük görmelerinin ve dalgaya almalarının altında bu psikolojik ve pedagojik hezeyan gizlidir. Bunu da bir yerlere yamanıp “zararsız - ziyansız Kürtçülük” yapmakla idare ediyorlar..

Artık iş kolaylaşmıştır, “ben yokum” diyerek işe koyulduğunuz zaman bunda haklı da çıkabilirsiniz. Herkese ağır söylemlerle yasakladığınız aile kurma, çoluk çocuk yapma vb. sorunlarını kendi yanınızdan çalıp çırpıp bir yerlere koymanız, hiçbir zarar görmeden mülteciliğin haklarının “tadını” çıkarmanız mümkün olabilir. Birileri zindanda, şu yada bu yerlerde ömür tüketirken “ben yokum” dediğinizde, başından aranızda bir ayırım koyabilir ve giderek “bu işler böyle gitmez” söylemine gelebilirsiniz. Bunun için bir günah keçisi bulmak

da zor değil, zaten karşıda yenilmesi “zor bir devlet” varken, “yıllarca boşuna çaba sarf edilmişken” bu yaptığınızın kıymeti harbiyesi nedir ki? Bir de Türkiye’ye gidenler var ki, onların yasallaşması ve siyasette bir “köşe” oluşları zaten açıklanır gibi değil. Aramızda böylesi bir **haksız ve adaletsiz eşitleme** hangi düzeyde ve nasıl çözümlenecektir. Eğer başından “kandırılmışsanız, bu işleri bilmiyordusanız” bunun vebali size ait olur, başkalarına değil.. Mücadele ettiğimiz devletten bile bazı konularda tazminat talep etmek mümkünken bu her zamanın “haklıları” ile aramızdaki eşitsizliğin, haksızlığın ve adaletsizliğin bedelini nasıl alacağız, kim bunu tahsil edecek, böyle bir mahkeme kurmak mümkün mü?

5.Bizden Gidenlerin Karikatürleri

Bu hazin öykü ve serseri serüven yazılmasa da olur, ama yazıyoruz işte. Yer yer bu serüven içindekilere özel değindim, kamuoyuna da açıklama yaptım, yaptık. Burada daha çok bir genelleme içinde ele almak istiyorum.

Biz son zamanlarda öylesine telef olmuş, Türkiye’nin metropollerinde öylesine aşağı mertebelere düşmüş, ne yaptığını bilmeyen saldırgan kadroları taşıdık ki, sormayın. **Bu yolda yaptığımız yanlış çok büyük..** Biraz el-mahkum, biraz da diğer siyasal yapılarla aramızdaki rekabet bunu körükledi, PKK’nın bunda günahı çok. Ama, şurası bir gerçek bizden oraya gidenler süt dökmüş kediye döndüler, biz de kalanlar ise zapt edilmez kabadayı kesilmekte tereddüt göstermediler. *Bu da açıklanması zor bir durum. Ama kendilerine kazandırdığımız nitelikler ve örgütsel demokrasiyi kullanma yöntemleri ile programlarımızın, kurallarımızın çeliştiği, hatta çatıştığı da besbelli. Bunun üzerinde mutlaka gereği gibi durulması lazım.*

Giderek sisteme entegre olan ezeli ve ebedi **pişmanlar ordusunun lümpen ağalığını** yaratmış olduk. Bunların sayıları az değil. Birileri bu yaratılmışlığın içinden çıkıp bir süre sonra “zeki” olduğunu yada “açıkgöz” olduğunu söyleyerek sistemin gereklerini yerine getirerek zengin olabiliyor, cezai kovuşturmayı da askerliği de atatabiliyor. Bize yukarılardan acıyarak ve gözümüzün içine baka baka zavallı muamelesi çekebiliyor. Bunlar ki, mangalda kül bırakmayan, bizleri pasifistlikle, iyi komünist olmamakla, milliyetçilik vb.. hemen bütün alışılmış Türk “Sol”u kavramlarını bir araya getirerek suçlayan, eleştiren insanlardı. Geçmişte hep kaçak vuruşmuş “bey”lerin kendilerine birer husumet odağı yaratmada ve kaçışlarının, evlerine dönmelerinin gerekçesini bulmada eskisinden çok daha usta oldukları da bir gerçek. Her şey var, ama siyasette var!.

Bu siyasal lümpenlerin ve rantçı ağaların eskiden örgütün malını çar çur etmede ne mahir olduklarını bildiğimden, şimdi demokrasi adına buldukları devletlerde vurgunun bini bir para, malı alan götürüyor. Bizde yönetici kılıklı dolaşan, yetki ve görevlerini hep etraflarını talan ederek, yıkarak yerine getiren mafya kılıklı unsurlara kadro demek de biraz ayıp oluyor. Ama, siyasal mücadelede bunlarda olacak dersek -ki olacaklar- o zaman elbette sözümü geri alabilirim. Çünkü bir süre sonra bunları teşhir etmek zorunda kalacağız. **Bizim hesabımız var, bunu mutlaka görmemiz gerekecek.** Adabına uygun, kuralları içinde ve ulusal niteliklerimize zarar vermeden yapacağız, kimsenin kuşkusu olmasın. Ben yapmasam, yapamasam da yapacaklar var. Şimdilik susturulduğumuza bakmayın.

Bunların yapamayacakları şey yok. Bazılarının Türkiye’ye, Pardon ülkeye! gidip gelme olanakları var, gidiş gelişlerini herkes biliyor, ama siz "deşifre etmeyin" dediklerine bakmayın. Ticaret ve sanayi odalarının formlarını dolduranlar, “hiçbir bölücü ve terörist

örgüte yardım etmeyeceklerine söz vermek”ten tutun da, özel davetlerle polise bilgi ve belge sızdırmalar da dahil, her şeyi “mutlu ve müreffeh yaşamak için” yapıyorlar. Hoş Türkiye’ye gitmeleri gerekmiyor, dışarıda elçilik binalarının merdivenlerini aşındırsalar bile yeter. Yağdan kıl çeker gibi her şeyden muaf tutulan bu insanların, saldırı düzenlemeleri, hep saldırgan davranmaları kendilerini tartışmaktan, tartıştırmaktan alıkoymak içindir. Helal olsun diyelim! Bizi nasıl da kandırmışlar. Bir ulusun mücadelesi adına nasıl da gizli durabilmişler yıllarca. Sosyalist olmaktan dönüşleri ulusal mücadele açısından normaldir, herkesin sosyalist olması zorunluluğu yok. Biz onların Marksist yanlarını eğer böyleyse yöntemlerini ya da rüzgarların seline kapılarak savrulmalarını eleştirmiyoruz. **Biz, ulusal mücadeleyi bırakıp kaçışlarını eleştiriyoruz.** Bu yanımıza vurduklarını eleştiriyoruz. Yıllarca ailelerinden, aşağı organlarından, boğazlarından zerrece taviz vermemişler, hep içlerinde hasretler yığılıp durmuş, kocaman dağlar yaratmışlar kendilerince. Anti- Kürt, anti -insan, anti -devrimci vb. birliktelikleri, evlilikleri de yıllarca taşıyarak bize olmadık küfürler etmişlerdir. *Velhasıl başımıza musallat olmuş bu insanlarla zalim bir dönemi yaşıyoruz. Bu bağlamda kendine zaman ayırmayı yeğleyen, hayatını organize eden, kariyerini yapan, böylesi düşüncelerle yanıp tutuşan, para ve mal mülk sahibi olmayı hasret içinde yıllarca büyüten, siyasal cesareten uzak böylesi kabadayılardan yolunuzu kesmelerine, aşağılık yöntemlerle saldırılarına, suçlama ve karalamalarına şaşmıyorum..* Bu onlar için aslında bir görev, buldukları yeri tarumar edecekler, yerle bir edecekler ki güven verebilsinler. Karşı da devlet var, organizeli güç var. Hiç yıllarca şöyle yada böyle mücadele içinde olmuş UNSURLARI, tamam gelin diye kabullenir mi devlet? Onları sağacak, ezecek büzecek ki bir şeye yarasınlar! Zaten içlerinde çok hasret var, böylece köşeye yapıştılar mı, bırakamayacakları dolduruşta olmalıydılar. PKK’nın geldiği son aşama da büyük bir fırsat oldu, yine kıvırtıp “mücadele” diyecekler, özel hastaneler kurarlarken, şirketler oluştururlarken vb. ne kadar değerimiz varlık koşulumuz varsa hepsini, hemen hepsini alt üst edecekler, çünkü, sisteme uyarlı olmayan hiçbir şey yapamayacakları açık. Kendilerine Kürt iş adamı yada burjuvazisi adlarını takamayacaklarına göre, Türk ticaret hukukunun ulusal ve devletçi yapısı içinde durmaya, onun kurallarına göre hareket etmeye mecburdurlar. Dolayısıyla devletin aşağı indirdiği programlara onay vermek, onları savunmak zorundalar. Büyük zararlar vererek saflarımızı terk edenlerin ne yaparlarsa “kar”dır mantıkları devam edecektir. Yani, bunlar Orhan’ın dediği gibi "Kürt kimlikli özgür yurttaş" bile olamayacaklar! Mücadelenin içinde bulunduğu duruma hiçbir siyaset üretemeyeceklerdir, “bu işin sonu geldi” düşüncesini her gün rasyonelleştirerek yollarına devam edecek bu bayların yerleri hiç boş kaymayacaktır.

İşin ilginç yanı, suçladıkları insanlara öz eleştiri de vermeden gidip yerlerini aldılar. Başkalarına şakşakçılık yaparak zeminlerini genişletmeyi de ihmal etmiyorlar. Dolayısıyla, “arabulucu” ve “hakem” lerin çoğalmasını da sağlayacaklar. Ortalık bu tür insanlardan geçilmez oldu zaten. Bütün “küsleri”, başka yerlere savrulma tehlikesi olanları bir arada tutmak için bu “hakem” ve “arabuluculara” TC’nin çok ihtiyacı var. Çünkü içerden oldukları için görevlerini daha rahat yerine getirebilirler.

Artık ne dersiniz deyin gülüp geçiyorlar. “Kürt Partileri”nde ve, "Kurumları"nda da çalışıyorlar. Marksistlerden milliyetçilere kadar bütün ulus öğelerini, yurtseverleri, ulusal kurtuluşçuları vb. horlayıp üzerlerine gülerek ellerinin tersi ile iteliyorlar. Kimse çıkıp peki siz neyin mücadelesini veriyorsunuz da demiyor? Bir bulaşıcı hastalık gibi duruyorlar. Bütün varlıklarını siyasal yapılanmalarımızdan götüren bu insanların bize bakışları en kötü düşmanınkinden bile ilerde. “Gün ola harman ola diyoruz” olmuyor.. Anılar, hatıratlar da girila. Onlar nasıl olsa bir daha harman olmaz diyorlar, ufak bazı olaylar gerçekleşti mi susuyorlar, ardından yine aynı tas aynı hamam.. Para bastırır “hazır kan" alır idare ederiz diyorlar, bu bizi yıllarca götürür diyorlar. Ama biz geride kalanlar, ciddi olanlar aşağı indirilmiş programlara da yukarı programlara da somut öneriler getirmek ve ulusun

örgütlenmesinde ısrar etmek zorundayız. Ülkemizin mutlaka askeri işgalden arındırılması gerekiyor. Şöyle yada böyle bu bizim için hayati bir olgudur. Bütün sömürgeci ilişki ve bağımlılıkların ortadan kaldırılması da gerekmektedir. Bunları okurken bazılarının gülerek karşılayacaklarını ve yüzlerinde ifadeyi şimdiden görüyorum. “Biz bunları çok dinledik” diyeceklerdir, diyorlar. Ama bu yüz ifadeleri bana eskisi gibi doğal gelmiyor, çirkin geliyor bunu da belirteyim.

Düşünün örgüt toplantılarında bizden programımızdaki “sosyalist” kavramını da çıkarmamızı ısrarla isteyip çekip gidenler, bir süre sonra onlara en çok karşı koyan ve son günlerde “sosyalistlerin gündemini” oluşturmaya çalışanlarla bir arada olmakta beis görmüyorlar. Ulusal demokratik bir platformu da götüremedikleri için şimdi “bağımsız”, “özgür” olmanın tadını çıkarıp, İnternet sitelerinde her şeyi, evet her akla geleni yazabiliyorlar, Türkiye’de legal bir zeminin kolaycılığını yapıyorlar, ha oldu, ha olacak sil baştan edecekler.

Biz, bir kararlılık içinde durmak zorundayız. Yapılacak iş var, kimse buna girmiyor sorun burada. Mutlaka hangi program olursa olsun devlete tekabül eden çözümlerden yana olmalıyız. Bunun her aşamada ve programda varlık koşulu vardır. Bunu savunmak devamlı gündemde tutmak vazgeçilmezdir. Çözüm önerileri karşısında panik göstermemeliyiz. Provokasyona, yıkıcı ve kaçkınlara usanmadan karşı koymalıyız. Bu bir borçtur. Ulus olarak büyük bedel ödedik, bazılarının zenginlik ayağına, İzmir’de İstanbul’da pavyonlarda sahnelere bir kere de olsa dolar fırlatılması için bunlar göze alınmadı. Bunca acı, kahır hemen hepsi ulusun kurtuluşu içindi, kişilerin değil. Bu hesabımızı mafya yöntemlerle değil, ama demokratik yöntemlerle almalıyız. Çünkü “demokrasiyi” çok savunduk. Biz ULUSUMUZA BORCUMUZU ÖDEMELİYİZ.

Hayat ve mücadele devam ediyor. Karşıdaki devletin yıllar içinde geldiği yer belli, hiçbir şey olmamış gibi davranıyor, bir değişiklik göstermiyor. Bizim sorunumuzda göstermiyor en azından. Başka biçimler içinde de olsa devam eden mücadelenin korkulacak, utanılacak bir yanı yok. Onlar her şeyi ama her şeyi kullanmayı göze almışlardır. Her çelişki ve çatışmadan azami yararlanıyorlar. Bu PKK’nın saflarında açıkça boy gösteriyor. Onun legal mücadele alanlarında her zaman olduğu gibi yine bunlar varlar. Yaratacakları tahribatın ve provokasyonun kapsamı büyük olacaktır. Belli eğitim almış tabana karşı duyarlı olmak, onları ikna etmek gerekiyor. Legal mücadelede ikna, çalışmakla, vuruşmakla, güven vermekle gerçekleşebilecektir. Tepedekilerin ikna olmaları mümkün görülüyor, en azından şimdi görülüyor. Onlar devletin yanında yerlerini çoktan almışlardır. *Devlet birçok unsuru araç olarak kullanıyor, bunu yaparken Kürdistan olgusunu silip atıyorlar. Küçük de görüyorlar. Bu benim çok zoruma gidiyor. Artık birer siluet olarak titreşen mücadele anılarını yazmayı da ihmal etmiyorlar.* “Ben böyle mücadele ettim” demeyen, hemen hemen yazmayan kalmadı. Hele ölümlerde kullanılan dil insanı hayretler içinde bırakıyor. **Yeter ki öl, senden iyisi yok. Kürdistan bunların kafalarında artık bir hayalet olarak dolaşmaktadır. Lafı edildi mi yüzleri buruşuyor, ezilip büzülüyorlar.** Böyle tavırları ben şahsen, ne itirafçılarda, ne ajanlarda ne de başka biçimlerde hiçbir dönem görmedim. Bu kadar kötü bir yapının dışı vurumu düşmanda bile yok.

Kürdistan lafı ettiğiniz zaman, ilk işleri cep telefonuna sarılmak, birilerini sormak, bir şeyler konuşmak oluyor yada kalkıp gitmek. Bunun panzehiri her gün yeniden mücadelenin boyutlarını yükseltmektir. Dayanmaktan başka çare yoktur. Kızdığımızı gösterir, üzüldüğünüzü sezinlerlerse daha çok üzerinize geliyorlar. Çünkü onlar kendilerini rasyonelleştirmek için her şeyi yapıyorlar. Onun ötesinde meşrulaşmak için olmadık saldırılar düzenliyorlar. *Kürdistan lafına saygıyı öğretmek, bunu doğal karşılamayı bilmelerini istemek hakkımızı elden bırakmamalıyız. Döneme denk düşen programları bile işletebilirsek bu en iyi cevap olacaktır.* Rahatları kaçanların “yenilenme” şarlatanlıkları **sisteme biatten** başka bir

şey değil. Böyle imparatorluklar 40 yıl önce de vardı, olacak da. Şartsız tercihsiz önünde eğilmelerini bir entegrasyon saymazsanız, açıkça **teslimiyet** diyebilirsiniz. **Bu secdeye duruş, tanrısız, duygusuz ve anlamsız bir ibadettir.** Altında yalan ve kandırmaca vardır. Bizi bu duruşları ile kaderimize boyun eğen ve iflas etmiş birer ticaret adamı gibi algılıyorlar. Sanki çok kötü bir şey yapmışız, onlar kaymağını toplamamışlar gibi lanetliyorlar, aforoz ediyorlar bizi. Ama, kendileri hep tanrıya şükürler olsun duaları arasında “gece silahlı gündüz külahlı” dolaşmayı adet haline getirmişler. Bu yapılmış bir şakayı bana hatırlattı. Her Cuma dinsiz imansız demesinler diye camiye giden aynı dostumuz **namaz sonunda ellerini kaldırarak** herkes gibi duaya başlayınca yanındaki zenginlerin duyacağı sesle “Allahım bana araba, para ver, apartman ver” diyerek namazı bitiriyor. Namaz bitip dışarı çıktıklarında yanındakiler bu ne biçim ibadet deyince, dostumuz da “bende din iman bol, araba yok, apartman yok, para yok. Bende her şeye kadir yüce tanrıdan bir defaya mahsus bunları rica ettim, yanlış mı yaptım. Eğer verirse büyüklüğünü gösterir” diyor. Tam da bizimkiler gibi, televizyonluk bir dizi olabilir!⁴⁵³.

Bu görüntüler bizim gerçeklerimizdir ve bizi iyi anlatıyor. Herkesi eşitlemenin nasıl zor olacağını gösteriyor.

6.Somut Göstergeler, İnanılmayan Savrulmalar

Bir yerlere tapınmaların, “yenilenme” ve “atılım” gibi daha sonra gülünç gelen zorlama sloganlarla gırtlakları patlayıncaya kadar bağırarak bazı unsurlarımız, herkesin şaşkın bakışları arasında nasıl bir atılım yada hangi konuda yenileneceklerini de açıklamadılar. Bir tahribat ve imha hareketinin sloganları olan bu belirlemelerle ilgili sus pus olup, dönüp arkalarına baktıklarında gördükleri, sipsivri ve altı boş bir biçimde durdukları oldu. Böylece tapındıkları, ibadet etmeye hazırlandıkları köşe taşları da yerinden oynatılmıştı!

Ama bunlar bizim emeklerimiz üzerinde şekillenen ve yarattığımız değerleri çarçur eden kültür bezirganlarıdır, azalmayacak, çoğalacaklardır. **Bunlardan oluşan ordu ile ileride başka programlarda savaşımımız sürecektir.** Günübürlük siyaset yapma alışkanlığı ile “Kürt Halkının hakları” konusunda “insancıl ve demokrat” önerilere şapka çıkarmaya başladıklarında geldikleri yeri gördüler. Bizim açımızdan ise iş başından belliydi. Gün onların günüydü, arkadan iteleyeni, kakalayanlar da işi kızıştırmakta oldukça usta idiler. Oysa biz bütün bu haksızlığın bedelini fazlasıyla ödemiştik. Biraz namuslu olan, biraz dürüst olanlar bunu hemen fark edebilirler. Öyle bir tahrik vardı ki, neredeyse biz de bir “intikam örgütü” kuracaktık. Hani bir film vardı: “İntikamım ağır olacak” diye, tam da onun gibi..

Bize çamur atma, kendini korumanın tek kalkanı olmuştu. Bütün bunlar da yanlış bilgilere göre üretiliyordu. Elbette çatışma ve çelişkiler içinde dürüst olan kenara çekilerek “kendi yağıyla kavrulan”, bizden olsun başka örgütlerden olsun unsurlara bir şey demiyorum. Bu tür unsurlara saygı duyuyorum, onlara minnet ve şükran borcumuz da var. Bizden örnekler alırsanız, böylesi arkadaşlar zaten örgüt içinde hep dürüst davranmışlardı. (...)

Ama o her tarafa çalım atan “kadrolar” a ise söyleyeceklerim var. Onları o kadar yakından ve

---

⁴⁵³ Muş'ta lise'de öğrencilik ve daha sonraki gençlik dönemlerimizde bizi hep destekleyen Tahsin Avcı'dan söz ediyorum. Yiğit ve son derece kararlı biriydi. TİP İl başkanı olduğu zaman mücadelenin zorluklarını göğüslememizde çok fedakar çalıştı, onu saygı ile anıyorum. Şimdi, “öbür dünya'da istediklerini tekrarlayamayacağı” için de üzülüyorum. “Allah rahmet eylesin” diyelim, yine de Cuma Namazları'nı kıldı, belki işe yaradıdır. Tahsin abi'yi çok uzun anlatmamız gerekiyor, şartlarım bu anda yok.

iyi tanıyorum ki, geçmişlerini de bildiğimden, bunlar kendi durumlarının gündeme gelmemesi için feryat fıgan edip durdular. Şimdi kenarda köşede günah çıkarmaları bir anlam ifade etmiyor. İstenilen program uygulandı, başarılıydı, bunda tam da gerekli bir araç gibi kullanıldılar. Bu tahribatı ortadan kaldırmak zor, yıllardır suskun duruşumuzun tek nedeni bunun daha fazla derinleşmemesidir.

“Cezaevinden pazarlıkla çıktı” söylemi ile dedikodu ve yıpratma gayretleri içine girenler bilmelidirler ki, ben hiçbir pazarlık yapmadım, cezaevinde de hiç ayırım gözetmeden herkese gücüm yettiği kadar yardım ettim. Orada direndiğini söyleyenlerden geri de durmadım, arkadaşlarımda böyle yaptılar. Bütün işkencelere maruz kaldım, kaldık. Ölüm orucuna gitmedim, gitmem de mümkün değildi. Durumumuz müsait değildi. Gidip geri döndüğümüzde neler olacağını *Hapishane Raporu*’nda bazı bölümlerde kısaca açıklamıştım. Bunun dışındaki tüm direnişlere, açlık grevlerine katıldım. Bunlar bir savunma değil, somut olarak bazı olguları açıklayıp nasıl tahribat yaratıldığını göstermek istiyorum. Bütün her şeyimi paylaştım, kişiliğimi korudum, teslim olmadım. İdarenin adamı olmadım. Orada nasıl pazarlık yapıldığını, ileride yeri geldiğinde örnekleriyle açıklama fırsatımız olduğunda durum daha iyi anlaşılacaktır. Kimler nasıl bu işi yaptılar bilinecektir, kuşku yok. Ancak haksızlığa karşı çok tepki duyuyorum.

Yine, biri çıkıp kendi kendilerine gelin güvey olan “Rizgarî sitesinde” bana “Jitem ile pazarlık yaptığımı” söyledi. Adını A. Dostani olarak belirten bu kişi eğer bir insansa yazıklar olsun. Bunu tanımak istiyorum. Bu tür suçlamaları PKK da çok yaptı. Eşimle ilgili de iftiralarını sürdürdüler. Yapılan darbenin gölge lideri durumunda olan kahraman ise, şimdi katıldığı "cenaze törenlerinde" bu tür unsurların bir grup olduğunu belirtip günah çıkarıyor, ama panik ve telaşla görevine devam da ediyor. Mücadelenin anlatılması, kavratılması çok zor uzun sürecinden, 25 yıl aradan sonra bir şeyler “söylemiş olmak” ve suçlamak akıl işi değil, ahlaki de değil. Bu karakter yapısının ulusal kurtuluşçu, devrimci, yurtsever olmasını mümkün görmüyorum. Hareketin nasıl bu kadroları taşımış olduğuna hayret ediyorum. Bunları grup olarak değil, içimize sızmış kişiler olarak tanımlamak, açıklamak, en azından bunlara bir ad vermek gereklidir. Aynı zamanda teşhir edilmeleri gerekir. Nerde o cesaret. İzmir bölgesinde görevli olan bir unsura olmadık şeyler söyleyip, onu daha sonra ileri düzeyde sorumluluklar gerektiren görevlere verenler, şimdi bizim önümüze onu çıkarıyorlar. Belgeler, raporlar, ifade tutanakları ortada. O dönemi dağılıp çözülerek, örgüt malını parasını yiyerek geçirenler, böylece affa maruz kalmış oluyorlar. Bu olgu yenilgimiz üzerine düşen en önemli izdüşümlerinden biridir.

25 yıl önceki Rizgarî hareketinin İstanbul dava dosyalarına baktığımızda, çok mütevazı olguları şimdi suçlayarak tartışan “yönetici”, “asker” ya da “militan” kişilerin ne halde olduklarını görebilirsiniz. O dosyalar da tartışılacak neler var neler . Ama, onları değil, başka ve küçük şeyleri tartışıyorlar. Hedef şaşırtıyorlar⁴⁵⁴. Bu dönemin yerlere düşmüş bazı unsurları ki, şiirler yazan, romanlar yazanlar (bu metinler de Arşivimizde korunuyor) saldırı merkezlerinin en iyi tetikçileri durumundalar. Tam bir TC taktiği, tam bir intikam duygusu ile gündeme taşınan anlayıştır bu. Nedenleri yıllar öncesinin kişisel tutkuları, saldırıları, tacizleri

---

⁴⁵⁴ Bak: Rizgarî Parti Arşivi, Genel Değerlendirme Dosyaları, el yazması metinler, Beyaz Klasör/ N0: 1-38 arası, 1980 ve 1987. Ve Hukuk dosyaları, Mavi Dosyalar/ N0: VI- 1'den 14. dosyaya: 1981/83 dönemi Savunmalar, Esas Hakkındaki Mütalaa, İddianame, dilekçeler vb... 1986-87. Siyasi Raporlar, Bey./Do. 18-19-20, N0: 1-35, K-II/D-2, el yazması metinler. Bu kapsamlı rapor, Genel Değerlendirme ve Hukuk dosyalarında darbeci hizip başı M. Satık ile Y. Çiçek ve yanlarında hiza mesafe almış S. Güncetti, F. Akar gibi unsurların kendilerini gizlemelerine rağmen ortak saldırılarını anlatan yeterli bilgi ve belgeler bulabilirsiniz. Ayrıca, gerek bizimle kalan, gerekse otonom grup içinde yer alan yada bağımsızlaşan ve siyaset dışı durup kendi dümenlerine bakanlarla ilgili de gerekli bilgi ve belgeler var. Kendi el yazması raporlarda da açıkladığımız döneme ilişkin yeterli bilgi bulunmaktadır.

ile iç içe, sarmaş dolaştır. Ama, yıllarca cezaevi yatmış olmaları daha fazlasını söylemeyi mümkün kılmıyor. (...)

Bir başka olgu.

Biz **komün evleri** dediğimiz, çok önem verdiğimiz yerlerde neler olduğunu öğrendiğimizde inanılmaz sarsıntı geçirdik. Bu meğer uzun bir süreci kapsıyormuş. Ama, Komün evleri denilen yerler canavar yetiştiren yerlermiş. Tartışmayarak bir kısım kahramanları ört bas ettik. Hatta bu "mütevazı Komün evlerinde" yetkili ve görevli olan ve bayanlara taciz de bulunan şimdinin "namuslu aile babalarını" da af ettik. Kudurmaları bundandır. Bu da yetmedi, poliste yerlere yatıp el ayak öpenler de aynı kişilerdi, orada yaptıklarını da af ettik. Ağlayanları da, randevularda birçok insanı yakalatanları da af ettik. Örgüt arşivini polisle birlikte gömülü olduğu yerden çıkaranları da, örgütün parasını, altınlarını çalıp karısına kızına verenleri de **af ettik** vb.. Ama, unutmamak gerekiyordu, **unuttuk**. Çünkü, yeni dönemi, yeni biçimler içinde ve gelişmiş programlarla ifade etme kararındaydık, özeleştirici ile en ufak emek vermiş olanları da içimizde tutmaya özen gösterdik ve 1987 parti açılımını böyle yaptık.

O dönemde bizi ortalıkta bırakıp çekip giden, askerlik yaparak hayata katılan, ticaret vb ile uğraşan, yeni dönem için verdiği özeleştiriciyi de bir kenara bırakıp hemen hepsini unutuverenler, yıllar sonra o kaçak olduğu dönem ve hatta daha öncesinden itibaren bizi **"tarihten silme eylemi"** başlatıyor.. Hayret ve ilginç bir şey. Siz bir örgütün, bir siyasetin yada hareketin kurucusunun silinmesine rastladınız mı? Birileri çıkıp, " *sen o dönemler yoktun, muhatap değilsin, ondan sonrası için özeleştirici de yapmışsın, eskinin tartışmasını yapamazsın*" demiyor. Birileri sen bir hareketin kurucusunu silemezsin, böyle bir anlayış sergileyemezsin yada "sen kimsin, hasta mısın, **muhatapı olmadığı bir şey adına**, o dönemde yapılmış bir uygulama ve belirleme için özeleştirici yapamazsın" da demiyor. Böylesi haksız, üstelik yanlış ve yalana dayalı özeleştirici ile bir de böbürleniyorlar, utanmıyorlar!..

Örneğin yıllar önce bir bayan'ın "kadınlık haklarına" saldırı olduğunu iddia ederek diye bunu bugün gündeme taşıyorlar. İlginç olan, kendi siyasal yaşamlarında kadınlara karşı çok ağır suçlamalarla zan altında olan bir iki kişi bunu yapıyor. (...) Adi geçen bayanın "kadınlık haklarına" bir saldırı varsa, bu bizden sonraki Ala Rizgarî dönemine ait bir olgu. Bizim Ala Rizgarî bölünmesi ve yapılanması ile ilgili birçok konuda ciddi ayrılıklarımız vardı, bunların da gündeme getirilmesi gerek-miyor mu? Onların ciddi bir özeleştirici vermeleri zorunludur. Ala Rizgarî açısından ise o dönemin birçok olayı yazılı hale gelmiş, kendi aralarındaki bölünmeler ve kemikleşmeler anlatılacak gibi değil. Bunları gizlemek için bize suç atmak, savcılar aratmayacak cinsten. Yani, Ala Rizgarî'nin özellikle Suriye serüvenini tartışmayalım istiyorlar, zaten kaba taslak bir açıklama dışında bizim bunları tartışma olanağımız şimdilik yok. Ama, şu gerçek, son derece vahim olaylar var. Bunların büyük bölümünün en baş aktörü de bu "hakları korumaya alınmak ştenen" bayan arkadaş.

Elbette biz bu tür kişilik haklarına saldırı olaylarını tasvip etmeyiz, etmedik. 1976-79 **rizgarî** dönemi özellikle anlatılmak isteniyorsa, tersine adı geçen bayan arkadaşın birçok erkek arkadaşına tacizde bulunduğunu söyleyebiliriz. (...) Ne oldu acaba, hizbin kendi yöntemi ve söyleme biçimi ile dersek "bu arada bir yerlerden siz ortak hareket edin mi dediler", yoksa başka bir "vaziyet" mi var? Eğer, geçmişte teorik yazımlarda kullanılan kavramlar tarihsel olarak sorun yaratıyorsa, yanlışsa bunun muhatapları var. Biz Partiyi kurduğumuz yada ondan önceki genel değerlendirmelerimiz içinde o dönemin kavramlarını tartışmadık, çünkü karşı taraf yanlış yapmıştı, özeleştirici de vermemişti. Ki, benim haberim olmamasına karşın bu tür kavramları, örneğin bir metin içinde geçmiş "dernek yosması" vb. gibi kavramların kullanılmasını hiç bir zaman uygun görmedim, tasvip etmedim. Ama, ayrılık da onlar tarafından bize karşı kullanılmış o kadar kötü kavram vardı ki.. "Büyük Kardeş" ile "Küçük

Kardeş'in sıfatlandırıldığı tartışma metinleri elden ele dolaştırıldı, çoğaltılıp dağıtıldı ve bunlar "Ala Rizgarî" dergisinde de yayımlandı. O metinler ve yorumlarında, derneklerdeki dedikodular da neler söylenmedi. Bizim özel hayatımıza, kişisel haklarımıza saldırı değil, tecavüz vardı. Bu sıradan değil, yaygın ve seneler süren bir süreci kapsadı. Bu kadar düşmanca tavır nasıl yaratılmış diye kendi kendime hep sorup dururum ve hayret ederim. Bunu bilen arkadaş ve dostlarımız var. Yukarıda kısaca 1980 sonrası Kuzeyli örgütlerin Suriye maceralarına değinmişim, oraya bile bizimle ilgili tavır ve uluorta belirlemeler sarkmıştı.. Hatta Diyarbakır Cezaevine de taşındı. *Diyarbakır Hapishane Raporu* kitabında da bu konulara işaret etmiş, eleştirmişim. Yine de kendilerine karşı olumlu durmaya, geçmişteki yanlışlarının farkına varmaları için yardımcı olduk. Birbirlerinden de ayrılmış, birkaç parça olmuş birçok arkadaş durumu kavramaya başlamışlardı. Diğer yandan ise, olan bitenlerin bazılarının hoşlarına gittiğini de belirtelim. Ancak bu hoş gidiş son derece tehlikeliydi ve geri teptiği zaman anlaşılmalı! Eğer, söylemeye çalıştığım dönem ve söylenenler tartışmaya açılırsa bazı belgeler ile bunu tartışırız, o zaman tehlike olgusunu bugünlere de sarkan boyutları ile daha net görebiliriz⁴⁵⁵.

⁴⁵⁵ Adı geçen bayan 1976-80 dönemi yol arkadaşlığı yaptığımız Hatice Yaşar'dır. Bu konuda geniş açıklama yapacaktım, ama kitabın kapsamında bazı nedenlerle sınırlama yaptığım için bu konuyu da geniş yazamadım.. Ancak, yeri gelmişken kısa da olsa bazı şeyler söylemem gerekiyor. Hatice için "bu da nereden çıktı denilemez". 1970 dönemi biz cezaevi'ndeyken bizim komünde birlikte olduğumuz Fikret Şahin'in nisanlısıydı (yada sözlüsü), görüşümüze de gelip gidiyordu. O dönem bana cezaevine gönderdiği birçok mektup var, arşivde duruyor. (...)

Ayrıca, benim aileme de görüşüyor ve bizimkilerin yanında Malazgirt'te uzun süre kalıyor ben tutukluysen. Sonra, Avukat Gültekin Pekdemir, Ahmet Atak gibi arkadaşlarla aile samimiyetleri oluşuyor. Bunlar benim yakın arkadaşlarım, aynı evi paylaştık günlerce, siyasi olarak fakültede aynı gruptaydık. Hala arkadaşlığımız uzaktan uzağa da olsa sürüyor. Çok sevdiğim ve saydığım arkadaşlar olarak hala gönlümdeler. 1974 ve yine 1985 yılı cezaevinden çıkışında da görüştük. Telefonla görüşmelerimiz sürüyor, şartlar nedeniyle kesintiye uğradığı da oluyor. Daha sonraları Hatice, Gültekin'le evlendi ve ilişkileri sonra kopmuş.. Yani, nereden çıktı yerine ilişkiler dikkate alınmalı diyorum. 1975 sonrası KOMAL'a gidip gelirken Rizgarî Dergisi'nin çıkışı ile birlikte önerimizi kabul edip yazı işleri müdürü oldu. Bu büyük ve ağır bir görev değildi, çünkü ciddi bir kadro çalışması vardı arkasında ve o zaman bu görevi getirilecek çok kişi de bulunabilirdi.. Bu şu demek değil, Hatice'yi yada aldığı görevi küçümsüyorum. Yada gerekli biçimde çalışmadı. İyi çalıştı, eksikleri olsa da Rizgarî'yi iyi temsil etti. **Gelişti, eğitildi, öğrendi.** Bunların altını kalınca çiziyorum. İnkâr etmez sanırım. Aşağıda değineceğim, nitekim Roj'daki bir yazısında bunu küçük te olsa teslim etmiş..

Ama, Türk "Sol"u ile olan yakınlık ve ona duyduğu sempati ortadan kalkmadı. Bunu da "Enternasyonalist" olmaya özendiği ve bundan "zevk" aldığı için yapıyordu. Bu ucuz bir yoldu, herkese ve her zaman söylediğim şunu bilmiyordu, hala bilmiyor: Türk Proletaryası her şeyi ile Kürdistan Ulusal Kurtuluşu'nun karşısında, devletinin yanındaydı. Ona teori üreten Türk "SOL"u da bu yanı ile bize karşıydı. Onun, Türk "proletaryası'nın" özlük haklarını Türk Burjuvazisi bile zaman zaman hibe olarak vermiş ve sesini kesebilmiştir! Enternasyonalizm Ulusal sorunun çözümünü engelliyor, ama ulusal güçlü bir hareket enternasyonale karşı değil, onun yanında olmasını bilebilir, çünkü ulusun en önemli öğelerinden biri de sosyalistlerdir.. Neyse, hala bunu öğrenmemiş. Güney Kürdistan'a (tabi, Mam Celal içinde olmadıkça!) laf etmesi de bundandır, hayat onu tekzip etti, ama o arlanmıyor..

Cezaevi'nden 1985 de ikinci çıkışında nerelerde olduğunu, ne yaptığını bilmiyor-dum. Sadece hakkında en yakınları da olmak üzere dedikodular duyuyorduk. 1996 yılının Ağustos ayında 1 ve 2. **roj** (Yıl/2, Sayı:25, 26) 3 ila 4. ise **nû roj** (Yıl/1, Sayı:1,2) Gazetesi'nde "**Politik Bir Kürt Kadını'nın Yaşamından Notlar**" yazısı çıktı. Bu yazılar Ali Biçer ile söyleşiydi. Bazı şeyler söylemişti. Bu röportajın 1.'sinde benden de bahsetmişti. (**Bak:** roj, Sayı:25, 27/7- 2 Ağustos 1996) Belki eski dönemi değerlendirir ve ciddi bir özeleştiri verir diye düşündüm. Ama "Ala Rizgarî'cilik" maalesef bir hastalığı ve ortadan kalkmıyordu. Öyle bir kin ve nefret oluşmuş, oluşturulmuştu ki, her fırsatta hortluyordu.

Ardından **nû roj**'un 7-13 Eylül 1996 tarihli 5. sayısında 11. sayfada "**M. Barzani'ye Açık Mektup**" başlıklı bir yazısı çıktı. Bu yazısında söylenenler kabul edilir değil. Son derece hakaret edici bir üslup var. Güney Kürdistan'la ilgili KDP aleyhine tercihler kullandığı besbelli. 23-29 Ağustos 1997 tarihli **pêse roj** da "**İsveç, ABD ve Avrupalı Kürt Bedelli'ler**" başlıklı yazısında ise, biraz sert ve yanlışlar olmakla birlikte doğru şeyler de söylemiş. Ala Rizgarî ayrımından, o velveleli ayrımından daha doğrusu dağılmadan sonra, "Berbanga Kürdistan"dakileri saymazsak, bu yeni yazılarıyla kendini ifade etmeye ve ortaya çıkmaya çalıştığını düşünüyordum..

Orhan Kotan'ın Temmuz 1998'de Stockholm'deki cenaze töreninde ve daha sonra bir kez de Paris'te

görüşmüştük. Bize yapılmış darbe ve eşimin yol ortasında ölümüne dövülmesinden sonra, telefonla arayıp geçmiş olsun demiş ve "Kadın hakları savunucusu" olarak olayı "faşizan bir saldırı" olarak niteleyerek, bunu "teshir" edeceğini vb.. gibi bir takım şeyler belirtmiş. O günden bu yana aylar, yıllar geçmesine rağmen hiç bir tavır sergilemedi. Çocuk yaşta mücadeleye katılmış ve 25 yılını vermiş bir bayana yapılanlar karşısında suskun kalmamalıydı diye düşünüyorum ve bu saldırıyı yapan, yaptıran gruba taraf hiç olmamalıydı. Bu vesile ile genel olarak diyorum ki, *Kadın hakları savunucusu bayanların yapacakları en iyi iş birbirlerini kıskanmamak, bu olguyu siyasi ilişkilere peşkeş çekmemek ve en önemlisi de sosyal ilişkilerinde arkadaş ve dost olarak görüştiklerinin siyasi tercih yada tarafsız tavırlarına uyarak sorunu kapakaltı etmemektir. Evet bu sorun ciddidir, hele "erkek" olan Kürt siyasi hareketleri içindeki eğitimsiz, sapkın ve bencil erkeklerimizin duruşları, davranışları önünde daha da önemlidir.* Bu bağlamda **cinsel taciz** yada **kaba kuvvet** ve **saldırı hiç bir biçimde af edilemez, tartışması ertelenemez** önemli olgulardır. Hatice çok şey de söylese, yazsa da hiç bir kıymeti harbiyesi yok. Savundukları çıkarlara dönük olmaktan, kişisel olmaktan öteye gitmez.. "Politik Bir Kadın" olarak "yaşamından notlar" verirken, hele peşmerge kıyafeti ve silahlı fotoğrafları ile söyleşisini biraz süslese, Feminizm "boyutları"nda şeyler söylese de, neye yarar! (**Bak:** 17-23 Ağustos 1996, nû rej, yıl:1, Sayı:2, Sayfa:6, "Politik Bir Kürt Kadını'nın Yaşamından Notlar" -son bölüm-)

Elbette, Ala Rizgarî dönemi ve sonrası olmadık şeylerle karşılaşmış, bunların anlatılması zor. Ama, kendi yanlışları ve yarattığı skandal düzeyindeki ilişkilerle haklılığını ortadan kaldıran durumlar da yok değil(...). Nihayet bir grubun öncülüğünü yapıyordu, bazı konularda dikkatli olması gerekirdi.

Hatice, ömrü boyunca hep kendini sunma, koruma ve işleri idare etme düzeyinde günübürlük kısa vadeli ilişkilerde durmayı tercih etmiştir. Varsa yoksa kendisidir. O çok lafını ettiği sosyalizm görüşlerini bir yana koyuyorum. Çünkü insan yaşamı, ilişkileri, düşüncesi vb.. ile bütünlüklü olarak bir ideolojiyi ve mücadeleyi savunur yada savunmaz. Herşeyden biraz, "üstü kalaylı, altı vayvaylı" sosyalist olunmaz. Neyse bunu geçiyorum, istiyorsa tartışırız.

Bu anlayışına uygun son zamanda yine günübürlük ilişkiler içine girdi. Oysa bir misyonu vardı, bunu korumak, devam ettirmek için fırsatları kullanabilirdi. Kürt hareketlerinde kadın olmak zor, üstelik azınlıkta kalan yönetici olmak daha da zor. Zaten üst düzeyde birkaç bayan ya var ya yok. Kürt kadroları kadınların yönetimini kabul etmiyorlar, edemiyorlar. Bu nedenle, yeni programların ve kabullerin oluşmasını sağlamalıydı. Son bir yanlış daha yaptı diyorum. Misyonu'nun kadın sorunu, feminizm, demokrasi yanını da bir yanlış tercih ile alt üst etti ve ortada kaldı.. Bizim darbeci baylarla flörtü kendisini geçici de olsa ifade etme olanağı sağladı belki, ama bu da bitti. Onları bu kadar ve buraya kadar'dı. Çünkü onlar çok "erkek" ve yukarıda söylediğim kadın yönetimini asla kabul etmeyen, üstelik sicillerinde çok sayıda kadın dövme vb. sabıkaları olan kadrolardır. Özeleştirileri var, ama yine aynı şeyleri tekrarlamışlardır. Şimdi ahvalleri nedir bilmiyorum, ancak aile içindeki şiddeti terk ettiklerini sanmıyorum. Buna çok muhatap olmuş, eleştirmiş, yanlışları düzeltmişim(...) Bu nedenle benim açımdan Hatice'nin mücadele alanında da, kadın hakları alanında da bir esamesi kalmadı. Zaten kendisinin inandırıcı olmaması, kalıcı olmaması da bundandır, bu yapısından.

Son bir şey de şu: Bana bir gün telefon açarak Türkiye'ye gideceğini söylemişti. Bende kendisini uyarılmış ve bu kararın yanlış olduğunu demişim. Kısaca, "Türkiye'de koşulların çok değiştiğini, belli programlarla gitmesi gerektiğini, değilse çok kısa sürede harcanacağını, arkasına belli bir güç almasının zorunluluğunu vb.." belirtmişim. "PKK'nin bütün alanları parsellediği"ni de eklemişim. "Bekle, belli bir programa ulaşalım, çalışmalarımız var, belli bir güç oluşturalım, bazı örgüt, kişi ve gruplarla bir cephe düşünüyoruz, legal bir düzey planlıyoruz bunu arkana alıp gitmelisin vb..." demişim. (...) Ben bunları söylerken, iyi niyet taşıyordum. Anlamadığım bir tarzda konuşmanın arasında bana, "ben zaten oldum olası kitle partisine sıcak bakmıyorum, Komünist parti daha iyi vb.. dedi". Şaşırılmışım, hayat ve gelişmeler insanları kolay değiştiremiyordu! Bana bunu niye söylediğini de anlamamışım ve onlar kim diye sormuştum. Darbecileri, bizim muhalefeti kastediyordu. Tanımadan, bilmeden ve dönemi de umursamadan bu anlayışına hala hayret ederim. Bütün bir Rizgarî sürecinde bırakın insani haklarımı, kişilik haklarına bile saygı göstermemiş ve küçümsemiş olduğu unsurlardan biri, R. Maraşlı da o zaman hiziple birlikteydi ama sonra ayrıldı. (...)

Yani, Hatice onlardan ve "Komünist Parti"lerinden dem vuruyordu. Hani o bir ayda iki kere yayınlanan sahte "Genel Kurul Sonuç Bildirgesi" vardı ya, orada "Devrimci Sosyalist Emek Partisi" olmamışlar mıydı? Güney Kürdistan Hareketini, özel olarak "PKK'ya karşı KDP'yi TC ile işbirliği yapmakla" suçlamıyorlar mıydı? Bu ve benzeri konuları, meşhur sahte "Sonuç Bildirgeleri"ni hiziple aramızdaki tartışmalarda açıklamışım, ileride mümkün olursa kısaca yine değinebiliriz, şimdi geçiyorum. Ben de telefon görüşmemizde Hatice'ye "güle güle" dedim ve "başarılar" diledim. Daha sonra kendisine 11 sayfalık uzun bir mektup gönderdim. Gerekirse bu mektubu kamuoyuna da açıklarız. (Adı geçen 11 sayfalık Mektup için Bak: Rizgarî Parti Arşivi, Genel Sekreterlik, Yeni Mektuplar, Sa/Dos. I/3.)

Bu açıkça darbecileri, kadın dövenleri bir tercihti. Kamu oyuna açıkladığımız yol kesme, kaba kuvvet, kadın dayaklama olayları ile ilgili gerekli bilgi ve belgeleri de kendisine iletmişim. 1978 ayrılığında yapılmış büyük yanlışlara rağmen bir özeleştirici vermek bir yana, 1980 yılında bizim arkadaşların "Kürdistan Komünist Partisi" ile Suriye'ye inişleri ve orada tecrit edilmeleri döneminde onlardan yana neden tercih koymadığının gerekçelerini de açıklamıyordu. Bu tecrit eylemine ortaklığının hesabını da vermiyordu. Çünkü Komünist Partisi'nden "hoşlandığını" söylediğine göre, niçin katılmadığını açıklamaması gerekiyordu kanımca. Üstelik

Devam edelim. Bize yapılmış saldırı ve karalama ile başkalarına yağ çekme yada onları sunma bir program gereği idi, bunu artık biliyoruz. Öcalan'ı devlet tımar ve iyice iğdiş edip ortalığa salmaya hazır hale getirirken, birilerine "**ne edip eyleyip şu şu unsurları hareket ettirmeyin**" de demişlerdi herhalde. Bu ilkel ve kendi çıkarları dışında hiçbir şey düşünmeyenlerin önünde herhalde TC o kadar ahmak değildi, programı da vardır.. Hareket ettirilmemesi gerekli olanlardan biri de bendim, bunu bilmemek tahmin etmemek büyük bir saflık olurdu. *Darbeci hizipçiler de ne edip eyleyip bu tımar bitmeden beni hareket ettirmemek için her şeyi yaptılar.* Böyle bir programda üstelik Abdullah'tan alınmış bilgilerle benim gibilerin hareket ettirilmelerine devlet elbette müsaade edemezdi. Tabi buna karşın cezalar, dosyalar, "kardeşlerin" durumu vb. için "*kolay biz hallederiz, yeter ki bu adamı tecrit edin*" dedikleri bütün boyutları ile ortaya çıktı.. Hizip başlarından yetki ve sorumluluk bakımından daha aşağıda görevli ve sorumlu olan arkadaşlar hala yatıyorlar. Üstelik bazı dosyalar ortada yok. (...) Ama başaramadılar. Onların ilkel ve kaba kuvvete dayanan, bazılarının desteği ile meydana gelen **saldırı, iftira, karalama ve sanal alemin kolaycılığı** ile suçlamaları nedeniyle belki önemli yıpranma sağlandı, ama *hareket edemeyişimiz daha çok Kuzey Kürdistan Kürt Hareketinin içine düştüğü, düşürüldüğü durum nedeniyle.* **Darbeci saldırı ile bu durum üst üste düştü..**

Diyorum ki, bundan sonra yürekleri yetiyorsa kenarda köşede değil, ortada ve iftira etmeden güreşmelidirler. Böylece iddia ettiğimiz sorunları tartışma olanağımız olacak. **Takma adlarla** özgürlük kullanmak yerine açık ortaya çıkmalıdır ki, herkes onları tanısin. Onun bunun eteğine yapışarak değil, kendi yapılarıyla ayakta dursunlar da görelim. Bakalım ağzına kadar dolu arşivdeki raporları onlar yazmamış mı? Bir sürü olayı, belgeyi onlar mı oluşturmuşlar yoksa biz mi? Ortaya çıkmalıdır diyorum, tersine yakışık almaz böyle kapı arkalarından laf yetiştirmek. Bu "*erkeklik*" de değil. Yolun ortasında şundan bundan destek alarak kadın dövmeyle kabadayılık yaptıkları kesin. Bunları yapanların bir takım kavramlar

---

kendileri "cephe" örgütü biçiminde zorunlu örgütlenmişlerdi. Suriye ortamında zorbalığın izahı zor, ama onlar el-mahkumdular! Hem de iç yapıları bakımından bırakın kitle partisini tam bir "Konfederasyon"! Yine de biz onlara yanlışlarını kavratmaya, şuna buna bağımlılıklarını tartışmamaya ve en azından "Burjuva Milliyetçisi" demedik, kavram kullanırken özen gösterdik. Hoş ulusal sorun zaten böyle çözümlenebilirdi.. Uzatmayayım. Yani 1978 de bizi "Burjuva Milliyetçisi" olarak tanımlayıp Rizgarî sürecini berhava edişlerinden sonra bir Komünist Partisi yeniden terfi sayılmaz mıydı? Üstelik bizim Ortadoğu (Suriye) amirlerimiz de olduklarına göre "bu terfi yapmalıydılar"! Diyeceğim Hatice'nin derdi kitle partisi yada komünist partisi değildi, belli kişilere düşmanlıktı, bu son tercihi de net olarak ortaya çıktı. Kini, bencilliği ortaya çıkmıştı. Suriye'de neler olmuş neler! Ama, çok aşağı düzeylerde ilişkiler ve örgütlenmelerle uğraşmasını bile açıklama dürüstlüğü göstermedi, fırsatlardan yararlanıp sil bastan hiç bir şey olmamış gibi davrananlara kim müsaade eder ki? (...) Bir daha görüşmedik. İşte "Politik Bir Kürt Kadını'nın Yaşamından Notlar" şimdilik bu satır aralarında duruyor.

Son dönem moda olan yada bazılarının işlerine gelen "cenaze törenleri", hiçbir program önerisi yapamayanların işi idare ettikleri, yenilginin gizlendiği yerler olarak gördüğüm "Siyasal Partilerde"(toplantılarda, küçük fest'lerde) ortada kalmış bizim hizip başı iki adamla boy gösteren bu bayanın iki elim iki yakasındadır. Geçmişe bırakalım, son yaptıklarından ötürü böyledir. Çünkü onun yılları içeren emeğini ve kadınlığını çok korudum, çok savundum. Bu son macerada ise artık bunlara gerek kalmadı. Tarihsel olarak bütün boyutları ile tartışıp yerli yerine koymamız gerekecek. Bunu da başka bir çalışmada herhalde yaparız. Hatice'yi bitirmeden ekleyeyim, bu yanlış bilgi ve belgesiz davranışında şimdi her şeye Kürt Halkına da küfreden eski Kawa'cı Celal Avcı'nın da katkısı ve şartlandırması var...(…) Kendi arkadaşlarının bile onu sahiplenmediği, savunmadığı boş bir efor gördükleri, çok zaman tartıştığımız bu "deli" dedikleri unsur ile aramızda kalın bir dostluk ve "muhabbet" vardı. Çok koruduğum bu "arkadaş"a da bir gün mutlaka geleceğim. Acelesi yok. Bazı yalanların tarihe kalmaması gerekiyor! Ben öyle kimseye arkadan bir şeyler yada deli deyip yüzüne gülmem.. Birbirlerine ve özellikle adını ettiğim unsura her defasında deli diyenlerle birlikte olmalarının bir "esbabı mucibesi" vardır herhalde! Geçmişine saygım var, yapılanları inkar etmem, kimsenin hakkını yemem. Emekleri var, mücadelenin kahrını çektiler savunurum, sıfırlamam. Ama, eleştirilerimi de söylerim, haksız bir karşı durusu mutlaka tartışmalıyız, tartışacağız...(…)

Şimdilik bu kadar.

tartışmaları bir anlam ifade etmiyor. Yalnız geçmişi ve yaptıklarını değil, eğer bilgi birikimleri, attıkları hava yeterli ise gelecek için de tartışalım. Bakalım ne biliyorlar, ne diyorlar, bir programları var mı? Yoksa işleri bitti mi? (...)

Bu arada bize nasihat edenler de var, "böyle tartışmaları kesin" diyorlar, bize e-mail gönderiyorlar. Kompütürün önünde ne yaptıklarını "Allah" bilir! Bu arada "siyasal" durup, "bakın biz de varız" diyorlar ama, gecenin geç saatlerine kadar **sanal alemde Kürt ve Kürdistan'a ayırdıkları birkaç dakika**, "Ukrayna"ya ayırdıkları zamandan bile az! Neyse. Benim zoruma giden hiçbir hakkı olmayıp, ciddi hesap vermesi gereken bazı unsurların nasihatleri. Bunlardan biriyle ilgili biraz kapalı da olsa bir şeyler söylemek istiyorum. Açık ismini vermeyi gerekli bulmuyorum, başka düzeylerde bunu tartışma ve ismini verme olanağımız olacak. Burada konuyu kavratılmak için örnekliyorum, tam kapalı olsun da istemedim! Kendisine ve ailesine bulunduğu alanda her türlü yardımı yaptığımız, daha sonra İsveç'e çıktığında da yardım edilmesi için çok uğraştığım biridir bu bahsettiğim unsur. Örgüt içinde ve şimdi de dışında "**modern bir hırsız**" olan, Avrupa'nın bütün nimetlerini iyi kullanan, İsveç'te genel ve yaygın sosyal devlet uygulamasının olanaklarından yararlanarak bunu da bize satanlardan birinden geliyor nasihat. Niçin? Çünkü, daha sonra "beni de tartışacaksınız" korkusu var da ondan. Genç yaşta emekli de olup, ardından kendi tabirleriyle "**kara**" çalışma olanağı da bulduğundan keyfine diyecek yok. Bize yapılan saldırı işine de geliyor. *Emek, adalet, vefa borçları hiç önemli değil*. Avrupa devletleri önünde demokrasi talepleri, bazı uluslararası sivil kurum ve kuruluşlarda çalışma yada eşini, sülalesinin bir ferdini çalıştırma ve bundan yararlanma ve bize caka satma da eksik değil. Biz bunların önünde, dedikodularının karşısında "fukara" insanlar gibi duruyoruz. Ama, işin esasını İsveçli de, Alman da, öteki de biliyor, Danimarkalı da. *Bunlar için demokrasi'nin kendi dümenine bakma dışında önemli olmadığı biliniyor*. Bunu adamlar her vesile ile söylüyorlar da. "Biz ne militanlar, ne merkez komite üyeleri" gördük diyorlar! Her şey yapan kadrolar çıktı! Bu bağlamda, bize dönük saldırı hoşlarına giden, üçkağıt açmada özgür kalan böylesi eski Rizgarî yada diğer siyasi gruplardan unsurlar bizim darbeci hizbe gizli kapaklı alkış tuttular, desteklediler. Sonra da bize, "tartışmayın" diyorlar. Yani bize her şey yazıldıktan, her türlü iftira yapıldıktan sonra kesin diyorlar! Bütün bunları yaparken kendilerini **açıkgöz** ve **kurnaz** gösteriyorlar. Demokrasi ayağına, Kürtçülük ayağına ve bir sosyal devlet politikasının ilke ve kurallarını kullanıp "üç kağıtla neler elde ediyoruz" diyemiyorlar. Ama herkes herkesi biliyor. Bunlar tarihimize modern "**arabulucu komisyoncular**" olarak geçecekler. Bu zemini gizlemek, çıkarlarına bakmak için öyle bir düşmanlık peydahlıyorlar ki, sormayın gitsin. Yani kimse kimse ile iyi olmasın, bir araya gelmesin istiyorlar. Bir ekleme de yapayım, benim illegal isimle yazdığım bir kitabı da İsveçli'lere ve etrafına kendisinin olduğunu söyleyerek yutturmaya da çalışmış.. Pek önemli değil ama dalaverenin bu kadarına da pes doğrusu.. Nasıl olsa illegal duruyoruz, ne soran olur ne gören! (...)

Yazdıkları sayfalar dolusu rapor ve belgelerde neler neler söylüyorlar bir görseniz. Bir şeye dokunmuyorlar, onu unutturmaya, çürümeye bıraktıkları kesin. Ama, boşuna bir caba.. O da 1980-85 arası nasıl "**GAZİ**" oldukları ve mücadeleden nasıl **katakulli ile kaçtıklarıdır**.. "Şu doğrudur, şu haklıdır, ben özeleştiriyorum yiğitliğini" bari gösterebilirler, biraz demokrat olsalar. Eğer "eski" yol arkadaşları hakkında bazı şeyler konuşulmasın, tartışılmasın istiyorlarsa bizimle ilgili bu kadar gevezeliğe niçin seyirci kaldıklarını merak ediyorum doğrusu. Kimler **yol arkadaşları** o da belli değil. Küçük küçük hesaplarla, ailevi nedenlerle, çıkar ilişkileri ile **bir siyaseti, örgütü katledin** ondan sonra kenara çekilip **hakemlik, demokratlık** yapın, olacak iş değil. (...)

Neyin hesabını istediklerini bilemiyorum. Evet, bunları genişçe yazan, belgeleyen ama bizimle de barışık olmayan bazı unsurların raporları var. Bunlara dayanarak kısaca *ben de bazı sınırlı açıklamalar* yapıyorum, başka da anlatma olanağım şimdilik yok. Ayrıca, bu bilgiler ve isimler en geniş biçimde Türkiye'deki operasyonlarda **soruşturma metinlerinde**,

mahkeme dosyalarında da var. Bir gün daha açık ve detay tartışırız. Şu da bir gerçek, bunları detay yazan ve soruşturmalarda açıklayan bazı unsurlar bize karşı da duruyorlar, bunun nedenini anlayamadım.(...)

Özcesi, bize yapılan saldırılar yeni değil, aynı zamanda **haksız, yalana** dayalı ve **adaletsiz**. Bu nedenle kendimizi **savunmaya**, haklı olduğumuzu **ispata**, iftiraların **teşhir** edilmesine gereksinim her zamankinden fazla. *Bunu geçiştiremeyiz, bunu bos veremeyiz.* Kürdistan için, bizim için yazık olur..

Avrupa'da kalanları içlerine sindiremeyen ve hastalıklı yapılarıyla bunu olabildiğince kınayan bizim hizip başları ile onlardan daha sonra ayrılan bazı yöneticilerimiz, bize "**Evren'in Piçleri**" diyen PKK lideri Öcalan'la aynı düzeyde mülteciliği kınayıp durdular, bu konuda yazıp çizmedikleri kalmadı. Şimdi *mülteciliğin "torpilli" tadını* çıkarıyorlar. Hepsi Avrupa'da, hepsi mülteci. "**Akıl başlarına gelip çoluk çocuğa da karışmışlar**", parti saflarında evlenmiş arkadaşları kötü gözle gören, eleştiri ve saldırıya tutan (çoğunluğu bunu yaptılar), üstelik şimdi bu konuda tartışma da kabul etmiyorlar. İşte böyle Enternasyonalist oluverdiler ve buralardan "**Devrimci Sosyalist Emek Partisi**" yönetme sevdasındalar. "*Eğer parti inşa edecekseniz, bunu başkalarının emekleri üzerine kurmayınız.(...) Hatırlayın Ala Rizgarî'yi.. Ama yaşamadı. Neden? Çünkü Rizgarî'nin emekle doğurduğu zeminde yeşermeye kalktı ve düştü... Bu noktada önderlik denen şey devreye giriyor.. Bu konuda sayısız örnekler var*"⁴⁵⁶. Evet, parti kurmak, yönetmek kolay değil, bir liderlik, gelenek ve nitelik gerektiriyor. Öyle kolay mı? Kendi kendilerine gelin güvey oluyorlar. Türkiye'de ve ülkede hiçbir varlık yok, her şey hak ile yeksan. Basit programlar önünde bile Kürdistan Sorunu'nu ifade edemeyenlerin neleri talan ve hangi değerleri nasıl çarçur ettikleri ortada.(...)

Rizgarî'nin süreç itibariyle içinde bulunduğu daha doğrusu içine düşürüldüğü durumun felsefik teorik boyutları bir aşağı bir yukarı bunlar.

7.1994 Operasyonu'nun Büyük Dalgaları ve Vahim Sonuçlar

1994 dalgaları üzerimize gelmeden önceki döneme kısaca bakalım.

1991 1. Parti Konferansımızdaki ayrılık bizi sarsmıştı. Bu dönemden sonra gerek Ülkede, gerekse Avrupa ve Türkiye'de ciddi örgütlenme çalışmalarına girmemiz gerekiyordu. Avrupa'daki arkadaşlarımızın neredeyse tümü çekip gitmişti. İşte bu aşamada GMK'ni toplamaya karar verdik, en geniş katılımlı bir toplantı gerçekleşti. Bu toplantımız hemen Konferans sonrasına denk düşüyor. Toplantıda ayrılanlar dışındaki arkadaşlar vardı, çok yüklü bir program tartışıldı, bazı kararlar alındı. Yeni bir parti olmamıza ve ciddi sorunlarla karşı karşıya bulunmamıza karşın KP yine gündeme taşındı ve devamına karar verilmesi bile önerildi. Sonuçta şu ilginç karar bile çıktı:

*"Kürdistanlı Komünistlerin PRK ve diğer Kürdistanlı örgütler içinde çalışabileceklerini" bir bildirge ile duyurma. Yani parti içinde parti.. Bu da yetmiyor PRK "Kürdistan'da proletarya partisinin İnşasının gerekliliğini kabul eder" de deniliyor*⁴⁵⁷.

Daha sonraki dönemdeki ikircikli yapı ve uygulamadaki yöntemler bu tartışma ve kararın

⁴⁵⁶ M. Sıraç Bilgin, Parti Kurmak, Özgür politika, Sh.5, 10 kasım 1999.

⁴⁵⁷ Bakan: PRK/Rizgarî Karar Defteri, GMK toplantı kararları, 11-12 Eylül 1991, Karar No: 1 ve 10/h. Bu toplantının en önemli kararlarından biri de Parti İç Tüzüğü'ne ulaşmış olmamızdır. Bu Kürt hareketlerinde ve diyebilirim ki genelde çok az rastlanan bir şey. Ama buna da uymadılar ve bu tüzük de uygulanmadı..

içinde saklı.. Uygulamada pratik olarak KP'nin tüzük ve programı Türkiye'de gündeme taşınmış oluyordu. Bunun uygulamada birçok örneği var. En önemlisi de Türkiye'de parti içi yayınlanan ve daha sonra uzun tartışmalardan sonra geri çekilen "**11 Nolu Genelge**'dir".(...) Oysa, biz konferans sonrası durum sıcaklığını yitirir, ayrılanlara karşı oluşturulan ittifak dağılır diye düşünmüştük, ama olmadı. Çünkü, bu toplantı konferans kararlarının planlanmasıydı, bir ayrılık da olduğu için hemen aktif çalışmalara başlanması gerekiyordu..

Bu planlamadan sonra 1993 yılında çok kapsamlı ve 18 gün süren bir toplantı daha yapmışız. Bu GMK toplantısı 85 karar almış. Düşünün **18 gün ve 85 karar**. Bu toplantıda alınmış iki karara işaret etmek istiyorum⁴⁵⁸. Birincisi yukarıda açıkladığım 1991 GMK 3 Nolu kararının (h) bendinde gereksiz görülen **askeri örgütlenme** ile ilgili, geniş tartışmalar sonucu alınmış karar.. Bunu daha fazla açıklamak gereksiz. Ve ikincisi de parti tüzük ve programındaki "**kuzey sınırlaması**" nın kaldırılmasıydı.

Bu konuda büyük bir yanlış yapılmıştı. **Bir kere** yeniden *Enternas-yonalist* görev yükleniyorduk, bu ağır bir külfetti, denenmişti. Türk "Solu" vari bir atılımdı. **İkincisi** diğer parçaların işlerine burun sokmamızı, yani PKK vari ilişkileri gerekli kılıyordu. Nedeni ne olursa olsun bu yanlış, bizi bir serüvene iteceği besbelliydi. Tekrarlıyorum, o zaman da, şimdi de program olarak Kuzey sınırlaması doğrudur. Biz Kuzey Kürdistanlı bir örgüttük, orayı örgütlemek zorundaydık. Bu görüşümüz bağımsızlık anlayışına da engel değildi. Daha önceki KP programından çıkmıştık, bir daha oraya, üstelik başka programlarla girmemiz gerekmiyordu. Dolayısıyla böylesi bir kararla artık sınırlarımız belli değildi.

1992 ve 1993 yılları yeniden örgütlenme çalışmaları ile geçti. Adeta bir ÖK olarak çalıştık, tabii bu yalnız Türkiye metropolü daha doğrusu İstanbul içindi, MK üyelerinin ayakları Kürdistan'a basmadı.(...) MK ve PB toplantıları, parçalı MK toplantıları da yapılmıştı. Türkiye'deki MK üyelerine en geniş inisiyatif verilmişti. Ayrıca Yunanistan, Türkiye ve Avrupa Koordinasyon toplantıları ve Avrupa örgütümüzün reorganizasyonu yapılarak, 1994 yılında genel kurul yapılması kararlaştırılmıştı. Ama 1994 yılı operasyonu genel kurulun yapılmasına olanak vermediği gibi, örgütün sonunu da getirdi, bütün olayları deşifre etti. O tantana, o şaşaa içinde hepsi yerle bir oldu. Bize verilmiş **bilgilerin de yalan** olduğu ortaya çıktı.

1994 yılına geldiğimizde PKK bütün Kürt örgütleri ile 1993 itibariyle ittifaklar oluşturmuş Avrupa'da önemli bir meşruiyet kazanmıştı. Türkiye'ye karşı hep birlikte bir süresiz ateşkes gündeme gelmişti. Bütün örgüt, kişi ve kurumlar Bekaa'ya gitmek, Öcalan'ı kutsamak için sıraya girmiş bunu istenildiği biçimde gerçekleştirmişlerdi. Yalnız biz, PRK/Rizgarî bu programa katılmamış, bütün çabalara rağmen dışarıda kalmış ve eleştiri de yapmış, durumu kamuoyuna açmıştık. Hem teorik hem de pratik yanlışları ve TC tarafından oynanmak istenen tehlikeli oyuna işaret etmiştik. *Bugün geldiğimiz süreçte ne kadar doğru tavır takındığımız ortaya çıktı*. İşte bu katılmama hem PKK'nın hem de TC'nin hiç hoşuna gitmemişti. Bize yönelik baskıların olacağı belliydi. Nitekim 1993 sonları itibariyle saldırıya uğramaya başladık. İttifaklar ve protokoller ile ilgili yukarıda tartışmıştık. (**Bak**: Olgü5: Protokoller, İttifaklar, PKK ile Özdeşleştirilen Mücadele bölümü.) Bu önemli tespitimize bir şey daha

⁴⁵⁸ Bakınız: PRK/ Rizgarî Karar Defteri, GMK kararları 12-30 Nisan 1993, Gündemin 6. maddesi'ndeki 1. kararı "Parti tüzüğünün 9. maddesindeki '**Kuzey**' sınırlamasının kaldırılmasına oy çokluğu ile karar verildi. Genel Sekreter ve Hıdır (E. Kıyak -bizim-) muhalif, Lokman çekimser (İ. Aslan-bizim-)". Bu arkadaşların şerhleri defterin sonunda 49.sayfasında kendi elyazmaları ile var. Ayrıca, '**Askeri Harekat**' ile ilgili de Karar defterinde 42 Nolu açıklama var. Bu iki kararın altını kalınca çiziyorum. Toplantının ses kasetleri duruyor. 85 karar alınan -ara kararlar, gündem maddesindeki sıraya uygun o konular ile ilgili alınanlar hariç- ve 18 gün süren "**toplantının**" kasetleri de tam **43** adet. Şunu da ekleyeyim, şerh koymasına karşın E.Kıyak daha sonra bunun arkasında durmadı.

ekleyelim.1994 Türkiye için büyük bir **ekonomik kriz** dönemi idi. Bunu da ört bas etmesi gerekiyordu. Her zaman yaptığı gibi "Bölücülük" yaygarası ile kamuoyunu ulusal birliğe yönlendirerek, ekonomik durumdan uzaklaştırmak için operasyonlara ihtiyacı vardı. PKK *ateş kesmişti, diyalog istiyordu*, bunu bozması aleyhine olurdu. Avrupa'da **PKK meşrulaşmıştı, meşrulaştırılmıştı**. Tüm Kürt siyasi çevreleri de bu programın içindeydi, bu nedenle diğer Kürt örgütlerine de karışamazdı. Türkiye'de legal bir zemin de açılmak isteniyordu. *O zaman kala kala "şımarık çocuk" Rizgarî üzerinde bu uygulamayı yapması kalıyordu ve bunu uyguladı. 1994 yılında bizim üzerimize yüklendi. Kendimizi toparlamamıza fırsat vermedi.*

Operasyon aralıksız sürdü. Daha sonra yapılan değerlendirmeler aslında bu operasyonun beklenilmesi gerektiğini de ortaya koydu. Çünkü veriler adeta "geliyorum" diyerek geldiğini gösterdi. Zaten olmayan örgütlülüğümüzden geriye ne kalmışsa onu da silip süpürdü.. Ve MK üyeleri birbirlerini suçlamaya başladılar. Yeri gelmişken bir kez daha belirteyim, **8 MK üyesinden 5'i Türkiye metropolünde** yerleşik durumdaydı. (1'i İzmir, 1'i Ankara, İstanbul ve İzmir de seyyar 3'ü de İstanbul'da.) 1'i Kürdistan'da (Kürdistan sorumlumuz) ve Avrupa sorumlumuz ile ben de Avrupa'daydık. Bu durumun altını da kalınca çizmek gerekiyor. Neden, çünkü bu arkadaşların yerleşiklikleri aileseldi, her ne kadar profesyonel olduklarını söylüyor ve mali daireden buna uygun para talep ediyorlardıysa da, **kötü birer amatör** oldukları kesindi. *Bu durum yalnız kendilerine tanıdığımız geniş inisiyatif açısından değil, örgütün içinde bulunduğu durumun tespiti ve buna bağlı olarak darbe döneminde düşündükleri hesaplaşma bakımından da son derece önemlidir.* Benim **koordinasyon** görevimin değerlendirilebilmesi için bu olgu başlı başına önem arz ediyor. Tabii ciddi bir "hesaplaşma" düşünülürse bu anlam ifade eder, yoksa altında başka şey varsa diyecek yok.. 5 MK üyesi yan yana olacak, birisi ile de her zaman görüşme olanakları bulunacak, birçok karar alıp uygulayacaksınız (bunları, aralarındaki kavga dövüşlerin, mal-mülk bölüşü-mündeki tantananın tutanak ve raporları olduğu için yazıyorum) ama, bir zaman sonra meydana gelecek sonuçları siz GS'e yıkacaksınız. Bu olur mu? Bunun vebali çok büyük, burada kasıt ve art niyet aramak kadar doğal bir şey olabilir mi? Bütün bu sonuçlar ortaya çıktı, daha da çıkacağından kuşku yok. Birbirlerine döndüler, söylenmedik şey bırakmadılar, birkaç parçaya bölündüler. (...)

Bu konuya bağlı şunu da ekleyeyim, **bize iftira ve ihbar suçu atanlar** çok ayıp ettiler, bunlar mutlaka dışlanmalı. Biz ne savcılara ve ne de polis örgütlerine bir tek ufak kağıt parçası bile vermedik, kelime açıklamadık. Bunları birçok kez tartıştım açıkladım bir defa daha söylüyorum. Dostlarımız, düşmanlarımız, bütün Kürdistanlılar, siyasi kişi ve kurumlar şunu da iyi biliyorlar, gerek bunlar ve gerekse PKK'nın **polise ve savcılara vermediği ne var ki?** Binlerce sayfalık belge ve bilgi var.(...) Bizim yedi ceddimizi tartışmışlar, tartışıyorlar. Yazdıklarımız oralarda bulunanların onda biri bile değil. **Tarihsel olarak bu yalanı da düzeltiyorum.** Açıkladığım bazı belgeler dışında yüzlerce sayfalık belge elimizde var. Kendi rapor ve değerlendirme metinlerinden bunu ispatlamak mümkün.. Yargılandıkları dosya bile ortadan kayboldu. Savunmam gereken genel ve özel şeyler var. Eğer değilse bir gün Kürt mahkemesi yada konferansında, eğer olabilirse bunların tümünün belgelerini açacağım. Benim külfetini çektiğim arşiv sıradan değil. Çok zor oldu, taşımak, düzenlemek, korumak.. Bir iki dost ve arkadaş hariç kimse yardım da etmedi. Onun için uluorta suçlama gereksiz. *Bir daha tekrarlıyorum, açıkladığım olaylarla ilgili belgelerin çoğu Türk polisinin elinde. Kendini örtmek isteyen ve vaveyla koparmak isteyen bir kaç kişi var, bunları biliyorum. Ciddi bir özeleştirme yapmadıkları sürece ve etrafta dolaşan fırsatçı kesimi, içimizdeki bildikleri devlet görevlilerini deşifre etmedikleri sürece daha genişleterek bunları açacağım, tartışacağım. Kürdistan tarihinin buna çok ihtiyacı var, tarih bilincinin kazanılması ve bir ulusal hukukun yaratılması zorunlu. Biz serseri bir iki kişinin kullanacağı sıradan unsurlar değiliz, Kürdistan hareketi ise alınıp satılan bir mal değil.. Yenilginin de bir edebi, bir şerefi var herhalde. (...)*

Şimdi 1994 operasyonu ve ondan sonraki duruma geliyorum.

Yukarıda değindim, bu operasyon ne var ne yok götürmüştü. Operasyon'un kimden ve nereden başladığı epeyce zamanımızı almıştı. Bu tartışmalar bir süre sonra ağır suçlamalara yönelmişti. Operasyonun gerçek bir değerlendirmesini yapamadık, bu kimsenin işine gelmiyor-du. Daha doğrusu değerlendirme yaptırılmıyordu! Genel kurul kararımızı öğrenmiş olan Türk polisi pusuya yatmıştı -bunu gözaltına alınan arkadaşların ifadelerinden öğrenmiştik. Mahkeme dosyaları ve raporlarda geniş açıklamalar var- geçişlerde birçok unsurumuzu "kuş" gibi suçüstü etmeyi planlıyordu. Ama, **Kadıköy Eylemi** bizimle ilgili düşünülen operasyonu polisin öne almasını sağladı.

Raporlarda operasyon sinyallerinin çok önceden verildiği, ama önemsenmediğini, gözaltına alınan ünite sorumlularımız ısrarla iddia ediyorlardı. Bazı unsurların önceden alınıp bırakıldığı ve bunlara çok manidar sorular sorulduğu, ama bilindiği halde önemsenmemesi bir yana kimseye bilgi de verilmemiş olduğu eleştiriler içinde en başta geliyordu. Kim alınmış bırakılmıştı, neler sorulmuş ve neden diğer unsurlara bildirilmemişti de şimdi ortaya çıkıyordu? Parti sürecimizin ve karşıdaki darbeci kabadayılardan anlaşılabilmesi, o aşamanın değerlendirilmesine ve ayrılık nedenlerinin bizzat bu operasyona bağlı olduğu görülür..

Operasyondan kısa süre sonra Avukatlar aracılığı ile gönderilen "**Operasyon Güncesi**"nde iddia edildiğine göre operasyon M. Satık'la ve onun kontrol altına alınması ile başlıyor⁴⁵⁹. Bu günce cezaevinden gönderilmiş. Bunun dışında daha başka raporlar da var. Gözaltına alınan unsurların bütün arşivi ve örgüt belgelerini polise teslim ettikleri, bazı unsurların ifadelerinde önemli sorunları konuştukları belirtilmiş.. Bu raporu gönderen arkadaşların ikisi de şimdi ayrı ayrı duruyorlar. Yargılama dosyasının durumu da ilginç. Tümü tahliye oldular ortalıkta cirit attılar, dava "dondu" yürümedi, görülmüş iş değil. Daha altlardaki unsurlar hala yatıyorlar. MK üyelerimiz ve hanımları dışarıda. Siyasi sorumlu ise bir süre sonra bu kez İzmir operasyonunda tekrar yakalandı, buna da geleceğiz. Ve bu dosya şimdi de müruru zamana uğradı. Bir kez daha tartışmayı bölmek için kısaca belirlemiş oldum.. İşte bu operasyonun **hesabını vermeyenler**, veremeyenler bize **hesap** çıkardılar. (...)

8 Temmuz 1994 Operasyonu sonrası içine düştüğümüz yada "düşürüldüğümüz" panik ve dağınıklık çok zor günler yaşattı. Ve bunun sonuçlarını hala yaşamaktayız. Bu dönemin üzeri örtülmek ve tartışmadan kaçırılmak isteniyor, ama tartışmamız gerekli. Taraf olan arkadaşlar da kenara çekildiler, bir süre daha tartışmazlar ve taraf olmazlarsa, gerekli eleştiri ve özeleştiri yapmazlarsa elimizdeki belgeleri kamuoyuna açmak zorunda kalacağım. Birkaç kez onlara gerekli zemini yarattık, saldırıya uğradık seyirci kaldılar, ama "demokratlık, insanlık" vb..den de vazgeçmiyorlar.

Bu operasyon ile polisin bildiğimiz yöntemleri egemen oldu ve saflarımızda bozgun, kuşku, kaygılar başladı. Bunlar sürecimize yayılarak ağır, çok ağır bir likidasyon yarattı. Kendilerini savunma olsun, başkalarını eleştiri ve suçlama olsun -her ne olursa olsun bu likidasyon bütün kurallarımızı alt üst eden ve partiye kişilerin hukuklarını dayattıkları- **çok ilkel ve seviyesiz**, kınadığımız bir düzey yarattı. Bunun içinden uzun bir zamandır çıkamıyoruz. Hizip yanlıları, darbeciler için üzerine üzerine gelerek, kabadayılık yaparak, biraz da i;i karıştırmak isteyenlere zemin yaratarak içinden çıkılmaz bir ahval yarattılar. Hep korkuyorlar ve tartışmamak için saldırı yapıyorlar, ama bunun hızı kesildi, destekçileri azaldı. Biz sabırla bekledik, karşı koyduk. Zaten genel olarak Kuzey Kürdistanlılar, örgüt ve siyasetçileri kıpırdayamaz haldeler, ne diyeceklerini bilmiyorlar. Bir de muhalefet yapayım derken daldan

⁴⁵⁹ Bak: "**Operasyon Güncesi**", E.Kıyak-R. Maraşlı, 1994 (Operasyon 8 Temmuz'da olduğuna göre bu rapor hemen sonra Ağustos 1994 tarihli olabilir.), Rizgarî Parti Arşivi, Sa/Dos. IX/3-g.

dala atladıklarından ve taviz verdiklerinden, en çok karşı oldukları Güney Kürdistan neredeyse en çok savunulan şey oldu. Bunun gibi **Türkiye zaten "ülke"**, vb..vb.. Biz bu durumda daha fazlan ne yapabiliydik. Bizi tecride uğraşırken ne PKK'nın önünde durabildiler ne de bir örgüt ve mücadele bırakmadılar ortada Kuzeyliler için.. Sus pus durumdalar. (...) Biz müneccim değildik, falcı da. Bütün değerlerimizi sıfırlayan bir mantıkla bu duruma yanaşmamız mümkün değildi. Vurma-kırma yöntemleri ve dedikodu ile kendimizi tatmin edemezdik. Bunu yapanlar hala devam ediyorlar. Bizce yapılması gerekli olan Parti hukukunun, genel mücadele hukukumuzun ulusal değerlerimizle birlikte çalıştırılması, bir **konsensüs** yaratılarak uzlaşma zeminine inilmesi idi. Bizim yöntemlerimizden tatmin olmayanlar çıktı. Onlar da kendileri için payeler çıkararak, istediklerini yaptılar. Ama siyasal çalışmanın ve parti hukukumuzun çözüm önerileri bizim uyguladığımız yöntemlerdi. Bunları korkaklık, geri adım vb. görmek, göstermek suretiyle kendi dümenlerine bakanlar, fırsattan istifade edenler de, hemen başlarını kaldırdılar. Bu bir fırsattı, kullanacaklardı. Bütün baskı ve zorlamalara karşın bu hukukun işletilmesinden vazgeçmedim.

Bizim her kriz döneminde mutlaka o krizi çözecek yada sonuçlarını önleyerek ondan kurtulma diye bir lüksümüz de yoktu. En zor koşullarda ve olanakların sınırlı olması gibi son derece önemli bir sorunla karşı karşıya olmamıza karşın, hep siyasal bir zeminde durmaya fazlasıyla özen gösterdim. Tarafsız durmak uğruna bütün değerlerimizi kırma uğrattık. Kriz yalnız bizi değil, bütün KUKM'yi her yanıyla sarmıştı. Esas tehlikeli olan da buydu. Ve sonuçlarını hep beraber yaşıyoruz.

Elbette devlet bir programı bütün yanları ile sürdürecekti. Bizi dışarıda tutmazdı, tutmadı da. Biz böyle düşünüp çözümler üretmeye çalışırken, sabırla davranıyorduk. Partiyi ve bütün mücadeleyi ayakta tutmaya büyük efor sarf ederken, metropoldeki arkadaşlar krizin derinleşmesine yardımcı oluyorlardı, her gün yeniden dağınıklık yaşıyorduk..

1994 Operasyonundan bazı enstantaneler.

- 8 Temmuz 1994 İstanbul (her nedense tarihsel olarak bütün hareketler burada yenilgiye uğrattılıyor) operasyonu öncesi Genel Kurul kararı uyarınca yapılması gerekli hazırlıkların tamamlanması ve kontrolden çıkılması amacıyla müteaddit kereler alandan çıkmalarını istediğimiz MK üyeleri "**bazı işlerin çözümlenmesi**" bahanesi ile alanı terk etmediler ve "**legal duruş**" gösterdiler, askeri bazı eylemlilikler de gündemde olduğundan operasyona hazırlıksız yakalandık.
- PB ve MK üyelerinin gerek adreslerinin ve gerekse telefonlarının Newroz 94'ten itibaren **kontrole alındığı** daha sonra açıkça ortaya çıktı. Genel Kurulu da haber alan polis operasyonu ileriye alarak, Kadıköy eylemi ile birlikte ilk darbesini vurdu.
- Böylece metropoldeki "**illegal**" MK üyelerimiz ve diğer yöneticilerimiz evlerinden elle konulmuş gibi bir gecede alındılar. Polis, yönetici kadro ile ilgili tam isabet kaydetmişti.
- Polisin bütün örgütü en ince noktasına kadar kontrol altında tuttuğu ortaya çıktı. Bütün legal, illegal örgüt arşivi polise teslim edilmiş, polis örgüt hakkında ilk defa bilgi sahibi olmaya başlamıştı. Ve bu bilgilerin değerlendirilmesi ile daha sonra operasyonlar ardın sıra devam etti.
- Gerek soruşturma sırasında arkadaşların edindikleri bilgilerin rapor edilmesi, gerekse dava dosyalarında polisin uygulamaları kapsamlı olarak ortaya çıktı. Ama

gereken tedbirler alınmadı.

- *MK üyelerinin birbirlerinden gizli tutulan evlerinin uzun süre polisçe dinlendiği, gözetlendiği, fax metinlerinin ele geçirildiği, alınıp bırakılan unsurların sorgularının da operasyon öncesi dikkate alınmadığı görüldü.*
- *İstanbul soruşturması polisin abartmasına rağmen "hafif" geçirilmiş, iki MK üyesi ve Türkiye sorumlusu dışındaki tüm unsurlar kısa sürede salıverilmişlerdi. Bu uygulama da önemsenmedi. Tahliye olan PB üyesi siyasi sorumlu alanı terk etmedi.*
- *Anlamsız bazı unsurların salıverilmelerinin yeni operasyonları getireceği ve askeri hareketin önümüzdeki eylemlilikleri vb. nedenlerden ötürü siyasi sorumlu PB üyesi ile yaptığım görüşmede ivedi olarak alanı terk etmesini önerdim, uygulamadı ve yukarıda da değindiğim gibi "legal" duruş gösterdi! Oysa gerekli tedbirlerin alınması ve alanı derhal terk etmesi zorunluydu.*
- *Alanda kalınarak yaptığı ise bazı şirket ilişkilerinin düzenlenmesi ve otonom grup ile arasındaki didişmenin hızlandırılmasından öte bir şey değildi. Bu ilişkiler deşifreyonu daha da genişletmişti. Ve polis kontrolü daha yoğunlaşmıştı..Her zaman olduğu gibi, bu kez de ünite sorumluları kendi haklarını (çünkü hiç organ yapamadıkları için hep tek başlarına işleri çözme alışkanlığı taşıyorlardı) işletmeye devam ettiler. Böylece otonom davranışlar daha da belirginleşti.*
- *Siyasi hareketimiz TC için tehlike sınırına gelmedikçe bize yönelik operasyon yapmayan polis, yukarıda bahsettiğim hem krizi örtme hem de diğer siyasetlerin PKK ile bir anlaşmaya varmalarından ötürü palazlandırmamak kaydıyla bize operasyon çekmeyi deniyordu. Nihayet o meşhur Menemen Eylemi ile tehlike sınırına geldiğimizi kabul ederek, operasyonu genişletti.*
- *Siyasi sorumlu yeniden gözaltına alındı. Menemen olayı da bahane edilerek kurulan mizansene uygun bu kez İzmir'e götürüldü. Zaten dağılmış olan örgütlenmemiz büyük bir panik içine düştü.*
- *Gelişmeler bununla da kalmadı, Kürdistan sorumlumuzun kendi bölgesinde bulunduğu ve alanı terk etmeye hazırlanırken başka bir bölgede polis kontrolüne girmesi işimizi daha da zorlaştırdı. Neden bu alanda bulunuyordu. Oraya kurye olarak giden ve daha sonra yakalanan bir unsurumuz yolda takip altında olduğunu gördüğü ve bunu iletmediği bir aşamada kaldığı evden baskınla alınmıştı.⁴⁶⁰*

⁴⁶⁰ Bak: R. Dinç, Genel Rapor, 13.12.1994. Konya Cezaevi Raporu 19.2.1995. Ek/1 Berzan'ın Raporu (Kürdistan Sorumlusu),17.2.1995. Sa/Do. IX- Raporlar, 5/a-b-c. Kürdistan sorumlumuz değerli bir arkadaşımızdı, birçok şaibe ile suçlanıyordu. Ama, suçlayanları tanıyamadı. Kendisiyle ilişkimiz koptu, sanıyorum tek düze bilgilendirme içinde kaldı. Belki bir gün karşılaşırsanız yada başka türlü görüşürüz. O da diğerleri gibi kendi kaderine terk edilmiş durumda. Kürdistanî özellikleri olan biri olarak biliyor ve unutmuyorum.(...) Yeri gelmişken söyleyeyim, O'nun da içinde olduğu bir grup arkadaşımız Bodrum'dan geçiş yapacakları zaman botları sahilden açıldıktan kısa süre sonra parçalanıyor ve denizde ölüm tehlikesi geçirerek yüzmek suretiyle yeniden kıyıya dönüyorlar. Zor bir mücadele. Burada da arkadaş suçlanmıştı. Yakalandığı ve daha sonra Muğla'da polisten bırakıldığını (yada kendisi kaçtığını söylüyor) belirtti. Olay kısaca şöyle: sabaha yakın geçiş için aracın yanına geliyorlar. E. Kıyak bu aracın onları götürmeyeceğini belirtiyor. Nitekim biraz açıldıktan sonra parçalanıyor, su alıyor ve herkes denize atılarak büyük bir mücadeleye başlıyor. Birbirlerini kaybediyorlar. R. Maraşlı yüzmek bilmediği için Y. Çiçek ve E. Kıyak (raporlarında ayrı ayrı açıklamalar ve birbirlerini eleştiri ve suçlamalar var!) onu kurtarmaya çalışıyorlar. Birlikte sahile çıkıyorlar, sahil güvenlik onları kurtarıyor, alıyor. (...) R. Maraşlı "Ege Denizi Kararınca" başlıklı raporda olay açıklanıyor. Bu metin arşivde duruyor. Ben de hizipçilere 3'lü Berlin toplantısında 1998 de verdiğim 64 sayfalık metinde de bu olaya geniş yer vermiştim, bu metin de arşivde var ve önemlidir, mutlaka bakılmalıdır. İlginç olan şu: 7 kişi araca bindikten sonra geride sahilde iki kişi kalıyor

- *Ardından Maliye sorumlusunun Menemen eylemi sonrası yardım amacıyla kaldığı, ancak kendi işleri nedeniyle bütün uyarılara rağmen Ankara'ya giderek alanda il ve alan sorumlusu ile birlikte alınması ağır külfetler getirdi⁴⁶¹.*
- *Devam eden operasyonlarla eylemcilerin ve siyasi bazı görevlilerin, legal ünite sorumlularının yakalanmaları ile büyük panik başladı.*
- *Menemen olayına kadar gerek Mersin ve gerekse Ankara ve İzmir operasyonları, alınan kararların uygulanmaması sonucunda doğdu, özellikle de Ankara sorumluları alandan büyük zorluklarla çıkarılmıştı, bütün araç ve gereçler kontrole alınmıştı. Buna karşın alana habersiz geri dönmeleri operasyona düşmelerini sağladı. Bunların soruşturma durumları İstanbul'da spekülasyon konusu yapıldı .Oysa eleştirileri yapılmış ve özeleştirisi de vermişlerdi. Ve İstanbul davası yerinde durup ilerlemezken. (Şu anda bu davanın düştüğü söyleniyor.) Ankara davası kısa zamanda karara gitti ve arkadaşlar ağır cezalar aldılar, hala içerdeler, kaderlerine terk edilmiş, ailelerinin üstüne bırakılmışlar. Bizde içinde bulunduğumuz koşullarda gerekeni yapamadık.*
- *İzmir grubu legal duruş göstermeye devam ediyordu. Bunun esas anlamı, yerleşikliklerinden, işlerinden olmamaktı. Polis bunu yutmadı, çözümlerle birlikte aileler de ise karışınca iş çığırından çıktı. İzmir'deki durumu bize direnme olarak anlatmanın da bir anlamı yok. Neyin gizlendiğini çok iyi biliyoruz. Ağlamalar, sızlanmalar ile İzmir operasyonu bir süre sonra büyük bir trajediye dönüştü. Yine de ortalıkta kalmış eylemciler de dahil her türlü özveri ve yardım yapıldı. Askeri konsey başkanı kendi kararı ile Avrupa'ya çıktı, ama beni şahit göstermeyi de ihmal etmedi.*
- *Eylemcilerin üçü yalnız başlarına kalmıştı. Yanlarından kaçıp şehre gelen ve bize telefon eden Konsey üyesi durumu açıklayarak "ne yapıp edip onları kurtarmalıyız, yoksa birbirlerini vuracaklar, panik içindeler" demişti. Biz de diğerlerine haber vermiştik, ses seda çıkmıyordu. Zaten "Konsey başkanı komutan" soluğu Avrupa'da almıştı bile. Zorunlu olarak yapılması gerekeni yaptık, müdahale ettik. Bunu da Mali Daire Başkanı'nın ilişkileri içinde ve Konsey üyesinin önerisi ve ısrarı üzerine yapmıştık. Çok başarılı da oldu, ancak bir terslikle yakalanan ve çözülen unsur yüzündenbu çalışmamız provoke olmuş, yakalanmışlardı. Müdahale edilmese zaten kısa sürede ele geçeceklerdi ve aralarındaki tartışmalar yüzünden, Konsey üyesinin dediği gibi birbirlerini vurma ile daha vahim sonuçlar oluşabilecekti. Basit bir hata yüzünden yakalanmamış olsalar o zaman bunun övünmesi başkalarına ait olacaktı.*

M. Satık ve C. Eldem. E. Kıyak , M. Satık'a "niye sen gelmiyorsun" diye soruyor. O'da, "GS'nin işleri var ben uçakla gidip ona yardım edeceğim" diye cevap verince, E. Kıyak, "biz yarin orada olacağız, senden önce varacağız, sen de gel" diye ısrar ediyor. Ama M. Satık araca binmiyor. Bir de, gece yarısı sabaha kadar denizde cebelleşiyorlar, ertesi gün çıkan gazeteler 7 kişinin de legal isimlerini yazdı ve olayı açıkladı. Bu bilginin kaynağı da çok şaibeli. Araç sahibi de denize düşenler arasında olmasa bile arkadaşların legal adlarını bilmiyor. Geçiş yerine bazı arkadaşlar götürülürlerken, legal olsun diye bir bayan arkadasın da olduğu söyleniyor, o da tüm geçeceklerin adlarını bilemez ve tanıyamaz da deniyordu..(...)

⁴⁶¹ Burada bir konuyu belirtmek istiyorum. Bu arkadaşla diyebilirim ki benim dışımda kimse gerekli saygı ve sevgiyi göstermedi. MK üyeliğine önerdiğim zaman ayrılan arkadaşlardan da çok eleştiri almıştım. Kendisi yurtseverdi, beni biraz da eksik bilgileriyle Marksizm'den kopmakla suçladı, eleştirdi. Önemli değil. Ancak yakalanmasında da, ilişkilerinde de, polis ve cezaevi durusunda da (daha önceki yakalanması da dahil) eksikler, yanlışlar var. Ciddi özeleştirisi vermesi gerekir. Bunun dışında bir sorunum yok, onun var. Eleştirileri haksız, saygısız ve yeterli bilgilere dayanmıyor. Onun üzerinde bazı haklarının olduğunu hala düşünüyorum. Hangi bilgilere dayandığı belli olmadan bana bir mektup yolladı "Bay Mintas Kotan" başlıklı bu mektup bende derin acılar oluşturdu. Cezaevinde olmasaydı kendisine çok sert bir cevap verecektim. Şimdi bağımsız duruyor. O da kendi kaderine bırakılmış, yakında çıkacak sanırım. Bende çok mektup, rapor ve metinler var. Mümkün olursa görüşüp konuşmak ,değilse yazmak istiyorum. Hizipçileri ve darbecileri en iyi tanıyanlardan biri olduğunu biliyorum.

- *Eylemciler rehin, operasyon var gücü ile genişliyor ve siyasi kanat ile legal çalışma alanından unsurlar bütün ikazlarımıza rağmen çıkmış oldukları alana tekrar geri dönmüşlerdi. Her nedense İzmir'den hiç ayrılmıyorlardı!*
- *Ardından ağlamaklı sızlamalı İzmir cezaevi hayati başladı. Çözülen unsurlarla diğerleri arasında hem içeride hem de dışarıda aileleri arasında çatışma ve çelişkiler had safhaya vardı. Siyasi sorumlunun bu alana götürülmesi ile durum daha da ağırlaştı. O da hep "dostlarını" tuttu.*
- *Cezaevine giden bütün bilgiler yalan ve yanlış üzerine kuruldu ve geliştirildi.. Bu yetmezmiş gibi ailelerin baskıları da başka dert oldu. Rüşvet, hakim ayarlama ve hatta "özel tim mensupları ile flört" vb.. ile önemli deşifrasyon yaşandı. Ancak o günlerde cezaevinde yaşanan direniş ve örgütlenmeler biraz olsun işimizi hafifletmişti. Bizimle yarıştırdıkları legal düzey unsurların ve "dost" ailelerin ilişkileri şaşırılacak düzeydeydi. O günler için verilmiş raporlar ibret vericidir. Sonraki çelişki ve çatışmalar anlatılacak gibi değil. (...)*
- *Operasyon sonrası fırsat bu fırsat bütün üniteler otonomlaşarak, altlarında bir ticaret aracı haline getirdikleri legal oluşumları paylaşmaya giderek imha etmeye başladılar. Birbirleri ile kavga dövüşler aldı başını gitti. Bunu da cezaevlerinin önlerine kadar taşımayı başardılar. Kime ne düşüyse "Allah bereket versin" misali "seninki sende benimki bende" yağma ve talan hareketi bütün hızıyla devam etti. Esas ayrılık ta bu paylaşımda oldu..*
- *Maddi kaynaklar üzerindeki cebelleşme had safhaya vardı, ele geçirilen paralar otonom grupların özel gelirleri haline dönüştürüldü. Bu gruplar arası kavga örgüte muhalefet olarak yönlendirildi, puslu bir hava yaratılarak kimin neyi savunduğu belirsizleşti.*
- *Örgüt ideolojik-teorik üretiminden, giderek siyaset yapmaktan uzaklaştı, yayın perspektifi programımızın ve genel anlayışımızın dışına bir yerlere savruldu. (...)*

8.Örgütün Dağılıma Süreci

Yıllar sonra görüldü ki emeklerimiz ve süreç, merkezi bazı kadrolarımıza bir şey kazandırmamış ve **"Yeniçerilerin ayaklanması"** nasılsa, ona benzer olaylarla hayalleri tuzla buz olmuştu. Aslında bu geldikleri yerd. Ama, şunu diyebiliriz hayalleri kursaklarında kaldı. Bizi "sağa" sapmakla suçlayıp bir ferman çıkardılar, görmeyin gitsin. Tutuklamadan, infaz edilmelere kadar bir sürü ipe sapa gelmez bu fermanlar uygulanamadı. Bu nedenle diğer PKK ve Dev-Sol imparatorlukları ile benzeşmeleri uygulamada geri kaldı. Kralların oralarda bir, bizim muhalefette ise birden çok olması, yani 4 başlı olmaları da engel sayılmalıdır. Sonuçta **"seferlerinden"** geri dönemediler. O "seferler" ki, daha sonra **"öldürülüp üzerine bildiri konulması gerekir"** dedikleri "komutanları" bile içinde taşıyordu. "Taş bitti amele paydos" misali para ve "görev" bitti ortaklık dağılıverdi. (Bu konuda 1996 yılında gönderdikleri "A Birimi Mali Raporu" işin ciddiyetini göstermeye yetiyor!) Kendi başının **"çaresine"** bakmalar, **"proje"** kurmalar başladı. **"Demokrat"** olanlar, **"Her Şey İnsan İçin"** genellemesine dayananlar, **"sosyalizmin gündemini oluşturmaya"**, **"hayatin garanti**

edilmesine" kadar birçok yere savrulanlardan sonra, Kuyucu Murat ile Deli İbrahim ve Yakup paşa kala kaldılar tek başlarına. İşleri bitip dış güçler de desteği kesince, kendi kendilerine ilan ettikleri **taşeron "imparatorluk"** gerileme, yıkılma dönemine girdi..

Elimizdeki en mütevazı araca bile tahammül gösteremeyenlerin, Türkiye örgütlenmesi ve askeri aracı nasıl bitirip tükettikleri araştırılmalıdır. Artık "seferler" den getirilecek ganimet de olmadığından kimde ne kaldıysa. Nasıl olsa hesap yok, kitap yok. Ne zaman ki, Avrupa'da paylaşım ve paralı programlar başladı, herkes bir tarafa dağıldı. Başka "ordular" da olmayı tercih edenlerin sayısı çoğaldı. Zaten, örgütün kalan kısımları da yağmalanıp yıkıldığından hepsi soluğu Avrupa'da almışlardı.. *Üstelik yakın hısımlar ve akrabalarını da arkalarından getirmeyi ihmal etmediler.* Bu yerleşme sırasında kamufle olmak için yada en azından kendini korumak ve göstermek için de olsa **son bir saldırı gerekiyordu.** Nitekim, sözlü sözsüz ittifaklarla saldırıya geçtiler. Gececekleri gün gibi belliydi. Bir şeyleri *kapak altı etmek, tartıştırmamak* gerekiyordu.

Son olarak, hizip başları hep birlikte ailece Avrupa'ya bir "**haçlı seferi**" düzenlediler. PKK'nın hoşuna giden bir durum oluşmuştu, bedava bir saldırı cephesi daha açılmıştı. Bizi yıpratmak, bir "beladan" kurtulmak için daha önce "**içimizden koparabildiği**" bazı unsurların aracılığı ve baskısı ile işine geldiği biçimde darbecilere ilk elden destek sağladı. Onları *son ve perişan olacakları* yeni bir saldırıya geçirtti. Bir kez daha söyleyeyim, Öcalan'dan sonra yapılacak olanlarla ilgili uygulamaya konulmuş programda bizim de hesap içinde olduğumuz kesindi.(...) Zaten, protokoller, "resmi ziyaretler" ve tıkanmış programlar ile PKK önünde duracak kimse de kalmamıştı. Biz durabilirdik, bunu biliyorlardı.

Ama, bu ortaklık yollu saldırı o kadar aşağı düzeylerde bir saldırı oldu ki, **ne siyasal, ne ahlaki ve ne de yurtseverlik** açısından tartışılması mümkün değil. Kısaca **adi bir saldırı.** Her şeye karşın son derece demokratik davrandım, toplantılar açtım, tartıştım. En aşağı düzeylere inmeye çalıştım, bunu istismar ettiler, kötü kullandılar. Hemen hepsi kendi dümenine bakmayı yeğlediklerinden, ayrı dursalar bile ortak vurmayı genel geçer yol gördüler. *Biraz PKK, biraz Dev-Sol renkleri, biraz da kin ve husumetin verdiği intikamcı duygularla, TC'nin yarattığı zeminde etrafları sarılmış halde saldırıya geçtiler.* Başta bulunduğum alan hedef alındı, buradan koparılmamız zaten alandaki daha önce "**Kürt hareketi**"⁴⁶² ile ilişkili olan "**bazı gruplar**" ın da hoşuna gidiyordu ve onların da desteği ile

---

⁴⁶² Biz yıllardan beri genel olarak Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin PKK ile özdeş olmadığını yazıyoruz, söylüyoruz ve bunun mücadelesini veriyoruz. PKK yandaşları da özellikle bunu özdeşleştirmeye büyük çaba sarf ediyorlar. Yunanistan da bizim görüşümüze yakın duran ve destekleyenler de vardı. **Kürt/Yunan Dostluk Derneği** gibi kuruluşlar bize yakın duruyorlardı.

Bu dernek legal duruşumuz açısından çok yararlı oldu. İlk kuruluşundan, daha doğrusu Yunanistan'a gidişimizden itibaren bizlere çok yardımcı olan ve dostluğunu sonuna kadar esirgemeyen Andonis Mihailidis'i burada saygıyla anıyorum. Çok değerli olan bu dostumuzu yakın zamanda genç yaşta yakalandığı amansız hastalıktan dolayı kaybettik. Onun için çok acı çekiyorum. Yine, Derneğin kuruluşundan, başından beri bizimle olan Damianos Vasiliadis'i de değerli bir dost olarak belirtmek istiyorum. Derneğin son döneme kadar başkanlığını da yaptı. Dostluğumuz devam ediyor. Muhalefetteki Siyasal bir partinin Dış ilişkiler görevlisidir. Yardımlarını hiç unutmayacağız. Haris Pulumidis de hiçbir zaman bize yardımlarını esirgemeyen iyi bir dost. **Kürt/Yunan Dostluk Derneği**'nin fikir babasıdır. Atina'da 1999 saldırısında araya girmiş ve kafası kırılmıştı. Olayı protesto eden bir bildiri yayınlamıştı. Bu dostumuzu da unutmayacağız.

Derneğin iki aylık yayın organı **Kürdistan Press G. Çapanoğlu**'nun sorumluluğunda geniş bir kadro çalışmasıyla. 23 Sayı düzenli yayınlandı. Son derece iyi hazırlanan ve Kürt Sorunu'nun tanıtılması yönünde başarılı bir yayındı. Bir çok Yunanlı yazar da bu dergide yazdı ve siyasal parti temsilcileri ile geniş söyleşiler gerçekleştirildi. Kürdistan yanlısı kamu oyunun oluşmasında katkısı büyük oldu. Kürt Sorunu'nun PKK ile özdeş olmadığı anlaşılmaya başlandı. Bize yapılan saldırıların bir kaynağını bu çalışmalar oluşturdu da diyebiliriz. Sık sık bu yayının ve derneğin kapatılması isteği geliyordu ! Bazı gazete yazarları, bilim adamları, siyasal parti temsilcileri vb. bizim görüşümüze yakın şeyler söylüyorlardı. Örneğin; Yorgos Bacas (Kürt/Yunan Dostluk Derneği'nin son dönem yönetim kurulu üyesiydi.) "PKK ile Kürt Mücadelesini özdeşleştiren gruplara açık

eleştiriyor ve tarihsel olarak günümüz açısından değerlendirmede bulunarak bu gruplarca bazı sorunların bilinmediği" vb.. belirlemeler ile bir açıdan bizim görüşlerimizin haklı olduğuna yakın şeyler savunuyordu. (**Bak:** *Yorgos Bacas*, **Kürt Sorunu**, Adesmeftos Tipos Gazetesi. Haziran 2000.)

İşin ilginç yani, yani Kürt Mücadelesinin PKK ile özdeşleştirilmesi anlayışı ile TC'nin görüşü üst üste düşüyor. (Bu konu ile ilgili ayrıca Bak: Olgu 5: Protokoller, İttifaklar, PKK ile Özdeşleştirilen Mücadele, bölümü) O da mücadeleyi PKK ile bir göstermek için her şeyi yaptı, yapıyor. Gerçekten yenilgimizin en önemli belirtilerinden biri Kuzey Kürdistan hareketini PKK ile özdeş görmek, göstermekti. Böyle olunca da **onun yenilgisi doğrudan hareketin yenilgisi demek** olacaktı, öyle de oldu.. Birçok Avrupa devleti de bu görüşü yaygınlaştırdı ve savundu. Örneğin, Yunanistan'da bazı gruplar bunu savundular, ama büyük yanlış yaptılar. Öcalan'ın Yunanistan-Kenya güzergahından alınıp kuzu kuzu Türkiye'ye götürülmesi de göz önüne getirilirse, olay daha bir önem kazanıyor. Yunanistan'da kamuoyuna yansdığı ve söylendiği kadarıyla bu gruplar arasında istihbarat bağlantılı öğretim üyeleri, gazeteciler, milletvekilleri vb..'de var. Ayrıca, Abdullah'ın macerası ile ilgili Yunanistan'da yargılananların beyanları ve daha sonra açılan davada kendisinin de açıklamaları ile ilişkiler daha bir netlik kazandı. Yunanistan'da göstermelik olarak nitelenen bu dava sonucu tüm sanıklar beraat ettiler. (...) Ve Öcalan'ın yazdıkları, değişik beyanları, Türkiye'de verdiği değişik ifadelerde de, diğerleri bir yana Yunanistan istihbarat ilişkileri açığa çıktı. Bazı beyanlarına daha önce işaret etmiştim. (...) Yine, gerek iktidar ve gerekse diğer siyasal partiler içinde de Kürt hareketinin PKK ile özdeş olduğu, onun dışında bir hareket olmadığı görüşünü savunanlar olduğu gibi, savunmayanlar da var.

Elbette bütün bu değerlendirmeler dışında bir olgunun önemini de vurgulamak gerekiyor. O da **Yunan Ulusunun özgün durumudur**. Siyasal tercihler, oluşturulan politikalar ve kamuoyunda medya tarafından yaratılan hava ne olursa olsun **Kürtlere, Kürt Sorununa yakın durumu** değişmedi. Bunda tarihsel süreç içinde Türklerden çekmiş olduklarının büyük payı var, bizi anlıyor ve içinde bulunduğumuz durumu iyi biliyorlar. Bazı kesimlerde siyasal tercihler ve Öcalan olayından etkilenmeler ile kısmi zayıflama sezileniyor. Bunda ekonomik, sosyal bir takım sorunların varlığı ile Avrupa Birliği süreci'nin etkileyici olduğu söylenebilir. Ama, çoğunlukla Yunan halkının yardımsever, demokrat ve sevecen tavrı devam ediyor, hükümetin dış politikadaki siyasal tercihlerine de etki yapıyor..

Yunanistan Başbakanı Kostas Simitis, Öcalan olayında yukarıda sözünü ettiğimiz grupları (bir/iki grubu) **parakratos**, yani *devlet karşıtı* olarak yorumlamış, sert çıkmış, eleştirmişti. Bu grupların tasfiye edileceğini belirtiyordu. Kasım 2002'de yaptığı açıklaması ise önemli, istihbarat örgütünün yeniden örgütleneceğini belirtiyordu. Parakratos gruplar hedef alınmakla birlikte daha geniş bir düzey gündeme getiriliyordu. Bu yönde Yunan basınında sızan haberlerde Yunanistan İstihbarat ve Haberalma Örgütü'nün İçişleri Bakanlığına bağlanarak yeniden örgütlenmesi ve tasfiyeler yapılacağı yoğun tartışılmıştı. Başbakan açıkça PKK ile ilişkiden ötürü her vazeli ile üstü kapalı suçlamalar yapıyor, işi şuraya getiriyordu; "Yunan Haberalma Örgütü ilişkiler kurarken **bazı hareketlerle bütünleşmiş** asli görevini bir kenara bırakmıştı. Bu hareketlerden *biri Kürt diğeri de Sırp hareketiydi*". Kürt hareketi de eşittir PKK olunca bu açıklamadan şu çıkıyordu, Yunan İstihbaratı **PKK ile bütünleşerek** hareket etmişti. Elbette bunun somut göstergeleri vardı. Yunanistan'daki özdeşlik olayı buydu ve bütün kamuoyunu da tutmuştu. Bu özdeşliği en iyi medya ve onun *vazgeçilmez, tartışılmaz gazetecileri* (!) yapıyorlardı. "Para karşılığı" sık sık PKK faaliyetleri görüntüleniyordu (!) Hazırlanmış getirilmiş video kasetlerden kırıparak ve arkada görünmeyen tercümanlarla iş idare ediliyordu! Yunan iç kamuoyunda bitmez tükenmez ve kafadan tartışmalar genellikle TV'lerde yapılıyordu. Ne yazık ki burada geniş tartışma olanağı yok(...)

İstihbarat örgütü ile ilgili kısa bir açıklama gerekiyor. Yunanistan'ın sayılı gazetelerinden Elefterotipia bu örgütün tarihçesini verdi. Son dönem İstihbarat örgütlerinin tarihçelerinin yazılması moda oldu gibi. (Türkiye'de de MIT ile ilgili çıkan kitaplar ve yazılarda tarihi, yöntemleri, ilişkileri geniş tartışıldı. Bazı ajanları ve üst düzey yöneticileri birbirlerini suçladılar, olmadık olayları açtılar.) Elefterotipia gazetesinde diğerleri gibi olmasa da İstihbarat Örgütü ile ilgili açıklamalarda önceki adıyla KIP (Devlet Enformasyon Hizmetleri) ve daha sonra EYP (Ulusal Enformasyon Hizmetleri) olan örgütün "Amerikalılar tarafından kurulduğu" belirtiliyordu. Türk MİT' de tarihsel açıklamasında belirttiği gibi Almanlar tarafından kurulmuş. Her ikisi de anti-Sovyet bir anlayış ile hizmet görmüşler. Yunanistan'da 1974'de cuntanın gidisinden sonra Karamanlis hükümeti ile birlikte KIP yavaş yavaş ulusallaştırılmaya başlanmış. 1981'de Andreas Papandreu'nun (PASOK, yani Yunan Sosyalist Partisi'nin lideri) iktidarı ile her alanda olduğu gibi, İstihbarat Örgütü de tamamen değişikliğe uğratılmaya başlanmış. Ve EYP olarak konumlanmış, ilginç böyle bir örgüt sendikal bir yapı da gösterdiği için, bütün görüşlerin gruplaştığı, milliyetçisinden komünistine kadar her grubun olduğu bir çok seslilik meydana gelmiş. Gözlemciler ve siyasi bazı çevreler bu örgütlenme yapısını eleştiriyorlar. Ayrıca bu dönemde de Almanlardan destek alındığını söyleyenler de var. En önemli eleştirinin ise, anti-Sosyetik olması ve dış kaynaklı bulunmasından ötürü, en önemli tehlike görülen Türkiye ile ilgili gerekli çalışmanın yapılmadığı konusundadır. Daha sonra tartışmalar kesildi.

Devam edelim. Başbakanın görüşlerine ters biçimde onu ve bazı bakanları eleştiren, Öcalan olayı ile ilişkili gösteren, olaydan haberlerinin olduğunu söyleyenler de vardı. Örneğin dönemin dışişleri bakanı Teodoros Pangalos'un olayla direkt ilişkili olduğu yolunda tartışmalar oldu. Öcalan götürüldükten sonra *Yunanistan'ın Kenya elçilik binasındaki görüntüler*, meydana gelen olaylar ve maceranın sonu ilginç! (...) Açıkçası **Yunan**

işe başladılar. Örgütün son “kale” si de yerle bir oldu. Yukarıda söylemişim, bir gün bu son dönemin Yunanistan bağlantılarını da belgeli açacağım, mutlaka ortaya çıkacak.(...) Evet bu saldırı uzun süremezdi, öyle de oldu.

Ben rahatım, Kürdistan için, vatan için değer, ölürken de olanaklar elverirse **Bijî Kurdistan** diyeceğim. Bu duygu ve düşünceler bir yana, koşullar da böyle gerektiriyordu. Özcesi, siyasetle özdeşleşen zor ve dürüst bir yaşam sürdürdüm. Hele, Kürdistan Sorunu, son derece zor ve o kadar da kişisel büyük fedakarlıklar gerektirdiği için hiç bir şeyi kendime ait görmedim, çalıp çırpmadım. Kendime ve yakınlarıma özel hiç bir zaman ayırmadım, statü

---

demokrasisi önemli bir yara aldı, bu olayı açık tartışmadı, tartışmadı. Ama, detay biliniyor. Yunanistan'da basın her yerde olduğundan farklı anlık kamuoyu oluşturuyor, bir bakıyorsunuz bir olay tam ters bir yere savrulmuş.. Basında PKK olayını özel destekleyenler de var. Öcalan'ın Türkiye'ye götürülüşünde "gözlerinin açılışının dünyaya verilen açıklı görüntüleri" Yunan basını tarafından öyle süslendi ki, herkesi kendinden geçirmişti. Öcalan için konulan destek mitinginde sağ yumruklarını sol göğüslerine vurup "Öcalan Öcalan" diye bağırانlarla dolu binlerce insanın alanlara yığıldığı büyük konserlerin ardından, kısa bir süre sonra hiç bir şey olmamış gibi tam ters davranışlar gündeme geldi, getirildi.. Bu uygulamaları gördüğümüzde PKK ile Kürt hareketinin nasıl özdeşleştirildiği gayet netleşti. Nitekim, Öcalan'ı Türkiye "sağ-salim" alınca ve ABD'nin baskısı ile bazı olaylar arkası sıra deşifre olunca, Yunanistan'da alışık olduğumuz manzaralar oluştu. Bazı gruplar sokaklara dökülüp MOSSAD ve CIA'yi suçlayan pankartlarla yürüyüşler yaptılar. Esas sorunu ve olayları gizlemeye çalıştılar. Kürtleri destekleyenler birdenbire azınlığa düşmeye ve basından silinmeye başladı, giderek **Kürtler Yunanistan'da potansiyel suçlu** oluverdiler. Başbakan Kostas Simitis parti içi muhalefet, Avrupa Birliği sürecinin yüklemeleri, olimpiyatların hazırlığı, suçlamalar vb. nedenlerle kendi siyasal durumunu savunmayı, programını korumayı tercih etti, gerçekleri ifade etmekten vazgeçti. Öcalan olayı nedeniyle görevden alınan bazı bakanlar göreve yeniden geldiler. (...)

Sonuçta, hepimiz PKK ile birlikte suçlu olmuştuk. Ciddi bir Kürt muhalefeti de olmadığı ve bizlerde bilinçli devreden çıkarıldığımız için "sağ'dan sol'dan" olmadık katı, kabul edilemeyecek, aslı astarı olmayan bilgilere dayalı eleştiri ve hatta suçlamalar gelmeye başladı. Aslında bu PKK'ya dönük suçlamalardı. Öcalan'ın belirlemeleri ve tavrına eleştirilerdi. Diğer grupları da aynı kaba koyuyorlardı. İlginç olan bu gelişmeler karşısında parakratos olarak adlandırılan grup(lar) yine PKK'nin "Demokratik Cumhuriyet" olarak ifade edilen TC ile bütünleşmiş öneri ve programını savunuyor, alttan alta destekliyor. Maddi yardım yapıyor, gösteriler düzenliyor, düzenletiyor.. Öcalan da bunu karşılıksız bırakmayarak, gönderdiği mesajlarda Hükümeti ve soyut biçimde Yunanlıları eleştiriyor, suçluyor. "Yunanlı dostlarından da memnun olduğunu, şikayetin olmadığını" belirtiyor! (...) Özcesi yanlış Kürt politikası **anti -Türkizm** ile de özdeşleşmiş politika olarak , Hükümete rağmen hala gündemde tutulmaya çalışılıyor. Bunu yapanlar, yayanlar ve savunanlar uslanmış, arlanmış gözüküyorlar. Kürtlere ve Kürdistan Sorunu'na en çok yardım etmiş Yunanistan, maalesef yanlış politikalar sonucu bu anda gündemde olan Ortadoğu'da özellikle Irak'ta olması gerekip olmayan tek devlet. Avrupa Birliği'nin sınırları Türkiye'nin AB süreci ile birlikte en somut Kürdistan'a uzanacak, bunun bilinmesi gerekir.

Bir de günübirlik politikanın basındaki kaleşorları Güney Kürdistan'da meydana gelen gelişmeler karşısında "**kraldan çok kralcı**" bir muhtevada Saddamcı kesildiler ve **Barzani'ye** akla gelmedik şeyler söylediler. Televizyonların ve gazetelerin baş köşelerini işgal eden bu baylara bir örnek vereyim Canetakos.. Söylediklerini arkadaşlar protesto ettiler ve Kürtlerle tartışma yapmasını önerdiler, ama yanaşmadı.. Çünkü demagog, bilgileri tartışmaya yeterli değil. Bunları görünce Türk gazetecilerin bazılarının devletçiliğine şükürler olsun diyeceği geliyor insanın. Şimdi, Yunanistan'da Türk dostluğu çok revaçta. Bunları yakından tanıyoruz, "inşallah" bir gün bunları tartışma olanağımız olur. Bunlar işi zıvanadan çıkaracak biçimde Kürt düşmanlığı yaratıyorlar ve en çok savundukları Öcalan'a da veryansın ediyorlar. Oysa. Öcalan bu anda onlardan çok daha ileri Türk Dostu. Dolayısıyla bunlar ne savunduklarını bilmeden işgüzarlık yapıyorlar. Bir kez daha "Gün ola harman ola" diyorum. Bunlar her olayda böyle günlerce tartışır ve daha sonra seslerini kesip geri çekilirler. Görevli memurları andırıyorlar. Dürüst Kürt dostu olan gazeteci, yazar, bilim adamı, vb.. birçok unsur ise sessizliğe gömülmüş duruyorlar. Birileri ortalıkta dolaşıp herkese "ulusal sorun" deyip insanları susturuyor herhalde!(...)

Yunanistan'la ilgili açıklamak zorunda kaldığım bu kısa belirlemeler, Kürt Sorunu, siyasetimizin başına gelenler ve bölüm olarak tartıştığımız bize yönelik darbenin anlaşılabilmesi bakımından gerekliydi. Bizim yenilgimiz, bize yapılan saldırı ve tecridimiz; hukuki, yasal ve demokratik haklarımızın sınırlanması son derece önemli.. Birkaç sıradan unsurun korunarak bize saldırı yaptırıldığı da ortada ama çok küçük bir hesap ve siyaset. Onlar ki, şimdi bütün olanaklardan yararlanarak ve her tavizi vermiş olarak hayatlarına devam ediyorlar. Biz ise demokrasi ve dostluk ayağına hem suçlandık, hem de yeni sürgünler yaşıyoruz.

Açıkladığım olaylarla ilgili arşivimizde gerekli bilgi ve belgeler çok fazla, yeri ve zamanı gelince kendi boyutları içinde tartışacağız. (...)

koymadım. "**Çok profesyonel, çok illegal**" durdum ve yaşadım. Bu hep böyle oldu, şimdilerde yaşamım gelişmeler ve zorunluluklar nedeniyle biraz amatör ve yarı legal bir vaziyet içinde bir süre gidecek gibi gözüküyor. Evet, "çok profesyonel"lik yada "çok illegal" oluş için bazen *bu kadarına gerek var mı diye düşündüğüm zamanlar olmuyor değil. Zaten illegaliteyi biz keyfimizden seçmemiştik, uzun yıllar son derece kapsamlı legal mücadelemize müsaade edilmemişti. Illegalite dayatılmış, vazgeçilmez, zorunlu bir yapıydı. Profesyonellik ise mücadelenin gereği idi..* Belki yanlış belki doğru, ama bu yaşamım hep başıma kakıldı ve kakılıyor. Hep sitem edildi, eleştirildi. Bunu yakınlarım yaptığında doğal karşılıyorum, evet benden dolayı başlarına gelmedik şey, çekmedikleri zorluk kalmamıştı denilebilir. Sonuçta onlar da benim tercihlerimi biliyorlardı diye düşünüyorum ve Türkiye'de özellikle ailesel **top yekun suçluluk** olduğunu, olabileceğini hep söyledim. Hiç birine bir vaat'te de bulunmadım. Ailesel olarak, üstelik uzaktan yakından, bizim gibi düşünmeyenler de dahil darmadağınık olduk, aileniz olsun diye ne kadar düşünseniz, ne kadar ihtiyaç duyarsanız duyun artık bunu toplamak mümkün de değil ..Mücadele eden birçok unsur için de beş aşağı beş yukarı bu böyle. Eğer, süreçte başka yönlendirmeler, dümenine bakma yoksa böyledir. Bizimle aynı koşullarda ve adı "Kürtçülüğe" çıkmış bazı unsurlarla bu konuda aramızda büyük farklar varsa, bunu aile fertlerimiz hep söyleyip duruyorlarsa, bunun büyük adaletsizlik olduğu kesin. Nasıl edip hiç bir ferdine zarar gelmeden ailelerini korumuş olduklarını, koruyabildiklerini hep düşünür dururum(...)

Meydana gelen sonuçlara son derece büyük olanaksızlıklar, ayrılıklar vb.' de dahildir. *Her şeyinizi bağladığınız ve bütünleştiğiniz mücadele atmosferinin size kazandırdığı değerler, idealler, ahlaki ölçüler, vb.. anlayışlar içinde özel sevgileriniz, tutkularınız, kendinize ait şeyleriniz olmuyor, olamıyor.* Buna karşın, sosyal bir insan gibi davranmak, insanlarla oturmak konuşmak, birşeyleri bölüşmek, puşluk etmemek, dönecek olmamak, yardım sever olmak, çocukları sevmek ve korumak, kadınlara saygılı olmak, adaletli olmak vb. davranışları da **demokrasi anlayışımızın, mücadeleye bağlılığımızın, gelenek ve göreneklerimizin takipçisi olmanın gerekleri gibi** yapmak zorundasınız. İnsan olmanızın, bir ulusu kurtarma iddiasında oluşunuzun, siyaset yapmanızın doğal sonuçları olan bu ilişkilerinizi detay yada uğraşılmasını gerekli küçük şeyler görenler yanıldılar. Mücadelemizin orta yerinde sosyal ilişkilere önem vermeyen ve bunları yapmayan, diktatör gibi olanların ne derin yaralar açtıkları ortada, tamiri zor ulusal sorunlarımızın arasına bu yaralar da katıldı(...)

Ama, siyasi arkadaşlarımın bana **tercihlerimin doğal sonuçları** nedeniyle eleştiri ve yakınmalarını kabul etmedim, etmiyorum. Tercihlerine katlanmaları ve mana edip kıvırtmamaları gerekiyordu. *Nasihatleri, mücadelede birşeyleri çalmayı, bir yana koymayı gerektirir cinstendi..* Aslında birçoklarının sık sık söyledikleri gibi kenara çekilmek de mümkündü. *40 yıldır bunu yapmadık şimdiden sonra yapmak da gerekmiyor, bize her zamankinden daha çok ihtiyaç var kanısındayım.* Zaten birileri istedi diye ben bu işlere girmemiştim. Dolayısıyla çekilmeyince de ister istemez bazılarının "**zülfü yarine**" dokunmak zorunda kalıyorsunuz. Artık onlar da hoş görmeliler.Yalnız bu kadar da değil, bir saldırı merkezine de hedef oluyorsunuz. İşte burada açıklamaya çalıştığım son derece kötü, haksız bir saldırı hattında olduğumdur, olduğumuzdur.

Burada kitabı sınırlıyorum⁴⁶³.

⁴⁶³ **9. Bazı İftiraların Anatomisi ve Gerçeklerin Belgesel Açıklanması** ile devam edecek bölümden itibaren kitabı sınırlandırmak zorunda kaldık. Kitabın önsözünde sınırlama yapacağımızı belirlemiştik. Bütün çabamıza karşın bu sonuçla karşılaşmamız üzücü..

Yukarıdaki başlıktan sonra şu konular yer alacaktı.

- **1995 Parti 1. Genel Kurulu** (video ve ses kasetleri, tutanaklardan aktarılmış kaynaklarla) ,
- **1996 MK ve PB Toplantı Kararları** (Tutanak ve ses kasetlerinden),
- **1998'de 3'lü Mutabakat ve Sonrası,**
- **1999 Saldırısı ve Toplantılar,**

-
- **GÖK İşleri, Açıklama ve Toplantıları** (N. Yaman'ın durumu),
  - **YRNK İlişkileri** (As. Konsey Başkanı'nın Durumu),
  - **KHK, YİK, KTİK**'in Uygulamaları, Belgeler,
  - **Parti Okulu**, Vb... Bu bölüm yaklaşık **60 sayfa** içeriyor. Çıkarılan bölümlerden bir/iki alıntıyı kısaca belirlemek istiyorum.

1) YRNK ilişkilerinde ele alınmış Kürtçe/Türkçe Makbuzlar. B/VI..dan X'a ve B/XXI'den ..XXV'e kadarki seri makbuzlar Avrupa Sorumlusu (As. Kanat Sorumlusu)'nda kalmış ve yalnız bunlar uygulamaya sokulmuş, gelirleri kendi özel gelinine dönüştürülmüş. Kapsamlı para alınan R. Tekin gönderdiği rapora ek olarak bu makbuzların fotokopisini de eklemiş. Y. Çiçek R. Tekin'e teşekkür mektubu yazılmasını istemiş ve bizde bunu As. Konsey Başkanı için yapmışız. Önemli.(...)

2) Yunanistan tayfasının sahte düzenlemiş oldukları belgeler.

Çıkarılan kısımda 467. D. Not olarak detay yazılmış bu metinleri buraya kısaca aktarıyorum;

Parti Arşivi, Sa./Dos. XVII/3, **j-** Dicle Mir Kod/ Müfit Kotan, Miran Kod/ İbrahim Tahran, Rojger Kod/Cihan Kartal imzalı **“Zorunlu Bir Açıklama”** başlıklı 10 sayfa, 1998 tarihli bildiri; **k-** **“YİK Bilgilendirme Tutanağı”**, 3 sayfa, 1998 tarihli (bu metin tam bir ibret belgesi.) ve **l-** **“Tüm Partililere Açık Mektup”** , 7 sayfa, 1998 tarihli (bu metin de tam bir ibret vesikası.) Bu metinler benim toplantıda tuttuğum **10 sayfalık tutanakla** birlikte ele almak durumu daha da netleştirecektir.

3) **“Polisle Görüşme”** Raporu, Selanik. 1997. Cihan Kartal/Rojger Kod. **Bak:** Parti Arşivi, Sa/Dos. XIII/3-6. Bu konu da iftiraların anatomisinde tartışılacaktı. Rojger eşime saldırının başında ve bir kere de benim yolumu kesip öldürme tehdidinde bulundu, kendisine gönderdiğim mektup meşhur adreslerinden geri geldi.. Şimdi çok mutlu ve her kakkı mahfuz bir vatandaş olarak evli barklı yaşamını sürdürüyor.. “Komünist ve militanlığı” askıya alıp “Koçgirili Tekoşer” olarak internette boy gösteriyor. Benim birader ise ayrı bir sorun ve üzücü bir olgu olarak içinde duruyor. Sınırlanan bölümde geniş tartışmıştım. Miran ise malumunuz B. Bora.(...)

4) Eşime yapılmış saldırı ile ilgili **Bak:** PRK/ Rizgarî Yunanistan Temsilciliği Bildirisi, 8 Sayfa, 6/EK metin, 8 Mart 1999.

Diğer sınırlanan bölüm ise, **PKK'nın Anatomisi'**dir. Burada yaklaşık 40 sayfa içerir önemli başlıklar da şunlar;

- **PKK ve Öcalan ikileminin Yanlışlığı**, (Birbirinden ayrılmazlığı, Apo'suz PKK sloganının yanlışlığı.)
- **Askeri Harekat** (Kurtarılmış Alanların Olmaması ve ters biçimde Karadeniz'de **Prestij Eylemleri**),
- **Güney Kürdistan'la İlişkilerdeki Yanlış,**
- **Suriye Bağlantıları,**
- **Bağımlılık ilişkileri ve Uluslararası ilişkiler,**
- **İstihbarat İlişkileri,**
- **Metropolde Hiçbir Eylem Yapılmaması** Vb..

Bu konularda birçok belge sunulmuş ve tartışmalar yapılmıştır..

Çok kısa zorunlu sonuç

Türk Solu “*YENİLDİK EY HALKIM UNUTMA BİZİ*” demişti.

Ben Kürt Ulusu'nun *UNUTACAĞINI* sanmıyorum. Ve Yenilgimizi kabul edeceğini de biliyorum. Tek sorun ona PKK ve Öcalan ikilemini doğru anlatmak, bu iki olgunun birbirini tamamladığını kavratmak kalıyor. Bir de TC'nin Güney Kürdistan'daki oyunlarının farkına varmasını sağlamak gerekiyor.

Şöyle diyorum, “*bir Allahın kulu çıkıp, bize doğru yaptınız, helal olsun*” demeyecek mi?

Zamanın birinde bir padişah varmış, geceleri ışık yakılmasını yasaklamış, karanlıkta yaşanmasını emir buyurmuş. Böylece masrafları azaltacaktı. Ama gece bekçileri uzaktan sızan bir ışık görüp kemen ışık olan yere gitmişler. Bir semercinin ter kan içinde çalışıyormuş. Bekçiler sert bir tavırla “sen padişahımızın yasağını bilmiyor musun?” diye çıkışıyorlar. Adam sakın bir tavırla, “biliyorum ama çoluk/çocuk aç ne yapayım” diyor. Padişaha haber veriyorlar ve “bir tavuk alın, temizleyin, içini altın doldurup götürün verin, ışığı kapatsın” diye emir veriyor. Emir adama iletilmiş ve içi altın dolu tavuk verilmiş. Adam içine bakmadan hemen tavuğu götürüp tavukçuya satmış. Yine ışığı yakmaya devam etmiş. Bu kez Padişah aynı şekilde bir hindi götürün diye emir vermiş. Bu emir de yerine getirilmiş, adam bunu da tavukçuya satmış. Tavukçu bu iyi müşteriyi bulmaktan çok memnun. Işık yine yanmaya devam ediyor. Bu kez Padişah “bu adamı alın getirin , sarayın hazine dairesine koyun, istediğini alsın” diye emir vermiş. Adamı alıp hazine dairesine koymuşlar, dolanıp durmuş hiçbir şey almamış. Sonunda uzakta köşede ışıklı bir cisim dikkatini çekmiş ve onun yanına gitmiş. Elini uzatıp almak istemiş. Ama alamamış. Bir kez daha elini uzatmış ve eli değen cisim yerinden kopup adamın başına düşmüş, orada yığılıp kalan zavallı semerci ölmüş. (...)

İsim Dizini

A

Abbas Hiram
Abdulkadir Seyit
Abdulnasır Cemal
Abdurrahman Sami
Acar Ziya
Acar Hasan
Ağa Hasan
Ağırakçe Kerim
Ağırman Ahmet
Ağırnaslı Niyazi
Akar Fahrettin
Akbalık Hıdır
Akçam Taner
Akkoyunlu Örfi
Aksoy İhsan
Alacabey Eyüp
Alacakaptan Uğur
Alemdar Cemal
Al-Hasan B. Adnan
Ali Dersimli
Alp M. Ali
Alp Necmettin
Altan Çetin
Altınok Resul
Altun Rıza
Andiç Yusuf
Anlaş İhsan
Ant Burhan
Antepli Mahmut
Anter Musa
Anyık Eşref
Aralov
Aras Faruk
Arat Cemal
Arcayürek Cüneyt
Aren Sadun
Arslan Ceyhun
Arslan Ruşen
Arsoy Atilla
Aslan Hüseyin
Aslan İsmail
Aslan M. Ali
Aslan Yusuf
Ataç Halil
Atak Ahmet
Ataklı Mucip
Atay Gönül
Avcı Celal

Avcı Ziya
Avcıoğlu Doğan
Avni Sari
Ayata Muzaffer
Aybar M. Ali
Aydar Zübeyir
Aydın Abdullah
Aydoğmuş Sait
Aygan
Abdulkadir
Aytürk Remzi
Aziz Tarik
Azizoğlu Yusuf

B

Baba Kazım
Baca Yorgo
Baki Şeyh
Baksi Mahmut
Baksi Necla
Balcıoğlu Şahap
Balkaş Yılmaz
Bardakçı Ulaş
Barzani Mesut
Barzani Mustafa
Bate Battal
Bauer Bernd
Schmid
Bayık Ahmet
Bayık Cemil
Bedrettin Salah
Bektaş Halit
Belli Mihri
Belli Sevim
Berkan İsmet
Beşikçi İsmail
Beyköylü Ali
Biçimli
Muhterem
Bilgili Mahmut
Bilgin M. Sıraç
Bilgin Recep
Birand M. Ali
Bitlisi Sêx İdrisi
Bloch March
Bonapart
Napolyon
Bora N
Boran Behice
Bozarslan M.

Emin
Bozcalı Hikmet
Boztimur Kadir
Braudel Fernard
Bucak Ali
Bucak Faik
Budak Yümnü
Buluttekin Hikmet
Burkay Kemal
Büyükkaya Necmettin

C

Cahen Prof
Cankoçak Uğur
Cantekin Mehmet
Cantürk Behçet
Caynak Sinan
Cem İsmail
Cemgil Sinan
Cevahir Hüseyin
Ceyhan Abdülkerim
Cıbranlı Halit
Cıbran Dara
Cıbran Şehmuz
Ciwan Murat
Ciwan R
Clinton Bill
Coşkun Ülkü
Cumhur Salah

Ç

Çakır Hasan
Çakırbey Hifzullah
Çandar Cengiz
Çapanoğlu Gürsel
Çapkan Hüseyin
Çatlı Abdullah
Çayan Mahir
Çelik Selahattin
Çepik Sabri
Çetin Ferda
Çetin Ömer
Çevik Kemal
Çevirici Suphi
Çılgın Ali
Çiçek Yakup
Çimen M
Çongar Yasemin
Çürükkaya Aysel
Çürükkaya Selim

D

Dabak Said
Dabbabe Ömer
Dayı Çetin
Delen İkrım
Delibaş Celalettin
Delil
Demir Abdullah
Demir Mehmet
Demir Yılmaz
Demirel Süleyman
Demirer Temel
Derkuş Yusuf
Dicleli Ali
Dikili A.
Diñçer Faruk
Doğan İzzettin
Doğan Mazlum
Doğan Mehmet
Doğanlar Fatma
Dorsin Kendal
Doueb R
Dönmez Niyazi
Dönmez Şahin
Drej Mahmut
Duatepe Cenk
Dunlayıcı Faysal
Duran Lütfü
Durmuş M. Hayri
Dündar Şefik

E

Ecevit Bülent
Eisenhower
Ekinçi Tarik Ziya
Elci Sait
Elçi Şerafettin
Emre Gıyasettin
Enver Doktor
Eray Erses
Eray Nazlı
Eray Nedim
Eray Süreyya
Erdem Selahattin
Erdoğan Rıza
Ergil Doğu
Ergün Hüseyin
Erim Nihat
Erimer Taylan
Ermiş M. Ali

Eroğlu Cem
Esat Cemil
Esat Hafız
Esat Rıfat
Evcı Ayhan
Evren Kenan
Eymür Mehmet

F

Fazla Cemil
Ferat Selim
Ferit Damat
Fewzi A
Fırat Ali
Fırat Ali Rıza
Fırat Atilla
Fırat M. Şerif
Fırat Melik
Fırat Selim
Fırat Ümit
Fışek Hicri
Franco
Frantz Fanon
Fuller Graham

G

Galbrigt Peter
Gavan Remoyê
Gemici Mehmet
German Halil
Gezmiş Deniz
Glezos Manolis
Gökalp Ziya
Grünwald
Gulbaran Yekiti
Gulo Xalit
Gunter Michael
Güçlü İbrahim
Gülmüş Şükrü
Güncekti Sedat
Gündoğan Cemil
Güneş Hasan Fehmi
Gürbilek Nurdan
Gürkan Mustafa
Gürman Nail
Gürsek Abıt
Gürsel Cemal
Güzel İdris

H

Hakkı Mele
Halfin

Hammer
Haralambidis Mikhail
Harazi
Hasretyan
Hayrettin Mahmut
Henry 8.
Hıdır G
Hitler Adolf
Humeyni
Hüseyin Saddam
Hüsnü Şefik

I

İşık Hasan Esat

İ

İnan Hüseyin
İnceoğlu Eşref
İnönü İsmet
İpekyüz Necdet
İsmail Oflu
İz Mehmet
İzol Abbas

J

Jirinovski

K

Kaçaroğlu Mustafa
Kaçaroğlu Berrin
Kalender Kirve
Kalkan Duran
Kandal Salih
Kapani Münci
Kaplan Kadri
Karagök Zeki
Karahana Edip
Karakıştı Ali
Karakoç Refik
Karkuş H. Hüseyin
Karamanlis Kosta
Karaosmanoğlu Atilla
Karasa Mustafa
Karayılan Murat
Karer Baki
Karer Haki
Karlı Ahmet
Kartal Cihan
Kartal Hüseyin
Kasımlo Helene
Kavak Bedrettin
Kaya Abdurrahman

Kaya Ahmet
Kaya Gülten
Kaya Şerafettin,
Kaya Yaşar
Kaya Zeki
Kaya Zeynel Abidin
Kaypakkaya İbrahim
Kaytan Ali Haydar
Kazaz Sarchill
Keleş Deham
Kemal Mustafa
Kemal Yasar
Keskin Orhan
Kılıç Ali
Kılıç Fevzi
Kılıç Kemal
Kılıçaslan Nusret
Kılınç Mahmut
Kıraç Ali Cahit
Kırmızıtoprak Sait
Kıvılcımlı Hikmet
Kıyak Ergül
Kıyıcı Mustafa Lütfü
Kissinger Henry
Kocas Sadi
Koç Ruhi
Kolomb Christof
Koray Sarp
Korkmazgil H. Hüseyin
Kotan Ahmet,
Kotan Emin
Kotan Erdal
Kotan F. Huriye
Kotan Mehtap
Kotan Müfit
Kotan Orhan
Ksenofon
Kundera Milan
Kurtay Ferhat
Kurttekin Türkekul
Kurukafa Aslan
Kurukafa Mustafa
Kutlay Naci
Kutlu Haydar
Kutschera
Küçük Yalçın
Küpelı Yusuf
Kürdo
Kürkçügil Masis

L

Laçiner Ömer
Lazarev
Lokman N
London Jack
Lummer Heinrich

M

Mahmut Şeyh
Maraşlı Recep
Marks Karl
Mavrakis Kostas
Merkit Yıldırım
Mermutlu Sekip
Mihailidis Andonis
Mihemmed Qadi
Minorsky
Miroğlu Orhan
Mitterand Daniel
Moğoltay Mehmet
Mumcu Ahmet
Mumcu Gürdal
Mumcu Uğur
Musa Ebu
Mussolini Benitto
Mübarek Hüsnü
Müştakhan Kaya

N

Nezan Kendal

O

Oflaz Lütfü
Okçuoğlu A. Zeki
Okutucu Mahmut
Onur Nemci
Onursal Sevim
Osman Mahmut
Otyam Fikret
Ö
Öcalan Abdullah
Öcalan Osman
Ökten Tahir
Ömer Doktor
Ömer Muhtar
Öner Nemci
Özal Turgut
Özenirler Vural
Öztürkler
Özkahraman Muharrem
Özkan Tuncay
Özkol Adil

Öztürk Maşallah
Özyörük Mukbil
Özzengin Şeyhmuz

P

Pangalos Teodoros
Papandreu Andreas
Pekdemir Gültekin
Pell Claiborne
Perinçek Doğu
Perinçek Sadık
Petro
Pir Kemal
Ploumidis Haris
Polat Lokman
Pusa Mustafa

R

Ramazanoğlu Süleyman
Reşat Mehmet
Reşo Hamreş
Rıza Seyit

S

Sağnıç H. Musa
Sait Şeyh
Saraç Aydın
Saraç Ergün
Saraç Remzi
Saraç Tahsin
Sargın Nihat
Sarp Atilla
Sasuni Garo
Satık Kadir
Satık Murat
Savaşır İskender
Sayar Timur
Saygı Aytaç
Sayın Mahir
Sayın Zerrin
Sedat Enver
Sekban M. Şükrü
Selçuk İlhan
Selek Sabahattin
Selim Yavuz Sultan
Serçek Ali
Serhat Medet
Sever Kasım
Sevgat Mehmet
Sevinç Hamdi
Simitis Kostas
Sina Mele

Sirmen Ali
Siyahkan Necati
Slobodan Milosevic
Soysal Mümtaz
Stalin Joseph
Steinbach Prof
Sunay Cevdet
Sümbüloğlu Ruşen
Sürgit Mahfuz

Ş

Şahin Fikret
Şahin Zülküf
Şalk Talat
Şemmikanlı Nezir
Şen Hüseyin
Şenel Erdal
Şener Mehmet
Şeref Emir
Şerefhanoğlu Behvat
Şerefhan
Şiyar S

T

Tak Cuma
Talabani Celal
Tanboğa Mehmet
Tanrıkulu Mahmut
Tarhan İbrahim
Taşkın Hidayet
Tatlıcı Niyazi
Tayfun Mehmet
Tekin Reis
Temel Fatma
Teodorakis Mikis
Teyhani Veli

Tiricis Andonis
Togan Hafız
Toker Metin
Toptaş Hüseyin
Töre Teslim
Türk Ahmet

U

Ubeydullah Şeyh
Ural Şafak
Uraz Ulvi
Usta Osman
Uzun Abdullah
Uzun Adem
Uzun Erkan
Uzun Ferit
Uzun Mehmet
Uzun Paşa

Ü

Ünal Halit Rıza
Üzmez Hüseyin

V

Vakıfahmetoğlu Zerruk
Vasiliadis Damianos
Vatansever Hasan
Velidedeoğlu Hıfzı
Veldet
Vesek Sabri
Volkan Cevdet

W

Welat F

X

Xerze Abdullah

Y

Yağcı Nabi
Yalap Halit Çetin
Yalçın Soner
Yalman A. Emin
Yaman Ahmet
Yaşar Hatice
Yasin Ali Mele
Yavuz M. Emin
Yavuztürk İhsan
Yazgan Gül
Yeşildağ Hüseyin
Yezdin Y
Yıldıran Esat Oktay
Yıldırım Canip
Yıldırım Dilaver
Yıldırım Hüseyin
Yıldırım Kesire
Yıldırım Rıfkı
Yıldız Hasan
Yıldızhan Fikri
Yılmaz Kani
Yurdakul Doğan
Yurtseven A. Haydar
Yusufoğlu Yalçın

Z

Zana Mehdi
Zebari Mahmut
Zeki M. Emin
Zengin Mahmut
Zeydanlıoğlu Veysi
Zinar Zeynel Abidin
Zirki Mervan
Ziyal Uğur
Zülkadıroğlu Mustafa

Kaynakça

- 2000'e Doğru, *Yaşar Kaya İle Röportaj*, Sayı:38, Eylül 1992.
- Anonim (Mustafa Karasu-Ali Serçek-İdris Güzel- Mehmet Tanboğa, Bedrettin Kavak), *Devrimciler-Demokratlar-İlericiler ve Yurtseverler . Halkımızın Sirtına Kene Gibi Yapışanlar Üzerine*, Berxwedan Gazetesi, Haziran 1988.
- Anter, Musa, *Hatıralarım* (1. Cilt), Doz Yayınları, İstanbul Ekim 1990.
- *Hatıralarım* (2. Cilt), Yön Yayıncılık, İstanbul, Haziran 1992.
  - *Söyleşi*, Ekonomik Panorama, İstanbul 1992.
- Arcayürek, Cüneyt, *Darbeler ve Gizli Servisler*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1995.
- Arslan, Ruşen, *Gerçeğin Göreceliği*, Kürdistan Press, Stockholm, Aralık 1991.
- *Örgüt Araç mı, Amaç mı?* Kürdistan Press, Sayı:88, Ekim 1991.
  - *Sorun Özgürlük ve Bağımsızlık Sorunudur*, Kürdistan Press, Sayı: 76, Stockholm, Ekim 1989.
- Aslan, M. Ali, *Kürt Mülteciler*, Demokrasi Yayınları, Ankara, Kasım 1988.
- Atılım, Geniş Açık Köşesi, *Yalnızca Kürt ve Kıyafetleri Peşmerge*, Mart 1999.
- Avcıoğlu, Doğan, Nasır'ın İleri-Sosyalist Programı Üzerine, YÖN Dergisi, Eylül 1962.
- Ayata, Muzaffer, *Diyarbakır Zindanı*, Serxwebûn Yayınları, 1999
- Baca, Yorgo, *Kürt Sorunu*, Adesmeftos Tipos Gazetesi, Atina, Haziran 2000.
- Balcıoğlu Şahap, *Görüşler, Görüşmeler*, Yön Yayıncılık, İstanbul 19-91.
- Ballı, Rafet, *Apo İle Görüşme/ Bekaa*, Milliyet Gazetesi, Nisan 1993.
- Belli, Mihri, *Devrimci Güç Birliği*, Türk Solu Dergisi, Nisan 1968.
- *İnsanlar Tanıdım /Anılar*, 1. Cilt, Milliyet Yayınları, İstanbul, Eylül 1989.
  - *Söyleşi*, Serxwebûn, Sayı:187, Temmuz 1997.
- Berkan, İsmet, *Apo'nun Parası, PKK'nin Parası*, Hürriyet Gazetesi,
- *PKK Tarihinden*, Hürriyet Gazetesi, İstanbul, Mart 1999.
- Beşikçi, İsmail, *Kürtlerin Mecburi İskanı*, Komal Yayınları, İstanbul 1977.
- *Bilim-Resmi İdeoloji, Devlet Demokrasi ve Kürt Sorunu*, 1990.
  - *Bir Aydın, Bir Örgüt ve Kürt Sorunu*, 1990.
  - *Devletlerarası Sömürge Kürdistan*, Yurt Yayınları, Ankara, 1990.
  - *Doğu Mitinglerinin Analizi*, Yurt Kitap/Yayın, Ankara, Mart 1992.
  - *Türk Tarih Tezi ve Kürt Sorunu*, Dengê Komal Yayınları, Stockholm, 1986.
  - *Unesco'ya Mektup*, Dengê Komal Yayınları, Almanya, 1983.
- Beysanoğlu, Şevket, *Anıtları ve Kitabeleri İle Diyarbakır Tarihi* (3 Cilt), Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, Diyarbakır 2001.
- Biçer, Ali, *Politik Bir Kürt Kadını'nın Yaşamından Notlar*, nû roj ve roj, Ağustos 1996.
- Birand, M. Ali, *Irak Petrol Hattına PKK Tehdidi*, Sabah Gazetesi, İstanbul, 5 Mayıs 1992.
- *Tarik Aziz İle Söyleşi*, Sabah Gazetesi, İstanbul, 4 Mayıs 1992.
- Bora, N. *İlk Kurşun Teorisi*, Rizgarî Sayı:24-25, Ekim/1990-Ocak/1991.
- *Birlik ve Kadro*, Kürdistan Press, Stockholm, Mart 1989.
- Broşür, *Dilaver Yıldırım Olayı ve Örgüt İçi Talimat*, 1998.
- Bucak, Ali, *Tarih ve DDKO*, Kürdistan Press, Stockholm, Kasım 1986.
- Burkay, Kemal, *25 Yıl Soluksuz Mücadele*, Deng, Sayı:53, Eylül-Ekim-Kasım 1999.
- *Anılar/ Belgeler-Cilt/1*, Stockholm, 2001.
- Büyükkaya, Necmettin, *Kalemimden Sayfalar*, Förlag Yayınları, Stockholm, Ağustos 1992.
- Congar, Yasemin, *Prof. Michael Gunter'in Sam'da Öcalan'la Görüşmesi*, Milliyet, İstanbul, 1998.
- Cumhur, Salah, *Paris Konferansı Kürtlere Ders Olmalıdır*, Kürdistan Press, Sayı:77, Stockholm, Kasım 1989.
- Çelik, Selahattin, *Ağrı Dağını Taşımak*, Zambon Yayınları, Frankfurt, Temmuz 2000.
- Çetin, F. Ferda, *Sayın Orhan Kotan*, Tarihsiz Mektup.
- Çetin, Ömer, *İfade Zabıt Varakası*, Rizgarî Hukuk Arşivi H/4, Diyarbakır 1982.
- Çürükkaya, M. Selim, *Beyrut Günlüğü*, Apo'nun Ayetleri, 14 Temmuz Yayınları, Frankfurt, 1993.
- *12 Eylül Karanlığında Diyarbakır Şafağı*, Ağrı Yayınları, Köln, 1989
  - *Mümtaz Kotan'a İstemediği Bir Cevap*, Atina, Tarihsiz.
- DDKO Dava Dosyası , 1.Cilt, Komal Yayınları, Ankara, 1975.
- DDKO, *1 Dönem Genel Kurul Karar Tasarısı (22 Sayfa)*, 1969.
- *Dönem Çalışma Raporu*. 1969.
  - *Cumhurbaşkanlığına Sunulan Rapor*, 1970.
  - *İddianame*, Ekim 1971.
  - *İddianameye Cevap*, Diyarbakır 1971.
  - *Savunma* (Üç Cilt-489 Sayfa), Diyarbakır, Ağustos 1972.
  - *Temyiz Layihası* (510 Sayfa), Diyarbakır, Eylül 1973.
  - *Türk Basınında*, Kürdistan Press, Stockholm, Eylül 1986.
- Demirer, Temel, *Uluslararası Konferans*, Kürdistan Press, Sayı:76, Stockholm, Ekim 1989.
- Dengê Komal, *Filistin Faciası*, Temmuz 1982.
- *İşgal Orduları Kürdistan'dan Defol*, Ekim 1984.
- Dev-Genç, *1965/71 Türkiye'de Devrimci Mücadele*, Devrimci Tavrı Yayınları-2, Tarihsiz.

Dev-Yol Sanıklarının İfadeleri, *Tarih Bizi Faşizme karşı Örgütlenmediğimiz İçin Suçlayacaktır*, Devrimci İşçi Yayınları, Tarihsiz.

Dikili, A. - Ferat S , *Bekaa Bekaa, Kutsal Bekaa*, Ağrı Yayınları, Köln, 1994.

Dikili, A., *Bir Efendi Bir Uşak*, Berxwedan, Temmuz 1992.

Diyarbakır Hapishane Raporu, Rizgarî , Basın Yayın Merkezi Yayınları, Cilt I/1988, Cilt II/1989.

Dorsin, Kendal, "*KHKP ve PKK*", Haziran 1998, Nakleden: Uğur Mumcu, Kürt Dosyası, Ankara, 1993.

Fevzi, Yetkin-Mehmet Tanboğa, *Dörtlerin Gecesi*, Yurt Yayınları, Ankara, 1990.

Fewzi A. , *Yorum*, Kürdistan Press, Sayı:76, Stockholm, Ekim 1989.

Fırat, Atilla, *Açık Mektup- Hormekten Notlar*, Ankara, 1987.

Fırat, M. Şerif, *Doğu İlleri ve Varto tarihi*, MEB Yayınları, Ankara,

Fırat, Selim, *Bir Hain; M. Şerif Fırat ve İhanetin Ortaya Çıkardığı Kitap*, Kürdistan Press, Stockholm, Ekim 1986.

Gemici, Mehmet, Açıklama, Rizgarî Parti Arşivi, K-II, D-3, BK/Dos. No:VI-63.

Gulbaran, Yekiti, Perinçek'in "*Seçim Sonrası Türkiye ve Avrupa Toplantıları*", Kürdistan Press, Sayı:90, Stockholm, Aralık 1991.

- *Doğu Perinçek İle Röportaj*, Kürdistan Press, Sayı:90, Stockholm, Aralık 1991.

- *Türk Devleti Kitlemel Bir Baskıya Hazırlanıyor*, Kürdistan Press, Sayı:90, Stockholm, Aralık 1991.

Güçlü, İbrahim, *Tarihi Doğru Yazmak; Küçük Bazı Düzeltmeler*, Yekitiya Sosyalist, Upsala, 1990.

Gülmüş, Şükrü, *Zamana ve Gerçeğe Direnen Bir Yazar Müsveddesi Üzerine*, Yeni Ülke, İstanbul, Temmuz-Ağustos 1992.

Hasan, *Diyarbakır Zindanlarından Bir Görüntü: İki Politikacının Portresi*, Berxwedan Gazetesi, Ocak 1989.

Hevgirtin/PDK Kuruldu, Kürdistan Press, Sayı:93, Eylül 1992.

Hıdır, G M. *Selim Çürükaya'ya İstedığı Kısa Bir Cevap*, Atina, Aralık 1990.

Hürriyet Gazetesi, *1984-1997 Arasında PKK'nin, Devletin Kayıpları ve Toplam Ölenlerin Sayısı*, 14 Ağustos 1997.

- *Apo'nun 36 sayfalık İfadesinin Yayınlanmayan Bölümleri/2*, 18 Mart 1999.

- *Kürt Liderler Ateşkes'ten Memnun*, Nisan 1993.

- *Savaş Harcamaları ve Bu Parayla Neler Yapılabileceği, Haber*, 22 Şubat 1999.

İnfo-Türk Araştırma/Çeviri, *TİP'in Birinci On Yılı*, El Kitabı, Brüksel, Şubat 1982.

İpekyüz, Necdet , *Güneydoğu'da İç Göç Tartışmaları ve Sağlık Boyutu*, Diyarbakır Tabipler Odası Yayını, 1996. İstanbul, Mart 1999.

Kalender, Kirve, *Mesut Barzani İle Röportaj*, Kürdistan Press, 1987.

Karakoç, Refik, *Türkiye'de Göç*, Ronahi, Şubat 1996.

Karar Defteri, *Muhtelif Yıllar Parti Kararları*, 1987, 1988 ve 1989.

Karer, Baki, *PKK Nedir, Ne Değildir?* Stockholm, Eylül 1999.

Kaya, Şerafettin, *Diyarbakır'da İşkence*, Halk Yayınları, Tarihsiz.

Kaya, Z. Abidin, *İşkence'de 178 Gün*, Komkar Yayınları, Köln, 1987.

Kılıç, Ali, *Açık Mektup (56 Sayfa)*, Paris, Temmuz 1989.

Koçer, Cindo, *Paris Kürt Enstitüsü ve Kürt Aydınlarının Sorumluluğu*, Kürdistan Press, Sayı:74, Stockholm, Haziran 1989.

Kotan, Mümtaz, *1. Konferans Konuşma Özetleri*, Rizgarî Basın/Yayın Merkezi Yayınları, 1992.

- *H.Yaşar'a Mektup*, Atina 1999.

- *Kamu Oyuna/ Bildiri*, Sekretere Gisti PRK/Rizgarî, Kasım 1998.

- *Son Söz*, Diyarbakır, 1972.

- *Zorunlu Bir Açıklama, Kemal Burkay'a Cevap*, Atina, Ağustos 2002.

Kotan, Orhan, *Bazı Sorunlar*, Kürdistan Press, Sayı:93, Eylül 1992.

- *Büyük Kararlar İçin Küçük Düşünceler*, Rizgarî Basın/Yayın Merkezi Yayınları, Ekim 1992.

- *F. Ferda Çetin*, Mektup, Stockholm, Eylül 1993.

- *Geriye Doğru*, Kürdistan Press, Stockholm, Kasım 1987.

- *İdeolojik Tahribatlar*, Kürdistan Press, Sayı:78, Aralık 1989.

- *İlk Kurşun Teorisi*, Kürdistan Press, Sayı:82, Nisan 1990.

- *Kürt Kimlikli Özgür Yurttaş*, Realite Gazetesi, Sayı:1 Kasım 1994.

- *Kürt Partisi Türkiye Partisi (Kürt Kimlikli Özgür Yurttaş-2)*, Realite Gazetesi, Sayı:2, Aralık 1994.

- *Mozaik*, Realite gazetesi, Sayı:3, Aralık 1994.

- *Muhtelif Baş Yazılar*, Kürdistan Press, Sayı: 1/2/3/4/5/6/7, Eylül-Ekim-Kasım-Aralık 1986 ve Sayı: 9/10/11, Ocak-Şubat 1987.

- *Politikanın Legal Gündemi*, Kürdistan Press, Sayı:88, Ekim 1991.

- *Sen Türkülerini Söyle*, Kürdistan Press, Sayı:23, Eylül 1987.

- *Sevgili Yalçın Hoca/Mektup*, Rizgarî Parti Arşivi, Sa/Dos. XI/1,

- *Yalçın Küçük'ün Küçük Yanlısları*, Kürdistan Press, Sayı:82, Nisan 1990.

Kundera, Milan, *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği*, İletişim Yayınları, İst. 1986.

Küçük, Yalçın, *Kürtler Üzerine Tezler*, Dönem Yayınevi, Ankara, Ağustos 1990.

Kürdistan Press, *Diyarbakır Unutulmasın*, Ocak 1987.

- *İrkçı-Şoven-Muhbir*, Sayı:80, Şubat 1990.

- *Rizgarî 1. Konferansı Toplandı*, Sayı:88, Ekim 1991.

- *Türkiye'de Kürtlerin Kırımı*, Sayı:34, Stockholm, Nisan 1988.

Mumcu, Ahmet, *Mondros Ateşkes Antlaşması Siyasi, Askeri ve Ekonomik Kararları*, Nakleden: Rizgarî Parti Arşivi.

Mumcu, Uğur, *Apo Kim?* Cumhuriyet Gazetesi, Haziran 1992.

- *Kürt Dosyası*, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı Yayınları, 22. Baskı, Ankara, Aralık1993.

- *Kürt İslam Ayaklanması 1919-1925*, Tekin Yayınevi, Ankara, 1991.
- Müftüoğlu, Oğuzhan, *Türkiye Gerçeği, 1960'lardan 1980'lere*, Patika yayıncılık, Ekim 1989.
- Newroz Gazetesi, Broşür, *Kamışlı Katliamı ile ilgili Basın Toplantısı*, Şubat 1981.
- Öcalan, Abdullah, *Devrimin Dili ve Eylemi*, Serxwebun Yayınları, Ağustos 1996.
- *İfade Tutanağı*, Ankara, Şubat 1999.
- *İki Amerikalıya Yazılmış Mektup*, Özgür Politika, Ekim 1999.
- *Tarihi İtiraf*, Star Gazetesi, İstanbul, Mayıs 1999.
- *Türk Bayrağını Öptüm*, Hürriyet Gazetesi, İstanbul, Mayıs 1999.
- Özkan, Tuncay, *Operasyon*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 8. Baskı/ Mart-2000.
- *Söz Meclisi*, SHOW-TV, Ekim 2002.
- Paris Kürt Enstitüsü Demokrasi Komitesi Kuruluş Açıklaması*, Paris, Mayıs 1990.
- Paris Kürt Enstitüsü, *Kürt Enstitüsü'ne Karşı Bir Provokasyonun İç Yüzü*, Paris, Tarihsiz.
- PDK-Hevgirtin Genel Başkanlığı, *Basına Açıklama*, Mayıs 1993.
- Perinçek, Doğu, *Abdullah Öcalan'la Görüşme*, Kaynak Yayınları, İst. Eylül 1989.
- *Başyazı*, 2000'e Doğru, Mart 1990.
- *TİKP Sorğu ve Savunma*, Haziran, 1981
- Polat, (Selçuk) Enver, *Maavidir Avasın'ın Suları*, Serxwebun Yayınları, Nisan 1999.
- Polat, Lokman, *Realitenin Realitesi*, Rizgarî Parti Arşivi, Sa/Dos. V, 8-c.
- PRK/Rizgarî Basın Açıklaması, Broşür, *Öcalan'ın 17 Mart 1993 Basın Açıklaması ve PKK/PSK'nin 19 Mart 1993 Tarihli Protokolü Üzerine*, Mart 1993.
- PRK/Rizgarî Fransa Birimi, *Sayın MED-TV Yetkililerine/Bildiri*, Paris, 21 Kasım 1998.
- PRK/Rizgarî, Genel Sekreterliği, *Açık Mektup*, Haziran 1988.
- PRK/Rizgarî, Genel Sekreterliği, *Yeni Yıl Mesajı*, Atina, Ocak 1999.
- PRK/Rizgarî, Genel Sekreterliği, *Kürdistan Sürgün Parlamentosu Başkanlık Konseyine*, 1995.
- PRK/Rizgarî, Polit Bürosu, Genelge, *Kadro Yayını*, Kasım 1992.
- PRK/Rizgarî, Yunanistan Temsilciliği, *Bildiri* (8 Sayfa/6 EK Metin), Mart 1999.
- PRK/Rizgarî, Bildiri, *Bir İşkencecinin Sonu Üzerine*, Ekim 1988.
- PRK/Rizgarî, Geçici Örgütlenme Komitesi *Mektup*, Atina, Ocak 2000.
- PRK/Rizgarî, *GMK ve 1. Parti Konferansı Ses Kasetleri*, 1991.
- PRK/Rizgarî, GÖK Başkanlığı, *Mektup* (18 Sayfa/13 EK Metin.), Ocak 2000.
- PRK/Rizgarî, *Toplantı Tutanaqları*, Aralık 1989.
- PRK-Rizgarî *Genel Sekreterliğine Rapor -Mahmut/Jehat*, Haziran 1996.
- Realite Gazetesi, *PKK Cephesinde Değişen Değerler*, Sayı:3, 20 Aralık 1994.
- *Türkçe Düşünen Kürt Aydınları*, Sayı:4, 27 Aralık 1994.
- Rizgarî Dergisi, (N. Lokman, A. Fewzi, R. Ciwan, Y. Yezdin, Ş. Şiyar), *Beşikçi'nin Yeni Tezleri/İlk Kurşun Teorisi'nin Eleştirisi*, Sayı:24-25/26/27, Ekim/Ocak/Nisan 1991-Ocak/Mayıs 1992.
- *Bir Eleştiri*, Sayı:24-25, Ekim 1990.
- *Doğu Perinçek'in A. Öcalan'la Röportajının Bize Anlattıkları*, Sayı: 22-23, Mayıs 1990.
- *İ. Beşikçi'nin Yeniden Tutuklanması Üzerine*, Özel EK:11, Mayıs 1990.
- *Paris Konferansı Üzerine/Baş Yazı*, Sayı:22-23, Mayıs 1990.
- *PKK: Hem Suçlu, Hem Güçlü - PKK Hem Gunehkar, Hem Zorkere!*, 1987.
- Rizgarî, *Beşikçi'nin Yeni Tezleri Üzerine*, Sayı:24-25-26, Ekim-Ocak 1990-91, Nisan 1991.
- *Tekzip*, PRK/Basın-Yayın Merkezi Yayınları, 1995.
- *Yalçın Küçük'e Gönderilen Mektup üzerine Düşünceler*, Parti Arşivi, Sa/Dos. XI/1, Siyasi Metinler-c, Ekim 1993.
- Rojan, S., *Perinçek ve SP'nin İflah Olmaz Kemalizm'i Üzerine*, Rizgarî, Sayı:24-25, 1990-91.
- Sabah Gazetesi, *Öcalan'ın Yargılanması/4. Duruşma*, Haziran 1999.
- Saçak Dergisi, *Apocular Olayı*, Sayı:10, Kasım 1984.
- Sağnıç, F. Hüseyin, *Pêşeriya Hewisina Zmanî Kurdi/I-II*, Melsa Yayınları, İstanbul 1991-92.
- Sasuni, Garo, *Kürt Ulusal Hareketleri ve Kürt/Ermeni İlişkileri*, Orfeus Yayınevi, Stockholm, 1986. (Orijinal: Hamazkayin Yayınevi, Beyrut, 1969.)
- Sayar, Timur, *Kürt Sorunu'nun Uluslararası Diplomatik Boyutları*, Kürdistan Press, Sayı:83, Stockholm, Mayıs 1990.
- Selek, Sabahattin, *Anadolu İhtilali*, Örgün Yayınları, Nakleden: Rizgarî Parti Arşivi, Kürdistan'ın Sömürgeleştirilmesi Metni, 1988.
- Serxwebun Gazetesi, *İsmail Beşikçi ile Röportaj*, Nisan 1990,
- *Şehitlerimiz*, Özel Sayı, Aralık 1993.
- Sokak Dergisi, *Yalçın Küçük'ün İzlenimleri*, Sayı:2, Eylül 1989.
- Soner, Yalçın –Y. Doğan, *Bay Pipo*, Doğan Kitapçılık, İstanbul 2000.
- Steinbach Prof. *Televizyon Konuşması*, BRD Televizyonu, 24 Şubat 1999.
- Suriye Üzerine Genel Rapor*, PRK/ Rizgarî Parti Arşivi, Haziran 1987.
- Şemmikanlı Nezir, *1.Dünya savaşı 1914-1918, Sevr Barış Antlaşması*, Makale, Stockholm, 2001.
- Talabani Celal, K. *Nezan İle İlgili Belirlemeler*, Kürdistan Press, Sayı: 76, Ekim 1989.
- Taşkın, Hidayet, *Mehmet Emin Yavuz'un Ardından*, Kürdistan Press, 1988.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, *Türkiye Halkları, Yakın Tarihimizden İhanetler*, Cumhuriyet Gazetesi, Şubat 1970.
- Welat, F., *Diyarbakır 5 Nolu*, Özgürlük Yolu Yayınları, Eylül 1987.
- Yalçın, Soner, *Behçet Cantürk'ün Anıları -BECO-*, Su Yayınları, İst., Mart 2000.

Yaşar, Hatice, *ABD ve Avrupalı Kürt Bedelliler*, Pêşe roj, Ağustos 1997.
- *Mustafa Barzani 'ye Açık Mektup*, nû roj, Eylül 1996.
Yeşildağ, Hüseyin- Kıyak Ergül, *Mektup*, Kürdistan Press ve Rizgarî , Eylül 1988.
- *Genel Değerlendirme / Rapor*, Aralık 1988.
Yıldırım, Hüseyin. *Kürdistan Halkının Diriliş Mücadelesi*, Serxwebûn Yayınları, Köln, 1985.
Yıldız, Hasan, Muhatapsız Savaş, Muhatapsız Barış, Doz Yayınları, İstanbul 2001.
- *XX. Yüzyıl Başlarında Kürt Siyaseti ve Modernizm*, Nujen Yayınları, İstanbul, 1996.
- *Yalçın Küçük 'e Sorular-Suçluyorum.*, www.nasname.online.de 2003.
Yunanistan Temsilciliği, *Rapor*, H Klasörü No:7, Giden Yazılar/86-87, Mayıs 1986.
Yurtseven, Ali Haydar, *Selim Çürükkaya İle Röportaj*, Milliyet Gazetesi, Eylül 1994.
Yüce, M. Can, *Diyarbakır Zindan Direnişi*, Serxwebûn Yayınları, Köln, Ocak 1991.
Zana, Mehdi, *Bekle Diyarbakır*, Doz Yayınları, İstanbul, Mart 1991.
Zinar Zeynel Ağabeydin, *Fermana 33 Rewşenbîran*, Çanda Kurdî Yayınları, Stockholm, 2000.

Muhtelif Dergi ve Gazeteler:

2000'e Doğru, Kasım 1989.
Berxwedan, Haziran 1987. Sayı:35
Cumhuriyet Gazetesi, 1 Aralık 1989.
DDKO Aylık Bültenleri, 1970-71.
De Volkskrant Gazetesi, Mayıs 1987.
Deng Dergisi, Mart/Nisan 1993.
Dengê Kurdistan Dergisi (Arapça Basım), 1993.
Forum Dergisi, 1968-69.
Hürriyet, 22/29 Şubat, 16 Mart 1999.
Kürdistan Press Gazetesi, Sayı:1, 4, 12, 16, 21,30, 31 32, 33, 54, 57, 63, 64, 71, 74, 79, 80, 81, 82, 83, 84, (1986-1990.)
La Stampa, Liberation, Le Figaro, The Daily Telfraf, The Guardian /1999.
Milliyet, 3 Eylül 1988.
Özgür Politika, 17,29 Mart, 21 Nisan, 14 Mayıs 1999.
Rizgarî Dergisi, Sayı:16, 1987, Sayı:21,1989, Sayı:22-23, 1990, Sayı: 24-25, 1990-1991.
Roj Gazetesi, Sayı:14,,9 Eylül 1995
Sabah Gazetesi, 4 Haziran 1999,
Serxwebun, Ağustos 1988 (Özel Sayı), Kasım 1988 (Sayı:83), Haziran 1999.
Stêrka Rizgarî Dergisi, Eylül-Ekim 1994.
Şeresiyar Gazetesi, Doğubeyazıt 1970.
Türk Solu, Emekçi, Aydınlık Dergileri.
Yekiti Dergileri, 1-6 ve Özel Info Sayısı, 1983.
Yekitiya Sosyalist Dergisi, 1984/1990.
Yeni Gündem Gazetesi, Mart 1986.

Kısaltmalar

- AB** : Avrupa Birliği.
abç: Altını Biz Çizdik.
ADYÖD: Ankara Devrimci Yüksek Öğrenim Derneği.
age: Adı Geçen Eser.
AGİT: Avrupa Güvenliği İşbirliği Teşkilatı.
AİTİA: Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi.
ANK : Ajansa Nuçeya Kurd (Kürt Haber Ajansı)
APEC: Bir Fransız Haber Ajansı.
AR: Ala Rizgarî
ARGK: Gerilla Birlikleri Genel Komutanlığı.
- BAAS**: Suriye ve Irak'ta İktidarda olan Devlet Partisi.
BASK: İspanya'nın kuzeyinde Devlete Karşı Mücadele Eden Ulus.
BM: Birleşmiş Milletler.
- CENTO**: Ortadoğu'da Bölgesel İşbirliği Örgütü'nün Kısa Adı.
CUD: Yurtsever Demokratik Cephe (Cephe Watani Demokrati).
CWQD: Yurtsever Milli Demokratik Cephe
- DDKD**: Devrimci Demokratik Kültür Derneği.
DDKO: Devrimci Doğu Kültür Ocakları.
DENGÉ KOMAL: 1980 Sonrası Avrupa'da Komal'ın devamı Kürt yayınevi.
DEV-GENÇ: Devrimci Gençlik Örgütü.
DEV-GÜÇ: Devrimci Güç Birliği.
DEV-YOL: Devrimci Yol Hareketi.
DİSK: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu.
DÖB: Devrimci Öğrenci Birliği.
- EGM**: Emniyet Genel Müdürlüğü.
EL-FETİH: Filistin Kurtuluş Örgütünün Temel Gücü Bir Örgüt.
EMİN DEWLE: Suriye Emniyet Örgütü.
EPB: Eğitim ve Propaganda Birliği.
ERNK: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi.
ESMUH: Eski Muharıpler Cemiyeti
ETA: İspanya'da Bask Milli Hareketinin Örgütü.
EXWAN EL MÜSLİİM: Müslüman Kardeşler.
EYP: Yunanistan İstihbarat Örgütü.
- FDHC**: Filistin Demokratik Halk Cephesi.
FDKC: Filistin Demok. Kurtuluş Cephesi.
FHKC: Filistin Halk Kurtuluş Cephesi.
FKF: Fikir Kulüpleri Federasyonu.
FKÖ: Filistin Kurtuluş Örgütü.
FKP: Filistin Komünist Partisi.
- GK**: Genel Kurul.
GKK: Geçici Köy Korucusu.
GMK: Genişletilmiş Merkez Komitesi.
GÖK: Geçici Örgütlenme Komitesi.
GS: Genel Sekreter.

HADEP: Halkın Demokrasi Partisi.
HAK-PAR: Hak ve Özgürlükler Partisi
HEP: Halkın Emek Partisi.
HOYBUN: Bir Örgütün Kısaltılmış Adı.

IKDHP: Irak Kürdistan Demokratik Halk Partisi.
IKDP: Irak Kürdistan Demokrat Partisi.
IKP: Irak Komünist Partisi.
IKSP: Irak Kürdistan Sosyalist Partisi.
İKDP: İran Kürdistan Demokrat Partisi.
İŞÇİNİN SESİ: Türk "Solu"nda Bir Grubun ve Derginin Adı.

KADEK: Kürdistan özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KAWA: Kuzey Kürdistan'da Bir Parti.
KDP: Kürdistan Demokrat Partisi.
KHK: Kongre Hazırlık Komitesi.
KIP: Devlet Enformasyon Hizmetleri (Yunanistan İstihbarat Örgütünün eski adı)
KİP/GB: Kürdistan İşçi Partisi/Geçici Birlik.
KİP: Kürdistan İşçi Partisi.
KKP: Kürdistan Komünist Partisi.
KNK: Kürdistan Ulusal Kongresi.
KOMAL: 1975 Yılında Kurulan Kürt Yayınevi
KTİK: Kürdistan Türkiye İcra Organı.
KUK/S: Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları/Sosyalist.
KUK: Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları.
KUKB: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Birliği.
KUKC: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi.
KUKM: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi.

MDD: Milli Demokratik Devrim.
MESS: Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası.
MGK: Milli Güvenlik Kurulu.
MİT: Milli İstihbarat Teşkilatı.
MK: Merkez Komitesi.
MOSSAD: İsrail İstihbarat Örgütü.

ÖK: Örgütlenme Komitesi.
ÖY: Özgürlük Yolu.

PASOK: Yunanistan Sosyalist Partisi.
PDA: Proleter Devrimci Aydınlik.
PDKW: Sürgünde Kürdistan Parlamentosu.
PEN: Dünya Yazarlar Birliği.
PETROL-İŞ: Petrol İşçileri Sendikası.
PKK/VEJİN: PKK'den Ayrılan Bir Grup
PKK: Kürdistan İşçi Partisi.
POL-DER: Polis Derneği.
PPKK: Kürdistan Öncü İşçi Partisi.
PRK: Partiya Rizgarîya Kurdistan
PSK: Partiya Sosyalista Kurdistan

RIZGARÎ: Kuzey Kürdistan'da Siyasal Bir Grubun adı.

SARAY DİFA: Suriye Hızlı Savunma Birlikleri.
SAVAK: İran İstihbarat Örgütü.
SBKP: Sovyetler Birliği Komünist Partisi.
SD: Sosyalist Devrim.
SKDP: Suriye Kürdistan Demokrat Partisi.
SKEP: Suriye Komünist Emek Partisi.
SKHBP: Suriye Kürtleri Halkın Birliği Partisi.
SKİDP: Suriye Kürtleri İlerici Demokrat Partisi.
SPD: Alman Sosyal demokrat Partisi.
SURTA: Suriye Günlük İşler Gören Polis Örgütü.
SVP: Sosyalist Vatan Partisi.

TBKP: Türkiye Birleşik Komünist Partisi.
TDK: Türk Dil Kurumu.
TDKP: Türkiye Devrimci Komünist Partisi.
TEKOŞİN: Kuzey Kürdistan'da Siyasi Bir Grup.
TEMÜH: Terörle Mücadele Hareketi.
TEP: Türkiye Emek Partisi.
THKO: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu.
THKP/C: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi.
TİİKP: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi.
TİKKO: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu.
TİKP: Türkiye İşçi Köylü Partisi.
TİP: Türkiye İşçi Partisi.
TKDP: Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi.
TKEP: Türkiye Komünist Emek Partisi.
TKP/ML: Türkiye Komünist Partisi/ Marksist-Leninist.
TKP: Türkiye Komünist Partisi.
TKSP: Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi.
TMTF: Türkiye Milli Talebe Federasyonu.
TÖB-DER: Türkiye Öğretmenler Birliği.
TÖS: Türkiye Öğretmenler Sendikası.
TSİP: Türkiye Sosyalist İşçi Partisi.
TSK: Tevgera Sosyalista Kurdistan
TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri.
TTE: Tek Tip Elbise.
TTK: Türk Tarih Kurumu.
TÜRK-İŞ: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu.

UKO: Ulusal Kurtuluş Ordusu.

VAHDET XAS: Suriye'de Özel Birlikler.

yag: Yukarıda Adı Gecen.
YDD: Yeni Dünya Düzeni.
YİK: Yunanistan İcra Organı.
YÖN: Bir Yayın Organı
YTP: Yeni Türkiye Partisi.

